Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Clarissa, of de historie van eene jonge juffer, waarin de gewigtigste belangen des gemeenen leevens vervat zijn, in agt deelen

https://hdl.handle.net/1874/203164

CLARISSA.

OF DE

HISTORIE

VAN EENE

JONGE JUFFER.

WAARIN DE

GEWIGTIGSTE BELANGEN

DES

GEMEENEN LEEVENS

Vervat zijn.

IN AGT DEELEN.

Uit het Engelsch naar den Derden Druk vertaald

door

JOANNES STINSTRA.

I. DEEL.

Te HARLINGEN,

By FOLKERT VAN DER PLAATS, Boekverkooper aan de Voorstraat. 1752.

The Work is *Nature's*, every title in 't.
She wrote, and gave it *Richardſon* to print.
But he [ſo looſe to truſt Mankind are grown)
The Goddeſs braved, and claims it as his own.

Journ. Britann. Decemb. 1750. *p.* 438.

Dus overgebragt.

Dit 's de arbeid van *Natuur*, elk blad vertoont haar merk.
Zij ſchreef, en gaf het boek aan *Richardſon* te drukken.
Maar hij (zo kan belang het menſchlijk hart verrukken)
Braveert Natuur, en zegt; het is mijn eigen werk.

VOORREDEN

VAN DEN DERDEN

ENGELSCHEN DRUK.

DE volgende Hiſtorie wordt in eene Reeks van Brieven voorgedragen, die voornaamlijk tuſſchen twee paar perſoonen, afgeſcheiden van elkanderen, geſchreeven en gewiſſeld zijn;

Tuſſchen twee jonge Juffers van deugd en eerbaarheid, die elkanderen eene onſchenbaare vriendſchap toedraagen, en niet enkel voor tijdkortinge ſchrijven, maar over de *gewigtigſte* onderwerpen; welke ieder familie, meer of min, van belang voor zig mag agten: En

Tuſſchen twee Heeren van een vrij leeven; welker eene ſtoft op zijne bekwaamheden tot het ſmeeden van Liſt en looze Vonden, en aan den anderen alle de heimelijke voorneemens van een ſlim hoofd en drieſt hart, in vertrouwen mededeelt.

Dog hier zal het, ten gevalle van de zodanigen, die ſchroomen of wel niet de zeden der Jeugd eenig nadeel ontvangen mogten uit de Brieven, die hier op een vrijer trant geſchreeven zijn, gevoegelijk zijn aan te merken, dat deeze Heeren, ſchoon openbaare Ligtmiſſen ten aanzien van de Vrouwelijke Sexe, en ſchoon zij het tot een van hunne ondeugende zetregels ſtelden, geen trouwe te houden jegens eenige van dezelve, die ze in hunne magt zouden krijgen, evenwel, nog Ongeloovigen nog ſpotters zijn; nog ook zelf zodanigen, die zig ontſlagen agten van de waarneeminge dier andere zedelijke pligten, welke de menſchen aan elkanderen verbinden.

Integendeel zal men in den loop van dit werk vinden, dat zij zeer dikwijls zulke aanmerkingen op elkanderen, en elk op zig zelven en over zijne eigene daaden maaken, als redelijke weezens *moeten* maaken, die het geloof in eenen Toekoomenden Staat van Belooningen en Straffen niet verwerpen, en voorhebben zig ten eenigen dage te hervormen —— Terwijl een van hen zig metterdaad hervormt, en daardoor gelegenheid verſchaft ter beſtraffinge van de ongebondenheden, welke uit de lug-

lugtiger pen en het loſſer hart des anderen rollen.

En die ander, ſchoon hij zijn hart voor eenen bijzonderen vriend uitſchuddende, ondeugendheids genoeg ontdekke om hem der algemeener verfoeijinge waardig te maaken, neemt egter, zo wel in zijne verbeeldingen als in zijne taale, eene betaamelijkheid in agt, welke niet altoos gevonden wordt in de werken van eenige der beroemdſte hedendaagſche Schrijveren, welker onderwerpen en characters minder regt en aanleidinge gaven tot de vrijheden, die zij genomen hebben.

In de Brieven der twee jonge Jufferen, mag men onderſtellen eene oeffeninge te zullen vinden niet alleen van eene redelijke, van eene de hoogſte Vriendſchap, die 'er te *betragten* is, tuſſchen harten voorzien met de edelſte beginzelen van Deugd en Godsdienſt; maar ook van tijd tot tijd zulke Keurlijke gevoelens daarin verſpreid, bijzonderlijk ten aanzien van de andere Sexe; zulke proeven van Onpartijdigheid, waardoor elk van haar, dit tot een grondbeginzel van haare vriendſchap hebbende, de andere vrijlijk laakt, prijſt, en onderrigt; dat zij met regt der waarneeminge van het *jonger* en (wel bijzon-

derlijk) het Jufferlijk gedeelte der Leezeren kragtiglijk mogen worden aangepreezen.

De voornaamſte van deeze twee jonge Jufferen wordt als een Voorbeeld haarer Sexe voorgeſteld. Nog kan met reden tegen haar als zodanig worden ingebragt, dat zij in allen opzigte niet volmaakt is. Het was niet alleen natuurelijk, maar het was noodig, dat zij eenige fouten hadde, al waare het alleen om den Leezer te vertoonen, hoe loflijk zij zigzelve kon mistrouwen en laaken, en op haar eigen hart, van alle eigen-zijdigheid ontbloot, de beſtraffinge t'huis brengen, welke uit haare eigene overtuigingen voortkwam; en dat zelf ter ontſchuldiginge van die perſoonen, welken zij eerbied toedraagende, daarom zogt te ontſchuldigen, dog welken niemand anders vrij zou kennen, en aan welker veel grooter fouten haare doolingen, en niet aan een dwaas en beriſpelijk hart, te wijten waaren. Zo verre als met de menſchlijke broosheid beſtaenbaar is, en zo verre zij volmaakt kon zijn, het volk waarmede zij te doen had, en diegeenen met welke zij onaffcheidelijk verknogt was, in aanmerkinge genomen zijnde, *is* zij volmaakt. Waare zij onzondig geweeſt,

niets

niets moeſt 'er dan zijn overgebleeven voor de Godlijke Genade en voor eenen volmaakt zuiveren ſtaat, en zou dit haar in ons denkbeeld van eene vrouw tot een engel hebben opgevoerd. Voor zodanig wordt ze meermaalen geſchat bij den man, wiens *hart* zo bedorven was, dat hij naauwlijks gelooven konde, dat zulk eene reinheid in de menſchlijke natuure kon vallen, als bij elke proeve of verzoekinge, in de *haare* uitblonk.

Behalven de vier voornaame perſoonen, worden verſcheidene andere in het ſpel gebragt, welker Brieven elks bijzonder character ſchilderen: En men mag onderſtellen, dat in eenige derzelver, doch inzonderheid in die van den voornaamſten perſoon onder de mannen, en van de tweede perſoon onder de vrouwen, zulke trekken gevonden worden, van lugtige Vrolijkheid, van aartige Verbeeldinge en ſnaakerije; dat zij vermaak en geneugte, en tevens zo wel waarſchuwinge als onderrigtinge verſchaffen zullen.

Alle de Brieven zijn geſchreeven, terwijl men onderſtellen moet dat de harten der ſchrijveren met derzelver onderwerpen geheellijk waaren ingenomen, en

daarin metterdaad ingewikkeld (De uitkoomſt daarvan op dien tijd gemeenlijk twijffelagtig zijnde): zo dat zij niet alleen vervuld zijn met hachelijke omſtandigheden, maar ook met Beſchrijvingen en Aanmerkingen, die, om zo te ſpreeken, op het *oogenblik* zelf, dat de zaak gebeurde, gemaakt zijn, (geſchikt om van de jeugd in 't leezen op haar hart te worden t'huis gebragt); als mede met aandoenlijke Geſprekken; alzo veele van dezelve bij wijze van zamenſpraak of toneel-bedrijf geſchreeven zijn.

„ *Veel* leevendiger, en zielroerender, „ zegt een van de voornaamſte perſona- „ gies (D. VII. br. 22.) moet de ſtijl der- „ geenen zijn, die in het diepſt van eene „ *tegenwoordige* verlegenheid ſchrijven; „ terwijl het gemoed door de angſten der „ onzekerheid gepijnigd wordt (daar de „ uitkoomſt dan in den boezem des nood- „ lots nog verborgen is); *dan* de drooge, „ vertellende, en leevenlooze ſtijl kan zijn „ van iemand, die zwaarigheden en ge- „ vaaren verhaalt, welke hij reeds te bo- „ ven is gekoomen; wanneer de verhaa- „ ler volkoomen geruſt is; en zo hij zelve „ niet bewoogen zij van zijne eigene ge- „ beurtenis, waarſchijnelijk geen groote

„ aan-

„ aandoeninge zal maaken op den Lee-
„ zer. „

Hetgeen men meer bijzonderlijk in het volgende werk bedoeld zal vinden, is —— De Onbedagte en Agtlooze onder de eene Sexe op haare hoede te doen zijn, tegen de ſnoode konſtenaarijen en oogmerken der ſchoonſchijnende Verleideren onder de andere —— De ouderen te waarſchuwen tegen de onbehoorelijke oeffeninge van hun natuurelijk gezag over hunne Kinderen in het voornaam ſtuk van 't Huwelijk —— De Kinderen te vermaanen om geen Man van Pleizier te ſtellen boven een Vroom en Eerelijk Man, op dat gevaarlijk dog al te gemeen aangenomen denkbeeld, *Dat een hervormde Guit den beſten Man maakt* —— Dog boven al, De verhevenſte en gewigtigſte Leeringen, niet alleen van Zedelijke Deugd, maar ook van den Chriſtelijken Godsdienſt na te ſpooren, door ze als ter uitvoer gebragt te vertoonen in het gedrag van de *braave* characters; terwijl de *ſlegte*, welke die Leeringen in den wind ſlaen naar verdienſte, en in gevolge daarvan, gelijk men zeggen mag, geſtraft worden

Van wegens het geen gezegd is, zullen bedagtzaame Leezers het ſtuk, het

welk zij hier voor hen hebben, niet bij der hand neemen, als of het *alleen* geſchikt waare tot vermaak en tijdkortinge. Het zal waarſchijnelijk langwijlig en verdrietig geagt worden bij alle zodanigen, die het zelve eens *inzien*, met verwagtinge van daaraan eene *Nieuwe Hiſtorie* van eenen lugtigen trant, of een *Roman*, die van het een geval geduurig op het ander loopt, te zullen hebben; en die de Geſchiedenis daarin verhaald (van hoe veel belang men in het algemeen moet toeſtaen dat ze is) meer aanzien voor deszelfs *eenig Einde*, dan als een Middel om Onderwijs toe te brengen.

Omtrent deezen tegenwoordigen Druk, heeft men aan te merken, dat men goed gedagt heeft veel Paſſagies, en verſcheidene Brieven weder in het werk te voegen, welke in de voorige enkel kortheids-halven waaren uitgelaaten; en welke zommige Begunſtigers van het werk even noodig als geneuglijk agteden. Deeze zijn door eenige tekenen onderſcheiden. * En zij zullen afzonderlijk ook gedrukt worden, om de Koopers der voorige Uitgaaven niet te benadeelen.

Dewijl van bejaarde Leezeren inzonder-

* Deeze tekens heeft men, als niet van nooden, in de Nederduitſche vertaalinge agter wege gelaaten.

derheid, en van zommigen, die zwakke oogen hebben, geklaagd is over de Kleinheid van de Letter, waarmede eenige gedeelten van de Drie laatſte ſtukken gedrukt zijn (hetwelk geſchied is, om het werk, dat tot grooter Lengte, dan de meeſte wenſchten, was uitgedijd, binnen zo klein een beſtek als mogelijk te brengen) zo is de tegenwoordige Uitgaave gedrukt met de grootſte Letter van de drie, welke men voorheen gebruikt heeft. Dog hierdoor, als mede door de bovengemelde Bijvoegzelen, zijn de Zeven Deelen onvermijdelijk tot Agt uitgeloopen.

Wanneer het werk in den beginne op drie onderſcheidene tijden wierd aan 't ligt gegeven; en 'er een grooter tuſſchentijd, dan men zig had voorgeſteld, verliep tuſſchen de eerſte en tweede reize; dagt men het dienſtig eene Voorreden te hegten aan het derde en vierde Deel; die ter tweeder reize te zamen uitkwamen: Eene zeer geleerde en voortreffelijke hand was zo goed om den Uitgeever, op zijn verzoek, met eene te vereeren. Dog de gelegenheid tot derzelver inlaſſchinge ſlegts *voor dien tijd* geldende, en het den Uitgeever vrijſtaende om daarmede naar goeddunken te handelen, zo wierdze in

de

de Tweede Uitgaave uitgelaaten, toen het geheel Werk te gelijk gedrukt wierd; gelijk ook, om dezelve reden, de Voorreden op het eerſte Deel; en een kort Voorberigt aan den Leezer in plaatze van die beide 'er ingevoegd. Dat Voorberigt ook alleen op dien tijd te pas koomende, zo wordt deeze tegenwoordige Aanſpraak aan den Leezer in deszelfs plaatze geſteld.

In de Tweede Uitgaave is een breedvoerig *Tafereel van den Inhoud* des *geheelen* Werks voor het eerſte Deel geplaatſt: Dog dewijl dit als te voorbaarig den Uitſlag der Geſchiedeniſſe aanwees, en geagt wierd den Leezer te lange op te houden van tot de Geſchiedenis zelve te treeden, zo heeft men raadzaam geoordeeld om *agter* (en dat wel liever dan *voor*) *elk* Deel deszelfs *bijzonderen* inhoud te voegen; hetwelk niet alleen kan dienen tot een Lijſt der Brieven, maar ook als eene korte Herhaalinge is van het hoofdzaakelijke daarin begreepen; en hetwelk den Leezer zal in ſtaat ſtellen, om in zijne gedagten het doorgelezen Deel met het volgende te zamen te hegten; en om de charaters en inzigten der bijzondere perſoonen, die ze wiſſelen, klaarder aan te toonen.

Een verſtandig Heer eene Verzame-

linge

linge gemaakt hebbende van veele der Zedelijke en Leerzame Gedagten in deeze Geſchiedenis voorkoomende, en dezelve aan den Uitgeever hebbende aangebooden, dagt hij dat het oogmerk en de nuttigheid des Werks niet oogenſchijnelijker kon worden ten toon geſteld, dan door dezelve (grootlijks vermeerderd) aan het einde van het laatſte Deel in te voegen. De Leezer zal het daar diesvolgens vinden, geſchikt onder gevoegelijke Hoofdſtukken, met Aanwijzinge van de bladzijden, waar ieder Waarſchuwinge, Spreuk, Bedenkinge, of Waarneeminge te vinden is, het zij ter *betragtinge* gebragt van de bijzondere briefwiſſelende perſoonen, het zij als eene nuttige *beſchouwinge* door hen der Jeugd van beide ſexen aangepreezen.

Verſchillende perſoonen, gelijk men wel verwagten mogt, zijn van verſchillende gedagten geweeſt, ten aanzien van het gedrag van de Heldin in bijzondere Omſtandigheden; en verſcheidene waardige perſoonen hebben tegen den Uitſlag der geheele Geſchiedeniſſe, en andere deelen derzelve hunne tegenwerpingen ingebragt. Alles, wat in deeze zaaklijk geagt wordt, zal bij wege van NAREDEN in aanmerkinge ge-

genomen worden, bij het ſlot der Hiſtorie; want daar dit Werk het Gemeen wordt aangebooden als eene Hiſtorie van *Leeven* en *Zeden*, zo behooren die ſtukken van hetzelve, welke men bedoeld heeft dat de kragt van een Voorbeeld zouden in zig behelzen, aan zo weinig tegenwerpinge onderhevig te zijn, als met het *oogmerk van het geheel ontwerp*, en met de *menſchlijke natuure* beſtaenbaar is.

VOOR-

VOORREDEN

VAN DEN

VERTAALER.

Ligt kan ik bezeffen, dat het veelen eene zeldzaame en vreemde zaak zal voorkoomen, dat ik mijn naam als Vertaaler ſtelle voor een Roman, *of vercierde Geſchiedenis, betreffende de Minnaarijen van een jong paar, welker eene de rol van eenen Ligtmis ſpeelende noodwendig veele handelingen en gevallen van eenen ſlegten aart vertoonen moet; behalven dat de geſprekken en bedrijven van zulke gelieven meeſtal ijdel en beuzelagtig zijn; en diergelijke hiſtorijtjes doorgaens geſchikt om de verbeeldinge der jeugd, die daarin ſmaak heeft, te verwilderen en in heviger giſtinge te brengen: Dit ſchijnt niet overeen te koomen met de waardigheid van het ampt waarin ik geſteld ben, nog met de deftigheid, welke men in eenen Leeraar des Euangeliums vereiſcht; Dit ſchijnt niet beſtaenbaar te zijn met eene ernſtige Godvrugt, welke ik altoos hebbe voorgeſtaen, nog te ſtrooken met mijne menigvuldige betuigingen van de hooge waardij, welke ik op Deugd en goede Zeden ſtelle; Dit ſchijnt*

niet

niet te paſſen bij mijne bijzondere omſtandigheden, die onder verdrukkinge zijnde wel beter en waardiger zaaken moeſt hebben om mij mede te bemoeijen. —— Dusdanige redeneeringen zullen zekerlijk bij veelen, zelf verſtandige en welmeenende gemaakt worden; en dezulke, welke uit eenen gewaanden ijver voor den Godsdienſt mijnen goeden naam zoeken te ſchenden, zullen niet nalaaten daarmede hun voordeel te doen, om mij in wanagtinge te brengen bij den vroomen, die op eene ernſtige godzaligheid geſteld zijn. Ik hebbe deeze bedenkinge, of tegenwerpinge tegen mijne tegenwoordige onderneeminge in haare volle kragt en nadruk, zo ik meene, voorgeſteld: Dog ik houde mij verzekerd, dat zij alle haare kragt verliezen zal bij dengeenen, die hun vooroordeel ter zijde ſtellen, en dit voortreffelijk Werk met aandagt willen leezen; gelijk zij, die het ten einde toe gelezen hebben, in deszelfs vertaalinge en gemeen-maakinge, des ben ik van allen verſtandigen ook verzekerd, niets gevonden hebben, hetwelk mijner bedieninge, mijnen ijver voor Deugd en Godsdienſt, en mijner bijzondere omſtandigheden onbetaamelijk is. Mijne goede Vrienden, welke mij de eere gedaen hebben (want dit rekene ik weezenlijk voor eene eere en blijk van edele Vriendſchap) van mij hunne zwaarigheden en twijffelingen aangaende deeze mijne onderneeminge, toen ze die gewaar wierden, voor te draagen, en tegen de voorgemelde opſpraak te waarſchuwen, hebbe ik in het bijzonder getragt daaromtrent geruſt te ſtellen. Hiervan zal ik thans mijn

werk

werk maaken omtrent anderen, die zulks niet gedaen hebben, en in welke diezelve zwaarigheden vallen mogen. Dit is iets, het welk ik aan het onpartijdig Gemeen, aan eene welgeregelde zugt voor mijnen goeden naam en agtinge, en aan de zaak der zuivere Deugd en Chriſtelijke Godzaligheid verſchuldigd ben: Het wegruimen van de voorgemelde ongunſtige overleggingen, het openleggen en aandringen van de redenen, welke mij in weerwil van zulke vooroordeelen tot het onderneemen van deeze vertaalinge bewoogen hebben, zal mij gelegenheid verſchaffen, om dit ſtuk allen verſtandigen en deugdlievenden Leezeren ten kragtigſten aan te prijzen, zo veel ik kan; en alles wat ik kan verdient hetzelve: En dit zal mij tot eene Voorreden, zonder welke geen Boek het ligt ſchijnt te mogen zien, eene welvoegelijke en ruime ſtoffe verſchaffen: die ik egter zo beknopt zal in een dringen, als de waardij der zaake kan veelen.

Ik bedoele hier niet den zogenaamden Fijnen of Ernſtigen den mond te ſtoppen, die in een geplooid en ſtijfgetrokken weezen, in hun hooſd te krommen als eene bieze, in eene gemaakte houdinge, en teemende ſpraak, het werk van hunnen Godsdienſt ſtellen; als welker bedilzugt door geene zelf de bondigſte redenen is te ſtillen, welker vooroordeelen alles verdoemen wat niet in hunnen ſmaak is, en bij welken uit Nazareth niet goeds kan koomen. De zulken laate ik gaarn aan hunne gemelijke en knijzende gedagten over. ——— Ik zal mij niet tragten te verſchoonen met de begeerte van verſcheidene

mij-

mijner vrienden, welke mij dit werk hemelhoog hoorende prijzen, lang en kragtig tot deszelfs vertaalinge hebben aangepord. Derzelver begeerte ſteunde op mijn oordeel, of op dat van anderen, 't welk daar mede overeenkwam; en het koomt 'er op aan, of dit billijk en welgegrond waare: Ook denke ik niet, dat mijne moeite verſchooninge behoeft, maar dat mijne pooginge veeleer lof verdient. ——— Ik zal ter mijner verdeedigínge niet inbrengen, dat veele andere Godgeleerden *zig met het uitgeeven van geſchriften hebben bezig gehouden of van gelijken aart, of die althans van geen hooger waardij te agten zijn. Om van eenen* Huet *niet te melden; De Aartsbiſſchop* Fenelon, *hoe groot een voorſtander van ernſtige en ingetogene Godsvrugt, heeft zig door zijnen* Telemachus *met regt beroemd gemaakt. Zijne vlijt te beſteeden aan eenen zedigen* Roman, *paſt zekerlijk niet minder voor eenen Godgeleerden en Leeraar des Euangeliums, dan zijn werk te maaken van Lettervitterijen en woordenknibbelen over Schrijvers van geen of weinig aangelegenheid, 't welk egter bij veelen wel door den beugel kan. Om nu niet te ſpreeken van anderen, die door het voeden en involgen van eene verwilderde Verbeeldinge, van den gebeelen Godsdienſt bijkans een Roman maaken. Dit werk behoeft het bedekzel van het beſte voorbeeld niet; en de meeſte zijn te laag, dan dat zij eenigzins verdienen daarmede in vergelijkinge te koomen. ——— Ik zal de medelijdende niet verzoeken om mij dog niet te misgunnen, dat ik onder andere troost*

troostmiddelen in mijne verdrukkinge mij opbeure en vermaake met eene schoone schilderij van eene verdrukte en geplaagde Deugd. Deeze verlustiginge konde ik genieten voor mij zelven: En de Hemel zij gedankt, die mij overvloedige steunzels verschaft, om te beletten dat mijne verdrukkinge mij onderdrukt zou hebben!

Ik ben nog dezelve, die ik altoos geweest ben, en in alle mijne werken mij getoond hebbe, een begunstiger en voorstander van Zedelijke Deugd en Regtheid, van waare, verstandige, en Christelijke Godzaligheid; die dezelve op den hoogsten prijs waardeere, en ze mijnen medemenschen op het kragtigste pooge aan te prijzen. Dit schatte ik voor het loflijkst character, 't welk mij kan worden toege-eigend, waarbij alle andere roem van schranderheid en geleerdheid zeer verre, naar mijne gedagten, te kort schiet. Dit agte ik het eigenlijk werk te zijn van eenen Bedienaar des Euangeliums, dewijl Zedelijke Deugd ook het pit en de kern is van den Christelijken Godsdienst. Deeze pooginge is hem dan ten hoogsten betaamelijk, en moet hem ter uitneemendste eere strekken. En van die zelve zugt, om de Liefde tot Deugd en waare godvrugt voort te planten, worde ik in deezen mijnen tegenwoordigen arbeid ook gedreeven: En het werk, hetwelk ik thans onder handen hebbe, agte ik dat daartoe van een weergeloos nut kan zijn: Deeze bezeffinge bewoog mij om zo zwaare moeite ten dienst mijner landgenooten te aanvaarden; Deeze overtuiginge wakkert mijne

luſt geſtadig op onder den laſt, en doet mij daarmede ruſtig voortgaen; zonder dat het voorgemeld vooroordeel tegen de Romans *mij daarvan heeft kunnen weerhouden, of hierin vertraagen.*

Een Roman, *het is waar, is een* Verdigtzel, *zo men wil: En kunnen verdigtzels, vraagt men, kunnen onwaarbeden de zuivere Waarheid, de waare Deugd en Godsdienſt ook bevorderen? ——— Het zij verre, dat ik het Liegen en bedriegen ten dienſt der Waarheid zou goed keuren; waarvan zommige miſſchien geen zwaarigheid zouden maaken, die van een* Roman *met afkeer en verſmaadinge de neus optrekken. Dog deeze en diergelijke Verdigtzels houdt ieder voor het geen zij zijn; niemand wordt daardoor bedroogen; en zij dienen alleenlijk, om de nutte en noodzaakelijke leſſen der geſtrenge en waare Deugd den zwakken menſchen dies te aangenaamer te maaken, dies te gereeder te doen ontvangen. ——— En zo men alle Verdigtzels, alle Verzierde vertellingen zonder onderſcheid wil veroordeelen; zo men derzelver gebruik ter bevorderinge van goede zeden, van Deugd, en waare Godzaligheid zelf, volſtrektlijk afkeurt; waar zal men dan blijven met de zinnebeeldige Gelijkeniſſen en Verbeeldingen van onzen Gezegenden Zaligmaaker Chriſtus Jeſus zelven, welke zo menigvuldig in de Euangelijen voorkoomen, waarin hij of den waaren aart van zijnen Godsdienſt ſchildert, of de ongeregtigheid afſchuwelijk afmaalt, of de gewigtigſte leſſen inboezemt, en de verhevenſte,*

deug-

deugden aanprijſt; en die in haare eigene natuure niet anders dan zo veele korte ſchetſen van Romans zijn? Daar onze Godlijke Leermeeſter zelve het zig niet onwaardig geagt heeft, met zodanige optooizels der Verbeeldinge zijne redelijke, zijne volmaakt zuivere Leere te verkondigen; waarom zouden wij dan dog te vies en te ernſtig zijn, om van diergelijke ons ten nutte van elkanderen te bedienen? ——— Met welken ſchijn kan men voorwenden dat het voor eenen Leeraar des Euangeliums onbetaamelijk is, dat hij door dusdanige middelen onder andere het groot oogmerk, 't welk hij zig in al zijn doen heeft voor te ſtellen, tragte te bereiken? Voorbeelden *zijn buiten twijffel, gelijk iedereen erkent, van kragtigen invloed op onzen leevenswandel. Wij zijn te naauw aan vleeſch en bloed verknogt, dan dat de zobere en afgetrokkene Reden der zaaken alleen opzigzelve genoegzaam ons beweegen kan en aandoen. Maar worden ons de bedrijven en overleggingen van deugdzaame perſoonen beſchreeven en voor oogen gehouden; dit doet ons de Deugd als weezenlijk en perſoonlijk beſchouwen, en treft ons gemoed veel leevendiger; en hetgeen voorheen redelijk en goed was, wordt ons behaagelijk, geneuglijk, beminnelijk. Zeldzaam zijn de voorbeelden van eene verhevene Deugd, welke ons in onzen eigen leevensloop ontmoeten: de meeſte der beſte houden zig in ſtilte verſchoolen, en trekken de oogen van een gering getal naar zig. Die de geſchiedeniſſen ons vertoonen, zijn ook zeer enkel: Onder deeze zijn veele boven den gemeenen peil*

verheven, en kunnen verre weg het grootſte gedeelte der menſchen tot geen navolgelijke voorbeelden verſtrekken. De geſchiedeniſſen, de leevens-beſchrijvingen zelf van de voornaamſte mannen, leveren ons meeſtal geen andere verhaalen dan van gebeurteniſſen, die het meeſt in 't oog der wereld loopen, en gerugt maaken; terwijl de verrigtingen des gemeenen, des burgerlijken en huislijken leevens onaangemerkt worden voorbijgegaen. In die verhaalen vindt men zelden anders veel, dan de uiterlijke ſchorſe der gebeurteniſſen; de beweegredenen en oogmerken, waardoor die handelingen gedreeven worden, blijven veeltijds verholen, onaangeroerd, of zijn niet dan door twijffelagtige giſſingen na te ſpooren; daar deeze nogthans de ziel van een voorbeeld zijn, hetwelk men zig ter navolginge voorſtelt. Alle deeze gebreken nu kan eene welgeſchikte Roman *vervullen, welker ſchrijver volkoomen meeſter is van zijne Stoffe, die de uiterlijke tafereelen kan ſchetſen naar welgevallen; die daarin de gemeenſte verrigtingen des menſchlijken leevens kan immengen, welker voorbeeldlijke vertooninge voor allen van grooten dienſt is, en welke op het geluk der zamenleevinge zeer veel invloed hebben; en die zijnen perſoonen zodanige oogmerken, zodanige redenkavelingen kan toevoegen, als meeſt met de natuure der zaake overeenkoomen, en welke een ſchoonſt en aantrekkelijkſt voorbeeld meeſt volmaaken. En alle deeze voordeelen bezit de CLARISSA op de uitmuntendſte wijze: Inzonderheid verſchaft de vorm van gemeenzaame*

Brie-

Brieven, welken de Schrijver daaraan gegeven heeft, gelegenheid om de laatſte volmaaktheid aan zijn ſchilderſtuk op de uitvoerigſte en naaukeurigſte wijze bij te zetten. —— De Waarheid der gebeurteniſſe, het is waar, ontbreekt aan een Roman; *dog de voorgemelde voortreffelijkheden, dunkt mij, kunnen dit wel opweegen ten aanzien van de kragt om op de gemoederen te werken; als maar in het verdigtſel de waarſchijnelijkheid en het natuurelijke zij in agt genomen; als men 'er niets in vinde, dan 't geen in de menſchlijke natuure wel kan vallen, dan zodanige inzigten en bedenkingen, welke elk redelijk en eerelijk menſch in diergelijke omſtandigheden zou wenſchen te betragten.*

Ik bekenne gaarn, dat van de Romans *zeer veel misbruik gemaakt is, ter voedinge van geile luſten en vuile begeerlijkheden. Veele houden zig op met vertellingen van allerleije woeſtheid en ongebondenheid, van veelerhande fielterijen en guitenſtukken: Deeze door eene grappige en ſnaakſe vertooninge aangenaam en ſmaakelijk te maaken, kan niets dan kwaad in de gemoederen en in de menſchlijke zamenleevinge veroorzaaken. —— Veele kunnen geen andere uitwerkinge hebben, dan dat zij de herſens der jeugd met ijdele inbeeldirgen verwilderen, de natuurelijke zaaden der minneluſt aankweeken, de tedere Sexe dies te meer voor verleidinge blootſtellen, of op het beſt genomen de verſtanden van nutter en zaakelijker oeffeningen aflokken. Hetgeen van zelven waſt behoeft men, of behoort men zelf niet te zaaijen, dewijl het dan*

al te weelig opgroeijende het edeler zaad verſtikt, het geen om wel te waſſen onze zorg en vlijt vereiſcht. —— Dog van de beſte zaaken, ziet men, dat misbruik gemaakt wordt, en dat zij dan tot de ergſte, gevaarlijkſte, en ſchaadelijkſte veelal ontaarten: En zo men daarom het gebruik derzelver zou afkeuren en verwerpen, zou men Reden, Gods Woord, en Godsdienſt zelven moeten vaarwel zeggen, waaronder de godloozen en ſchijnheiligen zig ſnoodlijk verſchuilen; dan zou geen vroome ziel zig in gezang tot zijnen God verheffen mogen, om niets gemeens te hebben met de vuile en onkuiſche liederen, waarin de wereld zig te buiten gaet; dan zou het Orgel uit de Kerk moeten, om dat het ook bromt in de ſpeelhuizen; dan zou een regt godsdienſtige alle vermaak en geneugte volſtrektlijk moeten ſchuwen, om dat dertelheid en welluſt daarop te onmaatig en buitenſpoorig aazen; dan zou men in 't kort van honger en dorſt, van koude en ongemak vergaen moeten. Neen, zeker! het is dwaasheid, om dat eene goede zaak misbruikt wordt van veelen, daarom het nuttig en voortreffelijk gebruik derzelver verdagt te gaen maaken, of zig daarvan te laaten weerhouden. —— Aan de voorgemelde zoort van Romans mijne hand te ſlaen, en ze door mijne vertaalinge verder onder de menſchen te verſpreiden; zou buiten tegenſpraak voor mijn perſoon en character ſchandelijk zijn, en zoude ik mij ten hoogſten ſchaamen —— Ik erkenne ook, dat het der deftigheid van eenen Leeraar des Euangeliums geheel en al niet

pal-

paſſen zoude, zodanige boeken in de wereld te helpen en te vermenigvuldigen, die enkel geſchikt zijn om de Leezers te doen lachen (ſchoon de zulke voor zommige menſchen niet ondienſtig zijn) zonder eenig nut van meer belang te bevorderen. —— Ook zoude ik zelf niet gaarn mijnen arbeid beſteed hebben aan zodanige ſtukken, die wel de geeſtigheid van den Schrijver aanwijzen, en de leevenswijze en overleggingen van veele menſchen beden ten dage aartig afſchilderen, en daarom de toejuichinge van de meeſten wegdraagen; dog die uit veele koddige en ſnaakſche vertellingen zamenhangen, daar de aanmerkingen van den ſchrijver zelven de proef in het zedelijke niet houden kunnen, maar eerbaare en deugdzaame gemoederen ſtooten moeten; daar de ernſtigſte gevallen op een lugtigen trant voorgeſteld, de krijtendſte zonden en ondeugden ſlegts als ſpel en boert behandeld worden; welke in hun geheel inzonderheid een heimelijk oogmerk laaten doorblinken om de menſchlijke natuure lelijk af te maalen, als niet vatbaar voor waare en redelijke deugd, maar waarin datgeen, 't welk men doorgaens daarvoor houdt, ſlegts een uitwerkzel zij van natuurelijke geſteldheid of vermomde hartſlogten. Zodanige geſchriften zijn natuurelijk geſchikt om der menſchen gebreken en ondeugden te kittelen, de banden der Deugd te verſlappen, de kragt der conſcientie te verdooven, de ſchaamte en het onderling vertrouwen te verminderen, en zijn zeer gevaarlijk in de handen der loſſe en brooſche jeugd, derzelver verbeeldinge dies te geweldiger innee-

men-

mende hoe lugtiger en geeſtiger zij zijn opgeſteld.

Maar van eenen geheel anderen aart is het voortreffelijk werk, hetgeen ik thans den Nederlanderen aanbiede en aanprijze; niet alleen ten hvogſten fraaij en vermaakelijk, maar ook van den aldernutſten invloed op de gemoederen der zodanigen, die eenigzins maar deugd beminnen, of welker harten voor allen prikkel ten goede niet geheel ongevoelig zijn. —— *CLARISSA vertoont ons eene ſchoone en beminnelijke, eene verhevene en kloekmoedige Deugd; uit de beſte en zuiverſte beginzelen voortkoomende, door de edelſte en braafſte redenen gedreeven en onderſtand; eene redelijke niet alleen, maar regt* Chriſtelijke *Deugd en Godsvrugt, die het in de gevaarlijkſte verzoekingen, onder de zwaarſte beproevingen onwankelbaar ſtaende houdt, en haaren God en Zaligmaaker, en de hoope eens toekoomenden leevens geduurig in het oog hebbende den dood blijmoedig ondergaet: eene deugd en Godsvrugt egter, die de peil van het menſchlijke niet te boven gaet, en ſchoon in 't algemeen door eene allenthalven waakzaame voorzigtigheid beſtierd, aan eenige zeer verſchoonbaare miſſlagen en feilen van zwakheid onderhevig is.* —— *Een* Belford *vertoont ons de eigenaartige gemoedsbeweegingen en werkingen eener verſtandige en opregte Bekeeringe, roemt den glans der Deugd die hem verligt, en gaet de verzaakte Ondeugd met eene manlijke kragt en drang van redenen te keer.* —— *Eene Juffer* Howe *verſtrekt met haare deugdzaame*

en

en rampſpoedige gezellin ten ſchets van eene de edelmoedigſte en naauwſt-verknogte vriendſchap, met eenen vrolijken en lugtigen Geeſt geoeffend. ——— *Dog wordt de Deugd bevorderd met haar naar waarde aanminnig en behaagelijk te verbeelden; van geen minder nut kan 't zijn de ondeugd en godloosheid met haare natuurelijke, met de lelijkſte en afſchuwelijkſte verwen ten toon te ſtellen. Wie moet niet ſchrikken, die nog eenige overblijfzels van eerlijkheid bewaard heeft, voor het gedrag van eenen Ligtmis, wanneer hij hetzelve in eenen* Lovelace, *den vierden voornaamen perſoon deezer geſchiedeniſſe, met de leevendigſte en ſterkſte trekken vindt afgeſchilderd, ſchoon geſteld in de voordeeligſte omſtandigheden zo van natuurelijke als verkreegene gaaven van ſchranderheid en geleerdheid, van tijdlijk vermogen en ruime ſchatten, van bedagtzaam overleg op zijne zaaken, en eere voor het uiterlijk beſchaafde welleevendheid? Wie moet het peſtig venijn der Ontugt niet vervloeken, als hij in dit tafereel beſchouwt, hoe het de edelſte vermogens kan bederven en verſlaaven, de ziel tot de vuigſte laagheden nedersleepen, en de conſcientie eindelijk ten eenenmaale vermoorden? als hij zulk een welluſtig leeven, van den ſchranderen Ligtmis zelven en van zijnen getrouwen Vriend met de ſcherpſte en indrukbaarſte aanmerkingen doorgeſtreeken, tot het gebeente en merg opengeſneeden, en deszelfs ijzelijkheid vindt blootgelegd? als hij de wrange en doodlijke vrugten daarvan gewaar wordt, in de gevaaren waaraan zulke ongebon-*

dene zielen zig blootſtellen, in de verſcheurende wroegingen van een herleevend en ten felſten woedend geweeten? en inzonderheid als hij zijne oogen ſlaet op de ſchilderij van den rampzaligen en ontijdigen dood zulker deugnieten, welke hier de naarſte en gruwelijkſte vertooninge maakt, bijzonderlijk vergeleeken met den zagten en ſtillen uitgang van eenen reinen en godvrugtigen geeſt, die geruſtlijk tot baaren Schepper wederkeert? Alle gevoel moet verlooren zijn, geen aandoeninge ter wereld moet den menſch kunnen treffen, welke zig van deeze nadruklijke trekken niet geraakt vindt.

Men zou hier wel eene zwaarigheid kunnen maaken, of het wel voorzigtig zij het ontugtig leeven van eenen Ligtmis dus openbaar aan den dag te leggen; of door zijne taal en handelingen de ongeregelde luſten in de loſſe jeugd niet mogen gaende gemaakt worden; en of men niet een voetſpoor voor dezelve baant, met de argliſtigſte vonden en raadſlagen af te tekenen, welke die ondeugd zou mogen inſlaen om tot haar oogmerk te geraaken. Miſſchien zou het nutter zijn, deeze geheimen der Onkuisheid te ſmooren en in eenen eeuwigen nagt verborgen te houden. ——— De Ontugt, ik bekenne het, is van veele Zedeſchrijveren zelf op eene gantſch onvoorzigtige wijze behandeld, terwijl hunne beſchrijvinge van de wegen dier begeerlijkheid veel meer geſchikt is om onreine luſten aan te ſtooken, dan hunne redenen daartegen van kragt zijn om ze te verdooven. Dog geheel anders is het met dit werk gelegen. Geen onkuiſche

ſche redenen worden hier gevoerd, welke de ſlimme guit met voordagt zelve veroordeelt. Geen geile vertooningen koomen hierin voor, veel min worden ze met verlokkelijke cieraaden opgeſchikt; zo dat geen eerbaare vrouw, geen kieſche maagd onder het leezen deezer ſtukken van ſchaamte ooit behoeve te bloozen. Worden al eenige gevallen en omſtandigheden geſchilderd, die op zigzelve in dit opzigt de verbeeldinge zouden kunnen verrukken; het kragtigſt tegengif is aanſtonds bij der hand; Verontwaardiginge en medelijden worden tevens zo geweldig aangezet, dat zij alle andere bedenkinge onderdrukken en verſmooren. Geen onvernuftig Ligtmis kan de wegen, die hier aan Lovelace worden toegeſchreeven, met zijn gemeen verſtand ooit na-aapen, zonder zig zelven te verraaden: Een argliſtige heeft zulke hulpmiddelen niet van nooden, en weet zelve met eene duivelſche loosheid maar al te veel ontwerpen ten verderve der onnozelheid te ſmeeden. En zo men al toegeeve, dat van het verhaal van dusdanige guiteſtukken aan deezen kant eenig kwaad gebruik gemaakt zou kunnen worden; daar nogthans de uiterſte afſchrik voor dezelve tevens overal wordt ingeboezemd: Hoe veel zwaarder weegt dan nog niet het nut, dat 'er ſteekt in de onbedreevene en daardoor ligtgeloovige jeugd der andere kunne voor den trouwloozen handel, de ſnoode aanſlagen, en helſche fielterijen dusdaniger deugnieten te waarſchuwen? ——— Voor het overige, kon eene loſſe en ruwe taal in een werk van deezen aart niet vermijd worden, daar een lug-

tige en wulpſche kwant zijn hart uitſchudt voor zijnen gemeenzaamen vriend; zijne verwoedheid en raazernij moet hem natuurelijk de ijzelijkſte vloeken en ſcheldwoorden doen uitbraaken: Dog ik hebbe in het melden en vertaalen van dezelve niet meer zwaarigheid gevonden, dan in het herhaalen van de ondeugenſte gezeggen en ſtellingen der godloozen en ſchijnheiligen, welke wij in de H. Schriftuure zelve geboekt vinden. Inzonderheid daar in dien loſſen en lugtigen ſtijl veelmaalen zeer heilzaame leſſen van gezond verſtand en waare Wijsheid worden uitgeſtooten, welke dus het hart van luiden van dit zoort miſſchien dieper treffen, dan wanneer ze met eene ſtaatige en ernſthaftige deftigheid worden voorgedragen.

Een opmerkend Leezer kan hier als in een ſpiegel beſchouwen de maatregels, welke van verſcheidene menſchen in de gemeenſte en gewigtigſte leevensgevallen gehouden worden; en de beginzels en overleggingen, welke hunne harten daarin beſtieren en zwaaijen; en wat onder dezelve goed, wat kwaad te keuren zij. ——— Hier kan men naar het leeven zien afgemaald de voortreffelijkſte bedenkingen, de zoetſte ververtrooſtingen van een geruſt geweeten onder de zwaarſte wederwaardigheden; de felle tegenworſtelingen van eene onderdrukte conſcientie; de ijdele verleidingen, de ſnoode bedriegerijen, waarmede een ondeugend gemoed zigzelven zotlijk paajt en in ſlaap wiegt. ——— Sleept eene geringe onvoorzigtigheid eene reeks van moeijelijkheden en onheilen na zig: hoe noodig leert

dit

dit dat eene altoosduurende waakzaamheid zij mitsgaders een gegrond vertrouwen op de Voorzienigheid, en eene geloovige hoope op een beſtendiger gelukſtaat? ——— Kan wel ooit met meer aandrang worden ingeprent, dan hier geſchiedt, hoe groote voorzigtigheid de Ouders hebben aan te wenden in hët beſtieren van de keuze hunner Kinderen ten aanzien van het gewigtig ſtuk des Huwelijks? ——— Bleek ooit het nadeel van ongeregelde en toomelooze driften bij ondervindinge in de zamenleevinge van huisgezinnen, welke zij zo menigvuldig beroeren en ongelukkig maaken: nooit was daarvan eene beſchrijvinge, waarin het baarblijkelijker wierd voorgeſteld. ——— Nergens vond ik ooit ſchoonner en beminnelijker tafereel van eene bezadigde, van eene deugdzaame, van eene Chriſtelijke voorbereidinge tot den Dood. ——— De deugden van Nederigheid en Grootmoedigheid, van Zagtmoedigheid en Standvaſtigheid, zijn hier met den keurlijkſten hand aan malkanderen geſtrengeld, en ſchilteren met deu uitneemendſten glans en luiſter. ——— Behalven de vier voornaame, reeds gemeld, koomen hier nog verſcheidene andere perſoonen in het ſpel, welke ieder naar zijnen bijzonderen aart, character, en hoedanigheden wonden afgebeeld. Stijf hoofdige eigenzinnigheid, willekeurige heeſchzugt, laffe gedweeheid, trotſe hoogmoed de rijken, ſnoode eigenbaat der gemeenen, gierigheid, nijd, waanwijze pedanterij, en meer andere, en de tegengeſtelde deugden, krijgen ieder haare beurt; of liever koomen zelve in haar natuure-

lijk

lijk weezen hier te voorſchijn, en vertoonen niet ſlegts haare uitwendige verrigtingen, maar ook haare innerlijke beweegingen en aandoeningen, en leggen haare eigenſchappen tot de fijnſte trekken toe voor het oog der aanſchouweren bloot. ——— *Hoe gelukkig de Hr.* Fielding *ook, inzonderheid in zijnen* Vondling, *met het ſchilderen van characters moge geweeſt zijn; hij blijft meer bij het algemeene, hij ſchetſt meer eene ruwe en buitenſte ſchors, maar hier brengen de perſoonen in hunne brieven hunne binnenſte overleggingen en hartsgeheimen zelf voor den dag, en leveren de verbaalen en zamenſpraaken de naaukeurigſte bijzonderheden en tederſte hoedanigheden van elk character. Niemand veragte deeze dingen als kleinigheden, die niet verdienen dat men 'er met zo veel aandagt op lette, dezelve zo zorgvuldig naſpoore, en zo omſtandig aanwijze. Hoe veel hooger de Godgeleerden ook doorgaens gewoon of gezind zijn met hunne beſpiegelingen te vliegen; ik kan het mij geenzins onwaardig rekenen, van deeze kleinigheden mijn werk te maaken, daar ik vinde dat onze Godlijke Leermeeſter zelve de begroetingen op de merkten, en de vooraanzittingen op de maaltijden, met zijne aanmerkingen niet is voorbijgegaen. En alle deeze bijzondere eigenſchappen van de verſcheidene deugden en ondeugden te kennen is van zeer veel dienſt voor allen, die van harten wenſchen zig gelukkiglijk voor deeze te beveiligen, en geene naaukeuriglijk in agt te neemen. Voor eenen Stierman, die de zeevaart wel betragten zal, is het niet alleen noodig, dat*

bij

bij de Stiermans-konſt en haare regelen grondig kenne, maar ook van nette Kaarten zig bediene, die hem aanwijzen hoe zig de kuſten ſtrekken, waar klippen en banken leggen, waar hij veilig kan ten anker gaen, en hoe de ſtroomen trekken. Zo ook die veilig voor alle verzoekingen zijn cours door deeze wereld tragt te neemen, heeft niet alleen de regels van het zedelijke zig naaukeurig eigen te maaken, maar behoort ook uit de voorbeelden van anderen te leeren hoe en waar men al tegen dezelve aanſtoot, hoe de verleidinge ons bekruipt, en wat men al te mijden heeft: Hoedanige bijzonderheden in eene algemeene Zedekunde onmogelijk begreepen kunnen worden.

Dit alles wel overwogen zijnde, dunkt mij, dat men aan de voortreffelijke nuttigheid van dusdanig een werk geenzins kan twijffelen; of zo 'er zijn mogten, welke hiermede nog in allen deele niet voldaen zijn, die wijze ik tot het werk zelve, om het met ernſt en verſtand te leezen; en ik ſtelle vaſt, dat elk deuglievend Chriſten daarop zal verlieven. Niet min voortreffelijk immers is deszelfs ſchoonheid, aartigheid, en geneuglijkheid: Eene weergalooze Konſt, eene allerleevendigſte nabootzinge der Natuure, eene volmaakt geregelde Geeſtigheid prijſt hetzelve aller goedkeuringe ten hoogſten aan. De gezondſte ſpijze wordt hier met de ſmaakelijkſte en geurigſte ſauſen opgediſcht. ——— Zeer veele verſchillende characters en perſoonen worden hier ingevoerd, gelijk geme'd is, alle naar de oorſpronglijke natuure in allen deele opgemaakt.

* * * *

elk

elk naar zijnen bijzonderen aart niet alleen handelende, maar zelf denkende, ſchrijvende, en redeneerende. Uit ieder Brief genoegzaam op zigzelven, uit elks ſtijl en trant is voor den oplettenden op te maaken, aan welken perſoon hij toebehoore; die elk den geheelen tijd door hun eigen character eenvormig bewaaren, en zigzelven geheel en al gelijk zijn; En ieder, dunkt mij, die eenige ondervindinge in de wereld heeft, zal de oorſpronglijke voorwerpen onder zijne medemenſchen kennen, naar welke de gelijkeniſſen in dit werk zo net getroffen zijn. —— De Moeder van Clariſſa, het is waar, (want op deezer character viel bij zommigen iets te zeggen) is wel zigzelve niet gelijk: Maar hoe veele onbeſtendige menſchen ontmoeten wij niet dagelijks, die hunne eigene wel begreepene beginzels, door andere inzigten gezwaaid, laaten vaaren? Hoe dikwijls is het in denzelven perſoon, veel verſtand en natuurelijk oordeel te bezitten, onderſcheiden van in allen opzigte verſtandig te werk te gaen? En hoe ligt valt het in eenen zagten aart, zig vreedeshalven van onruſtige geeſten te laaten gebruiken ter voortzettinge van hunne warzieke oogmerken? En in deeze ongelijkheid, zal men vinden, dat Lady Harlowe zigzelve overal gelijk is. ——— Zeer menigvuldig, zeer verſcheiden, zeer ingewikkeld zijn de gevallen en gebeurteniſſen, uit welke deeze Geſchiedenis is te zamengeweeven, die met eene onbedenkelijke rijkheid van vernuft zijn uitgedagt; welker aangelegenheid den Leezer met de grootſte nieuwsgierigheid naar haare ontwindinge doet

baa-

haaken; die natuurelijk de eene uit de andere voortvloeijen; die zeer gepaſtlijk bij elkanderen geſchikt zijn, en tegen de waarſchijnelijkheid in geenen deele aanloopen; en die alle te zamen aan het Een voornaam ſtuk der Geſchiedeniſſe ten allernaauwſten verknogt zijn, hetzelve egter niet overdekken en te zoek brengen, maar elk daaraan een bijzonder ligt en fraaijheid bijzetten. ——— Beſtaet nu het weezenlijk denkbeeld van Schoonheid *in eene rijke verſcheidenheid, juiſte evenredigheid, voortreffelijke grootsheid, en naaukeurige Eenpaarigheid; in geene deezer opzigten, zal men vinden, dat dit werk gebreklijk is, maar de uitmuntendſte volmaaktheid aan hetzelve moeten toeſchrijven. ——— Langwijligheid heeft men wel daarin beriſpt: dog op deeze en andere tegenwerpingen wordt, zo in de Voorreden, als het* Poſtſcript, *of de Nareden, van den Engelſchen Uitgeever bondig geantwoord, die ik hier derhalven zal voorbij ſtappen; en niemand kan ontkennen, dat hoe veel papier dit werk ook beſlaen moge, alle die verſcheidene gevallen nogthans, volgens het vereiſchte in dusdanige werken van Vernuft, in een zeer kort beſtek van tijd, binnen één jaar, zijn te zamen gedrongen.*

Twijffelt men nog aan het nut, hetwelk eene leevendige en welgeregelde Verbeeldingskragt aan ons verſtrekken kan, en aan het goedgunſtig oogmerk, waarmede de Alwijze Schepper dezelve in onze natuure gelegd heeft; men gae met aandagt aan het leezen en overwee-*

* Zie Waarſchuw. tegen de Geeſtdrijverij *bl.* 8. *cqv.*

weegen van dit werk; en men zal ten klaarſten gewaar worden, hoe geneuglijk zij de beſchouwinge der Deugd, hoe afſchuwelijk zij die der ondeugd maaken kan, welk eene liefde zij ons tot die, welke haat tegen deeze kan inboezemen, en met hoe veel kragt zij in het algemeen onze hartſtogten ter onderſteuninge van Reden en waare Godsvrugt kan doen medewerken. Zo wonderbaar leevendig zijn hier de beſchrijvingen en verhaalen, dat men zou zeggen en zig verbeelden, niet eenige gevallen en redenen van anderen over eene tweede hand te leezen, maar die gebeurteniſſen zelve met zijne oogen te zien, die zamenſpraaken met zijne ooren te aanhooren, en op de plaatze zelve tegenwoordig te zijn, daar de zorgvuldigſte voorzigtigheid door ſchrik bevangen en vervoerd wordt, daar de zuiverſte kuisheid op het ſchendigſt belaagd wordt, daar de tederſte vriendſchap zig gulhartzig uitlaat, daar de Deugd door eene edele kloekmoedigheid zig ontzaglijk maakt, daar een onbekeerelijk zondaar in dolle woede en de bangſte angſten worſtelt met den dood, daar eene zuivere ziel met eene vrolijke hoope verhuiſt uit een zwak ligbaam, enz. Dog hoe leevendig hierin de Verbeeldinge ook werke, zij is egter overal ten netſten geregeld, en houdt zig in allen opzigte binnen de paalen van het natuurelijke, van het waarſchijnelijke, van het zedelijke, welke in de meeſte werken van deezen aart dikwijls niet heel zeer in agt genomen worden. De zuivere Reden en eene gezonde Zedekunde hebben overal den teugel beſtierd, en door het gantſche

ſche werk, en alle de verſcheidene tooneelen eene menigte gezaaid van de nutſte en voortreffelijkſte leſſen, dezelve in de gevoegelijkſte omſtandigheden zeer juiſt te pas gebragt, en ze in het kragtigſt ligt geplaatſt. Zonderling, en zonder wedergae, mag ik zeggen, is ook het vermogen, 't welk hier doorſtraalt, om de hartſtogten op de beweegelijkſte wijze te roeren en gaende te maaken. Hij moet harder zijn dan ſteen, wiens hart onder het leezen deezer ſtukken niet van medelijden vermurfd wordt; die eenige traanen heeft, kan zig niet weerhouden van dezelve nu eens te ſtorten; dan wederom moet elk die niet geheel onverſchillig is, zijnen geeſt in eene regtmaatige verontwaardiginge voelen rijzen; en bij andere gelegenheden vervoert eene lugtige vrolijkheid het hart tot een zoet genoegen, en den mond tot lachen. Alles ondertuſſchen, zelf geeſtige boert en grappige kwinkſlagen niet uitgezonderd, is gerigt tot dat oogmerk waartoe het Opperweezen zelve ons de Verbeeldingskragt en Hartſtogten heeft ingeſchapen, ter bevorderinge van goede Zeden, om ons de ſterkſte Liefde tot reine Deugd, de felſte haat tegen zonde en godloosheid in te boezemen. Meende weleer Plato, *dat zo de verſtandige Deugd zig aan ons gezigt in eene ligbaamlijke gedaante vertoonen kon, zij eene onweerſtaenbaare Liefde tot zig bij allen verwekken zoude: Hier, durve ik zeggen, vertoont ze zig aan 's menſchen Verbeeldinge, die het weezenlijk Gezigt allernaaſt koomt, met haare eigenaartige en glansrijke ſchoonheid; en ſtelle vaſt dat zij aller gemoederen, in welke*

eenige zugt tot goed gevonden wordt, op de beminnelijkſte wijze zal bekooren, en geheel en al op zig doen verlieven. Nooit vond ik eenig boek van Devotie, met hoe veel verſtand ter Godsvrugt ingerigt, hetwelk zo veel indruk op mij maakte dan de verrigtingen en geſprekken van de kwijnende en ſtervende Clariſſa: En ik bekenne rondlijk, door het aandagtig gebruiken van dit boek niet alleen ten uiterſten vermaakt, maar ook inderdaad geſtigt, dat is in wijsheid en deugd-lievendheid gevorderd, en ter ſtandvaſtige betragtinge van dezelve te zijn aangemoedigd.

Meer behoeve ik niet te zeggen, dunkt mij, om mijne uitneemende hoogagtinge voor dit weergaloos werk uit te drukken; om de redenen daarvoor bloot te leggen; en om mijn oogmerk bij alle verſtandige liefhebbers van deugd en waare godsvrugt te billijken, in het nut en vermaak, dat ik zelve daaruit genooten hebbe, ook aan anderen, aan mijne landgenooten gemeen te maaken. —— Maar is hiermede mijne onderneeminge al ten vollen gewettigd? En blijft ze nog niet roekeloos en vermetel van wegens de uiterſte moeijelijkheid, die 'er ſteekt in een werk van deezen aart naar behooren in eene andere taale over te brengen? Deeze zwaarigheid bekenne ik op verre na niet zo volſlagen te kunnen beantwoorden, dan de voorgaende. Wie zou zig dog de bekwaamheid durven aanmaatigen, om deezen arbeid naar waardij te voltrekken? Noodzaakelijk moeten dusdanige werken van Vernuft en Geeſt, als zij met eene andere

ſpraak

ſpraak bekleed worden, veel van hunne natuurelijke ſchoonheid, van hunnen bevalligen zwier verliezen, welke dikwijls afhangen van woorden en ſpreekwijzen die aan eene enkele taale, van gewoonten en gebruiken die aan eenen enkelen landaart bijzonderlijk eigen zijn; en de ongedwongene losheid van het oorſpronglijke moet noodwendig in eene overzettinge meer of min verſtijven. Evenwel meene ik mijne ſtoutheid voor eenen billijken regtbank door de navolgende redenen te kunnen verontſchuldigen en vrijpleiten. ——— Ik hebbe deeze vertaalinge niet begonnen, voor dat een ander, door welken ze ondernoomen was, die had laaten ſteeken; voor dat 'er eenige tijd verloopen was, zonder dat iemand anders daaraan de hand ſloeg; voor dat ik van veele mijner bekenden was aangeſtaen, om deezen arbeid op mij te neemen. ——— Ik wanhoopte toen, dat iemand van meer bekwaambeid, die 'er zeer wel zou kunnen gevonden worden, zig aan deezen laſt, die waarlijk zwaar is, zou willen onderwerpen: en ik vreesde, dat de een of ander baatzugtige Boekverkooper, door den lof des werks genoopt, het zelve aan eenigen laagen huureling zou aanbeſteeden, hoedanig veele voortreffelijke werken op eene jammerlijke wijze gerabraakt zijn: En daarop wierd ik door mijne hoogagtinge voor de waardij deezes werks, door ijver voor de bevorderinge van deugd en goede zeden, en door liefde tot mijne landgenooten, overgehaald om van mijn voorneemen af te ſtappen van mijne pen tot vertaalen niet meer te bezigen, en om

dee-

deezen taak op mij te neemen, die zo ten uiterſten moeijelijk, die van zo langen adem is. — Den aart der beide taalen meene ik door vlijtige oeffeninge vrij wel te kennen: Van de voorkoomende zaaken en bedenkingen agte ik genoegzaam kundig te zijn, als die van Zedekunde altoos veel werk gemaakt, en veel vermaak geſchept hebbe in de natuure en werkingen van verſcheiderleije zoort van menſchen gade te ſlaen; en den geeſt van dit werk had ik door leezen en herleezen genoegzaam ingezogen en mij volkoomen eigen gemaakt. ——— Ik worde door nood niet gedrongen om mij met deezen arbeid zeer ſchielijk te verhaaſten, maar kan daaraan den vereiſchten tijd beſteeden; en de agtinge voor het werk maakt mij gewillig om de behoorelijke vlijt en oplettendheid daaraan te koſt te leggen. ——— Daar mijne eigene bekwaamheid te kort ſchiet, neeme ik tot andere hulpmiddelen mijne toevlugt, aangaende de regte eigenſchap der Engelſche taale, ſpreekwoorden, zinſpeelingen, en gewoonten; niet alleen door het gebruiken van boeken daartoe dienſtig, maar ook door het raadpleegen van mijne goede vrienden, die der taale kundig, of zelf in Engeland gebooren zijn, of langen tijd daar verkeerd hebben: die mij ook gewilliglijk hebben bijgeſtaen. ——— Inzonderheid is 'er een ſtuk, waarin ik mijne volſlagene onbekwaamheid rondlijk moet belijden, het berijmen naamelijk van de Digt-ſtukjes, welke hier en daar in dit werk verſpreid zijn; en 't welk nogthans noodzaakelijk was, zou de Vertaalinge aan den

ſmaak

ſmaak der Nederlanderen voldoen. Dog in dit opzigt hebben ook mijne vrienden, en wel voornaamlijk Een, mij niet te loor geſteld, die de meeſte verſen in deeze Deelen voorkoomende in Nederduitſche Digtmaat gebragt, en op zig genomen heeft zulks te doen omtrent de overige, welke in de andere Deelen zullen volgen. Uit de thans gegevene ſtaaltjes zal men gewaar worden, dat derzelver taal, behalven dat ze het oorſpronglijk zeer net uitdrukt, vloeijende en kragtig genoeg is om aan de waardije des werks te beantwoorden. Ik legge mijne verſchuldigde dankbetuiginge hiermede aan deeze mijne vrienden af; en zo ik met mijnen arbeid eenigen dank bij het gemeen behaale, zullen zij daarin hun regtmaatig deel hebben, als welken ik onmogelijk zonder diergelijke hulpe had kunnen volvoeren.

Dusdanig te werk gaende, en van deeze behulpzelen mijn gebruik maakende, verbeelde ik mij, dat ik in ſtaat ben, dit voortreffelijk Werk in eenen taamelijk goeden en deszelfs niet geheel onwaardigen vorm te kunnen uitleveren: En ſchoon Clariſſa *in haar Neerduitſch gewaad niet zo cierelijk en net te voorſchijn koome dan in het Engelſch; vleije ik mij egter, dat zij in hetzelve door haare natuurelijke ſchoonheid veelen zal behaagen en bekooren; ſchoon mijne vertaalinge de volmaaktheid van het oorſpronglijke niet bereiken kan, (en welk redelijk menſch zou dit dog van mij vergen?) zo veel durve ik mij nogthans laaten voorſtaen, dat zij van onpartijdigen niet als onſmaakelijk en walglijk zal ver-*

*****

wor-

worpen worden. Zo ik van deeze verbeelding niet geweeſt waare, zoude ik nooit mijne hand aan deezen ploeg geſlagen hebben. Alle de weezenlijke ſchoonheden, welke 'er ſteeken in de verhaalen van de gebeurteniſſen, in de redenkavelingen der verſcheidene perſoonen, kunnen zekerlijk in eene Vertaalinge volkoomelijk behouden worden. De Zedeleſſen hierin voorkoomende beboeven niets van haare kragt te miſſen. Waarin dusdanige werken bij de Vertaalinge het meeſt verliezen, is de ſtijl, de ſpreekwijzen, en aartige zegswoorden. In den ſtijl hebbe ik het oorſpronglijk zo na getragt na te bootzen, als mij mogelijk is, en de verſcheidene characters der Schrijveren naaukeurig in agt genomen. Hetgeen mij in den loſſen ſtijl en ſtraattaale der ligtmiſſen bij mangel van gewoonte ontbrak, hebbe ik door oeffeninge en oplettendheid getragt te vervullen, om het natuurelijke van dit werk niet te ſchenden: welke oeffeninge zomtijds niet onnut voor mij zelven geweeſt is. Wat bijzondere zegswoorden en ſpreekwijzen aangaet, wanneer ik Nederduitſche van gelijke kragt en inboud vinden konde, hebbe ik die gebezigd; anders hebbe ik het Engelſch zo naaukeurig als mogelijk was gevolgd. — Ondertuſſchen gelieven de kieſche, of vieze liefhebbers van de Nederduitſche taale het mij niet kwaalijk af te neemen, dat ik zomtijds wel een Onduitſch woord, daar het naar mijn oordeel te pas kwam, onder den ſtijl der beſchaafdſte ſtukken gemengd hebbe. — Dit dagt ik, zo groot eene misdaad niet te zijn in gemeenzaame brieven, daar men de zuiverheid

heid niet gewoon is zo angſtvallig en naauwgezet in agt te neemen. Ik hebbe evenwel daarvan geen misbruik gemaakt; en zo men in dit punt niet overgeloovig zij, geloove ik niet, dat men dieswegens eenige ergernis tegen mij zal opvatten. Bijzonderlijk hebbe ik ook geen zwaarigheid gemaakt, om de Engelſche gewoone benaamingen van Lady, Madam, Sir, enz. te behouden, dewijl het toneel der gebeurteniſſe in Engeland, en onder Engelſche perſoonen is. — Ik hebbe ook wel eens de vrijheid genomen, van eigen-geſmeede woorden te gebruiken, ſchoon ik niet wiſt dat die in de Nederduitſche taale in zwang gingen. Behalven dat ik als een ingeboren Nederlander daartoe meene regt te hebben, als die woorden verſtaenbaar zijn, en in hunnen vorm niet tegen taalkundige regels ſtrijden; was mijn oorſpronglijke Schrijver mij in die vrijheid voorgegaen; en dus drukt de overzettinge de eigenaartige gedaante des werks dies te naaukeuriger uit. ——— Zo het gebeuren mogt, dat ik digt bij de gemeene taal van het oorſpronglijke willende blijven, wel eens eene Frieſche ſpreekwijze hebbe aangegreepen, welke in Holland onder het gemeen niet zo gebruikelijk is; daaromtrent wil ik gaarn verſchooninge verzoeken bij hen, die zig hieraan mogten ſtooten; hoewel ik nog geen blijk weete, waarom het gemeene volk in de eene Provintie van Nederland voorregt zou hebben boven de andere om der taale de Wet te ſtellen. ——— Zo ik voor Frieſen alleen dit werk bearbeid had, zoude ik nog eene aartigheid meer van het oorſpronglijke in mijne Vertaalinge heb-

ben kunnen bewaaren, welke ik nu geheel moest vaaren laaten, om aan de meesten der Leezeren niet belachelijk voor te koomen: Dat geen naamelijk, 't welk Lovelace *en* Belford *in hunne Briefwisselinge den* Romeinschen stijl * *noemen; bestaende in malkanderen in het enkelvoudig met* du *en* dij *aan te spreeken, in plaatze van het meervoudige* gij *en* u, *gelijk hedendaags onder alle beschaafde Nederlanders de gewoonte is, behalven dat de oude plompheid bij de Friesen nog gevonden wordt. Schoon het evenveel zij hoe men spreekt, als men malkanderen maar verstaet, kan ik mij niet weerhouden van op deeze Gothische smaak van in één mensch meer persoonen aan te merken, hier een weinig gestoord te zijn, om dat ze mij van de gelegenheid berooft om deeze grappige fraaiheid van het oorspronglijke uit te drukken. De* polite *Fransen kunnen zelf nog* tutoyer; *maar Neerlands inwoonders zijn, buiten Friesland, te welleevende om deeze taale langer te verstaen. —— Deeze welleevende luiden zullen zig misschien ook verwonderen, dat zij deeze Brieven met de gewoone* Uw Eerw.'s, U Wel Ed.'s, Uw Hoog Wel geb.'s, *en diergelijke fraaijheden niet doorspekt vinden. Ik hebbe die niet gevonden in het oorspronglijke, uitgenomen in de brieven van eenen knegt, of diergelijken; En men neeme mij niet kwaalijk, dat ik het al mede voor eenen Gothischen smaak houde, dat men den tweeden persoon uit de brieven en uit de hoofsche taal verbanne, en liever hebbe dat men eene van onze hoedanig-*

* Zie D. I. Br. 31. bl. 306, 307.

nigheden dan onszelven aanſpreekt. —— Dog ik mag wel een reefje inbinden, als ik bedenke dat ik hier om verſchooninge verzoeke. Verſchooninge egter, dunkt mij, mag ik met reden eiſchen, en kan mij van geen redelijk menſch geweigerd worden, omtrent de feilen, die 'er mogten zijn ingeſloopen; daar ik een zo zwaaren laſt torſe, waaronder ik bezwijken moeſt, wierd mijne luſt en moed niet telkens opgewakkerd door de ongemeene nuttigheden en fraaijheden, die zig van tijd tot tijd voor mijn verſtand opdoen. En deeze luſt, vertrouwe ik, zal mij te meer in ſtaat ſtellen, om het werk eenigzins naar waardij gelukkig te volvoeren.

Buiten twijffel zou men nu wel gaarn willen weeten, wie dog de Schrijver of Uitgeever van dit hooggeroemde werk zij. Zie hier wat 'er mij van bekend is. Op den titel van het Engelſch ſtaet, dat het Gedrukt *is* voor S. Richardſon; *en die van den* 2den *druk meldt, dat het is* uitgegeven door den Uitgeever van Pamela. *Die* Richardſon *wordt voor den Schrijver en van* Pamela *en van deeze* Clariſſa *beide gehouden. De Nieuwspapieren getuigen, dat hij een Boekverkooper is. Uit Engeland hebbe ik berigt ontvangen, dat hij een man is van veel geleerdheid, ſchranderheid, en vernuft; van eenen vluggen en vrolijken geeſt; en dat hij veel werk maakt van letteroeffeningen, dog met bezigheden zig weinig ophoudt. Dit is vrij algemeen, en de man verdiende buiten twijffel, dat hij nader van ons gekend wierd. Beter waarlijk kunnen wij hem kennen, wat de vermogens van zij-*

zijnen Geeſt betreft; uit zijne aan het ligt gegevene werken, en inzonderheid uit deeze zijne Clariſſa, *waarin hij zigzelven overtroffen heeft. Dit werk geeft de allerheerlijkſte en doorſtraalende blijken immers van den ſchranderſten en verhevenſten Geeſt, die zijne Stoffe zelve ſchept en vormt, en de eerſte treedende langs onbebaande wegen, voor zijne navolgeren niets overlaat om te verbeteren. Nooit, zo veel bekend is, heeft de wereld een geſchrift van deezen aart zien te voorſchijn koomen, waarin eene gebeurtenis wierd opgemaakt met Brieven van de perſoonen zelve, welke daaraan deel hadden, voor de* Pamela *en* Clariſſa *van deezen Schrijver: Nooit was 'er een werk, waartoe doordringender kennis van de menſchlijke natuure vereiſcht wierd, als waarin die perſoonen van zo veel verſchillende characters hunne binnenſte hartsgeheimen moeten openleggen. Om van eene doorgeoeffende geleerdheid en kundigheid van veelerhande zaaken niet te ſpreeken, welke hier allenthalven op de gevoegelijkſte en nutſte wijze te pas gebragt worden: Eene wonderbaare Verbeeldingskragt en vindingrijk Vernuft heeft deeze ſtukken zekerlijk uitgedagt, en blinkt daarin op het helderſt door; Eene kragt, welke met een overtreffend vermogen heerſcht zelf over de gemoederen der Leezeren, van derzelver hartstogten volkoomen meeſter is, en dezelve voert werwaards het haar gelust. En hetgeen nog het zeldzaamſt is van allen, deeze Verbeeldingskragt gaet hier gepaard met de ſcherpſte ſchranderheid en het bondigſt Oordeel, welke al-*

le de deelen en omſtandigheden van dit werk in eene juiſte orde geſchikt, en elk op het netſt beſchaafd heeft: Eene regt gezonde Reden heeft in allen opzigte de Verbeeldings-kragt beſtierd, en dezelve van alle dweeperij en bijgeloof weerhouden, terwijlze haar tot de zuiverſte en verhevenſte Zedekunde, tot de vuurigſte en zielroerendſte Godsvrugt opvoert. Zo dat deeze Schrijver onder de uitmuntendſte ligten, onder de grootſte mannen der oude en hedendaagſche eeuwe verdient geteld te worden: En mag Engeland onder andere op de voortreffelijkſte verſtanden boogen; het zal eenen Newton, Milton, Addiſon, *niet tot oneere ſtrekken, dat een* Richardſon *in hunnen rang voortaan praale met geen minder luiſter, het zij men op de kragt van geeſt, of de nutheid zie van deszelfs gewrogten.*

Verſcheidene Lof-digten worden in de Engelſche Uitgaave van dit Werk gevonden. Dog ik hebbe het niet noodig geagt, dat dezelve in het Nederduitſch wierden overgebragt: Hoe grooten en regtmaatigen roem zij den Schrijver opdraagen, en hoe welgeſchikt zij in zig zelve zijn; bij het werk zelve vergeleeken dunkt mij, dat ze te gemeen zijn, en te veel afvallen. Een versje vond ik zeer fraaij, kort en kragtig, in vier regels onder een zweemzel van blaamden hoogſten lof vervattende; 't welk ik waardig geoordeeld hebbe om, van mijnen Vriend met de fraaiſte netheid in rijm vertaald, aan de agter-zijde van het titel-blad geplaatſt te worden.

Men

Men verbeelde zig egter niet, dat dit Boek voor allen Leezeren geſchikt is; in geenen deele kan men verwagten, dat het aan de ſmaak van iedereen voldoen zal; Niemand, die dit boek, die het gros der wereld kent, kan zig dit voorſtellen. Zij die op onkuisheid aazen, en hunne geile verbeeldinge met vuile vertellingen van dien aart gaarn bezig houden, zullen hier niet vinden hetgeen zij zoeken. ——— Die in een Roman *vereiſchen, dat zij uit eene menigte van grappige vertellingen, de eene wonderlijker dan de andere, zij aan een geſchakeld, zonder dat het 'er op aan koome hoe veel waarſchijnelijkheid die hebben, als zij hun maar door lachen de lever kunnen doen ſchudden; denzelven zal deeze geſchiedenis veel te treurig voorkoomen, hoe veel lugtige trekken daardoor ook mogen loopen. —— Die enkel* Romans *leezen om hunnen tijd te korten of liever van kant te brengen, zullen ook voor hunne laffe en logge ziel deeze geneuglijkheden niet geſchikt vinden; het tafereel des leevens, dat daarin geſchetſt wordt, zal hun niet behaagen, en het zal hun te veel aandoeninge verwekken voor hunne vadzige geruſtheid. ——— Die van een gezond verſtand zijn, die ten minſten eenige liefde hebben tot deugd en waare godvrugt, en met dit oogmerk leezen om hun hart en zeden te verbeteren, zijn het alleen, die in deeze lekkernijen zig regt kunnen verluſtigen.*

Denzulken biede ik thans de Twee eerſte Deelen van dit weergadeloos werk aan. Schoon ik in den beginne met den Drukker van gedag-

ten

ten waare om met de uitgaave zo lang te wagten, tot dat 'er Vier Deelen waaren afgedrukt, zijn wij egter daaromtrent op den raad onzer Vrienden veranderd, om het geduld der leesgierigen niet te veel te vergen, en maaken nu deeze twee deelen ter voldoeninge van derzelver begeerte gemeen als tot een proefje. Nogthans moet ik den Leezer waarſchuwen, om uit deeze ſtukken over de waardij van het geheel niet al te voorbaarig te oordeelen. Hoe fraaij en welgeſchikt dezelve ook zijn op zigzelve aangemerkt, de voortreffelijkheid van de volgende ſtukken loopt veel hooger, dan dat dezelve uit deeze kan worden afgenomen. Deeze behelzen maar als eene Voorbereidinge tot het voornaam Bedrijf der geſchiedeniſſe, waaruit over het geheel beloop des werks geen volkoomene bezeffinge kan worden opgemaakt. Het aandoenlijke en zielroerende werkt hier nog niet in zijne volle kragt; en de Deugd ſteigert in dit gedeelte des tafereels nog niet tot die weergalooze verhevenheid, waarvan ik voorheen geſproken hebbe. Een ieder derhalven, die deeze leeſt, denke dat hij ſlegts eene flaauwe voorſmaak ontvangt van het nuttige en aangenaame, hetwelk de volgende Deelen zullen uitleveren. Ondertuſſchen zijn deeze Twee opzigzelve geenzins te verwerpen, maar behelzen ook de ſchoonſte vertooningen en ſchilderijen in zig, en de aartigſte zamenſpraaken, waarin verſcheidene driften en hartstogten zeer natuurelijk haare rol ſpeelen, en haare fijnſte trekken doen beſchouwen; En elk oordeelkundig oog, waaraan de toneel-ſtuk-

* * * * * *

kels

ken, bij voorbeeld, van eenen Terentius, *of* Moliere, *wegens derzelver natuurelijk en beſchaafd ſchoon, behaagen kunnen, zullen deeze nog ruim zo keurlijk, nog ruim zo konſtig voorkoomen. Verontwaardiginge en medelijden kunnen hier nog al gaende raaken op de beſchouwinge van eene knorrige eigenwilligheid, vrekke gierigheid, trotſe heerſchzugt, bitze nijd, argliſtige boosheid, getergde zagtmoedigheid, belaagde kuisheid, benaauwde ſtandvaſtigheid. En de uitmuntendſte leſſen voor veelerleije leevensgevallen zijn 'er overal verſpreid. Men veragte dan de dingen, die hier voorkoomen, niet als kleinigheden en langwijlige vertellingen van weinig aanbelang: Behalven hunne eigene fraaijheid, zijn ze van zeer veel aangelegenheid in het beſtek des gantſchen werks; zij ſchetzen naaukeuriglijk de characters der perſoonen, die daarin deel hebben; zij zijn noodzaakelijke voorbereidzels en aanleidingen om de voornaame uitkoomſten deezer geſchiedenisſe te wege te brengen; en de deugd van* Clariſſa *zou zo zuiver, zo bekoorelijk, zo verwonderlijk ſchoon niet uitblinken, indien wij alle de laſtige kwellingen en veelvuldige tergingen, waarmede zij getart wierd, niet zo omſtandig voor oogen hadden. Ik ſtelle dan vaſt, dat zij elk verſtandige en deugdlievende hier in den beginne zelf zal bekooren en inneemen, ſchoon haare verrukkelijke ſchoonheid zig van Deel tot Deel ſteeds onwederſtaenlijker openbaaren zal.*

Hoewel nu dit werk voor allerleije ſtaaten

en

en ſtanden van menſchen geſchikt zij, ſchoon jongen en ouden, rijken en armen, geleerden en ongeleerden, aanzienlijken en geringen, wijzen en onwijzen, mannen en vrouwen, daarmede hun voordeel kunnen doen, en zig daarin ongemeen verluſtigen: Der Jeugd *nogthans prijze ik hetzelve bijzonderlijk en voornaamlijk aan, die gezind zijn hunnen loop door deeze wereld wijslijk in te ſtellen en gelukkig te voleindigen, en zig daardoor te bereiden tot eenen eeuwigen ſtaat van vreugde en zaligheid. Derzelver verbeeldingskragt is immers op het leevendigſt, en hunne hartstogten beweegelijkſt: Waarom dusdanige ſchriften hun het meeſte ſmaaken niet alleen; maar hebben zij ook het meeſt van nooden dat hunne verbeeldinge en hartstogten in den regten plooij gebragt, naar Reden gebogen, en ter godsvrugt gerigt worden. Hier zullen zij de ſcherpſte prikkels vinden om de begeerlijkheden der jongheid te vlieden, om zig te ſpeenen van alle vleeſchlijke welluſt, van alle ijdele tijdverkwiſtingen, en om hunne ziele te voeden met edele, met redelijke, met regt menſchlijke en geeſtlijke geneugten. Mogten deeze ſtukken daartoe van veele uit hen gebruikt worden! Dan zoude ik mijn arbeid wel betaald agten: Dat zou mijne luſt verdubbelen om daarmede onvermoeid voort te gaen. Waarin ik bidde dat het goedertieren* Opperweezen, *wiens eere ik nevens het nut mijns naaſten hierin bedoele, mij goedgunſtig bijſtae!*

DRUKFOUT.

D. I. bl. 442. r. 13. *Maandag den* 20. lees *Dingsdag den* 21.

N: B: Hier omtrent is in de dagtekeninge der Brieven in het Engelsch eenige verbijsteringe ingesloopen, doordien de 43ste Brief in den Derden druk is ingevoegd.

NAA-

NAAMEN
van de
VOORNAAMSTE PERSOONEN.

Juffer *Clariſſa Harlowe*, eene jonge *Lady* van veel ſchoonheid en Verdienſte.

Robert Lovelace, Schildknaap, haar Minnaar.

Jakob Harlowe, Schildkn. Vader van Clariſſa.

Juffrouw *Harlowe*, zijne huisvrouw.

Jakob Harlowe, hun eenige Zoon.

Arabella, hunne oudſte Dogter.

Johannes Harlowe, Schildkn. oudſte Broeder van *Jakob Harlowe* den Vader.

Antony Harlowe, Derde Broeder.

Rogier Solmes, Schildkn. een Vrijer van Clariſſa.

Juffrouw *Hervey*, half-zuſter van Juffrouw *Harlowe*.

Juffer *Dorothea Hervey*, haare Dogter.

Juffrouw *Judith Norton*, eene Vrouw van veel Godvrugt en Verſtand, die een voornaam deel had gehad in de Opvoedinge van Clariſſa.

Colonel *W. Morden*, een heel Nabeſtaende van de Harlowes.

Juffer *Howe*, de innigſte boezemvriendin, Gezellin, en Correspondente van Clariſſa.

Juffrouw *Howe*, haare Moeder.

Karel Hickman, Schildkn. Minnaar van Juffer Howe.

Lord *M.* Oom van den Hr. Lovelace.

Lady

Lady *Sara Sadleir*, Lady *Eliſabet Lawrance*, Half-Zuſters van Lord M.

Juffer *Charlotte*, en Juffer *Martha Montague*, Nigten van denzelven Edelman.

Dr. *Lewen*, een eerwaardig Godgeleerde.

Hr. *Elias Brand*, een pedantſch jong Kerkelijke.

Dr. *H.* een braaf Geneesheer.

Mr. *Goddard*, een eerelijk en kundig Apotheker.

Jan Belford, Schildkn. voornaamſte Vriend en Vertrouweling van den Hr. Lovelace.

Richard Mowbray, *Thomas Doleman*, *Jakob Tourville*, *Thomas Belton*, Schildknaapen, Ligtmiſſen, Vrienden van den Hr. Lovelace.

Juffrouw *Moore*, eene Wedaw, Logement houdende in Hamſtead.

Juffer *Rawlins*, eene fatzoenlijke jonge Juffrouw aldaar.

Juffrouw *Bevis*, eene leevendige jonge Weduw terzelver plaatze.

Juffrouw *Sinclair*, de voorgewende naam van eene heimelijke Hoerewaardin te London.

Capitein *Tomlinſon*, de aangenomen naam van eenen ſnooden Koppelaar voor de Ontugtigheden van den Hr. Lovelace.

Saartje Martin, *Marijtje Horton*, Medeſtandereſſen in maarſchappij met de ſnoode Sinclair.

Dorcas Wykes, eene liſtige Dienſtmeid in het ſnood Huis.

DE

DE HISTORIE van Juffer CLARISSA HARLOWE.

I. BRIEF.

Juffer ANNA HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

den 10 *van Januarius.*

IK ben ten uiterſten aangedaen, mijne Waardſte Vriendin, over de beroerten, die in uwe Familie zijn voorgevallen. Ik weete, hoe het u moet krenken, het onderwerp van de algemeene praat te worden: En egter is het bij eene gelegenheid, die zo algemeen bekend is, onmogelijk of alles, wat eene jonge *Lady* betreft, welker uitſteekende verdienſten haar der gemeene zorge hebben aanbevolen, moet de aandagt van iedereen naar zig trekken. Ik verlange de bijzonderheden daarvan uit u zelve te verſtaen; en van de behandelinge, welke men mij verhaalt, dat gij ontvangt over een voorval, 't welk gij niet

kondt helpen; en waarin, zo veel ik kan verneemen, de Lijder de Aanvaller was.

Mr. Diggs, * om welken ik zond, zo dra ik van de *Rencontre* hoorde, op dat ik *uwenthalven* mogt verneemen hoe het met uw Broeder was, berigtte mij; Dat 'er in de wonde geen gevaar was, zo de koorts niet gevaarlijk waare; welke, naar het ſchijnt, door de ontſteltenis van zijne geeſten vermeerderd is.

De Hr. Wyerley dronk giſteren met ons Thee; en ſchoon hij verre af is van den ſtreng van den Hr. Lovelace te trekken, gelijk men ligt kan onderſtellen, hij egter en de Hr. Symmes beide laaken uwe Familie over de bejegeninge, welke ze hem gaven, als hij in perſoon naar den welſtand van uwen Broeder kwam verneemen, en zijn leedweezen betuigen over 't geen gebeurd was.

Zij zeggen, dat de Hr. Lovelace niet vermijden kon zijn degen te trekken: En dat of uws Broeders onbedrevenheid of drift hem van den eerſten pas af volkoomen in deszelfs magt ſtelde. Dit was het, naar mij verhaald is, 't welk de Hr. Lovelace daarop zeide; terwijl hij ſprak te rugge deinzende. „ Wees op uwe hoede, mijn Heer Har„ lowe. —— uwe geweldige drift brengt u bui„ ten ſtaat om u te verweeren. Gij geeft mij te „ veel voordeel. Om uws Zuſters halven, wil ik „ alles onder den voet treeden; — zo — "

Dog dit maakte zijne roekeloosheid nog onbezonnener, om zig ten voordeele van zijnen tegenpartijder bloot te geven. —— Die, na eene geringe wonde hem in den arm te hebben toegebragt, hem ontwapende. Daar

* Haars Broeders Heelmeeſter.

Daar zijn luiden, die uwen Broeder niet beminnen van wegens zijne natuurelijke heerſchzugt en heftigen aart, die geen tegenſpreeken draagen kan. Deeze zeggen, dat de drift van den jongen heer bedaarde op het zien van zijn bloed, 't welk tappelings langs zijnen arm nedergudsde; en dat hij de edelmoedige dienſten van zijnen tegenpartijder (die hem zijn rok en borſtrok uithielp, en zijnen arm verbond, tot dat de Chirurgijn kon koomen) met zo veel geduld ontving, dat het wel verre waare van een bezoek van dien partij, om naar zijnen welſtand te verneemen, naderhand of ſchamper of onbetaamelijk te doen ſchijnen.

Dit zij zo het wil; iedereen beklaagt u. Zo beſtendig, zo u zelve altoos gelijk in uw gedrag: Zo begeerig, gelijk gij altijd zeide, om ongemerkt ten einde toe door het leeven heen te glippen; en, gelijk ik 'er bij mag voegen, niet wenſchende dat men op u agt gaf zelf van wegen uwe ſtille Weldaadigheid; genoeg gelukkig in de edele bewuſtheid, die daarvan de belooninge is: *Liever nuttig dan blinkende*, uwe welverdiende Zinſpreuk; ſchoon nu tot uw leedweezen, in een openbaar gerugt uitgeſtooten, gelijk ik zeggen mag; en nog t'huis beſchuldigd over de fouten van anderen —— Hoe moet zulk eene deugd aan alle kanten te lijden hebben! —— Nogthans moet men bekennen, dat uwe tegenwoordige beproevinge niet meer dan evenredig is met uwe voorzigtigheid.

Gelijk alle uwe vrienden buiten's deurs bedugt zijn, dat eenig ander ongelukkig geval zou kunnen ontſtaen uit eene zo hevige twiſt, in welke

het ſchijnt dat de Familien aan beide kanten nu zijn ingewikkeld; zo moet ik u verzoeken, dat gij mij in ſtaat ſtelt, om op het gezag van uwe eigene onderrigtinge u bij gelegenheid regt te doen.

Mijne Moeder, en wij alle, gelijk ook alle de overige Wereld, ſpreeken ter deezer gelegenheid van niemand dan van u, en van de gevolgen, welke uit de verſtoordheid van eenen man van 's Heeren Lovelaces geeſt, kunnen voortkoomen; die, gelijk hij van zig gaen laat, op eene zeer onwaardige wijze van uwe Oomen behandeld is. Mijne Moeder beweert, dat gij hem nu, met eenigen ſchik, nog zien, nog briefwiſſelinge met hem kunt houden. Zij is ten grooten deele vooringenomen door uwen Oom Antonij; die bij gelegenheid, gelijk gij weet, ons wel eens toeſpreekt; en na dit gevegt, haar vertoond heeft, hoe groote misdaad het voor eene Zuſter zijn zoude, zulken man eenige hoope te geeven, die tot haare gunſt moeſt waaden, (deeze was zijne uitdrukkinge) door het bloed van haaren Broeder.

Schrijf mij derhalven, mijn lief, alles wat 'er onder u gebeurd is van dien tijd af, dat de Hr. Lovelace eerſt in uwe Familie wierd ingeleid; en bijzonderlijk een berigt van alles, wat tuſſchen hem en uwe Zuſter is voorgevallen; waaromtrent verſchillende gerugten zijn; terwijl zommige luiden zig niet ontzien te kennen te geeven, dat de jonger Zuſter der Oudere eenen Minnaar ontkaapt heeft; En ſchrijf, mag ik u bidden, op zulk eene omſtandige en volledige wijze, dat het dengeenen, die zo veel van uwe zaaken niet weeten dan ik, voldoen moge. Indien 'er iets ongelukkigs

mogt

mogt gebeuren door de heftigheid van zulke geeſten, als waarmede gij te doen hebt, zo zal uw berigt van alles wat voorafgegaen is, tot uwe regtvaardiginge ſtrekken.

Gij ziet wat gij zelve u op den halze haalt, door boven uwe geheele kunne uit te munten. Ieder een van dezelve, die u kent, of van u gehoord heeft, ſchijnt te denken, dat gij voor *haar* rekenſchap te geeven hebt van uw gedrag in ſtukken, die zo teder en van zo veel aangelegenheid zijn.

Elk oog, in 't kort ziet op u met de verwagtinge van een voorbeeld. Gave de hemel, dat het u vrijſtond uwe eigene maatregels te volgen! Alles zoude dan, durve ik zeggen, gemaklijk, en op eene eerelijke wijze ten einde loopen. Maar ik vreeze uwe beſtierders en beſtierdereſſen; want uwe Moeder, hoe wonderlijk wel zij ook geſchikt zij om te leiden, moet zig onderwerpen om geleid te worden. Uwe Suſter en Broeder zullen u zekerlijk van uwen weg afwenden.

Dog dit is een ſtuk, waarover gij mij niet wilt laaten uitweiden: Vergeef mij derhalven, en ik hebbe gedaen. —— Trouwens, waarom zoude ik zeggen, vergeef mij? Daar uwe Belangen, mijne Belangen zijn? Daar uwe Eere, mijne Eere is? Daar ik u beminne, als nooit eene Vrouw eene andere beminde? En daar gij mij die Belangneeminge en die Liefde hebt toegeſtaen; en voor jaaren, welke in perſoonen zo jong veel genoemd mogen worden, in den eerſten rang uwer vriendinnen geſteld hebt

Uwe altoos dankbaare en toegenegene
ANNA HOWE.

Wilt gij mij wel verpligten met een afschrift van de inleidinge op het geen ten uwen voordeele in uws Grootvaders Testament vervat is; en mij verlof geeven, om hetzelve aan mijne Moeij Harman te zenden? —— Zij is zeer begeerig die te zien. Trouwens zij is met uw *character* zo ingenomen, dat schoon zij u van persoon niet kenne, zij aan het voorregt u in dat Testament toegeweezen haare toestemminge geeve, voor dat zij des *testators* redenen weete, waarom hij u dat voorregt gegeven heeft.

II. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Harlowe-Plaatze den 13 *van Januarius.*

Hoe overlaadt gij mij, mijne waardste Vriendin, met uwe beleefdheid! Ik kan aan uwe opregtheid niet twijffelen; maar draag zorge, dat gij mij geen reden geeft om van wegens uwe genegene eenzijdigheid uw oordeel in twijffel te trekken. Gij onderscheidt niet, dat ik veele voortreffelijke dingen van u ontleene, welke Gij mij als in 't voorbijgaen met den vinger aanwijst, en de konst bezitte om die bij u voor mijne eigene te doen doorgaen. Want in alles wat gij doet, in alles wat gij zegt, ja met uwe (zo leevendige) oogen zelf

zelf geeft gij leſſen aan eene die u zo bemint en gadeſlaet, gelijk ik u beminne en gadeſlae, zonder dat gij het weet. —— Dus bidde ik u, mijn lief, dat gij in toekoomende ſpaarzaamer zijt met uwen lof, op dat wij u na deeze bekentenis niet verdenken mogen, als of gij heimelijk voorhebt u zelve te roemen, terwijl gij alleen geagt wilt worden eene andere te prijzen.

Onze Familie is inderdaad wonderlijk ontſteld geweeſt. —— *Ontſteld!* — Zij is, den geheelen tijd zedert het ongelukkig voorval, in *oproer* geweeſt; en ik hebbe alle de ſchuld moeten draagen; ſchoon ik uit mij zelve maar al te veel leedweezen zoude gehad hebben, al waare ik van alle de andere met meer regt geſpaard.

Want, het zij het voortkoome uit een onbehoorelijk ongeduld, doordien ik met te veel toegeevendheid behandeld ben om aan beſchuldiginge tegen mij *gewend* te zijn, of uit het verdriet 't welk ik hebbe, van diegeenen om mijnentwille te hooren beriſpen, welken het mijn pligt is te verdeedigen: Zomtijds hebbe ik gewenſcht, dat het Gode behaagd had, mij in mijne laatſte koortze weg te haalen, wanneer ik eens iegelijks liefde en goede gedagte had; maar meermaalen, dat ik van mijnen Grootvader nooit zo waare onderſcheiden, gelijk ik ben: Nademaal die onderſcheidinge mijns Broeders en Zuſters genegenheden van mij vervreemd heeft; ten minſten, eene jalouſie verwekt ten opzigt van de gunſt van mijne twee Oomen, waarvoor zij bedugt zijn, welke nu en dan hunne Liefde overſchaduwt.

Mijn Broeder nu gelukkiglijk van zijne koort-

ze herſteld zijnde, en zijne wonde heel wel ſtaende; ſchoon hij nog niet heeft durven uitgaen, zal ik zo omſtandig zijn, als gij begeert, in de kleine hiſtorie, die gij van mij eiſcht: Dog de Hemel verhoede, dat 'er ooit iets gebeuren zoude, 't welk vereiſchte dat het ten dien einde, waartoe gij meldt, wierd voor den dag gebragt!

Ik zal beginnen, gelijk gij gebiedt, met het aanzoek van den Hr. Lovelace bij mijne Zuſter; en zo kort zijn als mogelijk is. Ik zal alleen het gebeurde verhaalen; en u laaten oordeelen over de waarheid van het gerugt, dat 'er gaet, dat de jongſte de oudſte Zuſter zou beroofd hebben.

Het was ingevolge van eene onderhandelinge tuſſchen Lord M. en mijn Oom Antonij, dat de Hr. Lovelace (mijn Vader en Moeder het niet verbiedende) zijnen dienſt aanbood aan mijne Zuſter Arabella. Mijn Broeder was toen in Schotland, bezig met den toeſtand te bezigtigen van het aanzienlijk Goed, 't welk hem daar door zijne edelmoedige Gemoeder was nagelaaten, met een niet min aanzienlijk in Yorkshire. Ik was ook afweezig op mijn *Zuivel-huis*, gelijk het genoemd wordt, (a) be-

(a) Haar Grootvader, om haar zo dikwijls tot zig te trekken als haare andere Vrienden haar wilden miſſen, vergunde haar om een Zuivel-huis * naar haar eigen ſmaak te bouwen en toe te ſtellen. Wanneer het zelve voltooid was, wierd het zo geroemd over zijne fraaije eenvoudigheid en gemak, dat de geheele Plaatze, die te vooren, van oude tijden af, wegens haare gelegenheid het *Boſch* genoemd wierd, in 't algemeen den naam kreeg van het *Zuivel-huis*; haar Grootvader bijzonderlijk was 'er mede in zijn ſchik dat het zo genoemd wierd.

* *Dairy-houſe*, noemen de Engelſchen dat gedeelte van het huis, alwaar de boerinnen kaas en boter maaken, en de melk bewaaren. *Vert.*

bezig met de rekeningen op te neemen betreffende het Goed, 't welk mijn Grootvader de goedheid had mij te maaken; en die 's jaars eens aan mij gelaaten worden om na te zien, hoewel ik alles in mijns Vaders magt gegeven hebbe.

Mijne Zuſter gaf mij daar een bezoek 's daags na dat de Hr. Lovelace bij haar was ingeleid; en ſcheen zeer wel met den Heere in haar ſchik te zijn. Zijne Geboorte, zijne goederen, die hij reeds bezat, jaarlijks 2000. pond zuiver opbrengende, gelijk Lord M. mijnen Oom verzekerd had; vermoedelijke Erfgenaam van het groot Goed diens Edelmans: Zijne ruime verwagtingen van Lady Sara Sadleir en Lady Eliſabeth Lawrance; welke te gelijk met zijnen Oom zig 'er ijverig lieten aangelegen zijn (alzo hij de laatſte van zijn ſtam was) om hem getrouwd te zien.

„ Zo mooij een man! —— O haare lieve „ Klaartje! " (want toen was zij gereed om mij teder lief te hebben, wegens haar overvloeijend goed humeur om zijnenthalven!) „ Hij was maar „ *al te* mooij een man voor *haar*! — " Waare zij „ maar zo aanminnig als *eene* zekere *andere*, daar „ zou waarſchijnelijkheid zijn om zijne genegenheden aan haar *vaſt* te hegten! —— Want hij „ was wild, hoorde ze; *zeer* wild, zeer lugtig; „ hield van intrigue — Maar hij was jong; *een* „ *man van verſtand:* Zou zijne doolinge zien, „ konde ze maar geduld hebben met zijne fouten, indien zijne fouten door het Huwelijk niet „ genezen wierden. "

Dus gingze al voort; en dan wouwze wel, dat ik „ den charmanten man eens zag „ gelijk ze

hem noemde. —— Weder bekommerd, „ dat „ zij niet mooij genoeg voor hem was: Met, „ Een droevig ding is 't, dat de man in dat opzigt „ de vrouw overtreffe. „ —— Maar dan, naar den ſpiegel treedende, vleide zij zig zelve, „ Dat „ zij 'er nog al wel uitzag: Dat 'er veele vrouwen „ waaren, die voor taamelijk geagt wierden, wel- „ ke bij haar niet haalen konden. Dat zij altijd „ voor welgemaakt gehouden was; En welge- „ maaktheid, kon zij mij zeggen, niet zo veel „ hebbende te verliezen, dan ſchoonheid, zou- „ de ſtand houden, als deeze zou verleppen en ver- „ vliegen: — Ja, wat die zaak aangaet „ (en zij „ keerde haar weder naar den ſpiegel) „ haare „ trekken waaren niet onregelmaatig; haare oogen „ ganſch niet mis. „ En mij ſtaet voor, dat zij op dien tijd meer dan na gewoonte helder ſtonden. —— „ Niets, in 't kort was 'er gebreklijks „ in haar, ſchoon niets zeer aantrekkelijks, twijf- „ feldeze —— Was 'er wel, Klaartje? „

Verſchoon mij, mijne waarde, nooit was ik te vooren dus omſtandig; zelf niet tegen u. Nog zoude ik nu dus vrij van eene Zuſter geſchreeven hebben, ten waare zij bij mijnen Broeder lof zogt in te leggen met te ontkennen, dat zij ooit zin in hem had; gelijk ik hierna zal melden: En daarenboven wilt gij altijd, dat ik alle kleinigheden u beſchrijve, en niet toelaaten, dat ik de houdinge en wijze overſlae, waarmede de dingen geſproken zijn, op welke men heeft agt te geeven; te regt aanmerkende, dat houdinge en wijze van zeggen dikwijls meer uitdrukken, dan de woorden zelve, waarmede zij gepaard gaen.

Ik

Ik wenſchte haar geluk met haare uitzigten. Zij ontving mijne complimenten met zeer veel genoegen over zigzelve.

De Heer beviel haar nog beter in zijne volgende viſite; en egter deed hij geen bijzonder aanzoek bij haar, ſchoon hem daartoe gelegenheid gegeven wierd. Hierover was men verwonderd, alzo mijn Oom hem uitdrukkelijk als een Vrijer om mijne Zuſter in onze familie had ingeleid. Maar gelijk wij altoos gereed zijn om verſchooningen te vinden, wanneer wij met ons zelven wel in onzen ſchik zijn, voor de onderſtelde verwaarloozingen dergeenen, welker goedkeuringe wij wenſchen tot ons te trekken; zo vond mijne Zuſter eene reden uit zeer ten voordeele van den Hr. Lovelace, waarom hij van de gelegenheid, die hem gegeven was, zijn gebruik niet gemaakt had. — Het was beſchaamdheid, zekerlijk, in hem. (Beſchaamdheid in den Hr. Lovelace, mijne waarde!) — Inderdaad, hoe vrolijk en leevendig hij is, hij heeft geen *Gezigt* van een onbeſchaamd man. Maar ik verbeelde mij, dat 'er veele, veele jaaren reeds verlopen zijn zedert hij beſchaamd was.

Dus, evenwel, konde mijne Zuſter het goedmaaken. —— „ Waarlijk, zij geloofde niet „ dat de Hr. Lovelace het ſlegt character om„ trent de vrouwen verdiende, hetwelk men hem „ nagaf. Hij was weezenlijk, naar *haare* gedag„ ten, een *zedig* man. Hij *wilde* wel uitſpree„ ken, geloofde zij; maar eens of tweemaal, als „ hij het ſcheen te willen doen, raakte hij in eene „ zo *bevallige* bedeeſtheid! Zulk een diep reſpect

„ ſcheen

„ ſcheen hij haar te toonen: Eene volmaakte *eer-*
„ *biedigheid*, dagt zij: Zij hield 'er veel van, dat
„ een man in zijne vrijerij zijner Matres eerbiedig-
„ heid betoonde. „ —— Zo doen wij waarlijk
alle, geloove ik: En met reden; nademaal, indien
ik mag oordeelen uit hetgeen ik in veele familien
gezien hebbe, 'er naderhand weinig genoeg van
betoond wordt. —— En zij zeide aan mijne
Moeij Hervey, dat zij de volgende reize dat hij
kwam, een weinig minder agterhoudende zoude
zijn: „ Zij was niet van die *Feekſen*, neen zij,
„ die een perſoon ſmerte aandeeden, welke ver-
„ diende wel behandeld te worden; en te meer
„ ſmerte, om dat hij haar hoog waardeere. " — Ik
wenſchte wel, dat zij niet iemand in het oog
had, welke ik beminne. Nogthans is haare be-
rispinge niet onregtmaatig, geloove ik: — Is ze
wel, mijn lief? —— Uitgezonderd in een onbe-
hoorelijk en ruw woord?

In zijn derde bezoek beſtierde Bella zig vol-
gens dit goedaartig en bedagtzaam beginzel: Zo
dat, volgens haar eigen opgeeven van de zaa-
ke, de man *mogt* hebben uitgeſproken. — Maar
hij was nog al *beſchaamd:* Hij was niet in ſtaat
om zijne *ontijdige eerbiedigheid* te boven te koo-
men. Dus liep dit bezoek af gelijk de voorige.

Dog nu begon ze op hem onvergenoegd te
worden. Zij vergeleek zijn algemeen character
met Dit zijn bijzonder gedrag jegens haar; en
nooit te vooren gevrijd zijnde, bekende zij be-
lemmerd te zijn, hoe ze met zulken miſſelijken
Minnaar moeſt handelen. „ Zij verwonderde
„ zig wat de man dog meende. Had haar Oom

heim

„ hem niet *uitdrukkelijk* daar gebragt als een
„ Vrijer om haar? —— Het kon geen be-
„ ſchaamdheid zijn, (nu zij zig nader bedagt)
„ nademaal hij zijn mond tegen haaren *Oom* mogt
„ geopend hebben, zo hem moed ontbrak om
„ regtſtreeks tot *haar* te ſpreeken. — Niet juiſt
„ dat zij zig des mans ook heel veel bekreunde:
„ Maar het was regt, zekerlijk, dat eene juffer
„ in zulk een geval als dit, *al vroeg* buiten al-
„ len twijffel gebragt wierd aangaende eens mans
„ voorneemens, uit zijn eigen mond. —— Dog,
„ waarlijk, zij had begonnen te denken, dat hij
„ zig meer bevlijtigde om de goede gedagte van
„ haare *Mama*, dan de *haare*, jegens hem aan
„ te kweeken! — Iedereen, bekende zij, was
„ ingenomen met haars moeders omgang; dog
„ hij was mis, indien hij dagt, dat agtinge voor
„ haare Moeder *alleen* de zaak met *haar* zoude
„ afdoen. En daarenboven om zijns zelfs wille,
„ moeſt hij het zekerlijk in haar vermogen ſtellen
„ om inſchikkelijk jegens hem te zijn, indien hij
„ haar reden gaf om hem niet af te ſlaen. Dit
„ koel gedrag, moeſt zij de vrijheid neemen om
„ te zeggen, was dies te vreemder, alzo hij met
„ zijne bezoeken aanhield, en zig ten uiterſten
„ begeerig verklaarde om vriendſchap met de ge-
„ heele Familie te onderhouden; en alzo hij geen
„ twijffel omtrent haar *verſtand* konde hebben;
„ indien zij de vrijheid mogt neemen van haar
„ bij het algemeen gevoelen te voegen; als heb-
„ bende hij veele van haare *goede dingen*, als die
„ van haare lippen vielen, grootlijks agt geſla-
„ gen, en zig daarover verwonderd. —— Ag-

ter-

„ terhoudingen waaren laſtig, moeſt zij nood-
„ wendig zeggen, voor openhartige en vrije gee-
„ ſten, gelijk de haare: En egter moeſt zij mijne
„ Moeij „ (tot welke dit alles gerigt was) betui-
„ gen, dat zij nooit zoude vergeeten, wat zij
„ aan haare ſexe, en aan zigzelve was verſchul-
„ digd, al waare ook de Hr. Lovelace zo onop-
„ ſpraakelijk in zijne zeden, als in zijne geſtalte,
„ en al zoude hij zijne vrijerij nog zo ijverig voort-
„ zetten. „

Ik zat niet mede in haaren raad. Ik was nog afweezig. En mijne Moeij Hervey en zij kwamen overeen, dat zij in zijn volgende bezoek geheel ſtaarig en ſchuw behoorde te zijn, indien hij niet op eene bijzondere wijze zig tot haar rigtede.

Dog mijne Zuſter, zoo het ſchijnt, had het ſtuk niet wel overlegd. Dit was de weg niet, gelijk bij de uitkoomſt bleek, dien men moeſt inſlaen om zaaken van *enkel verzuim*, met eenen man van des Hren. Lovelaces doorzigt. —— Nog met *eenigen* man, wie hij zij; nademaal indien de Liefde geen wortels diep genoeg geſchooten heeft, om dezelve tot eene verklaaringe te doen uitſpruiten, zo daartoe gunſtige gelegenheid gegeven worde, 'er weinig grond van verwagtinge is, dat de felle winden van toorn en geraaktheid dezelve zullen doen dijden. Daarenboven is mijne arme Zuſter van natuure niet goedaartig. Dit is eene al te wel bekende waarheid, dan dat ik die, bijzonderlijk voor u, zou tragten te verbergen. Zij moet derhalven, twijffele ik, eene zeer ongunſtige vertooninge gemaakt hebben, wanneer zij bedoelde zig knorriger te houden dan gewoonlijk.

Hoe

Hoe zij het in hunne volgende verkeeringe aanleiden, weete ik niet: Men zou haaſt overgehaald worden om te denken, dat de Hr. Lovelace onedelmoedig genoeg was om naar gelegenheid te zoeken, (*a*) en daarvan zijn gebruik te maaken. Egter dagt hem goed haar de vraag voor te ſtellen: —— Maar, zegt zij, het was niet voor dat hij door het een of ander middel (zij wiſt niet hoe) haar tot zulk een toppunt van misnoegen tegen hem had opgezet, dat het haar onmogelijk was zig op dat oogenblik te herſtellen: Niettemin drong hij zijne vraag nogmaal aan als een beſliſſend antwoord verwagtende, zonder te toeven tot dat zij haaren goeden luim wederkreeg, of poogínge aan te wenden om haar te verzagten: zo dat zij in de noodzaakelijkheid geſteld was van bij haare weigeringe te blijven: Nogthans gaf zij hem reden om te denken, dat zijn aanzoek haar niet mishaagde, maar alleen de *wijze* daarvan; hebbende hij eer zijn hof gemaakt bij haare Moeder, dan bij haar zelve, even als of hij van *haare* toeſtemminge ten allen tijde verzekerd waare.

Eene goede aanmoedigende weigeringe, moet ik bekennen: —— Gelijk ook de reſt was van 't geen zij inbragt; te weeten, „ Eene onge„ neigdheid om haaren ſtaat te veranderen. —— „ Zo bij uitneemendheid gelukkig als zij was: Zij „ kon nooit gelukkiger zijn! " En diergelijke *toeſtemmende weigeringen*, gelijk ikze noemen mag; en egter niet bedoelen om mijne Zuſter eene ſtreek te geeven: Want wat kan eenig jong ſchep-

(*a*) Zie des Hren. *Lovelaces* Brief No. XXXI. in welken hij kortlijk reden geeft van zijn gedrag in dit ſtuk gehouden.

ſchepzel in gelijke omſtandigheden zeggen, wanneer ze niet verzekerd is, of eene al te gereede inwilliginge haar mogelijk niet onderhevig zoude maaken aan de kleinagtinge eener ſexe, die in 't algemeen een zegen of meer of min waardeert, naar maate die bezwaarelijk of met gemak verkreegen is. Juffer Biddulphs antwoord op een afſchrift van zekere verſen van een heer, die onze ſexe verweet met veinzerije om te gaen, is niet kwaad, ſchoon gij miſſchien moogt denken, dat het te veel toeſtae voor het vrouwelijk character.

O Sexe! onedel van gemoed,
Verſmaadt ge ons, als wij milden goed
Ons jegens u betoonen!
En zijt gij tevens niet te vrêen,
Als we u, om wel gegronde rêen,
Dan eens met ſtrengheid loonen!
Leg daadlijk uw vermomming af,
Die ons tot fierheid reden gaf,
En zijt opregt van wandel.
Dan paart het innigſt van ons hart,
Dat gij zo vaak tot veinzen tart,
Volmaakt met onzen handel.
Wat 's dit! gij ſpreekt nog van Coquet,
Daar gij uw eigen ziel beſmet
Door looze en valſche ſtreeken!
Die doen ons op het mintoneel,
(Hoe dikwerf't ons, helaas! verveel)
Als een geveinsde ſpreeken.

Hier ben ik verpligt mijne pen neer te leggen. Ik zal ze haaſt weder opvatten.

III. BRIEF.

Juffer Clarissa Harlowe, *aan Juffer* Howe

Den 13 en 14 van Januarius

En dus, gelijk de Hr. Lovelace goedvond *het te neemen*, had hij zijn antwoord van mijne Zuſter. Het was met zeer groot leedweezen, gelijk hij voorgaf, [ik twijffele niet of de man is een huichelaar, mijne waarde] dat hij daarin beruſtede. „ Zulk een vaſt bepaald beſluit; zulk eene „ edele ſtandvaſtigheid in mijne Zuſter; dat 'er „ geen hoope waare van haar over te haalen om „ haare gedagten te veranderen, welke zij volkoo„ men welberaaden had genomen." Hij zugtede, gelijk Bella ons vertelde, wanneer hij zijn affcheid van haar nam: „ Zugtede met eene diepe zugt: „ greep haare hand, en kuſte die met *zulk* eene „ vuurigheid —— Ging met *zulk* eene deftige „ en eerbiedige houdinge van haar af. —— Zij „ verbeeldde zig, hem toen nog voor haar te heb„ ben. —— Zij kende haar hart bijkans bekwaam, „ alſchoon hij haar geplaagd had, om medelijden „ met hem te hebben". Eene goede voorbereidinge tot haar bedoelde oogmerk, was dit medelijden; nademaal ze, op dien tijd, weinig dagt, dat hij zijn verzoek niet vernieuwen zoude.

Hij begaf zig bij mijne Moeder, na dat hij af-

ſcheid van Bella genomen had, en verhaalde den kwaaden uitſlag zijner onderneeminge op eene zo eerbiedige wijze, zo ten aanzien van mijne Zuſter als van de geheele Familie, en met zo veel leedweezen, dat hij niet als een verwant van dezelve waare aangenomen, dat het bij hen allen (mijn Broeder toen, gelijk ik gezegd hebbe, in Schotland zijnde) gunſtige indrukzels voor hem agterliet, en een vaſt geloof, dat deeze zaak zekerlijk weder op tapijt zou gebragt worden. Maar de Hr. Lovelace terſtond naar de ſtad gaende, alwaar hij zig een geheele veertien dagen ophield, en mijnen Oom Antonij daar ontmoetende, bij welken hij zig beklaagde over het ongelukkig beſluit van zijne Nigt om van ſtaat niet te veranderen; zo zag men dat de zaak geheel en al ten einde was.

Mijne zuſter vergat zigzelve bij deeze gelegenheid niet. Zij maakte van den nood eene deugd; en de man was een geheel ander man bij haar. „ Een laatdunkend ſchepzel! die zijne voor„ deelen maar al te wel kende: Die egter zo niet „ waaren, als zij ze wel gemeend had te zijn! „ — Koud en heet bij buijen en vlaagen; een „ Minnaar, als of hij de koorts had. Een beſten„ dig man, een man van deugd, een man van „ goede zeden, was wel een duizend van zulke „ lugtige losbollen waardig. Haare Zuſter Klaar„ tje mogt het miſſchien voor haar de moeite „ waardig agten, om zulk een man te tragten aan „ haar ſnoer te krijgen: zij had geduld: zij was „ der overreedinge magtig: en inderdaad, om het „ meisje regt te doen, had *iets* van een mooij „ menſch: Maar wat *haar* betrof, zij wilde geen

„ man

„ man hebben, van wiens hart zij niet een o-
„ genblik kon verzekerd zijn; neen, om de ge-
„ heele wereld niet. En van harten gantſchlijk
„ blijde was zij, dat zij hem had afgeſlagen. „

Maar wanneer de Hr. Lovelace op het land weder kwam, vond hij goed mijn Vader en Moeder te bezoeken, hoopende, gelijk hij hun te kennen gaf, dat, hoe ongelukkig hij ook mogt geweeſt zijn, in de verwerpinge van de gewenſchte verbintenis; het hem zou worden toegelaaten om kennis en vriendſchap te onderhouden met eene Familie, welke hij altoos agtinge zoude toedraagen. En bij ongeluk, mag ik zeggen, was ik toen t' huis en tegenwoordig.

Men merkte onmiddelijk, dat zijne aandagt op mij geveſtigd was. Mijne Zuſter, zo dra hij was heen gegaen, met eenen braveerenden geeſt, ſcheen begeerig om zijn aanzoek, zo hetzelve geſchiedde, te begunſtigen.

Mijne Moeij Hervey was 'er; en het behaagde haar te zeggen, Wij zouden het ſchoonſte paar in Engeland maaken — indien mijne Zuſter 'er niet tegen had. — Neen zeker! met eene trotze ſchuddinge van haar hoofd, was haar antwoord. — Het zou vreemd zijn, dat zij 'er tegen had, na de weigeringe, welke zij hem volkoomen welberaaden had gegeven.

Mijne Moeder betuigde; Dat de eenige reden, waarom zij geen behaagen had in zijne verbintenis met eene van beide haare Dogteren, was uit hoofde van zijne ſlegte zeden, waarvan men meermaalen hoorde ſpreeken.

Mijn Oom Harlowe, Dat zijne *Dogter* Klaar-

tje, gelijk hij van kindsbeen af vermaak had om mij te noemen, hem hervormen zoude, zo eenige vrouw he konde doen.

Mijn Oom Antonij gaf daaraan zijne toeſtemminge, met ſterke uitdrukkingen: Dog gedroeg zig, gelijk mijne Moeij gedaen had, aan mijne Zuſter.

Zij herhaalde haare veragtinge voor hem; en verklaarde, dat, waare 'er geen ander man in Engeland, zij hem niet zou willen hebben. Zij was, integendeel, gereed, kon zij hun verzekeren, om onder vertekeninge van haare hand en zegel van haare eiſchen afſtand te doen, indien Juffer Klaartje met zijn klatergoud waare ingenomen; en indien alle de overige zijn aanzoek bij het meisje goedkeurden.

Mijn Vader trouwens, na lang ſtilzwijgen, door mijnen Oom Antonij gedrongen zijnde om zijn gevoelen uit te ſpreeken, zeide, Dat hij eenen brief had van zijnen Zoon, wanneer die gehoord had van de bezoeken des Hren. Lovelace bij zijne Dogter Arabella; welken hij aan niemand dan aan mijne Moeder getoond had; zijnde die onderhandelinge ten einde, toen hij hem ontving: Dat hij in deezen Brief te kennen gaf, dat eene verbintenis met den Hr. Lovelace hem grootlijks mishaagde uit hoofde van deszelfs zedelooze leevenswijze: Dat hij wel wiſt, dat 'er een oude wrok tuſſchen hen was; maar dat hij, alle gelegenheden van oneenigheid en partijſchap in zijne familie begeerende voor te koomen, de verklaaringe van zijn eigen gevoelen zo lang zoude opſchorten, tot dat zijn Zoon t'huis kwam, en tot

dat

dat hij zijne verdere tegenwerpingen gehoord had: Dat hij dies te meer geneigd was om zijnen Zoon dit eerbewijs te geeven, alzo het algemeen character van den Hr. Lovelace maar al te veel grond gaf voor zijns Zoons mishaagen tegen hem; 'er bijvoegende, Dat hij gehoord had, (en hij onderſtelde, dat zij alle gehoord hadden,) dat hij een zeer ſpoorloos man was: dat hij op zijne reizen ſchulden had opgelegd: En inderdaad, dit behaagde hem te zeggen, hij had de houdinge van een verkwiſter.

Deeze bijzonderheden had ik ten deele van mijne Moeij Hervey, en ten deele van mijne Zuſter; want ik wierd terſtond uitgeroepen, toen men over het onderwerp begon te ſpreeken. Wanneer ik te rug kwam, vraagde mij mijn Oom Antonij, Hoe mij de Hr. Lovelace zoude aanſtaen? Elk een zag, behaagde het hem te zeggen, dat ik een *conqueſt* gemaakt had.

Ik antwoorde van ſtonden aan, Dat ik in 't geheel geen zin in hem had: Hij ſcheen al te goed een gevoelen te hebben van zijn lighaams geſtalte zo wel als van zijne bekwaamheden, dan dat hij zijne Vrouwe eene groote agtinge zoude toedraagen, hij mogt dan ook trouwen wie hij wilde.

Mijne Zuſter was bijzonderlijk met dit antwoord in haar ſchik, en beveſtigde dat het regt was; met eene aanprijzinge van mijn oordeel. — Want het was het *haare*.

Dog den naaſtvolgenden dag kwam Lord M. op Harlowe-Plaatze, [ik was toen niet t' huis] En deed in naam van zijnen Neef een plegtig voor-

voorſtel; verklaarende, Dat zijne geheele Familie zeer begeerig was naar de eere om met de onze verknogt te zijn: En hij hoopte, dat zijn Neef zulk een antwoord van den kant der jongſte Zuſter niet ontvangen zoude, dan hij van de oudſte gehad had.

In het kort, men ſtond de bezoeken van den Hr. Lovelace toe, als van eenen man, die geen kleinagtinge van onze familie verdiend had; maar wat zijn aanzoek om mij belangde, behield mijn Vader voor zig, gelijk boven, dat hij zonder zijnen Zoon niets bepaalen wilde. Men verliet zig voor het overige op mijne bedagtzaamheid: Want ik had nog ten aanzien van den man dezelve tegenwerpingen: Nog wilde ik, wanneer wij meer in kennis raakten, eenige andere dan algemeene praat van hem hooren; hem geen gelegenheid geevende om afzonderlijk met mij te verkeeren.

Hij verdroeg dit met eene gewillige gelatenheid, welke men van zijnen natuurelijken aart weinig verwagtede, die naar het algemeen zeggen ſchielijk en haaſtig is; van een kind af, zo het ſchijnt, geen bedwang nog tegenſpraak gewend zijnde. —— Het welk niet dan al te gemeen is in aanzienlijke familien, daar een eenige Zoon is: En *zijne* Moeder had nooit eenig ander kind. Dog gelijk ik u te vooren gezegd hebbe, ik konde niettegenſtaende deeze zijne onderwerpinge bemerken, dat hij zo goed een gevoelen van zigzelven had, dat hij niet twijffelde, of zijne welgemaaktheid en uitſteekende hoedanigheden zouden mij ongevoelig op zijne zijde trekken: En konde dat eens geſchieden, gaf hij aan mijne

Moeij

Moeij Hervey te kennen, dan zoude hij van zulken beſtendigen aart hoopen, dat de verbintenis mijner genegenheden aan hem duurzaam zijn zoude: Terwijl mijne Zuſter van zijn geduld op eene andere wijze reden gaf, welke miſſchien van meer kragt zou geweeſt zijn, waare ze gekoomen van een perſoon minder met vooroordeel ingenomen. „ Dat de man geheel niet mal om trouwen was: „ Dat hij miſſchien een half-fnees matreſſen mogt „ hebben; en dat uitſtel mogelijk al zo wel voeg- „ de voor zijn *wild omſlingeren*, als voor mijne „ *welgeſpeelde* onverſchilligheid. " —— Deeze was haare minzaame uitdrukkinge.

Welke ook zijne beweegreden moge geweeſt zijn voor een geduld, 't welk men zo algemeen geloofde buiten zijn gewoon character te loopen, en daar het voorwerp van zijn aanzoek onderſteld wierd van genoeg aanzienlijke middelen te zijn om zijne ijverigſte oplettendheid naar zig te trekken; hij ontging daardoor zekerlijk veele verdrietlijkheden: Want terwijl mijn Vader zijne goedkeuringe opſchortede tot de aankoomſt van mijnen Broeder, ontving de Hr. Lovelace van ieder een die burgerlijke beleefdheden, welke men aan zijne geboorte verſchuldigd was; En ſchoon wij van tijd tot tijd gerugten ten zijnen nadeele hoorden met betrekkinge tot de zeden, konden wij hem egter dezelve niet voor de ſcheenen werpen, zonder hem grooter voordeel in zijne eigene gedagten te geeven, dan volgens de omſtandigheden, waarin hij bij ons ſtond, met de voorzigtigheid kon worden overeengebragt; nademaal het veel waarſchijnelijker was, dat zijn aanzoek *niet* dan dat het *al* zou worden ingewilligd.

En dus wierd hem toegelaaten om met onze familie verkeeringe te houden, genoegzaam naar zijn eigen goeddunken; want terwijl mijne vrienden in zijn gedrag niets zagen, dan 't welk ten uiterſten heuſch was, en geen heftige drift om zijn oogmerk voort te zetten, in hem beſpeurden, ſcheenen zij groot behaagen in zijnen omgang te hebben: Terwijl ik hem, wanneer hij kwam, ſlegts als een gemeen gaſt aanmerkte, en dagt dat ik in zijne bezoeken, nog in zijn koomen of heen gaen, geen meer belang had, dan iemand anders van de familie.

Dog deeze onverſchilligheid van mijnen kant was het middel om hem een zeer groot voordeel te bezorgen; want daarop wierd die Briefwiſſelinge gegrond, welke 'er volgde; —— en in welke, waare ze begonnen toen de familie-partijſchap uitborſt, van mijnen kant nooit zou zijn getreeden. De gelegenheid was deeze:

Mijn Oom Hervey heeft een jong Heer onder zijn opzigt, welken hij in gedagte is van na verloop van een jaar of twee buiten 's Lands te zenden, om den Grooten Tour te doen, gelijk men 't noemt; en vindende, dat de Hr. Lovelace een goed berigt kon geeven van alles, wat voor een jong reiziger noodig is bij zulk eene gelegenheid in agt te neemen, verzogt hij hem om eene beſchrijvinge van de Hoven en Landen, welke hij bezogt had, op papier te ſtellen, en van 't geen in dezelve eener naaukeurige opmerkinge meeſt waardig was.

Hij ſtond het toe, onder voorwaarde dat ik zijne onderwerpen zoude *dirigeeren*, gelijk hij het

het noemde: En alzo iedereen tot lof van zijnen Schrijftrant had hooren ſpreeken; en dagt dat zijne vertellingen aangenaame tijdkortingen op winterſche avonden zijn zouden; en dat hij geen gelegenheid kon hebben om in dezelve zig bijzonderlijk tot mij te rigten, nademaal ze in het vol gezelſchap zouden gelezen worden, voor dat zij den jongen heer gegeven wierden, maakte ik te minder zwaarigheid om te ſchrijven, en aanmerkingen te maaken, en vraagen te doen ter onzer verdere onderrigtinge. —— Dies te minder nog miſſchien, om dat ik een liefhebſter van ſchrijven ben; en de zodanige, weet gij, hebben gaarn gelegenheid om de pen te gebruiken: En daarenboven, daar ik ieders toeſtemminge had, en van mijnen Oom Hervey verzogt wierd om te ſchrijven, dagt ik, dat zo ik de eenige was die zwaarigheid maakte, het eene bijzonderheid zoude getoond hebben, welke een trots man ten zijnen voordeele zoude opneemen; en op welke mijne Zuſter niet zou naalaaten met haare aanmerkingen te vallen.

Gij hebt eenige van deeze Brieven gezien; en behaagen geſchept in zijn berigt van perſoonen, plaatzen, en zaaken; en beide kwamen wij hierin overeen, dat hij geen gemeen aanmerker was over 't geen hij gezien had.

Mijne Zuſter zelve ſtond toe, dat de man eene taamelijke greep van ſchrijven, en beſchrijven had: En mijn Vader, die in zijne jeugd buiten 's lands geweeſt is, zeide, Dat zijne aanmerkingen keurelijk waaren, en toonden dat hij een

perſoon was die gelezen had, die oordeel, en eene goede ſmaak bezat.

Dus wierd eene zoort van briefwiſſelinge tuſſchen hem en mij begonnen, met algemeene goedkeuringe; terwijl een ieder met verwonderinge en welbehaagen zijne geduldige eerbiedigheid jegens mij (want zo noemden zij het) beſchouwde. Evenwel twijffelde men niet, of hij zou wel haaſt zijne zaak ſterker aandringen, nademaal zijne bezoeken meermaalen kwamen, en hij aan mijne Moeij Hervey bekende eene hartstogt voor mij te hebben, met ontzag gepaard, welke hij te vooren nooit gekend had; waaraan hij toeſchreef zijne, zo hij het noemde, maar zo *ſchijnende* beruſtinge in mijns Vaders welbehaagen, en den afſtand, waarin ik hem hield. En wie weet, mijne waarde, of dit niet zijne gewoone wijze van gedrag is jegens onze Sexe; want had mijne Zuſter in het eerſt niet alle zijne *eerbiedeniſſen?*

Ondertuſſchen hield mijn Vader, deezen ſterker aandrang verwagtende, de gerugten, welke hij ten zijnen nadeele gehoord had, in gereedheid, om hem dezelve voor de neus te leggen, als zo veele tegenwerpingen tegen zijn aanzoek. En het was mij ten hoogſten aangenaam dat hij zo deed: Het zoude vreemd geweeſt zijn, waare het anders; nademaal die geen, welke het aanzoek van den Hr. Wyerley konde afſlaen wegens *vrije gevoelens*, onverſchoonelijk moeſt geweeſt zijn, had ze niet eens anders wegens zijne *vrijer bedrijven* afgeſlagen.

Dog ik moet bekennen, dat hij in de Brieven, welke hij mij over het algemeen onderwerp

zond,

zond, meer dan eens eenen bijzonderen infloot, waarin hij zijne hartstogt en agtinge voor mij betuigde, en, vuuriglijk genoeg, klaagde over mijne agterhoudende koelheid: Maar op deeze gaf ik niet de minſte agt; want alzo ik aan hem in 't geheel niet geſchreeven had, dan over een zo algemeen onderwerp, dagt ik, dat het maar billijk was, het geen hij over een zo bijzonder ſchreef, te laaten voorbijgaen, als of ik het nooit gezien had; en te meer, dewijl het mij toen niet vrijſtond, (wegens de goedkeuringe welke zijne Brieven wegdroegen) de briefwiſſelinge af te breeken, ten zij ik de waare reden daarvan had aangeweezen. Daarenboven, was het, onder alle zijne eerbiedige en aanhoudende gedienſtigheid, ligt te bemerken (al waare dit zijn character niet algemeen bekend geweeſt) dat zijn aart natuurelijk hovaardig en heftig is; en ik had maar al te veel van dien onhandelbaaren geeſt gezien in mijnen Broeder, dan dat die mij behaagen zoude in eenen, die nog nader met mij hoopte verknogt te worden.

Ik had een klein ſtaaltje van deezen zijnen aart ter gelegenheid zelve, van welke ik gemeld hebbe: Want na dat hij mij eenen derden bijzonderen Brief met den algemeenen gezonden had, vraagde hij mij, de naaſtvolgende reize dat hij op Harlowe-Plaatze kwam, Of ik zodanigen van hem niet ontvangen had? —— Ik zeide hem, ik zoude nooit eenen dus gezondenen beantwoorden; en dat ik naar zulk eene gelegenheid, als mij nu gegeven wierd, gewagt had, om hem dit te kennen te geeven: Ik verzogt hem derhalven

niet

niet weer over dit onderwerp te ſchrijven; hem verzekerende, dat zo hij het deed, ik beide brieven te rug zoude zenden, en geen regel ooit meer aan hem ſchrijven.

Gij kunt u niet verbeelden, hoe bars de man keek; als of hij, om kort te gaen, in zijne meeninge bedrogen was, dat hij geen gevoeliger indruk op mij gemaakt had: En wanneer hij zig bedagt, (gelijk hij onmiddelijk deed) welk eene zigtbaare ſtribbelinge het hem koſtede om zijne trotze trekken in zagtzinniger te verwiſſelen. Maar ik liet het een en ander ongemerkt voorbijgaen; want ik dagt dat het beſt was, hem door de koelheid en onverſchilligheid, waarmede ik zijne voorbaarige hoope afweerde, (terwijl ik te gelijk voornam alle gemaakte hovaardij, en laatdunkendheid te mijden) te overtuigen, dat hij niet genoeg bij mij in aanmerkinge kwam, om heel ras verſtoord te worden over 't geen hij zeide, of over zijn trots gezigt: Met andere woorden, dat ik hem niet hoog genoeg waardeerde, om hem op eene bijzondere wijze of met een vriendlijk, of met een gefronſt gelaat te behandelen. Hij was voorwaar ſlim genoeg, om mij, zonder dat hij het bedoelde, eene les te geeven, welke mij leerde om dus behoedzaam te zijn; want hij had eens in geſprek gezegd, „ Dat zo een man in vrijerij eene Vrouw „ niet kon doen bekennen dat hij haar *behaagde*, „ het alzo *veel*, en dikwijls *meer* tot zijn oog„ merk diende haar op hem *vertoornd* te maa„ ken. "

Hier moet ik afbreeken. Dog zal de ſtoffe bij

bij de eerſte gelegenheid vervolgen. Onderwijlen ben ik

Uwe toegenegenſte Vriendin en Dienares

CL. HARLOWE.

IV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Den 15 van Januarius.

Dus, mijne waarde, waaren de zaaken geſteld met den Hr. Lovelace en mij, wanneer mijn Broeder uit Schotland t' huis kwam.

Op het oogenblik, dat men van des Heeren Lovelaces bezoeken bij hem meldde, gaf hij, zonder eenige bedenkinge of verontſchuldiginge, zijne afkeuringe van dezelve uitdrukkelijk te kennen. Hij vond groote ſmetten in zijn character; en nam de vrijheid van met zo veele woorden te zeggen, Dat hij zig verwonderde hoe het zijnen Oomen in het hoofd kwam, zulken man voor *eene van beide* zijner Zuſteren eenige aanmoediginge te geeven; Te gelijk mijnen Vader zijnen dank betuigende wegens het weigeren van zijne toeſtemminge tot dat hij waare t' huis gekoomen, op zulk eene wijze, dagt mij, als een Meerder zoude doen, wanneer

neer hij eenen Minderen prees over het wel verrigten van zijnen pligt in zijn afweezen.

Hij regtvaardigde zijnen ingewortelden wrok, waarvoor hij openlijk uitkwam, door het gemeen gerugt, en door de kennis, welke hij in het Collegie aan de Hooge School van hem gekreegen had; verklaarende, Dat hij hem altoos gehaat had; hem altoos zoude haaten; en *hem* nooit voor een Broeder wilde erkennen, nog *mij* voor eene Zuſter, zo ik hem trouwde.

Van die vroege partijſchap hebbe ik deeze reden hooren geeven:

De Hr. Lovelace muntede altijd uit wegens zijne leevendigheid en kloekmoedigheid; en niet minder, zo het ſchijnt, wegens den ſchielijken en verbaazenden voortgang dien hij maakte in alle deelen der letteroeffeninge; Van naarſtigheid in zijne ſtudien geduurende de uuren van ſtudeeren, had hij naauwlijks zijns gelijken. Dit was, naar het ſchijnt, zijn algemeen character op de Hooge-ſchool; en daardoor maakte hij zig veele vrienden onder de geleerder jeugd; terwijl diegeene, welke hem niet beminden, hem vreesden, om dat zijne leevendigheid hem niet dan al te gereed maakte om aanſtoot te geeven, en om de kloekmoedigheid die hij toonde in zijn ſtuk ſtaende te houden, als hij aanſtoot gegeven had; waardoor hij zo veel aanhangers verkreeg onder het baldaadig volk, als hij zelve wilde. —— Geen heel beminnelijk character over het geheel, zult gij zeggen.

Dog mijns Broeders aart was niet gelukkiger. Zijne aangeborene hoogmoedigheid kon eene zo

zigt-

zigtbaare meerderheid niet verdraagen; en wij zijn niet verre af van dengeenen te haaten, welken wij meer vreezen dan beminnen: En zijne driften minder in zijne magt hebbende dan de ander, was hij altoos het voorwerp van zijne misschien *onbetaamelijke* spotternije: Zo dat zij nooit bijeenkwamen zonder te krakeelen: En iedereen, het zij uit liefde of vreeze, het met zijnen tegenpartij houdende, had hij daardoor eenen zeer laftigen tijd, zo lang zij beide in hetzelve Collegie hun verblijf hadden. —— Het was derhalven dies te minder te verwonderen, dat een jong man, die in goedaartigheid niet uitmunt, eene vroeg begonnen, en zo diepgewortelde partijschap weder opvattede.

Hij vond mijne Zuster, die maar naar de gelegenheid wagtede, gereed om zig bij hem te voegen in zijne verbolgenheid tegen den man, dien hij haatte. Zij ontkende ten uitersten eenigerwijze haare gedagten op hem geslagen te hebben: „ Nooit had hij haar in 't allerminste beh„ haagd: —— Zijn staat was zekerlijk zeer be„ zwaard met schulden: Het was onmogelijk „ dat het anders zijn konde; daar hij zo geheel „ en al aan zijne pleizieren verslaafd was. Hij „ hield geen huis; geen koets en paarden: Nie„ mand kon voorwenden dat hem hovaardij ont„ brak: De reden was derhalven gemaklijk te gis„ sen. „ En dan roemde zij, en mijn Broeder prees haar daarover, dat zij hem had afgeslagen: En beide spanden zij bij alle gelegenheden t' zamen om kwaad van hem te spreeken, en niet zelden *maakten* zij daartoe gelegenheid; hun misnoegen te-

tegen hem alle onderwerpen hierop doende uitloopen, zo zij daarmede niet begonnen.

Ik maakte niet veel werk van hem voor te ſpreeken, wanneer ik in hunne aanmerkingen niet mede behaald was. Ik gaf hun te kennen, Dat ik hem niet genoeg rekende, om zijnenthalven verſchil in de familie te maaken: En alzo hij onderſteld wierd maar al te veel oorzaak gegeven te hebben tot hun ſlegt gevoelen van hem, dagt ik dat het gevolg van zijne fouten voor zijne rekeninge kwam.

Nu en dan, 't is waar, wanneer ik bemerkte, dat hunne geweldige drift hen in hunne beſchuldigingen tegen hem buiten alle paalen van waarſchijnelijkheid vervoerde, dagt ik het niet meer dan regt, een woord voor hem tuſſchen beide te ſpreeken. Dog dit maakte mij ſlegts aan verwijt onderhevig, als of ik met genegenheid jegens hem waare vooringenomen, welke ik niet bekennen wilde. —— Zo dat, wanneer ik het geſprek niet elders kon heen wenden, ik de gewoonte had van heen te gaen, en mij aan mijne muſijk, of naar mijn kabinetje te begeeven.

Hun gedrag jegens hem, wanneer zij niet vermijden konden hem te zien, was zeer koel en onheuſch; maar nog niet regtſtreeks hoonende. Want zij hoopten mijnen Vader over te haalen om zijne bezoeken te verbieden. Dog alzo 'er niets in zijn gedrag was, 't welk zodanige behandelinge kon billijken jegens een man van zijne geboorte en middelen, zo gelukte hun dit niet: En daarop gingen zij *mij* ernſtig aan om dezelve te verbieden. Ik vraagde, Wat gezag ik had om zulk

zulk een ſtap te doen in mijns Vaders huis en daar mijn gedrag jegens hem zo weinig gemeenzaamheid had, dat hij al zo veel de gaſt ſcheen te zijn van iemand anders van de familie, henzelven alleen uitgezonderd, als de mijne? Om mij dit betaald te zetten, gaven zij mij te houden, Dat het een looſlijk beſtoken beleid tuſſchen ons was; en dat wij beide elkanderen beter verſtonden, dan wij voorgaven. En eindelijk gaven zij hunne driften, op een ſprong (a) mag ik zeggen, zo den ruimen teugel, dat in plaatze van weg te gaen, gelijk zij plegten als hij kwam, zij tegen hem aanliepen, om zo te ſpreeken, met voordagt om hem te hoonen.

De Hr. Lovelace, moogt gij wel gelooven, kon dit zeer kwaalijk verkroppen: Maar niettemin vergenoegde hij zig met daarover aan mij te klaagen: Met hooge woorden evenwel; zeggende, dat waare het niet om mijnentwille, mijns Broeders behandelinge jegens hem niet te verdraagen was.

Het ſpeet mij, dat dit hem in zijne eigene gedagten bij mij eenige verdienſte gaf; En te meer alzo eenige van de ſmaadheden, welke hij ontving, te heftig en baarblijkelijk waaren om verſchoond te worden: Dog ik gaf hem te kennen, Dat ik beſlooten had, niet in krakeel te treeden met mijnen Broeder, zo ik het mijden konde; welke fouten hij ook mogt hebben: En nademaal ze malkanderen niet goeds-moeds zien konden, dat ik blijde zoude zijn, zo hij mijns Broeders

(a) De reden van dit openlijker betoonen van hunne partijſchap wordt gegeven in den XIII. *Brief*.

gezelſchap wilde ſchuwen; en ik was verzekerd, dat mijn Broeder *hem* niet zoeken zoude.

Hij was zeer onthutſt over dit antwoord: Dog zeide, Hij moeſt zijne affronten verdraagen, indien ik het zo wilde hebben. Hij was zelve wel beſchuldigd van eenen heftigen en geweldigen aart te zijn; maar hij hoopte bij *deeze* gelegenheid te toonen, dat hij eene magt bezat over zijne driften, welke weinige jonge lieden, zo zwaarlijk getergd, zouden *in ſtaat* zijn te toonen; hij twijffelde niet, of zulks zoude door eene perſoon van mijne edelmoedigheid en doorzigt aan de *eigenlijke beweegreden* worden toegeſchreeven.

Mijn Broeder had even te vooren, met goedkeuringe van mijne Oomen, iemand gebruikt, die bevriend was met eenen afgedankten Rentmeeſter of Adminiſtrator van Lord M. welke ook de beſtieringe van een gedeelte van 's Hren. Lovelaces zaaken gehad had, (waarvan hij door hem ook ontſlagen was) om naar zijne ſchulden, naar zijne gezellen, naar zijne minnerijen, en diergelijke, te verneemen.

Mijne Moeij Hervey gaf mij, in vertrouwen, de navolgende bijzonderheden op, van 't geen de man van hem gezegd had.

„ Dat hij een edelmoedig landheer was:
„ Dat hij niets ſpaarde ter weezenlijke en beſten-
„ dige verbeteringe van zijne goederen; en dat
„ hij toezigt nam op zijne eigene zaaken, en
„ die verſtond: Dat hij buiten 's lands zwaare
„ koſten gemaakt had; en zig diep in ſchulden
„ had geſtoken; (want hij maakte geen geheim

„ van

„ van zijne zaaken) dog egter verkoozen had zig
„ tot eene jaarlijkſche ſomme te bepaalen, en zig
„ van koets en paarden te onthouden, op dat hij
„ geen verpligtinge mogt hebben aan zijnen Oom
„ en Moeijen; van welke hij zo veel gelds kon
„ krijgen als hem goed dogt; dog dat hij zeer
„ jaloers was tegen derzelver bedwang; dikwijls
„ met hen over hoop lag, en hen zo vrij be-
„ handelde, dat zij alle voor hem bevreesd waa-
„ ren. Dat evenwel zijn goed nooit door *mort-*
„ *gage* † verpand was, gelijk mijn Broeder ge-
„ hoord had; zijn credit was altijd groot; en
„ de man geloofde, dat hij ten deezen tijde bij-
„ na, zo niet geheel buiten ſchulden was.

„ Hij was een droevig ſlegt Heer, zeide hij,
„ ten aanzien van de vrouwen: —— Zo zijne
„ huurders mooije dogters hadden, droegen zij
„ zorge om ze buiten zijn gezigt te houden.
„ Hij geloofde, dat hij geen bijzondere matres
„ hield; want hij had gehoord, dat *nieuwig-*
„ *heid*, dit was 's mans woord, alles bij hem
„ was. Waare het niet, dat zijn Oom en Moei-
„ jen hem geſtadig laſtig vielen, verbeeldde zig
„ de man, dat hij om geen Huwelijk zou den-
„ ken. Nooit wiſt men dat hij door drank ver-
„ anderd was; maar hij was een groot liefhebber
„ van liſtige aanſlagen, en van ſchrijven: Dat
„ hij een wild leeven in de Stad leidde, naar hij

† Dus noemen de Engelſchen het regt, dat een Schuldeiſcher heeft, om goederen, waarop hij geld heeft verſchooten, en die daarvoor aan hem verpand zijn, eeuwig en erflijk in eigendom te behouden, indien dat geld op den geſtelden tijd niet wedet worde opgebragt. *Vert.*

„ gehoord had: Zes of zeven gezellen had alzo
„ flegt als hij zelve; welke hij nu en dan met
„ zig naar buiten bragt; en men was op het
„ land altijd blijde, als die weder naar ſtad ver-
„ trokken. Hij beweerde, dat hij, hoe driftig
„ ook, egter goed van inborſt was; alzo gaarn
„ eene boertige ſtreek ontving als gaf, en met
„ zigzelven bij gelegenheid zou ſchertzen, vrijer
„ dan hij ooit eenig menſch gekend had. „

Dit was zijn character uit den mond van een vijand; want gelijk mijne Moeij aanmerkte, alles wat de man prijzelijks van hem zeide, kwam 'er tegen dank uit, met een *Men is genoodzaakt te zeggen — om hem regt te doen*, enz. terwijl het tegendeel vrij- en goed-willig verteld wierd. En dit character, alzo men een erger verwagt had, ſchoon Dit flegt genoeg was, het einde niet beantwoordende, waarom men naar hetzelve vernomen had; zo waaren mijn Broeder en Zuſter meer bedugt dan te vooren, dat zijn aanzoek zou worden begunſtigd, nademaal het ergſte gedeelte daarvan reeds bekend was, of onderſteld wierd, toen hij eerſt bij mijne Zuſter wierd ingeleid.

Dog ten opzigt van mijzelve, moet ik ten zijnen nadeele aanmerken, dat niettegenſtaende de verdienſte, welke hij bij mij zogt in te leggen, met mijns Broeders mishandelinge omtrent hem zo geduldig op te neemen, ik hem geen dank verſchuldigd was voor zijne pooginge om met den zelven te verzoenen. Niet, dat ik geloove, dat het iets te beduiden zou gehad hebben, al had hij of bij hem of bij mijne Zuſter nog zo zijn hof gemaakt: Nogthans had men van eenen man van zijne beſchaafd-

ſchaafdheid, en die naar zulke dingen ſtond, gelijk gij weet, verwagten mogen, dat hij genegen zou geweeſt zijn om het te *beproeven*. Dog in plaatze van dit, toonde hij zulk eene veragtinge voor mijn Broeder en Zuſter beide, bijzonderlijk voor mijn Broeder, welke als eene trotzeeringe van dezelve wierd opgenomen. En zoude ik eenig gewag gemaakt hebben van eene veranderinge van zijn gedrag jegens mijnen Broeder, dat waare een voordeel geweeſt, waarop ik wiſt dat hij zig verhovaardigd zoude hebben; en derhalven was ik niet van zins om het hem te geeven. Maar ik twijffelde niet, daar hij zo weinig aanmoediginge van *iemand*, wie het ook mogt weezen, ontving, of zijn hoogmoed zoude haaſt vuur vatten, en hij zoude van zelven zijne bezoeken ſtaaken, of naar ſtad gaen; alwaar hij, tot dat hij met onze familie bekend raakte, voornaamlijk zig plegt op te houden: En in dit laatſte geval had hij geen reden om te verwagten, dat ik zijne Brieven zoude *ontvangen*, veel min *beantwoorden*; de gelegenheid, welke mij aanleidinge had gegeven om *eenigen* van hem te ontvangen, nu voorbij zijnde.

Maar mijns Broeders partijdigheid liet hem niet toe, om naar zulk eene uitkoomſt te *wagten*; en na verſcheidene uitſpattingen, welke de Hr. Lovelace nog te keer ging met veragtinge, en eene trotsheid maar al te veel naar die van den aanvaller gelijkende; ondernam mijn Broeder om eens, als hij kwam, zig in de deur te ſtellen, als waare het om hem den toegang te beletten: en, als hij mij verzogt te ſpreeken,

vraagde hij, Wat hij met zijne Zuſter te doen had?

De ander, met een tartend gelaat, zo mijn Broeder zegt, gaf hem te houden, Dat hij gewillig was om eenen Heer *allerleije* vraage te beantwoorden: Dog dat hij wenſchte, dat de Hr. Jakob Harlowe, die zig zedert eenigen tijd trotze *airs* gegeven had, gedagtig waare, dat hij *nu* niet in 't Collegie was.

De goede Dr. Lewen, welke mij dikwijls vereert met een *bezoek van converſatie*, gelijk het hem behaagt te noemen, en van mij was afgegaen uit mijn eigen benedenkamer, kwam toen juiſt aan de deur, en de woorden hoorende, ſtelde hij zig tuſſchen beide, die hunne handen aan hunne degens reeds geſlagen hadden: En den Hr. Lovelace berigtende waar ik was, ſchoot die mijnen Broeder voorbij, om bij mij te koomen; hem laatende grommelen, zo hij zeide, gelijk een gejaagd Woudzwijn, dat zig tegen de honden aanſtelt.

Dit ontſtelde ons allen. Mijnen Vader behaagde het den Hr. Lovelace te kennen te geeven, dat hij wel wenſchte, om den vreede der familie, dat hij zijne bezoeken wilde ſtaaken: En ik ſprak, op zijn bevel, nog veel duidelijker.

Dog de Hr. Lovelace is een man, die niet ligt daartoe te brengen is, om van zijn voorneemen af te ſtaen, bijzonderlijk in een ſtuk, 't welk hij voorgeeft hem zo zeer ter harte te gaen: En 'er geen volſtrekt verbod gegeven zijnde, gingen de dingen voor eene korte poos hunnen gang als te voopen; Want ik zag duidelijk, dat ik door zijne be-

bezoeken mij geheel en al te ontrekken (welke ik egter zo dikwijls ik maar konde, vermijdde te ontvangen) maar de eene, of andere verwoede uitkoomst tusschen de twee zou bevorderen; nademaal de hoon, die van den eenen kant zo gereedlijk wierd aangedaen, van den anderen alleen om mijnentwille verkropt wierd.

En dus bragt mijns Broeders roekeloosheid mij onder eene verpligtinge, daar ik dezelve wel minst wilde schuldig zijn.

De tusschen-invallende voorslagen van den Hr. Symmes en den Hr. Mullins, beide (ieder op hunne beurt) door mijnen Broeder ondersteund, bewogen hem om voor een tijd meer geduld te hebben; hoopende, alzo niemand dagt, dat de Hr. Lovelace heel verre in mijne gunst gevorderd was, dat hij mijn Vader en Oomen zoude overhaalen, om in tegenstellinge van *denzelven* den eenen of den anderen van deeze voor te staen. Maar wen hij vond, dat ik vermogen genoeg had, om mij van hunne aanzoeken te ontslaen, gelijk ik (voor dat hij naar Schotland ging, en voor dat de Ht. Lovelace ons hier bezogt) van die des Hren. Wyerley gedaen had; toen ging hij alle maat te buiten: En stelde zig eerst heftig tegen mij aan met verwijtingen van eene gewaande vooringenomenheid, welke hij als zondig beschreef, en daarop tegen den Hr. Lovelace in persoon met schampere smaadredenen ten huize van den Hr. Eduard Symmes, den Broeder van den anderen Symmes, twee mijl hier van daan: en 'er toen geen goede Dr. Lewen bijzijnde om 'er zig tusschen te stellen, volgde het ongelukkig Gevegt.

Mijn Broeder wierd ontwapend, gelijk gij gehoord hebt, en als hij t'huis gebragt wierd, en ons grond gaf om te meenen dat hij veel zwaarder gekwetst was, dan hij inderdaad was, en 'er eene koorts op volgde; vloog iedereen in vuur en vlam; en ik kreeg alles op mijn dak.

De Hr. Lovelace zond drie dagen aan een, tweemaal elken dag, om naar mijns Broeders welstand te verneemen; en schoon hij ruwe en zelf schampere antwoorden ontving, vond hij goed om den vierden dag in persoon ten dien zelven einde te koomen; en ontving nog grooter onbeleefdheden van mijne twee Oomen, die 'er toen beide gevallig waaren. Mijn Vader wierd met geweld te rug gehouden van met zijne degen in zijne hand naar hem toe te gaen, schoon hij de jigt op het lijf had.

Ik viel van schrik in flaauwte, een ieder zo verwoed ziende, en den Hr. Lovelace hoorende zweeren, dat hij niet zou heengaen voor dat hij mijne Oomen pardon had doen verzoeken, over de onwaardige behandelinge, welke hij van hen ontvangen had; terwijl eene deur vastgeslooten tusschen hem en hen gehouden wierd. Mijne Moeder smeekte en worstelde den geheelen tijd om mijn Vader in de groote Zaal te houden. Ondertusschen kwam mijne Zuster, die den Hr. Lovelace met vinnige bitterheid behandeld had, bij mij binnen, en randde mij met schampere redenen aan, zo dra ik weder bijkwam. Dog wanneer den Hr. Lovelace te kennen wierd gegeven, hoe ongesteld ik was, ging hij heen; niettemin belooyende zig te zullen wreeken.

Hij

Hij ſtond altoos in de gunſt van onze dienſtbooden. Zijne goeddaadigheid jegens hen, en doordien hij altijd iets kortswijligs aan ieder wiſt te zeggen, had hen alle op zijne zijde getrokken: En bij deeze gelegenheid beſchuldigden zij heimelijk alle de andere, en verhaalden zijn bedaard en ordentlijk gedrag (tot dat de tergingen hem aangedaen zeer hoog liepen) op eene zo gunſtige wijze, dat die verhaalen, en mijn ſchroom voor het gevolg deezer behandelinge, mij bewoogen om *eenen Brief te leezen*, welken hij mij dien avond zond; en denzelven in zeer heuſche bewoordingen geſchreeven zijnde (biedende hij daarin aan om alles aan mijne beſliſſinge te onderwerpen, en zig volkoomelijk naar mijnen wille te beſtieren) eenige dagen daarna te beantwoorden.

Aan deeze ongelukkige noodzaakelijkheid, gelijk ik het noemen mag, was onze vernieuwde briefwiſſelinge verſchuldigd: Nogthans ſchreef ik niet, voor dat ik van des Hren. Symmes Broeder vernomen had, dat hij weezenlijk aangerand en gedrongen was om zijn degen te trekken, door mijns Broeders herhaalde bedreiginge (terwijl hij mijnenthalven zig daarvan zogt te verſchoonen) dat hij hem te ſchande zou maaken, zo hij het niet deed; en, zo veel ik door mijn onderzoek kon gewaar worden, dat hij van mijne Oomen weder wierd aangevallen op eene heftiger wijze, dan ik verteld hebbe.

Dezelve omſtandigheden wierden aan mijnen Vader en andere nabeſtaenden verhaald door den Hr. Symmes; dog zij waaren te verre gegaen met zig tot partijen te ſtellen in het geſchil,

om te rug te treeden of vergiffenis te verleenen: en men verbood mij om brieven met hem te wisſelen, of mij een oogenblik in zijn gezelſchap te laaten vinden.

Dog een ding kan ik zeggen, in vertrouwen egter, om dat mijne Moeder mij beval daarvan geen gewag te maaken: Dat zij, haaren angſt uitdrukkende voor de gevolgen der onwaardige behandelinge den Hr. Lovelace aangedaen, te kennen gaf, Dat zij het aan mijne voorzigtigheid zoude overlaaten, om alles wat ik konde te doen, dat het dreigend onheil van den *eenen* kant mogt worden voorgekoomen.

Ik ben verpligt om af te breeken. Dog ik geloove, dat ik genoeg geſchreeven hebbe, om alles ten volſten te beantwoorden, wat gij van mij begeerd hebt. Het paſt een kind niet, dat zij haar eigen character tragte te zuiveren, of haare daaden te regtvaardigen ten koſte van hen, dien zij den meeſten eerbied heeft toe te draagen. Nogthans, dewijl ik weete, dat een berigt van alle die verdere verrigtingen, welke mij mogen aangaen, van aangelegenheid zal zijn en gerekend worden voor eene zo dierbaare vriendin (welke aan anderen niet meer zal bekend maaken, dan welvoegelijk is,) zo zal ik, zo dikwijls ik gelegenheid hebbe, met ſchrijven voortgaen, en zo omſtandig, als wij gewend zijn aan elkanderen te ſchrijven. Voorwaar ik hebbe geen genoegte, gelijk ik u dikwijls betuigd hebbe, welke die evenaart, die ik ſcheppe in met u te verkeeren — Door *Brieven*, wanneer ik in *Perſoon* niet kan.

On-

Ondertuſſchen kan ik niet nalaaten te zeggen, dat het mij bij uitſtek ſmertelijk is te vinden, dat ik zo zeer op aller tongen geraakt ben, als gij mij te verſtaen geeft. Uwe genegene, uwe *voorbehoedende* zorge voor mijnen goeden naam, en de gelegenheid die gij mij gegeven hebt, om mijne eigene gebeurtenis te vertellen, voor dat 'er eenig nieuw toeval opkoome ('t welk de Hemel verhoede!) is zo wel paſſende de ijverige vriendin, welke ik altijd in mijne waarde Juffer Howe gevonden hebbe; dat gij, met verdubbelde verbintenis, mij verpligt te zijn

Uwe altoos dankbaare en zeer genegene

CLARISSA HARLOWE.

Copij van de verzogte INLEIDINGE *op het gedeelte van haars Grootvaders Teſtament haar betreffende; in den voorgaenden Brief ingeſlooten.*

Voor zo verre het bijzonder Goed, 't welk ik boven gemeldt en beſchreven heb, voornaamelijk van mijne eigene overwinſt gekogt en aangelegt is: Voor zo verre mijne drie Zoons ongemeen gelukkig geweeſt zijn; en zeer rijk zijn: De Oudſte, door middel van de onverwachte voordeelen, welke hij trekt uit nieuw ontdekte mijnen: De tweede, door hetgeen hem alzo onverwacht is aangeſtorven van verſcheidene nabeſtaanden zijner tegenwoordige Huisvrouwe, de waardige Dochter van weerskanten van twee zeer aan-

aanzienelijke familien; buiten en behalven het groot goed dat hij met haar ten huwelijk kreeg: Mijn Zoon Antonij door zijne negotie op Ooſt-Indien, en zijne voorſpoedige reizen: Voor zo verre wijders mijn Klein-Zoon Jakob genoegzaam zal bezorgt worden door de genegentheidt van zijne Gemoeder Lovell voor hem; die geen nabeſtaande maagen hebbende, mij verzekert heeft, dat zij hem door Donatie zo wel als bij Teſtament, haare Schotſche en Engelſche Goederen beide gemaakt heeft: Want nooit was 'er eene familie gelukkiger in alle haare tacken, God zij daarvoor gedankt: En voor zo verre mijn gemelde Zoon Jakob het zeer waarſchijnelijk wel zal goedmaaken met mijn Kleindochter Arabella; welke ik geen intentie, nog reden heb om eenig disreſpect aan te doen; Want zij is een gehoorzaam kind en van veel hoope: En voor zo verre mijne Zoons Joannes en Antonij niet tot den houwelijken-ſtaat ſchijnen te inclineeren; zo dat mijn Zoon Jakob de eenige is, die kinderen heeft, of waarſchijnelijk ooit zal krijgen: — Om alle deeze redenen; en om dat mijne waardſte en beminde Kleindochter Clariſſa Harlowe van kinds been af een weergaloos jong meisje geweeſt is in haaren plicht jegens mij, en alle die haar kenden, over haar verwonderd ſtonden, als een zeer extraordinair kindt; Zo moet ik daarom het genoegen neemen van haar als mijn eigen bijzonder kindt aan te merken; en dit zonder intentie van iemandt te kwetzen; en ik hoope dat het zo niet van iemandt zal worden opgevat, nademaal mijn Zoon Jakob zijne gunſt-bewijzen naar gelang, en in groo-

grooter proportie mag beſteeden aan zijn Zoon Jakob, en aan zijne Dochter Arabella. —— Deeze, zeg ik, zijn de redenen, welke mij beweegen om van het voorſchreven Goed te diſponeeren ten voordeele van het dierbaar Kindt; welk het vermaak is van mijn Ouderdom, en zo ik waarlijk denk, heeft gecontribueerdt, door haare lieve gehoorzaamheidt en haare genegene en tedere zorgen, om mijn leeven te verlengen.

Weshalven het mijn uitdruklijke Wil en Bevel is, en ik belaſte mijne drie Zoons Joannes, Jakob, en Antony, en mijn Kleinzoon Jakob, en mijne Kleindochter Arabella, zo waardig zij mijnen Zeegen houden, en mijne Gedagtenis zullen eeren, en wel wenſchen zouden, dat haar eigen uiterſte Wil en Begeerten van *haare* nakoomelingen volbracht werden, dat zij de volgende legaten en ſchikkingen ten voordeele van mijne gemelde Kleindochter Clariſſa niet beſtrijden nog betwiſten, alſchoon zij niet ſtriktlijk conform de Wet of derzelver formalia mogten zijn, nog toelaaten, dat dezelve in twijffel getrocken of bedisputeerdt worden, onder wat voorwendtſel het ook weezen moge.

En in dit vertrouwen, enz. enz. enz.

V. BRIEF.

V. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Den 20 *van Januarius.*

Ik ben verhinderd om mijn bedoelde voorneemen te vervolgen. Nog avonden, nog morgens hebbe ik voor mij zelve gehad. Mijne Moeder is zeer onpaſſelijk geweeſt; en wilde door geen andere dan mij worden opgepaſt. Ik ben van haar bed niet geweeken, (want zij hield het bed) en twee nagten hebbe ik de eere gehad van bij haar te leggen.

Haare ongeſteldheid was een zeer heftig Colijk. De twiſtingen van deeze felle, deeze manlijke geeſten, en de vreeze voor onheilen, welke ontſtaen mogen uit de ſteeds toeneemende partijſchap, die ze hier alle tegen den Hr. Lovelace hebben, en *zijn* oploopend en onverſchrokken character, 't welk maar al te wel bekend is, kan zij niet draagen. Daarenboven dat 'er de grond gelegd wordt, gelijk zij bedugt is, voor jalouzij en wangunſtigheid in haare eigene familie, onlangs zo gelukkig en eenig, drukt bij uitſtek een zagt en gevoelig gemoed, welke van den beginne af, bij alle gelegenheden, haar eigen innerlijk genoegen aan den uiterlijken vreede heeft opgeofferd. Mijn Broeder en Zuſter, die zeer dikwijls

go-

gewoon waaren te harrewarren, zijn nu zo volkoomen eens, en zo veel te zamen (*cabaleerende*, was het woord, dat als onverhoeds mijne Moeder uit den mond viel) dat zij zeer bevreesd is voor de gevolgen, welke daarvan koomen mogen, — ter mijner benadeelinge, misschien; is haare genegene zorge; nademaal zij ziet, dat zij van uur tot uur zig met meer koelheid en afkeerigheid jegens mij gedraagen: Nogthans, wilde zij maar dat gezag oeffenen, 't welk de voortreffelijkheid van haare edele talenten haar geeft, alle deze familie-twisten konden misschien, nog maar in de beginzelen zijnde, gesmoord worden; bijzonderlijk daar zij mogt verzekerd zijn, dat alle behoorelijke inschikkelijkheid van mij gebruikt zoude worden, niet alleen om dat mijne Broeder en Zuster ouder zijn, maar ter liefde van eene zo uitmuntende en zo toegeevende Moeder.

Want, zo ik aan u mag zeggen, mijne waarde, 't welk ik aan geen ander leevend mensch zou willen zeggen, het is mijn gevoelen, dat waare zij van een inborst geweest, 't welk minder had willen draagen, zij tienmaal minder zou te draagen gehad hebben, dan zij heeft. Het is niet tot aanprijzinge, zult gij zeggen, van de edelmoedigheid dier geesten, welke zo veel inschikkelijke goedheid kunnen doen verkeeren tot haare eigene onrust.

Waarlijk, ik zoude zomtijds wel haast denken, dat wij maaken kunnen, dat de wereld ons zo veel toestaet en zo veel ontzag bewijst, als het ons belieft, zo wij maar wrevelig en onverzettelijk van wil kunnen zijn, en ons insgelijks aan-

aanſtellen in het uiterlijke. Men wordt 'er maar te *min* bemind om, dat is 't al: En zo wij vermogen hebben om dengeenen te verpligten, met welken wij te doen hebben, zal het *ons* niet blijken, dat wij 't worden. Onze vleijers zullen ons eer alles, dan onze fouten vertellen.

Waare 'er geen waarheid in deeze aanmerkinge, hoe zou het dan mogelijk zijn dat mijne Broeder en Zuſter, zelf hunne feilen, hunne opſtuivende driften, van zo veel belang bij de geheele familie maaken? „ Hoe zal mijn *Zoon*, hoe zal „ mijn *Neef*, deeze of die handelinge opneemen? „ Wat zal *hij* daarvan zeggen? Laaten wij *hem* „ daarover raadpleegen;" dus wijſt men altijd op zijn oordeel, voor elk beſluit 't welk van zijne meerderen genomen wordt, wier wil de zijne behoorde te zijn. Wel mag hij verwagten, dat hij van alle de andere met dit ontzag behandeld worde, daar mijn Vader zelve, in 't algemeen zo onbepaald regeerende, beſtendiglijk hetzelve aan hem bewijſt; en te meer zedert de goedheid van zijne Gemoeder eenen geeft, die te vooren onder te weinig bedwang was, geheel onafhangelijk gemaakt heeft. —— Maar waar mogen deeze bedenkingen mij dog heenen leiden! —— Ik weete, dat gij niemand van ons bemint, dan mijne Moeder en mij; en van geen veinzerije weetende, doet gij mij dit meermaalen, dan ik wenſchte, bemerken. —— Behoore ik dan wel uw mishaagen tegen dengeenen te verſterken, welke ik wenſche dat u behaagen mogen? —— mijn Vader bijzonderlijk; want hij, helaas! is nog eenigzins te verſchoonen dat hij geen tegenſpraak dulden

den kan. Hij is *natuurelijk* geen kwaadaartig man; en in zijne leeſt en houdinge, en ook in zijnen omgang, wanneer hij niet door vlaagen van jigt gepijnigd wordt, kan iedereen de geboorte en opvoedinge van een braaf Heer ontdekken.

Onze Sexe moet miſſchien een weinigje *onhoflijkheid*, zal ik het zo noemen? —— verwagten van den *Man*, welken zij als den *Minnaar* te kennen gaf, dat haar hart hem boven alle mannen ſtelde. —— Zij mogen zeggen, wat zij willen, dat edelmoedigheid eene *manlijke* deugd is; voorzeker, mijne waarde, ik hebbe altoos aangemerkt, dat men dezelve in die Sexe niet eens ontmoet, tegen tienmaal dat zij in de onze gevonden wordt. —— Dog mijn Vader wierd ſtuurſch en knorrig door het bitter ongemak, 't welk ik genoemd hebbe; 't welk hem eensklaps, in den bloeij des leevens zelf, op eene zo geweldige wijze overviel, dat het een der werkzaamſte geeſten, gelijk de *zijne* was, alle vermogen van werkzaamheid benam, en dat waarſchijnelijk voor zijn geheele leeven. —— Het ſloot, om zo te ſpreeken, zijne leevendige geeſten als gekerkerd in hemzelven op, en wendde derzelver ſcherpte tegen zijnen eigenen vreede; terwijl zijne ongemeene voorſpoed zijn ongeduld vermeerderde. Die geenen, geloove ik, welke de minſte aardſche zegeningen miſſen, hebben het grootſt verdriet, dat zij eenige miſſen.

Maar mijn Broeder! welke verſchooninge kan 'er dog voor zijnen trotzen en knorrigen aart worden ingebragt? Hij is weezenlijk, mijne waar-

de, het ſmert mij dat ik het moet zeggen, een jong man van eenen wreveligen aart; en behandelt mijne Moeder zomtijds —— inderdaad hij is niet gehoorzaam. —— Maar, daar hij alles bezit, heeft hij het gebrek des ouderdoms met de eerzugt der jeugd in zig vermengd, en geniet niets, — dan zijne eigene trotsheid en kwaadaartigheid, zoude ik haaſt gezegd hebben. —— Trouwens al weder zet ik uw mishaagen tegen zommige van ons kragt bij. —— Eens mijne waarde, was het miſſchien in uwe magt om hem naar uw believen gekneed te hebben. —— Kondt gij mijne Zuſter zijn geworden! —— Dan had ik in eene Zuſter eene Vriendin gehad. —— Maar geen wonder, dat hij u nu niet bemint; die in de eerſte uitbottinge eene doodlijke neep kondt geeven, en dat met eene verſmaadinge, mag ik zeggen te veel naar zijne trotsheid aartende, aan eene hartſtogt, welke geene vuurigheid zou ontbroken hebben, des voorwerps waardig, en die hem mogelijk zo zou *gemaakt* hebben. ——

Dog hiervan niet meer. Ik zal mijn voorig voorneemen in mijnen naaſtvolgenden hervatten; waaraan ik zal gaen zitten, zo dra het ontbijt over is; terwijl ik deezen afvaardige met den boode, welken gij zo vriendlijk gezonden hebt om wegens mijn ſtilzwijgen naar ons te vraagen. Ondertuſſchen ben ik

Uwe van harten toegenegene en verpligte Vriendin en Dienaares,

CL. HARLOWE.

VI. BRIEF.

VI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Harlowe-Plaatze, den 20 *van Januarius.*

Ik zal nu mijn verhaal hervatten van de handelingen hier gehouden. —— Mijn Broeder mooij aan 't beteren zijnde, ſchoon gij wel moogt verzekerd zijn, dat zijn gebelgdheid eer gereezen, dan gezakt is door de ſmertelijke oneere, welke hij ontvangen heeft, zo beginnen mijne vrienden (mijn Vader en Oomen, althans, zo niet mijn Broeder en Zuſter) te denken, dat ik onvriendlijk behandeld ben. Mijne Moeder is zo goed geweeſt van mij dit te kennen te geeven, zedert ik mijnen laatſten afzond.

Niettemin geloove ik, dat zij alle denken, dat ik brieven ontvange van den Hr. Lovelace. Dog Lord M. eer geneigd zijnde om de zaak van zijnen Neef op te houden dan hem te laaken, ſchijnen zij alle voor den Hr. Lovelace zo bevreeſd te zijn, dat zij het mij niet voorleggen of ik zulks doe, of niet; integendeel met oogluikinge, zo het ſchijnt, het eenig middel door de vingeren ziende, dat 'er over is om de heftigheid van eenen geeſt te doen bedaaren, welken zij zo zeer getergd hebben: Want hij dringt nog op Satisfactie van mijne Oomen; en dit mogelijk (want

aan loosheid ontbreekt het hem niet) als den beſten weg om weder met voordeel toegang te krijgen tot onze familie. En inderdaad mijne Moeij Hervey heeft aan mijne Moeder voorgedraagen, of het niet beſt waare mijnen Broeder te overreeden, dat hij een togtje deed naar zijn Goed in Yorkshire ('t welk voorheen zijn voorneemen geweeſt was) en daar vertoefde, tot dat alles is overgewaaid.

Dog het is 'er wel verre af, dat dit zijn oogmerk zoude zijn: Want hij heeft alreeds weder uitſlagen beginnen te doen, dat hij nooit geruſt nog voldaen zal zijn, voor dat ik getrouwd ben; en vindende, dat nog de Hr. Symmes nog de Hr. Mullins iets zullen opdoen, heeft hij nog eens een voorſlag van den Hr. Wyerley gedaen, uit aanmerkinge van deszelfs groote genegenheid voor mij. Deezen hebbe ik weder verworpen; en giſteren nog meldde hij van eenen, die hem door een Brief had aangezogt, met zeer groote aanbiedingen. Deeze is de Hr. Solmes; den *rijken* Solmes, weet gij dat zij hem noemen. Dog op dit aanzoek wierd van geen enkele ziel eenige agt gegeven.

Zo geen van zijne ontwerpen om mij uit te huwelijken ſtand grijpt, heeft hij in den zin, zo mien mij berigt, om mij een voorſlag te doen van naar Schotland te gaen, op dat ik daar, gelijk het compliment is, zijn huis in zodanige orde moge brengen, als waarin ons eigen is. Dog hier tegen heeft mijne Moeder voor, zig aan te kanten om haar zelfs wille; dewijl ik haar, gelijk het haar belieft te zeggen, van de zorgen der huis-

hou-

houdinge ontheft hebbende (waartoe mijne Zuſter, gelijk gij weet, niet geſchikt is nog luſt heeft) dezelve haar weder op den halze moeten koomen zo ik heen gae. En deed zij het niet, ik zoude 'er mij tegen ſtellen; want, geloof mij, ik ben niet van zins om zijne huishoudſter te zijn; en ik ben verzekerd, zo ik met hem ging, dat hij mij eer als een Dienſtmeid dan als eene Zuſter zou behandelen: —— Miſſchien niet te beter om dat ik zijne Zuſter ben. En indien de Hr. Lovelace mij mogt volgen, zouden de zaaken erger ſtaen dan nu.

Dog ik hebbe mijne Moeder verzogt, die voor des Hren. Lovelaces bezoeken bedugt is, en uit vreeze voor welken mijne Oomen zig nooit zonder geweer en gewapende knegten op weg begeeven (mijn Broeder ook ten naaſten bij in ſtaat zijnde om uit te gaen) om te bezorgen, dat ik verlof krijge van voor een veertiendaagjes, of daaromtrent, uwe gaſt te zijn. —— Zoude uwe Moeder, denkt gij, mijne waarde, mij dat toeſtaen?

Ik durve niet vraagen om naar mijn *Zuivelhuis* te mogen gaen, gelijk mijn Grootvader het beliefde te noemen: Want ik ſchroome nu, dat men van mij denken zal, als of ik naar het genot van die onafhangelijke magt wenſche, waartoe ik door zijn Teſtament geregtigd ben: En zo als de zaaken nu ſtaen, zoude zulk een wenſch geſteld worden op rekeninge van mijne agtinge voor een man, tegen welken zij nu zo grooten afkeer hebben. En inderdaad konde ik hier zo geruſt en gelukkig zijn, als ik plegt, ik zoude dien man

trotzen en zijne geheele Sexe, en nooit berouw hebben, dat ik mijnen Vader de magt over mijn goed in handen hebbe gegeven.

* * * *

Zo even heeft mijne Moeder mij het blijde nieuws gebragt, dat mijn verzogt verlof was toegestaen. Elkeen dunkt het best, dat ik naar uwent gae, uitgenomen mijn Broeder. Maar hem wierd te verstaen gegeven, dat hij niet verwagten moest om in alles den meester te speelen. Men zal mij in de Groote Zaal ontbieden, alwaar mijne twee Oomen en mijne Moey Hervey zijn, om mij van deeze inwilliginge *in forma* kennis te geeven.

Gij weet, mijne waarde, dat 'er zeer veel uiterlijke plegtigheid onder ons wordt in agt genomen. Dog nooit was 'er eene familie in haare verscheidene takken meer vereenigd, dan de onze. Onze Oomen merken ons aan als hunne eigene kinderen, en betuigen, dat het om onzentwille is, dat zij ongehuwd leeven. Zo dat zij over ieder stuk geraadpleegd worden, 't welk ons betreft, of waarin wij eenig belang hebben. Het is derhalven te minder wonder, in eenen tijd dat zij verstaen, dat de Hr. Lovelace beslooten heeft ons een *vriendlijk* bezoek te geeven, gelijk hij het noemt, (maar 't welk ik verzekerd ben, dat niet vriendlijk kan afloopen) dat hun beider raad wierd ingenomen over het verlof, 't welk ik verzogt had, om u gezelschap te houden.

* * * *

Ik zal u een berigt geeven van 't geen 'er voorviel bij de algemeene vergunninge, mij gegeven om uwe gaſt te zijn. En egter weete ik, dat gij mijnen Broeder wegens deeze kundſchap niet te liever zult hebben. Dog ik ben zelve op hem vertoornd, ik kan 't niet helpen. En daarenboven is het welvoegelijk, dat ik u de voorwaarden te weeten doe, waarop ik heen gae, en hunne beweegredenen om mij zulks toe te ſtaen.

Klaartje, zeide mijne Moeder, zo dra ik in de Zaal binnen trad, uw verzoek om voor eenige weinige dagen naar Juffer Howe te gaen is in overweeginge genomen, en ingewilligd. ——

Zeer tegen mijn zin, verzekere ik u, zeide mijn Broeder, haar plomp in de reden vallende.

Zoon Jakob! zeide mijn Vader; en trok zijne winkbraauwen t'zamen.

Hij wierd 'er niet van verzet. Zijn arm is in een band. Hij heeft dikwijls het laage konſtje van *daarop* zijn gezigt te ſlaen, als 'er maar iets even gerept wordt, 't welk men onderſtellen kan aanleidelijk te zijn tot de minſte gunſt voor, of verzoeninge met den Hr. Lovelace. —— Laat de *Kleuter* dan (ik ben dikwijls bij hem *de Kleuter*) verbooden worden om dien ſnooden Ligtmis te zien.

Niemand ſprak.

Hoort gij wel, Zuſter Klaartje? hun ſtilzwijgen voor eene goedkeuringe opneemende van 't geen *bij* had voorgeſchreeven; gij hebt geen bezoeken van Lord M.'s Neef te ontvangen.

Iedereen hield zig nog ſtil.

Verſtaet gij dus het verlof, dat gij hebt, Juffer? vraagde hij.

Ik woude wel gaarn, Mijn heer, zeide ik, verſtaen dat gij mijn *Broeder* zijt; —— en dat *gij* verſtondt, dat gij *alleen* mijn Broeder zijt.

O het minziek, minziek hart! met een ſchamperen grimlach, zijne handen opheffende.

Mijn heer, zeide ik tot mijn Vader, ik beroepe mij op uwe regtvaardigheid: Zo ik ſchimpſcheuten verdiend hebbe, men ſpaare mij niet. Maar indien ik hebbe te verantwoorden voor de haaſtigheid——

Niet meer! —— Niet meer van weerkanten, zeide mijn Vader. Gij hebt, hoe het zij, geen viſiten van dien Lovelace te ontvangen: —— Nog gij, Zoon Jakob, hebt uwe Zuſter ſchamperlijk te bejegenen: Zij is een braaf kind.

Mijn Heer, ik hebbe gedaen, antwoordde hij; —— en egter gaet mij *haare* eere zo veel ter harten, als de eere van de reſt der familie.

En *hieruit*, Mijn Heer, gaf ik hem te houden, koomen uwe onbroederlijke ſchimpſcheuten tegen mij!

Wel nu, gij merkt egter, Juffer, zeide hij, dat niet *ik*, maar uw *Vader* 't is, die u doet hooren, dat gij geen viſiten van dien Lovelace hebt te ontvangen.

Neef Harlowe, zeide mijne Moeij Hervey, laat mij toe te zeggen, Dat men op de voorzigtigheid van mijne Nigt Klaartje mag betrouwen.

Ik ben *overtuigd* dat men zulks doen mag, voegde 'er mijne Moeder bij.

Maar Moeij, maar, Madam, (viel mijne Zuſter

Zuſter in) daar is niet aan bedreeven, denke ik, dat men mijne Zuſter te weeten doet, op welke voorwaarde zij naar Juffer Howe gaet; nademaal, zo hij ons den trek ſpeelde van haar daar te bezoeken ——

Gij moet verzekerd zijn, kwam 'er mijn Oom Harlowe tuſſchen beide, dat hij zal tragten om haar daar te zien.

Dat zoude zulk een onbeſchaamd man *hier* wel willen doen, zeide mijn Oom Antonij: En het is beter *daar*, dan *hier*.

Beter *nergens*, zeide mijn Vader. —— Ik beveele u (zig tot mij wendende) op peene van mijn misnoegen, dat gij hem in 't geheel niet ziet.

Ik zal 't niet doen, Mijn heer, op eenige aanmoedigende wijze, dat verzekere ik u: Nog in 't geheel, indien ik het gevoegelijk kan vermijden.

Gij weet, zeide mijne Moeder, met welke onverſchilligheid zij hem tot nog toe gezien heeft. —— Men mag zig op haare voorzigtigheid verlaaten, gelijk mijne Zuſter Hervey zegt.

Met welk eene *ſchijnbaare* onverſchilligheid, ſchertſte mijn Broeder, ——

Zoon Jakob! zeide mijn Vader, grimmig —

Ik hebbe gedaen, Mijn heer, zeide hij. —— Dog alweder erinnerde hij mij, op eene tergende wijze, het verbod.

Dus eindigde de onderhandelinge.

Wilt gij belooven, mijne Waarde, dat de gehaate man niet tot uw huis zal naderen? —— Maar hoe onbeſtaenbaar is dit, daar zij hunne toeſtemminge geeven dat ik heen gae, denkende dat zijne bezoeken hier anders niet te vermijden zijn!

zijn! —— Dog zo hij koomt, belaste ik u ons nooit te zamen alleen te laaten.

Alzo ik geen reden hebbe om te twijffelen, of ik zal bij uwe goede Moeder welkoom weezen, zal ik alles hier in orde brengen, en in twee of drie dagen bij u zijn.

Ondertuſſchen ben ik

Uwe zeer toegenegene en verpligte

CLARISSA HARLOWE.

VII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

[*Na dat zij van haarent weder was t' huis gekoomen.*]

Harlowe-Plaatze, den 20 van Februarius.

Ik verzoeke uwe verſchooninge, dat ik niet eer ſchrijve. Helaas! mijne waarde, het ziet 'er droevig voor mij uit! Mijn Broeder en Zuſter hebben geſlaagd in alle hunne oogmerken. Zij hebben eenen anderen Minnaar voor mij uitgevonden; eenen affchuwelijken waarlijk! —— Egter wordt hij van iedereen ondersteund. Geen wonder, dat ik zo ſchielijk t' huis ontboden wierd. Op ſtaenden voet! —— zonder andere kundſchap, gelijk gij weet, dan die gebragt wierd met de koets,

koets, die mij te rug zou brengen. — Het was uit vreeze, gelijk men mij onderrigt heeft, (eene ſchandelijke vreeze!) dat ik met den Hr. Lovelace eenigen raadſlag zou hebben aangegaen, had ik hunne beweegreden geweten om mij t' huis te ontbieden; baarblijkelijk bedugt zijnde, dat de man mij mishaagen zoude, dien zij mij hadden voor te ſtellen.

En wel mogten zij dat dugten: Want wie denkt gij dat hij is? —— Geen ander, dan die *Solmes!* — Hadt gij het wel kunnen gelooven? — En zij ſtaen 'er ook nog alle ſtijf en ſterk op; mijne Moeder met de reſt! —— Lieve uitmuntende Vrouw! hoe kon ze dog dus overgehaald worden, daar men mij verzekerd heeft, dat toen hij eerſt wierd voorgeſlaagen, het haar behaagde te zeggen, Dat al had de Hr. Solmes de *Indien* in eigendom, en mij dezelve op trouw wilde ſchenken, zij agten zou, dat hij haare Clariſſa niet verdiende!

De ontmoetinge, met welke ik bij mijne t'huiskoomſt ontvangen wierd, zo verſchillende van die, welke ik bij elke kleine afweezigheid gewend was te ontvangen, (en nu was ik wel drie weeken van hen af geweeſt) overtuigde mij wel ras, dat ik wat te lijden zou hebben voor het geluk, 't welk ik in uw gezelſchap en omgang geduurende dien tijd genooten had. Ik zal u daarvan een verſlag geeven.

Mijn Broeder ontmoetede mij aan de deur, en gaf mij zijne hand, wanneer ik uit de koets trad. Hij boog zig zeer laag: ik bidde, Juffer, laat mij de eere hebben. —— Ik dagt dat het

in

in eenen goeden luim geſchiedde, maar ik vond naderhand dat het een beſchimpend eerbewijs was: En dus leide hij mij zeer ſtaatig, terwijl ik den gantſchen weg in de praat was, vraagende naar elks gezondheid (ſchoon ik ze zo haaſt ſtond te zien, en 'er naauwlijks tijd was om te antwoorden) tot in de Groote Zaal; alwaar mijn Vader, Moeder, mijne twee Oomen, en Zuſter waaren.

Ik ſtond als of ik voor het hoofd geſlagen wierd, zo dra ik binnen trad, door eene ſtaatigheid te zien in de houdinge van elk mijner lieve nabeſtaenden, aan welke ik bij diergelijke gelegenheden zo weinig gewend was. Zij bleeven alle zitten. Ik liep naar mijn Vader en knielde: Toen naar mijne Moeder: En ontving van beide, eene koele kus: Van mijn Vader een zegen maar half uitgeſproken: Mijne Moeder noemde mij wel Kind; dog omhelsde mij niet met haare gewoone gulhartige vuurigheid.

Na dat ik mijn eerbewijs bij mijne Oomen had afgelegd, en mijn compliment gemaakt aan mijne Zuſter, 't welk zij met eene ſtaatige en ſtijve houdinge ontving, gebood men mij te gaen zitten. Dog het gemoed was mij vol: En ik zeide, dat het mij betaamde te ſtaen, zo ik ſtaen konde, daar ik op zulk eene ontzaglijke en ongewoone wijze ontvangen wierd. Ik was gedrongen mijn aangezigt van hen af te wenden, en mijn neusdoek uit te haalen.

Mijn onbroederlijke beſchuldiger kwam daarop voor den dag, en bragt ten mijnen laſte in, dat ik ten huize van Juffer Howe niet min dan

vijf

vijf of zes viſiten had ontvangen van den man, welken zij alle met zo veel reden haateden; (dat was de uitdrukkinge) niettegenſtaende de bevelen daartegen mij gegeven. En hij tartede mij om het te ontkennen, zo ik konde.

Ik was nooit gewoon, zeide ik, de waarheid te ontkennen; nog was nu daartoe gezind. Ik bekende, dat ik in de voorledene drie weeken den perſoon, welken ik vermoedde dat hij meende, *meer* dan vijf of zes maalen gezien had. [Ik bidde, hoor mij, Broeder, zeide ik; want hij begon op te ſtuiven.] Dog hij vraagde altoos naar Juffrouw, of Juffer Howe, als hij kwam.

Ik vervolgde, Dat ik reden had om te gelooven, dat Juffrouw Howe en haare Dogter beide, zo als de zaaken nu ſtonden, veel liever van zijne bezoeken zouden ontſlagen geweeſt zijn; dog zij hadden meer dan eens ter haarer verſchooninge ingebragt, dat zij dezelve reden niet hebbende, die mijn Papa had, om hem haar huis te verbieden, zijn rang en ſtaat hem regt gaven tot burgerlijke beleefdheid.

Gij ziet, mijne waarde, dat ik niet alles hebbe ingebragt, wat ik konde.

Mijn Broeder ſcheen gereed, om zijne drift den loſſen teugel te geeven: Mijn Vader nam een gelaat aan, 't welk altijd de voorboode is van een opkoomenden ſtorm: Mijne Oomen mompelden binnen 's monds: En mijne Zuſter hield ter verzwaaringe haare handen om hoog. Terwijl ik ſmeekte om uitgehoord te worden: — en mijne Moeder zeide, Laat het *kind*, dit was haar minzaam woord, gehoord worden.

Ik

Ik hoopte, zeide ik, dat 'er niets misdreeven was: Dat het mij niet betaamde om Juffrouw of Juffer Howe voor te ſchrijven, wie haar bezoeken zoude: Dat Juffrouw Howe zig altijd vermaakt had met de kwinkſlaagen, die tuſſchen de Juffer en hem gewiſſeld wierden: Dat ik mij met geen reden kon aanmaatigen, dat *haar* gaſt kwam om *mij* te bezoeken, gelijk het zou geſcheenen hebben dat ik deed, had ik geweigerd in haar gezelſchap te koomen, wanneer hij bij haar was: Dat ik hem nooit dan in tegenwoordigheid van eene of beide die Ladys gezien had; en eens aan hem had te kennen gegeven, wanneer hij mij aanſtond om een afzonderlijk geſprek van eenige weinige oogenblikken, dat ten zij 'er eene Verzoeninge wierd te wege gebragt tuſſchen mijne familie en de zijne, hij niet verwagten moeſt, dat ik zijne bezoeken voet zou geeven; veel min hem eene gelegenheid van dit ſlag verſchaffen.

Ik berigtte hen verder, Dat Juffer Howe zo wel verſtond hoe ik van zins was, dat zij nooit een oogenblik van mij week, zo lang de Hr. Lovelace 'er was; Dat als hij kwam, zo ik niet beneden in de Zaal was, ik niet wilde toelaaten dat men mij tot hem riep: Schoon ik dagt, dat het eene gemaakte bijzonderheid zou zijn, die hem meer voordeel geeven, dan te rug zou zetten, indien ik het gezelſchap verlaaten had als hij inkwam; of geweigerd daarin te verſchijnen, als ik vond dat hij eenigen tijd dagt te toeven.

Mijn Broeder hoorde mij uit met zulk een zoort van ongeduld, 't welk toonde dat hij beſlooten

ten had om over mij onvoldaen te zijn, ik mogt ook zeggen wat ik wilde. De overige, gelijk bij de uitkoomſt bleek, gedroegen zig zo als of zij voldaen *zouden* geweeſt zijn, hadden zij geen verdere oogmerken door te drijven met mij vreeze aan te jaagen. Dit alles deed klaarlijk blijken, gelijk ik boven meldde, dat zij zelve mijne vrijwillige toeſtemminge niet verwagteden; en was eene ſtilzwijgende bekentenis van de mishaagelijkheid des perſoons, welken zij hadden voor te ſtellen.

Ik zweeg zo dra niet ſtil, of mijn Broeder zwoer, ſchoon in mijns Vaders tegenwoordigheid, (zwoer, zonder door oog of gelaat beteugeld te worden,) Dat voor zijn part, hij nooit met dien Ligtmis zig verzoenen zoude. En dat hij mij niet meer voor eene Zuſter wilde erkennen, indien ik het aanzoek van eenen man begunſtigde, die hen allen zo zeer beleedigd had.

Een man, die bijkans mijn Broeder zou vermoord hebben, zeide mijne *Zuſter*, met een gelaat 't welk door het bedwingen der drift bijna berſtede.

De arme Bella heeft, gelijk gij weet, een plomp dikgemeſt aangezigt, indien het mij vrijſtae die uitdrukkinge te gebruiken. Gij, weete ik, zult mij eer deeze vrije taal vergeeven, dan ik 't mij zelve kan vergeeven: Trouwens, hoe kan men zulk een worm zijn, dat men zig niet omdraaije als men getrapt wordt!

Mijn Vader deed mij met eene heftigheid van gebaar en ſtem beide, [Mijn Vader heeft, gelijk gij weet, eene verſchrikkelijke ſtem, als hij toornig

nig is] hooren, dat men mij te veel toegeevendheid betoond had met mij te vergunnen om *deezen* heer, en *geenen* heer af te wijzen; en dat het nu *zijne* beurt was om gehoorzaamd te worden.

Dat is regt, zeide mijne *Moeder:* —— En hoopte, dat zijn wil van een zo zeer begunſtigd kind niet betwiſt zoude worden.

Om te toonen, dat zij alle van een gevoelen waaren, zeide mijn Oom *Harlowe*, Hij hoopte dat zijne geliefde Nigt alleen haars Vaders Wil maar behoefde te weeten, om dien te gehoorzaamen.

En mijn Oom Antonij voegde 'er, op zijne ruwer manier, bij, Dat ik hun zekerlijk geen reden wilde geeven om te dugten, als of ik dagt, dat mijns Grootvaders gunſt mij onafhangelijk van hen allen gemaakt had. —— Zo ik dat deed, konde hij mij zeggen, dat men het Teſtament *konde*, en *zoude* aan een kant brengen.

Ik was verbaasd, moet gij noodzaakelijk denken. —— Tot wiens aanzoek nu, dagt ik, ſtrekt deeze behandelinge ter voorbereidinge! — Van den Hr. Wyerley weder! —— of van wien dog? En daarop, gelijk hooge vergelijkingen, eer dan laage, jonge luiden in het hoofd koomen, wanneer het ons *zelf* betreft: Het zij voor wien het wil, dit is vrijen, gelijk de Engelſchen deeden om de Erf-princes † van Schotland ten tijde van Eduard den Zesden. Maar dat het voor Solmes zou-

† *Maria*, nagelaaten dogter van *Jakob* V welke door *Hendrik* VIII. voor zijn Zoon ten huwelijk bedongen zijnde, naderhand van de Schotten aan hem geweigerd, en van de Engelſchen met de wapenen geeiſcht wierd. *Vert.*

zoude zijn, hoe konde ik dat in mijn hoofd gekreegen hebben?

Ik wiſt niet, zeide ik, dat ik gelegenheid tot deeze ſtrafheid gegeven had. Ik hoopte, dat ik altoos eene regtmaatige erkentenis zoude hebben van elks gunſt te mijwaards, behalven den pligt dien ik als eene Dogter en Nigt ſchuldig was: Dog dat ik van eene zo ongewoone en onverwagte ontmoetinge zo zeer ontſteld was, dat ik hoopte mijn Papa en Mama zouden mij verlof geeven om uit de kamer te gaen, op dat ik mijzelve weder tot bedaaren mogt brengen.

Niemand 'er iets tegen zeggende, maakte ik ſtil mijn compliment, en ging heen; — laatende mijn Broeder en Zuſter, zo ik dagt, wel in hun ſchik; en als of zij elkaer geluk wilden wenſchen met eenen zo geſtrengen aanvang, die door hun toedoen met mij gemaakt wierd.

Ik ging naar boven naar mijne kamer, en beweende daar met mijne getrouwe Hanna de onverzettelijkheid waarmede het voorſtel, 't welk zij mij doen zouden, duidelijk voor den dag kwam.

Ik had mij nog niet weer te regt gebragt, wanneer ik beneden geeiſcht wierd om Thee te drinken. Ik liet door mijne meid verzoeken, om verſchoond te zijn van het gezelſchap bij te woonen: Dog op herhaald bevel, ging ik met zulk een blij gelaat naar beneden als ik konde aanneemen; en had mij nu van eene nieuwe fout te zuiveren: Want mijn Broeder, zo vrugtbaar een ding is onverzettelijke kwaadwilligheid, had door aanduidingen niet min ruw dan verſtaenbaar, mijne begeerte om van het afkoomen verſchoond te

zijn, geweeten aan Korzelheid, om dat 'er tegen zeker perſoon geſproken was, van welken hij onderſtelde, dat ik mijn hooſd vol had.

Ik konde u ligtlijk antwoorden, Mijn Heer, zeide ik, zo als zulk eene ſchimpſcheut verdient: Dog ik zal het laaten. Zo ik geen Broeder in *u* vinde, aan *mij* zult gij eene Zuſter hebben.

Aartige Zagtmoedigheid! zeide Bella ſtilletjes, mijn Broeder aanziende, en haar lip veragtelijk optrekkende.

Hij beval mij, met eenen heerſchenden toon en houdinge, zijne Liefde te *verdienen*, en ik kon verzekerd zijn die te zullen *hebben*.

Terwijl wij zaten, ſprak mijne Moeder, op haaren verwonderlijken trant, in 't breede over de broederlijke en zuſterlijke Liefde; misprees mijn Broeder en Zuſter zagtlijk wegens het misnoegen, 't welk zij al te ligt tegen mij hadden opgevat; en ſtond op eene politike wijze, indien ik zo mag zeggen, in voor mijne gehoorzaamheid aan mijns Vaders wil. — *Dan zou alles wel zijn*, beliefde het mijn Vader te zeggen: *Dan zouden zij mal met mij zijn*, was mijns Broeders uitdrukkinge: *Mij zo liefhebben als ooit*, die van mijne Zuſter: En mijne Oomen, *Dat ik dan het pronkjuweel van hunne harten zijn zoude*. — Maar helaas! hoe hebbe ik dit alles te verbeuren!

Dus wierd ik ontvangen, wanneer ik van uwent weder t' huis kwam.

De Hr. Solmes kwam in, voor dat wij het Thee-drinken gedaen hadden. Mijn Oom Antonij preſenteerde hem aan mij, als eenen heer voor

voor welken hij eene bijzondere vriendſchap had. Mijn Oom Harlowe met bewoordingen even gunſtig voor hem. Mijn Vader zeide, De Hr. Solmes is mijn vriend, Clariſſa Harlowe. Mijne Moeder zag nu hem, dan mij, terwijl hij digt bij mij zat, zo ik dagt, met bedroefdheid aan. — Ik haar met oogen om ontferminge ſmeekende. *Hem*, wen ik een blik op hem kon laaten vallen, met een tegenzin weinig minder dan afgrijzen. Terwijl mijn Broeder en Zuſter hem, bij ieder woord, met *Mijn Heer*, en *Mijn Heer Solmes*, opſtrooken. Zo geſtreeld, in 't kort, van allen; — nogthans zulk een vent! —— Dog ik zal 'er tegenwoordig nog maar bijvoegen, mijne nedrige dankbetuigingen en dienſt aan uwe veelgeeerde Moeder; (aan welke ik ook in 't bijzonder ſchrijven zal, om de dankbaare erkentenis uit te drukken, welke ik hebbe voor haar goedheid jegens mij) en dat ik ben

Uwe altoos verpligte

CL. HARLOWE.

VIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Den 24 van Februarius.

Zij ſlaen hier op eene verwoede wijze voort.

De man woont hier, denke ik. Hij maakt zijn hof bij hen, en raakt meer en meer in gunst. Zulke conditien, zulke Huwelijks-voorwaarden! Dat 's het geroep.

O mijne waarde, had ik geen reden om over het familie-gebrek te klaagen, hoe onmaatig rijk zij alle ook mogen zijn! Dog dit mag ik dies te onbewimpelder aan u zeggen, alzo wij dikwijls te zamen ons daarover bedroefd hebben: Ik wegens een Vader, en Oomen; gij, wegens eene Moeder; op welke in allen anderen opzigte niet te zeggen valt.

Tot hieraantoe schijne ik aan mijnen Broeder te zijn overgeleverd, die voorgeeft mij zo lief te hebben als ooit.

Gij moogt wel gelooven, dat ik mijn hart tegen hem regt uit gesproken hebbe. Dog hij houdt zig of hij 'er mede gekscheert, en niet geloof: dat het mogelijk is, dat eene die zo gehoorzaam en zo verstandig is als zijne Zuster Klaartje, zou besluiten kunnen om tegen het genoegen van alle haare vrienden aan te gaen.

Inderdaad, ik beeve over 't geen mij te wagten staet; want het blijkt ten klaarsten, dat zij een wonderbaarlijk vast opzet genomen hebben.

Mijn Vader en Moeder vermijden met voordagt mij gelegenheid te geeven van hen alleen te spreeken. Zij vraagen mij niet naar mijne goedkeuringe, met inzigt zo het schijnt, als of zij *onderstelden* dat ik met hun wil te vreeden was. En hen moete ik hoopen aan mijnen kant over te haalen, of niemand. Zij hebben geen *belang* in mij te dwingen, gelijk mijn Broeder en Zuster heb-

hebben: Ik zegge derhalven dies te minder tegen hen, mijne gantſche magt ſpaarende voor een gehoor bij mijnen Vader, indien hij mij een geduldig oor verleenen wil. Hoe laſtig is het, mijne waarde, een weigerend antwoord te geeven, wanneer men uit gehoorzaamheid en neiginge beide te zamen wel zou wenſchen genoegen te verſchaffen.

Ik hebbe reeds den aanſtoot van drie bijzondere viſiten deezes mans uitgeſtaen, behalven mijn aandeel in zijne algemeener; en ik vinde het onmogelijk, dat ik hem ooit zou kunnen verdraagen. Hij heeft maar een zeer gemeen verſtand: is zeer onbelezen; weet nergens van, dan van de waardij van Landgoederen, en hoe men dezelve kan verbeteren, en wat Land-koopen en de Landbouwerij betreft. Egter ben ik, naar ik denke, als iemand die van zinnen beroofd is. Op eene zo ſtraffe wijze hebben zij met mij aangevangen, dat ik geen moeds genoeg hebbe om mijne eigene weigeringe ſtaende te houden.

Zij hadden getragt, zo het ſchijnt, mijne goede Juffrouw Norton op hunne zijde te trekken, voor dat ik t' huis kwam. —— Zo zijn ze 'er op gezet om hun oogmerk door te drijven. En als haar gevoelen hun niet behaagde, gaf men haar te kennen, dat zij wel zoude doen met zig te onthouden van ons hier voor tegenwoordig te bezoeken: Egter is zij de perſoon in de geheele wereld, naaſt mijne Moeder, die waarſchijnelijk het meeſt op mij vermogen zoude, waaren de maatregels, welke zij bij der hand genomen hebben, redelijk, of zodanig dat *zij* dezelve daarvoor konde agten.

Mijne Moeij insgelijks gezegd hebbende, dat zij niet dagt, dat haare Nigt ooit zo verre gebragt zou kunnen worden, dat zij in den Hr. Solmes behaagen kreeg, heeft men verpligt eene andere les te leeren.

Morgen zal ik een bezoek van haar hebben. En nademaal ik van mijn Broeder en Zuſter zelf niet eens hebbe willen hooren, welke de nobele Voorwaarden zijn zullen, ſtaet zij mij van de bijzonderheden diesaangaende te onderrigten; en mijn beſluit van mij te ontvangen: Want mijn Vader, zegt men mij, kan de *onderſtellinge* zelf niet eens met geduld verdraagen, dat ik mij tegen zijnen wil zoude aankanten.

Ondertuſſchen heeft men mij te kennen gegeven, dat het aangenaam zal zijn, zo ik niet denke om den volgenden Zondag naar Kerk te gaen.

Dezelve boodſchap wierd mij gedaen ten aanzien van den voorleeden Zondag; en ik gehoorzaamde. Zij zijn bedugt, dat de Hr. Lovelace daar mogt zijn met oogmerk om met mij naar huis te koomen.

Help mij, mijne waarde Juffer Howe, aan een weinigje van uwen bekoorelijken geeſt en moed: Nooit had ik dien meer van nooden.

De man, deeze Solmes, moogt gij wel onderſtellen, dat geen reden heeft om op zijne vorderinge bij mij te roemen. Hij heeft geen verſtand om iets ter zaake te ſpreeken. Zijne Vrijerij is inderdaad bij hen, en mijn Broeder maatigt zig aan om mij te vrijen als zijn gevolmagtigde, waarlijk! — Ik verwerpe bij mijnen Broeder zijn aanzoek ten uiterſten; dog agtende dat een perſoon, die

die van mijne gantſche familie wel ontvangen en aangepreezen wordt, regt heeft tot eene heuſche bejegeninge, zo wordt alles wat ik tegen hem zegge met zin aan eene ſchuwe viesheid toegeſchreeven: En hij, van zijne eigene onvolmaaktheden niet bewuſt zijnde, gelooft dat het nergens anders aan te wijten is, dat ik hem mijde als ik kan, en mij zo koel jegens hem uitdrukke: Want gelijk ik zeide, alle zijne vrijerij is bij *hen*; en ik hebbe geen gelegenheid om Neen te zeggen tegen iemand, die mij de vraag niet voorſtelt. En dus, met eene *manlijke* meerderheid in zijn weezen, ſchijnt hij zig eer over het ſchaamagtig meisje te ontfermen, dan te dugten dat hij niet zal opdoen.

Den 25 van Februarius.

Ik hebbe de verwagte onderhandelinge met mijne Moeij gehad.

Ik ben verpligt geweeſt, om van haar's mans voorſlagen te hooren; en men heeft mij ook te kennen gegeven, welke hunne beweegredenen waaren, om zijn belang met zo veel ijver voor te ſtaen. Ik ſchaame mij zelf te melden, hoe even zeer onregtvaardig het zij, of voor hem zulke aanbiedingen te doen, of voor dengeenen, die ik verbonden ben te eeren, dezelve aan te neemen. Ik haate hem meer dan voorheen. Een groot Goed heeft men reeds gekreegen ten nadeele van zulke, die 'er betrekkinge toe hadden, ſchoon verre bloedverwanten; mijns Broeders, meene ik, van zijne Gemoeder: En deeze heeft hun hoope gegeven, hoe groot een herſenſchim het ook zijn

mag, van hun andere te bezorgen; en dat mijn eigen ten minſten tot de familie zal wederkeeren. En nogthans, in mijne gedagten, is de Wereld maar eene groote familie. Oorſpronglijk was ze zo. Wat is dan deeze bekrompene eigenbaat, die in ons heerſcht, anders, dan het een maagſchap te vergeeten tegen dat men gedagtig is aan 't ander?

Maar nu, nu ik hem volſtrektlijk, op *welke* voorwaarden ook, hebbe afgeſlagen, heeft men mij eene boodſchap gebragt, die mij tot in 't harte grieft. Hoe kan ik het u zeggen? Egter moete ik. Het is, mijne waarde, dat ik voor een maand in toekoomende, of tot dat ik verlof verkrijge, geen brieven mag wiſſelen met *eenig* menſch buiten 's huis.

Mijn Broeder, na dat mijne Moeij verſlag gedaen had, (hoewel, zo ik onderrigt ben, op de zagtſte wijze, en zelf met eenige flaauwe hoope te geeven, waartoe zij van mij geen laſt ontvangen had) bragt mij, met gezag-hebbende bewoordingen, het verbod.

Niet aan Juffer Howe? zeide ik.

Neen, niet aan Juffer Howe, *Madam* (ſchimpende): Want hebt gij niet erkend, dat Lovelace daar in gunſt is?

Zie, mijne waarde Juffer Howe! ——

En denkt gij, Broeder, dat dit de weg is—

Dat raakt *mij* niet. —— Maar uwe Brieven zullen geſtuit worden, kan ik u zeggen. —— En weg ging hij.

Mijne Zuſter kwam ſtraks daarna bij mij —— Zuſter Klaartje, gij maakt het nog al heel fraaij,

zo ik verſtae. Dog alzo men onderſtelt, dat 'er volk is, die u tegen uwen pligt verharden, zo hebbe ik u te zeggen, dat gij genoegen zult geeven met u voor eene week of twee te onthouden van viſiten te ontvangen of te geeven, tot nader ordre.

Kan dit koomen van hen, die gezag hebben——

Vraag 't hen; Vraag 't hen, Kind; op haaren nagel knippende. —— Ik hebbe mijne boodſchap overgebragt. Uw Vader wil gehoorzaamd zijn. Hij is genegen om te hoopen, dat gij uwen pligt wel zult in agt neemen, en zoude gaarn alle *opſtookingen* tot weerſpannigheid voorkoomen.

Ik weete mijnen pligt, zeide ik; en hoope dat ik geen onmogelijke voorwaarden daaraan verknogt zal vinden.

Een vrijpoſtig jong Schepzel, trots en waanwijs, noemde zij mij. Ik moeſt alleen oordeelen, naar mijne eigene wijze meeninge, over 't geen regt en billijk was. Wat haar belangde, zij had lang mijne ſchoonſchijnende gangen doorgezien: En nu zoude ik iedereen toonen, wat ik in den grond was.

Waarde Bella, zeide ik! handen en oogen opheffende, — waartoe dit alles? Waarde, waarde Bella, waartoe—

Geen van uwe waarde, waarde Bella's tegen mij. — Ik zegge u, ik zie door uwe *toverkonſten* heen. (dat was haar wonderbaar woord) En weg gingze; in het heen gaen 'er nog bijvoegen-

de, En zo zal zeer ras iedereen doen, durve ik zeggen.

Mijn hemel, zeide ik bij mijzelve, wat eene Zuſter hebbe ik! —— Hoe hebbe ik dit verdiend?

Toen berouwde het mij weder, dat mijne Grootvader eene al te onderſcheidende goedheid jegens mij gebruikt had.

Den 25 van Februarius 's Avonds.

Wat mijn Broeder en Zuſter tegen mij hebben ingebragt, kan ik niet zeggen: —— Maar ik legge onder zwaare ongunſt bij mijn Vader.

Ik wierd naar beneden geeiſcht om Thee te drinken. Ik ging met een zeer blijmoedig gelaat: Dog had ras gelegenheid om het te veranderen.

Zulk eene ſtaatigheid in elks houdinge! — De oogen van mijne Moeder waaren op de theekopjes geveſtigd; en als zij opzag, was het bezwaarelijk, als of 'er gewigten aan haare oogenleden hingen; en dan was het niet naar mij. Mijn Vader zat half overdwers in zijnen leuningſtoel, op dat zijn aangezigt van mij mogt zijn afgekeerd; zijne handen te zamen gevouwen zijnde, en als op en neder gaende; zijne vingers, arme waarde Heer! in beweeginge, als of hij tot derzelver uiterſte einden toe toornig waare. Mijne Zuſter zat te zwellen van ſpijt. Mijn Broeder keek mij met verſmaadinge aan, mij, toen ik binnen trad, met zijne oogen, gelijk ik zeggen mag, gemeten hebbende van het hooſd tot de voeten. Mijne Moeij was 'er, en zag mij als

met

met eene ingetoomde geuegenheid aan, op mijn compliment jegens haar, terwijl zij zat, zig koeltjes buigende; en wierp toen het oog eerſt op mijnen Broeder, daarna op mijne Zuſter, als om reden te geeven [in deezen zin neeme ik het gaarn op] van haare ongewoone ſtijfheid. — Is 't niet bedroeſd, mijne waarde! dat zij liever verkiezen om een gemoed, 't welk men tot nog toe nog onoverreedbaar nog onedelmoedig geagt heeft, door ſchrik te drijven, dan zagtlijk te leiden!

Ik ging zitten. Zal ik Thee ſchenken, Madam? tegen mijne Moeder. — Gij weet, mijne waarde, dat ik altijd pleeg thee te ſchenken.

Neen! was het zeer kort gezeg, dog met een zeer klein woordje veel beduidende antwoord. En het behaagde haar de thee-bus zelve in de hand te neemen.

Mijn Broeder gebood den knegt, die diende, uit de kamer te gaen. Ik, zeide hij, zal wel water ſchenken.

Mijn hart joeg van ontſteltenis. Ik wiſt niet hoe ik mij houden zoude. Wat zal hier volgen? dagt ik.

Even na het tweede kopje, ging mijne Moeder uit. — Een woordje met u, Zuſter Hervey! haar bij de hand neemende. Straks ſloop mijne Zuſter weg. Daarop mijn Broeder. Dus wierd ik met mijn Vader alleen gelaaten.

Hij zag zo bijſter ſtraf, dat tot twee of driemaalen toe, als ik hem wilde aanſpreeken, telkens mij de moed begaf: Zijnde 'er van te vooren niets omgegaen, dan een ſtaatig ſtilzwijgen aan alle kanten:

Ein-

Eindelijk vraagde ik, of het hem beliefde, dat ik nog een kopje voor hem zou ſchenken?

Hij antwoordde mij met hetzelve gram woordje, 't welk ik te vooren van mijne Moeder ontvangen had; en ſtond daarop over einde, en kuijerde over de kamer. Ik ſtond ook op, met oogmerk om mij voor zijne voeten ter neder te werpen; dog ik was te veel verſchrikt door zijne ſtrafheid, dan dat ik op zodanige wijze mijnen eerbied jegens hem konde uitdrukken, waarvan mijn hart overliep.

Eindelijk, als hij van wegens zijne jigt ſteunde op de leuning van een ſtoel, greep ik een weinigje meer moeds; en tot hem naderende verzogt ik hem, mij te doen weeten, waarin ik hem verſtoord had?

Hij keerde zig van mij af, en met eene ſterke ſtem, Clariſſa Harlowe, zeide hij, weet, dat ik wil gehoorzaamd zijn.

Het zij verre, Mijn Heer, dat ik u niet zou gehoorzaam zijn! — Nooit hebbe ik uwen wil tegenſtaen —

Geen van uwe viezevaaſen, Clariſſa Harlowe, viel hij 'er tuſſchen in. — Laat ik het lot niet ondervinden van alle, die toegeevendheid jegens uwe Sexe gebruiken; Dat gij mij om de mijne jegens u te meer tegenſpreekt.

Mijn Vader, weet gij, mijne waarde, heeft geen heel vriendlijk gevoelen van onze Sexe, (niet meer dan mijn Broeder;) ſchoon 'er geen inſchikkelijker Vrouw ter wereld is, dan mijne Moeder.

Ik begon betuigingen te doen, van mijne be-

bereidwillige pligtsbetragtinge — Geen betuigingen, kleuter! Geen woorden. Ik wil niet dat gij tegen mij praat! Ik wil gehoorzaamd zijn! Ik hebbe geen Kind, ik wil geen Kind hebben, dan een gehoorzaam.

Mijn Heer, nooit hadt gij reden, hoope ik —

Vertel mij niet, wat ik nooit *had*, maar wat ik *hebbe*, en wat ik *zal* hebben.

Goede Heer, het behaage u dog mij te hooren — Mijn Broeder en mijne Zuſter, vreeze ik —

Tegen uwen Broeder en Zuſter wil ik niet geſproken hebben, kleuter! Zij neemen de eere mijner familie regtmaatig ter harten.

En ik hoope, mijn Heer —

Hoop niets. — Praat mij niet van *hoopen*, maar van *daaden*. Ik eiſche niets van u, dan 't geen in uw vermogen is om in te willigen, en 't geen uw pligt is om in te willigen.

Dan, Mijn Heer, zal ik het inwilligen — Maar nogthans hoope ik van uwe goedheid —

Geen redentwiſten! Geen *maaren*, kleuter! Geen falie-vouwen! Ik wil gehoorzaamd zijn, zegge ik u; en bereidwillig ook! — of gij zijt mijn kind niet!

Ik weende.

Mag ik u bidden, mijne waarde en altoos geëerde Papa (en ik zeeg op mijne knieën neder) dat ik uwen en mijns Moeders wil alleen, en niet dien van mijnen Broeder, mag hebben te gehoorzaamen.

Ik ging voort; dog het behaagde hem heen te gaen, en mij op den vloer te laaten leggen; zeggende, Dat hij mij niet wilde hooren, terwijl

ik

ik door ſpitsvindige en looze onderſcheidingen mij van mijnen pligt zogt te ontſlaen; met herhaalinge, dat hij gehoorzaamd *wilde* zijn.

Mijn hart is te vol; — zo vol, dat ik gevaar zou loopen van mijnen pligt te krenken, tragtede ik hetzelve bij deeze gelegenheid voor u uit te ſtorten: Dus zal ik mijne pen neerleggen. — Maar kan —— Evenwel, voorzeker, ik zal mijne pen neerleggen! ——

IX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Den 26 van Februarius 's Morgens.

Mijne Moeij, die hier te nagt gebleeven is, gaf mij deezen morgen een bezoek, zo dra het ligt was. Zij berigt mij, dat ik giſteren met mijn Vader alleen gelaaten wierd, op dat hij met mij over mijne verwagte gehoorzaaminge mogt ſpreeken; maar dat hij bekende van zijn ſtuk te zijn afgeraakt, door op iets te denken, 't welk mijn Broeder ten mijnen nadeele gezegd had, en door zijne ongeduldigheid om zelf maar te onderſtellen, dat zulk een zagtgeaarte geeſt, hoedanig de mijne tot nogtoe geſcheenen had, beſtaen zou om zijnen wil te betwiſten in een ſtuk, daar het voordeel der geheele familie door mijne onderwer-

werpinge zo grootlijks ſtond, bevorderd te worden.

Ik vinde, uit eenige weinige woorden, welke mijne Moeij onverhoeds uit den mond vielen, dat zij alle zig volſtrektlijk verlaaten, op het geen zij onderſtellen eene zagtheid in mijnen aart te zijn. Dog hierin hebben zij mogelijk mis; want ik denke waarlijk, na een naaukeurig onderzoek van mijzelve, dat ik genoegzaam al zo veel van mijns Vaders geſlagt, als van mijne Moeder in mij hebbe.

Mijn Oom Harlowe ſchijnt 'er tegen te zijn, dat men mij tot uiterſten drijve: Maar mijn Broeder ſtond 'er voor in, dat de agtinge welke ik voor mijnen goeden naam hebbe, en mijne beginzels, mij wel weder *tot mijnen pligt* zullen doen *omdraaijen*; dat 's de uitdrukkinge. Misſchien zal ik reden hebben om te wenſchen, dat ik dit niet geweten had.

Mijne Moeij raadt mij, om mij voor het tegenwoordige te onderwerpen aan de verboden, welke zij mij hebben opgelegd; en wel om het aanzoek van den Hr. Solmes te begunſtigen. Het laatſte hebbe ik volſtrektlijk geweigerd, daar moge van koomen, (gelijk ik haar gezegd hebbe) wat 'er wil. Naar het verbod van bezoeken zal ik mij gedraagen. Maar wat aangaet dat van geen brieven met u te wiſſelen, niets dan de bedreiginge dat onze brieven onderſchept zullen worden, kan mij tot de waarneeminge daarvan overhaalen.

Zij gelooft, dat deeze ordre van mijn Vader is, en dat mijne Moeder daarover niet is geraad-

raadpleegd. Zij zegt, dat het verbod, gelijk zij reden heeft om te denken, enkel mijnenthalven is gegéven, op dat ik hem niet doodlijk mogt verſtooren; en dit meer door *ander* volk opgeſtookt (meenende u en Juffer Lloyd buiten twijffel) dan uit mijn eigen wil. Want hij ſpreekt nog, zo zij mij zegt, genegen en loflijk van mij.

Dat is goedertiereenheid! Dat is toegeevendheid! — En dus is het, Om een ſtijfhoofdig kind te beletten, gelijk een goed Vorſt wel zou wenſchen zijne misnoegde onderdaanen af te ſchrikken, van tot weerſpannigheid uit te ſpatten, en dus alles te verbeuren. Dog dit is geheel en al te wijten aan de Jongmans-wijsheid van mijnen Broeder; een Raadsman zonder hoofd, en een Broeder zonder hart.

Hoe gelukkig had ik mogen zijn, met eenigen anderen Broeder ter wereld, dan Jakob Harlowe; en met eenige andere Zuſter, dan *zijne* Zuſter. Verwonder u niet, mijne waarde, dat ik, die u over deeze zoort van vrijheden omtrent mijne nabeſtaenden plegt te bekijven, nu zelve mijnen pligt meer te buiten gae, dan gij ooit onvriendlijk waart. Ik kan de gedagte niet verdraagen, van beroofd te zijn van het voornaamſt vermaak mijns leevens; want zodanig is de verkeeringe met u in perſoon, en door brieven. En wie kan daarenboven verdraagen, het ſpeeltuig te zijn van eene zo laage argliſtigheid, die werkt met zulke hooggaende en laatdunkende driften!

Dog kunt gij, mijne waarde Juffer Howe, inwilligen om eene geheime briefwiſſelinge met

mij

mij voort te zetten? Zo gij kunt, hebbe ik op eenen weg gedagt, waardoor het kan geſchieden.

Gij moet u te binnen brengen de Groene Laan, gelijk wij ze noemen, die ter zijde van de Houtſchuur en de *Menagerie* langsloopt, daar ik mijne Ooſtindiſche hoenders, phaiſanten, en paauwinnen houde, naar welke ik doorgaens tweemaal 's daags koome kijken; en die te meer in mijne gunſt ſtaen, om dat ze mijns Grootvaders geweeſt, en door hem mijner zorge zijn aanbevolen; en daarom na zijnen dood van mijn Zuivelhuis hier gebragt.

De Laan is laager dan de vloer der Houtſchuure; en in de zijde van de houtſchuur zijn de planken beneden aan den grond op verſcheidene plaatzen wel een half-el aan malkaer afgerot. Hanna kan eens in de Laan gaen, en met krijt een merk zetten, daar een Brief of pakje kan worden ingeſtoken, onder eenige houten; die zo geſchikt kunnen worden, dat zij de ter neergelegde geſchriften van ons beiden zonder eenige agterdogt verbergen.

* * * *

Ik ben zo even op de plaatze geweeſt om ze te bezien, en vinde dat ze 'er goed voor is. Dus kan uw getrouwe knegt Robert, zonder nabij het huis te koomen, en als alleen door de Groene Laan gaende, die naar twee, of drie boeren-hoeven leidt, (zonder livreij, zo het u belieft) zeer gemaklijk mijne brieven daarvandaan krijgen, en de uwe weder neerleggen.

Deeze plaatze is te gevoeglijker, om dat 'er zelden iemand koomt, dan ik zelve, of Hanna, om de bovengemelde reden; want het is het algemeen magazijn voor brandinge; zijnde het hout tot dagelijks gebruik nader bij het huis.

Een hoek daarvan zijnde afgeſchut tot een hok voor mijn klein gevogelte, zal het haar of mij nooit aan voorwendzel ontbreeken om derwaards te gaen.

Beproef, mijne waarde, of het met eenen Brief langs deezen weg wil lukken; en geef mij uw gevoelen en raad, wat mij in deeze *ſchandelijke* geſteldheid, anders kan ik het niet noemen, te doen ſtaet; en wat gij denkt van mijne uitzigten; en wat gij in mijn geval doen zoudt.

Maar vooraf moet ik u zeggen, dat uw raad niet moet ſtrekken ten voordeele van deezen Solmes: En egter is het zeer waarſchijnelijk, dat zij uwe Moeder zullen tragten op hunne zijde te krijgen, op dat deeze u, die zo veel invloed op mij hebt, beweege om hem te begunſtigen.

Trouwens, bij nadere overweeginge, zo gij naar den anderen kant des geſchils overhelt, hebbe ik gaarn dat gij uw gevoelen ronduit ſchrijft. Hoe vaſt bepaald ik ook mijn beſluit denke te zijn, hetgeen ik niet kan helpen, wil ik ten minſten een geduldig oor leenen aan hetgeen van den anderen kant gezegd kan worden. Want ik ben met zo veel regard niet ingenomen (op mijn woord ik ben het niet; Ik kenne mijzelve niet, indien ik 't ben) jegens een ander perſoon, dan eenige mijner vrienden onderſtellen; en dan gij, bij zijn laatſt bezoek, uwen leevendigen geeſt bot vierende,

de, u hieldt als of gij 't onderſteldet. Al wat gunſt ik hem meer, dan eenigen anderen perſoon, toedraage, is meer verſchuldigd aan de behandelinge, welke hij ontvangen, en om mijnentwille verdragen heeft, dan aan eenige agtinge voor zijn perſoon.

Ik ſchrijve eenige weinige regels van dankbaare erkentenis aan uwe goede Moeder voor haare gunſtbewijzen jegens mij, geduurende den onlangs gelukkig doorgebragten tijd. Ik vreeze, dat ik zulk eenen nooit weder zal zien. Ik hoope, dat zij mij vergeeven zal, dat ik niet eer geſchreeven hebbe.

De brenger, zo hij verdagt en ondervraagd worde, zal *dien* alleen voor den dag haalen als den eenigen, dien hij beſtelt.

Hoe brengen noodlooze oppaſſinge en onbehoorelijk bedwang, konſtenaarij en loos beleid voort. Ik zoude een afkeer hebben van deeze geheime briefwiſſelinge, wierd ik daartoe niet gedrongen. Zij koomt mij zo laag, zo vuig voor, dat ik denke niet te moeten verwagten, dat gij daaraan zoudt willen deel neemen.

Maar waarom (gelijk ik ook deeze vraag mijne Moeij hebbe voorgeworpen) moet ik tot eenen ſtaat gedreeven worden, waarin ik niet wenſche te treeden, ſchoon ik 'er eerbied voor hebbe? — Waarom wordt mijn Broeder, die zo veel jaaren ouder is, en 'er zo ſterk op geſteld is om mij getrouwd te zien, niet eerſt in den egt verbonden? —— En waarom wordt mijne Zuſter niet eerſt voorzien?

Dog ik beſluite hier deeze vrugtlooze twiſt-

vraagen, met de verzekeringe, dat ik ben, en altoos zijn zal

Uwe toegenegene

CLARISSA HARLOWE.

X. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Den 27 van Februarius.

Wat miſſelijke herſens hebben zommige menſchen in het hoofd! —— Juffer Clariſſa Harlowe ten huwelijk te worden opgeofferd aan Mr. Rogier Solmes! —— Het is bijſter!

Ik moet mijn raad niet geeven, zegt gij, *ten voordeele van deezen man!* —— Nu overtuigt gij mij, mijne waarde, dat gij nader vermaagſchapt zijt, dan ik dagt, aan die familie, die om zulken averegtſen egt kon denken, of gij kondt niet het minſte denkbeeld hebben gehad, dat ik u ten zijnen voordeele raaden zoude.

Vraag mij eens om zijne ſchilderij. Gij weet, dat ik eene goede hand hebbe om eene lelijke gelijkenis te ſchetzen. Dog ik zal eerſt een weinig verder zien: Want wie weet, wat 'er gebeuren mag, nu de zaaken dus gedreeven worden; en gij geen

moeds

moeds genoeg hebt, om u tegen eenen overloopenden ſtroom aan te ſtellen.

Gij verzoekt mij om u een weinig van mijnen geeſt bij te zetten. Is het ernſt met u? Dog ik twijffele of het u nu wel dienſt zou doen. —— Het zal u niet natuurelijk ſtaen. Gij zijt uwe Moeders dogter, denk wat gij wilt; en hebt met heftige geeſten te kampen. Helaas! mijne waarde, gij zoudt wat eerder iets van 't mijne ontleend hebben; —— dat is te zeggen, voor dat gij de beſtieringe van uw Goed gegeven hadt in handen van dengeenen, welke denken dat zij daar een eerder regt op hebben. Wat is 't, of het al uw *Vader* is! —— Heeft die Vader niet twee ouder Kinders? —— En draagen zij beide niet meer van zijnen ſtempel en gelijkenis, dan gij? —— Ik bidde, mijne waarde, eiſch mij geen verantwoordinge af van deeze vrije vraag; op dat niet uwe *toepaſſinge* van mijne meeninge bij onderzoek alzo ſcherp als *die* bevonden worde.

Nu ik 'er een weinig hebbe uitgelapt, vergun mij nog een woord op denzelven toon —— Ik zal beſcheiden zijn, beloove ik u. Ik denke, dat gij wel had kunnen weeten, dat GIERIGHEID en NIJD twee driften zijn, welke niet te voldoen zijn, de eene met *geeven*, de andere met de aanhoudende en *uitmuntende verdienſte* van de benijdde —— Olij, beide olij, de geheele wereld door, in eene onverzaadelijke en verteerende vlam.

Dog nademaal gij *mijn* gevoelen vraagt, moet gij mij alles te kennen geeven, wat gij weet of vermoedt van *hunne* beweegredenen. En zo

gij mij niet verbieden wilt om Uittrekzels van uwe Brieven te maaken, en daarmede mijn Moeij en Nigt op het klein eiland te onthaalen, zo zult gij mij zeer verpligten.

Maar gij zijt zo teder jegens zommige luiden, die geen tederheid voor iemand dan zigzelve hebben, dat ik u wel bezweeren moet om ronduit te ſpreeken. Gedenk, dat eene vriendſchap gelijk de onze, geen agterhoudingen toelaat. Gij moogt u op mijne onpartijdigheid betrouwen. Het zoude een affront voor uw eigen oordeel zijn, zo gij het niet deed: Want *vraagt* gij mij niet om raad? En hebt gij mij niet geleerd, dat vriendſchap ons nooit het regt moet doen krenken? —— Verdeedig hen dan, zo gij kunt. Laat ons bezien of 'er eenig *verſtand*, de *reden* zij dan genoegzaam of niet, in hunne keuze zij. Tegenwoordig kan ik niet het minſte begrip maaken (en egter hebbe ik al heel veel kennis aan uwe familie) hoe zij *alle*, uwe Moeder en uwe Moeij Hervey in 't bijzonder, met de reſt kunnen aanſpannen tegen hun gegeven oordeel. Wat eenige der anderen aangaet, ik kan mij over hen niet verwonderen, wat zij ook doen of ondernee-men, daar Eigenzelf in aanmerkinge koomt.

Gij vraagt, Waarom uw Broeder niet eerſt zou in den Egt verbonden worden? — Ik zal u zeggen waarom: Zijn aart en verwaandheid zijn te wel bekend, dan dat Juffers, naar welke hij ſtaen mogt, bewogen zouden worden om zijn aanzoek aan te neemen, niettegenſtaende hij zo groote goederen onafhangelijk reeds verkreegen, en nog grooter te verwagten heeft. Laate ik

u zeggen, mijne waarde, die verkreegen bezittingen hebben hem meer grootsheid dan agtinge bijgezet. Voor mij is hij het onverdraagelijkſte ſchepzel, waarmede ik ooit hebbe omgegaen. De behandelinge, welke gij laakt, verdiende hij van eene, die hij aanzogt met den trant van iemand welke zig laat voorſtaen, dat hij eene gunſt ſtaet te bewijzen, eer dan eene te ontvangen. Ik had altoos pleizier om hoogmoedige en trotze geeſten te kwellen. Wat, denkt gij, maakt dat ik Hickman nabij mij verdraage, dan dat de man nederig is, en zijnen afſtand kent en waarneemt?

Wat uwe vraag belangt, waarom uwe ouder Zuſter niet eerſt voorzien zou worden? Ik antwoorde, Om dat zij geen man moet hebben, dan eenen die een groot en zuiver Capitaal heeft; dat is een. Ten anderen, Om dat zij eene jongere Zuſter heeft. Ei lieve wees zo goed en zeg mij eens, wat man van een groot en zuiver Capitaal om die ouder Zuſter denken zoude, terwijl de jonger nog ongehuwd waare?

Gij zijt alle te rijk om gelukkig te zijn, kind. Want moet niet ieder van u, volgens de grondſtellingen van uwe familie, trouwen om *nog* rijker te worden. Luiden, die weeten, waarin hunne *voornaame* voortreffelijkheid beſtaet, zijn niet te misprijzen, (zijn ze wel?) dat zij aankweeken en vermeerderen hetgeen zij het waardigſt ſchatten. Maakt waar geluk wel eenig deel uit van de bedoelinge uwer familie? —— Zo verre is het 'er van daan, dat geene van uwe familie, dan gij zelve, gelukkig konden zijn, zo ze *niet* rijk waaren. Laat hen dan maar voortgaen met

knijzen, met knorren, met benijden, en opſtapelen; en zig verwonderen wat hun ſchort dat zij niet gelukkig zijn, daar zij rijkdommen hebben; denken dat gebrek van meer daarvan de oorzaak is; en zo al voort ophoopen, tot dat de Dood, die al zo greetig een ſchraaper is als zij zelve, hen verzamelt in zijne ſchuure.

Wel, ik zegge dan nog eens, geef gij, mijne waarde, *mij* te kennen, wat gij van hunne bekende en algemeene beweegredenen weet, en ik zal *u* meer zeggen van hunne fouten, dan gij *mij* wilt zeggen! Uwe Moeij Hervey, zegt gij, (a) heeft ze *u* te kennen gegeven: Waarom moet ik u vraagen om mij daarvan te verwittigen, daar gij de goedheid hebt van mij ter deezer gelegenheid om raad te vraagen?

Dat zij uwe briefwiſſelinge met *mij* verbieden, is eene wijsheid, over welke ik mij nog verwondere, nog welke ik in hen laake: Nademaal het eene blijk voor mij is, dat zij hunne eigene zotheid kennen: En dit zo zijnde, is het wel vreemd, dat zij het oordeel van een ander ſchroomen te betrouwen?

Ik ben blijde, dat gij een weg hebt uitgevonden om brieven met mij te wiſſelen. Ik keure dien zeer goed. Ik zal het nog *meer* doen, zo deeze eerſte proeve daarvan van eenen goeden uitſlag bevonden worde. Dog zo *niet*, en kwam deeze in hunne handen te vallen, ik zou 'er mij niet over bekreunen, dan om uwenthalven.

Wij hadden gehoord, voor dat gij ſchreeft, dat het 'er niet heel goed was tuſſchen uwe nabeſtaen-

(a) Zie bladz. 71.

ſtaenden en u bij uwe t' huiskoomſt: Dat de Hr. Solmes u bezogt, en wel met uitzigt van te zullen ſlaagen. Maar ik beſloot, dat men in de perſoon had misgetaſt; en dat zijn aanzoek was bij Juffer Arabella. En inderdaad, waare zij zo goedaartig geweeſt, als uwe grove dikke doorgaens zijn, ik zou haar wel de helft te goed voor hem geagt hebben. Dit moet zekerlijk de zaak zijn, dagt ik; en mijne beminde vriendin is ontbooden om haar raad en bijſtand te leenen tot derzelver toebereidzels tot den trouwdag. Wie weet, zeide ik tegen mijne Moeder, of de man, als hij zijne geele ſtijfgekrulde peruik, en zijnen breedgeranden hoed (welke beide ik onderſtelle dat des Heeren Oliviers Beſte geweeſt zijn ouder gedagtenis) eens aan een kant gooide, zal mogelijk eene draagelijke figuur ſlaen als hij met Juffer Belle naar Kerk ſlentert. —— De vrouw, gelijk haare aanmerkinge was, *behoorde* den man in gelaat te overtreffen; en waar kan zij zo goed een partuur vinden om bij af te ſteeken?

Ik voedde dit vermoeden tegen het gerugt aan, om dat ik niet gelooven konde, dat het zotſte volk in Engeland ooit zo *ten uiterſten* zot kon zijn, dat zij om deezen man zouden denken voor u.

Wij hoorden daarenboven, dat gij geen bezoeken ontvingt. Hiervan konde ik geen reden uitdenken; ten zij dat de toebereidzels voor uwe Zuſter geheim moeſten zijn, en de plegtigheid ſchielijk voortgaen, uit vreeze dat deeze man, gelijk een ander man deed, van gedagte *mogt* veranderen. Juffer Lloyd en Juffer Bid-

dulph kwamen bij mij om te verneemen, wat ik hiervan wiſt; en van dat gij niet te Kerk geweeſt waart op den Zondag, na dat gij van onzent waart te rug gekoomen, nog voor- nog namiddag; waardoor, om haare woorden te gebruiken, een kleine honderd van uwe verwonderaaren waaren te loor geſteld. Het was mij ligt te giſſen, dat de reden daarvan was, welke gij betuigt — Hunne vreeze, dat Lovelace daar zou zijn, en beſtaen om u naar huis te geleiden.

Mijne Moeder laat zig uwe complimenten in uwen Brief aan haar zeer welgevallen. Op het leezen van denzelven waaren haare woorden; „ Juffer Clariſſa Harlowe is eene verwonderlijke „ Jonge Lady: Het is een gunſtbewijs, al waar „ ze gaet; Al wien zij verlaat, vervult zij met „ ſmerte. —— En daarop eene kleine vergelijkende ſtreek; „ O mijne Naatje, dat gij een „ weinig van haare zoete vriendlijkheid hadt! „

Dat 's niemendal. De lof was voor u. Gij zijt mij; en ik had 'er het genot van. Te meer genot, om dat —— zal ik u de waarheid zeggen? —— Om dat ik met mijzelve, zo als ik ben, wel te vreeden ben. —— Al waare het maar om deeze reden alleen; Dat al had ik twintig Broeder-Jakobs, en twintig Zuſter-Bella's, geen een van hen, nog zij alle te zamen, mij zo zouden durven behandelen, als de uwe beſtaen u te behandelen. Die veel wil verdraagen, zal veel te verdraagen hebben, de geheele wereld door: Het is uw eigen gevoelen (a), gegrond op de krag-

(a) Bl. 47.

kragtigſte blijk, die 'er kan gegeven worden, in uwe eigene familie; ſchoon gij daardoor zo weinig geleerd zijt.

Het koomt hier op uit, Dat ik geſchikter ben voor *deeze* Wereld, dan gij: Gij voor de *toekoomende*, dan ik, dat 's het verſchil. Dog lang, lang moge het, om mijnentwille, en om honderden van zaaken, duuren voor dat gij ons begeeft voor een gezelſchap, 't welk met uw inborſt meer overeenſtemt, en uwer meer waardig is.

Ik deelde mijne Moeder het berigt mede, 't welk gij geeft van uwe vreemde verwelkoominge; als ook welken affchuwelijken vent zij voor u hebben uitgevonden; en de dwingende behandelinge, die zij u aandoen. Het bragt haar alleen ter verheffinge van haare zagtheid jegens mij ten aanzien van mijn *tyrannijk* gedrag, gelijk zij het *wil* noemen [Moeders moeten haar zin hebben, weet gij, mijne waarde] jegens den man, welken zij zo ijverig aanprijſt, tegen welken het ſchijnt, dat niets met regt kan worden ingebragt; en om uit te weiden over de inſchikkelijkheid, die ik haar voor haare toegeevendheid verſchuldigd ben. Dus geloove ik, dat ik haar niets verder moet mededeelen —— bijzonderlijk daar ik weete, dat zij de briefwiſſelinge tuſſchen ons, en die tuſſchen u en Lovelace veroordeelen zoude, als verholene en onpligtmaatige handelingen, en daarenboven ons Geheim aan den dag brengen: Want zij roept niet dan van *blinde geboorzaamheid*. En daarenboven leent zij al een taamelijk open oor aan de ſermoenen van dien ſtijven Ouden Vrijer uwen

Oom

Oom Antonij; en wegens een voorbeeld voor *haare* Dogter, zoude zij nog al omzigtiger zijn hoe ze uw ſtuk moeſt opneemen, al waare de zaak nog zo regtvaardig.

Dit is evenwel ook geen regte politie. Want luiden, die niets willen toeſtaen, zal niets worden ingewilligd: Met andere woorden, die te veel ſtukken zoeken door te drijven, zullen niet in ſtaat zijn om iets door te drijven.

Maar kunt gij ook giſſen, mijne waarde, wat die oude preek-teemende grofhartige Ziel uw Oom Antony met zijn menigvuldig kuijeren hiernaar toe in den zin heeft? Daar is zulk een vriendlijk grimlachen tuſſchen mijne Moeder en hem! Zulke wederzijdſche loftuitingen over het Huishouden; en „ *Dat* is mijne manier! „ —— en „ *Dit* doe ik! „ —— en „ Ik ben blijde, dat „ het uwe goedkeuringe heeft, mijn Heer! " —— en „ Gij laat uw oog over alles gaen, Ma„ dam! " — Niets zou 'er gedaen worden, zo ik het *niet deed!* „ — Zulke exclamatien tegen de dienſtbooden: zulke verheffingen van zigzelven! — En *eij lieve*, en *och lacij*! — en *wel heden mijn tijd*! —— En nu en dan haar geſprek daalende tot den luiſterenden toon, bijaldien ik hen over het mat koome! —— Ik moet u zeggen, mijne waarde, het ſtaet mij niet boven half wel aan.

Waare het niet, dat deeze oude Vrijers gemeenlijk zo veel jaaren neemen, om tot een beſluit te koomen van te Huwelijken, als zij met reden kunnen verwagten om te leeven, ik zou wel haaſt op zijne bezoeken vonk geeven; en mij-

mijne Moeder den Hr. Hickman aanprijzen, als eenen man haarer keuze en aanneeminge veel meer waardig: Want hetgeen hem aan jaaren ontbreekt, maakt hij goed met deftigheid: En zo gij niet over mij wilt kijven, zal ik zeggen, Dat 'er zulk eene ſtijve gemaaktheid in *beide* is, (bijzonderlijk als de man zig op mijne Moeders gunſt jegens hem bij mij wat te veel heeft laaten voorſtaen, en dieswegens onder de tugt is) dat het hen na aan elkanderen verwant doet ſchijnen: En dan op het beſchouwen van mijne vrijpoſtigheid, en wat zij beide daarvan te draagen hebben, zugten zij beide daarheen! —— en ſchijnen zig zo kragtiglijk over elkanderen te ontfermen, dat indien Medelijden maar een ſtap af zij van Liefde, ik geen gevaar loope, maar zij beide wel ter degen, zonder dat zij het weeten.

Nu mijne waarde, weete ik, dat gij met uw deftig gelaat op mij zult afkoomen: Dog *laat de ſchaapen*, gelijk men zegt, *met de lammeren 'er door*; en pas gij maar op u zelve: Want ik zal een plukhairtje met u hebben en den eerſten klap geeven. Hannibal, leezen wij, raadde altijd, de Romeinen op hun eigen grondgebied aan te taſten.

Gij belieft te zeggen, en dat wel *op uw woord!* Dat gij *met zo veel regard* (een heel aartig woord voor *genegenheid*) *niet zijt ingenomen, jegens eenen anderen perſoon, dan zommige uwer vrienden onderſtellen.* Waarom behoeft gij iemand in verbeeldinge te brengen, mijne waarde, dat de laatſte maand of twee een ten uiterſten gunſtig tijd-beſtek voor dien *ande-*

ren

ren perſoon geweeſt is! —— welken het gelegenheid gegeven heeft, om eene verpligtinge op de Nigt te leggen door zijn geduld jegens de Oomen.

Maar, om daarover heen te ſtappen —— Met *zo veel* regard ingenomen! —— *Hoe veel*, mijn lief? —— Zal ik het gevolg trekken? Zommige uwer Vrienden onderſtellen *al vrij veel*. Gij ſchijnt *een weinigje* te bekennen.

Word niet boos. Het is rein Spel: Om dat gij dat *weinigje* voor mij niet erkend hebt. Luiden, hebbe ik u hooren zeggen, die van eene zaak een geheim maaken, verwekken nieuwsgierigheid.

Dog gij trekt in uwe belijdenis uw voet als te rug, als of u bij nader herdenkinge eenige twijffel bekroop. —— *Gij kent u zelve niet, zo gij het zijt* [met zo veel regard ingenomen.] Was het nodig om mij dit te zeggen? —— en het *op u woord* nog te zeggen? —— Maar gij weet het beſt. — Trouwens ik geloove, dat gij het niet beſt weet. Want de Liefde wordt in den beginne door eenen fijnen geeſt gewrogt; en ontdekt zig dikwijls aan een toekijker, terwijl de bezeten perſoon (waarom zoude ik het niet *bezeten* noemen?) zelve niet weet, dat zij zulk een dæmon in zig heeft.

Maar verder zegt gij, Dat *al wat gunſt gij hem* MEER, *dan eenigen anderen perſoon moogt toedraagen, zulks meer verſchuldigd is aan de behandelinge, welke hij ontvangen, en om uwentwille verdraagen heeft, dan aan eenige agtinge voor zijn perſoon.*

Dit is edelmoedig gezegd. Het is volgens

uw

uw character. Maar, O mijne vriendin, maak 'er ſtaat op, gij loopt gevaar. Maak 'er ſtaat op, het zij gij het weet of niet, gij hebt het een weinig weg. Uwe aangeboorene edelmoedigheid en grootheid van geeſt brengen u in gevaar: Alle uwe vrienden, door met een onbezonnen geweld *tegen* hem te kampen, kampen *voor* hem. En Lovelace, ik wil 'er mijn leven onder verzetten, heeft niettegenſtaende alle zijne eerbiedigheid en zorgvuldigheid, verder gezien, dan die eerbied en zorgvuldigheid (zo wel naar uwe meridiaan geſchikt) hem toelaat te bekennen dat hij gezien heeft. —— Heeft gezien, in 't kort, dat zijn werk kragtdaadiger voor hem wierd voortgezet, dan hij het voor zigzelven doen konde. En hebt gij niet al voor deezen gezegd, Dat niets zo doordringende is dan het Oog van eenen Minnaar, die trotsheid bezit; en wie zegt, dat Lovelace trotsheid ontbreekt?

In 't kort, mijne waarde, het is mijn gevoelen, en dat wel wegens de geruſtheid van zijn hart en gedrag, dat hij meer gezien heeft, dan *ik* gezien hebbe; meer dan gij denkt dat gezien *konde* worden; — meer dan ik geloove dat *gij zelve* weet, of anders zoudt gij het *mij* hebben te weeten gedaen.

Alreeds heeft hij, op dat gij hem zoudt te rug houden van de onwaardige behandelingen te wreeken, die hij heeft ontvangen, en die hem dagelijks worden aangedaen, u overgehaald, om in 't heimelijk briefwiſſelinge met hem te houden. Ik weete wel, dat hij geen pochen heeft op het geen van u geſchreeven is. Maar dat hij u bewogen

gen heeft zijne Brieven te ontvangen, en die te beantwoorden, is dat niet al veel gewonnen? Dat gij hem zo ernſtig verzoekt, om deeze briefwiſſelinge geheim te houden, daaruit blijkt, dat 'er *een geheim* is, 't welk gij niet wenſcht, dat de Wereld wiſt: En *hij* is meeſter van dat geheim. Hij is inderdaed *zelve*, gelijk ik zeggen mag, dat geheim! Welk een gemeenzaam vertrouwen verwekt dit voor den Minnaar! Hoe weert het de Ouders af!

Wie egter kan u, zo als de zaaken ſtaen, misprijzen? —— Door uwe inwilliginge zijn buiten twijffel tot nu toe groote onheilen voorgekoomen. Om dezelve reden moet het aangehouden worden, terwijl de oorzaak blijft duuren. Gij zijt door een averegts noodlot tegen uwe neiginge daartoe ingewikkeld: Dog gewoonte, met zulke loflijke oogmerken, zal u met de ongevoeglijkheid bevrienden en neiginge *voortbrengen*. — En ik zou u raaden, (gelijk gij wel zoudt wenſchen in eene zo netelige gelegenheid te werk te gaen met die voorzigtigheid, welke alle uwe daaden beſtiert) niet beſchroomd te zijn, om tot een naaukeurig onderzoek te treeden naar de waare oorſprongen en gronden van deeze uwe *edelmoedigheid* jegens dien gelukkigen man.

Ik ben nederig van gevoelen, ik zegge het u rond uit, dat het bij onderzoek zal uitkoomen op LIEFDE —— Schrik niet, mijn lief! Had deeze uwe man zelve niet genoeg natuurelijke philoſophie, om reeds tegen uwe Mocij Hervey die aanmerkinge te maaken, dat Liefde de diepſte wortels ſchiet in de beſtendigſte gemoederen? De drom-

drommel haal zijne doortrapte ſlimheid, had ik haaſt gezegd; want dit was al voor zes, of zeven weeken.

Ik ben 'er eens van beſmet geweeſt, gelijk gij weet. Nog konde ik, na het bezadigſt overleg, bezeffen, hoe en wanneer de geelzugt begon: Dog ik zou 'er over hooſd en ooren mede doortrokken geweeſt zijn, waare het niet dat gij mij eenen diergelijken raad gegeven had, als ik u nu wederom geeve. Nogthans was mijne *Knaap* niet half zo —— Zo *wat*, mijne waarde? — Voorzeker Lovelace is een *charmant* karel. En waare hij ſlegts — Dog ik wil u niet doen *gloeijen*, terwijl gij leeſt — Op *mijn woord* ik wil niet. — Evenwel, mijne waarde, vindt gij niet iets ongewoons in uw hart, dat hetzelve doet klop, klop, klop gaen, juiſt als gij hier leeſt? — Zo ja, ſchaam het u dan niet te bekennen. — Het is uwe *edelmoedigheid*, mijn Lief! dat 's 't al. — Maar, gelijk de Roomſche wichelaar zeide, Cæſar, wagt u voor de Iden van Maart.

Adieu, mijne waardſte vriendin. Vergeef, en geef zeer ſpoedig door het nieuw-uitgevonden middel mij te kennen, dat gij vergeeft

Uwe altoos toegenegene

ANNA HOWE.

XI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Woensdag, den 1 *van Maart.*

Gij kwelde niet alleen, maar ontruſtede mij ook, mijne waardſte Juffer Howe, door het ſlot van uwen laatſten. Toen ik het eerſt las, dagt ik het niet noodig, zeide ik bij mijzelve, om op mijne hoede te zijn tegen eene Critike, als ik aan eene zo waarde vriendin ſchreef. Dog daarna mijzelve bedenkende, Is daar niets meer in, zeide ik, dan de uitvloed van eenen zo natuurelijk leevendigen ader? Voorwaar ik moet mij aan eene onbedagtzaamheid ſchuldig gemaakt hebben. Laat ik tot een naaukeurig onderzoek van mij zelve treeden, 't welk mijne beminde vriendin mij aanraadt.

Ik deed zo; en kan niets van dat *gloeijen*, van dat *kloppen* bekennen, waarvan gij gewag maakt. —— *Op mijn woord*, zegge ik nogmaal, ik kan niet. En egter ſtellen de paſſagies in mijnen Brief, over welke gij mij op eene zo grappige wijze laſtig valt, mij regtmaatig bloot aan uwe aangenaame jokkernije. Dat bekenne ik. En ik kan niet zeggen, welken draaij mijn verſtand gekreegen had, om zo miſſelijk mijne pen te beſtieren.

Maar

Maar, eij-lieve —— Is het zo veel te zeggen, als iemand, die geen zeer bijzondere agtinge voor *eenig* man heeft, zegt, dat 'er *zommige* zijn, welke boven *andere* te agten zijn? En is het zeggen te misprijzen, dat *dezulke* meer te agten zijn, die van onze nabeſtaenden niet wel zijn behandeld; en egter om onzentwille die behandelinge door de vingeren zien, over welke zij anders gebelgd zijn en zig wreeken zouden? De Hr. Lovelace, bij voorbeeld, dit ſtaet mij vrij te zeggen, is een man te agten boven den Hr. Solmes, en dat ik hem *metterdaad* boven dien man ſtelle: Dog dit kan, zekerlijk, gezegd worden, zonder dat daaruit noodzaakelijk volge, dat ik op hem moet verliefd zijn.

Voorwaar ik zoude op hem niet willen *verliefd* zijn, gelijk men 't noemt, om de geheele wereld: Eerſtlijk, om dat ik geen breed gevoelen van zijne zeden hebbe: en agte het een misſlag te zijn, waaraan onze gantſche familie (uitgezonderd mijn Broeder) deel heeft gehad, dat men hem toeſtond ons te bezoeken met eenige hoope; welke evenwel maar flaauw zijnde, niemand van ons, gelijk ik te vooren hebbe aangemerkt (*a*), regt gaf om hem verantwoordinge af te eiſchen van zodanige zijner ongebondenheden, als ons ter ooren kwamen. Ten anderen, om dat ik hem voor een trots man houde, die in ſtaat is om (ten minſten heimelijk) te zegepraalen over eene perſoon, welker hart hij denkt te hebben ingenomen. En ten derden, om dat de zorgvuldigheid en eerbied, welke gij hem toeſchrijft, eene hovaardigheid ſchijnen

(a) Bl. 22--26.

nen te bevatten, als of hij dagt, dat zijn aanzoek eene verdienſte in zig had, welke meer dan opweegen konde tegen de Liefde eener Juffer. In 't kort, zijne Beſchaafdheid zelf, niettegenſtaende de voordeelen, welke hij uit zijne geboorte en opvoedinge moet gehad hebben, koomt mij gedwongen voor; en, daar hij zulken merkelijken loſſen en aartigen zwier van lijf en leden heeft, ſchijnt 'er zomtijds iets te ſchuilen in zijne *manieren*, dat al te voorbedagtlijk beteugeld wordt. Daarenboven; hoe goedaartig hij ook moge geagt worden jegens de dienſtbooden van *andere luiden*, zelf tot gemeenzaamheid toe, (ſchoon, gelijk gij hebt aangemerkt, eene gemeenzaamheid, welke eene deftigheid in zig heeft, eenen man van aanzien niet misſtaende) is hij zomtijds al ligt gereed om in drift tegen *zijne eigene* uit te vaaren: Een eed of een vloek volgt 'er op; en zulke gezigten van die dienſtbooden, welke duidelijk ſchrik vertoonen; en dat zij erger zouden gevaaren zijn, waaren zij niet onder mijne ooren geweeſt: Met eene beveſtiginge in des meeſters blikken van een maar al te veel gebillijkt vermoeden.

Inderdaad, mijn lief, DEEZE man is DE man niet. Ik hebbe zwaare tegenwerpingen tegen hem. Mijn hart *klopt* niet naar hem. Ik *gloeije* niet, dan van wegens verſtoordheid op mijzelve, om dat ik tot zulk eene betigtinge gelegenheid gegeven hebbe. —— Maar gij moet, mijne waardſte vriendin, van gemeene Dankbaarheid geen Liefde maaken. Ik kan 't niet verdraagen, dat gij het doen zoudt. Maar indien ik ooit het ongeluk mogt hebben van het voor Liefde

te

te houden, ik beloove u, *op mijn woord*, 't welk het zelve is, als *op mijne eere*, dat ik u daarvan zal verwittigen.

Gij beveelt mij, u zeer ſpoediglijk, en door het nieuw uitgevonden middel, te kennen te geeven, dat ik over uwe aangenaame boerterij niet misnoegd ben: Ik vaardige deezen daarom aanſtonds af; tot mijnen naaſtvolgenden het berigt verſchuivende aengaende de beweegredenen, die mijne vrienden hebben, om het aanzoek van den Hre. Solmes met zo veel ernſt voort te zetten.

Wees ondertuſſchen geruſt, mijne waarde, dat ik *niet* op u misnoegd ben: Inderdaad niet. Integendeel, ik betuige u mijnen hartlijken dank voor uwe vriendlijke waarſchuwingen. En ik belaſte u (gelijk ik meermaalen gedaen hebbe) dat zo gij iets zo zeer gebreklijks in mij gewaar wordt, dat het de bewimpelinge van vriendlijke en eenzijdige Liefde voor anderen ten mijnen behoeve van u vereiſchte, gij mij daarvan verwittigt: Want mij dunkt, ik zoude mij zo wel gaarn gedraagen willen, dat ik zelf eenen *partij* geen reden gave om mij te berispen. En hoe zal een zo zwak en jong ſchepzel de berispinge van *zulk eenen* ontgaen, indien mijne *vriendin* geen ſpiegel voor mij houde, om mij mijne gebreken te doen beſchouwen?

Strijk dan een oordeel over mij, mijne waarde, gelijk eenig onverſchillig menſch (die wiſt wat *gij* van mij weet) doen zoude. Ik mag in 't eerſt een weinig ſmerte hebben; mag miſſchien een weinig *gloeijen*, dat ik uwer vriendſchap

min waardig bevonde worde, dan ik wel wenſchte; dog wees verzekerd, dat uwe minzaame beſtraffinge mij nadenken geeven zal ter mijner *verbeteringe*. Zo niet, dan zult gij mij van eene fout hebben te beſchuldigen, die ten uiterſten *onverſchoonelijk* zal zijn: Eene fout, mag ik 'er bijvoegen, over welke zo gij mij niet beſchuldigdet (zo ik naar uw gevoelen daaraan ſchuldig ben) gij niet zo zeer, zo *vuuriglijk*, mijne vriendin zoudt zijn, als ik de uwe ben; nademaal ik u bij diergelijke gelegenheden nooit geſpaard hebbe.

Hier breeke ik af; om eenen anderen Brief aan u te beginnen; met de verzekeringe ondertuſſchen, dat ik ben, en altoos zijn zal

Uwe niet min toegenegene dan dankbaare

CL. HARLOWE.

XII. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Donderdag 's ogtends, den 2 Maart.

Voorwaar gij zoudt om de geheele wereld niet op hem willen verliefd zijn! — Uwe dienaares, mijn lief. En ik woude ook niet, dat gij

gij het waart: Want ik denke, dat hij met alle zijne voordeelen van lighaams-geſtalte, middelen, en geſlagt, uwer op verre na niet waardig is. En dit gevoelen geeve ik op, zo wel van wegens de redenen door u gemeld, (welke ik niet anders dan beveſtigen kan) als van wegens het geen ik maar voor weinige uuren van hem gehoord hebbe uit Juffrouw Forteſcue, eene gunſteling van Lady Elifabet Lawrance, die hem wel kent. —— Maar laat ik u geluk wenſchen, evenwel, dat gij de eerſte zijt van onze ſexe, van welke ik ooit gehoord hebbe, die in ſtaat geweeſt is om dien Leeuw, de Liefde, naar haar eigen welgevallen, in een Schoothondje te veranderen.

Wel nu, zo gij geen kloppingen en gloeijingen hebt, dan hebt gij ze niet: En zijt niet verliefd; eene goede reden waarom — om dat gij niet verliefd zoudt willen zijn; en daarmede is het uit. —— Alleenlijk, mijn lief, zal ik eene goede kijk-uit op u houden: en zo hoope ik, dat gij over uzelve doen zult: Want het is geen manier van redeneeren, dat om dat gij niet gaarn verliefd zoudt willen zijn, gij het daarom niet zijt. —— Dog eer ik van dit onderwerp geheel afſtappe, een woordje in het oor geluiſterd, mijne bekoorelijke vriendin. —— Het is alleen bij wijze van waarſchuwinge, en in gevolge van de algemeene aanmerkinge, dat een Toekijker dikwijls beter oordeelt over 't Spel, dan zij die ſpeelen. —— Zou het niet wel kunnen zijn, dat gij met zulke korzele ſchepzels en dwerſe koppen te doen gehad hebt, en nog hebt, dat zij u niet hebben

toegelaaten om op de kloppingen te letten? — Of, zo gij nu en dan dezelve een weinigje gehad hebt, of gij die, daar gij ze op tweederleije rekeninge kondt plaatzen, niet bij misvattinge op de verkeerde gefteld hebt?

Dog het zij gij agtinge voor Lovelace hebt of niet, ik weete, dat gij met ongeduld zult verlangen om te hooren, wat Juffrouw Forteſcue van hem gezegd heeft. En ik zal u niet langer in 't onzeker houden.

Honderd wilde hiſtorien vertelt zij van hem, van zijne kindsheid tot zijne manlijke jaaren: Want hij, gelijkze aanmerkt, nooit aan tegenſpraak onderhevig geweeſt zijnde, is altoos zo baldaadig als een aap geweeſt. Maar ik zal dit geheel honderd zijner kindſche fielterijen overſlaen, (ſchoon ze *veel beduiden*, gelijk ik zeggen mag) om zommige dingen in agt te neemen, zo wel van welke gij niet geheel onkundig zijt, als andere die gij niet weet; en eenige weinige aanmerkingen te maaken over hem en zijne wegen.

Juffrouw Forteſcue bekent, 't welk iedereen weet, „ dat hij openlijk, ja naar zijne eigene „ bekentenis, een man van pleizier is, dog zegt „ egter, dat hij in alles, waarop zijn hart gefteld „ is, of 't welk hij onderneemt, de vlijtigſte en „ volſtandigſte der ſtervelingen onder de Zon is. „ Hij ruſt niet, zo 't ſchijnt, boven de zes uuren „ in de vierentwintig, — niet meer dan gij. Hij „ heeft vermaak in ſchrijven. Het zij te Lord „ M's, of te Lady Eliſabets, of te Lady Sara's, „ altijd als hij alleen is, heeft hij eene pen in zij„ ne hand. Een van zijne gezellen (zijn ſchrijf-

„ luſt

„ luſt beveſtigende) heeft haar gezegd, dat zijne „ gedagten hem ſchielijk in de pen vloeijen. " En gij en ik, mijne waarde, hebben bij meer dan eene gelegenheid aangemerkt, dat ſchoon hij eene mooije hand zelf ſchrijft, hij een van de vaardigſte en vlugſte ſchrijveren is. Hij moet inderdaad al vroeg een leerzaam vernuft gehad hebben; nademaal een perſoon van zijnen lugtigen aart en werkzaamen geeſt, zig nooit had kunnen onderwerpen om lange en groote moeite te neemen ter verkrijginge van die bekwaamheden, waarvan hij meeſter is; bekwaamheden, die zo zelden door de jeugd van aanzien en van middelen verkreegen worden; door zulke bijzonderlijk van beide, die gelijk hij nooit geweeten hebben, wat het waare, onder bedwang te ſtaen.

„ Hij had eens, ſchijnt het, de trotsheid, „ wanneer hij een compliment ontving over deeze „ zijne gaaven, (en over zijne verbaazende naar„ ſtigheid voor een man van pleizier) van zigzel„ ven met Julius Cæſar te vergelijken; die groote „ daaden bij dag verrigtede, en die 's nagts op pa„ pier bragt: En zig te vermeeten, dat, Cæſars uit„ ruſtinge hem alleen ontbrak, om figuur te maa„ ken onder zijne tijdgenooten.

„ Hij ſprak dit trouwens, zegt zij, op eenen „ boertenden trant: Want zij merkte aan, gelijk „ ook wij gedaen hebben, dat hij de konſt heeft „ van zijne trotsheid met zo veel aartigheid te be„ kennen, dat het hem der veragtinge te boven „ brengt, welke aan trotsheid en laatdunkendheid „ verſchuldigd is; en dengeenen, die hem hoo„ ren, tevens half overreedt, dat hij de verhef-

„ finge weezenlijk verdient, die hij zigzelven „ geeft.

Dog onderſteld zijnde, dat het waar is, dat hij alle zijne ledige uuren 's nagts beſteedt aan ſchrijven, welke kunnen dog zijne onderwerpen zijn? Indien zijne eigene bedrijven, gelijk het met Cæſar was; dan moet hij ongetwijffeld een zeer onderneemend en zeer boos man zijn, nademaal niemand hem verdagt houdt van op het ernſtige te vallen: En, hoe zedig hij ook zij in zijne verkeeringe met ons, zijne geſchriften zijn waarſchijnelijk zodanig niet, dat zij tot zijne eigene eere, of tot nut van anderen zouden ſtrekken, zo ze gelezen wierden. Hiervan moet hij bij zigzelven bewuſt zijn, nademaal Juffrouw Forteſcue zegt, „ dat hij „ met de menigvuldige briefwiſſelinge, welke hij „ houdt, zo geheim en zorgvuldig is, als of ze „ van een verraaderlijk ſlag waaren; —— egter „ ontruſt hij zijne herſens niet met Politike zaaken, „ ſchoon niemand de belangen der Vorſten en „ Hoven beter weete, dan hij, zo men zegt.

Dat gij en ik liefhebſters van ſchrijven zijn, mijne waarde, is geen wonder. Wij hebben altoos, van den tijd af, dat wij elk eene pen konden houden, vermaak geſchept in brief-wiſſelingen. Onze bezigheden verrigten wij in huis en al meeſt zittende; en wij kunnen haaſt wat krabbelen over twintig onnozele onderwerpen, en daarin genoegen ſcheppen om dat zij onnozel *zijn*; ſchoon zij anderen, zo ze gezien wierden, weinig nut of vermaak mogelijk zouden aanbrengen. Maar dat zulk een vrolijke, leevendige jonge knaap als deeze, die rijdt, jaagt, reiſt, de openbaare divertiſſe-

tiſſementen bijwoont, en *middelen* heeft om zijne vermaaken na te jaagen, in ſtaat zij van zigzelven 'er toe te zetten om uuren agter een te ſchrijven, gelijk gij en ik hem meermaalen hebben hooren zeggen dat hij doet; dat is dog iets vreemds.

Juffrouw Fortescue zegt, „ dat hij volkoo-„ men meeſter is van met characters te ſchrij-„ ven. „ In 't voorbijgaen, welke beweegrede-nen kon zulk een vlug ſchrijver dog hebben, om met verkortingen te leeren ſchrijven!

Zij zegt, (en wij weeten het zo wel als zij) „ dat hij een verbaazend geheugen heeft; en ee-„ ne zeer leevendige verbeeldinge. „

Welke ook zijne andere ondeugden mogen zijn, alle de wereld, zo wel als Juffrouw Fortescue, zegt, „ dat hij een maatig man is. En „ onder alle zijne kwaade hoedanigheden is het „ *ſpeelen*, die groote verkwiſtinge van tijd zo „ wel als middelen, zijn gebrek niet: „ Zo dat hij zulk een bedaard hoofd, en eene zo heldere reden moet hebben, als de eerſte bloeij der jeugd en zijne natuurelijke vrolijkheid hem toelaaten; en door zijne vroege morgen-uuren, een goed deel tijds tot zijnen dienſt, om aan ſchrijven, of iets ergers te beſteeden.

Juffrouw Fortescue zegt, „ dat 'er een Heer „ is, welken hij meer voor zijn boezemvriend, „ en met welken hij meer briefwiſſelinge houdt, „ dan met alle de overigen. „ Gij gedenkt wel, wat zijne afgedankte Rentmeeſter van hem en zij-ne kameraaden zeide. (a) Ik vinde niet, of zijn character door dien man opgegeven was in 't al-

(a) Bl. 36.

algemeen taamelijk juiſt. Juffrouw Fortescue ſtaaft dit gedeelte daarvan; „ dat alle zijne na-„ beſtaenden hem vreezen; en dat zijn hoog-„ moed hem te veel opheft om eenige verpligtin-„ gen aan hen verſchuldigd te zijn. Zij gelooft, „ dat hij vrij van ſchulden is; en zo zal blijven: „ Buiten twijffel uit dezelve beweegreden, die hem doet mijden van aan zijne nabeſtaenden verpligt te zijn.

Iemand genegen om gunſtiglijk van hem te denken, zou hoopen, dat een *dapper*, een *geleerd*, en een *naarſtig* man, *natuurelijk* geen *kwaad* man zijn kan. —— Dog zo hij beter zij, dan zijne vijanden zeggen dat hij is (en zo erger, dan is hij wel kwaad); hij is egter ſchuldig aan eene onverſchoonelijke fout met zo zorgeloos te zijn, als hij is, omtrent zijnen goeden naam. Ik agte, dat een man zo maar kan zijn om eene van deeze twee redenen: Of dat hij bij zigzelven bewuſt is, dat hij het kwaad, 't geen van hem geſproken wordt, verdient; of dat hij zig hierop verhovaardigt, dat men hem erger verſlijte dan hij is. Beide zeer ſlegte en niets goeds ſpellende tekens; nademaal het eerſt moet toonen, dat hij een ten uiterſten overgegeven booswigt is; en uit het ander is 't niet meer dan natuurelijk te beſluiten, dat waarover iemand zig niet ſchaamt dat het hem worde opgetijgd, hij geen zwaarigheid zal vinden om zig daaraan ſchuldig te maaken, als hij 'er gelegenheid toe heeft.

Eindelijk, en na alles wat ik uit Juffrouw Fortescue konde opzamelen, de Hr. Lovelace is

een

een man met groote gebreken. Gij en ik hebben gedagt, dat hij te vrolijk, te onbedagt, te ligtvaardig, en te weinig geveinsd was, om *diep* van grond te zijn. Gij ziet, dat hij zijnen natuurelijken aart (hovaardig als dezelve zekerlijk is) nooit vermommen wilde ten opzigt van uws Broeders gedrag jegens hem. Daar hij denkt veragtinge schuldig te zijn, betaalt hij ze ten uitersten. Nog heeft hij inschikkelijkheid genoeg om uwe Oomen te spaaren.

Maar al waare hij diep, en nog zo diep, gij zoudt hem wel haast peilen, indien zij u maar op u zelve wilden laaten begaen. Zijne trotsheid zoude uw kluwen zijn. Geen mensch had ooit meer daarvan: Nogthans, gelijk Juffrouw Fortescue aanmerkte, „ was 'er nooit iemand, dien het zo weinig misstond. " Daar is een wonderlijk mengzel in van grappige leevendigheid: —— Nademaal elk ander man wegens de helft maar van 't geen hij van zigzelven zegt, als hij op den dreef is, onverdraagelijk zijn zoude.

* * * *

Als men van den drommel praat, is een oud spreekwoord, *dan is hij digt bij*. De leevendige schobbejak heeft mij een bezoek gegeven, en is maar even weg gegaen. Hij is geheel en al ongeduldig en gebelgd over de behandelinge, die gij ontvangt; en vol schroom ook, dat zij hun zin met u zullen doordrijven.

Ik gaf hem mijn gevoelen te kennen, dat men u nooit zou kunnen brengen, om te denken om zul-

zulken man als Solmes; maar dat het waarſchijnelijk op een verdrag zal uitloopen, om nooit een van beiden te hebben.

Geen man, zeide hij, wiens middelen en verwantſchap zo aanzienlijk zijn, had ooit zo weinig gunſt van eene Juffer, om welker wille hij zo veel verdragen had.

Ik zeide hem mijn gevoelen zo vrij, als ik gewend ben: Maar wie had ooit ſchuld, als hij zelve over zig oordeelt? Hij klaagde, dat men verſpieders uitzond naar zijn gedrag, en om zijn leeven en zeden te doorſnuffelen, en dat dit geſchiedde door uwen Broeder en Oomen.

Ik zeide hem, dat dit zeer hard voor hem was; en te meer, dewijl miſſchien zijn Leeven nog Zeden een onpartijdig onderzoek zouden kunnen uitſtaen.

Hij glimlachte, en noemde zig *mijn dienaar*. — De gelegenheid was te ſchoon, zeide hij, voor Juffer Howe, die mij nooit ſpaarde, om ze voorbij te laaten gaen. — Maar, onze lieven Heer helpe de armhartige zielen der Harlowes! Zou ik het wel gelooven? zij waaren 'er op uit om liſtige aanſlagen tegen hem te ſmeeden. Zij zouden beſt doen met maar zorge te draagen, dat hij hen met hunne eigene munt niet betaalde. Hunne *harten* waaren beter tot zulke bedrijven gefatzoeneerd, dan hunne *herſens*.

Ik vraagde hem, of hij 'er groots op was, dat zijne herſens beter dan de hunne gefatzoeneerd waaren tot *zulke bedrijven*, gelijk hij ze noemde?

Hij hield af: En weidde daarop uit in de hoog-

hoogſte betuigingen van eerbied en genegenheid jegens u.

Daar het voorwerp zo verdienſtelijk is, wie kan daar aan de opregtheid zijner betuigingen twijffelen?

Adieu mijne waardſte, mijne edele vriendin! —— Ik ben meer met liefde en verwonderinge omtrent u ingenomen, wegens het edelmoedig ſlot van uwen laatſten, dan ik kan uitdrukken. Schoon ik deezen Brief met ongeſchikte jokkernij begon, weetende dat gij gaarn toegeevendheid gebruikt omtrent mijne malle kuuren, nooit egter was 'or een hart, dat meer van vriendlijke liefde blaakte, dan dat van

Uwe eigene

ANNA HOWE.

XIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Woensdag den 1 *van Maart.*

Ik vatte nu mijne pen weder op, om de beweegredenen voor u open te leggen, door welke mijne vrienden gedreeven worden, om het aanzoek van deezen Hr. Solmes zo ernſtig te begunſtigen.

Om

Om dit ſtuk in een klaar ligt te ſtellen, is het noodig een weinig te rug te treeden, en zelf miſſchien eenige dingen te melden, welke gij reeds weet: En dus moogt gij het geen ik nu gae verhaalen, als een zoort van ſupplement aanzien op mijne Brieven van den 15 en 20 van Januarius laatſtleeden. (a)

In die Brieven, van welker inhoud ik aantekeninge gehouden hebbe, gaf ik u een berigt van mijns Broeders en Zuſters partijdigheid tegen den Hr. Lovelace; en de wegen die zij infloegen, (zo verre die toen tot mijne kennis gekoomen waaren) om hem in het denkbeeld van mijne andere vrienden den doodſteek te geeven: En ik gaf u te kennen, dat zij na een zeer koel, hoewel niet regtſtreeks hoonende gedrag jegens hem, alle (b) *op een ſprong* heftiger wierden, en tot perſoonlijke ſmaadheden voortſloegen; welke ten laatſten het ongelukkig gevegt tuſſchen mijn Broeder en hem te wege bragten.

Nu moet gij weeten, dat uit het laatſte geſprek tuſſchen mijne Moeij en mij gehouden, het uitkoomt, dat deeze *ſchielijke* heftigheid van den kant van mijnen Broeder en Zuſter, aan ſterker redenen te wijten was, dan de reeds in het Collegie begonnene partijdigheid ten zijnen, of aan met kleinagtinge verwaarloosde Liefde ten haaren opzigte; te weeten, aan eene vreeze, dat mijne Oomen voorhadden het voorbeeld van mijnen Grootvader ter mijner begunſtiginge te volgen, ten minſten, in grooter maate, dan zij wel wenſchten. Eene vreeze, die, naar 't ſchijnt, ge-

(a) IV, en V. *Brief.* (b) Zie *Brief.* IV. bl. 33.

gegrond was op een geſprek tuſſchen mijne twee Oomen, en mijn Broeder en Zuſter; 't welk mijne Moeij mij in vertrouwen mededeelde, als een reden om mij over te haalen, dat ik de *nobele* Huwelijks-voorwaarden van den Hr. Solmes aanname: aandringende, dat zulk eene regttijdige inwilliginge mijns Broeders en Zuſters oogmerken zou verijdelen, en mij voor altoos in de Liefde van mijnen Vader en Oomen beveſtigen.

Ik zal u het zaakelijke van dit medegedeeld geſprek geeven, na dat ik eene korte aanmerkinge of twee bij wijze van inleidinge daartoe gemaakt hebbe: welke ik trouwens bij u naaulijks behoeve te maaken, die ons alle zo wel kent, vereiſchte de aaneenſchakelinge of draad der geſchiedenis het niet.

Ik hebbe meer dan eens aan u gemeld van het geliefkoosd oogmerk, 't welk zommige van ons lang gehad hebben, om *eene familie op te regten*, gelijk men het noemt: Een blaam, gelijk ik dikwijls gedagt hebbe, op onze eigene; welke het nog aan aanzien nog aan oudheid mangelt, van beide kanten: Van mijns Moeders bijzonderlijk. —— Een oogmerk, dat niet dan al te veel ſchijnt gekoeſterd te worden van familien, die groote ſchatten hebbende, zonder Rang en Titels niet vergenoegd kunnen zijn.

Mijne Oomen hadden voormaals dit oogmerk uitgeſtrekt tot ieder van ons drie kinderen; voor reden geevende, dat alzo zij zelve niet voorhadden om te trouwen, elk van ons zulk een goed erfdeel kon krijgen, en zo voordeelig worden uitgehuwelijkt, dat onze nakoomelingſchap, zo niet

wij zelve, mogelijk eene eerſte figuur in ons land konden maaken. —— Terwijl mijn Broeder, als de eenige Zoon, dagt dat de twee meiden heel wel voorzien konden worden met Tien of Vyftien duizend ponden ieder: En dat alle de vaſte Goederen in de familie, te weeten, die van mijn Grootvader, Vader, en twee Oomen, en het overſchot van elks loſſe Goederen, te gelijk met het geen hij van zijne Gemoeder had te verwagten, zulk een aanzienlijken rijkdom zouden uitmaaken, en hem zo veel vermogen bijzetten, dat hij met regt mogt hoopen om eens Pair van 't Rijk te worden. Niets minder kon zijne eerzugt voldoen.

Met dit inzigt, was het al vroeg, dat hij zigzelven verwaandlijk aanſtelde; „ Dat zijn Groot-„ vader en Oomen zijne Rentmeeſters waaren: „ Dat niemand het ooit beter had: Dat Dogters „ maar belaſtingen en rabatten op eene familie „ waaren: " En *deeze* laage en gemeene uitdrukkinge kwam hem dikwijls in den mond, en wierd altoos voortgebragt met eene zelfs-vergenoeginge, die men onderſtellen mag dat eene ingebeelde gelukkige gedagte den ſpreeker geeven kan; te weeten, „ Dat een man die Zoonen heeft, Kuikens „ opbrengt voor zijn eigen tafel (hoewel ik eens zijne gelijkenis bij hem deed mankgaen, met hem te vraagen, Of den zoonen, om die goed te maaken, ook de hals moeſt omgedraaid worden,) „ terwijl Dogters kuikens zijn, die men voor an-„ dermans Tafels opbrengt." Dit gepaard met eene even zeer beſchaafde aanmerkinge, „ Dat „ men, om de luiden te beweegen, dat zij ons

van

„ van dezelve ontlaſten, een gedeelte van het ca-„ pitaal der familie bij verdrag aan hen moet af-ſtaen, " plegte mijne Zuſter alle geduld te doen verliezen: En ſchoon zij nu ſchijne te denken, dat eene *jonger* Zuſter alleen eene belaſtinge zijn kan, ſloeg zij toen dikwijls aan mij voor, om met elkanderen ten onzen eigenen voordeele partij te maaken tegen mijns Broeders *roofgierige inzigten*, gelijk zij ze plegt te noemen: Terwijl ik 'er voor was om de vrijheeden, welke hij van deezen aart nam, aan te merken als het uitwerkzel van eene voorbijgaende kortswijligheid; welke ik in een jong man, van natuure niet goedaartig, gaarn zag; of als een zwak, 't welk beſpot en niet anders verdiende in agt genomen te worden.

Maar wanneer mijns Grootvaders Teſtament (van welks inhoud ten mijnen voordeele ik, voor dat het geopend wierd, zo onkundig was als zij) een tak van mijns Broeders verwagtinge had afgeſnoeid, was hij ten uiterſten op mij misnoegd. Niemand trouwens was 'er mede in zijn ſchik: want ſchoon iedereen mij lief had, daar ik egter het jongſte kind was, dagten Vader, Oomen, Broeder, Zuſter, alle zig ten agteren geſteld, ten opzigt van regt en magt: (wie heeft geen zin in magt?) En mijn Vader zelve kon niet veelen, dat ik, om zo te ſpreeken, op mijzelve geſteld en onafhangelijk gemaakt wierd; want zodanig maakte mij het Teſtament, (tegen alle reden, zo zij alle zeiden) ten aanzien van dat Goed, en de magt die het mij gaf.

Om derhalven ieders wangunſt te gemoet te

koomen, droeg ik aan mijnen Vader de beſtieringe op, gelijk gij weet, niet alleen van het vaſt Goed, maar ook van het geld aan mij gemaakt; ('t welk de helft was van 't geen mijn Grootvader, als hij ſtierf, bij kas had; de andere helft aan mijne Zuſter gemaakt zijnde;) mij vergenoegende met van zijne goedheid te ontvangen, 't welk hem beliefde mij te vergunnen, zonder de minſte vergrootinge van mijn jaargeld te begeeren. En daarmede hoopte ik alle afgunſt in ſlaap gebragt te hebben: Dog mijn Broeder en Zuſter, (jaloers, gelijk nu klaarlijk blijkt, over de gunſt van mijne twee Oomen te mijwaards; en over het genoegen, 't welk ik mijnen Vader en hun door deeze daad van eerbiedigheid gegeven had) deeden mij nog al nu en dan, bij gelegenheid, in 't verholen kwaade dienſten: Waarop ik te minder agt gaf, als ik ze te weeten kwam, alzo ik dagt de oorzaak hunner benijdinge uit den weg geruimd te hebben, en ik ſchoof alles van dien aart op grilligen moedwil, waarvoor zij beiden taamelijk wel bekend ſtaen.

Daarop viel mijnen Broeder zijne ervenis ten deel. Dit maakte ons allen zeer gelukkig; en hij vertrok om daarvan bezit te neemen: En zijne afweezigheid (en wel om eene zo goede reden) maakte ons nog gelukkiger. Daarop volgde Lord M.'s voorſlag om mijne Zuſter: En dit was een toevoegzel van geluk voor dien tijd. Ik hebbe u verteld, in hoe uitſteekenden goeden luim het mijne Zuſter bragt.

Gij weet, hoe dat afliep: Gij weet, wat 'er in de plaatze kwam.

Mijn

Mijn Broeder kwam daarop t'huis; en wij raakten alle weder in de war: En Bella, gelijk ik in mijne bovengemelde Brieven aanmerkte, vond gelegenheid om zigzelve de eere te geeven van den Hr. Lovelace, uit hoofde van zijne ſlegte zeden, die hem te laſt gelegd wierden, te hebben afgeſlagen. Dit deed mijn Broeder en Zuſter de handen in een ſlaen. Zij lagen 'er op toe om bij alle gelegenheden ten nadeele van den Hr. Lovelace te ſpreeken, en ook van zijne *familie:* (eene familie, die niets dan agtinge verdient) en dit gaf oorzaak aan het geſprek, waartoe ik u opleide, tuſſchen mijne Oomen en hen: Van welk ik u de bijzonderheden koome te geeven; na te hebben aangemerkt, dat het voorviel *voor* het gevegt, en ſtraks na dat het onderzoek, 't welk men op des Hren. Lovelaces zaaken gedaen had, beter was uitgekoomen, dan mijn Broeder en Zuſter hoopten. (*a*)

Zij voeren bitterlijk tegen hem uit, naar hunnen gewoonen trant, hunne ſmaadredenen met eenige nieuwe vertelzelen ten zijnen nadeele ſtaavende; wanneer mijn Oom Antonij, na dat hij hen met geduld had uitgehoord, verklaarde, „ Dat naar zijne gedagten de heer zig als een „ braaf heer gedroeg; zijne Nigt Klaartje met „ voorzigtigheid; en dat men geen honorabeler „ verwantſchap, *zo als hij hen dikwijls had ge-* „ *zegd*, voor de familie kon wenſchen: Nade- „ maal de Hr. Lovelace van vaderlijk Erfgoed „ zeer wel bedeeld was; en dat, volgens het ge- „ tuigenis van een partij, geheel vrij van ſchul-

(*a*) Zie IV. Brief bl. 34-36.

„ den. En het bleek niet, dat hij zo flegt een „ man was, dan men hem verbeeld had: Wel „ wild; maar het was in eenen lugtigen tijd des „ leevens: Hij was een man van verftand: En „ hij hield zig verzekerd, dat zijne Nigt hem niet „ zou willen hebben, indien zij geen goede reden „ had om te denken, dat hij hervormd was, of „ dat 'er waarfchijnelijkheid voor haar waare om „ hem door haar voorbeeld te kunnen hervormen.

Mijn Oom gaf toen een voorbeeld, zo als mijne Moeij mij vertelde, van eene blijk van edelmoedigheid in des Hren. Lovelaces geeft, welke hem overtuigde, dat hij van natuure geen kwaad man was; en dat zijn inborft, gelijk het hem beliefde te zeggen, naar den mijnen geleek: Het welk was, Dat als hij (mijn Oom) hem had voorgeftelt, dat hij, zo het hem beliefde, 's jaars drie of vier honderd pond meer uit zijn vaderlijk Goed zou kunnen maaken, dan hij deed; hij ten antwoord gaf, „ Dat zijne boeren hun huur wel be„ taalden: Dat het een zetregel bij zijne familie „ was, van welken hij geenzins wilde afwijken, „ Oude huurlieden of hunne nakoomelingen nooit „ het vel over den nek te haalen; en dat het voor „ hem een pleizier was te zien, dat alle zijne „ huurlieden 'er vet, glad, en welvergenoegd uitzagen.

Ik had hem inderdaad iets diergelijks bij zekere gelegenheid eens hooren zeggen; en dagt, dat hij nooit 'er zo wel uitzag dan op dien tijd; —— behalven eens; en dat was in eene gelegenheid, hem door het volgende geval gegeven.

Een

Een ongelukkig huursman van mijn Oom Antonij kwam bij mijn Oom om uitſtel verzoeken, in 't bijweezen van den Hr. Lovelace. Wanneer hij vrugtloos was heen gegaen, pleitede de Hr. Lovelace zo wel voor hem, dat de man weder binnen geroepen, en hem zijn verzoek wierd toegeſtaen. En de Hr. Lovelace volgde hem ſtilletjes naar buiten, en gaf hem twee guinies, om hem voor tegenwoordig te kunnen redden; want de man had verklaard, dat hij op dien tijd geen vijf ſchellingen in de wereld had.

Bij deeze gelegenheid vertelde hij mijn Oom, (dog zonder eenigen ſchijn van ijdelen roem) Dat hij eens gemerkt had, dat een oud huursman met zijn wijf in een zeer ſlegt gewaad te Kerk waaren; en als hij hen den volgenden dag daarover ondervraagde, alzo hij wiſt dat zij op hunne hoeve niet bezwaarelijk behoefden te beſtaen; zeide de man, Dat hij eenige heel dwaaze dingen met een goed oogmerk gedaen had, welke hem hadden ten agteren gebragt, en dat hij zijn huur niet had kunnen betaalen, zoude hij beter voor den dag koomen. Hij vraagde hem, hoe langen tijd hij zou van nooden hebben om den dwaazen ſtap, dien hij bekende gedaen te hebben, weder in te haalen. Hij zeide, Miſſchien twee of drie jaaren. Wel nu, zeide hij, dan zal ik u voor zeven jaaren 's jaars vijf pond afflag geeven, mids dat gij die aan uw wijf en u zelven te koſte legt, op dat gij 's Zondags *als MYNE huurſlieden* moogt voor den dag koomen. Ontvang dit ondertuſſchen, (zijne hand in zijn zak ſteekende, en hem vijf guinies geevende) om u voor tegenwoordig ordentlijk

in den dos te ſteeken; en laate ik u aanſtaenden Zondag, hand aan hand, gelijk een eerelijk en liefhebbend paar, te Kerk zien; en ik bedinge u om vervolgens met mij het middagmaal te houden.

Schoon dit, als ik het hoorde, mij behaagde, als eene blijk van edelmoedigheid en voorzigtigheid tevens geevende, terwijl daardoor (gelijk mijn Oom aanmerkte) de jaarlijkſche opbreng der hoeve niet verminderd wierd, nogthans, mijn lief, had ik daarbij geen *kloppingen*, geen *gloeijingen!* —— *op mijn woord*, ik had 'er geen. Niettemin bekenne ik voor u, dat ik niet kon nalaaten, ter dier gelegenheid bij mij zelve te zeggen, „ Zo „ het ooit mijn lot ſtond te zijn, deezen man te „ hebben, dat hij mij niet zoude verhinderen die „ maatregels op te volgen, in welke ik zo veel „ vermaak ſcheppe " —— Met een „ Jammer, „ dat zulk een man niet over het geheel eenpaarig „ goed waare! "

Vergeef mij deeze uitweidinge.

Mijn Oom ging voort (gelijk mijne Moeij mij vertelde) „ Dat, behalven zijn Vaderlijk goed, hij „ de onmiddelijke Erfgenaam van zeer aanzienlij„ ke ſchatten was: Dat wanneer hij in onderhan„ delinge was om zijne Nigt Arabella, Lord M. „ hem (mijnen Oom) te kennen gaf, wat groote „ dingen hij en zijne twee Half- zuſters voorhad„ den voor hem te doen, ten einde hem in ſtaat „ te ſtellen tot het voeren van den Titel, welke „ bij den dood van zijn Lordſchap ſtond uit te „ ſterven, en welken zij hoopten voor hem te „ bezorgen, of een *nog hooger*, dien van den Va-

der

„ der dier Lady's, welke bij mangel van manlij-
„ ke erven voor eenigen tijd was uitgeſtorven:
„ Dat het met dit inzigt was, dat alle zijne Nabe-
„ ſtaenden met zo veel ernſt op zijn trouwen ge-
„ ſteld waaren: Dat gelijk hij niet zag, waar de
„ Hr. Lovelace zig zou kunnen verbeteren; hij zo
„ ook waarlijk dagt, dat 'er in hunne eigene fami-
„ lie rijkdom genoeg was om drie aanzienlijke te
„ ſtigten. Dat hij derhalven zeggen moeſt, naar
„ deeze verbintenis dies te meer begeerig te zijn,
„ doordien 'er groote waarſchijnelijkheid was,
„ niet alleen van wegens de afkoomſt van den Hr.
„ Lovelace, maar ook van wegens zijne goede-
„ ren, dat zijne Nigt Clariſſa ten eenigen tijde
„ wel eens Paires van Groot-Brittannien mogt
„ worden: —— En op dat vooruitzigt [*Hier*
„ *trof de hartknellende ſlag*] zoude hij het, voor
„ zijn part, niet kwaad agten zodanige *diſpoſitien*
„ te maaken, welke tot het beter ophouden van die
„ waardigheid mogten dienen,

Mijn Oom Harlowe, wel verre, zo het ſchijnt, van 't geen zijn Broeder gezegd had af te keuren, verklaarde „ Dat 'er maar eene tegen-
„ werpinge was tegen eene verwantſchap met den
„ Hr. Lovelace; te weeten, zijne kwaade zeden:
„ Bijzonderlijk, daar zo veel voor Juffer Arabella, en
„ voor mijnen Broeder ook, gedaen kon worden
„ van mijn Vader; en daar mijn Broeder reeds in
„ het daadlijk bezit was van een aanzienlijk Goed
„ uit kragte van de Donatie en het Teſtament
„ van zijne Gemoeder Lovell.

Had ik dit voorheen geweeten, ik zoude mij te minder verwonderd hebben over veele dingen,

waarvan ik geen reden konde vinden, in het gedrag van mijn Broeder en Zuſter te mijwaards; en meer op mijne hoede geweeſt zijn, dan ik mij verbeeldde dat noodig was.

Gij kunt ligtlijk giſſen, hoe zeer mijn Broeder op dien tijd van dit geſprek was aangedaen. Hij kon niet, weet gij, dan zeer misnoegd zijn, *twee van zijne Rentmeeſters* dusdanige taale in zijn aangezigt te hooren voeren.

Hij had al van vroege tijden, door zijn heftigen aart, zig bij de geheele familie doen vreezen en vleijen. Mijn Vader zelve, gelijk ik onlangs gemeld hebbe, gaf hem dikwijls (lang voor dat mijns Broeders aangeſtorven ſchaten hem nog meer zigzelven hadden doen aanmaatigen) den ruimen teugel als eenen eenigen Zoon, die den naam moeſt opbouwen, en de eere daarvan vergrooten. Weinig aanleidinge had derhalven mijn Broeder om een inborſt te verbeteren, welke hem bij iedereen zo veel ontzag verwekte.

„ Zie, Zuſter Bella, „ zeide hij, met eene onbetaamelijke drift in 't bijzijn mijner Oomen, ter gelegenheid door mij gemeld —— „ Zie hoe het gaet! —— Gij en ik moeten oppaſſen! —— Deeze kleine Sireen heeft grooten kans om ons beide te *ont-oomen* zo wel, als te *ont-grootvaderen.*

Van deezen tijd af, (gelijk ik, mijne gedagten daarover te rug laatende gaen, het nu duidelijk vinde) gedroegen mijn Broeder en Zuſter zig jegens mij, als eene die hun in den weg ſtond; en jegens elkanderen, als maar een belang hebbende: En hadden derhalven vaſtlijk beſlooten, alle hun-

hunne kragten in te ſpannen om te beletten, dat 'er eene verbintenis wierd uitgewerkt, welke zij geloofden dat hen waarſchijnelijk verpligten zoude, om hunne uitzigten binnen enger paalen te beſluiten.

En hoe was dit te doen, na zulk eene verklaaringe van beide mijne Oomen?

Mijn Broeder vond den weg daartoe uit. Mijne Zuſter (gelijk ik gezegd hebbe) ging met hem hand aan hand. Door hun toedoen wierd de eenigheid der familie geſcheurd, en ieder een met misnoegen vervuld. De Hr. Lovelace wierd van allen ſteeds koeler en koeler ontvangen: Maar hij door geen blijken van kleinagtinge *alleen* zijnde over ſtuur te zetten, zo volgden 'er perſoonlijke Affronten; daarna Uitdaagingen; en toen het Gevegt: Dit, gelijk gij gehoord hebt, deed de zaak af: En nu, indien ik hun niet te wille ben, zal mijns Grootvaders Goed mij betwiſt worden; en Ik, die nooit bedoelde om voordeel te trekken uit de onafhangelijkheid, waarin ik bij uiterſten wille geſteld was, *zal zo afhangelijk moeten zijn van mijns Vaders wil, als eene Dogter behoort te zijn, die niet weet wat voor haarzelve goed is.* Deeze is nu de taal der familie.

Maar indien ik mij wil laaten overreeden, hoe gelukkig (gelijk zij het uitleggen) zullen wij dan alle zijn! —— Zulke geſchenken ſtae ik te krijgen, zulke juweelen, en ik kan niet zeggen wat al, van elkeen uit de familie! Daarenboven zijn de goederen van den Hr. Solmes zo groot, en zijne voorſlagen zo zeer voordeelig (geen Nabeſtaende, op welken hij eenige agt geeft) dat 'er overvloedige

dige gelegenheid zal zijn om mijne op dezelve te doen aanwaſſen, al kwamen de hooge gunſtbewijzen, welke mijne eigene bloedverwanten jegens mij voorhebben, geheel niet in aanmerkinge. Wijders heeft men met dit inzigt uitgedagt, dat ik hoedanigheden hebbe, welke *van zelve* de Huwelijks-voorwaarden, die de Hr. Solmes ſtaet te tekenen, volkoomen kunnen opweegen; en *hem* nog aan mij verpligt laaten voor mijne toeſtemminge. Hij denkt zelve zo, zegt men mij —— Een zo zeer armhartig ſchepzel is hij, zelf in *zijne eigene* oogen, zo wel als in de *hunne*.

Deeze wenſchelijke oogmerken beantwoord zijnde, hoe rijk, hoe aanzienlijk zullen wij alle drie zijn! En ik —— onder welke verbinteniſſen zal ik hen allen leggen! —— En dat alleen door eene daad van ſchuldpligtige gehoorzaamheid te betragten, die zo met mijn character, en manier van denken overeenkoomt; zo ik inderdaad die edelmoedige zo wel als pligtmaatige deern ben, welke ik hen tot hiertoe hebbe doen gelooven dat ik waare.

Dit is de ſchoonſte kant, die mijnen Vader en Oomen wordt toegekeerd, om *hen* in 't net te krijgen: Maar ik vreeze, dat mijns Broeders en Zuſters oogmerk is, om het koſte wat het wil, mijn geheel bederf bij dezelve te berokkenen. Waare het anders, zouden zij dan bij mijne t'huis koomſt van u niet eer gezogt hebben, mij door *minzaamheid* dan door *ſchrik* te brengen tot die maatregels, waarop hunne harten zo zeer geſteld zijn om ze door te drijven? eene handelwijze, wel

welke zij zedert den geheelen tijd door gevolgd hebben.

Ondertuſſchen is 'er aan alle de dienſtbooden ordre gegeven, om het hoogſt reſpect aan den Hr. Solmes te betoonen; de *edelmoedige* Hr. Solmes, is nu zijn character bij eenige van onze familie! Maar is deeze ordre niet eene ſtilzwijgende belijdenis, dat naar hunne gedagten zijne eigene verdienſte hem geen reſpect bezorgen zal? Hij wordt diesvolgens in ieder bezoek, 't welk hij koomt doen, niet alleen van de voornaamſten van onze familie grootlijks gevleid, maar ook de knegten paſſen hem op met alle onderdaanigheid, en buigen zig voor hem tot den grond toe. —— En de nobele *Huwelijks voorwaarden* weergalmen uit elken mond.

Nobel is het woord, 't welk men gebruikt, om de aanbiedingen van eenen man kragt bij te zetten, die laag genoeg is, om zijne eigene familie openlijk te *haaten*, en boos genoeg om voorbedagtlijk dezelve van hunne regtmaatige verwagtingen te *berooven*, (terwijl iedereen in dezelve zijne gunſt maar al te zeer van nooden heeft) ten einde dat hij alles, wat hij in de wereld heeft, aan mij verpande; en zo ik zonder kinderen ſterve, en hij geen kinderen uit een ander Huwelijk hebbe, aan eene familie, die reeds overvloed heeft. Zodanig zijn zijne voorſlagen.

Dog al waare 'er geen andere reden, om mij te beweegen den ſchielijk van niets opgekoomen man te veragten, is deeze onregtvaardigheid jegens zijne familie alleen niet genoeg? —— Den *ſchielijk van niets opgekoomen man*, zegge ik nog

nog eens; want door geboorte kwam hij niet aan de onnoemelijke ſchatten, welke hij bezit: ſchatten van den eenen vrek aan den anderen nagelaaten, met benadeelinge van den naaſten erfgenaam, om dat die ander ook een vrek is. En zoude ik niet alzo zeer te beſchuldigen zijn, dunkt u, met zulke onregtvaardige voorwaarden *aan te neemen*, als hij met dezelve *aan te bieden*, indien ik mij zelve konde overreeden om daarin deel te neemen, of de verwagtinge van dezelve na zijnen dood te bezitten eenigen invloed liet hebben op mijne keuze?

Het kwelt mij inderdaad niet weinig, dat mijne Vrienden ter *begunſtiginge* van zodanige aanbiedingen gebragt konden worden door *zodanige* beweegredenen, met welke ik denke dat een menſch van conſcientie geen koſtwinninge zoude durven onderneemen.

Maar dit, ſchijnt het, is de eenige weg, welken men kan inſlaen, om den Hr. Lovelace te doen misloopen; en tevens om alles te beantwoorden, wat mijne Bloedverwanten voor elk van ons te wenſchen hebben. En *zekerlijk* zal ik mij tegen zulken aanwas der familie niet aanſtellen, als uit het trouwen met den Hr. Solmes kan gebeuren: Nademaal men nu eene *mogelijkheid* ontdekt heeft (welke zulk eene ſchraapagtige geeſt als die van mijn Broeder ligtlijk tot eene *waarſchijnelijkheid* kan hervormen) dat mijns Grootvaders Goed tot dezelve zal wederkeeren, met des mans eigen, dat nog veel aanzienlijker is. Voorbeelden van aangeſtorven goederen, in gevallen voor welke er veel meer onwaarſchijnelijkheid was, dan

dan in dit, brengt men bij; en mijne Zuſter zegt, met een oud verſleeten ſpreekwoord, *Het is goed aan een Capitaal vermaagſchapt te zijn.*

Terwijl Solmes, buiten twijffel in zigzelven lachende om eene zo verre afgelegen hoope, door *aanbiedingen* alleen, hen geheel in zijne belangen overhaalt; en niet twijffelt dat Goed aan zijn eigen te hegten, waarom men mij benijdt; 't welk om deszelvs welvoegelijke gelegenheid tusſchen twee van de zijne, voor hem zo het ſchijnt, wel tweemaal zo veel zal waardig zijn, als voor iemand anders; en derhalven, gelijk ik niet twijffele, eene ſterker beweegreden bij hem is, dan de Vrouw.

Deeze, mijne waarde, ſchijnen de voornaame beweegredenen te zijn, waarom mijne Nabeſtaenden de vrijerij van deezen man zo geweldig ter harte neemen en drijven. En hier moet ik wederom mijn beklag doen over het familie-gebrek, 't welk die beweegreden zodanig eene kragt bijzet, welke het bezwaarelijk zal zijn te wederſtaen.

En dus verre, de zaaken ten aanzien van den Hr. Solmes en mij mogen dan afloopen zo zij willen, heeft mijn Broeder in zijne oogmerken geſlaagd: dat is te zeggen, hij heeft, in de eerſte plaatze, mijn VADER zo verre gekreegen, dat hij het ſtuk als zijn eigen opneemt, en op mijne toeſtemminge dringt als eene daad van ſchuldpligtige onderwerpinge.

Mijne MOEDER heeft nooit kunnen goedvinden mijns Vaders wil te wederſtaen, als hij eens zijn vaſt bepaald beſluit verklaard heeft.

Mijne

Mijne OOMEN, ſtijve, onbuigzaame, oude Vrijers, met verlof dat ik het zegge, welken het zeer voorſpoedig in de wereld gegaen is (ſchoon over 't geheel zeer braave lieden) hebben al zo hooge denkbeelden van de ſchuldpligtige onderwerpinge van een Kind, als van de gehoorzaamheid eener Vrouwe; in welker *laatſte* de zagtzinnigheid van mijne Moeder hen beveſtigd, en hun te grooter reden gegeven heeft om de *eerſte* te verwagten.

Mijne Moeij HERVEY (niet heel zeer gelukkig in haaren eigenen Egt, en miſſchien onder eenige kleine verpligtinge leggende) is overgehaald, en verkieſt niet haare lippen ten mijnen voordeele te openen, tegen den wil van eenen Vader en Oomen, die zo vaſt eene bepaalinge gemaakt hebben.

Deeze gedweeheid in mijne Moeder en in mijne Moeij, in een ſtuk tegen haar eerſtgegeven oordeel zo aanloopende, is maar een al te kragtig bewijs, dat mijn Vader volſtrektlijk zijn beſluit genomen heeft.

Hunne behandelinge van mijne waardige Juffrouw NORTON is daarvan eene droevige beveſtiginge: Eene Vrouw, welke wegens haare wijsheid alle agtinge verdient; en elk een is van die gedagte; dog welke niet vermogende genoeg zijnde om van behoorelijk gewigt te zijn in een ſtuk, waartegen zij haar gevoelen geuit heeft, en op welks doorzettinge zij geſteld ſchijnen, verhinderd wordt van ons hier te bezoeken, en zelf van brieven met mij te wiſſelen, gelijk ik nog deezen dag onderrigt ben.

Haar

Haat tegen Lovelace, grootmaakinge van de familie, en deeze voornaame beweegreden, *Vaderlijk gezag!* —— Welk eene kragt mag men niet denken, dat zij *te zamen vereenigd* hebben, daar *elk opzigzelve* aangemerkt genoegzaam is om alles voor zig weg te drijven.

Deeze is de verſchrikkelijke vertooninge, welke het aanzoek van deezen mishaagelijken man thans maakt.

Mijn BROEDER en mijne ZUSTER zegepraalen; —— *Zij hebben mij te onder gebragt*, gelijk Hanna hen onverhoeds zig hoorde beroemen. En zo hebben zij; (egter wiſt ik nooit, dat ik trotslijk mijn hoofd naar *boven* ſtak;) want nu zal mijn Broeder mij of onder eene verpligtinge brengen om tot mijn eigen ongeluk hun te wille te zijn, en dus mij tot een werktuig maaken van zijne wraak tegen Lovelace; of, zo ik het weigere, zal hij mij in ongunſt ſtorten bij mijne geheele familie.

Wie zou zig verwonderen over de liſtige ſtreeken en verraderlijke aanſlagen, welke ondermijnende Hovelingen tegen elkanderen in het werk ſtellen, daar eene bijzondere familie, in welke maar drie zijn, die het mogelijk is dat ſtrijdige belangen kunnen hebben, en eene derzelver (gelijk zij zig vermeet te denken) boven zulke laage beweegredenen geſteld is, daarvan niet bevrijd kan zijn.

Waarover ik mij thans meeſt bekreune, is de ruſt van mijns Moeders gemoed! Hoe kan dog de Man van *zulk* eene Vrouw (een *goed* man ook!

—— Maar o! dat voorregt der mannen!) zo *ſtijf gezet*, zo *onoverreedbaar* zijn, jegens eene, welke middelen in de familie gebragt heeft, waarvan zij de waardij zo wel kennen, dat zij mijns bedunkens *haar* om *derzelver* wille te meer waardeeren moeſten.

Zij hebben wel agtinge voor haar: Maar, het ſmert mij, dat ik het moet zeggen, zij heeft die agtinge verkreegen door haare inſchikkelijkheid: Heeft egter verdienſte, om welke men haar eerbied behoort toe te draagen, voorzigtigheid, waardig dat men in alles zig naar dezelve ſchikke.

Dog waarheen holt mijne pen? Hoe durft eene ſtoute kleuter deeze vrijheden neemen omtrent Nabeſtaenden, die zo agtbaar zijn, en die zij hooglijk agt? Welk eene ongelukkige geſteltenis is het, die haar verpligt, als 't waare tot haare *eigene verdeediginge*, *derzelver* feilen bloot te leggen?

Dog gij, die weet hoe veel liefde en eerbied ik voor mijne Moeder hebbe, moogt oordeelen hoe moeijelijk het mij valle, dat ik genoodzaakt ben een ontwerp tegen te ſtaen, waaraan zij de hand leent. Nogthans *moet* ik hetzelve tegenſtaen, (het in te willigen is onmogelijk) en moet zonder uitſtel mijn tegenſtand *verklaaren*, of mijne zwaarigheden zullen toeneemen; nademaal, gelijk ik zo even onderrigt worde, men deezen zelven dag (zoudt gij het wel geloofd hebben?) eenen Regtsgeleerden ten opzigt van Huwelijksvoorwaarden geraadpleegd heeft.

Waa-

Waare onze familie Roomſch-catholijk, hoe veel gelukkiger voor mij zou het zijn', dat zij dagten, dat een Nonnen-klooſter alle hunne oogmerken konde beantwoorden! Hoe gelukkig waare het, had een zeker perſoon eene andere niet met kleinagtinge laaten loopen! Alles zoude dan waarſchijnelijk tuſſchen hen geſlooten zijn, voor dat mijn Broeder waare t'huis gekoomen om de partij te dwersboomen: Dan zoude ik eene Zuſter gehad hebben; welke ik nu niet hebbe; en Twee Broeders; —— beide eerzugtig; mogelijk beide met eenen titel pronkende: Terwijl ik dat geen alleen in elk van beide zoude gewaardeerd hebden, 't welk boven allen Titel, 't welk waarlijk edel is in Beide!

Maar van welk eene verre-vooruitloopende eigenbaat wordt mijn Broeder beheerſcht! Van welke verre af zijnde, bij uitſtek verre af zijnde uitzigten. Uitzigten, welke het geringſte toeval, eene koorts, bij voorbeeld (welker zaaden, mag ik zeggen, in zijn heftig geſtel altoos groeijen, en gereed zijn om uit te berſten), of het getergd geweer van eenen tegenpartij, magtig is te doen verſtuiven en verdwijnen!

Hier zal ik afbreeken. Al ſchrijve ik nog zo vrij van mijne Vrienden, ik ben verzekerd, dat *gij* het ten beſten zult duiden: En ik verlaate mij op uwe beſcheidenheid, dat gij zult vermijden zodanige paſſagies voor anderen te leezen of uit te ſchrijven, waarin ik zou kunnen ſchijnen met het character van Ouderen, of zelf van eenen Broeder, al te vrij te handelen, en welke anderen aanleidinge zouden geeven kunnen, om van we-

gens een gemeend verzuim van eerbiedigheid jegens den eenen, of heusheid jegens den anderen, te beri-pen

Uwe regt van harten toegenegene

CL. HARLOWE.

XIV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Donderdag 's avonds den 2 van Maart.

Wanneer Hanna mijnen langen Brief (dien ik gisteren begon, dog van wegens verscheidene stooreniſſen niet eer dán binnen dit uur ten einde bragt) ter beſtemder plaatze nederlag, vond en bragt zij mij uwen van heden. Ik danke U, mijne Waarde, voor deeze vriendlijke vaardigheid. Deeze weinige regels zullen misschien daar vroegtijdig genoeg kunnen neergelegd worden, om 'er van uwen dienaar met den anderen Brief te gelijk te worden weggenomen: Egter zijn ze alleen gerigt om U dank te zeggen, en mijne steeds aanwaſſende vreeze en zorg U te kennen te geeven.

Ik moet de gelegenheid waarneemen of zoeken, om mijne Moeder om haare bemiddelinge te smeeken; want ik loope gevaar, dat men mij eenen vaſtbepaalden dag ſtelle, en mijn afkeer voor

schaam-

ſchaamagtigheid opneeme. — Behoorden Zuſters geen Zuſters jegens elkanderen te *zijn?* Behoorden zij 'er niet eene gemeene zaak van te maaken, gelijk ik zeggen mag, eene zaak van haare Sexe, bij zulke gelegenheden als de tegenwoordige? De mijne egter, ter ondersteuninge van mijns Broeders eigenbaat, en buiten twijffel met zijn medeweeten, heeft in eene volle bijeenkoomst, zo het ſchijnt, 'er opgedrongen (en dat met eenen ernſt haar bijzonderlijk eigen, als zij ergens op geſteld is) dat mij een volſtrekt bepaalde dag geſteld worde; en zo ik geen koop geeve, gezegd worde, dat zulks zal zijn onder verbeurte van alle mijne Goederen, en alle hunne Liefde.

Zij behoeft zo gedienſtig niet te zijn: Mijns *Broeders* invloed, zonder den haaren, is ſterk genoeg; want hij heeft middel gevonden om de geheele familie tegen mij te doen zamen ſpannen. Ter gelegenheid van eene nieuwe terginge, of eene nieuws ingekoomene kundſchap betreffende den Hr. Lovelace (ik weet niet wat het is) hebben zij zig onder elkanderen verbonden, of ſtaen zig te verbinden, bij een geteekend en gezegeld geſchrift, [Lieven Heer, wat zal ik doen, mijne waarde!] om hun ſtuk ten voordeele van den Hr. Solmes door te drijven, ter onderſchraaginge van mijns *Vaders auctoriteit*, gelijk men het noemt, en tegen den Hr. Lovelace, als een Ligtmis en een Vijand der familie; En indien op zodanige wijze, ben ik verzekerd, dat ik mag zeggen, tegen *mij*. — Hoe onbedagtzaam voor hen allen, dat zij twee lieden in een belang te zamen voegen, welke zij wen-

ſchen voor altoos van elkanderen af te houden!

Het welk de afgedankte Rentmeeſter van hem verhaalde, is zekerlijk ſlegt genoeg: Hetgeen Juffrouw Fortescue zeide, beveſtigt niet alleen dat ſlegte; maar geeft grond om nog erger van hem te denken: — En nog is dat verdere, waaragter mijne vrienden gekoomen zijn, van zulken ſnooden aart, (gelijk Lijsje Barnes aan Hanna vertelt) dat het hem den ergſten der menſchen toone te zijn. —— Maar, loop met den man aan de galg, had ik haaſt gezegd, —— wat raakt hij mij? Wat zoude hij —— waare niet deeze Hr. Sol ——— O mijn lief, hoe haate ik den man in dat ligt, waarin hij mij wordt voorgeſteld!

Alle zijn zij te gelijk bevreesd voor den Hr. Lovelace; nogthans niet bevreesd om hem te tarten! —— In welke ſtrikken ben ik verward! — genoodzaakt te zijn om in mijne briefwiſſelinge met hem voort te gaen om *hunnenthalven* —— De hemel verhoede, dat zij met hunne hardnekkig voortgezette geweldenaarij mij zo verre brengen, dat het noodzaakelijk worde om *mijnenthalven zelve*!

Dog *zij* zullen zekerlijk toegeeven. — Inderdaad *ik* kan niet.

Ik geloove, dat de zagtſte geeſten, wanneer zij getergd (zonder reden en wreedlijk getergd) worden, de onverzettelijkſte zijn. De reden hiervan kan zijn, Dat zij niet ligtlijk een vaſt beſluit opvattende, — hun beraad en overleg zelf maakt, dat zij dies te onbeweegelijker zijn. — En daarenboven wanneer een ſtuk klaar en van zelf baarblij-

blijkelijk is, hoe kan men dan met geduld denken om daarover in redentwist of geschil te treeden? —

Eene tusschenkoomende stoorenis noodzaakt mij te sluiten, en met eenige schielijkheid zo wel als schrik, mijzelve te tekenen, het geen ik altoos zijn moet,

Uwe meer dan mijne eigene

CLARISSA HARLOWE.

XV. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Vrijdag, den 3 van Maart.

Ik hebbe beide uwe Brieven te gelijk. Het is zeer ongelukkig, mijn lief, nademaal uwe vrienden willen hebben, dat gij trouwt; dat een persoon van uwe verdienste worde aangezogt van eene reeks van onwaardige schepzelen, de een voor en de ander na, die niets dan hunne vermetele stoutheid tot hunne verschooninge hebben.

Dat deeze stoute gasten in dit zo zeer ongunstig ligt niet voorkoomen aan eenige van uwe vrienden, is om dat derzelver gebreken bij *hen* niet zo zeer in 't oog loopen, dan wel bij *anderen*. — En waarom? Zal ik het waagen u te zeggen? — Om

— Om dat zij nader bij hun eigen peil koomen. —— *Zedigheid*, buiten al het andere, doet 'er misschien ook iets toe; want hoe zouden zij dog kunnen denken, dat eene *Nigt* of *Zuster* van *hen* [hooger wil ik niet gaen, uit vreeze van uw misnoegen op mij te laaden] een engel zij?

Maar waar is dog de man te vinden, die in 't minst eenig behoorelijk mistrouwen van zig zelven heeft, welke zijne oogen met hoope, of met iets anders dan wenschen, naar Juffer Clarissa Harlowe zoude durven opheffen? Dus staen de driefte en vrijpostige, hunner gebreken niet bewust, naar dezelve; terwijl de zedigheid der regt waardigen hen met te veel eerbied vervult, dan dat zij durven uitspreeken. Hierom is het, dat uwe Symmes, uwe Byrons, uwe Mullins, uwe Wyerleys, (de beste van de kudde) en uwe Solmes, elk op hunne beurt, u aan boord klampen. —— Bloedbeulingen, die aangezien de rest van uwe familie, niet behoeven te wanhoopen van in eene verbintenis met dezelve te zullen slaagen. —— Maar, ten uwen aanzien, wat eene onverschoonelijke vermetelheid!

Ik ben nogthans bedugt, dat alle tegenstand te vergeefs zal zijn. Gij moet, gij zult, twijffele ik, aan deezen haatelijken man worden opgeofferd. Ik kenne uwe familie. Zulke lokaazen zijn niet te wederstaen, als hij heeft uitgeworpen. O, mijne waarde, mijne geliefde vriendin! en staen zulke bekoorelijke hoedanigheden, zulk eene verhevene verdienste, in dusdanig een Huwelijk ter neer te zinken! —— Gij moet, zegt uw Oom aan mijne Moeder, hunne authoriteit niet betwisten

twiſten. AUTHORITEIT! wat een volmondig en bars woord is dat voor een man van eene bekrompene ziel, die bij geval dertig jaaren eerder wierd geboóren dan een ander! — Van uwe Oomen ſpreeke ik; want wat de *Vaderlijke* authoriteit aangaet, Die behoort heilig te zijn. —— Maar behoorden ook Ouders geen *reden* te hebben voor hetgeen zij doen?

Verwonder u, evenwel, niet over het onzuſterlijk gedrag van uwe Belle in deeze zaak: Ik hebbe nog eene bijzonderheid 'er bij te doen bij de beweegredenen, door welke uwe baldaadige Broeder beheerſcht wordt, die u reden zal geeven van al haar drijven. Gij hebt reeds erkend, dat haar *uiterlijk oog*, al van *den beginne*, getroffen wierd van de geſtalte en het voorkoomen des mans, dien zij voorgeeft te veragten, en die, voorzeker, haar door en door veragt: Maar gij hebt mij niet gezegd, dat zij hem uit alle mannen *nog* bemint. Belle heeft eene laagheid in haar hoogmoed zelf; die laagheid waſt met haar hoogmoed op, en gaet daarmede hand in hand; en niemand is zo hovaardig dan Bell. Zij heeft haare Liefde, haare laſtige dagen, en ſlaaplooze nagten, en haare Wraakzugt geënt op haare Liefde, beleeden aan haare gunſteling Lijsje Barnes. — Zigzelve te ſtellen in de magt van de tong eener dienſtboode! — Armhartig ſchepzel! —— Dog GELIJKE kleine zielen vinden elkanderen, en mengen met elkanderen, zo wel als GELIJKE groote. Dit, hoe het zij, vertelde zij de ſloor, in geheim vertrouwen:

En dus, volgens den *vrouwelijken* * *rond-omgang*, gelijk Lovelace bij eene andere zodanige gelegenheid de onbeſchaamdheid had van het, ter beſpottinge van onze ſexe, te noemen, vertelde Lijs (wel in haar ſchik, dat zij eens geheims waardig gekeurd was, en gelegenheid had om tegen de trouwloosheid van Lovelace uit te vaaren, gelijk zij het daarvoor wilde gehouden hebben) hetzelve aan eene van *haare* vertrouwelingen: Die vertrouweling, met gelijke aanbeveelinge van geheimhoudinge, aan Juffer Lloyd's Hendrijn — Hendrijn, aan Juffer Lloyd — Juffer Lloyd aan *mij* — Ik, aan u — met verlof om 'er naar welgevallen uw gebruik van te maaken.

En nu zult gij niet verwonderd zijn van in Juffer Bella eer eene onverzoenelijke Mede-vrijſter, dan eene toegenegene Zuſter te vinden; en in ſtaat zijn om te merken waaruit de woorden van *Toverkonſt*, *Syreene*, en diergelijke, voortkoomen die tegen u zijn uitgeſlagen; als mede haar aandrijven op eenen vaſtgeſtelden dag om u aan Solmes op te offeren: In 't kort, wat de reden zij van alle haare onbeſchoftheid en geweld, van wat zoort ook.

Welk eene zoete wraak zal zij neemen, zo wel van Lovelace als van u, indien zij kan te wege brengen, dat haare medevrijſter en Zuſter gehuwelijkt worde aan den man, welken die Zuſter haat; en dus beletten, dat zij den man krijge, dien zij zelve mint, (het zij zij hoop op hem

* *Round-about* wordt gezegd, als in een gezelſchap het glas van den een aan den anderen wordt overgebragt. *Vert.*

hem hebbe of niet) en die zij vermoedt dat van haare Zuſter bemind wordt.

Vergif en dolk zijn dikwijls bij der hand gevat van geeſten door te loor geſtelde *Lieſde* ontſtoken, en door Wraakzugt gaende gemaakt — Zult gij u dan verwonderen, dat de banden van bloedverwantſchap in zulken geval van geen kragt zijn, en dat eene Zuſter vergeet eene Zuſter te zijn?

Nu ik weete, dat dit haare heimelijke beweeg-oorzaak is (welke haar te meer knaagt, door dien haar Hoogmoed vordert, dat zij die ontveinze) en ze kan beſchouwen als te zamen gevoegd met haare voorige *Nijdigheid*, en als geſterkt van eenen Broeder, die zulk een vermogen heeft op de geheele familie; en wiens *Belang* (waarvan hij altoos zulk een ſlaaf was) hem porde om u bij iedereen in haat te brengen: Beide het oor hebbende van uwe geheele familie, en daar zij het zo wel in hunne magt hebben als genegen zijn, om al wat gij zegt, al wat gij doet, eenen averegtzen draaij te geeven; daar zij ook zulke onderwerpen hebben, als het Gevegt, en Lovelaces ſlegte zeden, om over uit te weiden: Uwe gantſche familie insgelijks openlijk aan den haatelijken man gehegt zijnde door middel van de inneemende voorſlagen, welke hij hun gedaen heeft: —— Wanneer ik alle deeze dingen in aanmerkinge neeme, ben ik vol van angſt voor u; —— O mijn lief, hoe zult gij dog in ſtaat zijn om uw poſt te verdeedigen? — Ik ben verzekerd, helaas ik ben maar *al te* verzekerd, dat zij zulken tederen geeſt als den uwen, die tot geen tegenſtand gewend is, zullen te onderbrengen

gen; en (*Verkondigt het niet te Gath*) gij *moet* Juffrouw Solmes zijn!

Ondertuſſchen is het nu gemaklijk, zo als gij zult merken, om te giſſen van welken kant het telletje kwam, waarvan ik in eenen mijner voorgaende gewag maakte, Dat de jonger Zuſter der Oudere haaren Minnaar ontroofd heeft (a): Want Lijsje luiſterde het op den zelven tijd, als zij de reſt luiſterde, in 't oor, dat nog Lovelace nog gij heel fraaij bij *haare* jonge Juffrouw gedaen hadden. —— Hoe onbermhartig, mijne waarde, is 't voor u, der arme Bella den eenigen Minnaar te ontrooven, dien ze ooit had! — En wel op het oogenblik toen zij zig verhovaardigde, dat zij het nu eindelijk eens in haare magt zou hebben, niet alleen om haare eigene Ontvonkbaarheid te voldoen, maar ook om een voorbeeld te geeven aan de *ſeekzen* van haare ſexe (b) (mijn eigen waardig perſoontje op het oog hebbende) hoe zij haaren man met een zijden *leijzeel*, en zonder *caveſon* te regeeren hebben!

Met een woord, ik twijffele nu niet, of zij zullen wel volharden met den veragtelijken Solmes voor te ſtaen; en zig verlaaten op de zagtheid van uw inborſt, en de waardij die gij ſtelt in hunne gunſt, en in uwen eigen goeden naam. En nu ben ik, meer dan ooit, overtuigd van de welgepaſtheid des raads, dien ik u voormaals gaf, om het Goed van uwen Grootvader aan u gemaakt in uwe eigene handen te houden. —— Hadt gij zo gedaen, het zou ten minſten een *uit-*

wen-

(a) Bl. 4 (b) Bl. 12.

wendig ontzag van uw Broeder en Zuſter voor u hebben te wege gebragt; 't welk hen de nijd en wangunſt zou hebben doen verbergen, welke nu uit zulke bekrompene harten tegen u uitberſten.

Ik moet deeze ſnaar nog een weinig verder roeren. —— Merkt gij niet, hoe zeer uws Broeders invloed den uwen boven 't hoofd gewaſſen is, zedert hij in zulke aanzienlijke ſchatten is gevallen; en zedert gij zommigen van hen eene begeerte verſchaft hebt, om het bezit van uw Goed voor zigzelven te behouden, ten zij gij u onderwerpt aan hunne voorſchriften?

Ik weete uwe pligtmaatige, uwe loflijke beweegredenen; en men zou gedagt hebben, Dat gij hadt mogen betrouwen op eenen Vader, die u zo tederlijk beminde. Maar waart gij metterdaad in bezit geweeſt van dat Goed, en leefdet gij volgens hetzelve, en op het zelve (uwe jeugd voor kwaadſpreekende tongen behoed zijnde door het gezelſchap van uwe voorzigtige Norton, gelijk gij u hadt voorgeſteld) denkt gij wel, dat dan uw Broeder, hoe zeer hij het ook op dien tijd u benijdde, en het aanzag als zijn regt, als een eenige Zoon zijnde, zijne praktijken daaromtrent in 't werk geſteld, of daarnaar geſtaen zoude hebben? Ik zeide u voor eenigen tijd, dat ik dagt, dat uwe beproevingen niet meer dan evenredig waaren met uwe voorzigtigheid (a): Maar gij zult meer dan eene Vrouw zijn, indien gij u met eere daaruit kunt redden, daar gij met zulke heftige geeſten en ſlordige zielen in zommigen, met zulken tijranniken en despotiken wil in anderen, te doen

(a) Bl. 3.

doen hebt. Inderdaad, alles *kan* geſchieden, en de wereld verder leeren zig over u te verwonderen wegens uwe blinde gehoorzaamheid en willelooze onderwerpinge, indien gij kunt beſluiten om Juffrouw Solmes te zijn!

Ik ſcheppe behaagen in de ſtaaltjes, die gij mij geeft, van des Heeren Lovelaces goedgunſtigheid jegens zijne eigene boeren, en in zijne kleine gift aan dien van uwen Oom. Juffrouw Forteſcue *bekent* dat hij de beſte Landheer is: Ik zoude u *Dat* kunnen verteld hebben, had ik het noodig gedagt om u eenige maalinge van hem te geeven. Hij heeft hoedanigheden, in 't kort, die hem tot een draagelijk ſchepzel kunnen maaken boven de vijſtig: Maar God helpe de arme Vrouw, die hij daar beneden zal ten deele vallen! *Vrouwen*, moeſt ik miſſchien gezegd hebben; nademaal hij wel een halfdozijn voor dien tijd kan kraaken. — Dog ter zaake, waarop ik koomen wilde. —— Hebben wij geen reden om des huismans dankbaare eerlijkheid te prijzen, zo ons verhaald worde, dat de arme man met blijdſchap uwen Oom uiteiſchte, en op ſtaenden voet hem die twee guinies als een gedeelte van zijne ſchuld betaalde? Maar wat zullen wij zeggen van dien Landheer, die ſchoon hij wiſt dat de arme man ten eenenmaale verlegen was, hetzelve konde aanneemen, en, geen woord zeggende terwijl de Hr. Lovelace 'er nog was, zo dra hij waare weggegaen, daarvan ſprak, tot lof van de eerlijkheid des armen gezels? Waare dit zo, en waare die Landheer niet vermaagſchapt aan mijne waardſte vriendin, hoe zoude ik zulk een ſchoft veragten! Maar mis-

misschien wordt de historij verzwaard. Elk een spreekt kwaad van gierig volk: En zo behoort het trouwens; om dat zij alleen bezorgd zijn om dat geen te bewaaren, 't welk zij meer agten, dan dat elk een goed van hen spreeke. —— Gierig zouden *zij* inderdaad zijn, die *geen van beide* verdienden, en egter op *alle beide* staat maakten!

Ik verlange naar uwen volgenden Brief. Ga voort met zo omstandig te zijn als mogelijk is. Ik kan om geen ander onderwerp denken, dan 't welk u, en uwe zaaken aangaet: Want ik ben, en zal altoos zijn, met de vuurigste genegenheid,

Uwe eigene

ANNA HOWE.

XVI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE

(*Haar voorgaende toen nog niet ontvangen zijnde*)

Vrijdag den 3 van Maart.

O mijne waarde Vriendin, ik hebbe een droevigen kamp gehad! Verzoekinge op verzoekin-

kinge; onderhandelinge op onderhandelinge! — Dog wat Wet, wat Plegtigheid kan een man regt geeven op een hart, 't welk meer afgrijzen van hem heeft, dan van eenig leevend ſchepzel?

Ik hoope, dat mijne Moeder het 'er nog voor mij zal doorhaalen. — Dog ik zal alles verhaalen, ſchoon ik den geheelen nagt opzitte om het te doen; want ik hebbe heel veel te ſchrijven; en ik zal zo omſtandig weezen, als gij mij wenſcht te zijn.

Ik ſloot mijnen laatſten in ſchrik. Dezelve wierd te wege gebragt door een geſprek tuſſchen mijne Moeder en Moeij gehouden, waarvan Hanna een gedeelte te hooren kwam. Ik behoeve u de bijzonderheden daarvan niet op te geeven; nademaal hetgeen ik u van verſcheidene geſprekken, welke binnen den tijd van weinige uuren tuſſchen mijne Moeder en mij gehouden zijn, te verhaalen hebbe, die alle in zig bevat. Ik zal dan beginnen.

Ik ging deezen morgen, wanneer het ontbijt gereed was, naar beneden met een zeer ongeruſt hart, wegens 't geen Hanna mij giſteren namiddag te weeten had gedaen; wenſchende om eene gelegenheid, evenwel, van mijne Moeder om hulpe te ſmeeken, in hoope van haar op mijne zijde te trekken, en voorneemens om te tragten daartoe eene te vinden, als zij na het ontbijt naar haare eigene kamer zoude gaen: — Maar ongelukkig, was daar de haatelijke Solmes zittende in een gezakt tuſſchen mijne Moeder en Zuſter, met *zo veel* onbeſchaamdheid in zijn gezigt! —— Maar gij weet, mijne waarde, dat die

die wij niet beminnen, niets kunnen doen 't welk ons gevalt.

Had de ſul zijne plaatze gehouden, het mogt nog heen geloopen hebben: Maar het krom en breedgeſchouderd ſchepzel moeſt juiſt opſtaen, en met zijne loome ſchreeden naar een ſtoel ſtappen, welke digt bij dien ſtond, die voor mij gezet was.

Ik ſchoof denzelven verre weg, als om ruimte te maaken voor mijn eigen: En ik ging zitten, plotslijk, geloove ik; alles wat ik gehoord had, mij in 't hoofd leggende.

Dog dit was niet genoeg om hem te verbluffen. De man is een zeer drieſt, hij is een zeer ſtout, ſtijfkijkend man! —— Inderdaad, mijne waarde, de man is zeer vi'poſtig!

Hij nam den weggeſchooven ſtoel, en trok dien zo nabij den mijnen, terwijl hij zijn afſchuwelijk corpus daarop nederplakte, dat hij mijne hoep drukte. —— Ik was zo geſtoord, (alles wat ik gehoord had, gelijk ik zeide, mij in 't hoofd leggende) dat ik opſtond en naar eenen anderen ſtoel ging. Ik bekenne, dat ik mijzelve te weinig in de magt had. Het gaf mijn Broeder en Zuſter te veel voordeel. Ik durve zeggen, dat zij zig daarvan bedienden. Maar ik deed het buiten mijn wil, denke ik, ik konde het niet helpen. —— Ik wiſt niet wat ik deed.

Ik zag, dat mijn Vader bijſter misnoegd was. Niemands gelaat, wanneer hij toornig is, toont het ooit zo veel, dan mijns Vaders. Clariſſa Harlowe! zeide hij met eene grove ſtem —— en hield daar ſtil. —— Mijn Heer! zeide ik, bee-

vende en nijgende (want ik *was* toen nog niet weder gaen zitten) en zettede mijn ſtoel nabij den vent, en ging zitten —— Mijn aangezigt geheel gloeijende, gelijk ik voelen konde.

Zet de Thee, Kind, zeide mijne vriendlijke Mama: Koom hierbij mij zitten, Liefde; en zet de Thee:

Ik verplaatſte mij met vermaak op den ſtoel, dien de man verlaaten had; en dus minzaam aan bezigheid geholpen zijnde, herſtelde, ik mij metterhaaſt; en deed vervolgens geduurende het ontbijt den Hr. Solmes twee of drie gedienſtige vraagen, die ik niet gedaen zoude hebben, waare het niet om mijn Vader te vreede te ſtellen. —— *Hoogmoedige geeſten kunnen nog aan de hand gebragt worden!* luiſterde mijne Zuſter mij over haar ſchouder toe, met een zegepraalend en ſmaadelijk gelaat: Maar ik bekreunde mij haarer niet.

Mijne Moeder was gantſch vriendlijk en toegeevende. Ik vraagde haar eens, of de Thee haar wel geviel? Zij zeide zagtlijk, (en noemde mij weder *lief*) dat alles wat ik deed, haar wel geviel. Ik was zeer in mijn ſchik met deeze moedgeevende goedheid: En alles waaide over, gelijk ik hoopte, tuſſchen mijn Vader en mij; want hij ſprak ook twee of driemaal vriendlijk tegen mij.

Geringe voorvallen zijn deeze, mijne waarde, om U mede te moeijen; waare het niet dat zij opleiden tot grooter; gelijk gij hooren zult.

Voor dat de gewoone tijd van 't ontbijt verſtreeken was, ging mijn Vader met mijne Moeder

der uit het vertrek, zeggende dat hij haar te ſpreeken had. Daarop droopen mijne Zuſter, en vervolgens mijne Moeij (die bij ons was) mede weg.

Mijn Broeder ſloeg eenige blijken van ſchamperheid tegen mij uit, die ik wel genoeg verſtond; maar waarvan de Hr. Solmes niets kon maaken: En ten laatſten ſtond hij van *zijn* ſtoel op — Zuſter, zeide hij, ik hebbe u iets fraaijs te laaten kijken. Ik zal het gaen haalen. En weg ging hij; de deur digt agter zig toetrekkende.

Ik zag wel, waartoe dit alles diende. Ik ſtond op; terwijl de man bremde om zijn woord te doen, opſtond, en zijne ſcheeve voeten (inderdaad, mijn lief, de man is haatelijk voor mij in zijnen geheelen omgang) begon te ſtellen in eene naar mij naderende geſtalte. — Ik zal mijnen Broeder de moeite beſpaaren van zijne fraaijigheid bij mij te brengen, zeide ik. Ik neeg — Uwe dienaares, mijn Heer — De man riep, Madam, Madam, tweemaal, en ſtond gelijk een zot te kijken. —— Maar weg ging ik — om mijn Broeder op te zoeken, om mijn woord te houden. —— Dog mijn Broeder, ſchoon het weer niet heel mooij was, was eene wandelinge in de tuin gaen doen met mijne Zuſter. Een duidelijk bewijs, dat hij zijne *fraaijigheid* bij mij gelaaten had, en niet voorhad mij eene andere te toonen.

Ik was juiſt op mijne eigene kamer gekoomen, en begon te denken om Hanna te zenden tot het verzoeken van gehoor bij mijne Moe-

der, (door haare toegeevende goedheid bij het ontbijt te meer zijnde aangemoedigd) wanneer Shorey haare Kamenier mij haar bevel bragt, van in haar kabinetje bij haar te koomen.

Mijn Vader, zeide Hanna mij, was even te vooren daaruit gekoomen met een ſtijfzinnig toornig weezen. Toen was ik al zo bedugt voor het gehoor, als ik voorheen daarom gewenſcht had.

Ik ging evenwel naar beneden; maar vreezende voor het onderwerp, waarover zij voorhad mij te ſpreeken, naderde ik haar beevende, en met zigtbaare kloppingen van mijn hart.

Zij zag mijn angſt. Haare armen uitſtrekkende, terwijl zij zat, Koom kus mij, mijn lief, zeide zij, met een lach gelijk een Sonneſtraal breekende door den wolk, die haar natuurelijk minzaam aangezigt overſchaduwde. Hoe is mijn juweel zo ontſteld?

Deeze zoete voorbereidinge, met haare goedheid even te vooren, verſterkten mijne vreeze. Mijne Moeder zag, dat de bittere pil vergulden noodig had.

O mijne Mama! was alles wat ik konde zeggen; en ik ſloeg mijne armen om haar hals, en mijn aangezigt zonk neder op haaren boezem.

Mijn kind! mijn kind! zeide zij, houd uwe beweegelijke vermogens in! Anders durve ik mijzelve niet bij u betrouwen. —— En mijne traanen biggelden langs haaren boezem, gelijk de haare mijnen nek bedaauwden.

O, dat alle die vriendlijke woorden te vergeefs

geefs gëuit moeſten worden, die van haare lippen vloeiden!

Hef op uw lief aangezigt, mijn beſte kind, mijne eigene Clariſſa Harlowe! —— O mijne Dogter, beſt-beminde van mijn hart, hef op een aangezigt mij altoos zo beminnelijk! — Waarom deeze ſnikken? — Is een gevreesde pligt eene zo aandoenlijke zaak, dat eer ik kan ſpreeken —— Maar ik ben blijde, mijne Liefde, dat gij giſſen kunt, wat ik te zeggen hebbe. Het beſpaart mij de moeite van het eerſte voorſtel aan u te doen van iets, 't welk aan u voor te ſtellen eene taak was, die ik ſchoorvoetende genoeg op mij genomen hebbe.

Toen opſtaende trok zij een ſtoel nabij haar eigen, en deed mij bij haar nederzitten, zo overſtroomd als ik was met traanen, van vreeze voor hetgeen zij te zeggen had, en van dankbaarheid voor haare regt moederlijke goedheid jegens mij. — Snikken was nog mijne eenige ſpraak.

En haaren ſtoel nog nader bij den mijnen trekkende, leide zij haare armen rondom mijnen hals, en mijne gloeijende koon, nat van traanen, digt tegen de haare aan: Laat ik tot u ſpreeken, mijn kind. Nademaal ſtilzwijgen uwe verkiezinge is, luiſter naar mij, en *wees* ſtil.

Gij weet, mijn lief, wat ik allen dag, vreedeshalven, toegeeve en verdraage. Uw Papa is een zeer goed man, en meent het wel; maar hij wil niet tegengeſproken worden; nog zelf door redenen overtuigd. Het ſcheen, dat gij zomtijds medelijden met *mij* hadt, dat ik genoodzaakt ben alles op te geeven. Arme man! *zijne*

agtinge is daarom te minder, de *mijne* te grooter; egter zoude ik deezen goeden naam, indien ik het verhelpen konde, op zoo dieren prijs voor *hem* en *mijzelve* niet willen hebben. Gij zijt een gehoorzaam, een voorzigtig, en een *wijs* kind, beliefde het haar te zeggen, in hoope ongetwijffeld, om mij dusdanig te maaken: Gij zoudt, ben ik verzekerd, mijne moeijelijkheid niet willen vergrooten: Gij zoudt dien vreede niet moedwillig willen breeken, welken het uwe Moeder zo veel koſt te bewaaren. Gehoorzaamheid is beter dan offerande. O mijne Klaartje Harlowe, verheug mijn hart met mij te zeggen, dat ik te veel gevreesd hebbe! — Ik zie uwe droefheid! Ik zie uwe verlegenheid! Ik zie uwen ſtrijd! (terwijl zij haaren arm los liet en opſtond, niet willende dat ik zou zien, hoe veel zij zelve was aangedaen.) Ik zal u voor een oogenblik alleen laaten. —— Antwoord mij niet — Want ik deed poogingen om te ſpreeken, en zo dra zij haare lieve wang van de mijne aftrok, was ik op mijne knieën ter neer gezeegen, mijne handen t' zamen gevouwen en om hoog houdende, als iemand die om genade ſmeekte. Ik ben niet genoeg bereid tot uw onweerſtaenbaar redengeding, behaagde het haar te zeggen. —— Ik zal u der overdenkinge aanbeveelen: En belaſte u, op mijnen zegen, dat alle deeze mijne regt moederlijke tederheid niet te vergeefs aan u verſpild zij.

En daarop begaf zij zig naar het naaſte vertrek; haare oogen afdroogende, zo als zij van mij ging; gelijk de mijne overliepen; terwijl ik alles, wat haare meeninge in zig bevattede, ter harten nam.

Zij

Zij kwam metterhaaſt wederom, met meer ſtandvaſtigheid zig gewapend hebbende.

Nog op mijne knieën leggende, had ik mijn aangezigt dwers over den ſtoel geworpen, waarop zij gezeten had.

Kijk naar mij op, mijne Klaartje Harlowe — Geen ſtuursheid, hoope ik!

Neen, inderdaad, mijne altoos eerwaardige Mama. —— En ik ſtond op. Ik boog mijne knie.

Zij hefte mij op, Geen knielen voor mij, dan met knieën van gehoorzaamheid en onderwerpinge. Uw hart moet zig buigen, niet uwe knieën; Het is volſtrektlijk vaſt beſlooten —— Bereid u derhalven om uwen *Vader* te ontvangen, als hij u zo ſtraks een bezoek koomt geeven, gelijk hij zou wenſchen *u* te ontvangen. Dog aan dit een kwartier-uurs hangt de vreede van mijn leeven in toekoomende, het genoegen van de geheele familie, en uwe eigene beveiliginge voor eenen man van geweld: En ik belaſte u *daarenboven*, op *mijn* zegen, dat gij ſtaat maakt om Juffrouw Solmes te zijn.

Daar ging het lemmer door mijn hart, en ik zeeg ter neer. En wanneer ik weder bijkwam, vond ik mij in de armen van mijne Hanna, mijne Zuſters Lijsje mijne met moeite geopende hand open houdende, mijne rijgveters ſtukken geſneeden, mijn linnen ruikende naar harts-hoorn; en mijne Moeder zijnde weggegaen. Had men mij *minder* vriendlijk behandeld, de meldinge van den haatelijken naam nog vermijd, of denzelven met een weinig meer voorbereidinge en agterlijk-

heid gemeld, ik zoude den ijzelijken klank met minder zigtbaare ontroeringe hebben uitgeſtaen. —— Maar bevolen te worden, op den zegen van eene Moeder, die men zo dier bemint, welke men eenen zo waaren eerbied toedraagt, om ſtaat te maaken van Juffrouw SOLMES te zijn —— welk eene aankondiginge was dat!

Shorey kwam binnen met eene boodſchap, (welke zij op haare ſtaatige wijze overbragt) Uwe Mama is het leed, Juffer, dat gij dus ongeſteld zijt: Zij verwagt u binnen een uur weder beneden; en gebood mij te zeggen, dat zij dan alles hoopt van uwe pligtmaatigheid.

——Ik gaf geen antwoord; want wat konde ik zeggen? En leunende op mijne Hanna's arm, begaf ik mij naar mijne eigene kamer. Daar kunt gij giſſen hoe het grootſt gedeelte van het uur beſteed wierd.

Binnen dien tijd kwam mijne Moeder bij *mij* boven.

Ik koome gaarn, beliefde het haar te zeggen, in *dit* vertrek! — Geen ontroeringen, kind! Geen ontſteltenisſen! —— Ben ik niet uwe Moeder! —— Ben ik niet uwe liefhebbende, uwe toegeevende Moeder! — Ontſtel *mij* niet door *u zelve* te ontſtellen! Verwek *mij* geen moeijelijkheid, daar ik *u* niets dan pleizier wilde toebrengen. Koom, mijn lief, wij willen in uw kabinetje gaen.

Zij nam mij bij de hand, geleidde mij naar binnen, en deed mij bij haar nederzitten; En na dat zij gevraagd had, hoe ik mij bevond, begon zij op eenen trant als of zij onderſteld had, dat

ik

ik van den verloopen tuſſchentijd mijn gebruik had gemaakt, om alle mijne tegenwerpingen te overwinnen.

Het behaagde haar mij te zeggen, dat mijn Vader en zij, om mijne natuurelijke zedigheid te gemoet te koomen, de geheele zaak op zig zelve genomen hadden. ———

Hoor mij uit; en ſpreek dan; want ik ging aan 't klaagen. Gij zijt niet onbewuſt van het einde van 's Heeren Solmes bezoeken.

O Madam ———

Hoor mij uit; en ſpreek dan. Hij is wel niet in allen deele zo, als ik hem wenſche te zijn: Dog hij is een vroom man, en heeft geen ondeugden. —

Geen ondeugden, Madam! ———

Hoor mij uit, kind — Gij hebt u niet heel kwaalijk jegens hem gedragen: Wij hebben dat met pleizier gezien —

O Madam, moet ik nu niet ſpreeken! —

Ik zal zo aanſtonds gedaen hebben — Eene jonge deern van uwen deugdzaamen en *Godvrugtigen* aart, beliefde het haar te zeggen, kan zekerlijk geen overgegeven Ligtmis beminnen: Gij hebt uwen Broeder al te lief, dan dat gij zoudt wenſchen eenen te trouwen, die hem bijkans om hals gebragt had, en die uwe Oomen dreigde en ons alle tart. Gij hebt zes of zeven maalen uw zin gehad: Het is noodig dat wij u voor zo ſnooden man beveiligen. Zeg mij (ik hebbe regt om het te weeten) of gij deezen man boven alle anderen ſtelt? — God egter verhoede, dat ik

ik te weeten koome dat gij zulks doet! Want zodanig eene verklaaringe zoude ons alle elendig maaken. Evenwel; zeg mij, zijn uwe genegenheden aan deezen man gehegt?

Ik wiſt wat het gevolg zoude zijn, zo ik gezegd had, dat het zo niet waare.

Gij hapert —— Gij antwoordt mij niet — Gij kunt mij niet antwoorden. — *Opſtaende* —— Nooit zal ik u meer met een gunſtig oog aaanſchouwen ———

O Madam, Madam! Dood mij niet met uw misnoegen — Ik zoude, ik behoefde niet een oogenblik te haperen, vreesde ik niet voor het gevolg, zo ik naar uwen wenſch u antwoorde. — Dat gevolg zij egter wat het wil, uw gedreigd misnoegen zal mij doen ſpreeken. En ik verklaare u, dat ik mijn eigen hart niet kenne, zo het niet volſtrekt vrij is. En laate ik vraagen, bidde ik, mijne allerlieffte Mama, waarin is mijn gedrag te beſchuldigen geweeſt, dat ik, als een losbol van een ſchepzel, gedwongen worde om te trouwen, om mij te bewaaren voor — Waarvoor? Laate ik u ſmeeken Madam, om de beſchermſter van mijne agtinge te zijn. —— Laat uwe Clariſſa niet geſtort worden in eenen ſtaat, waarin zij met geen man wenſcht te treeden! En dit op eene onderſtellinge, dat zij anders zigzelf zal uittrouwen, en haare gantſche familie ſchande aandoen.

Wel nu dan, Klaartje (over de kragt van mijne redeneeringe heen ſtappende) indien uw hart vrij is ———

O mijne beminde Mama, laat de gewoone edel-

edelmoedigheid van uw dierbaar hart ten mijnen voordeele werken. Dring mij niet met het gevolg, 't welk mij deed haperen.

Ik wil niet, dat gij mij in de reden valt, Klaartje — Gij hebt in mijn gedrag jegens u, bij deeze gelegenheid eene regt moederlijke tederheid beſpeurd; Gij hebt gemerkt, dat ik deeze taak, met eenigen tegenzin, hebbe op mij genomen, om dat de man niet in alles is, zo men hem zou wenſchen; en om dat ik weete, dat gij met uwe denkbeelden van volmaaktheid in eenen man te hoog loopt ——.——

Allerlieſſte Madam, verſchoon mij deeze eene reize! — Is 'er *dan* eenig gevaar, dat ik mij aan iets onbezonnens zoude ſchuldig maaken om diens mans wille, waarop gij doelt?

Al weder in de reden vallen! — Paſt het u mij te ondervraagen, en met mij te redentwiſten? Gij weet dat dit ergens anders niet gaen zoude. Dat weet gij. Wat reden kunt gij dan hebben, onedelmoedige kleuter, om dus met mij te redentwiſten, dan om dat gij denkt van wegens mijne toegeevendheid jegens u het te mogen doen?

Wat *kan* ik zeggen? Wat *kan* ik doen? Welke moet die zaak zijn, die niet veelen kan, dat men 'er over redeneere?

Al weder! Klaartje Harlowe! —

Allerlieſſte Madam, vergeef mij: Het was altoos mijn roem en mijn vermaak u te gehoorzaamen. Maar beſchouw dien man — zie maar op de mishaagelijkheid van zijn perſoon —

Nu zie ik, Klaartje, wiens perſoon en geſtalte

ſtalte gij in uw oog hebt! — Nu, zie ik, is de Hr. Solmes maar *in vergelijkinge* mishaagelijk; mishaagelijk alleen voorzoverre een ander man eene voor het uiterlijk fraaijer geſtalte heeft.

Maar, Madam, zijn zijne zeden niet even zeer zodanig? — Is zijne lighaamlijke geſtalte niet de waare afbeeldinge van zijne ziele? — Die andere man heeft niets, zal niets bij mij te beduiden hebben, ontſla mij maar van deezen eenen man, tegen welken mijn hart, ik wil of niet, gekant is.

Maak zulke bedingſten met uwen Vader. Zal *bij* verdraagen, denkt gij, dat men hem dus tegenſnappe? Hebbe ik u niet bezwooren, zo hoog als gij mijnen vreede waardeert — Wat is het, dat *ik* niet toegeeve? — Deeze taak zelf, om dat ik vreesde dat gij niet ligt zoudt zijn te overreeden, is *inderdaad* eene taak voor mij: En wilt *gij* niets toegeeven? Hebt gij niet zo veelen afgeſlagen, als men u heeft voorgehouden? Indien gij niet wilt hebben dat wij giſſen om wien, zo wees ons te wille; want gij moet ons te wille zijn, of aangezien worden als in eenen ſtaat van openbaare vijandſchap te zijn met onze gantſche familie.

En dit zeggende ſtond zij op, en ging van mij weg. Maar bij de kamer-deur bleef zij ſtaen, en keerde zig om; Ik zal beneden niet zeggen in welke geſteldheid ik u laate. Overleg alles. De zaak is vaſtlijk beſlooten. Zo zeer gij uws Vaders en mijnen zegen waardeert, en het genoegen van de geheele familie, zo beſluit om ons te wille te zijn. Ik zal u voor een weinig oogenblikken alleen

leen laaten. Ik zal dan weder bij u boven koomen: Zie dat ik u vinde, gelijk ik wenſche u te vinden; en nademaal *uw hart vrij is*, laat uw pligt hetzelve beſtieren.

In een halfuur omtrent kwam mijne Moeder te rug. Zij vond mij in traanen. Zij nam mij bij de hand; Het is mijn lot altoos, zeide zij, van mijnen miſſlag te bekennen. Ik geloove, dat ik mijzelve noodloos aan uwen tegenſtand hebbe blootgeſteld door de handelwijze, welke ik met u hebbe aangevangen. Ik begon eerſt, als of ik eene weigeringe verwagtede, en door mijne toegeevendheid haalde ik mij die op den halze.

Zeg dat niet, mijne allerlieffſte Mama! zeg dat niet!

Waare de gelegenheid tot dit twiſtgeding, vervolgde zij, ontſtaen van mij zelve; waare het in mijne magt om u te ontſlaen van uwe onderwerpinge; gij weet maar al te wel, wat gij bij mij kunt uitwerken ———

Zoude iemand wel wenſchen te trouwen, mijne waarde Juffer Howe, die ziet dat eene Vrouw van zulken inborſt, en met zulk een verſtand begaafd, als mijne Moeder daarvoor bekend ſtaet, niet alleen van alle vermogen ontbloot is; maar genoodzaakt om zelf *werkzaam* te zijn om zaaken van groot belang te doen doorgaen, op welke zij denkt dat men niet behoore te dringen?

Wanneer ik ten tweedenmaale bij u kwam, vervolgde zij, weetende dat uw tegenſtand u niets zoude baaten, weigerde ik uwe redenen te hooren: En hierin had ik ook mis, dewijl men alle de tegenwerpingen van een jong menſch die gaarn re-

redeneert, en *gewend* is om gaarn door reden overtuigd te worden, behoort te hooren: Ik zie u dan nu ten derdenmaale; en ben gekoomen met beſluit om alles te hooren, wat gij te zeggen hebt: En laate ik, mijn lief, door mijn geduld uwe dankbaarheid aan mij verpligten; uwe *edelmoedigheid* wil ik het noemen; dewijl het tot u is dat ik ſprecke, die gewend zijt eene gantſch edelmoedige ziel te hebben. —— Laate ik eens zien, indien uw hart *weezenlijk vrij is*, laate ik zien wat het u beweegen kan te doen om mij te verpligten: En dus zo gij u door uwe gewoone beſcheidenheid beſtieren laat, wil ik alles hooren wat gij te zeggen hebt; maar wees verwittigd, dat zeg wat gij wilt, het u elders niets zal baaten.

Wat een vreezelijk zeggen is dat! Dog konde ik uwe Ontferminge verwerven, Madam, Dat zoude nog iets zijn.

Gij hebt zo veel van mijne Ontferminge, als van mijne Liefde. Maar wat is *lighaamlijke geſtalte*, Klaartje, bij iemand van uwe voorzigtigheid, en zo *uw hart niet is ingenomen?*

Zoude het oog een weerzin hebben, wanneer het hart met genegenheid verknogt moet zijn? —— O Madam, wie kan denken om te trouwen, daar het hart op het eerſt gezigt een walg heeft, en daar de weerzin door elke verkeeringe naderhand moet verſterkt worden?

Dit is te wijten, Klaartje, aan uwe vooringenomenheid. Laate ik geen reden hebben om mij te beklaagen over die edele beſtendigheid van gemoed in zo jong een ſchepzel, welke ik dagt uwe glorij te zijn, en die mijn roem was op uw character.

racter. In dit geval zoude het hardnekkigheid zijn, en gebrek van gehoorzaamheid. — Hebt gij geen tegenwerpingen gemaakt tegen verſcheidene ———

Dat was tegen hunne *gemoederen*, hunne *beginzelen*, Madam —— Maar deeze man ——

Is een eerlijk man, Klaartje Harlowe. Hij heeft een goed gemoed. —— Hij is een deugdzaam man.

Hij een eerlijk man! *Hij* een goed gemoed, Madam! *Hij* een deugdzaam man!

Niemand ontkent, dat hij deeze hoedanigheden heeft.

Kan *hij* een eerlijk man zijn, die voorwaarden aanbiedt, welke alle zijne eigene bloedverwanten berooven zullen van hunne regtmaatige verwagtingen? —— Kan *zijn* gemoed goed zijn ———

Gij, Klaartje Harlowe, om welker wille hij zo veel aanbiedt, behoordet de laatſte te zijn, die deeze aanmerkinge maakte.

Geef mij verlof van te zeggen, Madam, dat een perſoon die geluk boven rijkdom ſchat, gelijk ik doe; die zelf het geen ik *hebbe*, niet van nooden ben, en het genot *daarvan* kan overgeeven, als een blijk van gewillige onderwerpinge —

Niet meer, niet meer van uwe verdienſten! —— Gij weet, dat gij door die blijmoedige blijk van uwe onderwerpinge winnen zult; niet verliezen. Gij weet, dat gij maar *uw brood op het water hebt geworpen* —— Dus niet meer daarvan! —— Want het is bij elk een niet als eene verdienſte opgenomen, kan ik u verzekeren; ſchoon

ſchoon ik het voor eene hooge agte; en zo deeden uw Vader en Oomen toen ter tijd ———

Toen ter tijd, Madam! — Hoe onwaardiglijk gaen mijn Broeder en Zuſter, die bevreesd zijn, dat de gunſt, waarin ik zo onlangs ſtond —

Ik wil tegen uwen Broeder en Zuſter niets hooren — Welke familie-twiſten zie ik te gemoet op eenen tijd, in welken ik den meeſten trooſt van u alle hoopte!

God zegene mijn Broeder en Zuſter in alle hunne *waardige* oogmerken! Gij zult geen familie-twiſten hebben, zo ik ze kan voorkoomen. Gij zelve, Madam, zult mij zeggen, wat ik van hun zal verdraagen, en ik wil het verdraagen: Maar laaten *mijne* daaden, niet *hunne* verkeerde uitleggingen (gelijk ik verzekerd ben dat het 'er gaet, door de onteerende verboden, waarmede ik bejegend worde) voor mij ſpreeken.

Toen juiſt kwam mijn Vader boven, met eene ſtrafheid in zijn weezen, die mij deed beeven. — Hij kuijerde twee of driemaal mijne kamer over, ſchoon gekweld van zijne jigt. —— En zeide toen tot mijne Moeder, die ſtil was zo dra zij hem zag ———

Mijn lief, gij blijſt lang weg. —— Het middagmaal is bijkans gereed. Het geen gij te zeggen hebt, kunt gij heel kort afdoen. Zekerlijk, gij hebt niets te doen, dan *uwen* wil en *mijnen* wil ſlegts te verklaaren. — Maar misſchien praat gij over de voorbereidzelen. — Laaten wij u ſpoedig beneden hebben — Uwe Dogter aan uwe hand, zo zij dien naam waardig is.

En daarop ging hij naar beneden, zijn oog op

op mij werpende met zulk een ſtraf gezigt, dat ik buiten ſtaat was om een woord te ſpreeken tot hem, of zelf in eenige minuten tot mijne Moeder.

Was dit niet om grooten ſchrik aan te jaagen, mijne waarde?

Mijne Moeder, mijne bedruktheid ziende, ſcheen medelijden met mij te hebben. Zij noemde mij haar goed kind, en kuſte mij; en zeide mij, dat mijn Vader niet zoude weeten, dat ik zo veel tegenſtand gebruikt had. Hij heeft ons minzaamlijk eene verſchooninge aan de hand gegeven, waarom wij zo lang te zamen zijn, zeide zij. — Koom mijn lief - Het middagmaal zal zo aanſtonds op tafel zijn — Zullen wij naar beneden gaen? —— En zij nam mij bij de hand.

Dit deed mij opſpringen: Hoe, Madam, naar beneden gaen, op dat men onderſtelle, dat wij over *voorbereidzelen* ſpraken! — O mijne beminde Mama, beveel mij niet beneden te koomen op zulk eene onderſtellinge.

Gij ziet, Kind, dat langer bij een te blijven, zo veel zal zijn als te bekennen, dat gij eenen volſtrekten pligt betwiſt: En dat zal niet verdragen worden. Zeide uw Vader zelve u niet voor eenige dagen, dat hij wilde gehoorzaamd zijn? Ik zal u ten derdenmaale alleen laaten. Ik moet iets tot uwe verſchooninge inbrengen: En dat gij niet verkieſt om naar beneden te koomen aan het middagmaal — Dat uwe zedigheid bij deeze gelegenheid ———

O Madam! ſpreek niet van mijne zedigheid bij *zodanig* eene gelegenheid: Want dat zou zijn om hoope te geeven ———

En hebt gij voor om *geen* hoope te geeven? — Verkeerde kleuter! — *Opſtaende en van mij weg ſnellende*, neem meer tijd om te overleggen! — Nademaal het noodig is, *neem* meer tijd — En als ik u de naaſtvolgende reize zie, laate ik dan weeten welken blaam ik mij zelve hebbe te wijten, of van uwen Vader te draagen, wegens mijne toegeevendheid jegens u.

Zij hield, evenwel, aan de kamerdeur een weinig ſtil; en ſcheen te verwagten, dat ik haar verzogt zoude hebben, om het op het zagtſte voor mij voor te draagen; want al haperende, beliefde het haar te zeggen, Ik onderſtelle, dat gij niet gaarn zoudt hebben, dat ik een verſlag doe ——

O Madam, viel ik 'er tuſſchen in, op wiens gunſt kan ik hoopen, zo ik die van mijne Mama verlieze?

Om een *gunſtig* verſlag verzogt te hebben, weet gij, mijne waarde, dat zo veel geweeſt zou zijn als te falie-vouwen omtrent een ſtuk, waarover ik een al te vaſt beſluit genomen had, om eenigen van mijne vrienden reden te geeven van te denken, dat ik daaromtrent de minſte twijffelinge had. En dus ging mijne Moeder de trappen af.

Tot dus verre zal ik het geſchreevene ter beſtemder plaatze nederleggen; en alzo ik weete, dat gij mij niet al te omſtandig zult agten in mijn verhaal van kleine bijzonderheden, die van zo veel belang zijn voor eene, welke gij met uwe Liefde vereert, zal ik op dezelve wijze voortgaen. Zo als de zaken ſtaen, ben ik 'er niet op-

ge-

geſteld om papieren, die zo vrij geſchreeven zijn, bij mij te hebben.

Eij lieve, laat Robert elken dag koomen zien, zo gij hem kunt miſſen, of ik iets in gereedheid hebbe of niet.

Gaarn zoude ik zien, dat gij hem niet met ledige handen hiernaartoe zondt. Welk eene edelmoedigheid zal het in u zijn, zo dikwijls uit vriendſchap, als ik uit wederwaardigheid gedrongen worde, te ſchrijven! Dat de Brieven weggenomen zijn, zal voor mij eene zekere blijk zijn dat gij ze hebt. Dewijl ik zal ſchrijven en het daar ter plaatze neerleggen, naar dat ik gelegenheid vinde, zo zult gij mij van de gewoone plegtigheid van *boven* en *onder*-ſchrijvinge wel verſchoonen. Want ik behoeve niet te zeggen, hoe zeer ik ben

Uwe van harten en altoos toegenegene.

CL. HARLOWE.

XVII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Mijne Moeder, die zo dra het middagmaal gedaen was weder bij mij kwam, beliefde het toen mij te onderrigten, dat zij aan mijn Vader,

als hij haar vraagde naar mijne *blijmoedige* onderwerpinge (want het ſchijnt, dat het *blijmoedige* alles is, waaraan men twijffelt) gezegd had, dat zij gaarn, in een zo gewigtig ſtuk, aan een kind, 't welk zij zo *veel reden had om te beminnen* (gelijk zij de goedheid had van te bekennen, waaren haare woorden) de vrijheid gaf, om alles te zeggen wat haar op 't hart lag, op dat haare onderwerpinge dies te vrijwilliger mogt zijn: Hem te kennen geevende, dat toen hij boven kwam, zij bezig was met mijne redenen te aanhooren; want dat zij vond, dat ik liever in 't geheel niet trouwde.

Zij berigtede mij, dat mijn Vader hierop toornig zeide, Laat haar zorg draagen — Laat haar zorg draagen — dat zij mij geen grond geeve, om haar te verdenken van meer genegenheid voor iemand anders te hebben. Dog indien het zij om *haar* hart te verligten, en niet om *mijnen* wil te betwiſten, zo moogt gij, haar uithooren.

Dus, Klaartje, zeide mijne Moeder, ben ik diesvolgens in bedaardheid weder tot u gekoomen, indien gij door *uwe* volſtrekte weigeringe, *mij* niet weder toont, hoe ik u behoore te behandelen.

Inderdaad, Madam, gij deedt mij regt, met te zeggen, dat ik geen geneigdheid hebbe om in 't geheel te trouwen. Ik hebbe mij, hoope ik, in mijns Papa's familie niet zo *zeer* onnut gemaakt, dat ——

Niet meer van uwe verdienſten, Klaartje! Gij zijt een goed kind geweeſt. Gij hebt mij verligt,

ligt van alle de huizelijke zorgen: Maar verſchaf mij nu niet meer, dan waarvan gij mij ooit ontheft. Gij hebt daarvoor eene ruime beloninge gekreegen in de agtinge, welke uwe ſchranderheid en beleid u heeft aangebragt. Maar nu ſtaet alle die bijſtand van u haaſt een einde te neemen. Zo gij trouwt, zal 'er een natuurelijk, en indien naar onzen zin, een wenſchelijk einde van zijn; dewijl uwe eigene familie dan alle uwe gaaven in dat ſtuk zal bezig houden: Zo niet, zal 'er insgelijks een einde van zijn, maar *niet* een natuurelijk — Gij verſtaet mij, kind.

Ik weende.

Ik hebbe reeds naar eene huishoudſter laaten verneemen. Ik zou gaarn uwe goede Norton gehad hebben, dog ik onderſtelle, dat gij zelve wenſcht de braave vrouw bij u te hebben. Indien gij het begeert, zal men daarover voor u wel overeenkoomen.

Maar, waarom, allerlieflſte Madam, waarom moet ik, de *jongſte*, in een ſtaat geſtooten worden, waarin ik zeer verre ben van te wenſchen om met iemand te treeden?

Gij wilt mij gaen vraagen, onderſtelle ik, waarom men om uwe Zuſter niet gedagt heeft voor den Hr. Solmes?

Ik hoope, Madam, dat het u niet mishaagen zal, zo ik het deed?

Ik zou u naar uwen *Vader* kunnen wijzen om een antwoord. — De Hr. Solmes heeft redenen om meer zin te hebben in u ———

En ik hebbe redenen, Madam, om geen zin te hebben in *hem*. En waarom moet ik —

Deeze ſneedigheid tegen mij, viel mijne Moeder 'er op in, is niet te verdraagen! Ik gae heen, en uw Vader koomt, indien *ik* geen goed aan u kan doen.

O Madam, ik zou liever ſterven, dan —

Zij hield haare hand voor mijn mond — Geen volſtrekte en onherroepelijke weigeringe, Klaartje Harlowe: Wanneer gij u eens onbuigelijk verklaart, hebbe ik gedaen.

Ik ſchreide van moeijelijkheid. Dit koomt alles, alles van mijn Broeder van daan — Zijne ſchraapzugtige oogmerken — ———

Geen ſteeken op uw Broeder: De eere der familie gaet hem volkoomelijk ter harten.

Ik zou mijne familie alzo ongaarn onteeren, Madam, als mijn Broeder.

Dat geloove ik. Dog ik hoope, dat gij zult toeſtaen, dat uw Vader, en ik, en uwe Oomen oordeelen, wat tot derzelver eere, of oneere ſtrekke.

Ik bood toen aan, om ongehuwd te leeven; nooit in 't geheel te trouwen; of nooit dan met hunne volkoomene goedkeuringe.

Indien gij meent uwe pligtmaatigheid, en uwe gehoorzaamheid te toonen, Klaartje, dan moet gij het doen naar *ons* goedvinden, niet naar *uw eigen*.

Ik hoope Madam, dat ik mij tot hieraantoe niet zo gedragen hebbe, dat ik zulk eene beproevinge van mijne gehoorzaamheid als deeze noodzaakelijk hebbe gemaakt.

Ja, Klaartje, ik kan niet zeggen, of gij hebt u tot hieraan toe ten uiterſten wel gedragen: Dog

gij

gij hebt tot nu toe geen beproevingen gehad: En ik hoope, nu gij tot eene geroepen zijt, dat gij daarin niet zult feilen: Wanneer de kinders jong zijn, vervolgde zij, fcheppen de Ouders behaagen in alles wat zij doen. Gij zijt in 't geheel een goed kind geweeft: Maar wij zijn tot hieraantoe u eer te wille geweeft, dan gij ons. Nu gij tot huwbaare jaaren zijt opgewaffen, koomt het op de proef aan; bijzonderlijk daar uw Grootvader u onafhangelijk gemaakt heeft, gelijk wij mogen zeggen, met u te trekken voor den geenen, die u in regtmaatige verwagtingen op dat Goed van natuure voorgingen. ——

Madam, mijn Grootvader wift, en meldde in zijn Teftament uitdrukkelijk zijne begeerte, dat mijn Vader het meer dan goed zal maaken met mijne Zufter. Ik deed niets om zijne gunft te verwerven, dan 't geen ik dagt mijn pligt te zijn. Het was meer een teken van zijne genegenheid, dan eenig voordeel voor mij: Want, zoeke ik, of wenfche ik onafhangelijk te zijn? Al waare ik Koningin van de gantfche Wereld, die waardigheid zou mij niet ontflaen van mijnen pligt jegens u en mijnen Vader. Ik zoude om uwen zegen voor u nederknielen, al waare het in de tegenwoordigheid van millioenen —— zo dat ——

Ik valle *u* niet gaarn in de reden, Klaartje; fchoon gij meer dan eens op mij kondt invallen. Gij zijt jong en ongetemd: Maar, met al dat pochen op uwe pligtmaatigheid, wenfchte ik wel, dat gij mij wat meer ontzag beweeft, wanneer ik fpreeke. ——

Ik fmeeke u om vergiffenis, waarde Madam,

en om uw geduld jegens mij bij *zulk* eene gelegenheid als *deeze*. Indien ik daarover niet met ernſt ſprak, zou men onderſtellen, dat ik ſlegts maagdlijke tegenwerpingen had tegen eenen man, dien ik nooit kan verdraagen.

Klaartje Harlowe! ——

Liefſte, allerliefſte Madam, laat mij toe te ſpreeken het geen ik te zeggen hebbe, voor deeze reize —— Het is hard, het is *zeer* hard, dat men mij verbiede de oorzaak van alle deeze onluſten aan te roeren, om dat ik niet met kleinagtinge moet ſpreeken van eenen, die waant dat ik zijne heerſchzugt in den weg ſtae, en mij behandelt als eene ſlaavin ——

Waar heen, waar heen, Claris!

Mijne allerliefſte Mama! —— Mijn pligt laat mij niet toe, mijn Vader zo verre willekeurig te onderſtellen, dat ik die willekeurigheid bij u tot mijn voordeel zoude inbrengen ——

Hoe nu, Claris! — O Kleuter! ——

Geduld, mijne allerliefſte Mama: — Het behaagde u te *zeggen*, dat gij mij met geduld zoudt hooren. — LIGHAAMLIJKE GESTALTE, is in een man niemendal, dewijl men onderſtelt, dat ik voorzigtig ben: Dus moet mijn oog een weerzin hebben, en mijne reden niet overtuigd worden ——

Kleuter, Kleuter! ——

Dus ſtaen de goede hoedanigheden, die men mij toeſchrijft, mijne ſtraffe te worden; en men ſtaet mij te koppelen aan een *monſter* ——

(Verbaasd! —— Kan dit, Clariſſa, van u koomen?

De man, Madam, naar lighaam en naar ziel, is een monſter in mijne oogen.) —— En op dat men mij beweege om deeze behandelinge te verdraagen, koomt men mij vertellen, dat ik onverſchillig ben omtrent alle mannen: Nogthans op andere tijden, en om andere oogmerken te bevorderen, moet ik geagt worden ten voordeele van eenen man te zijn vooringenomen, tegen wiens zedelijk character *regtmaatige* tegenwerpingen zijn. —— Opgeſlooten, als of ik, gelijk de grootſte losbol, met deezen man wilde wegloopen, en mijne geheele familie onteeren! —— O mijne allerlieffſte Mama! wie kan geduld houden onder zulk eene behandelinge?

Nu, Klaartje, onderſtelle ik, dat gij *mij* zult laaten ſpreeken. Ik denke dat ik *inderdaad wel* geduld jegens u gehad hebbe. — Konde ik gedagt hebben — Dog ik zal alles in een kort geding te zamen trekken. Uwe *Moeder*, Clariſſa, zal u een voorbeeld toonen van dat geduld, 't welk gij zo vrijpoſtig van *haar* vordert, zonder *zelve* daarvan *iets* te hebben.

O mijne waarde, hoe verlegen maakte mij mijns Moeders toegeevendheid op dien tijd! — Oneindig meer verlegen, dan ſtrafheid kon gedaen hebben. Dog zij *wiſt*, zij wierd zekerlijk *gewaar*, dat zij tot eenen harden, tot eenen *onredelijken* dienſt, mag ik zeggen, gebruikt wierd, anders zou zij, anders kon zij zo veel geduld niet jegens mij gehad hebben.

Laate ik u zeggen, vervolgde zij, dat alles heel kort is af te doen, gelijk uw Vader ſprak. —— Gij zijt tot hieraantoe, gelijk gij

al heel gereed zijt om voor u in te brengen, een gehoorzaam kind geweeſt. Gij hebt trouwens geen *reden* gehad om anders te zijn. Geen kind wierd ooit meer begunſtigd. Of gij nu al uw voorleeden gedrag wilt te ſchande maaken; of gij, op een tijd en bij eene gelegenheid, dat men de hoogſte blijk van gehoorzaamheid van u verwagt, (eene blijk die alles ſtaet te bekroonen) en daar gij verklaart dat *uw hart vrij is* — die blijk wilt geeven; dan of gij de onafhangelijkheid in 't oog hebbende, die gij u moogt aanmaatigen, (want zo zal men 'er over oordeelen, Klaartje, welke ook uwe beweegreden moge zijn) en die een man, welken gij begunſtigt, *voor u tegen* ons allen, of liever *voor hem zelven* in *ſpijt* van ons kan handhaaven. —— Of gij, zegge ik, met ons alle breeken wilt; en openbaarlijk opſtaen tegen eenen Vader, die zonder nood, durve ik zeggen, jaloers is op de voorregten van zijne ſexe, ten mijnen aanzien, en nog tienmaal meer jaloers op het gezag van eenen Vader; —— Dit is nu het punt tuſſchen ons. Gij weet, dat uw Vader het tot een punt gemaakt heeft; en gaf hij ooit een op, 't welk hij dagt regt te hebben om door te drijven?

Dat is maar al te waar, dagt ik bij mijzelve! En nu mijn Broeder mijnen Vader op zijne zijde gekreegen heeft, zal zijn fraai ontwerp *alleen loopen*, zonder dat het zijnen leidband van nooden heeft; en het is mijns *Vaders wil* geworden, dien ik wederſtae; niet mijns Broeders ſchraapzugtige oogmerken.

Ik zweeg ſtil. Om de waarheid te zeggen,

ik

ik hield mij toen juiſt uit *misnoegdheid* ſtil. Mijn hart was te vol. Ik dagt, het was hard, dus van mijne Moeder te worden overgegeven; en dat zij zulken onverzettelijken wil, als mijns Broeders, tot haaren wil maakte. —— Mijne Moeder, mijne waarde, ſchoon ik het niet mag zeggen, was niet genoodzaakt om tegen *haaren* zin te trouwen. Mijne Moeder beminde mijnen Vader.

Mijn ſtilzwijgen kwam mij nog minder te ſtade.

Ik zie, mijn lief, zeide zij, dat gij overtuigd zijt. Nu, mijn goed kind, Nu, mijn Klaartje, hebbe ik u lief! Men zal in 't geheel niet weeten, dat gij met mij in redentwiſt geweeſt zijt. Alles zal men ſchuiven op die zedigheid, waarin gij altoos zo zeer hebt uitgemunt. Gij zult de volkoomene verdienſte van uwe onderwerpinge hebben.

Ik weende.

Zij droogde tederlijk de traanen van mijne oogen, en kuſte mijne wang —— Uw Vader verwagt u beneden met een blijmoedig gelaat — Dog ik zal wel uwe verſchooninge maaken van te koomen. Alle uwe zwaarigheden, ziet gij, zijn van mij met eene regt moederlijke tederheid bejegend. Ik verblijde mij in de hoope, dat gij overtuigd zijt. Dit inderdaad ſchijnt een bewijs te zijn van de waarheid uwer aangenaame verklaaringe, Dat *uw hart vrij is.*

Scheen dit niet aan *wreedheid* te grenzen, mijn lief, in eene zo toegeevende Moeder? —— Het zoude ondeugend zijn, (zoude het niet?) te on-

onderſtellen dat mijne Moeder in ſtaat was om *Liſt* te gebruiken. —— Maar zij wordt 'er aan gezet, en is genoodzaakt wegen in te ſlaen, waartoe haar hart natuurelijk te verheven is om zig te verlaagen; en alles met oogmerk ten mijnen beſte, om dat zij ziet dat ergens anders geen beredeneeringe van 't ſtuk zal worden toegelaaten!

Ik zal naar beneden gaen, vervolgde zij, en uwe verſchooninge maaken, dat gij niet koomt thee-drinken, gelijk ik omtrent het middagmaal gedaen hebbe: Want ik weete, dat gij eenige kleine tegenſtribbelingen zult hebben te overwinnen. Ik zal u die toegeeven; en ook eenige kleine natuurelijke afkeerigheden — En dus *zult* gij *niet* beneden koomen, zo gij *niet* verkieſt beneden te koomen. — Alleen, mijn lief, maak mijn verſlag niet te ſchande, wanneer gij tot het avondmaal koomt. En vooral gedraag u jegens uwen Broeder en Zuſter, gelijk gij gewoon waart; want uw gedrag jegens hen zal eene proef zijn van uwe blijmoedige gehoorzaamheid aan ons. Gij ziet, dat ik u eer raade als eene Vriendin, dan gebiede als eene Moeder — Dus *adieu*, mijne Liefde: En zij kuſte mij nogmaal; en ſtond heen te gaen.

O mijne lieve Mama, zeide ik, vergeef mij! — Maar zekerlijk, gij kunt niet gelooven, dat ik ooit kan denken om dien man te hebben!

Zij was zeer toornig, en ſcheen grootlijks in haare meeninge bedrogen te zijn. Zij dreigde mij aan mijnen Vader en mijne Oomen over te leveren: — Zij beval mij evenwel (edelmoediglijk beval zij mij) te bedenken, welken ſchoonen kans ik mijnen Broeder en Zuſter gaf, indien ik dagt, dat

de-

dezelve oogmerken hadden te bevorderen, met mijne Oomen op mij misnoegd te maaken.

Ik, zeide zij, met een zagter toon, hebbe al vroeg gezegd alles wat ik dagt gezegd te kunnen worden tegen den tegenwoordigen voorſlag, op de onderſtellinge, dat gij, die verſcheidene andere hebt afgeſlagen (die ik bekenne, dat in lighaamsgeſtalte boven deezen te keuren waaren) denzelven *niet* zoudt goedkeuren; en had het met mij willen lukken, gij, Klaartje, zoudt 'er nooit van gehoord hebben. Dog zo *ik* niet konde, hoe kunt *gij* verwagten het te boven te koomen? Mijne voornaame einden in de taak, die ik op mij genomen hebbe, zijn de behoudenis van den vreede der familie, die zo veel gevaar loopt van om verre geworpen te worden; u weder te herſtellen in de genegenheden van uwen Vader en Oomen; en u te bewaaren voor een man van geweld. —— Uw Vader, moet gij noodzaakelijk denken, zal in vuur en vlam vliegen, op uwe weigeringe van hem te wille te zijn: Uwe Oomen zijn zo volkoomen overtuigd aangaende de overeenkoomſt van deezen maatregel met hunne geliefkoosde oogmerken van de familie groot te maaken, dat zij al zo vaſt 'er op ſtaen als uw Vader —— Uwe Moeij Hervey, en uw Oom Hervey zijn van dezelve partij. En het is hard, indien een Vader en Moeder, en Oomen, en Moeij, alle te zamen, niet op u verkrijgen kunnen om uwe keuze te beſtieren —— Zekerlijk mijn lieve meid, vervolgde zij, (want ik zweeg deezen geheelen tijd ſtil) het kan niet weezen, dat gij te *meer* afkeerig zijt, om dat de *oogmerken der familie* door deezen egt

zul-

zullen bevorderd worden. —— Dit, verzekere ik u, dat iedereen moet denken, indien gij u niet onderwerpt. Nog, terwijl de man, die ons alle zo zeer beleedigd heeft, ongetrouwd blijft, en om u heen *gonst*, zullen de ſterkſte verzekeringen, die gij doen kunt, van uw beſluit en wenſchen om ongehuwd te leeven, in 't allerminſt in agt genomen worden. En gij weet wel, dat al waare de Hr. Lovelace een Engel, en uw Vader maakte 'er een punt van, dat gij hem niet zoudt hebben, het te vergeefs zou zijn zijnen wil te betwiſten. Wat het verbod aangaet, 't welk u is opgelegd (zeer tegen *mijn* zin, wil ik wel bekennen) dat koomt voort uit het geloof, dat gij door middel van Juffer Howe met dien man briefwiſſelinge houdt, en ik twijffele niet of gij doet zo.

Ik beantwoordde ieder ſtuk op zodanige wijze, dat ik verzekerd ben dat het haar voldaen zoude hebben, had het haar mogen vrijſtaen om voor zigzelve te oordeelen; en daarop voer ik met bittere klagten uit tegen de ſchandelijke verboden, waaronder men mij geſteld had.

Zij zouden dienen om mij te toonen, beliefde het haar te zeggen, hoe zeer het mijn Vader ernſt was. Ik konde daarvan ontheft worden, wanneer ik het maar goed dagt, en 'er zou dan geen ſchaade, nog ſchande van koomen. Maar zo ik halſterrig bleef, zoude ik mijzelve de gevolgen te danken hebben.

Ik zugtede. Ik weende. Ik zweeg ſtil.

Zal ik, Klaartje, zeide zij, zal ik uwen Vader berigten, dat deeze verboden zo min noodzaakelijk zijn, als ik hoopte dat zij zijn zouden?

Dat

Dat gij uwen *pligt* weet, en niet onderneemen zult zijnen wil te betwiſten? —— Wat zegt gij, mijne Liefde?

O Madam, wat kan ik zeggen op vraagen met eene zo toegeevende wijze voorgeſteld? — Ik *weete* inderdaad mijn pligt: Geen ſchepzel ter wereld is gewilliger om denzelven te *betragten*: Dog vergeef mij, allerlieffte Madam, zo ik zegge, dat ik deeze verboden moet draagen, indien ik derzelver ontſlag op zo dieren prijs moet betaalen.

Onverzettelijk en eigenzinnig, noemde mij mijne waarde Mama: En na eene reize twee of drie in gramſchap over de kamer gewandeld te hebben, keerde zij zig tot mij; —— Uw hart *vrij!* Clariſſa! Hoe kunt gij mij zeggen, dat uw hart vrij is? Zulk een ongemeene tegenzin tegen een bijzonder perſoon moet uit eene ongemeene vooringenomenheid voor een ander voortkoomen! Zeg mij, Claris; en zeg mij de waarheid —— Wiſſelt gij niet bij aanhoudinge brieven met den Hr. Lovelace?

Allerlieffte Madam, antwoordde ik, gij weet mijne beweegredenen: Om ongelukken voor te koomen, hebbe ik zijne brieven beantwoord. De redenen voor onze zorgen van dien aart zijn nog niet over.

Ik bekenne bij u, Klaartje, (ſchoon ik het nu niet gaarn bekend wilde hebben) dat ik voormaals dagt, dat een weinig plooijen tuſſchen zulke heftige geeſten niet kwaalijk waare. Ik kon niet weeten, of alles weder in den haak gebragt mogt worden, door bemiddelinge van Lord M.

en zijne twee Zusters: Maar voor zo verre zij alle drie agten, dat het hen past voor hunnen Neef gestoord te zijn; en voor zo verre hun Neef goedvindt ons alle te tarten; en voor zo verre van den anderen kant voorwaarden worden aangebooden, die men niet konde eisschen, welke zeer waarschijnelijk beletten zullen dat uws Grootvaders Goed uit de familie raake, en een middel kunnen zijn om nog grooter tot dezelve over te brengen; Zo zie ik niet, dat de aanhoudinge van uwe briefwisselinge met hem kan, of behoort te worden toegelaaten. Ik verbiede het u nu derhalven, zo zeer gij mijne gunst waardeert.

Het behaage u alleen, Madam, mij uwen raad te geeven, hoe ik dezelve op eene veilige wijze voor mijnen Broeder en Oomen moge afbreeken; en dit is alles waarom ik wensche. Had het den Hemel behaagd, dat de zo zeer gehaate man niet konde voorwenden te gewelddaadig bejegend te zijn, toen hij vreede en verzoeninge bedoelde! Het zoude dan altoos in mijne eigene magt gestaen hebben, om met hem te hebben afgebroken. Zijne slegte zeden, die hem te last gelegd worden, zouden mij een regtmaatig voorwendzel verschaft hebben, om ten allen tijde zulks te doen. — Maar, daar mijne Oomen en mijn Broeder zig niet willen maatigen; daar hij gehoord heeft, wat het oogmerk is; en daar ik reden hebbe om te denken, dat hij door zijne agtinge voor mij alleen weerhouden wordt, van zijne gevoeligheid te toonen over de baldaadige behandelinge van hem en zijne familie; wat kan ik doen? Zoudt gij willen hebben, O Madam

dam, dat ik hem wanhoopig en raazende maakte?

De Wet zal ons wel beſchermen, kind! Een gehoonde Overheid zal zig wel wreeken. ——

Maar, Madam, kan 'er niet eerſt eenig verſchrikkelijk ongeluk gebeuren? — De Wet wreekt zig niet, dan wanneer zij geſchonden *is*.

Gij hebt eene aanbiedinge gedaen, Klaartje, dat zo gij uw zin mogt hebben in het betwiſte ſtuk — Is het u weezenlijk ernſt, indien men u te wille waare, om alle briefwiſſelinge en onderhandelinge met den Hr. Lovelace af te breeken? —— Laate ik dit weeten.

Inderdaad het is zo; en ik zal het doen. Gij, Madam, zult alle de brieven zien, die tuſſchen ons gewiſſeld zijn. Gij zult zien, dat ik hem geen aanmoediginge gegeven hebbe, die met mijnen pligt niet verknogt is. En wanneer gij dezelve gezien hebt, zult gij beter in ſtaat zijn om mij te onderrigten, hoe ik, op de voorgeſlagene voorwaarde, mij geheel en al van hem hebbe af te maaken.

Ik vatte u op uw woord, Clariſſa — Geef mij *zijne* Brieven; en de afſchriften van de *uwe*.

Ik verzekere mij, Madam, dat gij het geheim zult houden, dat ik ſchrijve, en wat ik ſchrijve ——

Geen bedingſten met uwe Moeder —— Zekerlijk moogt gij u op mijne voorzigtigheid verlaaten.

Ik ſmeekte haar om vergiffenis; en verzogt haar den ſleutel te neemen van de verholene laade in mijn leſſenaar, daar zij lagen, op dat zij zel-

ve zien mogt, dat ik geen agterhoudinge omtrent mijne Moeder gebruikte.

Zij deed het; en kreeg alle zijne Brieven, en de afschriften van de mijne. ——— Zonder bedingst, beliefde het haar te zeggen, zult gij ze weder hebben, zonder dat zij van iemand anders gezien zijn.

Ik dankte haar; en zij ging heen om ze te leezen, zeggende, dat zij dezelve zoude te rug brengen, als zij gedaen had.

Gij, mijne waarde, hebt alle de brieven gezien, die tusschen den Hr. Lovelace en mij gewisseld waaren, tot op mijne laatste wederkoomst van u. Gij hebt erkend, dat 'er in dezelve niets is, waarop hij te roemen heeft. Drie andere hebbe ik zedert ontvangen, langs den geheimen weg, waarvan ik *tegen u gesproken hebbe*; den laatsten hebbe ik nog niet beantwoord.

In deeze drie, gelijk in die gij gezien hebt, na dat hij mijne gunst verzogt, en op de ernstigste wijze de vuurigheid van zijne hartstogt jegens mij betuigd heeft; en verzoent de onwaardigheden hem aangedaen; de hoonende tergingen, die mijn Broeder in alle gezelschap en tegen hem uitslaet; de bedreigingen, en den vijandlijken toestel van mijne Oomen, overal waar zij gaen; en de wegen, die zij inslaen om zijnen naam te schenden; verklaart hij, „ Dat nog zijne eigene eere, nog de „ eere van zijne familie (alzo deeze mede betrok- „ ken is in de smaadredenen, die zonder onder- „ scheid te maaken tegen hem worden uitgewor- „ pen wegens een ongelukkig voorval, 't welk hij

„ gaarn

„ gaarn vermijd zoude hebben, dog niet vermij-
„ den konde) hem toelaaten deeze ſteeds ſterker
„ toeneemende onwaardigheden te verdraagen:
„ Dat voor zo verre mijne genegenheid, ſchoon
„ *hem* al niet gunſtig, niet kan ſtrekken, nog
„ ſtrekt, tot zulken man als den onlangs inge-
„ voerden Solmes, hij dies te meer belang heeft
„ om zig gevoelig te toonen over mijns Broeders
„ gedrag; die bij iedereen openlijk uitkoomt voor
„ zijn wrevel en kwaadaartigheid; en zig beroemt
„ over de waarſchijnelijkheid, die hij heeft, van,
„ door het aanzoek van deezen Solmes, mij ver-
„ driet te doen; en zig van *hem* te wreeken: Dat
„ het onmogelijk is, dat hij zou denken geen belang
„ te hebben in het verijdelen van een aanſlag, die
„ regtſtreeks op hem gemunt is, al hadde hij niet
„ nog hooger beweegreden om te hoopen van
„ denzelven te verijdelen. Dat ik hem vergeeven
„ moet, zo hij Solmes daarover gae aanſpree-
„ ken. Hij houdt ernſtig aan (om 't geen hij zo
„ dikwijls voorgeſlagen heeft) Dat ik hem ver-
„ lof zal geeven, om in gezelſchap met Lord M.
„ mijne Oomen, en zelf mijnen Vader te koo-
„ men zien. — En hij belooft lijdzaamheid, in-
„ dien 'er geen nieuwe tergingen gegeven worden,
„ welke het volſtrekt beneden een man is te ver-
„ draagen: " Waarvoor het, in 't voorbijgaen,
wel verre buiten mijne magt is, om in te ſtaen.

In mijn antwoord verklaare ik ronduit, ge-
lijk ik hem zegge meermaalen gedaen te heb-
ben, „ Dat hij geen gunſt van mij te verwagten
„ heeft tegen de goedkeuringe van mijne vrien-
„ den: Dat ik verzekerd ben dat zij hunne toe-

„ ſtemminge nooit zullen geeven, dat hij eenige
„ van hen bezoeke: Dat ik nooit zo mijn pligt
„ vergeeten, nog zo onbedagt zal zijn, om mij-
„ ne belangen van de belangen mijner familie te
„ laaten affcheiden, om eenig man op den aard-
„ bodem: Dat ik mij aan hem niet *verpligt* ag-
„ te voor de verdraagzaamheid, welke ik begeee-
„ re, dat de eene haaſtige geeſt omtrent den ande-
„ ren oeffene. Dat ik in deeze begeerte niets
„ van hem vereiſche, dan 't geen Voorzigtigheid,
„ Regtvaardigheid, en de Wetten van zijn Va-
„ derland vereiſchen: Dat, zo hij eenige gunſt,
„ dieswegens, van mij verwagt, hij zig zelven
„ bedriegt: Dat ik niet gezind ben, gelijk ik hem
„ dikwijls gezegd hebbe, om van ſtaat te veran-
„ deren: Dat ik van mij zelve niet verkrijgen kan,
„ om langer op deeze verholene wijze briefwiſſe-
„ linge met hem te houden: Het is ſlegt, laag,
„ en onbetaamelijk, zegge ik hem; en heeft
„ een ſchijn van losheid, die niet verſchoond
„ kan worden: Dat hij derhalven niet te verwag-
„ ten heeft, dat ik die *zal* aanhouden. „

Hierop antwoordt hij in zijnen laatſten, on-
der anderen, „ Dat zo ik daadlijk vaſt geſteld
„ hebbe om alle briefwiſſelinge met hem af te
„ breeken, hij beſluiten moet, dat het is met
„ oogmerk om de Huisvrouw te worden van een
„ man, welken geen vrouw van fatzoen en mid-
„ delen draagelijk kan agten. En in dat geval
„ moet ik hem niet kwaalijk neemen, dat hij zeg-
„ ge, niet in ſtaat te zullen zijn, nog om de
„ gedagten te draagen van eene perſoon voor al-
„ toos te derven, in welke alle zijne tegenwoor-

„ dige

„ dige en alle zijne toekoomende hoope als in
„ een middelpunt te zamen loopt; nog om zig
„ zelven geduldig te houden onder de vermetele
„ trotseeringen van mijnen Broeder daarover.
„ Maar dat hij niettemin geen dreigementen zal
„ uiten nog tegen zijn eigen leeven, nog tegen
„ dat van iemand anders. Hij zal dan zulke be-
„ sluiten moeten neemen, als tot welke een ge-
„ vreesde uitslag hem op dien tijd vervoeren zal.
„ Indien hij zal te weeten koomen, dat het met
„ mijne toestemminge zal geschieden, moet hij
„ tragten zig aan zijn noodlot te onderwerpen:
„ Maar indien het door dwang te wege gebragt
„ worde, zal het niet in zijne magt zijn om voor
„ het gevolg in te staen. „

Ik zal u deeze brieven binnen weinige dagen zenden om te leezen. Ik zoude ze hier wel insluiten; ten waare 'er mogelijk iets kon voorvallen, 't welk mijne Moeder mogt doen eisschen om dezelve nogmaal te zien. —— Wanneer gij die ziet, zult gij merken, hoe zeer hij zijn best doet om mij aan deeze briefwisselinge te houden.

* * * *

Met een uur omtrent kwam mijne Moeder te rug. Zie daar uwe Brieven, Klaartje. Ik hebbe niets, behaagde het haar te zeggen, te berispen in uwe omzigtigheid, ten aanzien van de bewoordingen der uwen aan hem: Gij hebt zelf, een welvoegelijke deftigheid opgehouden, zo wel als alle de regels van het *decorum* in agt genomen; en gij hebt u misnoegd getoond, gelijk gij behoordt te doen, als hij in bedreigingen uit-

vaart. Met een woord, ik zie niet, dat hij de minſte verwagtinge kan opmaaken uit hetgeen gij geſchreeven hebt, dat gij de hartstogt zult begunſtigen, die hij voor u bekent te hebben. Maar bekent hij niet zijne hartstogt? Hebt gij den minſten twijffel over 't geen de uitkoomſt moet zijn van deeze briefwiſſelinge, zo zij worde aangehouden? En denkt gij zelve, daar gij weet de onbewimpelde haat van den eenen kant, en de openlijk verklaarde vijandſchap van den anderen, dat dit een Huwelijk *kan*, dat het een *behoort te worden?*

In geenen deele kan het, Madam; gij belieft aan te merken, dat ik zo veel al aan hem gezegd hebbe. Maar nu de geheele briefwiſſelinge, Madam, voor u is blootgelegd: verzoeke ik om uwe bevelen, wat mij in eene zo zeer onaangenaame geſteldheid te doen ſtaet.

Een ding wil ik u zeggen, Klaartje. —— Maar ik belaſte u, zo zeer als gij niet wilt hebben dat ik de edelmoedigheid van uwen geeſt in twijffel trekke, dat gij daarvan geen gebruik maakt; nog *dubbelzinnig* nog met *ronde woorden*; Dat ik zo veel behagen ſcheppe in de aanbiedinge van uwe ſleutels aan mij, door u op eene zo bereidwillige en onagterhoudende wijze gedaen, en in de voorzigtigheid, welke gij in uwe brieven getoond hebt; dat waare het doenlijk om ieder een, of uwen Vader alleen, in mijn gevoelen over te brengen, ik gereedlijk al het overige aan uwe beſcheidenheid en verſtand zoude overlaaten, behoudende alleen voor mijzelve de beſtieringe of goedkeuringe van uwe brieven

in

in toekoomende; en om te zien, dat gij de briefwiſſelinge zo ſpoedig afbrakt als mogelijk was. Maar dewijl dat zo niet is, en uw Vader raazende tegen u zou zijn, indien men bekende dat gij brieven wiſſelt met den Hr. Lovelace, of gewiſſeld *hebt* zedert den tijd, dat hij u zulks verbood te doen; Zo verbiede ik u zulk eene vrijheid aan te houden. ——— Nogthans, alzo het geval moeijelijk is, laate ik u vraagen, Wat gij zelve daaromtrent kunt voorſtellen? Uw hart, *zegt* gij, is *vrij*. Gij bekent, niet van gedagten te kunnen zijn, zo als thans de zaaken en omſtandigheden ſtaen, dat het geſchikt zou zijn te denken om een huwelijk met eenen man die ons alle zo zeer beleedigd heeft: Wat ſtelt gij u dan voor te doen? — Welke, Klaartje, zijn uwe gedagten over het ſtuk?

Zonder haperinge antwoordde ik —— Wat ik nederig voorſtelle is dit: —— „ Dat ik zal „ ſchrijven aan den Hr. Lovelace, (want zijnen „ laatſten hebbe ik niet beantwoord) dat hij tus„ ſchen mijnen Vader en mij niets te maaken „ heeft: Dat ik zijnen raad nog *vraage*, nog „ *behoeve*: Maar dat nademaal hij eenig voor„ wendzel meent te hebben om 'er zig in te men„ gen, van wegens mijns Broeders bekentenis van „ het voorſtaen van den Hr. Solmes om hem ver„ driet te doen, ik hem wel wil verzekeren „ (zonder hem eenige reden te geeven om te „ waanen, dat de verzekeringe in 't allerminſt „ gunſtig voor hem zelven zij) dat ik nooit de „ vrouw zal zijn van dien man. „ En indien het mij, vervolgde ik, moge vrijſtaen hem dee-

ze verzekeringe te geeven, en de Hr. Solmes, in gevolge daarvan, worde te rug gehouden van zijn aanzoek voort te zetten; Laat de Hr. Lovelace genoegd of misnoegd zijn, ik zal niet verder gaen; nog een regel meer aan hem ſchrijven; nog hem ooit meer zien, indien ik het vermijden kan: En ik zal daarvoor eene goede reden van verſchooninge hebben, zonder eenige van mijne familie daarin te betrekken.

Ach! mijne Liefde! —— Maar waar zullen wij heen met de *voorwaarden*, die de Hr. Solmes, aanbiedt? Die zijn de beweegredenen bij iedereen. Hij heeft zelf uwen Broeder hoope gegeven, dat hij zal wiſſelen met Goederen; of ten minſten, dat hij het Noorderlijk zal koopen; want gij weet, dat het geheellijk moet overeenkoomen met de oogmerken der familie, dat wij ons vermogen in dit Graaffchap vergrooten. Uw Broeder, in 't kort, heeft een plan ingeleverd, dat ons alle inneemt: En het moet voor eene familie zo rijk in alle haare takkken, en die op eere en aanzien toelegt, zeer behaagelijk zijn eene zeer groote waarſchijnelijkheid te zien, van eens den zelven rang met de voornaamſten van het Koningrijk te beklimmen.

En om deeze oogmerken, om dit plan van mijnen Broeder, moet ik, Madam, ten huwelijk gegeven worden aan eenen man, dien ik nooit verdraagen kan! —— O mijne lieve Mama, bewaar mij, bewaar mij, zo gij kunt, voor dit zwaarwigtig onheil! —— Liever wilde ik leevendig begraven worden, inderdaad dat wilde ik, dan dien man te hebben!

Zij

Zij bekeef mij over mijne heftigheid; dog was zo goed om mij te zeggen, Dat zij mijn Oom Harlowe, welke toen beneden was, zoude polfen; en zo die het haar aanraadde, (of zig verbinden wilde om haar te onderfteunen) dat zij het dan waagen zoude om zelve mijnen Vader te fpreeken; en ik zou verder 's ogtends daarvan hooren.

Zij ging naar beneden om thee te drinken, en nam vriendlijk op zig om mij te verfchoonen, wegens het niet bijwoonen van het avondmaal.

Maar is het niet een droevig ding, zegge ik nogmaal, genoodzaakt te zijn den wil van zulk eene Moeder te wederftaen? Waarom, gelijk ik dikwijls bij mij zelve zegge, is men op zulk een man als deezen Solmes gevallen? Den eenigen man ter wereld, zekerlijk, die zo veel kon aanbieden, en zo weinig verdienen!

Weinig inderdaad verdient hij! —— Wat, mijne waarde, de man heeft het flegtfte character. Alle mond is tegen hem opengedaen wegens zijne flordige handelingen —— Een *dwaas* man, zo laag van ziel te zijn! —— Daar het verfchil van eenen goeden naam te behaalen wegens edelmoedigheid, en de berispinge te ondergaen van een vrek te zijn, jaarlijks, als men het voorzigtig aanlegge, geen Vijftig pond zal koften.

Welk een naam hebt gij verkreegen, met minder uitgaaf? En welke gelegenheid had hij om lof te behaalen met eene zeer geringe, daar hij zulk een rampzalig fchepzel als Sir Olivier in 't bezit van zo overmaatige fchatten opvolgde? Nogthans heeft hij zig zo gedraagen, dat de gemee-

ne ſpreekwijze op hem worde toegepaſt, *Dat Sir* Olivier *nooit dood zal zijn, zo lang de Hr.* Solmes *leeft.*

De wereld, gelijk ik dikwijls gedagt hebbe, hoe kwaadaartig zij ook gezegd worde te zijn, is doorgaens regtmaatiger in haare characters (ſpreekende naar 't geen zij *voelt*) dan men gemeenlijk wel denkt: En die geenen, welke over haare bedilzugt meeſt klaagen, behoorden miſſchien meermaalen naar de gelegenheid *binnen zigzelve* om te zien, dan zij doen.

Mijn hart is een weinig bedaard, op hoope dat mijne Moeder in ſtaat zal zijn om gunſt, en eene verloſſinge van deezen man voor mij te verwerven; en dus kan het mij wagten om in het zedelijke te loopen: Dog al kon het *niet*; ik zou niet nalaaten dusdanige aanmerkingen nu en dan tuſſchen beide te laaten vloeijen, om dat gij mij beveelt dezelve nooit voorbij te ſlaen, als zij mij voor den geeſt koomen: En niet in ſtaat te zijn om dezelve te maaken, zelf in eene aandoenlijker gelegenheid, wanneer men zit te ſchrijven, zoude een bewijs zijn, dat men meer met zig *zelve*, en met zijne *eigene* belangen waare ingenomen, dan oplettende op de begeerten van eene vriendin. Zegt men, dat dit *natuurelijk* is, wat veroorzaakt die *natuure*, in gelegenheden waarin men eene vriendin kan verpligten, en haar een leerzaam ſtuk erinneren, 't welk (aangeſchreeven) tot verbeteringe van iemand zelve ook ſtrekken kan, dan eene fout; welke te overwinnen, een menſch boven de natuure verheffen zoude?

XVIII.

XVIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Saterdag, den 4 van Maart.

Zoudt gij niet gedagt hebben, dat 'er iets ter mijner gunſte zou zijn verworven, door eene zo redelijke aanbiedinge, door een zo gevoeglijk middel, gelijk ik mij verbeelde, om een draagelijk einde, als *uit mijzelve*, te maaken van eene briefwiſſelinge, van welke ik anders bezwaarelijk weete hoe ik, met veiligheid voor zommige van mijne familie, zal ontſlagen worden? —— Maar mijns Broeders plan, (van welk mijne Moeder ſprak, en waarvan ik te vergeefs een afſchrift getragt hebbe te krijgen, met oogmerk om het van ſtuk tot ſtuk na te gaen, en de dwaasheid daarvan aan te toonen, gelijk ik niet twijffele of daartoe is wel gelegenheid) gevoegd bij mijns Vaders onbekwaamheid van tegenſpraak te kunnen veelen, zijn onwederſtaenbaar.

Ik ben den ganſchen nagt niet te bed geweeſt; en ik ben in 't allerminſt niet vaakerig: Verwagtinge, en hoope, en twijffel (een zeer ongemaklijke ſtaat) hielden mij genoegzaam wakker. Ik trad op mijnen gewoonen tijd naar beneden, op dat men niet mogt weeten, dat ik niet

was

was te bed geweeſt; en gaf bevelen ten aanzien van het huishoudelijke.

Omtrent de klok agt kwam Shorey tot mij van wegens mijne Moeder, met ordre om in haare kamer bij haar te koomen.

Mijne Moeder had geweend, zag ik aan haare oogen: Dog haar aangezigt ſcheen min teder, en min toegenegen, dan 's dags te vooren; en dit jaagde mij, zo dra ik in haare tegenwoordigheid kwam, eene vreeze aan, die mijne geeſten grootlijks benevelde.

Zit neder, Klaartje Harlowe; ik zal zo aanſtonds met u ſpreeken: En zij bleef in eene laade onder kanten en linnen kijken, op eene nog bezige nog agtelooze wijze.

Ik geloove, dat 'er een kwartier-uurs verliep, voor dat zij tot mij ſprak, (mijn hart door dus in 't onzekere te hangen, den geheelen tijd kloppende) en toen vraagde zij mij koeltjes, Wat bevelen ik voor deezen dag gegeven had?

Ik toonde haar de Cedel van het eeten voor deezen dag, en morgen, indien het haar, zeide ik, behaagde die goed te keuren. Zij maakte eene kleine veranderinge daarin; maar met zulk een koel en ſtaatig weezen, dat mijne ontroeringe daardoor aanwon.

Mijn Heer Harlowe ſpreekt van heden middag uit eeten te gaen, ik denke, bij mijn Broeder Antonij. ——

Mijn Heer Harlowe! —— Niet mijn Vader! — Hebbe ik dan geen Vader! — dagt ik?

Ga zitten, als ik 't u gebiede.

Ik zat neder

Gij

Gij ziet zeer ſtuurſch, Klaartje.

Dat hoope ik niet, Madam.

Indien kinders, altoos kinders waaren — de ouders —— En daar hield zij ſtil.

Zij ging toen naar haar *toilette*, en zag in den ſpiegel, en gaf eene halve zugt — de andere helft, alzo zij niet gezugt zou hebben, had zij het kunnen helpen, bremde zij zagtlijk weg.

Ik hebbe niet gaarn, dat het meisje zo ſtuurſch ziet.

Inderdaad, Madam, ik ben niet ſtuurſch —— En mij van haar afwendende, haalde ik mijn zakdoek uit, want de traanen liepen mij over mijne wangen.

Mij dagt, ik zag, door den ſpiegel voor mij, de *Moeder* in haar verzagt oog op mij geſlagen: Maar haare woorden beveſtigden de verhoopte tederheid niet.

Het is een van de laſtigſte dingen ter wereld, dat de luiden krijten over 't geen zij kunnen helpen!

Ik wenſche dat de hemel gave, Madam, dat ik het konde! —— En ik ſnikte wederom.

Traanen van berouw en ſnikken van ſtijfhoofdigheid voegen wonderlijk wel bij malkanderen. —— Gij moogt wel naar uwe kamer gaen. Ik zal zo daadlijk met u ſpreeken.

Ik neeg met eerbiedigheid.

Beſpot mij niet met uiterlijke gebaaren van agtinge. Het hart is 't, Claris, dat ik hebben wil.

Inderdaad, Madam, gij hebt het. Het is niet zo zeer het mijne, dan van mijne Mama.

Mooije

Mooije praatjes! ——— Konden woorden, gelijk zeker man zegt, voor pligtsbetragtinge doorgaen, Clariſſa Harlowe zoude het pligtmaatigſt kind zijn dat 'er leeft.

God zegene dien zekeren man! —— Wie het ook zij, God zegene dien zekeren man! — En ik neeg, en volgens haar laatſt gebod, ging ik heen.

Zij ſcheen getroffen; maar *moeſt* toornig op mij zijn.

Dus zig van mij afkeerende, ſprak zij vrij ſnel, Waarheen nu, Klaartje Harlowe?

Gij geboodt mij Madam, om naar mijne kamer te gaen.

Ik zie, dat gij zeer gereed zijt om uit mijne tegenwoordigheid te gaen. ——— Is uwe opvolginge een uitwerkzel van ſtuursheid of van gehoorzaamheid? — Gij zijt zeer gereed om mij te verlaaten.

Ik konde het niet langer uitſtaen; maar wierp mij aan haare voeten: O mijne allerlieffſte Mama! Laat mij weeten alles wat ik te lijden hebbe: Laat mij weeten wat 'er van mij ſtaet te worden! — Ik *wil* het verdraagen, zo ik het *kan* verdraagen: Maar uw misnoegen kan ik niet verdraagen.

Ga van mij, ga van mij, Klaartje Harlowe! —— Geen knielen! — Zo buigzaame ledemaaten; en een Wil zo ſtijf! —— Sta op, zegge ik u.

Ik kan niet opſtaen! Ik zal mijne Mama ongehoorzaam zijn, als zij mij gebiedt van haar weg te gaen zonder met haar verzoend te zijn!

Geen

Geen ſtuursheid, mijne Mama: Geen eigenzinnigheid; Maar erger dan die beide: Regtſtreeks ongehoorzaamheid is dit! —— Nogthans ſcheur u niet van mij af! (mijne armen al knielende rondom haar heen ſlaende; zij worſtelende om van mij los te raaken; mijn aangezigt naar het haare opgeheven, met overloopende oogen, die de taal van mijn hart niet ſpraken, zo zij niet geheel ootmoedig en eerbiedig waaren) —— Gij moet, gij moet u niet van mij afſcheuren! (want de lieve Vrouw worſtelde nog al, en zag nu dit, dan dat heen, in eene aangenaame ontſteltenis, als of zij niet wiſt wat haar te doen ſtond.) —— Ik zal niet opſtaen, nog van u gaen, nog u los laaten, voor dat gij zegt niet toornig op mij te zijn.

O gij altoos mijn hart-beroerend kind! (haare armen om mijnen hals vouwende, gelijk de mijne haare knieën omvatteden) Waarom wierd deeze taak! —— Maar ga van mij! —— Gij hebt mij meer ontſteld dan ik kan uitdrukken! Ga van mij, mijn lief! —— Ik zal niet toornig op u zijn — zo ik het kan helpen — zo gij goed zult zijn.

Ik ſtond al beevende op; en niet weetende wat ik deed, of hoe ik ſtond of ging, begaf ik mij naar mijne kamer. Mijne Hanna volgde mij, zo dra zij hoorde, dat ik mijns Moeders tegenwoordigheid verliet, en hield mij met zouten en fontein-water maar even buiten bezwijminge; en dat was zo veel als zij doen konde. Het was bij de twee uuren, eer ik zo verre tot bedaaren konde koomen, dat ik mijne pen op-

opvattede, om aan u te ſchrijven, hoe ongelukkiglijk mijne hoope ten einde was geloopen.

Mijne Moeder ging naar beneden om te ontbijten. Ik was niet in ſtaat om daar te verſchijnen: Dog al waare ik beter geweeſt, onderſtelle ik, dat men mij niet zou afgeeiſcht hebben; nademaal het verlof om haar naar beneden te vergezellen, van mijnen Vader (wanneer hij op mijne kamer was) alleen gegeven wierd onder voorwaarde, dat zij mij *den naam van Dogter waardig* vond. Dien, twijffele ik, of ik ooit wel zal waardig zijn, naar *zijne* gedagten, indien hij niet bewogen kan worden, om van gevoelen ten aanzien van deezen Hr. Solmes te veranderen.

XIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

[*Ten antwoord op den XV. Brief*]

Saterdag, den 4 van Maart, te 12 uuren.

Hanna heeft mij zo even van de gewoone plaatze uwen aangenaamen van giſteren gebragt. De inhoud daarvan heeft mij zeer peinsagtig gemaakt; en met mijnen ernſtigſten ſtijl zal ik u antwoorden. —— *Ik* dien Hr. Solmes hebben! — Neen

Neen zeker! — Ik wil liever — Dog ik zal eerst op die paſſagies in uwen Brief ſchrijven, waaraan ik mij minder laate gelegen zijn, op dat ik dit gedeelte met meer bedaardheid moge aanvatten.

Wat belangt mijns Zuſters agtinge voór den Hr. Lovelace, waarvan gij meldt, daarover ben ik niet zeer verwonderd. Zij neemt zo *vlijtig* de moeite, en het is zo veel haar onderwerp, om anderen te doen denken, dat zij nooit zin in hem *had*, nog *konde* hebben, dat zij maar al te veel aanleidinge geeft om haar van het tegendeel te verdenken. Zij vertelt nooit de hiſtorie van hun ſcheiden, en van haar afſlaen van hem; of haar koleur rijſt, zij ziet mij met verontwaardiginge aan, en mengt toorn met de trotze houdinge, die zij aanneemt: —— Welke toorn zo wel, als trotze houdinge, toonen, dat zij eenen man afſloeg, welken zij waardig dagt om te neemen; Waar is anders de reden of van gramſchap of van beroeminge? — Arme Bella! Zij is te beklaagen! — Zij kan met bezadigdheid noch behaagen noch mishaagen in iemand hebben! — Had het den hemel behaagd, dat zij aller haarer wenſchen magtig geworden waare! —— — Had dit dog den hemel behaagd!

Wat belangt het geen gij zegt aangaende het overgeeven van het Goed, dat mij gemaakt was, aan mijns Vaders bewind; mijne beweegredenen ten dien tijde, gelijk gij erkent, waaren niet te misprijzen. Uw raad over het onderwerp aan mij gegeven, was, volgens 't geen ik mij erinnere, gegrond op uw goed gevoelen van mij; waardoor

gij geloofdet, dat ik geen kwaad gebruik zou maaken van de magt mij bij uiterſten wille toegeſtaen: Nog gij, nog ik, mijne waarde, ſchoon gij u nu houdt als of gij eene waarzegſter geweeſt waart, (vergeef mij) kon geloofd hebben, dat Dat gebeuren zoude, 't welk gebeurd is, wat mijnen *Vader* aangaet wel bijzonderlijk. Gij hadt wel kwaad vermoeden van mijns Broeders oogmerken *tegen mij*; of liever van zijne overheerſchende *Eigen*-liefde; dog ik had zulke harde gedagten niet van mijnen Broeder en Zuſter, dan gij altoos hadt. Gij bemindet hen nooit; en Ongunſt ſtaart altoos met opene oogen naar den gebreklijken kant; gelijk Gunſt of Lieſde blind is zelf voor weezenlijke onvolmaaktheden. Ik zal mijne beweegredenen kortlijk nagaen.

Ik vond dat Afg..nſtigheid en Gemelijkheid groeiden in elken boezem, daar alles te vooren Eenigheid en Liefde was: Van den ge-eerden *teſtateur* ſprak men ſchamperlijk: Eene tweede kindsheid wierd hem toegeſchreeven; en ik berispt, als die daarmede mijn voordeel gedaen had. Alle jonge ſchepzels, dagt ik, begeeren meer of min, onafhangelijk te zijn; dog die geene, welke meeſt daarnaar wenſchen, zijn zelden meeſt geſchikt, dat haar of de beſtieringe van zigzelve, of magt over anderen worde toebetrouwd. Deeze is zekerlijk eene zeer hooge en ongewoone magt aan zulk een jong menſch gemaakt. Wij behooren ons zelven *alles* niet aan te maatigen, waartoe wij magt hebben. Alles te neemen, wat goedaartigheid, of toegeevendheid, of een goed gevoelen ons toevoegt, toont een

een gebrek van gemaatigdheid, en eene gretigheid, welke dier gunſt onwaardig is; en zijn ſlegte tekens van het gebruik, 't welk mogelijk van de toegeweezene magt gemaakt zal worden. Het is waar, dagt ik, dat ik geneuglijke ontwerpen geſmeed hebbe, om anderen zo gelukkig te maaken als mij zelve, door het behoorelijk waarneemen van het Rentmeeſterſchap mij toebetrouwd: [*Is alle Goed geen Rentmeeſterſchap, mijne waarde?*] Maar laate ik mijzelve onderzoeken: Is niet ijdele Eerzugt, of heimelijke Begeerte maar lof, in den grond eene voornaame beweegreden bij mij? —— Behoore ik mijn eigen hart niet verdagt te houden? Zo ik op mijzelve gae leeven, opgeblazen door elks goed gevoelen, is 't niet wel mogelijk dat ik aan mijzelve *gelaaten* worde? —— Aller oogen zijn op het gedrag, op de bezoeken, op de *bezoekers* van een jong menſch van onze ſexe, die onafhangelijk geworden is: En zijn de zodanige niet, meer dan eenige andere, onderhevig aan de aanſlagen van Onderneemende en Geld-bejaagende Gaſten? —— En daarenboven, beging ik eens, op mij zelve gelaaten, een averegtſen ſtap, ſchoon met nog zo goed een oogmerk, hoe veele zouden 'er zijn die over mij juichten, hoe weinige die mij beklaagden! — Van de eenen te meer, en te minder van de anderen, om dat ik getragt had uit te munten.

Deeze waaren eenige van mijne bedenkingen op dien tijd: En ik twijffele niet, of in dezelve gelegenheid, zoude ik wederom net hetzelve doen; en dat wel na het rijpſte overleg. Wie heeft de

uitkoomſten onder zijne magt, of kan dezelve voorzien? Naar ons beſte oordeel, op den tijd waarin wij zijn, te werk te gaen, is alles wat wij doen kunnen. Hebbe ik gedwaald, het is alleen ten aanzien van wereldſche wijsheid, dat ik gedwaald hebbe. Indien wij nadeel lijden door eene daad van onzen pligt, of zelf door eene daad van edelmoedigheid, is het niet geneuglijk te bedenken, dat de ſchuld bij anderen meer dan bij ons zelve is? ——— Veel liever hadde ik reden om anderen liefdeloos te agten, dan dat andere reden hadden om te denken, dat ik mijnen pligt vergat.

En dus, mijne waarde, ben ik verzekerd, dat gij het ook liever hadt.

En nu tot dat gedeelte van uwen Brief, waaraan ik mij het *meeſt* laate gelegen zijn.

Gij denkt, dat ik, zo als de zaaken en omſtandigheden nu ſtaen, noodzaakelijk Solmes wijf moet zijn. Ik zal niet heel ſchielijk en roekeloos zijn, mijne waarde, in het tegendeel met mijne betuigingen ſtaende te houden: Maar ik denke, dat het nooit kan, en 't welk nog verder gaet, nooit *behoort* te geſchieden! ——— Op mijn aart, weete ik, dat men zig verlaat. Dog ik hebbe voorheen al gezegd, (a) dat ik zo wel iets van mijns Vaders geſlagt in mij hebbe, als van mijns Moeders. En hebbe ik wel eenige aanmoediginge, om het voorbeeld door mijne Moeder gegeven, van zagtmoedigheid, en overgegevene onderwerpinge aan den wil van anderen, al te blindling op te volgen? ———

Is,

(a) Zie Br. IX. bl. 79.

Is zij niet altoos genoodzaakt (gelijk het haar beliefde mij van ter zijde te kennen te geeven) aan den *verdraagenden* kant te zijn? In mijns Moeders geval, moete ik bekennen, dat uwe aanmerkinge geſtaafd wordt, dat zij die veel verdraagen willen, veel zullen hebben te verdraagen. (a) Wat is 'er, gelijk zij zegt, dat *zij* niet aan den Vreede heeft opgeofferd? —— Nogthans, heeft *zij* door haare opofferingen altoos den Vreede gevonden, dien zij verdiende te vinden? Neen Zeker! —— Ik dugte zelf het tegendeel. En menig —, menigmaalen hebbe ik *reden* gehad, om (uit hetgeen haar gebeurde) aan te merken, dat wij arme ſtervelingen, door onze *over*- zorgvuldigheid om die hoedanigheden ongeſtoord te bewaaren, waarop wij volgens onzen *natuurelijken aart* geſteld zijn, dikwijls de voordeelen verliezen, welke wij voor onszelve daaruit te gemoet zien; Nademaal de argliſtige en heerſchzugtige (ontdekkende wat wij meeſt ſchroomen te verliezen) hunne *batterijen* tegen deeze onze zwakker plaatzen opwerpen, en van onze *hoope* en vreeze (indien ik het dus mag uitdrukken) eene *artillerij* maakende, daaruit naar hun welgevallen op ons ſpeelen.

Standvaſtigheid van gemoed, (eene hoedanigheid, welke de ongemanierde en bedilzugtige ontkennen, in eenige van onze ſexe gevonden te worden) wanneer wij volſtrektlijk overtuigd zijn het regte voor te hebben; (anders is het geen *ſtandvaſtigheid*, maar *hardnekkigheid*) en wanneer ze betoond wordt in gevallen van *aanbe-*

(a) Bl. 90.

lang, is eene hoedanigheid, die, gelijk mijne goede Dr. Lewen plegt te zeggen, haaren bezitter groote agtinge aanbrengt; terwijl zij tevens gemeenlijk, als zij *beproefd* en *bekend* geworden is, de *zodanige* verheft boven de aanflagen eener laage argliftigheid. Hij was derhalven gewoon om mij deeze ftandvaftigheid, op loflijke overtuigingen gegrond, ten diepften in te prenten. En waarom mag ik niet denken, dat het nu met mij op eene behoorelijke oeffeninge van dezelve aankoomt?

Ik zeide boven, dat ik nooit Juffrouw Solmes kan zijn, dat ik het nooit *behoore* te zijn. —— Ik zegge nogmaal, dat ik het niet *behoore* te zijn: Want immers, mijne waarde, hebbe ik aan mijns Broeders eerzugt het geluk van mijn leeven in toekoomende niet op te offeren. Immers behoore ik geen werktuig te zijn om des Hren: Solmes bloedverwanten te berooven van hun natuurelijk regt en verwagtinge op zijne erveniffe, ten einde om eene familie (fchoon ik zelve *daarvan* ben) verder groot te maaken, welke reeds in grooten overvloed en luifter leeft; en die met even veel regt onvergenoegd zou mogen zijn, waare alles verkreegen wat zommige van dezelve bedoelen, dat zij geen Prinfen waaren, als nu, dat zij geen Pairs zijn. (Want wanneer dog wierd ooit een heerfchzugtig gemoed, gelijk gij in 't geval van gierigheid (a) aanmerkt, verzadigd door meer te krijgen?) Te minder, zekerlijk, behoore ik aan deeze fchraapzugtige oogmerken van

(a) Zie Br. X. bl. 85.

van mijnen Broeder de hand te leenen, alzo ik zelve het bedoelde einde van harten verſmaade; alzo ik niet wenſche nog om van ſtaat te veranderen, nog om mijne Goederen te vermeerderen; en alzo ik ten vollen overtuigd ben, dat Geluk en Rijkdom *twee* zijn, en zeer zelden gepaard gaen.

Nogthans vreeze, ten uiterſten vreeze ik, voor de aanvallen, welke ik weete het hoofd te moeten bieden. Het is wel mogelijk, dat ik wegens de behoorelijke waarneeminge van des goeden Leeraars algemeene les, ongelukkiger worde, dan bijaldien ik het ſtuk opgave; nademaal het geen ik *ſtandvaſtigheid* noeme, voor ſtijfhoofdigheid, hardnekkigheid, en vooringenomenheid gehouden wordt bij dengeenen, die regt hebben, om aan mijn gedrag eene uitlegginge te geeven naar hun welgevallen.

Dus, mijne waarde, al waaren wij volmaakt, ('t welk niemand kan zijn) wij zouden niet gelukkig zijn kunnen in dit leeven, ten zij die geenen, met welke wij te doen hebben (wel bijzonderlijk die eenig bewind over ons hebben) door dezelve beginzelen beſtierd wierden. Dog koomt dan des vroomen Leeraars beſluit niet weder te pas, —— Dat wij niets anders te doen hebben, dan te kiezen het geen regt is; in het betragten daarvan ſtandvaſtig te zijn; en de uitkoomſt over te laaten aan de Voorzienigheid?

Dit, indien gij mijne beweegredenen goedkeurt, (en zo gij het niet doet, eijlieve, laat het mij dog weeten) moet in het tegenwoordig geval mijn oogmerk zijn.

Dog welken dekmantel kan ik dan vinden, om *mijzelve* gerust te stellen, omtrent hetgeen mijne Moeder *mijnenthalven* zal moeten lijden? Misschien zal deeze bedenkinge van eenige kragt zijn: —— Dat *haare* moeijelijkheden niet lang kunnen duuren; alleen zo lang als deeze groote strijd aan den eenen of anderen kant zal beslist zijn. —— Daar *mijn* ongeluk, zo ik hun te wille zij, (van wegen een onverwinnelijken afkeer) voor mijn geheele leeven zijn zal. Waarbij ik mag voegen, Dat alzo ik reden hebbe om te denken, dat de tegenwoordige maatregels niet met haar eigenaartig goeddunken zijn bij der hand genomen, het haar te minder zal smerten, zo dezelve mislukken, gelijk ik in mijn hart denke dat zij behooren.

Mijne pen heeft in zeer korten tijd eene groote lengte afgeloopen. Het onderwerp raakte mij gevoelig. Mijne aanmerkingen daarover zullen u reden geeven, om misschien een *al te* standvastig gedrag van mij te verwagten in eene nieuwe onderhandelinge, welke ik vinde met mijne Moeder te moeten hebben. Mijn Vader en Broeder, gelijk het haar beliefde te zeggen, houden het middagmaal bij mijn Oom Antonij; en dat wel, gelijk ik reden hebbe van te gelooven, met oogmerk om daartoe gelegenheid te geeven.

Hanna berigt mij, hoe zij hoorde, dat mijn Vader hooge woorden had met mijne Moeder, en toornig was, toen hij van haar affcheid nam: Ik onderstelle, om dat zij mij te gunstig was; want Hanna hoorde haar zeggen, als met traanen, „ Voorwaar, Mijn Heer Harlowe, gij bedroeft

mij

„ mij grootlijks! —— Het arm meisje verdient „ niet —— " Hanna hoorde niet meer, dan dat hij zeide, iemands hart te zullen breeken — Het mijne, naar ik vermoede — Niet dat van mijne Moeder, hoope ik.

Alzo mijne Zuſter alleen met mijne Moeder het middagmaal houdt, dagt ik dat ik benéde ngeeiſcht zou zijn: Maar zij zond mij een bord naar boven van haaren tafel. Ik ging voort met ſchrijven. Ik kon geen brok proeven. Ik beval Hanna evenwel daarvan te eeten, op dat men niet mogt denken, dat ik knorrig waare.

Voor dat ik deezen ſluite, zal ik zien of 'er ook iets van *eene van beide* mijne geheime briefwiſſelingen zij ingekoomen, waarom ik hier gevoegelijk nog iets bij zou mogen voegen; en ten dien einde zal ik naar de hout-plaatze en in den tuin eene wandelinge gaen doen.

* * * *

Ik ben verhinderd. Hanna zal deezen ter beſtemder plaatze leggen. Zij ontving ordre van mijne Moeder (die vraagde waar ik was) om mij te zeggen, dat zij zoude boven koomen en met mij ſpreeken in mijn eigen kabinetje. —— Zij koomt. Vaarwel, mijn lief.

XX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Saterdag namiddag.

De verwagte onderhandelinge is over: Maar mijne zwaarigheden zijn vermeerderd. Deeze, gelijk het mijne Moeder beliefde mij te berigten, de laatſte poogінge zijnde, die men ſtaet te onderneemen, om mij te *overreeden*, zal ik in het verhaal daarvan zo omſtandig zijn, als mijn hoofd en mijn hart mij zullen toelaaten.

Ik hebbe, zeide zij, zo als zij in mijne kamer trad, eenen korten zo wel als vroegen maaltijd gehouden, ten einde om met u in geſprek te koomen: En ik verzekere u, dat deeze de laatſte onderhandelinge zal zijn, die men of mij zal toelaaten, of die ik *genegen* zal zijn met u over het onderwerp te houden, bijaldien gij zo weerbarſtig bevonden wordt, als zommige zig verbeelden dat gij zult worden bevonden, welke van gevoelen zijn, dat ik den invloed op u niet hebbe, dien mijne toegeevendheid verdient. Dog ik hoope, dat gij hen, zo wel als mij, van het tegendeel zult overtuigen.

Uw Vader houdt het middag- en avondmaal beide bij uwen Oom, met oogmerk om ons deeze ge-

gelegenheid te geeven; en volgens het verſlag, 't welk ik hem bij zijne t'huiskoomſt doen zal, (dat ik beloofd hebbe, heel getrouw te zullen zijn) zal hij zijne maatregels met u neemen.

Ik ondernam te ſpreeken —— Hoor, Clariſſa, wat ik u te zeggen hebbe, zeide zij, voor dat gij ſpreekt, ten zij hetgeen gij te zeggen hebt, mij uwe onderwerpinge zal te kennen geeven — Zeg —— *Zal* het? —— Zo het zulks *zal*, moogt gij ſpreeken.

Ik zweeg ſtil.

Zij zag mij met leedweezen en gramſchap aan —— Geen onderwerpinge, vinde ik! Zulk een gehoorzaam jong menſch tot hieraantoe! — Wilt gij niet, *kunt* gij niet ſpreeken, gelijk ik gaarn zou hebben dat gij ſprakt? —— Zwijg dan (mij met haare hand als van zig ſtootende) verder ſtil. —— Ik wil, niet meer dan uw *Vader*, uwe *openbaare* tegenſtreevinge verdraagen.

Zij hield een weinig ſtil, mij aankijkende met een gezigt, 't welk mijn toeſtemmend antwoord ſcheen te verwagten.

Ik zweeg nog; met neergeſlagen oogen; waarin de traanen ſtonden.

O gij ſtijfgezette kleuter! —— Maar zeg — ſpreek op —— Hebt gij beſlooten u tegen ons allen te verzetten en aan te kanten in een ſtuk, waarop onze harten geſteld zijn?

Is het mij geoorlofd, Madam, mijne redenen bij u in te brengen?

Waartoe uwe redenen bij *mij* in te brengen, Clariſſa? Uw *Vader* heeft een vaſt beſluit genomen. Hebbe ik u niet gezegd, dat men niet

kan

kan te rug treeden; dat 'er de eere zo wel als het belang der familie aangelegen is? Houd u hupsch: Gij plegt zo te doen, zelf wel eens tot uw eigen nadeel; —— Wie *moet* ten langen leſten zig onderwerpen —— wij *alle* aan *u*; —— of *gij* aan ons *allen*? — Indien gij voorhebt het *eindelijk* op te geeven, als gij vindt het niet te kunnen winnen, geef het dan *nu* op, en met eere —— Want opgeeven moet gij het, of geen Kind meer van ons zijn.

Ik weende. Ik wiſt niet, wat ik zeggen zou; of liever hoe ik, 't geen ik te zeggen had, moeſt uitdrukken.

Neem in agt, dat 'er fouten zijn in uws Grootvaders Teſtament: Niet een ſchelling van dat Capitaal zal het uwe zijn, zo gij niet toegeeft. Uw Grootvader liet het u na, als eene beloninge van uwe gehoorzaamheid aan *hem* en aan *ons* — Gij zult het *regtmaatig* verbeuren, indien —

Met verlof dat ik zegge, goede Madam, dat ik niet behoore te wenſchen om het te hebben, indien het mij *onregtmaatig* gemaakt waare. Dog ik hoope, dat de Hr. Solmes van deeze fouten zal verwittigd zijn.

Dit is vrij vinnig gezegd, Clariſſa: Maar bedenk, dat de verbeurte van dat Goed, door uwe tegenkantinge, gevolgd zal worden van het volſlagen verlies van uws Vaders gunſt; en hoe hulpeloos moet gij dan zijn; hoe onbekwaam om uzelve te onderhouden; en van hoe veele weldaadige oogmerken en goede werken afzien!

In het laatſte geval, Madam, moet ik mij naar mijne omſtandigheden ſchikken: *Veel* wordt al-

alleen *geëischt*, daar *veel gegeven* is. Het betaamt mij, dankbaar te zijn voor hetgeen ik gehad hebbe. Ik hebbe reden, Madam, om u, en mijne goede Juffrouw Norton te zegenen, dat gij mij hebt opgebragt om met weinig vergenoegd te kunnen zijn; met veel minder, durve ik zeggen, dan mijns Vaders toegeevendheid mij jaarlijks toelegt. — En toen dagt ik om den ouden Romein en zijne linsen.

Welk eene eigenzinnigheid! zeide mijne Moeder. — Dog zo gij u verlaat op de gunst van eenen van beide uwe Oomen, die toeverlaat zal ijdel zijn: Zij zullen u opgeeven, verzekere ik u, als uw Vader het doet, en u volstrektlijk verzaaken.

Het is mij leed, Madam, zo weinig verdienste gehad te hebben, dat ik geen dieper indrukzels van gunst te mijwaards gemaakt hebbe in hunne harten: Dog ik zal hen liefhebben en eeren, zo lang ik leeve.

Dit alles, Clarissa, doet uwe vooringenomenheid ten voordeele van zeker man te klaarder blijken. Voorwaar uw Broeder en Zuster kunnen nergens koomen, of zij hooren van deeze vooringenomenheid.

Het is groot hartzeer voor mij, Madam, dat ik het onderwerp van de gemeene praat geworden ben: Dog ik hoope, dat gij de goedheid zult hebben van mij te verschoonen wegens de aanmerkinge, dat de oorzaaken van mijne smaadheid binnen 's huis, de praaters van mijne vooringenomenheid buiten 's huis, en zij die zulks van buiten koomen vertellen; oorspronglijk dezelve persoonen zijn.

Hier-

Hierover bekeef zij mij ſcherplijk.

Ik ontving haare beſtraffinge met ſtilzwijgen.

Gij zijt ſtuurſch, Clariſſa: Ik zie, dat gij *ſtuurſch* zijt. — En zij wandelde in toorn over de kamer. Daarop zig tot mij keerende — Gij kunt de beſchuldiginge van ſtuursheid wel *verdraagen*, zie ik! — Gij bekreunt u niet, om uzelve daarvan te zuiveren. Ik ſchroomde u alles te zeggen, wat mij wierd opgelegd om u te zeggen, in gevalle gij onoverreedbaar ſtond te zijn: Dog ik vinde, dat ik grooter gevoelen had van uwe tederheid, van uwe zagtzinnigheid, dan ik behoefde te hebben. — Het kan zulk een ſtandvaſtig, zulk een onbuigzaam jong Schepzel niet ontſtellen, dat men haar zegge, gelijk ik u nu zegge, dat de Huwelijks-Voorwaarden reeds metterdaad zijn opgeſteld; en dat gij binnen zeer weinige dagen beneden zult geroepen worden, om die te hooren leezen, en ze te ondertekenen? want het is onmogelijk, indien uw hart vrij is, dat gij de minſte tegenwerpinge tegen dezelve kunt inbrengen; ten waare het eene tegenwerpinge bij u zij, dat zij zo zeer ſtrekken ten uwen voordeele, en ten voordeele van onze geheele familie.

Ik was ſpraakloos, volſtrekt ſpraakloos Schoon mijn hart aan 't berſten toe was, konde ik egter nog ſchreijen nog ſpreeken.

Het is mij leed, zeide zij, dat gij van de partij zo afkeerig zijt: [*Partij* beliefde het haar te noemen!] Dog daar is niet aan te doen. De eere en het belang der familie, gelijk uwe Moeij u ge-

gezegd heeft, en gelijk ik u gezegd hebbe, is 'er aan gelegen; en gij moet u onderwerpen.

Ik was nog al ſpraakloos.

Zij omving *het warm Beeld*, gelijk het haar beliefde mij te noemen, met haare armen; en ſmeekte mij, om Gods wil, en om haarentwille, mij te onderwerpen.

Spraak en traanen wierden mij te gelijk verleend. — Gij hebt mij het Leeven gegeven, Madam, zeide ik, mijne opgeheven handen t' zamen vouwende en op eene knie vallende; een gelukkig leeven, tot dus verre, heeft *uwe* goedheid, en die van mijn *Papa*, het gemaakt! O maak, maak dog al het overſchot daarvan niet elendig!

Uw Vader, antwoordde zij, heeft beſlooten u niet te zien, tot dat hij u zulk een gehoorzaam kind ziet, als gij plegt te zijn. Gij zijt nooit op eene proef geſteld tot nu toe, die eene proef verdiende genoemd te worden. Deeze *is*, deeze *moet* mijne laatſte pooginge op u zijn. Geef mij dog hoope, mijn waarde Kind: Mijn vreede hangt 'er aan: Met *hoope* maar zal ik mij voor deeze reize te vreede houden; en egter zal uw Vader niet voldaen zijn, zonder eene willelooze, en zelf blijmoedige gehoorzaamheid. — Geef mij maar hoope, mijn Kind!

U hoope te geeven, mijne allerlieffte, mijne toegeevendſte Mama, is zo veel als u alles te geeven. Kan ik eerlijk zijn, zo ik eene hoope geeve, die ik niet beveſtigen kan?

Zij was zeer toornig. Zij noemde mij weder eigenzinnig: Zij verweet mij, dat ik alleen mijne el-

eigene vooringenomenheid gadesloeg, en nog den vreede van haar gemoed, nog mijnen eigenen pligt in agt nam: ——— „ Het is eene smerte-„ lijke zaak, zeide zij, voor de ouderen van „ een kind, die zig in haar vermaakten geduuren-„ de den gantschen tijd van haare magtlooze „ kindsheid, en door ieder trap van haare kinder-„ lijke jaaren, en in ieder deel van haare op-„ voedinge tot aan den vrouwelijken staat, van „ wegens de beloften die zij vertoonde van het „ dankbaarst en gehoorzaamst kind te zullen wor-„ den; dat zij vinden, juist als de tijd gekoomen „ is, die hunne wenschen moest bekroonen, dat „ dit kind haar eigen geluk, en haarer ouderen „ troost, in den weg staet, en eene uitsteekende „ aanbiedinge, en nobele voorwaarden afslaende, „ haare beangste vrienden vermoeden geeft, dat „ zij gaarn de eigendom zou worden van eenen „ snooden Guit en Onverlaat; welke (de gele-„ genheid zij zo als ze wil) haare familie open-„ lijk trotseert, en metterdaad zijne handen be-„ zoedeld heeft met haars Broeders bloed. "

„ Ik hebbe het zeer lastig daarmede ge-„ had, zeide zij, tusschen uwen Vader en u; „ want uw mishaagen ziende, hebbe ik meer dan „ eens voor u gepleit: Dog alles te vergeefs. „ Men behandelt mij slegts als eene al te fialle „ Moeder, die uit beweegredenen van eene „ misprijzelijke toegeevendheid, een kind aan-„ moedige om zig tegen den wil van eenen Va-„ der aan te kanten. Men beschuldigt mij met de „ familie in twee stukken te verdeelen; ik met „ mijne jongste Dogter staende tegen mijn Man;

„ zij-

„ zijne twee Broeders, mijn Zoon, mijne oudſte
„ Dogter, en mijne Zuſter Hervey. Men heeft
„ mij te verſtaen gegeven, dat ik overtuigd moet
„ zijn van de welvoegelijkheid zo wel als van het
„ voordeel over het geheel (uw Broeder en de
„ Hr. Lovelace niet eens in aanmerkinge koomen-
„ de) van het *contract* met den Hr. Solmes,
„ waaraan zo *veele* contracten hangen, ter uit-
„ voeringe te brengen. „

„ Uws Vaders hart, zegge ik u nogmaal,
„ is 'er op geſteld: Hij heeft verklaard, dat hij lie-
„ ver geen Dogter in u had, dan eene over welke
„ hij geen beſtellinge kan maaken tot uw eigen
„ nut: Bijzonderlijk daar gij bekend hebt, dat
„ *uw hart vrij is*; en daar het algemeen nut van
„ zijne geheele familie door uwe gehoorzaamheid
„ ſtaet bevorderd te worden. Hij heeft inge-
„ bragt, arme Man! dat zijne menigvuldige aan-
„ vallen van jigt (elke vlaag meer dreigende
„ dan de voorige) hem geen ongemeene voor-
„ uitzigten geeven, of van wereldſch geluk, of
„ van een lang leeven: En hij hoopt, dat gij, die
„ men onderſtelt ter verlenginge van uws Groot-
„ vaders dagen te hebben medegewerkt, die van
„ uwen *Vader*, door uwe ongehoorzaamheid,
„ niet verkorten zult. „

Dit was eene zeer aandoenlijke drangreden, mijne waarde. Ik weende daarover met ſtilzwijgen. Ik kon daarop niet ſpreeken. En mijne Moeder ging voort. „ Welke kunnen derhal-
„ ven *zijne* beweegredenen zijn, Klaartje Har-
„ lowe, in de ernſtige begeerte, die hij heeft,
„ om dit verdrag voltooid te zien, dan het wel-

„ zijn en het grootmaaken van zijne familie; wel-
„ ke reeds goederen hebbende die den hoogſten
„ ſtand niet kwaalijk paſſen, niet wel anders dan
„ naar grooter eere en aanzien ſtaen kan? Hoe
„ gering zodanige oogmerken als deeze u ook
„ mogen voorkoomen, Klaartje, gij weet, dat
„ zij bij geen anderen van de familie van geringe
„ waarde zijn: En uw Vader wil zelve oordee-
„ len, wat waarſchijnelijk of niet waarſchijnelijk
„ geſchikt is om het nut zijner kinderen te bevor-
„ deren. Uwe afgetrokkenheid, kind, (*gemaak-
„ te* afgetrokkenheid noemen het zommige)
„ ſmaakt, moet ik u zeggen, naar grooter bijzon-
„ derheid, dan wij bedoelen te houden. Zedig-
„ heid en Nederigheid zullen u derhalven verplig-
„ ten om eer u zelve te miſtrouwen wegens *ei-*
„ *genzinnigheid*, dan oogmerken te berispen,
„ welke alle de wereld najaagt, daar de geleegen-
„ heid zig aanbiedt. „

Ik zweeg nog ſtil, en zij voer voort. ——
„ Het is van wegens het gevoelen, Klaartje, 't
„ welk uw Vader heeft van u, en van uwe voor-
„ zigtigheid, gehoorzaamheid, en dankbaar-
„ heid, dat hij voor uwe toeſtemminge inſtond, in
„ uw afweezen; (voor dat gij van Juffer Howe
„ weder t' huis kwamt) en dat hij daarop contra-
„ cten bouwde en voltooide, welke niet verijdeld
„ nog te niet gedaen kunnen worden. „

Maar waarom dan, dagt ik, ontvingen zij mij, toen ik van Juffer Howe weder t' huis kwam, met zo veel ſtaatigheid geſchikt om mij vreeze aan te jaagen? —— Voorzeker, mijne waarde, deeze reden, gelijk alle de overige, wierd mijne Moeder opgedrongen. Zij

Zij ging voort. „ Uw Vader heeft verklaard, „ dat uwe onverwagte tegenſtand, (*Onverwagt*, „ beliefde het haar die te noemen) en des Hren. „ Lovelaces aanhoudende bedreigingen en belee- „ digingen, hem meer en meer overtuigen, dat „ het noodzaakelijk is eenen kort-aanſtaenden dag „ te bepaalen, om een einde te maaken van al- „ le hoope voor dien man, en van zijne eigene „ bekommeringen uit de ongehoorzaamheid van „ een zo begunſtigd kind voortſpruitende. Hij „ heeft derhalven daadlijk ordre gegeven, om „ ſtaalen van de koſtelijkſte zijde ſtoffen van Lon- „ den te ontbieden, ——— „

Ik ſprong op. —— Ik was buiten adem —— Ik hijgde naar denzelven, op deeze verſchrikkelijke ſchielijkheid. —— Ik ſtond gereed om mij met drift daartegen te uiten. Ik wiſt van wien de *gelukkige* vindinge moeſt koomen: De gemoederen der Vrouwen, hoorde ik eens mijnen Broeder zeggen, die maar zo verre gebragt konden worden, dat zij de veranderinge van haaren ſtaat in *overweeginge* namen, waaren ligtlijk tot een *vaſt beſluit* te krijgen door den glans en luiſter van de Huwelijks-Voorbereidzelen, en de eerzugt van de meeſtres eener familie te worden. —— Maar het beliefde haar zig ſpoedig voort te reppen, dat ik geen tijd mogt hebben om mijn tegenzin tegen zulk eene bekendmaakinge uit te drukken —— op deeze wijze.

„ Uw Vader derhalven, mijn Klaartje, kan „ nog om uwentwille, nog om zijns zelfs wille, „ met zulk eene onzekerheid worſtelen, die zij-

„ ne ruſt zo benadeelt. Het heeft hem zelf goed-
„ gedagt mij te kennen te geeven, wanneer ik u
„ voorſprak, dat het mij paſt, zo zeer ik mijn
„ eigen vreede liefhebbe [*Hoe hard voor zulk*
„ *eene Vrouw!*] en zo ik wenſche, dat hij mij
„ niet verdagt houde van heimelijk het aanzoek te
„ begunſtigen van eenen ſnooden Guit, (een
„ character waarop de geheele Sexe, belieft het
„ hem te zeggen, eerbaar en oneerbaar, maar al
„ te veel verzot zijn!) mijn gezag over u te ge-
„ bruiken: En dat ik Dit met te minder zwaarig-
„ heid mag doen, alzo gij bekend hebt [De oude
„ deun!] *dat uw hart vrij is.*"

Eene onverdiende ſmaadreden ten aanzien van mijne Moeder, zekerlijk, was deeze van de agtinge onzer Sexe voor eenen Ligtmis; nademaal zij haare keuze op mijnen Vader liet vallen boven verſcheidene vrijers van gelijke middelen, om dat deeze wegens hunne zeden niet zo hoog te boek ſtonden.

„ Uw Vader, voegde zij 'er bij, gaf, toen hij
„ uitging, mij te kennen, wat hij van mij ver-
„ wagtede, ingevalle ik vond, dat ik den ver-
„ eiſchten invloed niet op u had —— Het was
„ dit — Dat ik mij terſtond van u zoude affchei-
„ den, en u op u zelve alleen laaten ondervinden
„ het gevolg van uwe dubbele ongehoorzaam-
„ heid. — Ik ſmeeke u derhalven, mijne lieve
„ Clariſſa, beſloot zij, en dat wel op de ernſtig-
„ ſte en tederſte wijze, dat gij aan uwen Vader,
„ bij zijne t' huiskoomſt, uwe bereidwillige gehoor-
„ zaamheid te kennen geeft; en dit zo wel om
„ mijnenthalven als om u zelve. "

Aan-

Aangedaen van de goedheid van mijne Moeder jegens mij, en van dat gedeelte haarer redeneeringe, 't welk haar eigen vreede betrof, en het vermoeden 't welk zij hadden van haare heimelijke neiginge om den man zo zeer bij hen gehaat, te trekken voor den man, waarvan *ik* zo veel afkeer hebbe; konde ik niet anders dan wenschen, dat het mij mogelijk waare te gehoorzaamen. Ik was in gepeins, ſtond in twijffel, was in overleg, en zweeg eenigen tijd ſtil. Ik kon zien, dat mijne Moeder hoopte, dat de uitſlag van deeze twijffelinge haare redekavelingen gunſtig zou beantwoorden. Maar toen mij erinnerende, dat alles voortkwam uit de aanſtookingen van een Broeder en Zuſter, geheel en al gedreeven van baatzugtige en nijdige oogmerken; Dat ik de behandelinge niet verdiend had, die ik eenigen tijd geleeden had; Dat de ſchande mij aangedaen *reeds* op aller tongen gebragt was; Dat de man was Mr. Solmes; en dat mijn afkeer tegen hem te algemeen bekend was, dan dat mijne inwilliginge tot lof van mij of van hen kon ſtrekken: Dat het mijnen Broeder en Zuſter eene zegepraal verſchaffen zou over mij, en den Hr. Lovelace, waarin zij niet zouden nalaaten zig te beroemen; en welke, ſchoon 'er mij weinig aangelegen was, om daarop ten *zijnen* opzigte agt te geeven, nogthans van doodlijke ongelukken zou kunnen gevolgd worden —— En dan, des Hren. Solmes mishaagelijke perſoon, zijne nog mishaagelijker zeden; zijn laag verſtand —— Verſtand! de glorij van een man, die het hoofd en de beſtierder eener familie zo weinig miſſen kan, om dien eerbied

voor hem te bewaaren, welken eene goede Vrouw (en dat wel ter billijkinge van haare eigene keuze) zelve hem behoort te bewijzen, en te wenſchen dat elk een hem bewijze — En daar des Hren. Solmes *minderheid* in deeze agtbaare bekwaamheid der menſchlijke ziele (het ſtae mij vrij dit bij u te zeggen, hoewel ik mijzelve daardoor ook niet veel aanmaatige) allen toekoomenden zo wel als allen tegenwoordigen beſchouweren verkondigen zoude, welke mijne voornaame beweegreden moeſt geweeſt zijn — Alle deeze aanmerkingen ter mijner herdenkinge koomende indringen, Ik zou gaarn, Madam, zeide ik, mijne handen zamenvouwende, met een ernſt waartoe mijn hart geheel te zamenſpande, de wreedſte pijningen draagen, verlies van ledemaaten, en zelf van leeven ondergaen, om *u* vreede te bezorgen. Maar deeze man, elken oogenblik, dat ik wel, op uw bevel, met gunſt op hem zou willen denken, is te meer mijn afgrijzen. Gij kunt, inderdaad gij kunt niet denken, hoe mijne gantſche Ziel tegen hem gekant is! — En te ſpreeken van Contracten die geſlooten zijn; van ſtaalen; van een kortaanſtaenden dag! — Bewaar mij, bewaar mij, O mijne allerlieffſte Mama, bewaar uw Kind, voor dit zwaarwigtig, voor dit ondraagelijk kwaad! —

Nooit was 'er een gelaat, 't welk zulke ſpreekende blijken uitdrukte, dan dat van mijne Moeder deed, van eenen benaauden angſt, welken zij poogde te verbergen onder eene gramſchap, die zij gedwongen wierd aan te neemen — Tot dat de laatſte den eerſten overwinnende, zij

zig

zig met een opgeheven oog van mij afkeerde en ſtampvoetende, — *Wonderbaare ſtijfzinnigheid!* waaren de eenige woorden, welke ik hoorde van eene reden, die zij in grammen moede voortbragt; en ſtond heen te gaen. — Ik toen, halfonzinnig geloove ik, greep haare japon — Heb geduld met mij, mijne allerlieffte Madam! zeide ik — Verſtoot *gij* mij niet geheel en al! — Indien gij uzelve van uw kind *moet* affcheiden, laat het dog niet zijn met eene *volſtagene* verwerpinge van *uwen eigenen* kant! —— Mijne Oomen mogen hard van harten zijn —— Mijn Vader onbeweegelijk — Van mijns Broeders Heerſchzugt, en van mijns Zuſters afgunſt mag ik te lijden hebben! — Maar laat mij dog niet verliezen de Liefde van mijne Mama; ten minſten, haare Ontferminge.

Zij keerde zig tot mij met minzaamer ſtraalen —— Gij *hebt* mijne Liefde! Gij *hebt* mijne Ontferminge! Maar, O mijne lieffte meid, —— Ik hebbe de *uwe* niet.

Inderdaad, inderdaad Madam, gij hebtze: En allen mijnen Eerbied, alle mijne Dankbaarheid hebt gij! —— Maar in dit *een* ſtuk —— Kan men mij voor deeze *eene reize* niet te wille zijn? —— Wil men geen *expedient* aanneemen? Hebbe ik niet een zeer redelijken voorſlag gedaen ten opzigt van den Hr. Lovelace?

Ik wenſchte wel, om onzer beider wille, mijne lieve onoverreedelijke meid, dat de beſliſſinge van dit ſtuk aan mij ſtond. Maar waarom, daar gij weet dat het zo niet is, waarom kwelt en dringt gij mij dus? —— Van den Hr. Lovelace af te zien, is nu maar de *helft* van 't geen men be-

doelt. Nog zal iemand anders gelooven, dat de aanbiedinge u ernſt is, zo ſk het al deed. Terwijl gij ongetrouwd blijft, zal de Hr. Lovelace hoope hebben —— en gij, naar het gevoelen van anderen, genegenheid.

Met uw verlof dat ik zegge, waardſte Madam, Dat *uwe* goedheid jegens mij, *uw* geduld, *uw* vreede meer bij mij weegen, dan al het overige te zamen genomen: Want ſchoon ik van mijnen Broeder, en door zijne aanſtookingen, van mijnen Vader, in dit ſtuk behandeld worde als eene ſlaavin, en niet als eene Dogter, nogthans is mijn gemoed niet ſlaafſch. Gij hebt mij niet opgebragt om laag van ziel te zijn.

Zo, Claris! gij verklaart uw reeds openlijk partij van uwen Vader! Ik hebbe te vooren maar te veel reden gehad, om zo zeer te *dugten* —— Waar wil dit op uitkoomen? —— *Ik*, en daarop zugtede mijne waarde Mama, — *Ik* ben wel gedwongen veel hoofden te vlijen —

Dat gij daartoe gedwongen *zijt*, mijne altoos-geëerde Mama, is mij ſmertelijk, En kan men denken, dat deeze bedenkinge zelf, en de ſchroom voor hetgeen van een veel *erger*-geaart man (een man, die niet half het verſtand van mijnen Vader heeft) moge voortkoomen, geen indruk op mij gemaakt heeft, ten nadeele van den huwelijken-ſtaat? Egter is het eenige zoort van verligtinge, als men onbehoorelijke beheerſchinge draagen moet, die te draagen van een man van verſtand. Mijn Vader, hebbe ik u hooren zeggen, Madam, was voor jaaren een zeer goed-

aartig

aartig heer — Onopſpraakelijk in perſoon en zeden. — Maar de man mij voorgeſteld —

Laat na te ſmaalen op uwen Vader [ſmaalde ik, mijne waarde, in 't geen ik gemeld hebbe, en ik denke dat het genoegzaam de eigene woorden zijn, op mijnen Vader?] Het is niet mogelijk, moet ik nog eens en andermaal zeggen, dat, waaren alle mannen *even* onverſchillig bij u, gij dus weerbarſtig in uwen wil kondt zijn. Ik ben uwer hardnekkigheid moede — *Onverzettelijkſte* kleuter! — Gij vergeet, dat ik mij van u moet afſcheiden, indien gij u niet wilt onderwerpen. Gij erinnert u niet, dat uw Vader u zal aanvatten, daar ik u laate. Nog eens, evenwel, zal ik u vraagen, — Hebt gij vaſt beſlooten uws Vaders misnoegen te trotſeeren? — Hebt gij beſlooten uwe Oomen openlijk te tarten? — Wilt gij liever met ons alle vriendſchap breeken, dan den Hr. Solmes begunſtigen? — Dan mij hoope geeven?

Verſchrikkelijke keuze! — Maar koomt het niet aan op mijne opregtheid, op de onvervalſchtheid van mijn hart, in het antwoord dat ik geeve? Zou mogelijk mijne eeuwige gelukzaligheid niet het offer kunnen zijn? Zal niet de minſte ſchaduw van de *hoope*, die gij zo even van mij eiſchte, tot eene volſtrekte en ſpoedige *zekerheid* worden voortgedreeven? Zoekt men niet om mij te verſtrikken, om mij te vangen in het net van mijne eigene begeerte om te gehoorzaamen, indien ik antwoorden geeven konde, waaruit men eenige *hoope* konde trekken? — Vergeef mij, Madam: Verdraag de ſtoutheid van uw Kind in zulk eene zaak als *Deeze!* — Huwelijks-voorwaarden opgeſteld!

ſteld! — ſtaalen ontbooden! Een haaſtaanſtaende dag! — Lieve, lieve Madam, hoe kan ik hoope geeven, zonder voorneemen te hebben om deezes mans te zijn?

Ach! meid, zeg nooit dat uw *hart vrij* is! Gij bedriegt uzelve, zo gij het denkt.

Dus gejaagd te worden (en ik wrong mijne handen van ongeduld) door de opſtookingen van eenen kwaadbrouwenden, eenen heerſchzugtigen Broeder, en van eene Zuſter, die —

Hoe dikwijls, Claris, moet ik uwe onzuſterlijke ſmaadredenen verbieden? — Staet niet uw Vader, ſtaen niet uwe Oomen, ſtaet niet ieder een den Hr. Solmes voor? — En laate ik u zeggen, ondankbaare kleuter, en niet min onbeweegelijk dan ondankbaar, laate ik u *bij herhaalinge* zeggen, dat niets, dan eene Min uwer voorzigtigheid onwaardig, een Kind onlangs nog zo gehoorzaam, nu zo weerbarſtig maaken kan. Gij kunt giſſen, wat uws Vaders eerſte vraag zal zijn bij zijne t'huiskoomſt. Hij *moet* te weeten koomen, dat ik niets op u kan uitregten. Ik hebbe het mijne gedaen. Zoek *mij*, zo gij van gevoelen verandert eer hij wederkoomt: Gij hebt nog een weinig meer tijds, alzo hij het avondmaal daar blijft houden. Ik zal *u* niet meer zoeken, nog aanzoeken. — En weg ſnelde zij.

Wat konde ik anders doen dan weenen?

Ik ben ten uiterſten aangedaen van wegen mijne Moeder — meer, moet ik zeggen, dan van wegen mijzelve. En inderdaad, alles in aanmerkinge genomen zijnde, en bijzonderlijk, dat de maatregels, waarin zij mede getreeden is, ſtrij-

ſtrijdig zijn (gelijk ik zeggen durve, dat ze zijn) tegen haar eigen oordeel, zo *verdient* zij meer medelijden, dan ikzelve. —— Voortreffelijke Vrouw! Wat jammer is het, dat zagtmoedigheid en toegeevendheid niet gepaard gaen met de verſchuldigde belooningen dier bekoorelijke gaaven! —— Noghtans, had zij heftige geeſten niet doen zien, (gelijk ik elders met geen gering leedweezen hebbe aangemerkt) dat zij haaren geeſt in de magt hadden, het konde dusdanig niet geweeſt zijn.

Dog hier, vervoerd door mijne pen, laate ik mijne Moeder in eigenen naam op mij vertoornd zijn. Zij gaf mij wel te kennen, dat ik *haar* moeſt zoeken, indien ik van gevoelen *veranderde*; eene voorwaarde, die zo veel is als een verbod van bij haar te koomen: Maar voor zo verre zij mij misnoegd verliet, zal het niet eenen zeer grooten ſchijn van hardnekkigheid hebben, en naar eene zoort van verwerpinge gelijken van haare bemiddelinge ten mijnen voordeele, indien ik voor mijns Vaders wederkoomſt niet naar beneden gae, om haare ontferminge, en haar zagt verſlag aan hem, van haar af te ſmeeken?

Ik zal mij tot haar begeeven. Liever had ik dat alle de wereld, dan mijne Mama, toornig op mij waare!

Ondertuſſchen, om mij van papieren van deezen aart te ontſlaen, zal Hanna dit ter bewuſte plaatze nederleggen. Zo er twee of drie Brieven te gelijk tot u koomen, zij zullen maar van tijd tot tijd, de angſten en zwaarigheden uitdrukken, onder welke het gemoed zugt van

uwe

uwe ongelukkige dog altoos toegenegene vriendin

CL. H.

XXI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Saterdag avond.

Ik ben beneden geweest. Ik moete ongelukkig zijn, dunkt mij, in alles wat ik doe, al is mijn oogmerk nog zo goed. Ik hebbe de zaak erger in plaatze van beter gemaakt: Gelijk ik u nu zal verhaalen.

Ik vond mijne Moeder en Zuster te zamen in mijns Zusters benedenkamer. Mijne Moeder, vreeze ik van wegens het gloeijen van haar fraaij gelaat, (en gelijk het donkerder en norser rood in dat van mijne Zuster bevestigde) had zig met ijver geuit tegen haar *ongelukkiger* kind: Misschien zulk een berigt van het voorgevallene geevende, 't welk haar mogt zuiveren, en Bella, en door haar mijn Broeder en Oomen, overtuigen van de opregte poogingen, die zij bij mij had aangewend.

Ik trad binnen als een verslagen misdaadige; en verzogt om de gunst van een afzonderlijk gehoor.

hoor. Mijns Moeders antwoord gaf, met gezigt en woorden, maar al te veel reden voor mijn bovengemeld vermoeden.

Gij hebt, zeide zij, (mij met eene ſtrafheid aanziende, die nooit wel vlijt bij haare zoete trekken) eer een *verzoekend*, dan een *inwilligend* weezen, Clariſſa Harlowe: Hebbe ik mis, zo zeg het mij; en ik zal met u alleen gaen werwaards gij wilt. —— Trouwens, het zij zo of niet, het geen gij te zeggen hebt, moogt gij wel bij uwe Zuſter zeggen.

Mijne Moeder, dagt mij, mogt wel met mij alleen gegaen zijn, alzo zij weet, dat ik geen vriendin aan mijne Zuſter hebbe.

Ik koome beneden, Madam, zeide ik, om u om vergiffenis te ſmeeken van alles, wat gij niet wel mogt hebben opgenomen, in 't geen boven voorviel ten opzigt van u eerwaarde zelve; en dat het u believe u beſt te doen, om het misnoegen van mijn Papa tegen mij, bij zijne t' huiskoomſt, te verzagten.

Zulk een verzwaarend gezigt; zulke opgeheven handen en oogen; zulk een gefronſt voorhoofd in mijne Zuſter!

Mijne Moeder was buiten dat alles vertoornd genoeg; en vraagde mij, waartoe ik beneden kwam, indien ik nog zo onhandelbaar waare.

Zij had de woorden naauwlijks geſproken, wanneer Shorey binnen kwam om haar te zeggen, dat de Hr. Solmes in de voorzaal was, en verzogt te mogen binnen koomen.

Lelijk ſchepzel! Wat bragt hem hier laat in den

den avond, daar 't geheel donker was? — Maar, bij nader overweeginge, geloove ik, dat het beſtoken was, dat hij hier op het avondmaal zou zijn, om den uitſlag der onderhandelinge tuſſchen mijne Moeder en mij te verneemen, en op dat mijn Vader t'huiskoomende ons te zamen mogt vinden.

Ik ſpoedde mij weg; maar mijne Moeder gebood mij (nademaal ik beneden gekoomen was, alleen, gelijk zij zeide, om haar den ſpot aan te ſteeken) niet heen te gaen; en te gelijk te zien, of ik mij jegens den Hr. Solmes zo gedraagen konde, dat het haar mogt aanmoedigen, om zulk een gunſtig verſlag aan mijnen Vader te doen, waartoe ik haar verzogt had.

Mijne Zuſter was wonder in haar ſchik. Ik was verdrietig, dat ik dus was in 't net gekreegen; en dat mij zulk eene gramme en grievende beſtraffinge wierd toegebeeten, met een gelaat meer gelijkende naar de bitze Zuſter, dan de toegeevende Moeder, indien ik mij onderwinden moge zo te ſpreeken; Want zij zelve ſcheen ook genoegen te hebben, dat ik dus verraſt wierd.

De man trapte binnen. Zijn gewoone gang is bij poozen, als of hij (van wegens dezelve ledigheid van denken, die Drydens Kinkel fluiten deed) zijne treden telde; en maakte eerſt zijne houten *reverentie* aan mijne Moeder; daarna aan mijne Zuſter; vervolgens aan mij, als of ik reeds zijn Wijf waare, en daarom laatſt bij hem in aanmerkinge moeſt koomen; en bij mij zitten gaende, vertelde hij ons in 't algemeen, wat weer het was. Zeer koud maakte hij het; dog ik was warm

warm genoeg. Daarop zig tot mij wendende; En hoe vindt *gij* het, Juffer? was zijne vraag; en hij zou mijne hand gevat hebben.

Ik trokze weg, zo ik geloove, ſmaadlijk genoeg. Mijne Moeder fronſte haar voorhoofd. Mijne Zuſter beet op haare lip.

Ik konde mijzelve niet te binnen houden: Mijn leeven was ik nooit zo ſtoutmoedig; want ik ging met mijne ontſchuldiginge voort, als of 'er de Hr. Solmes niet geweeſt waare.

Mijne Moeder kreeg een kleur, en zag op hem, op mijne Zuſter, en op mij. Mijns Zuſters oogen waaren meer geopend en grooter, dan ik ze ooit te vooren zag.

De man verſtond mij. Hij bremde, en ging van den eenen ſtoel op den anderen zitten.

Ik ging voort, ſmeekende om een gunſtig verſlag van mijne Moeder. Niets dan onverwinbaare tegenzin, zeide ik ——

Wat wil de meid beginnen, viel mijne Moeder tuſſchen beide in? Hoe, Claris! —— Is dit een onderwerp! — Is dit! — Is dit! — Is dit een tijd — En zij keek den Hr. Solmes weder aan.

Het is mij leed, bij herdenkinge, dat ik mijne Moeder zo zeer verlegen maakte — Voorzeker het was eene groote vrijpoſtigheid in mij.

Ik verzoeke *excuus*, Madam, zeide ik. Dog mijn Papa zal haaſt t'huis koomen. En nademaal het mij niet vrij ſtaet om heen te gaen, ben ik nederig van gevoelen, dat het niet noodig is, dat des Hren. Solmes tegenwoordigheid mij beroove van deeze gelegenheid, om uw gunſtig verſlag af te ſmeeken; en tevens zo bij nog om mijnenthalven

zijn.

zijn bezoek hier doet (hem aanziende) om hem te overtuigen, dat het onmogelijk van eenig nut kan zijn ——

Is de meid dul? zeide mijne Moeder, mij in de reden vallende.

Mijne Zuſter, zig houdende als of zij mijne Moeder in het oor luiſterde —— Dit is —— Dit is *ſpijt*, Madam [zeer *ſpijtig* ſprak zij het woord] om dat gij haar geboodt te blijven.

Ik keek haar ſlegts eens aan, en mij tot mijne Moeder keerende, Laat mij toe, Madam, zeide ik, mijn verzoek te herhaalen. Ik hebbe nog Broeder, nog Zuſter! —— Indien ik de gunſt van mijne Mama verlieze, ben ik voor altoos verlooren.

De Hr. Solmes verplaatſte zig op zijnen eerſten ſtoel, en viel aan 't bijten op den knop van zijn ſtok, een uitgeſneeden hooſd, al zo lelijk als zijn eigen —— Ik dagt niet, dat de man zo veel *gevoel* had.

Mijne Zuſter ſtond op, met een aangezigt over en over ſcharlaken, en naar de tafel ſtappende daar een waaijer lag, nam zij dien op, en ſchoon de Hr. Solmes had aangemerkt, dat het weer koud was, waaide zij zig daarmede zeer geweldig.

Mijne Moeder kwam tot mij, en toornig mij bij de hand krijgende, leidde zij mij uit die kamer in mijne eigene, welke gij weet dat daar naaſt aan is —— Is dit gedrag niet zeer ſtout, zeer tergende, denkt gij, Klaartje?

Ik verzoeke u om vergeevinge, Madam, indien het u zo toeſchijne. Dog inderdaad, mijne waar-

waarde Mama, daar ſchijnen ſtrikken voor mij geſpannen te worden. Ik kenne maar al te wel mijns Broeders drijven. Met een goed woord zal hij mijne toeſtemminge hebben tot alles, waaruit hij mij tragt te wroeten. ——— Nog hij, nog mijne Zuſter behoeven de helft van de moeite te neemen. ———

Mijne Moeder ſtond ten hoogſten misnoegd van mij weg te gaen.

Ik verzogt haar te blijven: Eene gunſt, maar eene gunſt, liefſte Madam, zeide ik, met uw verlof dat ik van u ſmeeke.

Wat wil de kleuter?

Ik zie hoe alles wordt in 't werk geſteld. — Ik kan nooit, nooit kan ik denken om den Hr. Solmes. Mijn Papa zal onſtuimig zijn, als hem dit gezegd wordt. Zij zullen over de tederheid van uw hart jegens een arm kind, 't welk anders van iedereen verweezen ſchijnt, oordeelen uit de gewilligheid, die gij reeds getoond hebt, om naar mijne gebeden te luiſteren. Men zal poogingen aanwenden om mij op te ſluiten, en om mij uit uwe tegenwoordigheid te houden, en uit de tegenwoordigheid van iedereen, die mij plegten te beminnen. [*Dit wordt gedreigd, mijne waarde Juffer* Howe] Indien men dit uitwerke; indien het buiten mijne magt geſteld worde mijne eigene zaak te verdeedigen, en mij te beroepen op U, en op mijnen Oom Harlowe, op welke alleen ik hoope hebbe; — dan zal ieder oor tegen mij geopend zijn, en alle agterklap gereeden ingang vinden —— Het is derhalven mijn ootmoedig verzoek, Dat gij, bij de ſchandelijke verboden,

waaronder ik reeds zugte, niet wilt toeſtaen, zo gij het weeren kunt, dat *uw* oor mij ontzegd worde.

Uwe luiſtervink Hanna heeft u deeze kundſchap gegeven, gelijk ze veele andere doet.

Mijne Hanna, Madam, luiſtert niet — Mijne Hanna ——

Niet meer ten voordeele van Hanna — Hanna weet men, dat kwaad rokkent — Hanna is bekend — Dog niet meer van die ſtoute bemoeijal — Het is waar, uw Vader dreigde u in uwe kamer op te ſluiten, indien gij u niet onderwierpt, om dies te zekerder u de gelegenheid te beneemen, van briefwiſſelinge met diegeenen te houden, die uw hart tegen zijnen wil verharden. Hij gebood mij u dit te zeggen, toen hij uitging, indien ik u halſterrig vond. Dog ik wilde niet gaarn zulk eene harde verklaaringe overbrengen; nog al hoopende, dat gij met eene onderwerpelijke geſteltenis bij ons zoudt beneden koomen. Hanna heeft dit beluiſterd, onderſtelle ik; en heeft het u verteld; als ook, dat hij verklaarde uw hart te willen breeken, liever dan dat gij het zijne breeken zoudt. En ik verzekere u nu, dat gij zult opgeſlooten worden, en belet om iemand van ons met uwe aanzoeken laſtig te vallen: En wij zullen eens zien, wie zig te onderwerpen heeft, Gij aan ons, of iedereen aan u.

Ik ondernam weder Hanna te ontſchuldigen, en het laatſte deel der kundſchap te ſchuiven op mijne Zuſters Echo, Lijsje Barnes, die daarvan geſnoefd had bij eene andere Dienſtboode: Dog ik kreeg weder bevel om over dat ſtuk ſtil te zwijgen.

gen. Ik zou wel haaſt bevinden, beliefde het mijne Moeder te zeggen, dat *andere* al zo vaſt bij hun beſluit konden blijven, als ik hardnekkig was: En eens voor al, wilde zij 'er bijvoegen, dat nademaal zij zag, dat ik op haare toegeevendheid boogde, en onverſchillig was of ik haar in twiſt inwikkelde met mijnen Vader, en zijne Broederen, en met haare andere kinderen, zij mij nu wilde verzekeren, dat zij alzo vaſt in het beſluit was *tegen* den Hr. Lovelace, en *voor* den Hr. Solmes en de familie-ontwerpen, als eenig menſch; en haare toeſtemminge niet zou weigeren aan eenige maatregelen, die men noodig zoude agten, om een weerſpannig kind weder tot haaren pligt te brengen.

Ik ſtond op het punt van te bezwijken. Zij was zo goed om mij haar arm ter ondersteuninge te leenen.

En is dit alles, zeide ik, hetgeen ik van mijne Mama te hoopen hebbe?

Dat is 't. Maar, Klaartje, deeze eene gelegenheid geeve ik u nog —— Treed weder in tot den Hr. Solmes, en gedraag u beſcheiden tegen hem; en laat u Vader u te zamen vinden, ten minſten in eenen *burgerlijken* omgang.

Mijne voeten bewoogen zig (van *zelve*, denke ik) verder van de kamer af daar hij was, en naar den trap; en daar bleef ik een weinig ſtil ſtaen.

Zo gij, vervolgde zij, vaſt beſlooten hebt uw ſtuk tegen ons alle uit te houden —— dan moogt gij wel naar uwe bovenkamer gaen (gelijk gij gereed ſtaet) — En God helpe u!

God helpe mij inderdaad! want ik kan geen hoope geeven tot hetgeen ik niet kan voorneemen — Dog laat ik uwe gebeden hebben, mijne lieve Mama! — Zij zullen de mijne hebben, die mij in allen deezen kommer gebragt hebben.

Ik maakte beweeginge om naar boven te gaen ——

En *wilt* gij naar boven gaen, Claris?

Ik wendde mijn aangezigt tot haar: Mijne gedienstige traanen moesten voor mij spreeken: spreeken konde ik op dat pas niet; en stond stil.

Goede meid, plaag mij dus niet! — Lieve, goede meid, plaag mij dus niet! — haare hand uithoudende; dog insgelijks stil staende.

Wat *kan* ik doen, Madam? — Wat *kan* ik doen?

Treed weder in, mijn kind — Treed weder in, mijn *lief* kind! — herhaalde zij; en laat uw Vader u te zamen vinden.

Wat, Madam, om *hem* hoope te geeven? — om hoope te geeven aan den Hr. Solmes?

Hardnekkige, stijfzinnige, ongehoorzaame Clarissa! met eene verstootende hand, en toornig gelaat; doe dan uw eigen zin, en ga naar boven! —— Maar koom niet weder beneden, belaste ik, u zonder verlof, of voor dat men uws Vaders goeddunken omtrent u zal weeten.

Zij snelde van mij, grootlijks verbolgen: En ik klom naar boven met een zeer zwaarmoedig hart; en voeten al zo traag, als mijn hart zwaarmoedig was.

* * * *

Mijn Vader is t' huis gekoomen; en mijn Broeder met hem. Zo laat als het is, hebben zij zig alle te zamen opgeſlooten. Geen deur gaet open, geen ziel beweegt zig. Hanna, als zij op en neer gaet, wordt van iedereen geſchuwd als eene die onrein is.

* * * *

De gramſtoorige Vergaderinge is opgebroken: Mijne twee Oomen, en mijne Moeij Hervey zijn ontbooden, naar het ſchijnt, om hier morgen ogtend te ontbijten. Ik zal dan, denke ik, mijn vonnis te weeten koomen. Het is elf geſlagen, en ik hebbe ordre ontvangen om niet te bed te gaen.

Twaalf uuren.

Op dit oogenblik zijn mij de ſleutels van alles afgenomen. Daar was een voorſlag om mij beneden te ontbieden: Maar mijn Vader zeide, dat hij niet verdraagen konde mij te zien. —— Wonderbaare veranderinge in weinige weeken! —— Shorey was de boode. De traanen ſtonden in haare oogen, toen zij haare boodſchap overbragt.

Gij, mijne waarde, zijt gelukkig. — Dat gij altoos zo moogt zijn! —— En dan kan ik nooit geheel en al elendig zijn. Adieu, mijne geliefde vriendin!

CL. HARLOWE.

XXII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Sondag ogtend, den 5 van Maart.

Hanna heeft mij zo even, uit de heimelijke plaatze in den muur des tuins, een Brief gebragt van den Hr. Lovelace, die gisteren avond daar gelegd, en ook ondertekend is van den Lord M.

Hij berigt mij daarin, „ Dat de Hr. Solmes „ zig beroemt, dat hij binnen weinig dagen staet „ te trouwen met eene der schuwste Jufferen in „ Engeland: Dat mijn Broeder zijne meeninge „ verklaart: Dit schuw creatuur, zegt hij, ben „ ik; en hij verzekert iedereen, dat zijne jongste „ Zuster zeer haast des Hren. Solmes vrouw zal „ zijn. Hij geeft mij berigt van de besproken staa- „ len, van welke mijne Moeder mij gewag „ maakte.

Niet een ding ontsnapt hem, dat hier in huis gedaen of gesproken wordt.

„ Mijne Zuster, zegt hij, verhaalt dezelve „ dingen; en dat wel met zulke bijzondere ver- „ zwaaringen van hoonende schamperheid tegen „ *hem*, dat hij niet dan ten uitersten geraakt kan „ zijn, zo wel over de wijze waarop, als van „ wegen de gelegenheid, waarbij zij het doet; en „ hij drukt zig met groote heftigheid daarover uit.

„ Hij

„ Hij weet niet, zegt hij, welke beweeg-
„ redenen mijne Bloedverwanten dog kunnen
„ hebben, om zulken man als Solmes voor hem
„ te trekken. Zijn het voordeelige Huwelijks-
„ voorwaarden, Solmes zal niet aanbieden, 't
„ welk hij weigere in te willigen.

„ Wat zijn Capitaal, en Geslagt belangt; op
„ het eerst kan niet te zeggen vallen: En ten op-
„ zigt van het tweede, wil hij zig zelven door
„ eene zo haatelijke vergelijkinge niet onteeren.
„ Hij beroept zig op Lord M. wegens de gere-
„ geldheid van zijn leeven en zeden zedert hij
„ om mij gevrijd heeft, of eenige hoope had
„ op mijne gunst. „

Ik onderstelle, dat hij de ondertekeninge van deezen Brief door zijn Lordschap, als een getuigenis voor hem wil hebben opgenomen.

„ Hij verzoekt mij om verlof, om in gezel-
„ schap met Milord, op eene vreedzaame wijze,
„ zijne opwagtinge te koomen maaken bij mijnen
„ Vader of Oomen, ten einde om zulke voor-
„ slagen te doen, die *moeten* aangenomen wor-
„ den, indien zij hem maar willen zien, en hoo-
„ ren welke die zijn: En hij zegt mij, dat hij
„ zig aan alle maatregelen wil onderwerpen,
„ welke ik zal voorschrijven, om eene Verzoe-
„ ninge te wege te brengen. „

Hij onderwindt zig om zeer ernstig mij aan te staen, „ dat ik hem eene heimelijke bijeenkoomst
„ vergunne den eenen of anderen avond, in
„ mijns Vaders tuin, vergezeld van dien het mij
„ behaage. „

Inderdaad, mijne waarde, indien gij zij-

nen Brief zaget, gij zoudt denken, dat ik hem groote hoope gegeven had, en dat ik regtſtreeks in onderhandelinge met hem ben; of dat hij verzekerd is, dat mijne vrienden mij zullen drijven om tot eene vreemde beſcherminge mijne toevlugt te neemen; want hij heeft de ſtoutheid om mij, in Milords naam, eene ſchuilplaatze aan te bieden, indien ik om Solmes wil op eene tyranniſche wijze behandeld wierd.

Ik vermoede, dat het de gewoonte van deeze ſexe is, dat zij de onbedagtzaame uit de onze tragten te verſtrikken door ſtoute onderſtellingen en aanbiedingen, op hoope dat wij te inſchikkelijk, of te ſchaamagtig zullen zijn om met hen te twiſten; en om dus niet te rug gezet zijnde, ons ſtilzwijgen te rekenen, als vrijwillig gegevene toeſtemmingen, of inwilligingen ten hunnen voordeele.

Daar zijn andere bijzonderheden in deezen Brief, welke ik aan u behoorde te melden: Dog ik zal de gelegenheid waarneemen om u den brief zelven of een afſchrift daarvan te zenden.

Wat mij zelve belangt, ik ben zeer gemelijk als ik bedenke, hoe ik van den eenen kant *getrokken*, van den anderen kant *gedreeven* ben, tot eene heimelijke, in 't kort, tot eene naar Minne-handel gelijkende briefwiſſelinge, welke mijn hart veroordeelt.

Het is ligt te zien, dat zo ik dezelve niet afbreeke, des Hren. Lovelaces voordeel, van wegen mijne ongelukkige omſtandigheden, dagelijks zal toeneemen, en dat ik meer en meer in 't net geraaken zal. Nogthans indien ik daarvan een

einde maake, zonder het tot eene voorwaarde te ſtellen, om van des Hren. Solmes aanzoek bevrijd te worden. ——— Mag ik, mijne waarde, is het beſt daarmede een weinig langer aan te houden, op hoope om mijzelve uit de andere zwaarigheid te redden, door alle gedagten op den Hr. Lovelace vaarwel te zeggen? — Wiens raad kan ik nu vraagen, dan den uwen?

Alle mijne Bloedverwanten zijn bijeen. Zij ontbijten te zamen. De Hr. Solmes wordt verwagt. Ik ben bijſter ongeruſt. Ik moet mijne pen neerleggen.

* * * *

Zij gaen alle te zamen naar kerk. Zij ſchijnen zwaarlijk ontſteld te zijn, gelijk Hanna mij zegt. Zij gelooft, dat men het een of ander beſluit genomen heeft.

Zondag middag.

Wat eene laſtige zaak is het in onzekerheid te hangen! —— Ik zal verlof verzoeken, om van namiddag ter Kerk te mogen gaen. Ik verwagte, dat het mij zal geweigerd worden: Dog zo ik het niet vraage, kunnen zij inbrengen, dat het mijne eigene ſchuld is, dat ik 'er niet gegaen ben.

* * * *

Ik verzogt Shorey te ſpreeken. Shorey kwam. Ik zond haar naar mijne Moeder met mijn verzoek,

zoek, dat het mij mogt vrijſtaen om deezen namiddag ter kerk te gaen. Wat, denkt gij, was het antwoord? Zeg haar, dat zij zig bij haaren Broeder moet vervoegen, zo zij eenige gunſt te vraagen heeft. ———

Dus mijne waarde, ſtae ik aan mijnen Broeder te worden overgeleverd!

Ik beſloot, evenwel, om *hem* om deeze gunſt te vraagen. Diesvolgens, wanneer het middagmaal voor mij alleen, mij wierd boven gebragt, gaf ik den brenger een briefje, waarin ik door hem aan mijnen Vader mijn nederig verzoek inleverde, dat het mij mogt toegelaaten worden om deezen namiddag naar kerk te gaen.

Dit was het veragtelijk antwoord: „ Zeg „ haar, dat haar verzoek *morgen* in overwee„ ginge zal genomen worden." —— Mijn verzoek om *heden* ter kerk te gaen, *morgen* in overweeginge genomen te worden!

Geduld zal het gevoegelijkſt zijn, waarmede ik zulk eene ſmaadheid kan beantwoorden. Maar met deeze handelwijze zal men op mij niet winnen; inderdaad niet! En dit is egter nog maar een begin, onderſtelle ik, van 't geen ik van mijnen Broeder te wagten hebbe, nu ik aan hem ben overgeleverd.

* * * *

Bij nader overweeginge, dagt ik beſt mijn verzoek te vernieuwen. Ik deed zo. Het volgende is een affchrift van 't geen ik ſchreef, en dat daarop volgt, van het Antwoord aan mij gezonden.

MIJN-

MIJN HEER.

Ik weete niet, wat ik maaken moet van het antwoord, mij gebragt op mijn verzoek om toelaatinge van deezen namiddag ter kerk te mogen gaen. Indien gij bedoelde om daarmede uwe kortswijligheid te toonen, hoope ik dat die mag aanhouden; en dan zal mijn verzoek worden toegeſtaen.

Gij weet, dat ik 'er nooit van daan bleef, wanneer ik wel, en t' huis was, dan de twee laatſte Zondagen; wanneer mij *geraden* wierd om 'er niet te gaen. Mijne tegenwoordige omſtandigheden zijn zodanig, dat ik nooit het voordeel der openbaare gebeden meer van nooden had.

Ik wil mij plegtiglijk verbinden, om alleen derwaards te gaen, en weer te rug te koomen.

Men kan niet denken, hoope ik, dat ik anders doen zou.

Mijne neerſlagtigheid van geeſt zal, op rekeninge van ongeſteldheid, eene maar al te regtmaatige verſchooninge uitleveren, om bezoeken te vermijden. Nog zal ik de eerbewijzen van eenige mijner kenniſſen, dan door burgerlijke beleefdheden van verre beantwoorden. De ſchande mij aangedaen, zo zij eens een einde zal hebben, behoeft niet voor de geheele wereld verkondigd te worden. Ik vraage deeze gunſt derhalven, om mijnen goeden naam, dat ik in ſtaat moge zijn om mijn hoofd onder de nabuuren op te houden, indien ik lang genoeg leeve om een einde te zien

van

van de onverdiende geſtrengheden, die men ſchijnt voor te hebben met

Uwe ongelukkige Zuſter

CL. HARLOWE.

Aan Juffer CLARISSA HARLOWE.

Dat een meid zo veel belang ſtelt in ter Kerk te gaen, en egter beſluiten kan om tegen haare Ouders op te ſtaen, in een ſtuk van de grootſte aangelegenheid voor hun, en voor de geheele familie, is ongerijmd. Gij wordt aanbevolen, Juffertje, aan de betragtinge van uwe *afzonderlijke* godsdienſt-oeffeningen. Dat *die* van uitwerkinge mogen zijn op het gemoed van eene der halſterrigſte jonge creatuuren, waarvan men ooit hoorde! Het *oogmerk* is, zegge ik u duidelijk, om u door verdrietlijkheden tot eene bezeffinge van uwen pligt te brengen. De nabuuren, onder welke gij zo bekommerd zijt om met ſchik te kunnen verſchijnen, weeten reeds, dat gij u *daaraan* niet ſtoort. Dus, Juffer, zō gij weezenlijk agtinge hebt voor uwen goeden naam, toon het gelijk gij behoort. Het is nog in uw eigen vermogen om dien op te houden of te krenken.

JA. HARLOWE.

Dus, mijne waarde Juffer Howe, heeft mijn Broeder mij in zijne ſtrikken gevangen, en ik, gelijk een arme domme vogel, hoe meer ik worſtele, hoe meer ik 'er in verwarre.

XXIII.

XXIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Maandag ogtend, den 6 van Maart.

Zij hebben beſlooten mijn hart te breeken. Mijne arme Hanna is weggejaagd — Schandelijk weggejaagd! — Dus was het.

Binnen een half uur, na dat ik het arme meisje om mijn ontbijt naar beneden had gezonden, kwam dat ſtout ſchepzel, Lijs Barnes, mijne Zuſters vertrouweling en dienſtmaagd (indien eene gunſteling en vertrouweling eene *dienſtmaagd* genoemd kan worden) boven.

Wat belieft u, Juffer, tot uw ontbijt te hebben?

Ik ſtond verſteld. Wat ik tot mijn ontbijt wil hebben, Lijsje! — Hoe! — Wat! — Hoe koomt het! — Toen noemde ik Hanna. Ik wiſt niet wat ik zeggen zoude.

Ontſtel u niet, Juffer: — Dog gij zult Hanna hier in huis niet meer zien.

Dat verhoede God! — Is Hanna eenig ongeluk overgekoomen! —— Wat! Wat is 'er met Hanna?

Wel, Juffer, het kortſt met het langſt is dit: Uw Papa en Mama denken, dat Hanna hier lang ge-

genoeg in huis gebleeven is om kwaad te doen: en dus heeft men haar geordonneerd om zig *weg* te *pakken*; (dat was het woord van het vrijpostig schepzel) en ik ben belast om in haare plaatze u op te passen.

De traanen bersteden mij uit. Ik hebbe uw dienst niet van nooden, Lijsje Barnes, in 't geheel niet. Maar waar is Hanna? Kan ik met het arme meisje niet spreeken? Ik ben haar een half jaar loon schuldig. Mag ik de eerelijke deern niet zien, en haar haaren loon betaalen? Misschien mag ik haar nooit weer zien; want zij hebben beslooten mijn hart te breeken.

En zij denken, dat gij beslooten hebt het hunne te breeken: Da's kamp, Juffer.

Impertinent noemde ik haar; en vraagde haar, of zij op zulken vrijpostigen voet haaren dienst had aan te vangen?

Ik toonde zo zeer mijne begeerte om de arme meid te zien, dat zij (om mij te *verpligten*, gelijk zij zeide) met mijn verzoek naar beneden ging.

De braave deern was alzo begeerig om mij te zien; en het wierd ons vergund in tegenwoordigheid van Shorey en Lysje.

Ik dankte haar toen zij boven kwam, voor haaren voorgaenden dienst omtrent mij.

Haar hart berstede schier. En zij begon haare trouwe en liefde te verdeedigen; en ontkende ooit eenig kwaad gebrouwen te hebben.

Ik zeide haar, dat die geene, welke te wege bragten dat zij uit mijnen dienst gezet wierd, haare eerlijkheid niet in twijffel trokken: Dat men met

met haar weg te zenden eene ſmaadheid tegen mij bedoelde. Dat ik zeer bedroefd was genoodzaakt te zijn om van haar te ſcheiden, en hoopte dat zij al zo goeden dienſt mogt krijgen.

Nooit, nooit, haare handen t' zamenwringende, zoude zij eene Juffer krijgen, die zij zo beminde. En de arme ſloof weidde uit in mijnen lof, en in betuigingen van liefde te mijwaards.

Wij zijn alle genegen, gelijk gij weet, mijne waarde, om onze weldoeners te prijzen, om dat zij onze weldoeners *zijn*; als of iedereen wel of kwaalijk deed, naar dat hij *ons* dienſt of ondienſt doet. Dog dit goed ſchepzel *was waardig* om minzaam behandeld te worden; zo dat het voor mij geen verdienſte waare eene te begunſtigen, welke het ondankbaar zou geweeſt zijn, dus niet te onderſcheiden.

Ik gaf haar een weinig linnen, eenige kanten, en andere wisjewasjes; en in plaatze van vier pond, die ik haar ſchuldig was, tien guinies: En zeide, Dat zo het mij ooit weder vergund wierd om mijne eigene meeſtres te zijn, ik om *haar* in de eerſte plaatze zoude denken.

Lysje luiſterde daarop Shorey iets nijdigs in het oor.

Hanna vertelde mij, in haar bijzijn, alzo ze geen andere gelegenheid had, dat zij onderzogt was aangaende Brieven *aan* mij, en *van* mij: En dat zij haare zakken gegeven had aan Juffer Harlowe, die dezelve had doorgezien, en haar vingers bij haar rijglijf ingeſtoken; om zig te kunnen verzekeren, dat zij 'er geen had.

Zij gaf mij rekenſchap van het getal mijner phai-

phaiſanten en indiſche hoenderen; en ik zeide dat zij twee- of driemaal 's dags van mijzelve verzorgd zouden worden.

Wij weenden wederzijds, toen wij ſcheidden. Het meisje bad voor den welſtand der geheele familie.

Dat eene zo goede dienſtmaagd zo ſchandelijk worde weggezonden, is zeer onbermhartig: En ik kon niet nalaaten te zeggen, Dat deeze handelwijzen mijn hart mogten breeken, maar in geen ander opzigt het einde zouden beantwoorden van de bewerkeren der ſchande en ongunſt mij bejegend.

Lijs zeide met een zeer onbeſchaamden ſchimplach, tegen Shorey, Zij verbeeldde zig, dat men daartoe alle verſtand zou te koſt leggen. Maar ik liet het ongemerkt voorbijgaen. Indien deeze ſlons denkt, dat ik haare jonge meeſtres eenen Minnaar ontroofd hebbe, gelijk gij zegt, dat zij van zig heeft laaten gaen, dan gelooft zij mogelijk dat het eeniger maate in haar eene verdienſte is, tegen mij onbeſchoft te zijn.

Dus ben ik gedwongen om mijne getrouwe Hanna haar affcheid te geeven. Indien gij het goede menſch door uwe aanprijzinge eene plaatze haarer waardig bezorgen kunt, ik bidde u, doe het om mijnentwille.

XXIV.

XXIV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Maandag omtrent 12 *uuren.*

De ingeſlooten Brief wierd mij zo even behandigd. Mijn Broeder heeft nu alle zijne oogmerken bereikt.

Ik zende u ook het affchrift van mijn Antwoord. Meer kan ik tegenwoordig niet ſchrijven! ——

Maandag den 6 Maart.

Juffer KLAARTJE.

Op bevel van uw Vader en Moeder ſchrijve ik, om u wel uitdrukkelijk te verbieden van in hunne tegenwoordigheid, of in de tuin te koomen als *zij* 'er zijn: Nog ook als zij 'er *niet* zijn, dan vergezeld van Lysje Barnes, ten zij op bijzonder verlof of bevel. Onder verbeurte van hunnen zegen, wordt u insgelijks verbooden, om briefwiſſelinge te houden met den ſnooden Lovelace; gelijk men wel bewuſt is dat gij deed door middel van uwe olijke Hanna. Waarom zij zo ſchielijk wierd afgedankt. Gelijk het betaamde.

Ook hebt gij geen brieven te wiſſelen met

Juffer Howe; die zig zedert eenigen tijd veel *airs* gegeven heeft, en mogelijk uwe verſtandhoudinge met dien vervloekten Ligtmis zou kunnen behulpzaam zijn. Nog ook, in 't kort, met eenig menſch zonder verlof.

Gij hebt niet te koomen in de tegenwoordigheid van een van beide uwe Oomen, zonder alvoorens verlof verkreegen te hebben. Het is uit *genade* jegens u, na zulk een gedrag tegen uwe Moeder, dat uw Vader u weigert te zien.

Gij hebt u niet te laaten zien in eenig vertrek van 't huis, 't welk gij zo onlangs nog naar uw welgevallen regeerde, ten zij gij beneden géeiſcht wordt.

In het kort, gij hebt u ſtriktlijk binnen uwe kamer te houden, uitgezonderd dat gij nu en dan, in 't gezigt van Lijsje Barnes (gelijk voorgemeld is) 's morgens of 's avonds eene wandeling in de tuin doet: En dan hebt gij regtſtreeks, zonder u in eenig vertrek onderweg op te houden, de agtertrap op en af te gaen, op dat het gezigt van zo een verkeerd jong ſchepzel de ſmerte niet moge vermeerderen, die gij iedereen hebt aangedaen.

Zo wel de dreigementen elk uur gedaen van uwen fraaijen knaap, als uwe eigene ongehoorde hardnekkigheid, zullen u van dit alles wel de reden geeven. Wat een werk heeft de beſte en toegeevendſte Moeder met u gehad, die zo lang voor u pleitte, en voor u inſtond; zelf toen andere, uit de wijze opwelke gij het inſtelde, wanhoopten van u te beweegen! —— Welke moet uwe verkeerdheid geweeſt zijn, dat *zulk* eene Moeder

u

u kan opgeeven! Zij agt het regt zo te doen: Nog wil u in gunſt aanneemen, ten zij gij den eerſten ſtap doet, door u te onderwerpen aan uwen pligt.

Wat mijzelven belangt, van welken gij, miſſchien, ſlegte gedagten hebt (in zeer goed gezelſchap, indien het zo is, dat is mijn troost); ik ben van advijs geweeſt, dat men u zou toelaaten uwe eigene zinlijkheden op te volgen, (zommige luiden behoeven geen grooter ſtraf dan zulk eene toelaating) en niet het huis bezwaard te houden met eene, die hun te meer moeijelijkheid moet geeven, om dat zij hen onder de noodzaakelijkheid gebragt heeft van haar gezigt te vermijden, ſchoon zij daarin zij.

Indien iets van 't geen ik geſchreeven hebbe, geſtreng of hard ſchijne, het is nog in uwe magt (maar miſſchien zal het altijd zo niet zijn) om het te verhelpen; en dat wel met een enkel woord.

Lijsje Barnes heeft ordre om u in alles te gehoorzamen dat beſtaenbaar is met haare pligtmaatigheid jegens dengeenen, welken *gij* die zo wel verſchuldigt zijt, als *zij*.

JA. HARLOWE.

Aan JAKOB HARLOWE *junior*, *Schildknaap*.

MIJN HEER.

Ik zal alleen zeggen, Dat gij u zelven moogt gelukwenſchen met *zo verre* in alle uwe inzigten

geſlaagd te zijn, dat gij alles van mij kunt overbrengen wat u belieft, en ik mijzelve niet meer kan verdeedigen, dan of ik dood waare. Eene gunſt niettemin, zal ik nog van u ſmeeken. Het is dit, ——— Dat gij niet meer geſtrenghedeu, meer ſmaadheden wilt te wege brengen, dan noodig zijn om uwe verdere oogmerken, welke die ook zijn mogen, ter uitvoeringe te brengen tegen

Uwe ongelukkige Zuſter,

CLARISSA HARLOWE.

XXV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Dingsdag den 7 van Maart.

Uit mijnen laatſt neergelegden, zult gij zien hoe ik geſlingerd worde, en wat eene arme gevangene ik ben. ——— Geen agt geeft men op mijnen goeden naam. De geheele zaak legt nu voor u open. Kan men onderſtellen, dat *zulke* maatregels ſtrekken om mij te vermurwen? —— Dog zekerlijk men kan daarmede niet anders voor hebben, dan te tragten om mij door ſchrik te brengen tot mijns Broeders oogmerken!

ken! —— Mijne hoope is, dat ik in ſtaat zal zijn om het zo lang uit te houden, tot dat mijn Neef Morden van Florence koomt; en hij wordt metterhaaſt verwagt: Nogthans, zo zij een vaſt beſluit tot eenen kortaanſtaenden dag genomen hebben, zal hij niet in tijds genoeg hier kunnen zijn om mij te behouden.

Het is duidelijk uit mijns Broeders Brief te merken, dat mijne Moeder mij niet geſpaard heeft in het verſlag, 't welk haar van het geſprek tuſſchen haar en mij geliefde te maaken: Nogthans beliefde het haar mij van ter zijde te kennen te geeven, dat mijn Broeder oogmerken had, welke zij wilde dat ik zou tragten te loor te ſtellen, Trouwens zij had beloofd, om een *getrouw* berigt te geeven van hetgeen tuſſchen haar en mij ſtond voor te vallen: En het was, buiten twijfel, veel meer te verkiezen, eene Dogter te laaten drijven, dan eenen Man, en elk ander perſoon van de familie ongenoegen te geeven.

Zij meenen dat zij alles uitgeregt hebben, met mijne arme Hanna weg te zenden: Dog zo lang de vrijheid om in den tuin te gaen, en mijn gevogelte te bezoeken, mij vergund wordt, zal het hun miſſen.

Ik vraagde Lysje, of zij ook ordre had om mij in 't oog te houden of te vergezellen; dan of ik *haar* ook om verlof moeſt vraagen, zo dikwijls ik genegen zou zijn om in den tuin te wandelen, of mijne Indiſche hoenders te gaen voeden? — Lieven Heer! wat konde ik met zulk eene vraag dog meenen. Egter bekende zij gehoord

hoord te hebben, dat ik niet in den tuin moeſt gaen, als mijn Vader, Moeder, of Oomen daar waaren.

Evenwel, alzo het mij voegde omtrent dit ſtuk wel verzekerd te zijn, ging ik terſtond naar beneden, en bleef 'er een uur, zonder dat mij zulks betwiſt of belet wierd; en nogthans wandelde ik een goed deel van den tijd onder en in het *gezigt*, gelijk ik zeggen mag, van het venſter van mijns Broeders Studeerkamer, daar hij en mijne Zuſter toen beide bij geval waaren. En ik houde mij verzekerd dat zij mij zagen, wegens de luidrugtige vrolijkheid, die zij met voordagt zig, ter mijner ſmaadheid, zo ik onderſtelle, gaven.

Zo dat mijn Broeder in dit gedeelte van mijn bedwang, zijn gezag buiten twijffel verder had uitgeſtrekt, dan het hem gegeven was. De nader bekragtiginge daarvan mag nu miſſchien naaſt volgen. Dog ik hoope het niet.

Dingsdag avond.

Zedert ik het bovenſtaende ſchreef, waagde ik het eenen Brief door Shorey te zenden aan mijne Moeder. Ik verzogt haar dien te geeven in haare eigene handen, als 'er niemand bij waare.

Ik zal het afſchrift daarvan hier inſluiten. Gij zult zien, dat ik haar in de gedagten zogt te brengen, dat nu Hanna weg is, ik geen middel hebbe om buiten 's huis briefwiſſelinge te houden. Ik ben verre van te denken, dat alles, wat ik doe,

doe, regt is. Ik ſchroome, dat dit een kleine konſtgreep is, die *niet* door den beugel kan. Dog deeze gedagten kreeg ik naderhand ——— De Brief wierd eerſt gezonden.

Geëerde Madam.

Hebbende aan u bekend, dat ik Brieven van den Hr. Lovelace had ontvangen, vol van gevoeligen wrok, en dat ik dezelve had beantwoord enkel om verder onheil voor te koomen; en u de copijen van mijne Antwoorden getoond hebbende, welke gij niet afkeurdet, alſchoon het u goed dagt, na het leezen van dezelve, mij alle verdere briefwiſſelinge te verbieden; Zo agt ik het mijnen pligt te zijn, u te verwittigen, dat mij zedert een ander Brief nog van hem is ter handen gekoomen, in welken hij ſterk aanhoudt, dat ik hem toeſtae om mijnen Vader, of u, of mijne twee Oomen, op eene vreedzaame wijze te koomen zien, vergezeld met Lord M.; Waaromtrent ik uwe bevelen verzoeke.

Ik bekenne voor u, Madam, dat waare het verbod niet vernieuwd, en Hanna niet zo ſchielijk uit mijnen dienſt weggezonden, ik te minder zwaarigheid zoude gemaakt hebben om een Antwoord aan hem te ſchrijven, en haar bevolen om hetzelve met allen ſpoed aan hem te brengen, ten einde om hem deeze bezoeken af te raaden, op dat 'er niet bij die gelegenheid iets gebeuren mogt, waaraan mijn hart ijſt ſlegts te denken.

En hier kan ik niet nalaaten mijne moeijelijk-

heid uit te drukken, dat ik alle ſtraffe, en alle blaam moet draagen, die, gelijk ik reden hebbe om te denken, veel onheil hebbe voorgekoomen, en geen te wege gebragt. Want kon men onderſtellen, Madam, dat *ik* de driften van *een van beide* de heeren onder mijn bedwang had? —— Op den eenen hebbe ik wel een weinig invloed gehad, zonder hem *tot nog toe* eenige reden te geeven om te denken, dat hij mij dieswegens eenigzins aan zig verbonden heeft —— Op den anderen, Madam, wie heeft op hem dog eenigen invloed? —— Het doet mij zeer aan 't hart, dat ik verpligt ben zo groote blaam mijnen Broeder te laſt te leggen, ſchoon mijn goede naam en mijne vrijheid beide aan zijne wraak en heerſchzugt ſtaen te worden opgeofferd. Zou het evenwel, iemand die zo diep in lijden is, niet mogen vrijſtaen regt uit te ſpreeken?

Daar ik deeze kundſchap zo vrijwillig mede deele als met een pligtmaatig oogmerk, durve ik nederig hoopen, dat men mij niet zal vergen, den Brief zelven voor den dag te brengen. Dit zou nog met eere nog met voorzigtigheid beſtaenbaar zijn, van wegen de heftigheid van den ſtijl; want alzo hij iets gehoord heeft (niet door middel van mij, verzekere ik u, of van Hanna) van de harde behandelinge die mij bejegent; agt hij zig geregtigd dat op zijne eigene rekeninge te ſtellen, van wegens uitdrukkingen *niet minder* heftig, door zommige van mijne nabeſtaenden tegen hem uitgeſlagen.

Zo ik hem *niet* antwoorde, zal hij uitzinnig wor-

worden, en denken dat hij regt heeft (ſchoon ik dat niet zal denken) om zig over de behandelinge, waarover hij klaagt, te wreeken: Zo ik hem *al* antwoorde, en hij, ten mijnen gevalle, naalaat zig te wreeken over hetgeen hij denkt regt te hebben van zig te wreeken; zo believe het u, Madam, de verpligtinge in bedenkinge te neemen, onder welke hij onderſtellen zal mij te brengen.

Indien ik zo kragtig ten zijnen voordeele waare vooringenomen, als men onderſtelt, ik zoude niet gewenſcht hebben, dat dit bij u wierd in bedenkinge genomen. En met uw verlof, dat ik, om nog verder te bewijzen dat ik *niet* vooringenomen ben, u verzoeke om te overweegen, Of alles wel bedagt zijnde, de voorſlag dien ik gedaen hebbe, om mij voor een Ongehuwd leeven te verklaaren (waaraan ik mij heiliglijk zal houden) niet de beſte weg is om met eere van zijne aanzoeken bevrijd te worden. Hem af te ſnijden, en geen vrijheid te hebben van te betuigen, dat ik nooit des anderen mans zijn zal, zal hem doen beſluiten, dat ik (zo geplaagd als ik geplaagd worde) een beſluit ten voordeele van dien anderen man genomen hebbe.

Indien dit zijn behoorelijk gewigt niet hebbe, dan zal men de proef moeten neemen van mijns Broeders vreemde ontwerpen, en ik zal mij aan mijn noodlot overgeeven met alle gelatenheid, welke mij op mijne gebeden zal vergund worden. En dus alles aan uwe eigene wijsheid overlaatende, en of gij verkieſt over deeze nederige voorſtellinge mijn Papa en Oomen te raadpleegen, of niet; als mede of het mij zal vrijſtaen een ant-

woord aan den Hr. Lovelace te ſchrijven, of niet; (En zo het mij vergund worde, verzoeke ik, dat gij mij aanwijſt, door wien ik het zal zenden) blijve ik,

Geëerde Madam,

Uwe ongelukkige, dog altoos-onderdaanige Dogter

CL. HARLOWE.

Woensdag ogtend.

Ik hebbe zo even een antwoord gekreegen op den ingeſlootenen Brief. Mijne Moeder, zult gij zien, heeft mij gebooden hetzelve te verbranden: Dog, alzo gij het wel veilig zult bewaaren, en geen menſch anders het te zien koomen, zo zal haar oogmerk even goed beantwoord worden, als of het verbrand wierd. Het heeft nog dagtekeninge nog opſchrift.

CLARISSA,

Zeg niet, dat alle blaam en alle ſtraffe voor u is. Ik worde al zo veel beſchuldigd, en al zo veel geſtraft, als gij; en nogthans ben ik onſchuldiger. Daar uwe hardnekkigheid gelijk ſtaet met de drift van eenen anderen, beſchuldig daar uwen Broeder niet. Wij oordeelden niet te onregt, dat uwe brieſwiſſelingen door handen van Hanna gingen. Nu zij voort is, en gij niet kunt (wij *den-*

ken

ken dat gij niet kunt) ſchrijven aan Juffer Howe, nog zij aan u, zonder onze kennis, zo is eene oorzaak van onze ongeruſtheid en miſtrouwen over.

Ik had geen misnoegen op Hanna. Ik zeide haar dat niet; om dat ik van iemand kon gehoord worden, wanneer zij verzogt haar dienſt aan mij te bieden, toen zij heen ging. Ik gaf haar eene waarſchuwinge met luider ſtemme, Om zorge te draagen, dat waar zij ook vervolgens woonen mogt, zo 'er eenige jonge Juffers waaren, zij met dezelve geen partij maakte, en haar behulpzaam was in heimelijke briefwiſſelinge: —— Dog ſtilletjes ſtak ik haar twee guinies in de hand. En ik nam 't niet kwaalijk, toen ik hoorde, dat gij haar nog goedgunſtiger geweeſt waart —— Dus verre wat Hanna belangt.

Ik weete niet, wat ik ſchrijven zal, aangaende uw antwoorden aan dien man van geweld. Wat kunt gij 'er van denken, dat over zulk eene familie, als de onze is, zulk eene roede gezwaaid worde? —— Voor mijn part, ik hebbe niet bekend te weeten, dat gij brieven met hem gewiſſeld *hadt:* Uit uwe laatſte ſtoutheid tegen mij (Eene verbaazende was het, in 't bijzijn van den Hr. Solmes met het onderwerp voort te gaen, dat ik genoodzaakt was plotsling af te breeken!) weete ik niet, of gij niet wel ter uwer verſchooninge zoudt kunnen inbrengen, dat uwe briefwiſſelinge met hem mijne goedkeuringe had; en dus de onluſten tuſſchen uwen Vader en mij vermeerderen. Gij waart voormaals al mijn trooſt, Clariſſa: Gij maaktet alle mijne ongeneugten draagelijk: ——

Maar

Maar nu! —— Hoewel, niets, het is duidelijk, kan u beweegen; en ik zal diesaangaende niet meer zeggen: Want gij zijt nu onder uws Vaders tugt; en die wil geen voorſchrift, nog voorſlag, of verzoek ontvangen.

Ik zoude gaarn den brief gezien hebben, van welken gij meldt, gelijk ik de overige zag: Gij zegt, dat eere en voorzigtigheid beide u verbieden, dien aan mij te toonen. —— O Clariſſa, wat denkt gij van het ontvangen van brieven, welke eere en voorzigtigheid u verbieden te toonen aan eene Moeder! —— Dog het paſt mij niet denzelven te zien, zo gij al *verkiezen* mogt dien aan mij te toonen. Ik wil in uw geheim niet zijn. Ik wil niet weeten, dat gij brieven wiſſeldt. En wat het Antwoorden aangaet, doe uw eigen zin. Dog laat hem weeten, dat het de laatſte zal zijn, dien gij ſchrijven zult. En indien gij ſchrijft, wil ik het niet zien: Dus geef het (zo gij 't doet) verzegeld aan Shorey, en zij —— Denk egter niet, dat ik u verlof geeve om te ſchrijven.

Wij willen in geenen deele met hem in onderhandelinge treeden, nog zal men *u* vergunnen om het eenigzins te doen. Uw Vader en uwe Oomen zouden alle geduld verliezen, zo hij hier kwame. Wat hebt *gij hem* te wille te zijn met uwe weigeringe van den Hr. Solmes? —— Zal die weigeringe niet ſtrekken om *hem* hoope te geeven? En kunnen *wij*, zo lang hij eenige heeft, geruſt of bevrijd zijn van zijne aanvallen? Al had uw Broeder *ſchuld*, voor zo verre die ſchuld niet i te verhelpen, paſt het eene Zuſter eene briefwiſſelinge voort te zetten, welke haaren Broeder in ge-

gevaar zal brengen? Dog uw Vader heeft zijn zegel gehangen aan uws Broeders afkeer, en het is nu uws Vaders afkeer, en mijn afkeer, en die van uwe Oomen, en van iedereen! —— Het doet 'er niet toe, van *wien* het voortkoomt.

Voor het overige, hebt gij door uwe hardnekkigheid het buiten mijne magt gebragt, om iets voor u te doen. Uw Vader neemt op zig om voor alle gevolgen in te ſtaen. Gij moet derhalven bij mij om geen gunſt koomen zoeken. Ik zal ſlegts een aanſchouwer tragten te zijn; Gelukkig, konde ik het doen, zonder dat het mij ter harten ging! —— Terwijl ik vermogen had, woudt gij het mij niet laaten gebruiken. zo als ik het gaarn gebruikt zou hebben. Uwe Moeij heeft men gedwongen te belooven om 'er zig niet mede te bemoeijen, dan volgens uws Vaders ordre. Gij zult zwaare beproevingen hebben uit te ſtaen. Zo gij eenige gunſt te hoopen hebt, moet het zijn van de bemiddelinge uwer Oomen. En egter geloove ik, dat zij een even vaſt opzet hebben: Want zij ſtellen het tot een grondbeginzel [zij hadden, helaas! nooit kinders!] dat men dat kind, 't welk zig in het Trouwen niet laat regeeren van zijne Ouderen, moet laaren vaaren als een verlooren ſchepzel.

Ik belaſte u, laat deeze Brief niet gevonden worden. Verbrand hem. Daar is te veel in van de *Moeder*, jegens eene Dogter zo wonderbaarlijk hardnekkig.

Schrijf geen eenen anderen Brief aan mij. Ik kan niets voor u doen. Dog gij kunt alles doen voor u zelve.

Nu

Nu mijne waarde, om met mijn zwaarmoedig verhaal voort te gaen.

Na deezen Brief, zult gij wel gelooven, dat ik zeer weinig hoope konde hebben, als of het mij iets zou baaten mij regelregt tot mijnen Vader te vervoegen: Dog ik dagt, dat het mij betaamde te ſchrijven, al waare het maar om mij bij *mij*zelve te bevrijden, dat ik niets onbeproefd gelaaten hebbe, 't welk de minſte waarſchijnelijkheid heeft om mij in zijne gunſt te herſtellen. Diesvolgens ſchreef ik op dusdanigen trant.

Ik onderwinde mij niet, zegge ik, om met „ mijn Papa te redentwiſten; Ik ſmeeke alleen „ om zijne genade en toegeevendheid in dit *een* „ ſtuk, waarvan mijne tegenwoordige en miſſchien „ mijne *toekoomende* gelukzaligheid afhangt, en „ verzoeke hem zijn kind niet te verſtooten om „ een afkeer, welken het niet in haare magt „ is te boven te koomen. Ik ſmeeke, dat ik „ niet mag worden opgeofferd aan ontwerpen „ van zaaken, die nog verre af en wiſſelvallig „ zijn. Ik beklaage mij over de ſchande, die „ ik lijde met dus verbannen te zijn van zijne „ tegenwoordigheid, en in mijne kamer te zijn „ opgeſlooten. In alles, buiten dit *een* ſtuk, be„ loove ik eene volſlagene gehoorzaamheid en „ bereidwillige onderwerpinge aan zijnen wil. „ Ik herhaale mijne aanbiedinge van ongehuwd „ te leeven; en beroepe mij op hem, of ik hem „ ooit oorzaak gegeven hebbe om aan mijn

„ woord

„ woord te twijffelen. Ik ſmeeke, om toege-
„ laaten te worden tot zijne tegenwoordigheid,
„ en die van mijne Mama, en dat mijn gedrag
„ onder hunne eigene oogen moge zijn: En dit
„ wel met te meer ernſt, alzo ik niet dan te veel
„ reden hebbe om te gelooven, dat mij ſtrikken
„ geſpannen worden; en dat men ſchampere en
„ ſmaadlijke redenen tegen mij gebruikt, met oog-
„ merk om zig van mijne woorden tegen mij te
„ bedienen, terwijl het mij niet vrij ſtaet tot mij-
„ ne eigene verdeediginge te ſpreeken. Ik ſluite
„ met de hoope, dat mijns Broeders opſtookin-
„ gen een ongelukkig Kind niet berooven mo-
„ gen van haaren Vader. „

Dit is het antwoord, gezonden zonder op-ſchrift, en ongezegeld, ſchoon door Lysje Barnes, die het mij ter hand ſtelde met een weezen, als of zij den inhoud daarvan wiſt.

Woensdag.

Ik ſchrijf, verkeerde kleuter; maar met alle verontwaardiging, die uwe ongehoorzaamheidt verdient. Te verzoeken om vergiffenis van een misdaad, die gij bekent, en waarin gij egter voorhebt te volharden, is eene ſtoutheid, die zo weinig weerga heeft, als ze is door de vingeren te zien. Het is *mijn* autoriteit die gij tart. Uwe ſmaadredenen tegen een Broeder, die een eere is voor ons allen, verdienen mijne uiterſte gevoeligheid. Ik zie hoe weinig dat *gij* geeft om alle Bloedverwantſchap. De *oorzaak* gis ik ook wel. Ik kan de bedenkingen niet verdraagen, die

na-

natuurlijk uit de overweeging hiervan voortkoomen. Uw gedrag tegen een al te toegeevende, en al te malle Moeder —— Maar, ik verlies mijn geduldt —— Blijf uit mijne tegenwoordigheidt gebannen, ongehoorzaam als gij zijt, tot dat gij weet u naar mijn wil te schikken. Ondankbaar schepzel! Uw Brief verwijt mij maar mijne voorgaende toegeevenheidt. Schrijf niet meer aan mij, tot dat gij beter onderscheiden kunt; en tot dat gij overtuigd zijt van uwen pligt jegens

Een met regt verbolgen Vader.

Deeze gramstoorige Brief ging gepaard met eenen van mijne Moeder, die mede ongezegeld en zonder opschrift was. Zij, die zo veel moeite doen, om elkeen tegen mij te doen zamenspannen, twijffele ik niet, of hebben haar gedrongen om ook tegen het arm meisje te getuigen.

Alzo mijns Moeders Brief slegts eene herhaalinge is van eenige der harde dingen, die tusschen haar en mij voorvielen, waarvan ik u reeds berigt gegeven hebbe, zo zal ik u den inhoud van denzelven niet behoeven te melden —— Dan alleen dus verre, dat zij mijnen Broeder ook prijst, en mij beschuldigt over mijne vrije taal tegen hem.

XXVI.

XXVI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Donderdag ogtend, den 9 van Maart.

Ik hebbe weder een Brief van den Hr. Lovelace, ſchoon ik zijnen voorigen niet beantwoord had.

Deeze man weet, op de eene of andere wijze, alles wat in onze familie omgaet. Mijne opſluitinge; Hanna's wegzendinge; en meer van de verſtoordheden en beſluiten van mijn Vader, Oomen, en Broeder, dan het mogelijk is, dat ik kan weeten, en genoegzaam zo ras als de zaaken gebeuren, welke hij mij vertelt. Hij kan tot deeze kundigheden niet koomen langs regte wegen.

Hij is bijſter ongeruſt over 't geen hij hoort; en zijne uitdrukkingen, zo wel van Liefde jegens mij, als Verſtoordheid tegen hen, zijn zeer vuurig. Hij houdt bij mij aan, „ Om hem op mij„ ne eere te belooven, om Nooit den Hr. Sol„ mes te neemen. „

Ik denke, dat ik hem zulks wel opregtlijk mag belooven.

Hij verzoekt, „ Dat ik niet wil denken, als „ of hij zigzelven eene *verdienſte* tragt te gee„ ven ten koſte van iemand anders, nademaal hij „ mijne gunſt hoopt te verwerven uit hoofde van

„ zijne *eigene*; nog dat hij mij *ſchrik* zoekt aan
„ te jaagen, en daardoor bij mij in aanmerkinge
„ te koomen. Maar hij verklaart, dat de behan-
„ delinge, welke hij van mijne familie ontvangt,
„ van zulken aart is, dat hij geduuriglijk verwijt
„ moet hooren van daarover geen voldoeninge te
„ eiſchen; en dat zo wel van Lord M. en La-
„ dy Sara, en Lady Eliſabet, als van alle zijne
„ andere vrienden: En zo hij geen hoope van
„ mij moet krijgen, kan hij niet inſtaen voor
„ hetgeen zijne wanhoope hem zal doen uitvoe-
„ ren. „

„ Zijne Bloed-verwanten, zegt hij, bijzon-
„ derlijk de Ladys, raaden hem wel om tot *regts-*
„ middelen zijne toevlugt te neemen: Maar,
„ vraagt hij, hoe kan een man van eere te Regt
„ gaen wegens woordlijke beleedigingen hem
„ aangedaen van luiden, die geregtigd zijn om
„ degens te draagen? „

Gij ziet, mijne waarde, dat mijne Moeder al zo zeer voor ongelukken ſchijnt bedugt te zijn, als ik zelve, en *van ter zijde* aanbiedt om Shorey mijn Antwoord te laaten overbrengen op den Brief, dien hij mij te vooren zond.

Hij is vol van de gunſt der Ladys zijner familie jegens mij. Bij welke ik, niettemin, van perſoon onbekend ben; uitgenomen, dat ik Juffer Martha Montague eens zag ten huize van Juffrouw Knollys.

Het is natuurelijk voor een menſch, geloove ik, dat men te meer begeerig is om nieuwe vrienden te maaken, naar maate men de gunſt der oude verlieſt: Nogthans waare ik liever bemin-

minnelijk in de oogen van mijne eigene Bloedverwanten, en in uwe oogen, dan in die van de geheele wereld buiten dat. —— Dog deeze vier Ladys van zijne familie hebben zulke uitmuntende hoedanigheden, dat men niet dan wenschen kan om haare goede gedagten van ons. Is 'er geen gelegenheid om door middel van Juffrouw Fortescue te kunnen gewaar worden, of door den Hr. Hickman, die eenige kennis heeft aan Lord M. (bedektlijk, evenwel) welke haare gevoelens zijn van de tegenwoordige gesteldheid van zaaken in onze familie; en van de geringe waarschijnelijkheid die 'er is, dat de verwantschap voormaals bij haar goedgekeurd, ooit kan stand grijpen?

Ik kan, wat mij belangt, zo goede gedagten niet van mijzelve hebben, dat ik mij verbeelden zoude, als of zij konden wenschen, dat haar Neef door zo veel smaadheid en tegenstand, in zijne oogmerken ten mijnen opzigte aanhoude. —— Niet dat ik het mij iets bekreunen zoude, zo zij hem het tegendeel raadden. Door Milords tekeninge van des Hren. Lovelaces voorgaenden Brief; door des Hren. Lovelaces verzekeringen van de aanhoudende gunst van alle zijne Nabestaenden; en uit het verhaal van anderen; schijne ik nog hoog in hunne gunst te staen: Maar, mij dunkt, ik zou gaarn dit, als van henzelven, uit den mond van een onzijdig persoon, aan mij hooren bevestigen; en te meer, om dat het bekend is, dat zij hunne verwantschap hoog waardeeren, van wegens hunne goederen en familie; en het kwaalijk neemen (gelijk zij reden heb-

ben) dat zij van de *onze* mede betrokken worden in de ſmaadheid, waarmede hun Neef wordt aangerand.

Nieuwsgierigheid is tegenwoordig alleen mijne beweeg-oorzaak: Nog zal 'er ooit eene ſterker zijn, hoope ik, niettegenſtaende uwe verdenkinge van *kloppingen* —— Zelf al waaren des Hren. Lovelaces verdienſten veel grooter, dan ze zijn.

* * * *

Ik hebbe zijne Brieven beantwoord. Indien hij mij op mijn woord vatte, zal ik mij te minder behoeven te bekommeren over de gevoelens van zijne Nabeſtaenden ten mijnen voordeele; En egter heeft men gaarn, dat braave luiden goede gedagten van ons hebben.

Dit is de zaakelijke inhoud van mijnen Brief:

„ Ik geeve mijne verwonderinge te kennen, „ dat hij alles (en zo ſchielijk) weet, wat hier „ omgaet. „

Ik verzekere hem, „ Dat al waare 'er zulk „ een man, als hij, niet in de wereld, ik den „ Hr. Solmes niet zou willen hebben. „

Ik zegge hem, „ Dat hoon met hoon te „ beantwoorden, gelijk ik verneeme dat hij doet „ tegen mijne nabeſtaenden, wel verre is van bij „ mij eene proef te zijn, of van zijne beſchaafd- „ heid, of van de agtinge, die hij voorgeeft „ voor mij te hebben.

„ Dat ik op het oogenblik, als ik hoore „ dat hij iemand van mijne vrienden buiten hun-

„ ne

„ ne toeſtemminge bezoekt, een beſluit zal nee-
„ men om hem nooit meer te zien, zo ik het
„ helpen kan. „

Ik doe hem te weeten, „ Dat het zenden
„ van deezen Brief mij bij oogluikinge wordt
„ toegelaaten, (ſchoon niemand den inhoud ge-
„ zien heeft) mids dat het de laatſte zijn zal,
„ dien ik ooit aan hem ſchrijve. Dat ik hem
„ meer dan eens gezegd had, dat de Ongehuw-
„ de ſtaat mijne verkiezinge was; en dit wel voor
„ dat de Hr. Solmes in onze familie wierd inge-
„ leid als één vriend, die ons kwam bezoeken:
„ Dat de Hr. Wyerley, en andere heeren, wi-
„ ſten dat het mijne verkiezinge was, voor dat
„ hijzelve aan iemand van ons kennis had: Dat
„ ik mij nooit zoude hebben laaten beweegen,
„ om één regel van hem over het onderwerp
„ te ontvangen, hadde ik niet gedagt, dat hij
„ niet onedelmoedig bij mijnen Broeder gedaen
„ had; en egter niet zo heuſch van mijne vrien-
„ den was behandeld, dan hij wel verwagt mogt
„ hebben: Dog dat ik, al hadde hij zelf mijne
„ vrienden op zijne zijde, zeer zwaare tegen-
„ werpingen tegen hem zou hebben, zo ik al
„ mijne verkiezinge van een Ongehuwd Leeven,
„ zo veel beter als mij het zelve weezenlijk aan-
„ ſtaet, konde te boven koomen; en dat ik dit-
„ zelve ronduit aan hem verklaard zoude hebben,
„ zo ik hem had aangemerkt voor *meer* dan een
„ gemeen vriend in zijne bezoeken. Om alle
„ deeze redenen verzoeke ik, dat de eenige
„ Brief, dien ik hem nog meer zal toeſtaen op
„ de gewoone plaatze ter neer te leggen, de

„ *laatſte* moge zijn; en dat alleen, om mij be-
„ kend te maaken, dat hij in dit mijn voorſtel
„ beruſt; ten minſten tot gelukkiger tijden. „

Dit laatſte doe ik 'er bij, op dat hij niet geheel wanhoopig moge zijn. Dog indien hij mij op mijn woord vatte, zal ik van eenen van mijne pijnigers verloſt zijn.

Ik hebbe beloofd, alle zijne Brieven, en mijne Antwoorden voor u open te leggen: Ik herhaale die belofte: En maake om die reden te minder mijn werk, van over den inhoud van de eene en andere breeder uit te weiden. Dog ik kan niet te dikwijls uitdrukken hoe zeer het mij kwelle, dat ik tot zulke engten en zwaarigheden, hier in huis, gedreeven worde, dat ik genoodzaakt ben om Brieven te beantwoorden (van eenen man, welken ik volſtrektlijk niet voorhad eenige hoope te geeven, en tegen welken ik weezenlijk groote tegenwerpingen had) zo opgevuld, als de *zijne* zijn, met zulke vuurige betuigingen, en die met eenen geeſt van verwagtinge op mijne gunſt, aan mij geſchreeven zijn.

Want nooit, mijne waarde, kendet gij zulken ſtouten onderſteller. Gelijk uitleggers fraaijheden in een ſchrijver vinden, die den ſchrijver zelven miſſchien onbekend waaren; zo maakt hij mij dikwijls complimenten en hoogvliegende dankbetuigingen voor gunſten, en voor eene agtinge, welke ik hem nooit toedagt; zo dat ik meenigmaal onder de noodzaakelijkheid gebragt worde, om door mijne nadere verklaaringe de toegeſchreevene goedheid geheel te doen verdwijnen, om welke

ke ik, zo ik ze hem bewees, te ſlegter gevoelen van mijzelve zoude hebben.

In 't kort, mijne waarde, gelijk een wild paard (zo als ik het van liefhebbers der jagt wel hebbe hooren beſchrijven) is het voor de handen pijnelijk en de armen worden half uit het gewrigt gerukt, zal men hem beteugelen. En als gij zijne Brieven ziet, moet gij over dezelve geen oordeel vellen, voor dat gij mijne Antwoorden gelezen hebt. Zo gij het doet, zult gij inderdaad denken, dat gij reden hebt om uwe vriendinne *zelf-bedrog*, en *kloppingen*, en *gloeijende* wangen toe te ſchrijven. —— En egter, op andere tijden, klaagt het zigzelven-tegenſpreekend ſchepzel, dat ik hem zo weinig gunſt betoone, en mijne vrienden zo veel bitterheid, als of hij, in 't Gevegt tuſſchen mijn Broeder en hem, de aanvaller geweeſt waare; en als of de uitkoomſt zo doodlijk waare geweeſt, als zij had kunnen zijn.

Indien zijn oogmerk is om door dit gedrag (zomtijds klaagende over mijne afkeerigheid, op andere tijden vol blijdſchap over mijne ingebeelde gunſten) mij te beweegen, dat ik nu eens beruſte in zijne complimenten, dan weder te inſchikkelijker zij wegens zijne klagten; en indien dit tegenſpreeken van zigzelven niet het uitwerkzel zij van zijne onbedagtzaamheid en losheid; dan zal ik hem voor een zo diepzinnig en zo argliſtig (maar al te waarſchijnelijk, een zo *doorſleepen*) ſchepzel agten, als 'er ooit leefde; en waare ik hiervan verzekerd, ik zoude hem, zo het mogelijk zij, erger haaten, dan ik Solmes haate.

Dog genoeg voor tegenwoordig van een ſchepzel dat zo onbeſtendig is.

XXVII. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Donderdag avond, den 9 van Maart.

Ik ben verwoed boos op eenige van het volk, dat bij u is. Ik weete niet, wat ik u raaden moet. Hoe weet gij, of gij niet ſtrafbaar zijt van wegens de oorzaak te zijn, ſchoon tot uwe eigene ſchaade, dat het Teſtament van uwen Grootvader niet wordt opgevolgd? —— Teſtamenten zijn heilige ſtukken, kind. Gij ziet, dat zij, *zij* zelf, zo denken, die zig inbeelden dat zij nadeel lijden bij een Teſtament, door het voorregt u daarin toegeweezen.

Ik geeve alle uwe voortreffelijke redekavelingen toe voor hetgeen gij op dien tijd deed: Dog nademaal zulk een bekoorelijk, zulk een edelmoedig proefſtuk van kinderlijken eerbied onbeloond ſtaet heen te gaen, waarom zoudt gij het niet wederneemen?

Uw Grootvader kende het famílie-gebrek. Hij wiſt, welken edelen geeſt gij hadt om goed te doen. Hij zelve miſſchien, (*excuſeer* mij, mijne waarde) had in zijn leeven te weinig gedaen; en daarom ſtelde hij het in uwe magt om het gebrek-

breklijke van de geheele familie goed te maaken. Ging het mij aan, ik zou het wederneemen. Inderdaad, dat zou ik.

Gij zult zeggen, dat gij het niet doen kunt, terwijl gij bij hen zijt. Dat weete ik niet. Denkt gij, dat zij u erger kunnen behandelen, dan zij doen? En is het uw *regt* niet? En maaken zij geen gebruik van uwe eigene edelmoedigheid om u te onderdrukken? Uw Oom Harlowe is de eene Voogd, uw Couſin Morden is de ander: Dring op uw regt bij uwen Oom; en ſchrijf daaromtrent aan uwen Couſin Morden. Dit, durve ik zeggen, zal hen van gedrag jegens u doen veranderen.

Uw Baldaadige Broeder — wat heeft *hij* u onder bedwang te houden? —— Waare ik het [ik wenſchte wel, dat het zo eens waare voor eene maand, en niet langer] ik zou hem het onderſcheid toonen. Ik zoude op mijne eigene plaatze woonen, mijne bekoorelijke ontwerpen opvolgende, en alle rondom mij gelukkig maakende. Ik zoude mijne eigene koets houden. Ik zou hen bezoeken, als zij het verdienden. Maar als mijn Broeder en Zuſter zig trotslijk aanſtelden, zoude ik hun te weeten doen, dat ik hunne Zuſter, en niet hunne Dienſtmaagd was: En, indien dat niet kon helpen, zoude ik mijne deur voor hen toeſluiten; en hun beveelen heen te gaen, en malkanderen gezelſchap te houden.

Men moet bekennen, evenwel, dat deeze uw Broeder en Zuſter, oordeelende gelijk zulke bekrompen geeſten altoos zullen oordeelen, eenige reden hebben om u zo te behandelen als zij

doen. Het moet al lang een groot verdriet voor hen geweeſt zijn (ſtel miſlukte Min van haaren, en Gierigheid van zijnen kant al ter zijde) dat zij zo zeer verdonkerd wierden van eene jonger Zuſter. Zulk eene Zon in eene familie, waarin niet dan flaauwe flikkerligtjes zijn, hoe konden zij die verdraagen! Wat, mijn lief, zij moeſten ù aanzien voor een monſter onder hen: En monſters, weet gij, ſchoon ze onze Verwonderinge verwekken, trekken nooit onze Liefde tot zig. De afſtand tuſſchen u en hen is onmeetelijk. Hunne oogen doen zeer van naar u op te zien. Welke ſchaduwen brengt de heldere glans uwer verdienſte niet over hen! Kunt gij u dan verwonderen, dat zij de eerſte gelegenheid omhelsden, die zig aanbood, om hun beſt te doen, dat zij u op gelijke peil met hen mogten doen daalen?

Maak'er ſtaat op, mijn lief, gij zult 'er meer van hebben, en nog al meer, naar dat gij het verdraagt.

Wat deezen haatelijken Solmes aangaet, ik verwondere mij niet over uwen afkeer tegen hem. Het is onnoodig iets aan u, die zo hartgrondigen tegenzin tegen hem hebt, ter verſterkinge van uw mishaagen te zeggen: Nogthans, wie kan haare eigene talenten wederſtaen? Een van de mijne is, gelijk ik te vooren gezegd hebbe, eene lelijke beeldtenis af te ſchilderen. Wil ik het eens involgen? —— Ja, koom aan. En te meer, alzo gij van mij, dus doende, mijn gevoelen zult ontvangen ter regtvaardiginge van uwen afkeer tegen hem, en ter regtvaardiginge van eene ſtandvaſtigheid, over welke ik mij in uw in-

inborst altoos verwonderd hebbe, en die ik voor altoos moet goedkeuren.

„ Ik was tweemaal met deezen vent in ge-
„ zelschap. Eene van die reizen was 'er ook uw
„ Lovelace. Ik behoeve u, die met zulk eene
„ *aartige nieuwsgierigheid* zijt aangedaen
„ (schoon tegenwoordig, *enkel* eene nieuwsgie-
„ righeid, gelijk gij weet) het onuitspreekelijk
„ onderscheid niet te melden.

„ Lovelace vermaakte het gezelschap op zij-
„ nen lugtigen vrolijken trant, en deed iedereen
„ lachen om eene van zijne vertellingen. Het
„ was, eer dat om dit schepzel voor u gedagt
„ wierd. Solmes lachte ook. Het was, even-
„ wel *zijn* lach: Want zijne eerste drie jaaren,
„ ten minsten, verbeelde ik mij, dat een aan-
„ houdende *vlaag* van huilen moeten geweest
„ zijn, en zijne spieren zijn nog nooit bekwaam
„ geweest om zig weder in den plooij van lachen
„ te herstellen. Zijn glimlach zelf (Gij zagt
„ hem nooit glimlachen, geloove ik, Gij gaft
„ hem ten minsten nooit reden om te glimlachen)
„ is zo weinig natuurelijk aan zijne trekken, dat
„ het zig in hem al zo affchuwelijk vertoone als
„ het *grijnzen* van een man die boos is. „

„ Ik gaf veel agt op hem, gelijk ik doe op
„ alle de edele Heeren der scheppinge, in hunne
„ bijzonderheden; en hij was mij, zelf toen, een
„ walg, ja aanstootelijk. Ik was blijde, heugt
„ mij, bij die bijzondere gelegenheid, te zien, dat
„ zijne vreemde trekken haare natuurelijke som-
„ berheid weder aannamen; hoewelze dit maar
„ langzaam deeden, als of de spieren, die tot de

„ ver-

„ verdraaijinge van zijn tronij geholpen hadden,
„ op roeſtige veeren hadden geloopen. "

„ Wat eene vreezelijke zaak moet zelf de
„ *Liefde* van zulken Man zijn! Voor mijn part,
„ indien ik zijn Wijf waare! (Maar wat hebbe ik
„ mijzelve gedaen, dat ik maar zulk eene onder-
„ ſtellinge maake?) ik zou nooit genoegen heb-
„ ben dan in zijn afweezen, of als ik met hem
„ overhoop lag: Een knorrig wijf, die iemand
„ moet hebben dien zij bedillen kan, mogt nog
„ bij zulken vent kunnen duuren: Het gezigt van
„ hem zou 'er altoos gelegenheid toe verſchaffen,
„ en alle haare dienſtbooden zouden uit dien hoof-
„ de, en uit *dien* alleen, reden hebben om hun-
„ nen meeſter te zegenen. Maar hoe laſtig en
„ ſchroomelijk eene zaak moeſt het zijn voor
„ zijne Vrouw, zo zij maar de minſte maate van
„ kiesheid had, zigzelve in zijne kloeren te bren-
„ gen door iets ten zijnen gevalle gedaen te heb-
„ ben? "

„ Dus veel ten aanzien van zijne lighaams ge-
„ ſtalte: Wat de andere helft van hem aangaet,
„ men zegt dat hij een menſch is, die zig met laag
„ op den grond te kruipen tragt in te dringen
„ bij ieder, van welken hij eenig voordeel hoopt:
„ Een trots, een willekeurig heerſchend ſchep-
„ zel, daar hij zulke inzigten niet heeft: En is
„ dit niet de egte aart van eenen laagen geeſt?
„ Men verhaalt, dat hij wrevelig en kwaadaartig
„ is, zelf tegen eene geheele familie van eenen
„ enkelen perſoon, die hem maar eens niet naar
„ zijn zin behandeld heeft; en tegen zijne eigene
„ bloedverwanten nog het meeſt van allen. Ik

„ hoore,

„ hoore, dat geen van hen allen zulk een deug-
„ niet is dan hij. Dit mag wel eene reden zijn,
„ waarom hij hen wil onterven. "

„ Mijne Stijntje vertelt mij, uit den mond
„ van eenen van zijn huisgezin, dat allé zijne
„ landlieden hem haaten, en dat hij nooit een
„ dienſtboode had, die wel van hem ſprak. Ee-
„ ne ſnoode agterdogt voedende, dat zij hem te
„ kort doen (waarſchijnelijk uit de ſlegte ge-
„ ſteldheid van zijn eigen hart) verandert hij ge-
„ ſtadig. "

„ Zijne zakken, zeggen zij, zijn geduurig
„ met ſleutels opgepropt: Zo dat als hij een gaſt
„ (Een *vriend* heeft hij niet buiten uwe familie)
„ zal onthaalen, hij wel half zo langen tijd fut-
„ zelt om den regten ſleutel tot een ſlot te vin-
„ den, als waarin zijn kaarig onthaal kon wor-
„ den afgedaen. En zo het wijn is, krijgt hij
„ dien altijd zelve. En dat te doen koſt hem niet
„ veel moeite; want hij heeft zeer weinig bezoek
„ —— alleen van hen, die of *affaires* of nood-
„ zaakelijkheid derwaards brengen: Want een
„ fatzoenlijk man, die het kan vermijden, zou
„ liever op den weg vernagten, dan ten zijnen
„ huize opleggen. "

Deezen man nogthans heeft men uitgezogt (om redenen al zo ſlordig, als door welke hij geregeerd wordt) tot eenen Man, dat is te zeggen, tot eenen Heere en Meeſter, voor Juffer Clariſſa Harlowe!

Maar miſſchien is hij zo geheel doorgierig niet, dan hij wordt afgebeeld. Characters die ten uiterſten goed, of ten uiterſten ſlegt zijn, worden zel-

zelden te regt opgegeven. Gunſt jegens iemand zal de eene doen rijzen, en ongunſt de andere doen daalen. Dog uw Oom Antonij heeft aan mijne Moeder gezegd, die eene tegenwerpinge maakte tegen zijne gierigheid, dat men voorhad hem *een band om den* hals *te leggen*, gelijk hij het noemde, *zo als gij het maar zoudt willen hebben*; welke dan eer een hennepen, dan een huwelijks-koorde zijn zou, durve ik zeggen. Maar is dit niet eene duidelijke blijk, dat zijne eigene voorſtanders zelf hem voor een laag ſchepzel agten; en dat men hem aan artikelen heeft te binden —— miſſchien wegens *nooddruftigheden*? Dog genoeg, en al te veel, van zulken vent, als deezen! —— Gij moet hem niet hebben, mijn lief —— Dat is bij mij klaar —— Schoon niet zo klaar, hoe gij in ſtaat zult zijn het te ontwijken, ten zij gij u in de onafhangelijkheid ſtelt en handhaaft, waartoe uw Goed u regt geeft.

* * * *

Hier kwam mijne Moeder mij ſtooren. Zij wilde zien, wat ik geſchreeven had. Ik was zot genoeg om haar het character van Solmes voor te leezen.

Zij bekende, dat de man de beminnelijkſte niet was; en dat hij het gelukkigſt voorkoomen niet had: Maar wat, zeide zij, is *lighaams-geſtalte* in een man? En ik wierd bekeeven, om dat ik u opzettede tegen de onderwerpinge aan uws Vaders wil. Daarop volgde eene les over den voorrang dien een man, die zorge droeg om alle

zijne

zijne ſchulden netjes te betaalen, en alles bij malkanderen te houden, in onze gunſt behoorde te hebben, in tegenſtellinge van een ſpilpenning en ligtmis: Een vrugtbaar onderwerp, weet gij, het zij 'er eenig bijzonder perſoon mede bedoeld worde, of niet.

Waarom willen deeze wijze Ouders, door te veel te zeggen tegen de perſoonen, die hun mishaagen, iemand tot derzelver verdeediginge noopen? Lovelace is geen ſpilpenning; heeft geen ſchulden; ſchoon ik niet twijffele, of hij is ligtmis genoeg. Dan, iemand dus noopende om *denzulken* maar gemeen regt te doen, moeten wij noodzaakelijk vooringenomen zijn, voorwaar! —— En miſſchien worden wij dus eerſt genoopt tot *nieuwsgierigheid*, dat is te zeggen, wat zulk een of zijne vrienden van iemand mogen denken: —— En dan koomt, maar al te waarſchijnelijk, eene onderſcheidende genegenheid, of iets dat 'er bij uitſtek wel naar gelijkt.

Mijne Moeder belaſtede mij eindelijk, om die bladzijde weder over te ſchrijven. —— Maar *excuſeer* mij, mijne goede Mama! Ik wou om geen reden ter wereld, dat het character verlooren ging; nademaal mijn ader daarin onbedwongen vloeide: En ik ſchreef nooit tot mijn eigen genoegen, of het genoegde u. Eene zeer goede reden waarom —— Wij hebben maar een zin met ons beide —— Alleen, dat gij, zomtijds wat te ernſtig zijt, dunkt mij; ik buiten twijffel, een weinig te ſnaterende naar uw gevoelen.

Dit verſchil in onzen aart, evenwel, is waarſchijnelijk de reden, dat wij elkanderen *zo* wel

wel beminnen, dar 'er met de woorden van Norris, geen *derde Liefde* tuſſchen in kan koomen. Nademaal elk, in der anderer oogen, iets hebbende, dat niet regt is, en elk de andere genoeg beminnende, om te verdraagen dat haar zulks gezegd worde (en te meer miſſchien om dat geen van beide wenſcht het te verbeteren); zo neemt dit grootlijks dien naarijver weg, welke een weinig (zo niet vrij veel) van die heimelijke ongunſt zou kunnen kweeken, die met den tijd mogelijk zou opgroeijen tot Nijdigheid, en deeze tot Partijdigheid en boosheid. Dus, mijne waarde, indien het 'er zo mede gelegen is, laat dan elk haar gebrek maar behouden, en dat het 'er haar mede moge welgaen, zegge ik: Want in beide kan men de natuurelijke Geſteldheid ter verſchooninge inbrengen: En welk een Held of Heldin moet hij of zij zijn, die een gebrek van de natuure kan overwinnen? Het zij *Gierigheid*, gelijk in zommigen, die ik *niet durve* noemen; Het zij *Ernſthaftigheid*, gelijk in mijne *beſte vriendin*; of het zij *ſnateren*, gelijk in —— Ik behoeve niet te zeggen wie.

Het is billijk dat ik u te weeten doe, dat ik genoodzaakt was, mijne Moeders Nieuwsgierigheid in te volgen (Mijne Moeder heeft ook haar deel, wel *ter degen* haar deel, van *Nieusgierigheid*, mijne waarde) en haar hier en daar eenige *paſſagies* van uwe Brieven te laaten zien.

Ik worde weder geſtoord — Dog ik zal u zo aanſtonds vertellen, wat tuſſchen mijne Moeder en mij bij deeze gelegenheid voorviel — En te meer, alzo zij haare KLEUTER, haaren günſt-

ling

ling HICKMAN, en uwen LOVELACE, in een gedeelte van haar geſprek te gelijk in 't oog had.

* * * *

Dusdanig was het.

„ Alles wel overwogen zijnde, Naatje, zei-
„ de zij, kan ik niet anders denken, of Juffer
„ Harlowe wordt wat hard behandeld: En nog-
„ thans (gelijk haare Moeder zegt) is het eene
„ verdrietige zaak een kind te hebben, die altijd
„ bij uitſtek gehoorzaam geweeſt zijnde in *gerin-*
„ *ger* ſtukken, zig tegen den wil van haare Ou-
„ deren verzet in *grooter*; ja in 't *grootſte van*
„ *allen*. En nu, om den middelweg tuſſchen
„ beide te houden, het is jammer, dat de man
„ dien zij begunſtigen, die zoort van verdienſte
„ niet heeft, welke een perſoon van zulk een
„ kieſch oordeel als Juffer Harlowe met reden in
„ een man zou mogen verwagten. —— Dog
„ van den anderen kant, is deeze Man zekerlijk
„ boven een Ligtmis te ſtellen: En wel een Ligt-
„ mis, die in *duel* geweeſt is met haar eigen
„ Broeder: *Vaders* en *Moeders* moeten zo den-
„ ken, al kwam die omſtandigheid 'er *niet* bij
„ —— En het zou vreemd zijn, dat *zij* het
„ niet beſt weeten. „

En zo moeſten zij, dagt ik, van wegens hunne ervarenheid, indien geen laage ſlordige oogmerken *hun* ook die vooringenomenheid voor den eenen man deeden hebben, welke zij zo

gereed zijn om hunne Dogters te berispen dat zij hebben voor eenen anderen. —— En indien zij, gelijk ik 'er in uw geval mag bijvoegen, geen laagkruipende, oude, muffige, Antonij-Oomen hebben om hunne vooringenomenheid te verſterken, gelijk hij mijne Moeders doet —— Arme, laagkruipende, eigenzinnige ziel, wat heeft zulk een oud Vrijer te praaten over de Pligten van Kinderen jegens Ouders; ten zij hij een denkbeeld had, dat de Ouders ook eenige aan hunne Kinderen verſchuldigd zijn? Maar uwe Moeder heeft door haare vadzige zagtmoedigheid, dat ik het zo noeme, alle de drie Broeders bedorven.

„ Dog gij ziet, kind, vervolgde mijne Moe-
„ der, hoe verſchillende MIJN gedrag is jegens
„ U. Ik prijze u eenen van de maatigſte, hoe-
„ wel beſchaafdſte mannen in Engeland aan — „

Ik rekene weinig op mijne Moeders *beſchaafdſt*, mijne waarde. Zij oordeelt over den eerzaamen Hickman voor haare *Dogter*, gelijk zij twintig jaar geleeden, onderſtelle ik, zou gedaen hebben voor *haarzelve*.

„ Van eene goede familie, ging mijne Moe-
„ der voort; een ſchoon, zuiver, en ſteeds aan-
„ waſſende Capitaal (Een ſtuk, dat in de eerſte
„ plaatze in aanmerkinge koomt bij mijne Moe-
„ der zo wel, als bij eenig ander volk u wel
„ bekend): En ik *verzoeke* en *bidde* u om hem
„ eenige aanmoediginge te geeven: Ten min-
„ ſten hem niet te *erger* te bejegenen, om dat
„ hij u zo onderdaanig is. „

Ja, zeker! Om *hem* minzaam te bejegenen, op dat hij *mij* gemeenzaam moge behandelen.

—— Die

——— Die venten van manluij verre van zig af te houden is beſt — zegge ik.

„ Nogthans kan alles u naauwlijks overhaa-
„ len om zo te doen, als ik het gaarn had. Wat
„ zoudt gij zeggen, indien ik u zo behandelde,
„ als Juffer Harlowes Vader en Moeder haar be-
„ handelen? „

„ Wat ik zou *zeggen*, Madam! —— *Dat*
„ is ligt te beantwoorden. Ik zou niemendal
„ *zeggen*. Kunt gij denken, dat zulk eene be-
„ handelinge, en dat omtrent zulk eene jonge
„ Lady, te verdraagen is? „

„ Koom, koom, Naatje, niet zo haaſtig:
„ Gij hebt maar eenen kant gehoord; en dat 'er
„ *meer* over te zeggen is, is duidelijk, uit het
„ geen gij mij hebt voorgelezen, dat maar ge-
„ deelten zijn van haare Brieven. Zij zijn haare
„ Ouders. *Zij* moeten het beſt weeten. Juffer
„ Harlowe, hoe ſfraaij een kind zij ook is, moet
„ iets *gedaen*, moet iets *gezegd* hebben, (Gij
„ weet, hoe zij haar beminden) 't welk oorzaak
„ is, dat zij haar dus behandelen. „

„ Maar indien *zij* buiten ſchuld is, Ma-
„ dam, hoe veroordeelt *ben* dan uwe eigene
„ onderſtellinge? „

Toen kwam Solmes groot Goed boven; zij-
ne goede beſtieringe daarvan — „ Wel een wei-
„ nigje te NAAUW „ was het woord! ——
[*O hoe weeten liefhebbers van't geld 'er doekjes om te winden*, dagt ik. Mijne Moeder egter is eene princes in geeſt bij deezen Solmes!] „ Wat
„ vreemde uitwerkzels, voegde zij 'er bij, heb-

„ ben vooringenomenheid en Liefde op jonge „ Juffers! „

Ik weete niet hoe het is, mijne waarde; maar de luiden hebben veel vermaak, om verliefd volkje te ontdekken. Nieuwsgierigheid *brengt* nieuwsgierigheid voort; Dat is de zaak, geloove ik.

Vervolgens ging zij aan het prijzen van des Hren. Lovelaces geſtalte en van zijne natuurelijke en verkreegene hoedanigheden: Maar egter moeſt zij oordeelen, gelijk *Moeders* zouden oordeelen, en gelijk *Dogters* zeer ongaarn oordeelen. —— Dog kon niets zeggen ten antwoord op uwe aanbiedinge om ongehuwd te leeven; en met hem af te breeken — indien — indien — (drie of vier *indiens* maakte zij van een goed, Indien) men *daarop* ſtaat kon maaken.

Dog ik mag redeneeren wat ik wil, nog al is *gehoorzaamheid zonder uitzonderinge*, het ſlotvers van mijne Moeders zang: En dat zo wel ten *mijnen* opzigte als ten *uwen*.

Ik moet zeggen, dat ik de gehoorzaamheid aan ouderen van eene zeer waardige voortreffelijkheid agte: Maar ik danke God, dat ik uwe beproevingen niet hebbe. Wij kunnen alle wel goed zijn, als wij niet tot het tegendeel verzogt of getergd worden; —— Maar weinige jonge lieden (die zigzelve ook kunnen redden, gelijk gij) zouden verdraagen, dat gij verdraagt.

Ik wil niet alles zeggen, wat ik wel denke, ten aanzien van het gedrag van uwen Vader en Oomen, *en de reſt van hen*, om dat ik u niet

zou

zou willen ergeren: Dog ik hebbe nu hooger denkbeeld van mijne eigene ſchranderheid, dan ik ooit had, daarin dat ik nooit iemand van uwe familie buiten u zelve van harten kon beminnen. Mijne geboorte brengt niet mede om behaagen in hen te hebben. Dog het is mijn *pligt*, omtrent mijne *vriendin* opregt te zijn: En dit zal haare Anna Howe verſchoonen bij Juffer Clariſſa Harlowe.

Ik behoorde wel uwe Moeder te hebben uitgezonderd, als eene Lady, die te eerbieden, en nu te beklaagen is. Welke moet haare behandelinge geweeſt zijn, dat zij dus onder het juk gebragt is, gelijk ik het noemen mag. Weinig dagt de goede oude *Vicomte*, toen hij zijn troetelkind, zijne eenige dogter aan zulken wel-voorkoomenden heer, en met haar eigen zin uittrouwde, dat zij zo te onder zou gehouden worden. Een ander zou uwen Vader een Tyran noemen, zo ik het niet mag doen: Alle de Wereld, die hem kende, *noemt* hem zo; en indien gij uwe Moeder lief hebt, kunt gij niet toornig worden op de wereld wegens het neemen van die vrijheid.

Evenwel, alles overwogen zijnde, kan ik niet nalaaten te denken, dat zij te minder te beklaagen is, voor zo verre men mag zeggen, (de Jigt, of wat wil, zij de oorzaak zijner knorrigheid) dat zij zig langen tijd onwaardig haarer geboorte en fraaije hoedanigheden gedragen heeft, met zo veel toe te geeven, als zij toegeeft, aan overweldigende geeſten; [Gij moogt de aanmerkinge bepaalen tot uwen Broeder, zo het u ſmer-

telijk valle, die verder uit te ſtrekken.] En dit om voor eenen tijd maar vreede voor zigzelve te behouden; welks behoudenis te minder waardig was, alzo het altoos den wil van anderen kragt bijzettede, en van eene verzwakkinge gevolgd wierd in haar eigen, welke haar onderwierp aan eene willekeurigheid, die van tijd tot tijd opgroeide en beveſtigd wierd op haare geduldigheid. —— En nu de waardigſte van haare kinderen over te geeven, (tegen haar eigen oordeel) tot een ſlagtoffer aan de heerſchzugt en eigenbaat van de onwaardigſte! —— Dog ik vliede van dit onderwerp af — reeds, vreeze ik, al te veel gezegd hebbende om vergiffenis te erlangen — en egter veel minder, dan op mijn hart legt om te zeggen wegens het overzagtzinnig onderwerp.

De Hr. Hickman wordt deezen avond van Londen verwagt. Ik hebbe hem verzogt naar des Hren. Lovelaces leeven en verkeeringe in de Stad te verneemen. Zo hij het niet gedaen heeft, zal ik zeer boos op hem zijn. Verwagt geen heel goed berigt van een van beide. Hij is zekerlijk een argliſtige guit, en vol van uitvindingen.

Op mijn woord, ik veragte die ſexe van gantſcher harten! Ik wenſchte, dat zij onze Vaders en Moeders ongemoeid lieten; en *hen* niet plaagden om *ons* te plaagen met hunne gouden beloften, en betuigingen, [en huwelijksvoorwaarden, en de reſt van hunne grootſpreekende wartaal. Hoe aanminnig konden gij en ik te zamen leeven, en hen alle veragten! ——

Maar

Maar geliefkoosd, bij de neus geleid, en als ſlegte vogels verſtrikt te worden in eenen ſtaat van dienſtbaarheid, of vuige onderwerpinge: Als Princeſſen voor eenige weinige weeken te worden opgepaſt, om voor het overige van ons leeven als ſlaavinnen behandeld te worden —— Inderdaad, mijn lief, gelijk gij van Solmes zegt, ik kan hen niet verdraagen! — Maar dat uwe nabeſtaenden (*vrienden* wil ik hen niet meer noemen, zo onwaardig als zij ook zelf den *anderen* naam zijn) den prijs van zulken vent als dien aanneemen; en ter afſnijdinge van alle hoope van erveniſſe voor zijne eigene familie! —— Hoe moet een gemoed, dat maar gemeen regtvaardig is, zulk eene handelwijze tegenſtaen!

De Hr. Hickman zal Lord M. polſen over het onderwerp, 't welk gij mij aanbeveelt. Maar vooraf kan ik u wel melden, wat hij en zijne Zuſters zeggen zullen, als zij gepolſt *worden*. Wie zou niet groots zijn op zulk eene verwantſchap, als die van Juffer Clariſſa Harlowe? —— Juffrouw Fortescue vertelde mij, dat zij alle u eene zeer groote agtinge toedraagen.

Zo ik niet klaar genoeg geweeſt ben in mijnen raad omtrent hetgeen gij doen zult, laate ik zeggen, dat ik u dien met een woord geeven kan. Het is alleen met nogmaal bij u aan te dringen, dat gij het uwe WEDERNEEMT. Zo gij het doet, zal al de reſt wel volgen.

Men vertelt ons hier, dat Juffrouw Norton, zo wel als uwe Moeij Hervey, haar gevoelen in 't geſchil ten voordeele van *blinde* gehoorzaamheid geuit heeft. Indien zij van gedagte kan zijn,

dat het deel, het welk zij in uwe opvoedinge gehad heeft, en uwe eigene wonderbaare gaaven en verkreegene bekwaamheden, zulken onwaardigen ſchepzel als Solmes moeten worden voorgeworpen, zoude ik wel hartig eens met haar krakeelen kunnen. Gij moogt denken, dat ik dit zegge om uwe agtinge voor de goede vrouw te verkleinen. En miſſchien niet geheel buiten reden, zo gij het doet. Want om de waarheid te bekennen, mij dunkt, ik beminne haar zo zeer niet dan ik wel doen zoude, indien gij haar oogenſchijnelijk zo veel minder bemindet, dat het bij mij niet in twijffel ſtond, of ik wierd meer van u bemind.

Uwe Moeder zegt u, „ Dat gij zwaare be„ proevingen zult ondergaen: Dat gij onder uws „ Vaders *tugt* zijt. „ — Het woord is genoeg om mij dengeenen te doen veragten, die tot deszelfs gebruik gelegenheid geeven. —— „ Dat „ het buiten haare magt is, u te helpen! „ En wijders. „ Dat zo gij op eenige gunſt te hoopen „ hebt, het door bemiddelinge moet zijn van uwe „ Oomen. „ Ik onderſtelle, dat gij aan de Quidams zult ſchrijven, nademaal het u verbooden is hen te zien. —— Maar kan het weezen, dat zulk eene Lady, zulk eene Zuſter, zulk eene Vrouw, zulk eene Moeder, geen invloed in haare eigene familie heeft? Wie zou inderdaad, gelijk gij zegt, indien dit zo zij, willen trouwen, die ongehuwd kan leeven? Mijne gramſchap raakt weder aan het zwellen. WEDERNEEMEN, mijn lief: —— En dat is alles, wat ik mij zelve verder tijd wil geeven om te zeggen, op dat ik u

niet

niet ergere, daar ik u geen dienſt kan doen. — Dit alleen nog, dat ik ben

Uwe waarlijk toegenegene Vriendin en Dienaares

ANNA HOWE.

XXVIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Vrydag den 10 *van Maart.*

Gij zult mij wel toelaaten, mijne waarde, om eenige weinige paſſagies van uwen laatſten Brief aan te roeren, van welke ik gevoelig ben aangedaen.

In de eerſte plaatze, moet gij mij vergunnen om te zeggen, al hoe neerſlagtig van geeſt ik ben, dat ik zeer op u verſtoord ben, over uwe ſchampere aanmerkingen tegen mijne nabeſtaenden, wel bijzonderlijk tegen mijnen Vader en Moeder, en de gedagtenis van mijnen Grootvader. Nog uwe *eigene* Moeder, mijne waarde, kan de bitze ſcherpte uwer vlugheid altoos ontgaen. *Zelve* kan men niet wel nalaaten vrijlijk te ſchrijven of te ſpreeken van dengeenen, die men bemint en eert, wanneer ſmerte wegens harde behandelinge, zo als men zig verbeeldt, het hart

prangt: Maar het ſtoot ons tegen de borſt te hooren, dat iemand anders dezelve vrijheden neemt. Daarenboven hebt gij zulk eene ſterke wijze van uitdrukkinge, als gij ergens geen ſmaak in hebt, dat als de drift bedaard is, en ik (bij nader overweeginge) uit *uwe* geſtrengheid koome te zien, waartoe ik gelegenheid gegeven hebbe, ik niet kan nalaaten mijzelve te veroordeelen.

Maar minſt van allen kan ik verdraagen, dat gij mijne Moeder aanrandt. Wat is het, mijne waarde, of al haare zagtmoedigheid onbeloond blijve? Is het miſſen van belooninge, of het miſſen zelf van eene dankbaare erkentenis, voor ons eene reden om ons te ontſlaen van hetgeen wij denken onzen pligt te zijn? Het was mijns Vaders leevendige geeſt, welke den eerſten indruk maakte op haaren edelen boezem. Diezelve geeſt was het, die, gelijk ik te vooren hebbe aangemerkt (a), binnenwaards gewrongen en geſmoord zijnde, hem zo ongeduldig maakte, als zijne wreede kwaal hem aantaſtede. Hij beminde altoos mijne Moeder: En zou het niet *verſchoonelijk*, ja *prijzelijk* zijn, dat LIEFDE en MEDELIJDEN eene goede Vrouw (die elken uur ooggetuige was van zijne pijnen, als hij met eene aanvallende vlaage worſtelde, en zijne vlaagen meer en meer menigvuldig, zo wel als meer en meer geſtreng wordende) bewoogen om haaren eigenen wil, haar eigen zin op te geeven ten gevalle van eenen Man, die zo veel leed, en wiens liefde voor *haar* niet in twijffel kon getrokken worden? — En dit zo zijnde, was het niet maar al

(a) Bl. 49.

te natuurelijk [de menſchlijke natuure is niet volmaakt, mijne waarde] dat de Man dus van de Vrouw in alles gevlijd en ingevolgd, niet in ſtaat zij om tegenſtand van iemand anders te verdraagen? Veel min om van zijne kinderen te worden tegenſproken?

Indien gij dan mijn hoogſt ongenoegen wilt ontgaen, moet gij mijne Moeder ſpaaren: En zekerlijk, gij zult mij wel toeſtaen, dat ik met haar, zo wel medelijden hebbe, als mijnen Vader lieſde en eerbied toedraage.

Ik hebbe geen vriend, op wien ik mij kan beroepen, bij wien ik durve klaagen, dan u. Zo ongelukkig als mijne omſtandigheden zijn, is het maar al te waarſchijnelijk dat ik klaagen zal, om dat het maar al te waarſchijnelijk is dat mij meer en meer reden tot klagten zal gegeven worden. Maar uw werk zij, indien ik zulks doe, om mijne gramſtoorige driften te bezadigen, en mijne gevoeligheid te verzagten; en dit wel te meer, daar gij weet welken invloed uw raad op mij heeft; en daar het u ook moet bekend zijn, dat de vrijheden, die gij tegen mijne vrienden gebruikt, nergens anders toe ſtrekken kunnen, dan om de bezeffinge van mijnen pligt jegens hen te verdooven, zonder eenig goed einde voor mijzelve uit te werken.

Ik kan, evenwel, niet nalaaten te bekennen, dat het mij genoegen geeft, dat gij uw gevoelen bij het mijne voegt omtrent de veragtinge, welke de Hr. Solmes van mij verdient. Maar laat mij egter toe te zeggen, dat hij niet geheel zo afgrijzelijk een ſchepzel is, dan gij van hem

maakt:

maakt: Wat belangt zijne *lichaams-geſtalte*, meene ik; want ten aanzien van zijne *ziel* en gemoed, zo veel ik hoore, hebt gij hem maar regt gedaen: Dog gij hebt zulk een talent van eene lelijke beeldtenis te ſchilderen, en zulk eene vlugheid, dat zij u zomtijds buiten de gelijkenis naar de waarheid, vervoeren. In 't kort, mijne waarde, ik weete dat gij in meer dan een geval, zijt gaen zitten met voorneemen om alles te ſchrijven wat vernuft, meer dan ſtrikt regt, u bij de voorkoomende gelegenheid kon aan de hand geeven. Miſſchien zou men denken, dat ik te minder over dit bijzonder onderwerp behoorde te zeggen, om dat uw mishaagen tegen hem ontſtaet uit liefde jegens mij: Maar behoort het niet ons oogmerk te zijn, om zo van onszelven, en van alles wat ons aangaet te oordeelen, als wij ons met reden verbeelden mogen, dat andere lieden van ons, en van onze handelingen oordeelen zouden?

Wat den raad aangaet, dien gij geeft, om mijn Goed weder tot mij te neemen, ik hebbe vaſt beſlooten met mijnen Vader niet te pleiten, het gevolg zij voor mijzelve wat het wil. Op eenen anderen tijd mag ik u een meer bijzonder antwoord geeven op uwe redenkavelingen over dit onderwerp: Dog voor tegenwoordig zal ik alleen aanmerken, dat naar mijn gevoelen de Hr. Lovelace zelve mij naauwlijks zijn aanzoek waardig zoude keuren, zo hij wiſt dat *dit* mijn beſluit waare. Deeze *mannen*, mijne waarde, met alle hunne vleijerijen, zien vooruit op het BESTENDIGE. Inderdaad, het betaamt hun zo te doen. Want Liefde moet een zeer zot ding zijn om op

te

te rug te zien, als het lieden, tot eenen overvloedigen ſtaat gebooren, tot nooddruftigheid gebragt heeft, en een edelmoedig hart gelegd onder verbintenis en afhangelijkheid.

Zeer geeſtig is de reden die gij geeft van de Liefde, welke wij elkanderen toedraagen, uit het *verſchil* van onze geaartheden. Ik bekenne, dat ik daarom niet gedagt zou hebben. Daar kan mogelijk iets aan zijn: Dog het zij zo, of niet, zo wanneer ik bezadigd ben, en mijzelve tijd geeve om mij te bedenken, zal ik u te meer liefhebben wegens de berifpinge, die gij mij geeft, al zijt gij nog zo geſtreng tegen mij. Spaar mij derhalven niet, mijne waarde vriendin, zo dikwijls gij mij in 't minſt gebreklijk denkt te zijn. Ik beminne uwe aangenaame jokkernij. Gij weet, dat ik dit altoos deed: Nog, hoe *over*-ernſtig gij mij ook moogt agten, hield ik u ooit voor *ſnaterende*, gelijk gij het dien harden naam geeft. Eene van de eerſte voorwaarden onzer onderlinge vriendſchap was, dat elk der andere zou zeggen of ſchrijven al wat haar op het hart lag, zonder daaruit eenige ergernis op te vatten: Eene voorwaarde inderdaad, die men in de vriendſchap niet ontbeeren kan.

Ik wiſt wel, dat uwe Moeder voor blinde gehoorzaamheid zou zijn in een kind. Het is mij leed, dat mijn geval met zulke omſtandigheden vergezeld gaet, dat ik mij *niet kan* onderwerpen. Het zou mijn pligt zijn zo te doen, indien ik konde. Gij zijt inderdaad zeer gelukkig, dat gij met niets anders dan uwe eigene bevallige, hoewel grillige zinlijkheden hebt te ſtrijden, in de keuze,

waar-

waartoe ze u noopt, van den Hr. Hickman. Hoe gelukkig zoude ik zijn in met zo veel zagtheid behandeld te worden! —— Ik zou bloozen, zo mijne Moeder zeide, dat zij mij *verzogt* en *bad* om eenen man zo onopſpraakelijk als den Hr. Hickman eenige aanmoediginge te geeven.

Inderdaad, mijne beminde Juffer Howe, ik ben beſchaamd, dat uwe Moeder zegge, Mij op het oog hebbende, „ Welke vreemde uitwerkzels hebben vooringenomenheid en Liefde op „ jonge ſchepzels van onze Sexe! " Dit raakt mij dies te gevoeliger, om dat gij zelve, mijne waarde, zo gereed zijt, om mij dit *aan* te *praaten*.

Ik zoude zeer te misprijzen zijn, zo ik eenige de minſte neiginge van mijn gemoed voor u tragtede te verbergen: En ik kan niet anders zeggen, dan —— dat deeze man —— deeze Lovelace —— een man is, in welken men behaagen genoeg zou mogen hebben, indien hij zulk een Character bezat als de Hr. Hickman; en zelf zo 'er hoope waare om hem te regt te brengen. En verder nog wil ik wel bekennen te gelooven, dat men, door gewelddaadige maatregels, als van ſtap tot ſtap, wel zou kunnen gedreeven worden tot iets, dat men zou mogen noemen —— Ik weete niet, hoe ik het noemen moet —— Eene *conditioneele zoort van behaagen*, of zo iets. Maar wat het woord LIEFDE belangt —— hoe billijk en bekoorelijk het ook zij in zommige gevallen (dat is te zeggen, in alle *betrekkelijke*, in alle *gezellige*, en hetgeen nog boven *beide* gaet, in alle onze *verhevener* pligten, in welke zij eigenlijk *godlijk* genoemd mag worden); het

heeft,

heeft, dunkt mij, in den bekrompenen, naauwbeperkten, eigenbaatigen, bijzonderen zin, in welken gij het op mij toepaſt (daar de man ook nog zo weinig goedkeuringe verdient wegens zijne zeden, indien al wat het gerugt van hem zegt, waaragtig zij) geen heel mooijen klank bij zig. Behandel mij zo vrij als gij wilt in allé anderen opzigten, ik zal, gelijk ik gezegd hebbe, u te meer beminnen wegens uwe vriendlijke vrijheid: Maar gaarn, dunkt mij, zoude ik zien, dat gij deeze betigtinge niet zo glad uit *uwe* pen, of van *uwe* lippen woudt laaten rollen, als zijnde toe te ſchrijven aan eene van uwe *eigene* Sexe, het zij *ik* het ben of niet: Nademaal de *andere* eenen *dubbelen* zegepraal moet hebben, als een perſoon van uwe kiesheid (met zulk eene veragtinge voor hen allen gewapend, gelijk gij hebben wilt dat men denke) eene vriendin kan opgeeven, met een blij genoegen over haare zwakheid, als een mal, een minziek ſchepzel.

Ik zou eenige andere aanmerkingen kunnen maaken over den inhoud van uwe twee laatſte Brieven; maar mijn gemoed is tegenwoordig niet vrij genoeg. De gelegenheid tot het bovengemelde ſtak mij in den krop; en ik kon niet nalaaten, dezelve zo dra als mogelijk was in aanmerkinge te neemen.

Mijn tweede vel vol geſchreeven hebbende, zal ik deezen Brief ſluiten en in mijnen naaſtvolgenden u verwittigen van alles, wat zedert mijnen laatſten hier is voorgevallen.

XXIX.

XXIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Saterdag den 11 *van Maart.*

Ik hebbe zulke ſchimpige boodſchappen, en zulke herhaalde dreigingen, waarmede zij 'er openlijk voor uitkoomen mij meer kwaad te zullen berokkenen, zo ik mij aan hunnen wil niet onderwerpe, van mijnen Broeder en Zuſter ontvangen, (met tergende vrijpoſtigheid ook nog overgebragt door Lysje Barnes) dat ik het gevoegelijk agtede, voor dat ik mijn voorgenomen aanzoek bij mijne Oomen ondernam, ingevolge van de leuze mij in den Brief van mijne Moeder gegeven, om eerſt een weinig met *hen* te redentwiſten. Dog ik hebbe het op zodanige wijze gedaen, dat het u (indien het u believe het zo op te neemen, als gij eenige deelen van mijne voorgaende Brieven gedaen hebt) groot voordeel op mij zal geeven. In 't kort, gij zult meer reden hebben dan ooit, om te verklaaren, dat ik al verre in Liefde gevorderd ben, indien mijne *redenen* voor het veranderen van mijnen ſtijl in deeze Brieven, ten aanzien van den Hr. Lovelace u geen gunſtiger gevoelen inboezemen. —— Want het heeft mij goed gedagt hun eens hun zin te geeven; en nademaal zij het zo willen hebben, dat de Hr. Lo-

ve-

velace hooger in mijne agtinge ſtaet dan iemand anders, geeve ik hun reden om in dit gevoelen eer beveſtigd te worden, dan daaraan te twijffelen.

Deeze zijn in 't kort mijne redenen, voor de veranderinge van mijnen ſtijl.

In de eerſte plaatze, hebben zij hunne voornaamſte drangreden om mij aan hunnen wil te onderwerpen, gegrond op mijne erkentenis, dat mijn hart vrij is; en dus, onderſtellende dat ik geen perſoon opgeeve die bij mij den voorrang heeft, heeft mijne tegenkantinge den ſchijn van regelregte hardnekkigheid in hunne oogen; en zij redeneeren, dat, ten ergſten genomen, mijn afkeer tegen Solmes, een afkeer is die ligt kan worden te boven gekoomen, en dat ik dien *behoore* te boven te koomen uit gehoorzaamheid jegens mijnen Vader, en ter bevorderinge van de familie-oogmerken.

Vervolgens, ſchoon zij op deeze reden bouwen om mij den mond te ſtoppen, ſchijnen zij mij egter niet te gelooven, maar behandelen mij zo ſchandelijk, als of ik op een van mijns Vaders knegten verſlingerd waare: —— Zo dat mijne bereidwilligheid om *onder voorwaarde* van den Hr. Lovelace af te zien, mij geen voordeel heeft aangebragt.

In de volgende plaatze, kan ik niet anders denken, of mijns Broeders partijdigheid tegen den Hr. Lovelace is verre van welgegrond te zijn: Des mans ongeregelde drift voor de Sexe, is de misdaad, met welke men mij ten allen tijde aan de ooren rammelt: En het is eene zeer groote: Maar

koomt mijn Broeder met deeze betigtingen tegen hem voor den dag uit liefde voor *mij?* —— Neen —— Zijn gantſche gedrag toont mij, dat Dit zijne voornaame beweegreden niet is, en dat hij eer denkt, als of ik hem in den weg ſtae, dan anders.

De regtvaardigheid eiſcht dan, gelijk ik zeggen mag, om een weinig ten voordeele van eenen man te ſpreeken, die ſchoon van mijnen Broeder geſard, hem niet al het kwaad deed, het welk hij hem had kunnen doen, en 't welk mijn Broeder getragt had *hem* te doen. Het zou derhalven niet kwaalijk zijn, dagt ik, hen een weinig te ontruſten met den ſchroom, dat de wegen, welke zij met mij inſlaen, regt de tegengeſtelde zijn van die zij *moeſten* inſlaen, om het einde te bereiken, dat zij daarmede voorhebben. En wat is, eindelijk, de lof dien ik den Hr. Lovelace geeve, indien ik al *toeſtae* dat het waarlijk gemeend is, dat ik hem *weezenlijk* den voorrang geeve boven zulken man, als met welken zij mij vervaard maaken? Daarenboven, mijne Juffer Howe (beſloot ik) beſchuldigt mij van eene gedweeheid, welke mij aan baldaadigheden van mijnen Broeder onderhevig maakt: Ik zal die waarde vriendin in mijn oog houden; en om *alle* deeze redenen beproeven, wat een weinig van *haaren* geeſt wil uitregten —— al ſtaet het mij nog zo miſſelijk.

In deeze wijze van denken, ſchreef ik aan mijn Broeder en Zuſter. Dit is mijn Brief aan hem.

DAAR-

DAAR ik zo behandeld worde, als men mij behandelt, en dat wel ten grooten deele, zo niet *geheel*, Broeder, door *uwe* aanſtookingen, moet gij mij toelaaten, dat ik bij deeze gelegenheid eens met u redentwiſte. Het is mijn *oogmerk* niet, om u misnoegen te geeven met hetgeen ik gae ſchrijven. En egter moet ik vrij met u handelen. De gelegenheid vereiſcht het.

En met uw verlof, in de eerſte plaatze, dat ik u erinnere, Dat ik uwe *Zuſter* ben; en niet uwe *Dienſtmeid*; en dat, derhalven, de bittere ſmaadredenen en driftige taal mij van u toegeduwd bij eene gelegenheid, in welke gij geen reden hebt om mij voor te ſchrijven wat ik te doen hebbe, nog mijn Character paſt om te verdraagen, nog het uwe om mij daarmede te bejegenen.

Stel al het geval, dat ik den man *ſtond* te trouwen, die u mishaagt, dat hij zig *niet* als een beleefd en teder Egtgenoot ſtond te gedraagen, is dat eene reden voor u om een onbeleefd en onvriendlijk Broeder te zijn? Waarom, mijn Heer, moet gij mijn ongeluk vervroegen, indien zulk een geval ſtond te gebeuren? —— Laat ik u ronduit zeggen, dat de man, die mij als zijne *Vrouw* erger kon behandelen, dan gij zedert eenigen tijd mij als uwe *Zuſter* behandeld hebt, inderdaad een barbaarſch man moeſt zijn.

Vraag het uzelve, bidde ik u, mijn Heer, of gij uwe Zuſter Bella dus zoudt behandeld hebben, indien het haar had goedgedagt het aanzoek van den man zo zeer bij u gehaat te ontvangen? ——

Zo niet, laate ik u waarſchuwen, mijn Broeder, dat gij dog uwe maatregels niet neemt naar 't geen gij denkt dat ik zal *verdraagen*, maar veel eer naar het geen mij behoort te worden *aangedaen*.

Hoe zoudt *gij* het opneemen, indien gij een Broeder hadt, die in gelijken gevalle bij *u* ſtond te doen, als gij bij *mij* doet? Het kan u nog niet vergeten zijn, welk een Laconiſch antwoord gij zelf aan mijnen Vader gaft, die u Juffer Cornelia D' Oily aanprees — *Gij hadt geen zin in haar*, waaren uwe woorden: En dat wierd genoeg geagt.

Gij moet noodwendig denken, dat ik niet onbewuſt kan zijn, aan *wien* ik te wijten hebbe dat ik dus in ongenade ben vervallen, als ik mij te binnen brenge mijns Vaders toegeevendheid jegens mij, in mij de vrijheid te gunnen om verſcheidene aanbiedingen van de hand te wijzen; en aan *wien*, dat men eene gemeene zaak tragt te maaken ten voordeele van eenen man, op wiens perſoon en zeden meer te zeggen valt dan op die van eenige der heeren, welke men mij toeliet om af te ſlaen.

Ik zal niet onderneemen de twee mannen met elkanderen te vergelijken: Nog is 'er inderdaad de minſte vergelijkinge tuſſchen hen te maaken. Al het verſchil, zo ik zulks *deed*, ten nadeele van den *eenen*, is maar in een ſtuk — Wel van het grootſt belang —— Dog voor wie van het meeſt belang? —— Voor *mijzelve*, zekerlijk, ſtond ik zijn aanzoek te begunſtigen: —— Voor *u* van het minſt. Niettemin, zo gij door uwe wonderlijke raadſlagen, *dien man* en *mij* niet

niet te zamenvoegt als in eene zaak te zamen lijdende, zult gij vinden dat ik al zo zeer beſlooten hebbe van *hem* af te ſcheiden, als om den *anderen* af te ſlaen. Ik hebbe een voorſlag van dien aart gedaen: Ik hoope, dat gij mij geen reden zult geeven om in mijn ſchroom beveſtigd te worden, dat het aan *u* zal te wijten zijn, zo die niet worde aangenomen.

Het is een droevig ding, te moeten zeggen, zonder bewuſt te zijn van u ooit reden van aanſtoot gegeven te hebben, dat ik in *u* een Broeder hebbe maar geen Vriend.

Miſſchien zult gij u niet vernederen om redenen te geeven van uw gedrag zedert eenigen tijd en tegenwoordig omtrent eene dwaaze Zuſter gehouden: Dog zo gij aan die hoedanigheid al geen *beleefdheid*, geen *burgerlijkheid*, *regt* zijt gij 'er aan verſchuldigd.

Laate ik verder de vrijheid neemen van aan te merken, dat het voornaam einde van eens jongmans opvoedinge aan de Hoogeſchool is, om hem te leeren regtmaatig te redenkavelen, en de heftigheid van zijne driften te onder te brengen. Ik hoope, Broeder, dat gij geen gelegenheid zult geeven aan iemand, die ons beide kent, om te beſluiten, dat de *Toilette* de *eene* meer geleerd heeft van de laatſte weetenſchap, dan de Hoogeſchool den *anderen*. Het is mij waarlijk leed dat ik reden hebbe om te zeggen, dat ik dikwijls hebbe hooren aanmerken, dat uwe onbetoomde driften uwe deftige opvoedinge geene agtinge bijzetten.

Ik hoope, mijn Heer, dat gij de vrijheid

zult verſchoonen, die ik omtrent u genomen hebbe: Gij hebt mij daartoe maar al te veel reden gegeven, en gij hebt veel grooter omtrent mij genomen, *zonder* reden; —— dus, zo gij geſtoord zijt, moet gij op de oorzaak zien, en niet op de uitwerkinge: —— Dan uzelven onderzoekende, zal die oorzaak ophouden, en 'er zal nergens een braaver en volmaakter heer zijn dan mijn Broeder.

Zuſterlijke toegenegenheid, verzekere ik u, mijn Heer (hoe onvriendlijk gij *mij* ook behandeld hebt) en niet de bitsheid, met welke gij zedert eenigen tijd zo gereed geweeſt zijt om mij te beſchuldigen, is mijne beweeg-oorzaak in u dit onder het oog te brengen. Laate ik u om de herſtellinge van uwe vriendſchap ſmeeken, mijn *eenige Broeder*! En geef mij reden, bidde ik u, om u mijnen *medelijdenden Vriend* te noemen. Want ik ben, en zal altoos zijn

Uwe toegenegene Zuſter

CL. HARLOWE.

Dit is mijns Broeders antwoord.

Aan Juffer CLARISSA HARLOWE.

Ik weete, dat 'er geen einde van uw ongerijmd gekrabbel zijn zal, zo ik aan u niet ſchrijve. Ik ſchrijve derhalven: Dog, zonder mij tot redentwiſt met zulk eene waanwijze en bitze vermaanſter en ondervraagſter in te laaten, het is, om

u

u te verbieden mij met uwe cierlijke wartaal meer te plaagen. Ik weet niet, waar Verauft in een Vrouw goed voor is, dan om haar boven maate haar zelve te doen agten, en elkeen anders te veragten. Het uwe, Juffer Snaterfnel, heeft u verheft boven uwen pligt, en boven het ontvangen van eenige les of voorfchrift, het zij van Ouderen, of van iemand anders. ——— Maar ga maar voort, Juffertje, uw verdriet zal dies te grooter zijn; Dat is't al, kind. Dat *zal* het, dat verzekere ik, indien ik het zo maaken kan, zo lang gij dien fchavuit Lovelace (die van onze geheele familie met regt gehaat wordt) ftelt boven iedereen. Wij zien nu uit uwen Brief (waarvan wij u te vooren maar al te regt verdagt hielden) ten baarblijkelijkften, wat houvaft hij in uw aanvallig hart gekreegen heeft. Maar hoe fterker de houvaft is, te fterker moet het geweld zijn (en daar zult gij genoeg van gevoelen) om zulk een fchurk daarvan af te fcheuren. In mij, niettegenftaende uwe onbefchaamde leffen, en onbefchaamde fchimpredenen te vooren, kunt gij verzekerd zijn van een vriend, zo wel als een Broeder, zo het uwe eigene fchuld niet zij. Maar zo gij nog al wilt denken om zulken man, als dien Lovelace, verwagt dan nooit nog Vriend nog Broeder in

JACOB HARLOWE.

Ik zal u nu een affchrift van mijnen Brief aan mijne Zuſter geeven; met haar antwoord.

WAARIN, mijne waarde Zuſter, hebbe ik u beleedigd; dat gij in plaatze van uw beſt te doen, om mijns Vaders toorn tegen mij te verzagten, (gelijk ik verzekerd ben voor u gedaen te zullen hebben, waare mijn ongelukkig geval het uwe geweeſt) op zulk eene onbermhartige wijze, mede aanſpant om niet alleen *zijn* misnoegen, maar ook dat van mijne Moeder tegen mij te verzwaaren? Stel u maar in mijn geval, mijne waarde Bella; en onderſtel, dat u gebooden wierd den Hr. Lovelace te trouwen, (tegen welken men gelooft, dat gij een weerzin hebt) zoudt gij niet denken; dat het een zeer zwaardrukkend bevel was? —— Egter kan uw tegenzin tegen den Hr. *Lovelace* niet grooter zijn, dan de mijne tegen den Hr. *Solmes*. En Liefde en Haat zijn geen willekeurige hartstogten.

Mijn Broeder mag het miſſchien voor een bewijs van eenen *manlijken* geeſt agten, zigzelven ten uiterſten vreemd te toonen van de zagtere gemoeds-beweegingen. Wij hebben hem beide hooren roemen, dat hij nooit met onderſcheidinge beminde; en overheerſchende driften bezittende, en in zijne eerſte onderneeminge voor het hoofd geſtooten, zal hij het ook nooit miſſchien. Het is dan te minder te verwonderen, dat hij nog groen uit het Collegie gekoomen, en zo onlangs zelve *onder een meeſter* geſtaen hebbende, zig tot meeſter opwerpt, om voor-

voorſchriften te geeven aan onze tederder ſexe, welker neigingen en zeden op eene verſchillende wijze gevormd worden. Want wat zijn, volgens zijn verhaal, Collegien anders dan verſcheidene ordens van Tyrannen, van de Opper-Studenten over de Laager, en van deeze tot op den Leermeeſter? * ——— Dat hij, met zulke *manlijke* driften, eene ongelukkige Zuſter tragte in bedwang en onder de knie te krijgen in een geval, waarin zijne partijdigheid, en geef mij verlof om het te zeggen, zijne heerſchzugt (voormaals zoudt gij wel hebben toegeſtaen, dat de laatſte zijn gebrek is) met zo te doen kan worden ingevolgd, daarover zou men zig zo heel veel niet mogen verwonderen — Maar dat eene Zuſter de zaak van eene Zuſter vaaren laate, en met hem aanſpanne om haaren Vader en Moeder tegen haar op te zetten, in een geval waarin zij zelve zou kunnen geweeſt zijn —— Inderdaad, mijne Bella, dat is niet mooij voor u.

Daar *was* een tijd, dat men dagt, dat de Hr. Lovelace wel was te regt te brengen, en wanneer het 'er verre af was van als een beſtraffelijk oogmerk gedoemd te worden, dat men hoopte een man van zijn verſtand en geeſt, tot de paden van deugd en eere te rug te trekken. Ik ben wel verre van te wenſchen, om 'er de proef van te neemen: Dog niettemin zal ik zeg-

* Dit moet verſtaen worden volgens de geſteldheid van de Hoogeſchoolen in Engeland, daar de Studenten niet elk afzonderlijk, maar in verſcheidene Collegien bij malkanderen hun verblijf hebben, die elk onder het bewind ſtaen van eenen Regent en Onderregent, en waarin zij van bijzondere Leermeeſters, buiten de Profeſſoren, onderweezen worden. *Vert.*

gen, Dat zo ik *geen* agtinge voor hem hebbe, de ſchandelijke wegen die men inſlaet, om mij te dwingen, dat ik het aanzoek van zulken man als den Hr. Solmes aanneeme, genoeg zijn, om het mij in te boezemen.

Leg gij, mijne Zuſter, voor een oogenblik, eens alle vooroordeel aan eene zijde, en vergelijk de twee mannen in hunne geboorte, hunne opvoedinge, hunne perſoonen, hun verſtand, hunne zeden, hun weezen, en hunne geheele houdinge; en ook in hunne middelen, het geen zij te erven hebben, daarbij genomen zijnde; en oordeel dan over beide: Nogthans, gelijk ik meermaalen hebbe aangebooden, wil ik met al mijn hart ongehuwd leeven, indien het dan wel is.

Ik kan dus niet leeven onder misnoegen, ongenade, en oneere. Ik zou gaarn, zo ik konde, alle mijne vrienden te wille zijn. Maar zal het *regt*, zal het *eerelijk* zijn, een man te trouwen, dien ik niet verdraagen kan? Zo ik niet gewoon geweeſt ben den wil van mijnen Vader tegen te ſtaen, maar altoos vermaak geſchept hebbe in dienſtvaardig en gehoorzaam te zijn, oordeel dan hoe ſterk mijn afkeer zijn moet, uit den moeijelijken tegenſtand dien ik genoodzaakt ben te doen, zonder het te kunnen helpen.

Heb dan medelijden, mijne lieſſte Bella, mijne Zuſter, mijne Vriendin, mijne Gezellin, mijne Raadgeeffter, gelijk gij plegt te zijn toen ik gelukkig was, en pleit voor

Uwe altoos toegenegene

CL. HARLOWE.

Aan

Aan Juffer KLAARTJE HARLOWE.

Laat het mooij of niet mooij zijn in uw wijs gevoelen, ik zal mijn hart regt uit ſpreeken, dat wil ik u verzekeren, beide van u en uw gedragten aanzien van dien vervloekten Lovelace. Gij zijt een malle verzotte meid met alle uwe Wijsheid. Uw Brief toont *dat* genoeg op wel twintig plaatzen. En wat uw geteem belangt van ongehuwd te leeven, niemand wil u gelooven. Dit is eene van uwe *loopjes*, om de onderwerpinge te ontwijken aan uwen pligt, en aan den wil van de toegeevendſte Ouderen ter wereld; gelijk de uwe geweeſt zijn jegens u, voorzeker —— Schoon zij nu zien, hoe ſchoon het hun vergolden wordt.

Wij alle, inderdaad, dagten voormaals, dat uw inborſt zagt en minnelijk was: Maar waarom was het zo? Gij wierdt nooit te vooren tegengeſproken. Gij kreegt altijd uw zin. Maar zo dra ontmoet gij geen tegenſtand in uwen wenſch om u aan eenen ſnooden ſchelm te verſlingeren, of gij toont wat gij zijt. Gij kunt den Hr. Solmes niet beminnen, dat is het voorwendzel; maar Zuſter, Zuſter, laat ik u zeggen, dat is om dat Lovelace uw verzot hart heeft ingenomen: — Een deugniet, gehaat, met regt gehaat, van ons allen; en die zijne handen gedoopt heeft in het bloed van uwen Broeder: *Hem* nogthans zoudt gij wel tot een nabeſtaenden van ons willen maaken, zoudt gij niet?

Ik kan het niet verdraagen, dat gij maar flegts het geval ſtelt, dat ik in zulken ſnooden deugniet als hem zin zou hebben. Wat de begunſtiginge belangt, die gij voorwendt dat hij voorheen van onze geheele familie ontving, dat was voor dat wij wiſten dat hij zo ondeugend was: En de bewijzen, die zulk eene kragt op *ons* hadden, behoorden ook eenige op *u* gehad te hebben: —— En zij *zouden* ook, waart gij niet eene zotte aanvallige meid geweeſt; gelijk ieder een bij deeze gelegenheid ziet dat gij zijt.

O hoe hoog loopt gij ten voordeele van den deugniet! —— Zijne geboorte, zijne opvoedinge, zijn perſoon, zijn verſtand, zijne zeden, zijn weezen, zijn goed —— Hetgeen hij te erven heeft 'er nog bij genomen ter vermeerderinge van den walgelijken lijſt! Welk een zotte deun van minzieke loftuitinge is hier! —— En nogthans zoudt gij wel ongehuwd willen leeven —— Ja, verzeker ik u! —— daar zo veele ingebeelde voortreffelijkheden voor uw ſchemerend oog danſen! —— Dog niet meer —— Ik verzoeke alleen, dat gij, terwijl gij zulk een hoog gevoelen van uw eigen vernuft ſchijnt te hebben, niet denkt dat elk een buiten u zot is; en dat gij naar welgevallen, door uw krijtende wildzang, ons alle naar uwe pijpen kunt doen danſen.

Schrijf zo dikwijls als gij wilt, dit zal de laatſtemaal zijn dat gij over dit onderwerp antwoord krijgt, of dat daarop eenige agt gegeven wordt van

ARABELLA HARLOWE.

Ik

Ik had eenen Brief aan ieder van mijne Oomen in gereedheid; en een knegt van mijn Oom Harlowe in den tuin ontmoetende, gaf ik hem dezelve, om ze volgens elks bijzonder opſchrift te beſtellen. Indien ik uit de bovenſtaende antwoorden, welke ik van mijnen Broeder en Zuſter ontvangen hebbe, een oordeel hebbe op te maaken, twijffele ik, of ik wel eenig goed van die Brieven moet verwagten. Dog als ik alle middelen beproefd hebbe, zal ik mijzelve te minder hebben te beſchuldigen, als 'er iets ongelukkigs voorvalle. Ik zal u affchriften van beide zenden, als ik zien zal in welke aanmerkinge zij, zo zij in eenige, waardig geagt zullen worden te koomen.

XXX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Zondag avond, den 12 *van Maart.*

Deeze man, deeze Lovelace, verwekt mij groote ongeruſtheid. Hij is ten uiterſten ſtout en roekeloos. Hij was deezen namiddag in onze Kerk — In hoope om mij te zien, onderſtelle ik: En egter, zo hij deeze hoope had, moet zijne gewoone kundſchap hem gemiſt hebben.

Shorey was te kerk; en een voornaam deel van

van haare opmerkinge was geveſtigd op zijn trots en hoogmoedig gedrag, wanneer hij in het geſtoelte, daar hij zat, zig omkeerde naar ons familie-geſtoelte. ——— Mijn Vader en beide mijne Oomen waaren 'er; als ook mijne Moeder en Zuſter. Mijn Broeder was 'er bij geluk niet. — Zij kwamen alle ontſteld t' huis. En de Vergaderinge ſloeg op geen menſch eenige agt dan op hem; zijnde dit de eerſtemaal, dat hij zedert het ongelukkig gevegt daar verſcheen.

Waartoe kwam de man, indien hij voorhad hen met zijn gezigt te braveeren en te tarten, gelijk Shorey zeide dat hij deed, en gelijk andere, naar het ſchijnt, zo wel als zij, dagten? Kwam hij om *mijnent*-halven; en verbeeldde hij zig, dat hij, door zig op zodanige wijze jegens die van mijne familie, die 'er tegenwoordig waaren, te gedraagen, mij of dienſt of pleizier deed? ——— Hij weet hoe zij hem haaten: Nog wil hij eenige moeite neemen, zo moeite iets helpen konde, om hunne haat te gemoet te koomen.

Gij en ik, mijne waarde, hebben menigmaal agt gegeven op zijnen Hoogmoed; en gij hebt daarmede den gek geſtoken; en in plaatze van zigzelven te ontſchuldigen, heeft hij dien bekend; en door zulks te bekennen, geagt dat hij genoeg gedaen had.

Wat mij belangt, ik agtede Hoogmoed in zijn geval een oneigen onderwerp van mede te gekſcheeren. ——— Dat luiden van geboorte en middelen hovaardig, zijn, is zulk eene noodlooze, zulk eene laage ondeugd! ——— Zo zij agtinge *verdienen*, zullen zij die hebben, zonder ze te

vorderen. Met andere woorden, dat zulke perſoonen door een trots gedrag agtinge tragten te behaalen, is zo veel als eene blijk te geeven, dat zij hunne eigene verdienſte miſtrouwen: Belijdenis te doen van zelve wel te *weeten*, dat hunne *daaden* die niet tot zig zullen trekken. — Op Rang en Aanzien mogen diegeenen zig verhovaardigen, voor welken rang en aanzien iets *nieuws* is. En dan is de ſchimp en veragtinge, welke de zodanige daardoor op zig haalen, een genoegzaam tegenwigt.

Zulke bijkoomende voordeelen daarenboven, als deeze man heeft in zijne geſtalte en houdinge; ook geleerd, gelijk men zegt, dat hij is; — *Zulk* een man trots te zijn, heerſchzugtig te zijn! ——— De trekken van zijn eigen gelaat hem ten zelven tijde veroordeelende — hoe ten eenenmaale onverſchoonelijk! — Op wat dog hoogmoedig? Niet op weldoen: De eenige Hoogmoed, die zou zijn te *billijken*. ——— Hoogmoedig op *uitwendige* voordeelen! ——— Moet iemand door zulk eenen *oppervlakkigen* hoogmoed, gelijk ik dien noemen mag, in hem of haar die denzelven heeft, geen aanleidinge krijgen, om het *inwendige* te miſtrouwen? Zommige luiden mogen wel bevreeſd zijn, dat zo zij zelve zig niet iets aanmaatigden, zij in 't voetzand vertreeden zouden worden. Eene zeer bekrompene vreeze, evenwel, nademaal zij zigzelven vertreeden, die dit vreezen kunnen. Dog deeze man moeſt geruſt zijn, dat nederigheid een cieraad voor hem zijn zoude.

Hij heeft inderdaad uitſteekende gaaven: Dog die

die gaaven en zijne lighaamlijke voordeelen zijn ſtrikken voor hem geweeſt. Het is duidelijk, dat zij dit geweeſt zijn. En dit toont, dat hij in eene juiſte ſchaale gewogen zijnde, grootlijks te ligt bevonden zoude worden.

Hadden mijne vrienden betrouwd, gelijk zij in 't eerſt deeden, op mijne omzigtigheid, waarin zij mij niet beſchuldigen van gebreklijk te zijn, ik durve zeggen, dat ik hem wel uitgevorſcht zou hebben: En dan zoude ik alzo gereed hebben kunnen beſluiten om *hem* zijn affcheid te geeven, als ik beſloot om anderen weg te zenden, en als ik van beſluit *ben* om den Hr. *Solmes* nooit te hebben. O dat zij maar mijn hart kenden! —— Het zal eer berſten, dan dat het vrijwillig, ongedwongen, ongejaagd, mij eenige maatregels aanraade, die of Hen of mijne Sexe een ſchandvlek zouden aanwrijven.

Verſchoon mij, mijne waarde vriendin, wegens deeze ernſtige *alleenſpraaken*, gelijk ik ze noemen mag. Hoe ben ik van bedenkinge tot bedenkinge voortgeloopen! — Maar de gelegenheid is nog verſch —— Zij zijn alle daarover beneden in beweeginge.

Shorey zegt, dat de Hr. Lovelace mijne Moeders oog te wagt nam, en zig voor haar boog: En zij maakte haar compliment weerom. Hij had altoos groote agtinge voor mijne Moeder. Zij zoude hem, geloove ik, niet gehaat hebben, had men haar niet *gebooden* hem te haaten; en waare het niet geweeſt om het Gevegt tuſſchen hem en haaren eenigen Zoon.

Dr. Lewen was te kerk; en merkende, gelijk ieder-

iedereen, de ontſteltenis, waarin des Hren. Lovelaces verſchijninge onze geheele familie gebragt had, was zo goed om hem, toen de Dienſt gedaen was, met zig in geſprek in te wikkelen, tot dat zij alle in hunne koetſen getreeden waaren.

Mijne Oomen hadden mijne Brieven in den morgenſtond. Het ſchijnt, dat zij, zo wel als mijn Vader, meer en meer tegen mij ontſtoken zijn. Hunne Antwoorden, zo zij mij verwaardigen te antwoorden, zullen duidelijk toonen, zo als ik niet twijffele, hoe ontijdig de tegenwoordigheid van deezen roekeloozen man in onze Kerk geweeſt zij.

Zij zijn ook toornig, naar ik verſtae, op mijne Moeder, om dat zij hem een compliment weerom gemaakt heeft. Welk eene vijandin is haat, zelf tot de gemeene uiterlijkheden van burgerlijke beleefdheid toe! welke, egter, meer tot eere ſtrekken van hem die een compliment *aflegt*, dan die het *ontvangt*. Dog zij zien *alle*, zeggen zij, dat 'er maar een weg is om een einde te maaken van zijn hoon en tergingen. Dus zal ik 'er om lijden: En waarin zal de roekelooze man zigzelven dog bevoordeeld, of zijne uitzigten verbeterd hebben?

Ik ben ten uiterſten bedugt, dat deeze zijne verſchijninge, erger dan van een geeſt of ſpook, de voorboode is van den een of anderen nog ſtouter ſtap. Zo hij hier koomt, (en hij is zeer begeerig, dat ik hem verlof geeve om te koomen) vreeze ik, dat 'er doode halzen van koomen zullen. Om dat te vermijden, zo 'er geen ander

middel op is, zoude ik zeer gaarn leevendig willen begraven worden.

Zij houden alle te zamen raad — Over mijne Brieven, onderſtelle ik — Zo deeden zij ook in den morgenſtond; 't welk te wege bragt, dat mijne Oomen in onze Kerk waaren. Ik zal u de afſchriften van die Brieven zenden, gelijk ik u in mijnen laatſten beloofde, als ik zie of ik u hunne Antwoorden met dezelve geeven kan. Deeze Brief is geheel —— Ik kan niet zeggen — wat ——— het uitwerkzel van angſt en misnoegen op den man, die mijne angſten veroorzaakt heeft. Zes regels zouden alles in zig vervat hebben, wat 'er ten aanzien van mijne hiſtorie in te vinden is.

CL. H.

Zie bladz. 323. *wegens het berigt, 't welk de Hr. Lovelace geeft van zijn gedrag en de oogmerken, met welke hij in hunne Kerk verſcheen.*

XXXI. BRIEF.

De Hr. LOVELACE *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Maandag den 13 *van Maart.*

Te vergeefs dringen *gij*, (a) en uwe kameraads

(a) Deeze heeren bedienden zig met voordagt van den Romein-

raads mij om in Stad te koomen, terwijl ik in zulk eene onzekerheid ſtae, gelijk ik thans doe, met deeze trotze ſchoonheid. Allen grond, dien ik nog op haar gewonnen hebbe, ben ik volkoomelijk verſchuldigd aan haare zorge voor de veiligheid van volk, 't welk ik reden hebbe om te haaten.

Schrijf dan, gebiedt gij mij, indien ik niet wil koomen. Dat kan ik wel doen; en alzo goed zonder, als over een onderwerp. En het geen hier volgt, zal 'er een proef van zijn.

De kwaadaartige Broeder der Lady heeft nu, gelijk ik u op M.-Burg vertelde, een ander man op het toneel gebragt; die het minſt belooft met zijne geſtalte en hoedanigheden, dog de verſchrikkelijkſte is in zijne aanbiedingen, die 'er nog te voorſchijn is gekoomen.

Deeze man heeft door zijne voorſlagen alle zielen der Harlowes ingenomen —— *Zielen!* zeide ik — Daar is geen ziel onder hen, dan die van mijne bekoorſter: En zij, hen allen wederſtaende, is metterdaad opgeſlooten, en wordt ook anders mishandeld van eenen Vader, den wreve-

meinſchen ſtijl, zo zij het noemden, (te weeten het *dij*, en het *du*) in hunne Brieven: * En het was een beſtemde regel onder hen, om alles wel op te neemen, wat met dien ſtijl geſchreeven was, hoe vrij zij elkanderen daarin ook mogten behandelen.

* In deeze grappige bijzonderheid, hebbe ik mijnen Schrijver niet kunnen navolgen. Zie *mijne* VOORREDEN. Ik hebbe nogthans deeze Aantekeninge om haar laatſte gedeelte niet kunnen agterlaaten; op dat het den Leezer niet vreemd mogt voorkoomen, dat zulk eene vrije taal, als 'er in deeze Brieven zomtijds voorkoomt, zulke baldaadige knaapen niet in vuur en vlam zet. *Verk.*

ligſten en eigenzinnigſten die 'er leeft, op de aanſtookinge van een Broeder, die in verwaandheid en eigenbaat niemand behoeft te wijken — Dog gij kent hunne characters; en daarom zal ik mijn papier met dezelve niet bevuilen.

Maar is het niet een verbruid ding, verliefd te zijn op eene, die de Dogter, de Zuſter, de Nigt is, van eene familie, die ik eeuwig moet veragten? En de drommel ſpeelt 'er mêe, die Lieſde neemt toe met haare — Hoe zal ik het neemen? —— Het is geen verſmaadinge: — Het is geen hovaardij: — Het is geen laatdunkende trotsheid van eene aangebedene ſchoonheid: —— Maar het is *Deugd*, naar het ſchijnt, waaraan mijne zwaarigheden te wijten zijn: Het koomt mij dier te ſtaen, dat ik geen loos zondaar, geen huichelaar ben; dat ik mijnen goeden naam niet in agt neeme; dat ik der laſteringe haaren mond tegen mij laate openen. Dog is het noodig voor zulk eenen, als ik, die gewend ben alles voor *mij* te doen bukken, naar mijn eigen goeddunken, ——— Ik, die nooit Vreeze aanjoeg, of daar was eene bovendrijvende Liefde onderſcheidenlijk mede vermengd; een huichelaar te zijn? —— Wel zegt de digter:

Hij ſpeelt, die deugdzaam ſchijnt, een rol
ſlegts voor 't gemeen,
En toont niet zijn Natuur, maar zijne
Konſt alleen.

Evenwel ſchijnt het, dat ik mij op deeze Konſt

Konſt moet *uitleggen*, indien ik met deeze waarlijk verwonderlijke deern wil ſlaagen. Maar waarom mij daarop *uitgelegd?* —— Kan ik mij *inderdaad* niet hervormen? — Ik hebbe maar *eene* ondeugd; —— Hebbe ik niet, Jantje? —— Zo eenig leevend menſch, gij kent mijn hart. Zo verre als ik het zelve kenne, kent gij het. Maar het is een vervloekte bedrieger; want het heeft menig — en menig eene reize zijn eigen meeſter bedot —— *Meeſter*, zeide ik? Dat ben ik nu niet; nog ben het geweeſt, van het oogenblik af, dat ik deeze engelin van eene vrouw beſchouwde. Hoe zeer ik ook voorbereid mogt zijn, door haar character, voor dat ik haar zag: Want wat een gemoed moet het zijn, dat, ſchoon zelf niet deugdzaam, de deugd in andere niet hoogagt? ——— Mijn bezoek bij Arabella, voortkoomende uit eene misvattinge van de eene Zuſter voor de andere te neemen, waartoe ik, gelijk gij mij hebt hooren zeggen, van den onbezuisden Oom gebragt wierd; die mij (eerſt onlangs van de reize gekoomen) ſtond in te leiden bij de *godheid*, zo ik dagt; maar in plaatze van haar, mij bij eene *bloote ſterveling* vervoerde. En veel zwaarigheid had ik, zo mal en aanvallig was mijne Lady, om 'er af te raaken, zonder alles te verbeuren bij eene familie, welke naar mijn oogmerk mij eene godin moeſt leveren.

Ik hebbe geroemd, dat ik nog eens te vooren verliefd was: —— En inderdaad ik dagt zo. Het was in mijne vroege jeugd — op die Hoer van aanzien, over welker ontrouwe ik gelofte gedaen hebbe mij te zullen wreeken op zo veele

van de ſexe, als ik in mijne magt maar krijge. Ik geloove, dat ik in gevolge van deeze gelofte, in verſcheidene geweſten, reeds eene Hecatombe aan mijne Wraakgodinne hebbe opgeofferd. Maar mij erinnerende, hoe ik *toen* was, en daarmede vergelijkende, wat ik *nu* in mij vinde, kan ik niet zeggen, dat ik ooit te vooren verliefd was.

Wat was het dan, vraagt gij mij, nademaal het mislukken zulke uitwerkzels op mij had, wanneer ik mijzelven bevond gepierd te zijn, dat ik naauwlijks bij mijne zinnen bleef? — Wel, ik zal 't u zeggen wat het was, zo na als ik het mij kan te binnen brengen; want het is al lang geleeden: — Het was ——— Begut, Jan, ik kan naauwlijks zeggen wat het was — Maar eene geweldige haakinge naar iets nieuws, denke ik —— Die verbruide Pöeeten, met hunne aardſch-hemelſche beſchrijvingen, deeden 'er bij mij zo veel toe als de Lady: Zij zetteden mijne verbeeldinge in vlam, en bliezen mij eene begeerte in, om een godinnemaaker te worden. Ik moeſt noodzaakelijk de proef neemen van mijne nieuwgevlerkte vleugels in Klinkdigt, Lofdigt, en Minne-lied. Ik moeſt eene Cynthia, eene Stella, eene Sachariſſa hebben, zo wel als de beſte van hen: Schigten, en vlammen, en de droes mogt weeten wat al niet, moeſt ik mijnen Cupido leveren. Ik moeſt ſchoonheid ſcheppen, en die plaatzen daar niemand anders ze vinden kon. En menigmaal ben ik om een *onderwerp* verlegen geweeſt, wanneer mijne nieuwgeſchapene godin vriendlijker geweeſt was, dan voor mijn klaagend Klinkdigt vlijde.

Daarenboven had ik nog eene *andere* zoort

van

van ijdelheid in mijne hartstogt. Ik vond, dat ik wel gezien was bij de vrouwen in 't algemeen: en ik dagt dat het eene mooije dwingelandij zou zijn, die der *Ladys niet ongelijk* (ik was toen nog zeer jong, en zeer ijdel) *eene* zekere uit de geheele ſexe uit te zonderen, en wel een *half ſnees* jaloers te maaken. En ik kan u zeggen, dat het zijne uitwerkinge had: Want menig een oog hebbe ik doen glinſteren van verſtoordheid op eene medevrijſter: Menig een kaak doen gloeijen; en zelf menig een klap met den waaijer doen geeven aan eene Zuſter *Beautè*; vergezeld met eene ſchimpſcheut miſſchien van alleen gezien te zijn met een jongen wilden gaſt, die in 't heimelijk niet met beide te gelijk kon zijn.

In 't kort, Jantje, het was meer Hovaardij, dan Liefde, zo als ik het nu bevinde, die mij dreef om zulk een verbruid geraas te maaken, toen ik die edele prij kwijt raakte. Ik dagt, dat zij mij ten minſten alzo zeer beminde, als ik geloofde dat ik haar beminde: Ja ik had de verwaandheid van te onderſtellen, dat zij het niet anders maaken konde. Mijne vrienden waaren met mijne keuze wel in hun ſchik. Zij zagen mij gaarn in den egt gekluiſterd: Want al vroeg twijffelden zij aan mijne zeden, ten aanzien van de Sexe. Zij zagen, dat de danſende, de zingende, de *muſicale* Ladys alle mal waaren om mijn gezelſchap: Want wie (ik hebbe nu eens een buij om groots te zijn, dunkt mij! — want wie) danſte, wie zong, wie roerde de ſnaaren, welk ook het ſpeeltuig zijn mogt, met beter zwier dan uw vriend?

Ik hebbe geen kennis van zo uitneemend den

huichelaar te ſpeelen, dat ik zou voorgeeven blind te zijn voor zulke bekwaamheden, welke iedereen in mij ziet en erkent. Zulke lof-afbedelende huichelaarij! Zulk eene gemaakte verlocheninge van zijne eigenſchappen! Zulke veragtelijke eerebejaagingen! — Maar egter, zal mijne Grootsheid zig alleen uitſtrekken tot *uitwendige* hoedanigheden, als mijne fraaije zwier in 't kleeden, mijne welgemanierde lugtigheid, en mijne vrijmoedigheid? — Zelfgeleerd, zelf-verkreegen hebbe ik deeze! — Wat de *Gaaven* van mijn Geeſt belangt, *daarop* verhovaardige ik mij niet. Gij moogt zeggen, ik hebbe 'er geen reden toe. — Miſſchien niet: Dog zo ik al iets had in mijn verſtand dat te waardeeren was, dat is mijn eigen niet; en hoogmoedig te zijn op iets, voor welks misbruik een menſch aanſpraakelijk is, en in welks goed gebruik geen verdienſte ſteekt, is, gelijk de kraaij, met geleende vederen te pronken.

Maar om tot mijne ſchoone bedriegſter weder te keeren —— Ik konde niet verdraagen, dat eene Vrouw, die de eerſte was, welke mij met zijden koorden had gebonden (het waaren geen ijzeren, gelijk die ik nu draage) een hertoglijk wapen boven mij ſtelde: En toen de vogel mij ontvlogen was, maakte ik 'er meer werk van, dan toen ik ze veilig in mijne kouw had, en haar kon bezoeken als het mij geluſtte.

Maar nu ben ik wel *ter degen* verliefd. Ik kan nergens om, om geen menſch anders denken, dan om de Godlijke Clariſſa Harlowe. — *Harlowe!* — Hoe blijft dat gehaate woord mij ſteeken

in

in den ſtrot. Maar ik zal haar den naam van Liefde (a) geeven.

CLARISSA! *'k vind muzijk door heel dien naam verſpreid,*
Een naam, die 't zagt gevoel der kindſche tederheid
In mijne ziel verwekt, en dus ver doorgedrongen,
Mijn hart doet ſpringen als de vroegſte leevens-ſprongen.

Dog kondt gij wel gedagt hebben, dat ik, die het voor mij mogelijk agte zo veel gunſt te bewijzen, als ik gunſt ontvangen kan; dat ik, die van wegens dit bekoorelijk ſchepzel kan denken, om het *leeven van honneur* voor het *gekluiſterd leeven* te verlaaten; die over-tedere regels van Otway de mijne konde maaken?

Ik houde mijzelven te rug, en de drie eerſte regels uit de volgende van Dryden voor het geſlagt der laffe klaageren overlaatende, vinde ik dat de werkingen der hartſtogt in mijne ongeſtuime ziel door de drie laatſte beter worden uitgedrukt:

De Liefde blaaſt elk hart naar zijn geſteldheid aan:
In zagte boezems ziet m' een zagten brand ontſtaen,
Als dien van wiervook, op het outer aangeſtaken:

(a) [*Love* in 't Engelſch, zinſpeelende op] Lovelace.

Verwoede vlammen doen onſtuime zielen kooken.
Een vuur, 't welk door de vlam van ieder hartſtogt groeit,
Met hoogmoed opwaards ſtijgt, van fellen wraakluſt gloeit.

En van WRAAKLUST *zal* het gloeijen! —— Want denkt gij, dat waare het niet van wegens de hoope, dat deeze domme familie de handen in een geſlagen hebben om mijn werk voor mij te verrigten, ik hunne ſchamperheden zou willen draagen? —— Is het wel mogelijk zig te verbeelden, dat ik mij zou laaten tarten gelijk ik getart, dreigen gelijk ik gedreigd worde, van hen die mij ſchroomen te zien; en ook nog van deezen onbeſchoften Broeder, welken ik het leeven gaf; (Een leeven, trouwens, niet waardig dat ik het hem benam) waare ik niet meer hovaardig op de kundigheid, dat ik zelf door middel van zijn verſpieder tegen mij, hem het ſpel ontdraaije naar mijn welgevallen; zijne heftige driften verkoelende of in vlam zettende, naar het beſt met mijne oogmerken voegt; denzelven toelaatende om zo veel van mijn leeven en daaden, en voorneemens te openbaaren, als dienen kan om hem zulk een vertrouwen te doen ſtellen in deezen zendeling met twee aangezigten, dat zulks mij in ſtaat ſtelle om zijnen zender naar het touwtje, waaraan ik zelve trekke, te doen danſen.

Dit is het, dat mijne Hovaardij boven mijne Wraakzugt rijzen doet. Door dit werktuig, wiens veeren ik geſtadig met olij ſmeere, draaije ik hun al-

allen een rad voor de oogen. Dien ouden albeſchik en pekbroek van een Oom zende ik maar als mijn Ambaſſadeur naar Koningin Annabella Howe, om haar te beweegen, dat zij (ten voorbeelde voor haare Vorſtlijke Dogter) zig hunne zaak mede aantrekke, en eene auctoriteit handhaave, die zij beſlooten hebben, met regt of onregt (of ik moeſt niets kunnen uitvoeren) ſtaende te houden.

En welke is mijne beweegreden, vraagt gij? Niet minder dan dit; Op dat mijne Beminde geen beſcherminge ergens buiten mijne familie zal vinden; want, zo ik de *haare* wel kenne, vlugten moet zij, of den man hebben dien zij haat. Dit derhalven, zo ik mijne maatregels wel neeme, en mijne *Spiritus Familiaris* mij niet bedriegt, zal haar gewis in mijne magt doen vallen, in ſpijt van hen allen; in ſpijt van haar eigen onbuigzaam hart: in mijne magt, zonder voorwaarde; zonder belofte van hervorminge; zonder dat ik noodig hebbe, om haar miſſchien jaaren lang te belegeren; en dan nog zelf, na het masker van huichelaarije gedraagen te hebben, die volgens haaren aart op geen verdienſten ſteunt, in onzekerheid te zijn, of die proeve wel de proef zal kunnen houden —— Dan zullen alle de vlegels en vlegelinnen van de familie tot mij koomen kruipen: Ik hun wetten voorſchrijven; en dien ſlordigen heerſchzugtigen Broeder zo verre brengen, dat hij voor den voetbank van mijnen throon ter neder kniele.

Alle mijne vreeze is uit de weinige vaſtheid, die ik hebbe in het hart van dit bekoorelijk ſtuk

Ijs:

Ijs: Dat zij met zulk eene beſtendige blos op haare lieve trekken: Met oogen zo flikkerende: Ledemaaten met zo godlijke konſt gedraaid: Zulk eene friſſe gezondheid; Eene zo bloeijende Jeugd: Zulk een leevendig weezen —— Een hart zo onindrukbaar hebbe; en daar *ik*, de tot nog toe gelukkige Lovelace, de aanzoeker ben —— Hoe kan dat weezen? Nogthans is 'er volk, en ik hebbe zommige van die geſproken, welken het heugt dat zij *geboóren* is. Haare Min Norton roemt op haare moederlijke dienſten, aan haar beweezen in haare vroegſte kindsheid; en in haare opvoedinge *gradatim*. Zo dat 'er volkoomen bewijs zij, dat zij niet eensklaps van boven is gekoomen als een engel. Hoe kan zij dan zo onindrukbaar zijn?

Maar hier legt haare misvattinge; nog wil zij daarvan zig geneezen laaten —— Zij meent, dat de man, dien zij haar Vader noemt; (haare Moeder waare onberispelijk, waare zij niet haars Vaders vrouw) Zij meent dat de mannen, die zij haare Oomen noemt; de knaap, dien zij haar Broeder noemt; en het arm veragtelijk dier, dat zij haare Zuſter noemt; haar Vader is, haare Oomen, haar Broeder, haare Zuſter *zijn*: en dat zij, als aan den zodanigen, zommigen van hen eerbied, anderen agtinge verſchuldigd is, al behandelen zij haar nog zo wroedlijk! ——— Vuige verbinteniſſen! Enkel vooroordeelen van de wieg! ——— Want had de Natuure, wanneer ze eene knorrige buij had, haar dezelve niet opgedrongen, en kon zij zelve haare nabeſtaenden gekoozen hebben, Zouden wel eenige van *deeze* daar onder geweeſt zijn? Hoe

Hoe zwelt mijn hart als ik bedenke, dat zij hen boven mij ſtelt, daar zij van hunne onbillijkheid tegen mij overtuigd is! Overtuigd, dat de verwantſchap hun allen tot eere zou ſtrekken — haar zelve uitgezonderd; aan welke iedereen eere ſchuldig is; en van welke de Vorſtlijkſte familie die zou mogen ontvangen. Maar hoe veel meer zal mijn hart in verbolgenheid tegen haar zwellen, indien ik vinde dat zij maar een oogenblik in twijffel ſtaet (hoe zeer ook vervolgd) om mij te ſtellen boven den man, dien zij openlijk haat! Dog zij kan zekerlijk zo laag niet zijn, dat zij haaren vreede met hen op zo dieren prijs zou koopen. Zij kan haar zegel niet hangen aan ontwerpen met kwaadaartigheid geſmeed, en gegrond op eigenbaat, (en dat tot haar eigen nadeel) welke zij moeds genoeg heeft, om in anderen te veragten, en die zij behoort te verlochenen, op dat wij haar voor geen Harlowe mogen houden.

Uit deeze wilde praat zonder ſlot of zamenhang, zult gij wel opmaaken, dat ik niet waarſchijnelijk binnen korten koomen zal; nademaal ik eerſt eenige verzekeringe van de Beminde mijner Ziele moet tragten te verkrijgen, dat ik voor zulken ſchobbejak als Solmes niet zal worden opgeofferd! Wee der ſchoone, zo zij ooit in mijne magt *gejaagd* worde (want aan eene gewillige neiginge ten mijnen voordeele wanhoope ik) en ik eenige zwaarigheid vinde in deeze verzekeringe te verkrijgen!

Dat haare onverſchilligheid jegens mij daaruit niet ontſtaet, dat zij meer behaagen heeft in eenig

eenig ander man, dit is 't dat mijne ketens vaſt klinkt: Maar draag zorg, ſchoone; draag zorg; O gij verhevenſte van ziel onder de Vrouwen, en beminnelijkſte van lighaam, hoe gij uzelve verlaagt, met zulk eene mededinginge aan te moedigen, als uwe vuige bloedverwanten uit enkele kwaadaartigheid tegen mij hebben op de baan gebragt! —— Gij zult zeggen dat ik revele. En zo doe ik:

Al trof mij 't grootſte kwaad,
Ik min haar inderdaad!

Kon ik, *Anders*, verdraagen de geduurige ſmaadheden van haare onverzoenelijke familie? — Konde ik, *Anders*, op eene afzigtelijke wijze omkruipen — niet rondom haars Vaders huis — maar om zijne diergaarde —— en de muuren van zijn tuin? — Zonder hoope nogthans (terwijl wij een vierde van een mijl van elkanderen af zijn) om de minſte blik van haare ſchaduw te aanſchouwen? — Zou ik mij, *Anders*, wel beloond, overvloedig wel beloond agten, zo de vierde, vijfde, of zesde omzwervinge in het midden van den nagt, door onbebaande paden, over doornige heggen, mij eenige weinige koele regels verſchaft; zonder zelf iets meer daarin te *verwagten*; dan om mij te laaten weeten, dat zij den onwaardigſten perſoon van haare zeer onwaardige familie meer waardeert, dan mij; en dat zij in 't geheel niet zou willen ſchrijven, dan om mij te beweegen, dat ik de hoonende ſchamperheden verdraage, welker verdraaginge mij *ontmant*? — Mijne huisveſtin-

veſtinge zijnde aan den weg tuſſchen beide, in eene elendige bierkroeg; vermomd als iemand die daar t' huis legt: daar ik even ſlegt gerak hebbe, als ik op mijne reize door Weſtfaalen ontmoetede. Het is goed, dat de noodzaakelijkheid tot dit alles niet voortkoomt uit verſmaadinge en dwingelandije; maar eerſt haar zelve wordt opgelegd!

Maar wierd ooit wel eenig held in een Roman (uitgezonderd het vegten met reuzen en met draaken) in zwaarder beproevingen gebragt? — Goederen en geſlagt, en ervelijke grootheid, aan mijnen kant! Zulk een deugniet van een vent mijn mededinger! —— Moet ik niet beklaagelijk verliefd zijn, die door alle deeze zwaarigheden heen kan ſtreeven, deeze veragtingen het hoofd bieden? Bij mijne ziel, ik ben half-beſchaamd over mijzelve: Ik, die wegens voorgaende verbintenis, mij ook meineedig maake, zo ik eenige Vrouw ter wereld getrouw ben!

En egter, waarom zegge ik, dat ik half-beſchaamd ben? —— Is het niet eene eere *haar* lief te hebben, welke iedereen, die haar ziet, of lieſde, of eerbied, of beide toedraagt? Dryden zegt,

Wat de oorzaak zij der Min heeft niemand ooit beweezen,
Ze is in 't Gelaat niet, — maar in 's Minnaars hart te leezen.

—— En Cowley voert deeze taale tot de Schoonheid als enkel ingebeeld:

Gij

Gij Schoonheid! die een Aap gelijk,
Dat wild en grillig dier,
Op dat uw trots vermogen blijk',
Naar ieder Land, uw zwier,
Uw kleur, en uw gedaante ſchikt;
En dan door 't bruin, dan 't zwart,
Een minnaar in uw net verſtrikt;
Terwijl ge een ander hart
Door 't hooge geel in min ontſteekt;
Dan 't blank weer 't fraaiſte ſchat;
Gij Vleiſter! die 't altoos ontbreekt
Aan zeker Waar en Wat!

Maar beide deeze, zo zij haare tijdgenooten geweeſt waaren, en haar gekend hadden, zouden hunnen misſlag beleeden hebben: En, ligchaam, ziel, en gedrag te zamen genomen zijnde, zouden zij de *billijkheid* van de algemeene ſtem ten haaren voordeele erkend en gewettigd hebben.

'k Heb menig ſchoone Vrouw beſchouwd met veel vermaak;
De teedre harmonie en zagtheid van haar ſpraak
Heeft mijn te oplettend oor geboeid aan haar vermogen.
Verſcheiden Juffers ook bekoorden en bewoogen
Door deeze of die verdienſt mijn ligt verrukte ziel.
Schoon de eelſte aanminnigheid aan mijn verſtand beviel,

Nooit

Nooit konde ik dog een Vrouw met beeter hart beminnen;
Een klein gebrek onttrok haar gaaven aan mijn zinnen;
Dat als een nevel hing voor haar bekoorlijkheên.
Maar zij is gantsch volmaakt! Volschoon van ziel en leên!
Haar werd om met den zwier der hoofdwaardij te pronken,
Uit ieder schepsel 't best, met milde gunst, geschonken.

Shakesp.

Gij zijt nieuwsgierig om te weeten, of ik niet een nieuw wild hebbe opgedaen? —— Of het mogelijk zij voor eenen zo algemeenen Liefhebber, om zig zo lang tot een voorwerp te bepaalen? Gij kent dit bekoorelijk schepzel in geenen deele, dat gij mij zulke vraagen doen kunt; of denkt, dat gij mij beter kent, dan gij doet. Al wat uitsteekend is in haare Sexe, is in deeze Lady! —— Voor dat ik door HUWELIJKS- of EVENGELIJKE gemeenzaamheden, haar *minder dan een engel* bevonden hebbe, is het onmogelijk, om eenige andere te denken. Daarenboven zijn 'er zo veele prikkels in deeze zaak voor zulken geest als den mijnen, *behalven* Liefde: Zulk een ruim veld voor krijgslist en looze vonden, welke gij weet dat mijns harten lust zijn. Dan de belooninge van alles aan het einde; —— Zulk eene meid als deeze weg te voeren, in spijt van alle haare waakzaame en onverzoenbaare vrien-

den; en in ſpijt van eene voorzigtigheid en agterhoudendheid, die ik nooit in eenige van de ſexe ontmoetede: — Welk eene zegepraal! — Welk eene zegepraal over de geheele ſexe! — En dan zulk eene wraakluſt in te volgen; welke tegenwoordig ſlegts met voordagt wordt beteugeld, om bij gelegenheid met te grooter woede los te breeken — Is het mogelijk, denkt gij, dat 'er plaatze zijn kan voor eene gedagte, die niet *van* haar is, en *aan* haar toegewijd?

* * * *
* *

Door de kundſchap, die ik op dit oogenblik ontvange, hebbe ik reden om te denken, dat ik u hier van nooden zal hebben. Houd u in gereedheid, om op het eerſt ontbod herwaards te koomen.

Laaten Belton, en Mowbray, en Tourville, zig insgelijks bereiden. Ik hebbe grooten zin tot het uitdenken van een middel om Jakob Harlowe eens uit reizen te zenden, op dat hij wat moge leeren. Nooit was 'er een Jonker-Bobbekop, die het meer van nooden had. Het *uit te denken*, zeide ik? Ik hebbe het *reeds* uitgedagt; konde ik het maar ter uitvoer brengen zonder verdagt te zijn van daarin de hand te hebben. Dit ſtaet bij mij vaſt; zo ik zijne *Zuſter* niet mag hebben, wil ik *Hem* hebben.

Dog het zij hiermede zo het wil, daar is tegenwoordig waarſchijnelijke gelegenheid tot *roem-*

rug-

rugtig kwaaddoen. Eene zamenzweeringe wierd 'er *voor eenigen tijd* al tegen mij gemaakt; maar *nu* ſtaen de Oomen en de Neef met eene *dubbele* lijfwagt van knegten voorzien te worden (eene *enkele* hadden zij te vooren) en die knegten *dubbel*-gewapend, als zij buiten huis hunne meeſters vergezellen. Dit geeft hunne vaſtbeſlotene vijandſchap tegen mij, en alzo vaſtbeſlootene gunſt voor Solmes duidelijk te kennen.

De herhaalde ordres tot deezen vijandlijken toeſtel koomen daaruit voort, naar het ſchijnt, dat ik giſteren hunne Kerk bezogt hebbe — Eene goede plaatze, dogt mij, om eene verzoeninge in te beginnen; onderſteld zijnde dat de hoofden der familie Chriſtenen waaren, en iets meenden met hunne gebeden. Mijne hoope was, dat ik genoodigd zou worden (of ten minſten, een voorwendzel bekoomen) om den knorrigen Heerſchap naar huis te vergezellen; en dus gelegenheid krijgen om mijne Godin te zien: Want ik geloofde, dat zij niet durfden nalaaten mij *burgerlijke* beleefdheid ten minſten te betoonen. Maar zij wierden met ſchrik vervuld, zo het ſchijnt, toen ik inkwam; een ſchrik, dien zij niet te boven konden koomen. Ik zag het inderdaad aan hunne weezens; en dat zij alle verwagteden, dat 'er iets ongewoons te volgen ſtond. —— En dit *zoude* 'er ook gevolgd zijn, waare ik meer verzekerd geweeſt, dan ik ben, van de gunſt van hunne Dogter. Nogthans niet een hair van hunne domme hoofden hebbe ik voor te beſchaadigen.

Gij zult alle uwe bevelen in geſchrift hebben, zo de gelegenheid het vereiſcht. Dog niet-

temin, durve ik zeggen, dat 'er niets meer noodig zal zijn, dan uwe tronijen in mijn gezelschap te vertoonen.

Zulke tronijen konden nooit vier menschen toonen. —— Mowbrays zo bars en zo haanig. Beltons zo vrijpostig en zo puistig: Tourvilles zo mooij en zo zullig: Uwe zo ruw en zo dricst: En *ik* uw Leidsman! — Welke harten, schoon iets vijandigs in den zin hebbende, moesten het zijn, die wij niet zullen vertzaagen? — Ieder man daarenboven, naar de gelegenheid is, van een knegt of twee vergezeld, die al voor lang zijn uitgekoozen om hoedanigheden naar die van hunne meesters gelijkende.

Dus, Jantje, hebbe ik, gelijk gij begeert, geschreeven. — Geschreeven over Iets; over Niets; over WRAAK, welke ik beminne; over LIEFDE, welke ik haate, *van harten* haate, om dat zij mijn baas is: En over, de droes mogt weeten wat al niet buiten dat: — Want te rugge ziende, slae ik verbaasd over de lengte daarvan. *Gij* moogt het leezen: Ik zoude het om geen Konings schat willen doen. — Dog zo als ik *maar* schrijve, zegt gij, dat gij zult te vreeden zijn.

Wees dan te vreeden. Ik *gebiede* u om te vreeden te zijn: Zo niet om des Schrijvers of des geschreevens, om uws woords wille. En dus in den koninglijken stijl (want is het niet waarschijnelijk, dat ik uw Koning en uw Veldheer zijn zal in de groote zaak, die ons te doen staet?) bevoele ik u zeer hartlijk,

Vaar wel.

XXXII.

XXXII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Dingsdag den 14 *van Maart.*

Ik zende u affchriften van mijne Brieven aan mijne Oomen: Met hunne Antwoorden. Wees zo goed, en zend de laatfte met uwen naaftvolgenden aan mij te rug. Ik laate het voor *u* over om aanmerkingen daarop te maaken. *Ik* zal 'er geen maaken.

Aan JOANNES HARLOWE, *Schildkn.*

Saterdag den 11 *van Maart.*

Vergun mij, mijne geëerde Tweede Papa, gelijk gij mij in mijne gelukkige dagen u leerdet noemen, u te fmeeken, dat gij uw vermogen gelieft aan te wenden bij mijnen Papa, om hem te beweegen, dat hij mij ontflae van een gebod, 't welk, zo men daarop ftaen blijve, mij van mijnen vrijen wil berooven zal, en mij elendig maaken voor mijn gantfche leeven.

Voor mijn *gantfche leeven*, zegge ik nogmaal: Is dat eene geringe zaak, mijn waarde Oom, om op te geeven? Zal *ik* niet met den man moeten leeven? Zal dit wel voor iemand anders

opkoomen? Behoorde het mij derhalven niet vergund te worden om voor mijzelve te oordeelen, of ik *gelukkig* met hem *kan* leeven, of *niet?*

Al ſtond het nog zo *ongelukkig* uit te vallen, zoude het wel voorzigtig zijn aan iemand te klaagen, of tot iemand mijne toevlugt te neemen? Zo het al zo waare, tot wien dog konde ik met eenige *Vrugt* toevlugt neemen tegen mijnen Man? En zoude de onverwinnelijke en openbaare tegenzin, die ik *bij den aanvang* tegen hem hebbe, niet alle kwaade behandelinge van hem ſchijnen te billijken, *in dien ſtaat zelven*, al zage ik hem nog zo naar de oogen? En zo ik hem eenigzins naar de oogen zoude zien, moeſt het uit Vreeze zijn, niet uit Lieſde.

Nog eens, moet ik andermaal zeggen, Dat dit geen *geringe* zaak is om op te geeven: En dat het *voor het geheele leeven* is. Waarom, bidde ik u, mijn goede Heer, behoore ik elendig gemaakt te worden, voor mijn geheele *leeven?* Waarom behoore ik beroofd te worden van allen trooſt, dan dien de hoope, dat het zeer kort zou zijn, mij verleenen zoude?

Het *Huwelijk* is eene zeer plegtige verbintenis, genoeg om het hart van een jong menſch, zelf met de *beſte* vooruitzigten, te doen ijzen, als zij met ernſt daaraan denkt! — Aan een vreemd man te worden overgegeven; In eene vreemde familie te worden ingëent; Haar Naam zelf te laaten vaaren, ten teken dat zij zijn volkoomen en afhangelijke eigendom wordt: Verpligt te zijn om deezen vreemden man te ſtellen boven Vader,

Moe-

Moeder, —— boven iedereen: —— En zijne zinlijkheden boven alle de haare — Of misschien te twisten, met schendinge der gelofte van gehoorzaamheid, over elk onnozel gebruik van haaren vrijen wil —— Nergens te gaen: Kennis te maaken: Kennis te laaten vaaren: Zelf de innigste vriendschap misschien te breeken; alles naar zijn welgevallen, het zij zij het redelijk agte zo te doen of niet: — Zekerlijk, mijn Heer, een jong mensch behoorde niet genoodzaakt te zijn dit alles op te offeren, dan voor zodanigen man, dien zij kan liefhebben. — Zo zij het genoodzaakt zij, hoe droevig moet het 'er dan voor haar uitzien! — Hoe elendig het leeven zijn, indien het *leeven* genoemd mag worden!

Ik wenschte wel, dat ik u allen konde gehoorzaamen. Welk een vermaak zoude het voor mij zijn, zo ik het doen konde! —— *Trouw eerst, en de Liefde zal daarna wel koomen*, wierd gezegd van een mijner waardste vrienden: Dog dit is eene aanstootelijke stellinge. Duizend dingen kunnen 'er gebeuren, welke dien staat maar enkel draagelijk maaken, daar men denzelven met wederzijdse genegenheid heeft aangegaen! Wat moet het dan zijn, daar de Man geen vertrouwen kan stellen in de Liefde van zijne Vrouw, maar eer reden heeft om dezelve in twijfel te trekken, dewijl *hijzelve* gelooft dat zij haare hand liever aan een ander zou gegeven hebben, had zij haare eigene keuze gehad? Wat twijffelingen, wat verdenkingen, wat gebrek van tederheid, wat ongunstige vooringenomenheden, zullen 'er zijn in een Huwelijk, daar het zo ge-

ſteld is? Hoe zal ieder opſlag van het oog, ieder daad, zelf de onnozelſte, onderhevig zijn om verkeerd te worden opgevat? —— Terwijl, van den anderen kant, eene onverſchilligheid, eene onbezorgdheid om pleizier te doen kan plaatze grijpen; en Vreeze *alleen* ſlegts eenen *uiterlijken ſchijn* zelf maar gedrongen kan doen houden, van 't geen het uitwerkzel behoorde te zijn van eene ongeveinsde Liefde?

Denk ernſtig om deeze dingen, mijne waarde goede Heer, en ſtel ze aan mijnen Vader voor, met die ſterke coleuren, welke het onderwerp veelen kan; dog waarmede mijne Sexe, en mijne tedere jaaren en onbedreevenheid, mij niet toelaaten het zelve af te maalen; en bedien u van uw kragtig vermogen, op dat uwe arme Nigt aan eene zo duurzaame elende niet mag worden overgeleverd.

Ik hebbe aangebooden mij te verbinden, om in 't geheel niet te trouwen, zo die voorwaarde aanneemelijk zij. Wat eene ſchande is het voor mij, dus van gezelſchap te worden afgehouden; dus uit de tegenwoordigheid van mijn Papa en Mama verbannen te zijn; dus van u, mijn Heer, en mijn anderen lieven Oom verwaarloosd en verlaaten! En verhinderd te worden van het bijwoonen van dien Openbaaren Godsdienſt, welke, zo ik *van* mijnen pligt waare afgeweeken, het waarſchijnelijkſt middel zou zijn om mij weder op het regte pad te brengen! —— Is *dit* de weg, mijn Heer, kan men denken dat *dit* de weg is, om in te ſlaen met een vrij en openhartig gemoed? Zou deeze wonderlijke handelwijze niet eer geſchikt

geſchikt zijn om te verharden, dan om te overtuigen? Ik kan niet verdraagen dus in ongenade en oneere te leeven: De dienſtbooden zelf, die nog zo onlangs onder mijne eigene beſtieringe gelaaten wierden, naauwlijks tot mij durvende ſpreeken; daar mijne eigene dienſtmaagd met ſterke merktekens van onverdiende agterdogt en misnoegen weggejaagd, en mijne Zuſters meid over mij geſteld is.

Men zou de zaak wel te verre kunnen drijven. — Inderdaad dat zou men. — En dan zal het, miſſchien, ieder een berouwen, dat hij daaraan hebbe deel gehad.

Mag ik de vrijheid hebben om een middel te melden? —— „ Indien ik opgepaſt, gebannen, „ en opgeſlooten zijn *moet*; Onderſtel, mijn „ Heer, dat het in *uw huis* mogt zijn? " — Dan zullen de ſatzoenlijke nabuuren zig te minder verwonderen, dat de perſoon, van welke zij zo gunſtig een denkbeeld plegten te hebben, hier niet ter Kerk verſcheen; en dat zij hunne bezoeken niet ontving.

Ik hoope, dat hiertegen niets kan worden ingebragt. Gij plegt mij gaarn bij u te hebben, mijn Heer, toen mij alles *gelukkig* ging: En zult gij mij nu, in mijne *wederwaardigheden*, de gunſt niet toeſtaen van uw huis tot mijn verblijf te hebben, tot dat al dit misnoegen zij overgewaaid? — Op mijn woord, mijn Heer, ik zal geen voet buiten deur zetten, zo gij het tegendeel van mij vordert: Nog zal ik eenig menſch zien, dan dien gij mij zult toelaaten te zien; mids de Hr. Solmes niet gebragt worde om mij daar te plaagen.

Verwerf dan deeze gunſt voor mij; indien gij eene nog grooter niet verwerven kunt, die van eene gelukkige Verzoeninge naamelijk; (waarop ik niettemin durve hoopen, indien gij zo goed wilt zijn om voor mij te pleiten) en gij zult dan die gunſten, en die toegeevendheid vermeerderen, welke mij verbonden hebben, en altoos verbinden zullen, om te zijn,

Uwe onderdaanige en Verpligte Nigt,

CL. HARLOWE.

Het ANTWOORD.

Zondag avond.

Mijne waarde Nigt,

Het ſmert mij dat ik gedwongen ben, u iets te weigeren, dat gij verzoekt. Nogthans *moet* het zo zijn; want ten zij gij uw hart kunt brengen om ons te wille te zijn in dit een ſtuk, waartoe wij onze beloften en woord van eere gegeven hadden, voor dat wij geloofden dat 'er zulk eene weerbarſtige tegenkantinge zijn konde, moet gij nooit verwagten om die te zijn, die gij bij ons alle geweeſt zijt.

In het kort, Nigt, wij zijn een *phalanx in ſlagorde.* Uwe beleezenheid maakt dat gij van geen ding onkundig zijt, dan daar gij de meeſte kennis van behoordet te hebben. —— Dus zult gij uit die uitdrukkinge wel zien, dat wij niet te doorbooren zijn door uwe ſchoonſchijnende redenen,

nen, en onverwinnelijke ſtijfzinnigheid. Wij hebben te zamengeſtemd om ons *alle* te laaten beweegen, of *niemand*; en om de een zonder den anderen niets in te willigen. Dus weet gij uw noodlot; en hebt niets te doen, dan daarvoor te wijken.

Laate ik u zeggen, dat de deugd van gehoorzaamheid niet gelegen is in eens anders zin te doen, als gij weder uw zin kunt krijgen ——— Maar ſta van eene genegenheid af, en daarin is eenige verdienſte.

Wat belangt uw voorgeſlagen middel: Gij zult aan mijn huis niet koomen, Juffer Klaartje; ſchoon dit een verzoek is, dat ik weinig dagt u ooit te zullen geweigerd hebben: Want al hieldt gij uw woord om niemand te *zien*, als dien 't ons goeddagt, nogthans kunt gij aan iemand anders *ſchrijven*, en Brieven van hem ontvangen: Dit weeten wij maar al te wel, dat gij kunt, en gedaen hebt ——— Te meer ſchande en jammer is het!

Gij biedt aan om ongehuwd te leeven, Juffer — *Wij* wenſchen u getrouwd: Maar om dat gij den man niet moogt hebben, daar uw hart op geſteld is, wel, zeker, zo wilt gij niemand hebben, dien wij recommandeeren: En alzo wij weeten dat gij op de eene of andere wijze correspondentie met hem houdt, of ten minſten gehouden hebt, zo lang gij kondt; en alzo hij ons allen vijandig tart, dat hij niet zou durven doen, zo hij niet verzekerd was van u, in ſpijt van ons allen; (hetwelk ons geen kleine kwelling is moogt gij wel denken) zo hebben wij beſlooten hem te

doen

doen misloopen, en over hem te zegepraalen, liever dan dat hij 't over ons doe: Dat 's eens voorgezegd. Dus verwagt geen voorspraak van mij: Ik wil niet voor u pleiten; en dat 's genoeg. Van

Uwen misnoegden Oom,

JOANNES HARLOWE.

P. S. Voor de rest, gedraage ik mij aan mijn Broeder Antonij.

Aan ANTONY HARLOWE, *Schildkn.*

Saterdag, den 11 *van Maart.*

Geëerde Heer,

Alzo het u heeft goedgedagt den Hr. Solmes met uwe bijzondere aanprijzinge te begunstigen, en gij zijne zaak zeer ernstig voorstondt, hem stellende (gelijk gij mij te kennen gaft, als hij van u bij mij wierd ingeleid) onder uwe uitgelezene vrienden; en verwagtende, dat ik hem diesvolgens zou agten en gadeslaen; Zo smeeke ik u om geduld, terwijl ik eenige weinige dingen voordraage, uit veele die ik zou kunnen voordraagen, aan uwe ernstige overweeginge, ter gelegenheid van zijn *aanzoek* om mij, indien ik dat woord gebruiken moet.

Men beschuldigt mij met vooringenomenheid ten voordeele van eenen anderen persoon. Gelief u te erinneren, mijn Heer, dat die andere persoon, voor dat mijn Broeder uit Schotland we-

weder t' huis kwam, niet volſtrekt wierd afgeweezen, nog *mij* verbooden zijne bezoeken te ontvangen. Ik geloove niet dat men zal voorgeeven, dat 'er ten opzigt van geboorte, opvoedinge, of perſoonlijke begaafdheden, eene vergelijkinge tuſſchen de twee te maaken is. En laate ik u alleen vraagen, mijn Heer, of men om den eenen voor mij wel gedagt zou hebben, indien hij zulke aanbiedingen niet gedaen hadde, welke ik, op mijn woord, agte, dat naar regtvaardigheid niet van *mij* behooren aangenomen nog van *hem* gedaen te worden: Aanbiedingen, welke ik durve zeggen, zo *hij* ze niet gedaen had, dat mijn *Papa* van hem niet geëiſcht zoude hebben.

Dog de een, ſchijnt het, heeft veel gebreken: — Is de ander *zonder gebreken?* — De voornaamſte zaak, die tegen den Hr. Lovelace wordt ingebragt (en het is eene zeer onverſchoonelijke) is, dat hij van een ſlegt gedrag is in zijne Minnaarijen — Is de ander het niet in zijne Haat en Vijandſchappen? — Ja, gelijk ik zeggen mag, in zijne Minnaarijen ook, (alleen omtrent een verſchillend voorwerp) zo het *beminnen van het geld* de *wortel van alle kwaad zij.*

Maar, mijn Heer, zo ik vooringenomen ben, waarop heeft de Hr. Solmes dan te hoopen? — Waarom zou hij dan aanhouden? Wat moet ik denken van den man, die wenſchen zou dat ik zijne Vrouw wierd tegen mijn zin en genegenheid? — En is het niet eene zeer harde zaak in mijne vrienden, dat zij mij begeeren getrouwd te zien aan eenen, dien ik *niet kan* beminnen, terwijl

zij

zij tot geen andere gedagte te brengen zijn, of daar is een, dien ik *inderdaad* beminne?

Zo als ik behandeld worde, is het nu voor mij de tijd om regt uit te ſpreeken, of nooit. — Laate ik eens nagaen wat het zij, waarop de Hr. Solmes ſteunt in dit geval. Gelooft hij, dat de ongenade en hoon, die ik om zijnenthalven lijde, hem eenigzins bij mij in gunſt zullen brengen? Meent hij mijne agtinge te winnen door de ſtrafheid mijner Oomen tegen mij; door mijns Broeders ſmaadelijke behandelinge; door onvriendlijkheid van mijne Zuſter; door dien het mij ontzegd is iemand te bezoeken, of van iemand bezogt te worden; en brieven te wiſſelen met mijne uitverkoorene vriendin, ſchoon eene perſoon van onopſpraakelijke eerbaarheid en voorzigtigheid, en van mijne eigene kunne; mijne dienſtmaagd van mij afgerukt, en eene andere dienſtmaagd over mij geſteld zijnde; als een gevangen te zijn opgeſlooten, binnen zulke enge en ſchandelijke paalen, met oogmerk, gelijk men *openlijk bekent*, om mij verdriet te doen, en mijn geeſt te onder te brengen; uit dat huis-beſtier geſtooten te zijn, waarin ik vermaak, en dies te meer vermaak had, om dat het, zo ik dagt, eene verligtinge was voor mijne Mama, en mijne Zuſter daarin geen zin had; en egter, ſchoon de tijd mij lang valle, zo geheel van mijn ſtel gebragt te zijn, dat ik al zo weinig genegenheid als vrijheid hebbe om mij in eenige van de keurlijkſte geneugten mijns leevens bezig te houden? — Zijn deeze ſtappen noodig om mij tot zo laagen trap te vernederen, dat ik eene geſchikte Vrouw voor deezen man worde?

— De-

— Deeze nogthans zijn het alles, waarop hij betrouwen kan — En indien hij op deeze maatregels zig verlaate, mogt men hem wel onderrigten, dat hij *zagtmoedigheid* en *buigzaamheid* van aart verkeerdlijk neemt voor *ſlaafsheid*, en *laagheid* van gemoed.

Ik bidde u, mijn Heer, laat dog de natuurelijke geſteltenis en neiginge van *zijn* gemoed en *mijn* gemoed in aanmerkinge genomen worden: Welke zijn dog zijne hoedanigheden, waardoor hij zou mogen hoopen mijne agtinge te winnen? —— Lieve, waarde Heer, zo ik *moet* gedwongen worden; laat het dog zijn ter begunſtiginge van eenen man, die leezen en ſchrijven kan ——— Die mij iets kan *leeren*: want hoedanig een Man moet zulk een worden, die niets doen kan dan gebieden; en zelf het onderwijs noodig heeft, het welk hij bekwaam moeſt zijn te geeven?

Ik moge waanwijs zijn, mijn Heer; ik moge trots zijn op mijn weinig leezen; op mijn ſchrijven; gelijk men mij onlangs meer dan eens gezegd heeft, dat ik ben —— Maar, mijn Heer, dies te ongelijker, indien dit zo zij, is de voorgeſtelde partij: Hoe grooter gevoelen ik hebbe van mij zelve, te ſlegter moet ik van hem hebben; en dies te ongeſchikter zijn wij voor elkanderen.

Inderdaad, mijn Heer, ik moet zeggen, dat ik gedagt had, dat mijne vrienden grooter agtinge voor mij hadden. Mijn Broeder gaf eens voor, dat het uit zulk eene hoogagtinge voortkwam, dat des Hren. Lovelaces aanzoek wierd tegengegaen. —— Kan dit zijn; en zulk een

man

man als de Hr. Solmes voor mij geſchikt worden?

Wat zijne voorgeſlagene Huwelijksvoorwaarden aangaet, ik hoope niet, dat ik uw misnoegen tegen mij zal grooter maaken, zo ik zegge; hetgeen alle, die mij kennen, reden hebben om te denken (en hetgeen zommige mij verweeten hebben) dat ik die beweegmiddelen *veragte*. Lieve, waarde Heer, wat zijn Huwelijksvoorwaarden voor eene, die zo veel van zigzelve heeft, als zij wenſcht? ——— die, ongehuwd, meer in haare eigene magt heeft, dan het waarſchijnelijk is, dat men aan haar, als Huisvrouw, zal toeſtaen en aan haare beſtellinge overlaaten? ——— Welker uitgaaven en ſtaatzugt gemaatigd zijn; en die, zo zij overvloed had, denzelven eer zou beſteeden aan den nooddruſtigen, dan nutloos bij zig opleggen? Indien dan zulke bekrompene beweegredenen zo weinig gewigt bij mij hebben ten mijnen *eigenen* voordeele, zal dan het nog verre af zijnde en onzeker vooruitzigt van eene familie groot te maaken, en dat wel in den perſoon van mijnen *Broeder* en zijne *nakoomelingen*, van genoegzaame kragt geagt worden om op mij te werken?

Heeft het gedrag, van dien Broeder tegen mij zedert eenigen tijd gehouden, of zijne agtinge voor de familie (welke bij hem van zo weinig belang was, dat hij beſluiten konde een leeven, het welk als van eenen eenigen Zoon met regt hoog te waardeeren was, liever in de waagſchaal te ſtellen, dan zijne driften niet in te volgen; welke hij zelf niet poogt te onder te brengen, en waarin

hij

hij, met verlof dat ik het zegge, te veel is toegegeven, het zij ten aanzien van zijn eigen heil, of den vreede van ieder, die betrekkinge tot hem heeft; Heeft zijn gedrag, zegge ik) van *mij* in 't bijzonder verdiend, dat ik mijn tijdlijk (en wie weet? of niet mijn eeuwig) geluk zou opofferen, om een ontwerp te bevorderen, gesmeed op *herſenſchimmen*, ten minſten op *onwaarſchijnelijke* gebeurlijkheden; gelijk ik wil op mij neemen te betoogen, zo men mij toelaat het zelve ter toetze te brengen?

Ik vreeze, dat gij de hitte van mijnen ijver zult veroordeelen: Maar vordert de gelegenheid die niet? Bij gebrek van eene grooter maate van ernſt in mijne tegenkantinge koomt het toe, naar het ſchijnt, dat men zo verre gegaen is, als men is. Daarenboven, waarde Heer, ſchik iets in, bidde ik, van wegens een hart dat zwelt en bitter is van hoon en ongenade, welke ik (mijn eigen hart kennende) ſtoutmoedig durve zeggen, onverdiend te zijn.

Maar waarom hebbe ik zo veel gezegd, ter beantwoordinge van de onderſtelde beſchuldiginge van vooringenomenheid, daar ik aan mijne Mama verklaard hebbe, gelijk ik nu aan u doe, mijn Heer, dat indien men mij niet dringe, om eenig ander perſoon, bijzonderlijk deezen Hr. Solmes te trouwen, ik mij op het plegtigſt wil verbinden om nooit den anderen, nog eenig man anders te hebben, buiten hunne toeſtemminge; dat is te zeggen, buiten de toeſtemminge van mijn Vader en Moeder, en van u mijnen Oom, en mijnen Oudſten Oom, en mijn Couſin Morden, als die

een der Voogden is ten aanzien van mijns Grootvaders weldaaden jegens mij? —— Wat belangt mijn Broeder, ik kan inderdaad niet zeggen, dat zijne behandelinge omtrent mij zedert eenigen tijd zo broederlijk geweeſt is, dat hij meer dan burgerlijke beleefdheid van mij te eiſchen hebbe: En, geef mij verlof, 'er dit bij te doen, in *deeze* zelf zoude hij zeer grootlijks mijn ſchuldenaar zijn.

Indien ik mij niet duidelijk hebbe uitgedrukt in het verklaaren van mijn tegenzin tegen den Hr. Solmes (op dat men niet onderſtelle, als of de *vooringenomenheid*, die men mij opdigt, mij tegen hem bewerke), zo verklaare ik plegtiglijk, dat al waare 'er zulk een man niet in de wereld, als de Hr. Lovelace, ik den Hr. Solmes niet zou willen hebben. Het is noodig, dat ik in den *een* of ander van mijne Brieven aan mijne waarde vrienden zo klaar ſchrijve, dat ik dit ſtuk buiten allen twijffel ſtelle: En tot wien kan ik mij beter vervoegen met eene duidelijke taal, die geen misvattinge kan onderhevig zijn, dan tot dien Oom, die de hoogſte agtinge betuigt te hebben voor openhartigheid en opregtheid?

Laate ik dan, om deeze redenen, nog wat bijzonderder gaen in 't geen ik op hem te zeggen hebbe.

De Hr. Solmes koomt mij (aan de geheele wereld trouwens) voor van eene zeer bekrompene ziel, en geen groote bekwaamheid te zijn: Hij is grof en plomp; alzo ruw in zijne zeden, als in zijne geſtalte: Hij is niet alleen deun, maar gierig: Een grooten ſchat bezittende, heeft hij daar-

daarvan geen genot; nog heeft het hart om iets van denzelven aan eenige zoort van kommer en nooddruft mede te deelen? Leeft zijne eigene Zuster niet ongelukkig, bij gebrek van een weinigje van zijnen overvloed? En laat hij niet zijnen ouden Oom, den Broeder van zijne eigene Moeder, aan de milddaadigheid van vreemden het gering beſtaen verſchuldigd zijn, hetwelk hij uit een halfdouzijn familien opzamelt? Gij kent, mijn Heer, mijnen ruimen, ongedwongenen, en mededeelzaamen aart: Hoe ongelukkig moeſt ik zijn, zo ik met zijnen naauwen en eigenbaatigen kring omſchreeven en beſlooten waare? buiten welken hij, van zijne duivelſche zuinigheid vaſtgehouden, al zo weinig een voet durft zetten, als een tovenaar buiten den zijnen; nog het mij zou toelaaten te doen.

Zulk een man als deeze, *liefde* hebben! — Ja, miſſchien mag hij het hebben voor mijn Grootvaders Goed; 't welk hij aan verſcheidene luiden verteld heeft, (en hij kon zig niet weerhouden van mij hetzelve te kennen te geeven, met die zoort van genoegen, 't welk eene laage ziel ſchept, als zij van ter zijde doet verſtaen; dat haar *eigen belang* voor haar eene genoegzaame beweegreden is om *eens anders gunſt* te verwagten) zo uitneemend wel voor hem gelegen te zijn, dat het de waardij van een aanmerkelijk gedeelte van zijn eigen zou verdubbelen. Dat Goed, en eene verwantſchap die zijne laagheid en bekrompenheid luiſter geeven zoude, mag hem doen denken dat hij liefde *kan* hebben, en hem beweegen om te gelooven dat hij ze *heeft*: Dog op zijn beſt, is

het maar eene Liefde, die in de tweede plaats koomt. Rijkdom was, is, en zal altoos zijne heerschende hartstogt zijn. De *zijne* wierd hem, om die reden zelf, van eenen vrek nagelaaten. En ik moet genoodzaakt worden om van alle de geliefdste genougten van mijn leeven af te stappen, en even laag als hij, of anders geheel en al ongelukkig te zijn. Vergeef mij, mijn Heer, deeze harde uitdrukkingen. — Men kan ligtlijk meer zeggen, dan men gaarn zou, van een persoon, die ons mishaagt, als 'er meer ten zijnen voordeele gezegd wordt, dan 't mogelijk is dat hij verdienen kan; en daar hij mij ter aanneeminge met zo veel heftigheid wordt opgedrongen, dat 'er geen keuze voor mij overblijft.

Het zij deeze dingen volkoomelijk zo zijn, of niet, terwijl ik *denke* dat zij zo zijn, is het onmogelijk dat ik ooit op den Hr. Solmes mijn oog zou slaen, in dat ligt waarin hij mij wordt voorgesteld. Ja, al wierd hij bevonden tienmaal beter te zijn, dan ik hem hebbe afgebeeld, en opregtlijk denke dat hij is; nogthans zoude hij nog wel tienmaal mishaagelijker voor mij zijn, dan eenig man ter wereld, dien ik kenne. Laate ik u derhalven smeeken, mijn Heer, om een voorspraak voor uwe Nigt te worden, dat zij niet worde opgeofferd aan een man, die haar zo ten hoogsten tegenstaet.

Gij en mijn andere Oom kunt, zo het u belieft, veel voor mij doen bij mijn Papa. Wees overtuigd, mijn Heer, dat ik in dit geval niet door hardnekkigheid geregeerd worde; maar door afkeer; een afkeer, dien ik niet kan te boven koo-

koomen: Want als ik maar *getragt* hebbe om bij mijzelve te redeneeren (uit ontzag voor den pligt, dien ik aan den wil van mijnen Vader ſchuldig ben) is mijn hart terug gedeinsd, en ben ik afkeerig geworden van mijzelve, om dat ik ſlegts ondernam om bij mijzelve te redekavelen ten voordeele van eenen man, die in het ligt, waarin hij mij voorkoomt, geen een verdienſte heeft; en die, van deezen afkeer bewuſt, niet kon aanhouden gelijk hij doet, zo hij het hart van een regtſchapen Man bezat.

Indien gij, mijn Heer, den inhoud van deezen Brief redelijk kunt agten, zo ſneeke ik u om den zelven met uw vermogen te onderſteunen: Zo niet —— dan zal ik ten uiterſten ongelukkig zijn! ——— Niettemin, is het niet meer dan billijk voor mij zo te ſchrijven, dat de Hr. Solmes moge weeten, waarop hij heeft ſtaat te maaken.

Vergeef mij, waarde Heer, deezen langwijligen Brief; en laat dog dezelve van invloed op u zijn; en gij zult voor altoos verpligten

Uwe onderdaanige en toegenegene Nigt,

CL. HARLOWE.

De Hr. ANTONY HARLOWE, *aan Juffer* CL. HARLOWE.

Nigt KLAARTJE.

Gij deed beter van niet aan ons te ſchrijven,

of aan iemand onzer. Aan mij bijzonder, had gij beter gedaen van nooit pen op pampier gezet te hebben over het onderwerp, waarover gij geſchreeven hebt. *Die de eerſte is in zijn eigen twiſtzaak*, zegt de wijze man, *ſchijnt regtveerdig te zijn; Maar zijn naaſte komt, en bij onderzoekt hem.* En dus in dit opzigt, zal ik uw *naaſte* zijn; want ik zal uw hart onderzoeken tot den grond toe; dat is te zeggen, als uw brief uit uws harten grond geſchreeven is. Egter weet ik wel wat een ſtuk werks ik aangevangen heb, van wegen uw bekwaamheidt in 't ſchrijven, daar gij voor bekendt zijt: Maar ter verdeediging van eens Vaders autoriteit, voor het welzijn, en de eer, en de voorſpoed van een family daar men van afkomt, hoe harden ding zou het zijn, dat men daar niet alle argumenten zou kunnen om verre gooijen, die een *Rebel* kind (Hoe ongeern ſchrijf ik dat woord van Juffer Klaartje Harlowe) voor haar hardnekkigheidt kan inbrengen?

In de eerſte plaats, verklaart gij niet (en dat ſtrijdig met uwe verklaaringen aan uw Moeder; denk daar eens aan, kleuter!) dat gij zin hebt in den man, die wij alle haaten, en die ons alzo boos haat? En dan nog wat beſchrijving hebt gij gegeeven van een braaf man! Ik verwonder mij, dat gij zo vrijpoſtig durft ſchrijven van een, dien wij alle achting toedraagen ——— Maar mogelijk is het wel om die reden zelf.

Hoe begint gij uw Brief! — Om dat ik den Hr. Solmes als mijn vriend hoog achte, daarom behandelt gij hem te ſlegter. ——— Dat wilt gij 'er duidelijk mêe zeggen, Juffertje! — Ik ben

zo

zo gek niet, of ik kan dat wel zien ——— En zulk een bekend hoerejaager moet men kiezen boven een man die een liefhebber van geld is! Laat ik u zeggen, Nigt, dat dit zulk een nufje weinig betaamt, als waarvoor men u altijd gereekent heeft. Wie doet meer onrecht, dunkt u, een verkwister of een ſpaarpot? —— De een bewaart zijn eigen geldt; de ander verkwiſt dat van andere luiden. Maar uw gunſteling is een booswicht, die echt, en in de wol geverfd is.

De duivel ſpeelt met uw Sex! God vergeef mij dat ik het zeg —— De vieſte van haar zal haar zin laaten vallen op een ſnooden Guit en Hoe —— Ik onderſtel dat ik het woord niet weder noemen moet: —— Het Woord zal ſtooten, daar men den *Deugeniet*, die met dat woord benoemt wordt, zal kiezen! —— Ik zou tot deezen tijdt toe geen Vrijer gebleeven zijn, had ik zulk een hoop van tegenſtrijdigheden in jeluij alle niet gezien. —— Zulke *Mugge-zifters*, en *Kemel-zwelgers*, gelijk de hoogwaardige Heilige Schrift het heeft.

Met wat naamen zal de verkeertheidt de dingen al niet benoemen! Een voorzigtig man, die iedereen zoekt recht te doen, is een gierig man! —— Terwijl een ſnoode, overgegeeven Guit gedoopt wordt met de benaaming van een galant man; en een poliet man, verzeeker ik je!

Het is vaſt mijn gevoelen, dat Lovelace zo veel achting niet voor u zou hebben; als om twee reedenen. En wat zijn deeze? — Uit ſpijtigheidt teegen ons allen — dat 's 'er een: De ander, om uw onafhanklijk goed. Ik wenſchte wel, dat uw

Grootvader hetgeen hij deed niet zo veel in uw eigen magt gelaaten had, gelijk ik zeggen mag. Maar weinig gedagten had hij, dat zijne geliefde Klein-dogter zig tegen alle haare vrienden zou aanſtellen, gelijk ze gedaen heeft.

Waarop heeft de Hr. Solmes te hoopen, zo gij vooringenoomen zijt! Heila! Ben *jij* dat, Nigt Klaartje! Heeft hij dan niets te hoopen van uws Vaders, en Moeders, en Onze recommandatien? — Neen, niemendal, naar 't ſchijnt! — Wel dat is mooij! — Ik zou denken, dat *dit genoeg* was, bij een gehoorzaam kindt, gelijk wij u dachten te zijn. Op deeze uwe gehoorzaamheidt betrouwende, voeren wij maar met de zaak voort: En nu is 'er niet aan te doen: Want wij willen niet te leur geſteldt worden. En onze vriend de Hr. Solmes zal het ook niet, dat kan ik je zeggen.

Of uw *Goed voor hem welgeleegen is*, wat is dat dan? Bewijſt dat (ſtoute Nigt) dat hij u niet lief heeft? Het was wel noodig dat hij wat goed *met* u verwachte, die zo weinig goed *van* u te hoopen heeft, verſta je wel? Maar eijlieve, is dit Goed *ons* Goed niet, gelijk wij zeggen moogen? Hebben wij *alle* daarin geen belang, en een ouder recht daarop, indien het recht zou gegolden hebben? En was het wel meer dan een goed oud mans kindsheidt, onze lieven Heer geef zijn ziel ruſte! die u het zelve gaf voor ons allen? —— Wel nu dan, behooren wij geen keur te hebben, wie dat met u ten huwelijk zal hebben? En zout gij wel het hart hebben om te wenſchen, dat wij een ſnooden knaap, die ons allen haat, daarmede zou-

zouden laaten voortgaen? —— Gij vermaant mij te overweegen, wat gij ſchrijft: Overweeg gij dit, Kleuter: En het zal blijken, dat wij meer voor onze zaak hebben, dan gij wel dacht.

Wat belangt uwe harde behandeling, gelijk gij 't noemt, daarvoor heb je u zelf te danken. Het zal over zijn, als gij maar wilt. Dus reeken ik dat niemendal. Gij wierd niet gebannen en opgeſlooten als na dat allerleij ernſtige vermaaningen en fraaije reedenen op u beproeft waaren: Verſta je wel? En de Hr. Solmes kan uw hardnekkigheidt niet gebeeteren. —— Dat begrijpje ook wel?

Wat aangaet het bezoeken, en bezogt worden, op geen van beide was je ooit ſterk geſteld: Zo dat dat een bezwaarnis is, die maar in de ſchaal gelegt wordt om gewigt te maaken. — Wat de ſchande belangt, die is al zo erg voor ons als voor u: Zulk een mooij jong menſch! Zo zeer als wij op u plagten te pochen! — En behalven dat ook, dit ſtaat alles in uw eigen macht, gelijk de reſt.

Maar uw hart deinſt te rug, als gij u zelve woudt overreeden om uw Ouders te gehoorzaamen — Aardig beſchreeven, Is het niet! — Maar al te waaragtig, beken ik, naar dat gij u aanſtelt. Ik weet dat gij hem kunt liefhebben, als gij maar wilt. Ik was haaſt in de wil om u te beveelen hem te haaten; dan zout gij, miſſchien te meer zin in hem hebben: Want ik hebbe altijd de vreeslijkſte grilzieke verkeerdheid in uw Sex gevonden. Te *doen* en te *beminnen*, hetgeen gij niet behoorde, is eeten, drinken, en kleeding voor u alleen.

Ik ben volſtrekt van uw Broeders gevoelen, *Dat leezen en ſchrijven*, ſchoon niet kwaad voor het vernuft van u jonge Kleuters, niet goed is voor uw oordeel. —— Gij zegt, gij *meugt* waanwijs *zijn*, Nigt; gij *meugt* trots *zijn!* —— En zo zijt gij, met deezen heer te verachten, gelijk gij doet. Hij kan zo wel leezen en ſchrijven als de *meeſte* heeren, *dat* kan ik je zeggen: Wie vertelde u, dat de Hr. Solmes niet kan leezen en ſchrijven? *Maar gij moet een man hebben, die u iets kan leeren!* Ik wenſchte, dat gij uw pligt zo wel kende, als gij uw bekwaamheid kent — Dat, Nigt, hadt gij zedert eenige daagen wel moogen leeren; en derhalven zal de Hr. Solmes iets vinden om u in te onderwijzen. Ik zal hem deezen Brief van u niet toonen, ſchoon gij het ſchijnt te begeeren, op dat het hem niet aanzette om al te geſtrengen Schoolmeeſter voor u te zijn, als gij de zijne zijt.

Maar nu ik mij bedenk, onderſtel al eens, dat gij radder ter pen *waart* als hij —— Gij zult dies te nuttiger Wijf voor hem zijn; zel je niet? Want wie is zo goeden huishoudſter als gij? —— En gij kunt al zijn boeken houden, en een Rentmeeſter voor jeluij beſpaaren. —— En, laat ik je zeggen, dit is al een mooij voordeel in een family. Want die Rentmeeſters zijn dikwijls lompe vlegels, die zig van het Goed van een menſch meeſter maaken, voor dat hij weet waar hij is; en niet zelden is hij genoodzaakt intereſt te betaalen van zijn eigen geld.

Ik weet niet, waarom een goed Wijf zig met deeze dingen niet zou bemoeijen. Het is beeter,

dan

dan den halven dag te bed te leggen, en den geheelen nagt te ſlampampen en op de kaart te ſpeelen, en jeluij tot alles goeds geheel onnut te maaken, in uw eigen familijen, gelijk nu onder u de mode is —— De droes haal je alle, die zo doet, zeg ik! —— Dog 't is goed, dank zij mijne ſtarren, dat ik een Vrijer ben!

Daarenboven is dit een Werk, daar gij wonderlijk wel in bedreeven zijt: Het is u leed, dat het u *hier* ontnoomen is, gelijk gij weet. Dus zult gij hier, Juffertje, bij den Hr. Solmes iets hebben om reekening en boek van te houden, tot voordeel van u en uw kinders: Bij den ander zult gij miſſchien ook wel hebben reekening te houden —— Maar een reekening van 't geen over 't linker ſchouder gaen zal: Alleen van 't geen hij verſpilt, hetgeen hij borgt, en 't geen hij ſchuldig is, en nooit betaalen zal. Kom, kom, Nigtje, gij weet niet van de Wereld; een man is een man, en in een mooij man kan je moogelijk zo veel participanten hebben, en ook wel heel koſtbaare, die alles verkwiſten wat gij beſpaart. Derhalven de Hr. Solmes voor mijn geld, en ik hoop voor het uwe.

Maar de Hr. Solmes is een grof man. Hij is niet teder en fijn genoeg voor uw viesheid; om dat hij, onderſtel ik, hem niet kleedt gelijk een zotskap en uilskuiken, en om dat hij hem niet uitlegt op brabbeltaal van complimenten, dat een vergif is voor de vrouwelijke herſens. Hij is een man van verſtand, kan ik je zeggen. Niemand praat beeter ten propooſte bij ons: Maar gij ſchuwt hem zo, dat hij geen geleegentheidt heeft, om

om het bij *u* te uiten: En een man die verlieft is, al heeft hij noch zo veel verſtand, kijkt gelijk een gek; bijzonderlijk als hij veracht wordt, en behandelt, gelijk gij hem de laatſtemaal, dat hij in uw gezelſchap was, behandelde.

Betreffende zijn Zuſter; Zij verſlingerde haar (gelijk gij wilt doen) teegen zijn duidelijke waarſchouwing: Want hij zeide haar waar ze ſtaat op te maaken had, zo zij trouwde daar ze getrouwt is. En hij was zo goed als zijn woord; en zo behoort een eerlijk man: Als men tegen waarſchouwingen aangaat, moet men 'er gevoel van hebben. Draag zorg dat het met u zo niet wordt. Verſta je wel?

Zijn *Oom* verdient geen gunſt van *hem*, want hij zou den Hr. Solmes bedroogen hebben, en Sir Olivier haaſt zo ver hebben gekreegen, dat hij hem zelf het Capitaal had nagelaaten, dat hij voor hem zijn Neef altijdt geſchikt had; en dien hij in de hoop daarop had opgebragt. *Al te gereede vergeeving is maar een aanmoediging voor beleedigingen.* Dat is de zetreegel van u goede Vader: En daar zouden niet zo veel halſtarrige dogters zijn, als 'er zijn, zo die zetreegel wierdt in agt genoomen. —— Straffen zijn van dienſt voor kwaaddoenders; Belooningen behooren alleen te zijn voor die het verdienen: En de eerſte, denk ik, dat geſtrengelijk zijn uit te deelen, in moedtwillige gevallen.

Wat zijn Lieſde belangt; hij toont die maar te veel na uw verdienſten gereekend, zo als die in eenigen tijdt geweeſt zijn; Dat moet ik je zeggen.

En

En dit is *zijn* ongeluk; en met den tijdt mag het het *uwe* zijn.

Wat *zijn Zuinigheidt* belangt, die gij boos-lijk *duivelsch* noemt (een heel vrij woord in uw mondt, moet ik je zeggen) weinig reden hebt *gij* onder alle andere daartoe, aan welke hij voor-heeft, uit zijn eigen vrije wil, om alles te maa-ken wat hij in de Wereld heeft: Een bewijs, dat, laat hem de *Rijkdommen* zo lief hebben als hij wil, hij *u* nog liever heeft. Maar op dat u alle voorwendzel uit deezen hoofde benoomen worde, zullen wij hem een band om den hals leggen zo als gij het maar wilt hebben, en hem door de hu-welijks-artikelen verbinden om alle vierendeels jaars een heel mooije Som aan u toe te ſtaan om daarmede te doen wat u belieft. En dit is u van te vooren al gezegt; en ik heb het gezegd aan Juffrouw Howe (die goede en braave Ladij) in 't bijzijn van haar hoogmoedige dogter, op dat het u weer zou ter ooren komen.

Om de beſchuldiging van vooringenoment-heidt voor Lovelace teegen te gaan, biedt gij aan om hem nooit te hebben, buiten onze toe-ſtemming: En wat is dit te zeggen, als dat gij op onze toeſtemming zult hoopen, en ons zo liſtig be-praaten en het zo moê maaken, dat wij het ein-delijk toeſtaan? Daarenboven zal hij altijd nog hoop hebben, zo lang als gij ongetrouwt blijft: En wij zullen op deeze wijze al voort moeten lee-ven (zullen wij niet!) terwijl wij van u geplaagt worden, en geſtadig een waakend oog over u moeten houden; en al zo geſtaadig zijn blootge-ſtelt aan zijn baldaadigheit en dreigementen. Denk

eens

eens aan verleeden Zondag, Kleuter! —— Wat had 'er wel niet gebeuren *kunnen*, hadden uw Broeder en hij malkander aangetroffen? —— Behalven dat, kunt gij met zulken ziel als hij is niet doen, dat gij doen kunt met den braaven Hr. Solmes: De een zult gij doen beeven; de ander zal u doen ſidderen —— Verſta je wel? —— En gij zult niet in ſtaat zijn om u zelf te helpen. En bedenk, dat zo 'er eenig misverſtand mogt zijn tuſſchen *een* van hen en u, wij 'er alle ons zouden inſteeken; en met vrugt ongetwijffeld: Maar met den ander, zou het zijn, *ik wil 't zelf doen, zelf hebben;* en wie zou zin hebben of durven, om een woord voor u te koop te ſpreeken? En laat de onderſtelling van huwelijks-geſchillen u niet bang maaken: De wittebroodts-maand duurt hedendaags niet boven veertien dagen; en de zijde ſpek van Dunmow*, zo mij berigt is, wierd nog *nooit* gevorderd; ſchoon zommige zeggen dat het *eens* geſchied is. Het Huwelijk is een miſſelijke ſtaat, kindt, het zij het van de partijen zelf, of van hun vrinden geſlooten wordt. Van ons drie Broeders, weet gij, was 'er maar een, die de couragie had om te trouwen. En waarom was het, denkje? Wij wierden wijs uit de ondervinding van andere luiden.

Ver-

* Eene oude en voornaame Stad in Eſſex. In dezelve was een Klooſter, alwaar een zijde Spek voor niet gehaald kon worden van zodanigen, die een jaar en dag getrouwd geweeſt zijnde, man en vrouw beide, bereid waaren, om voor den Prior, en zo veele andere als 'er bij wilden zijn, al knielende, op twee ſcherpe ſteenen, onder eede te betuigen, dat het trouwen hen nog niet berouwde, en dat zij nog geen krakeel in dien tijd gehad hadden. Zie *Camdens Britannia Tom. I. p.* 413. *Gentlem. Magaz.* June 1751. p. 248. Vert.

Veracht het geld niet zo zeer: Het kon wel eens koomen, dat gij de waardij daarvan kennen leerde: Dat is een ſtuk van *onderwijs*, dat gij nog *te leeren hebt;* en waarin, volgens uw *eigen* denkbeelden, de Hr. Solmes wel *in ſtaat* zal zijn u te *onderrigten.*

Inderdaadt ik *veroordeel de hitte van uw ijver.* Ik wil niets *inſchikken wegens hoon en ongenade, die gij u zelf op 't lijf haalt.* Indien ik ze *onverdiend* achte, zoud ik uw voorſpraak zijn. Maar het was altijdt mijn denkbeeldt, dat kinders de autoriteit van hunne Ouders niet betwiſten moeſten. Wanneer uw Grootvader u zijn Goed naliet, ſchoon zijn drie Zoons, en een Kleinzoon, en uw ouder Zuſter, in weezen waaren, beruſtten wij alle daarin: En waarom? Om dat het ons Vaders werk was. Volg gij dat voorbeeld naar: Zo gij het niet wilt doen, dan zullen die geene, die het u gegeeven hebben, te meer reeden hebben om u voor onverſchoonlijk te houden. Verſta je wel, Nigt?

Gij ſpreekt al te ſmaadelijk van uw Broeder: En in uw Brief aan hem toont gij zeer veel kleinachting; Trouwens ook tegen uw Zuſter in den Brief dien gij haar ſchreef. Uw Broeder, Madam, is uw Broeder; een derdepart ouder als gij zelf: En een *Manſperſoon*: En eilieve wees zo goed, om niet te vergeeten, wat gij aan een Broeder ſchuldig zijt, die (naaſt ons drie Broeders) het hooft is van de familij, en daar de naam op ruſt ——— Gelijk op uw gehoorzaame onderwerping ruſt de uitvoering van het nobelſt plan, dat 'er ooit ontworpen wierd tot eer

van

van de familij, daar gij van afkomt. En eylieve laat ik je nu eens vraagen, Of de eer daarvan geen eer voor u zal zijn? ——— Zo gij dat niet denkt, te onwaardiger ben jij. Gij zult het plan zien, zo gij belooft daartegen niet vooringenoomen te zijn het zij het regt of kwaalijk zij. Zo gij niet verzot zijt op dien man, ben ik verzekert, dat het u zal aanstaan. Zo gij 't al zijt, al waar dan de Hr. Solmes een engel, het zou niemandal te beduiden hebben: Want de duivel is Liefde, en Liefde is de duivel, als een van jeluij het in haar kruin krijgt. Meenige voorbeelden heb ik daarvan gezien.

Al waar 'er zulk een man als Lovelace niet in de wereldt, zoudt gij den Hr. Solmes niet willen hebben —— Gij *zoudt niet willen*, Juffertje! ——— Heel mooij, waaragtig —— Wij *zien* inderdaad hoe *bitter* uw hart is. —— Verwonder u niet, naardemaal het tot uw *nietwillen* gekoomen is, dat die geene die autoriteit over u hebben, zeggen, *Gij zult den ander hebben.* En ik ben 'er een van. Verſta je wel? En paſt het U om *uit te ſpreeken*, Juffertje, het paſt ONS niet om *in te ſpreeken. Dat's leer om leer, ſlaje mij ik ſlaje weer*: Neem dat ook maar in uw acht.

Ik ben needrig van gedagten, dat de Hr. Solmes *het hart van een man, en van een eedelman beeft.* Ik zou u derhalven raaden om het niet te veel te tergen. Hij heeft al zo veel medelijden als liefde voor u. Hij zegt, Hij wil u van zijn Liefde door daaden overtuigen, naardemaal gij hem niet toelaat om het met woorden uit te drukken,

ken. Al zijn vertrouwen is op uw eedelmoedigheidt hierna. Wij hoopen, dat hij daarop *mag* vertrouwen: Wij moedigen hem aan om te denken dat hij zo doen mag. En dit geeft hem een hart onder de riem. Zo dat gij zijn aanhouding aan uw Ouders en uw Oomen meugt danken; en Dit, weet gij, zal een ander bewijs van uw ſchuldigen pligt zijn.

Gij moeſt wel kunnen merken, dat gij ſmaalt op uw Ouders, en ons allen, wanneer gij mij zegt dat gij de Huwelijks voorwaarden aan u voorgeſtelt, niet na *regtvaardigheidt* kunt aanneemen: Over zulk ſmaalen zouden wij ons van u wel eer verwondert hebben; maar doen 't nu niet.

Daar zijn veele andere paſſagies in deeze vrijen Brief van u, daar vrij wat op te zeggen valt; dog wij moeten die op reekening ſtellen van uw *bitter* hart. Ik ben blij dat gij dat woordt meldde, dewijl wij 'er mee verleegen zouden geweeſt zijn, hoe wij het noemen moeſten. — Ik zou evenwel veel liever reden gehad hebben om het een beeter naam te geeven.

Ik heb u nog zeer lief, Juffer. Ik acht u, ſchoon mijn Nigt, voor eene van de mooiſte jonge deerns die ik ooit gezien heb. Maar op mijn conſciency, ik denk, dat gij uw Ouders behoort te gehoorzaamen, en mij te believen, en mijn Broeder Johannes: Want gij weet zeer wel, dat ons niet als uw welzijn ter harte gaat; hoewel beſtaanbaar met het welzijn en de eer van ons *allen*. Wat moeten wij van een daarvan denken, die niet het welzijn van 't geheel zou willen bevorderen? en die het eene deel daarvan teegen het an-

der zou opvoeren? — Hetwelk God verhoede, zeg ik! — Gij ziet, ik ben voor 't welzijn van *allen*. Wat zal *ik* 'er mede winnen, de zaaken moogen loopen zo zij willen? Ben ik iets van eenig menſch van nooden voor mij zelfs? is het ook mijn Broeder Johannes? —— Wel dan, Nigt Klaartje, wat wil je dog, gelijk ik zeggen mag?

Maar O gij kunt den Hr. Solmes niet liefhebben! ——— Maar, ik zeg, gij weet niet *wat* je doen kunt. Gij *ſtijft* u zelf in uw mishaagen. Gij *laat toe*, dat uw hart (weinig had ik gedagt dat het zo aanvallig was) *te rug deinſt*. Neem het onder de kuur, Nigt; *jaag het voort* zo haaſt als het *te rug deinſt* (wij doen zo in alle onze Zee-gevegten, en Landgevegten ook, met onze Matrooſen en Soldaaten, of wij zouden het niet winnen) en wij zijn alle wel verzekerd, dat gij het zult onderbrengen. En waarom? Om dat gij het *behoort* te doen. Zo denken *wij*, wat *gij* 'er ook van denken meugt. En wiens gedagten moeten meeſt gelden? Gij meugt *vernuftiger* zijn als wij; maar zo gij *wijzer* zijt, dan kan 't heel weinig helpen moet ik je zeggen, of zommige van ons dertig of veertig jaar langer geleeft hebben, als gij.

Ik heb al zo langen Brief geſchreeven als de uwe. Ik mag in zo vluggen, of zo beſchaafden ſtijl niet ſchrijven als mijn Nigt: Maar ik denk, dat ik alle reden aan mijn kant heb: En gij zult mij machtig veel verpligten, zo gij mij wilt toonen dat gij ook zo denkt door u te voegen na onzer aller begeerte. Zo gij dit niet doet, moet gij niet in mij verwagten een Voorſpraak, of zelf

een

een Vriend, hoe zeer ik u ook liefheb. Want dan zal het mij leed zijn genoemd te worden,

Uw Oom,

ANTONY HARLOWE.

Dingsdag, te twee uuren 's nagts.

Postscriptum.

Gij moet mij geen meer Brieven zenden: Maar een onderwerpelijken meugt gij wel zenden. Maar ik behoefde u dat niet verbooden te hebben; want ik ben verzeekert, dat deeze, met goede reedenen, onbeantwoordelijk is —— Dat weet ik. Ik heb dag en nagt geschreeven, mag ik zeggen, al zedert Zondag morgen, buiten kerk-tijdt alleen, of dergelijke: Dog deeze is de leste, kan ik je zeggen, van

A. H.

XXXIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Donderdag den 16 van Maart.

Zo slegten uitslag gehad hebbende met mijn aanzoek bij mijne Nabestaenden, hebbe ik een

ſtap gedaen, waarover gij verbaasd zult zijn. Het is geen ander, dan een Brief te ſchrijven aan den Hr. Solmes zelven. Ik zond dien; en hebbe zijn Antwoord. Hij had zekerlijk daarin hulp. Want ik hebbe een Brief van hem gezien, die al zo ſlegt van bewoordinge, als zober geſpeld was. Het opſchrift egter is van *zijne* vindinge, durve ik zeggen; want hij is een bloed vol uiterlijke en ſtijve gemaaktheid. Nevens deeze, zal ik eenen van mijnen Broeder aan mij inſluiten, ter gelegenheid van den mijnen aan den Hr. Solmes geſchreven. Ik dagt dat het mogelijk was deezen man te rug te zetten, om met zijne onderneeminge niet voort te gaen; en indien ik dat gedaen konde hebben, zoude het alle mijne wenſchen hebben beantwoord. Het was wel waardig het eens te beproeven. Maar gij zult zien, dat 'er niets aan te doen is. Mijn Broeder heeft zijne maatregels te wis genomen.

Aan ROGIER SOLMES, *Schildkn.*

Woensdag den 15 *van Maart.*

MIJN HEER.

Gij zult u verwonderen een Brief van mij te ontvangen, en nog meer over het ongemeen onderwerp van denzelven. Maar de noodzaakelijkheid van het geval zal mij regtvaardigen, ten minſten naar mijne eigene gedagten, en ik zal derhalven geen andere verontſchuldiginge daarvoor maaken.

Wanneer gij eerſt aan onze familie kennis kreegt,

kreegt, vondt gij de ſchrijfſter van deezen eene der gelukkigſte menſchen ter wereld; bemind van de beſte en toegeevendſte Ouderen, en zig verheugende in de vriendlijke gunſt van twee toegenegen Oomen, en in de agtinge van iedereen.

Maar hoe is dit gelukkig tooneel nu veranderd! ——— Het behaagde u een gunſtig oog op mij te werpen. Gij deedt uw aanzoek bij mijne vrienden: Uwe voorſlagen wierden van hen goedgekeurd — goedgekeurd zonder mij te raadpleegen; als of mijne keuze en geluk het minſt in aanmerkinge kwam. Diegeene, welke regt op mij hadden tot alle redelijke gehoorzaamheid, drongen daarop volſtrektlijk. Ik had het geluk niet van te denken, gelijk zij; van den eerſten af genoegzaam verſchilden mijne gevoelens van de hunne. Ik ſmeekte hen om mij te gemoet te koomen in een ſtuk van zo veel belang voor mijn toekoomend geluk: Maar, helaas! te vergeefs. En daarop (want ik dagt dat het niet meer dan eerelijk was) gaf ik *u* mijne meeninge te kennen; en zelf dat mijne genegenheid reeds verknogt was. Maar, tot mijn verdriet en verwonderinge, bleeft gij aanhouden, en houdt nog aan.

Het gevolg van alles is te ſmertelijk voor mij, om het hier op te haalen: Gij, die zulken vrijen toegang hebt tot de reſt mijner familie, weet het maar al te wel — al te wel weet gij het, dan dat het of tot lof van uwe eigene edelmoedigheid kan ſtrekken, of tot luiſter van mijnen goeden naam. Ik worde, om uwenthalven, behandeld, zo als ik nooit te vooren behandeld wierd, en nooit te vooren geagt wierd te verdienen om behan

deld te worden; en deeze was de harde, de onmogelijke voorwaarde om in hunne gunſt weder te geraaken, dat ik een man *boven* alle andere moet kiezen, die ik niet kan kiezen uit alle andere.

Dus geprangd, en ongelukkig geworden, en dat alles om uwent wille, en door uwe wreede aanhoudinge, ſchrijve ik, mijn Heer, om van u den vreede der ziele wederom te eiſchen, waarvan gij mij beroofd hebt: Om van u weder te eiſchen de Liefde van veele waarde vrienden, die gij mij benomen hebt; en, indien gij de edelmoedigheid bezit, waarin een man, en een Edelman behoort uit te munten, om u te bezweeren, dat gij niet voortgaet met een aanzoek, 't welk van zulke wreede uitwerkzelen gevolgd is voor haar, die gij betuigt agtinge toe te draagen.

Indien gij mij weezenlijk hoogagt, gelijk mijne vrienden mij willen doen gelooven, en gelijk gij verklaard hebt te doen, moet het niet eene laage en eigenbaatige hoogagtinge zijn? Eene hoogagtinge, die van geen verdienſte zijn kan bij derzelver ongelukkig voorwerp, om dat ze gepaard gaet met uitwerkzels, die haar zo ſmertelijk zijn? Het moet alleen zijn om *u eigen zelfs wil*, en niet om *mijnentwil*. En zelf in dit opzigt *moet* gij kwaalijk hebben; want zou een voorzigtig man wenſchen eene vrouw te trouwen, die hem haar hart niet geeven kan? Die hem geen agtinge kan toedraagen? die derhalven eene ſlegte vrouw moet worden? ——— En hoe wreed zou het zijn, een arm ſchepzel tot eene ſlegte

vrouw

vrouw te maaken, die 'er haare eere in zou ſtellen, om eene goede te worden?

Indien ik in ſtaat ben om 'er over te oordeelen, verſchillen onze inborſten en neigingen bijſter veel. Eenige andere van mijne Sexe zal u gelukkiger maaken, dan ik kan doen. De behandelinge, welke ik ondergae, en de hardnékkigheid, gelijk men 't noemt, waarmede ik mij onder dezelve ophoude, behooren u hiervan te overtuigen; al waare ik *niet* in ſtaat, om zo goed eene reden te geeven van deeze mijne gewaande ſtijfzinnigheid, als dat ik niet kan toeſtemmen om een man te trouwen, welken ik niet veel kan agten.

Dog indien gij, mijn Heer, zo veel edelmoedigheid niet hebt in uwe hoogagtinge voor mij, dat gij om *mijnentwille* zoudt willen afſtaen, laate ik u dan bezweeren, bij de agtinge die gij aan *u zelven*, en uw eigen toekoomend geluk verſchuldigd zijt, dat gij uwe vrijerij afbreekt, en uwe genegenheden ſtelt op een waardiger voorwerp: Want waarom zoudt gij mij elendig, en *u zelven* niet gelukkig maaken? Door dit middel zult gij alles doen, wat nu in uwe magt is, om aan mij de genegenheid mijner vrienden weder te herſtellen; en indien dat geſchieden kan, zal het mij in zulken gelukkigen ſtaat laaten als waarin gij mij gevonden hebt. Gij behoeft maar alleen te zeggen, Dat gij ziet dat 'er geen HOOPE is, gelijk gij het miſſchien beleefdlijk zult noemen, om met mij te ſlaagen; (En inderdaad, mijn Heer, daar kan geen zekerder waarheid zijn) en dat gij der

halven niet meer om mij wilt denken; maar uwe gedagten ergens anders heen wenden.

Uwe inwilliginge van dit verzoek, zal mij de grootſte verpligtinge aan uwe edelmoedigheid opleggen, en mij voor altoos maaken

Uwe heilwenſchende en nederige Dienaares,

CLARISSA HARLOWE.

Aan Juffer CLARISSA HARLOWE.

Vertoont met ſchuldige eerbied.

Allerliefſte Juffer.

Uw Brief heeft een geheel ſtrijdige uitwerking op mij gehad, van 't geen gij daarvan ſchijnt verwagt te hebben. Hij heeft mij dubbeld overtuigt van de voortreflijkheit van uw gemoed; en deszelfs eerlijke geſteldheit. Noem het *eigenbaatig*, of wat u belieft, ik moet met mijn vrijerij aanhouden; en gelukkig zal ik zijn, zo ik door gedult en volharding, door een ſtandvaſtig en onveranderlijk poogen, ten laatſten de zwaarigheit mag te boven koomen, die mij in den weg ſtaat.

Voor zo verre uwe goede Ouders, uwe Oomen, en andere Vrienden, volſtrektlijk vaſt beſlooten hebben, dat gij den Hr. Lovelace nooit zult hebben, zo zij het keeren kunnen; en voor zo verre ik denke, dat 'er geen ander in den weg is; zo zal ik geruſt den uitſlag van deeze zaak af wach-

wachten. En, vergeef het mij, allerliefſte Juffer, iemand zou mij eer overreeden, om hem mijn Capitaal over te geeven, als een blijk van mijn edelmoedigheit, om dat *hij* zonder hetzelve niet gelukkig kon zijn, als dat ik een veel waardiger ſchat zou afſtaen, om het geluk van een ander te bevorderen, en hem den weg te gemaklijker te maaken om mijzelven te onderkruipen.

Pardonneer mij, lieve Juffer, ik moet aanhouden, ſchoon het mij leed is, dat gij om mijnenthalven lijd, gelijk het u belieft te denken; want ik zag nooit te vooren eene vrouw, die ik kon beminnen: En terwijl 'er eenige hoop is, en gij dus blijft zonder aan eenig gelukkiger man te worden uitgegeeven, moet en zal ik zijn

Uwe getrouwe en onderdaanige
Verwonderaar,

Den 16 *Maart.*

ROGIER SOLMES.

De Hr. JAKOB HARLOWE, *aan Juffer* CL. HARLOWE.

Den 16 *Maart.*

Wat eene ſijne gril hebt gij in uw hoofd gekreegen, van een Brief te ſchrijven aan den Hr. Solmes, om hem te overreeden dat hij afſtae van u aan te zoeken! —— Van alle de mooije hoogvliegende buitenſpoorigheden, daar gij u mede

vermaakt hebt, was deeze zekerlijk eene van de buitengemeenſte. Dog om niets te zeggen van het geen ons alle in verbolgenheid tegen u ontſteekt (dat gij uwe vooringenomenheid bekent voor eenen deugniet, en uwe onbeſcheidenheid tegen mij, en uwe Zuſter, en uwe Oomen; waarvan de een u den bal weer heeft toegeſlagen, kind); Hoe kunt gij den Hr. Solmes de ſchuld geeven van de behandelinge, waarover gij zo bitterlijk klaagt? —— Gij weet, zottinnetje als gij zijt, dat het uwe malle liefde voor Lovelace is, die u alle deeze dingen op den halze gehaald heeft; en die gebeurd zouden zijn, het zij de Hr. Solmes u met zijn aanzoek vereerd had of niet.

Alzo gij noodzaakelijk weeten moet, dat dit de waarheid is, overweeg dan, fraaije vernuftige Juffer, zo uw verzot minziek hart u toelaat iets te overweegen, wat eene mooije vertooninge alle uwe redentwiſtingen met ons, en beſchuldigingen tegen den Hr. Solmes maaken! —— Want met wat welvoegelijkheid eiſcht gij van *hem*, dat hij uuw voorig geluk wedergeeve, (gelijk gij het noemt, en het *enkel* maar zo noemt; want indien gij onze gunſt daarvoor hield, zoudt gij het u zelve wel wedergeeven) nademaal het in uw eigen vermogen is om zulks te doen? Daarom, Juffer Snaterſnel, geen van uwe gemoedlijkheden, uitgenomen ter regter plaatze. Maak daar ſtaat op, het zij gij den Hr. Solmes krijgt of niet, nooit zult gij uws harten luſt, den ſnooden Schelm Lovelace hebben, indien uwe Ouders, indien uwe Oomen, indien ik het beletten kan. Neen! gij gevallen engel, gij zult uwen Vader en Moeder zul-

zulken *Zoon* niet geeven, nog mij zulken *Broeder*, met u zelve dien overgegeven deugniet tot een *Man* te geeven. En dus ſtel uw hart geruſt, en leg alle gedagten van hem aan een kant, zo gij ooit vergiffenis, verzoening, of een gunſtig gevoelen verwagt, van eenige van uwe familie; dog bijzonderlijk van hem, die zig, tegenwoordig, noemt

Uwen Broeder

JAKOB HARLOWE.

P. S. Ik kenne uwe vlugheid in het Briefſchrijven. Indien gij mij hierop een Antwoord zendt, zal ik het ongeopend te rug zenden; Want ik wil met uwe verkeerdheid niet zintwiſten in zo duidelijk een geval —— Alleen was ik van zins u eens voor al een regt denkbeeld te geeven wat belangt den Hr. Solmes; welke ik agte dat niet te prijzen is, dat hij zijn hoofd met u moeit.

XXXIV. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, *aan* JAN BELFORD, *Schildkn.*

Vrijdag, den 17 van Maart.

Ik ontvange zo, met veel pleizier, de ſpoedige en blijmoedige verzekeringen van uwe ſchuld-

ſchuldpligtige gehoorzaamheid en Liefde. En laat onze voornaamſte en getrouwſte vrienden, in mijnen laatſten genoemd, zulks weeten.

Ik wouw wel, Jan, dat gij hier kwamt, zo dra gij kunt. Ik geloove niet, dat ik de andere zo ras zal van nooden hebben. Egter mogen zij zig wel naar Lord M.'s begeeven. Ik zal maaken daar te zijn, zo niet om hen te ontvangen, om Milord geruſt te ſtellen, dat 'er geen nieuw Schelmſtuk onder handen is, hetwelk zijne tusſchenkoomſt ten tweedenmaale zou vereiſchen.

Wat uzelven belangt, gij moet geſtadig bij mij zijn. Niet voor mijne *veiligheid*: De familie durſt niets doen, dan ſnoeven: Zij blaffen ſlegts van verre: Maar voor mijn *Tijdverdrijf*: Op dat gij, met uwe geeſtige aanhaalingen uit de beſte Latijnſche en Engelſche Schrijvers, mijne minzieke Ziel voor bezwijken moogt bewaaren.

Gij zoudt beſt doen, met hier in uw oud corporaals gewaad te kooomen: Uw dienaar zonder liverey; en op eenen gemeenzamen trant met u verkeerende, als een verre-bloedverwant, dien gij ſtaet voort te helpen door de gunſt, waarin gij ſtaet bij die boven u zijn —— In den hemel meene ik niet, daar moogt gij wel van verzekerd zijn. Gij zult mij vinden in een kleine bierkroeg; zij noemen het een Herberg; Het Wit Hart, verſchrikkelijk gewond (maar van het weer alleen) is het Uithangbord: —— In een olijk neſt van een dorp; binnen de vijf mijlen van Harlowe-Plaatze gelegen. Iedereen kent Harlowe-Plaatze; want, gelijk Verſailles, is het uit een meſthoop opgekoomen, binnen het geheugen van elk oud-

agtig

agtig menſch. Alle arme lieden kennen het bijzonderlijk; Dog dit is ſlegts van weinige jaaren herwaards, zedert eene zekere engelin daar verſcheenen is onder de zoonen en dogteren der menſchen.

Het volk hier in het Hart, zijn arm, maar eerelijk; en hebben het in hun hoofd gekreegen, dat ik een man van aanzien, dog vermomd ben; en daar is geen beteugelen aan hunne eerbiedige gedienſtigheid. Hier is eene mooije kleine lodderlijke Dogter; Zeventien jaar voor zes dagen geworden. Ik noeme haar mijn Rooze-knop. Haare Grootmoeder (want Moeder is 'er geen) eene zo vroome zinnelijke oude vrouw, als 'er ooit teenen-ſtoel beſloeg in den hoek van den haard, heeft mij verzogt om haar genadig te zijn.

Dit is de regte weg met mij. Menig en menig eene mooije feeks had ik geſpaard, die ik *niet* geſpaard hebbe, had men mijn vermogen erkend, en mij in tijds om genade geſmeekt. Maar het *Debellare ſuperbos* zou mijne zinſpreuk zijn, zo ik eene nieuwe moeſt hebben.

Dit eenvoudig jong katje (want daar is eene eenvoudigheid in haar, aan welke gij veel vermaak zult hebben: Geheel nederig; geheel gedienſtig; geheel onnozel —— Ik beminne haar om haare nederigheid, haare gedienſtigheid, en zelf om haare *onnozelheid*) zal eene prettige tijdkortinge voor u zijn, terwijl ik te ſtrijden hebbe met het weer, en omzwerve en kruipe omtrent de muuren en buitendreeven van Harlowe-Plaatze. Gij zult in haar gemoed alles zien, wat men haare

re meerdere geleerd heeft te bedekken, om haar zelve min natuurelijk, en bijgevolge min behaagelijk te maaken.

Maar ik belaſte u, dat gij (hetwelk ik mij zelven, om de geheele wereld, niet zou gunnen te doen; ik belaſte u, dat gij) mijn Rooze-knop niet plukt. Zij is de eenige geurige bloem, die in deeze nabuurſchap voor tien jaaren gebloeid heeft, of in tien jaaren nog bloeijen zal. Want ik hebbe te rug gezien op de *geweeſte*, en vooruit op de *zijn-zullende*; terwijl ik maar al te veel ledigen tijd hebbe in mijne tegenwoordige opwagtinge.

Ik was nooit zo lang aan een eerelijk zedert mijne intekeninge. Het paſt mij zo te zijn —— Op de eene of andere wijze mag mijne ſchuilplaatze in deeze kleine herberg worden uitgevorſcht; en dan zal men denken, dat mijn Rooze-knop mij herwaards heeft getrokken. Een verhaal ten mijnen voordeele, van zulke minnelijke eenvoudige zielen, kan mij een goeden naam bijzetten; want op het verhaal van de Grootmoeder ten aanzien van mijn Rooze-knop zou men een eed mogen doen: En de Vader is een eerelijk arm man: Heeft geen vermaak, dan in zijn Rooze-knop. —— O Jan! ſpaar gij derhalven (want ik zal u dikwijls bij haar alleen laaten, ſpaar gij) mijn Rooze-knop! ——— Laat de regel, van welken ik nooit afweek, zonder dat het mij een lang naberouw koſtede, omtrent mijn Rooze-knop in agt genomen worden! Nooit een arm meisje te bederven, welker eenvoudigheid en onnozelheid al haar toeverlaat was; en welker middelen te ge-

ring

ring waaren om haar te behoeden voor de woeſte ſmaadheden van erger zielen, dan zij zelve, en voor eene uiterſte behoeftigheid: Zulk eene zal alleen in 't heimelijk verkwijnen; en eindelijk, niiſſchien, om zig voor laſtertongen en felle kwaadaartigheid te verſchuilen, bewogen worden om eenigen ſchuld-hebbenden ſtroom tot meerder ſchuld te lokken, of om haar einde te zoeken in den knie-omvangenden kouſeband, waarop, niet onwaarſchijnelijk, de eerſte aanval was geſchied van de ongebondene Minneluſt. ——— Geen tartingen zal mijn Rooze-knop ademen; Geen *zelf*-betrouwende, *u* miſtrouwende waakzaamheid (die van ter zijde uwe vindingrijke konſtenaarijen uitdaage om haar beſt te doen) zal zij aanneemen. Zonder vermoeden op haar gevaar zal de keel des Lams het mes naauwlijks ſchuwen! ——— O wees gij de Slager niet van mijn Lammetje!

Wees gij het te minder, om de reden, die ik u gae geeven. —— Het teder hart is geraakt van Lieſde: Haar zagte boezem zwoegt van eene hartſtogt, waarvoor zij nog geen naam gevonden heeft. Ik betrapte eens haar oog als het een jongen timmerman volgde, den zoon van eene nabuurige weduw, woonende (om in hunne taal te ſpreeken) *in het witte huisje over den weg*: Een hupſche jongeling ſchijnt hij ook te zijn, omtrent drie jaaren ouder dan zij: ſpeelmakkers van kindsbeen af, tot dat zijn agttiende en haar vijftiende jaar eene reden medebragt om meer van elkanderen te blijven voor het uiterlijke, terwijl hunne harten eene beter opgaven, om nader dan ooit tot malkanderen te koomen —— Want ik merkte ras

dat

dat de Liefde wederzijds was. Het beentje agteruit, en de rug geboogen, als hij eerſt zijne mooije vrijſter zag; dikwijls omkijkende om haar volgend oog te groeten; en, als een draaijende laan hem van haar gezigt ſtond te berooven, zijn geheel lighaam omkeerende, zijn hoedje eerbiediger af geligt, dan te vooren. Dit beantwoord (want ik was agter haar, zonder dat zij 't zag) met eene diepe nijginge, en eene zugt, die Jantje te verre af was om te hooren! ——— Gelukkige knaap! zeide ik bij mij zelve! —— Ik ging uit den weg; en mijn Rooze-knop wipte in huis, als of zij voldaen waare met de ſtomme vertooninge, en buiten dat niets wenſchte.

Ik hebbe het hartje ondertaſt. Zij heeft mij haar vertrouweling gemaakt. Zij bekent, dat zij Jantje Barton heel wel zou kunnen beminnen. En Jantje Barton heeft haar gezegd, Hij zou haar meer kunnen beminnen, dan eenig meisje, dat hij ooit zag —— Maar, helaas! daar mag niet om gedagt worden. Waarom mag daar niet om gedagt worden? —— Zij weet het niet! —— En toen zugtte zij: Maar Jantje heeft eene Moeij, die hem honderd pond zal geeven, als zijn tijd uit is; en haar Vader kan haar maar weinig, of zo, geeven tot haare uitzettinge: En ſchoon Jantjes Moeder zegt, niet te weeten waar Jantje mooijer en aartiger Wijf zou krijgen, nogthans —— En toen zugtte zij wederom ——— Wat kan praaten veel helpen? —— Ik zou niet gaarn hebben, dat Jantje om mij ongelukkig en arm wierd! —— Want wat zou *mij* dat kunnen baaten, gelijk je weet, men Heer.

Wat

Wat zou ik wel niet willen geeven [Bij mijn ziel, mijne Engelin zal mij inderdaad hervormen, zo haarer vrienden onverzoenbaare zotheid ons beide niet bederve! —— Wat zou ik wel niet geeven] om zulk een onnozel, en zulk een vroom hart te hebben, als dat of van mijn Rooze-knop, of van Jantje!

Ik hebbe een verbruid boos en ſchelms hart —— en wel van *natuure*, denke ik! —— Eene goede gedagte koomt 'er wel nu en dan uit op: Maar die verſterft terſtond ——— Eene zugt tot minneranken —— Vindingrijk in kwaad doen ——— Juichende op veroveringen —— Door mijne Goederen aangemoedigd en ondersteund ——— En een geſtel ——— wat helpt het of ik het al bewimpele? Dog ik geloove, ik zou een gaauwdief geworden zijn, zo ik een ploeg-jonge geweeſt waare?

Maar de duivel ſpeelt in deeze Sexe! Eeuwig verleidelijk! Wie, die eens met haar overtreden heeft, kreeg ooit zijne deugd weerom? En egter daar geen deugd is, welke wij vrij-leevers niettemin geſtadig door onze liſten tragten te vernielen, wat is daar zelf in het uiterſte onzer wenſchen met haar? ——.—— *Voorbereidinge* en *Verwagtinge* is het al, in zekeren zin: *Herdenkinge* kan wel iets zijn, indien 't gemoed zo verhard is, dat het geen gevoel heeft van de ſchuld eener voorleedene *overtreedinge*: Maar het *Genot*, wat is daarin? En Dat nogthans het einde zijnde, wil de natuure buiten dat niet voldaen zijn.

Zie welke ernſtige bedenkingen een onnozel onderwerp kan voortbrengen! Het geeft mij eeni-

ge geneugte, te denken, dat het niet buiten mijne *magt* is mij te hervormen: Maar dan vreeze ik, Jan, dat ik beter gezelschap houden moet, dan ik tegenwoordig doe ——— Want zekerlijk wij verharden malkanderen. Maar wees niet neerslagtig, mijn jongetje; daar zal tijd genoeg zijn om de geheele broederschap te waarschuwen, dat zij een ander leidsman kiezen: En ik verbeelde mij, dat gij dan de man zult zijn.

Ondertusschen, alzo ik het mij tot een regel hebbe gemaakt, om zo dikwijls ik een slegt stukje van veel belang gepleegd hebbe, bij wege van vergoedinge daarvoor weer wat goeds te doen; en alzo ik geloove, dat ik op die rekeninge al taamelijk veel ten agteren ben; Zo hebbe ik voor, eer ik deeze streeken verlaate (voorspoedig, hoope ik, zal ik ze verlaaten, of ik zal in verzoekinge raaken om dubbel kwaad te doen, bij manier van wraakneeminge, schoon geen enkel aan mijn Rooze-knop) om honderd pond te leggen bij de honderd pond van Jantjes Moeij, en een onnozel paar gelukkig te maaken. —— Ik zegge derhalven, en om een halfdozijn meer *derhalvens*, nogmaal, Spaar dog mijn Rooze-knop.

Een tusschenval. —— Een ander Brief van vooren aan; en beide zullen zij te zamen gaen.

XXXV.

XXXV. BRIEF.

De Hr. LOVELACE *aan* JAN BELFORD, *Schildken.*

Ik hebbe door mijnen *wakkeren Spion* genoegzaam al zo veel van de beweegingen mijner Bekoorſter nageſpoord, als van die van de reſt haarer Bloedverwanten. Ik vermaake mij met te denken, hoe de ſchurk geſtreeld wordt van de Oomen en den Neef; en tot *hunne* geheimen toegegelaaten; en egter den geheelen tijd voortgaet langs den weg, in welken *ik* hem rigte. Ik hebbe hem, evenwel, belaſt, onder verbeurte van zijn tegenwoordig weêrgeld, en mijne gunſt in toekoomende, om zorge te draagen, dat hij nog bij mijne Beminde, nog bij eenige van de familie verdagt worde: Ik hebbe hem gezegd, dat hij op haar uitgaen en ingaen wel naaukeurig agt mag geeven; maar alleen om andere dienſtbooden uit haaren weg te houden; zo dat hij egter zelve van haar niet gezien worde.

Het lieve ſchepzel heeft hem, vertelde hij *hun*, zoeken om te koopen met geld [*hetwelk zij hem nooit aanbood*] om een Brief [*dien zij nooit ſchreef*] te beſtellen aan Juffer Howe; *hij gelooft*, met een daarin geſlooten [*miſſchien aan mij.*] Maar hij wees dat van de hand: En hij bad, dat zij 'er *haar* niets van te kennen zouden geeven. Dit bragt hem een kaarigen ſchelling

aan; hij wierd grootlijks gepreezen; en een bevel volgde daarop aan alle dienſtbooden, om ten ſtriktſten op te paſſen, dat zij niet eenig middel uitvond om hem weg te zenden. —— En omtrent een uur daarna, wierd hem ordre gegeven, om haar als bij geval te ontmoeten, en (met betuiginge van zijn leedweezen over het weigeren van haar verzoek) haar zijnen dienſt aan te bieden, en dan haaren Brief aan hen te brengen: Welken, het hem *beſt zal paſſen hun weerom te boodſchappen*, dat zij hem geweigerd heeft te geeven.

Ziet gij nu niet, tot hoe veele goede einden deeze vond kan dienen?

In de eerſte plaatze, wordt de Lady daardoor, zonder dat zij het zelve weet, beveiligd in de vrijheid, die haar is toegeſtaen, van afzonderlijk in den tuin te wandelen: Want *dit beſtaen* heeft hen beveſtigd in hun geloof, dat nu zij haare meid hebben weg gezonden, zij geen middel heeft om een brief buiten 's huis te zenden: Zo zij zulks had, zou zij het gevaar niet hebben willen ondergaen van een knaap daartoe te verzoeken, die niet in haar geheim geweeſt was. —— Zo dat zij, zonder onder eenige agterdogt te koomen, in haare briefwiſſelinge met mij, en Juffer Howe mag voortgaen.

In de volgende plaatze, zal het mij miſſchien gelegenheid tot een heimelijk Mondgeſprek met haar verſchaffen, waarop ik toelegge, laat zij het neemen zo zij wil; door mijn *ſpion* (die alle andere uit den weg kan houden) hebbende uitgevonden, dat zij elken morgen en avond gaet naar ee-

eene Houtſchuur, die verre van het Woonhuis af is, onder voorwendzel van een toom Oost-Indiſche hoenders te gaen zien en voeden, welke geteeld zijn uit een broedt van haar Grootvaders, en van welke zij daarom veel houdt; als ook eenige andere keurlijke vogels, die van dezelve plaatze gebragt zijn. Ik hebbe kundſchap van alle haare verrigtingen aldaar —— En alzo zij aan mij in eenen van haare Brieven bekend heeft, dat zij heimelijk briefwiſſelinge houdt met Juffer Howe, vermoede ik dat het langs deezen weg is.

Het Mondgeſprek, waarop ik toelegge, zal, hoope ik, haare toeſtemminge te wege brengen tot nog andere gunſten van gelijken aart: Want, zo al de plaatze niet van haare verkiezinge zij, waarin ik verwagte haar te zien, ik kan haar wel elders in den tuin, die naar den Hollandſchen ſmaak met veele bogten draait, opwagten waar het haar belieft, als zij maar die eere mij wil toeſtaen: Want mijn werktuig, *met naam en toenaam Joſeph Leman*, heeft mij de gelegenheid bezorgd om twee ſleutels gemaakt te krijgen tot de tuindeur (een van welke ik hem, om goede redenen, gegeven hebbe) welke deur uitgaet in een Hak-boſch, daar het ſpookt, zo als de dienſtbooden uit overleveringe daarvan denken; zijnde 'er voor twintig jaar geleeden een man daarin gevonden, die zig verhangen had: En Joſeph zal, daarvan behoorelijk verwittigd, dezelve wel ongegrendeld laaten.

Maar ik was genoodzaakt, hem eerſt op mijn woord van eere te belooven, dat uit deeze vrijheid geen kwaad aan eenigen mijner tegenpartijen

zal overkoomen: Want de karel zegt mij, dat hij alle zijne Heeren bemint, en waare het niet dat hij wiſt, dat ik een man van eere ben; en dat mijne verwantſchap de familie luiſter zal bijzetten; en dat ieder zo zal denken, na dat de vooroordeelen overwonnen zijn; hij zou om de geheele wereld den rol niet willen ſpeelen, dien hij ſpeelt.

Nooit was 'er een ſchelm, die niet een uitvlugt had waarom hij zo was. —— Welk een lof voor de *Eerelijkheid*, dat ieder menſch zig dezelve toeëigent, zelf op het oogenblik dat hij bewuſt is wegen in te ſlaen, die voor de geheele wereld zo wel, als voor zijne eigene conſcientie, bewijzen zullen dat hij een bedrieger is.

Maar wat deeze domme familie dog kan meenen, met dit alles noodzaakelijk te maaken, kan ik mij niet verbeelden. Mijne WRAAK, en mijne MIN hebben bij beurten de overhand. Indien de laatſte niet wel ſlaagt, zal de involginge van de eerſte mijne eenige trooſt zijn: En, bij Al wat goed is, zij zullen die gevoelen; al moete ik daarom voor altoos een balling worden van mijn Vaderland!

Ik zal mij in de tegenwoordigheid van mijne Bekoorſter dringen. Tweemaal hebbe ik het reeds te vergeefs ondernomen. Dan zal ik zien, wat ik van haare gunſt verwagten mag. Indien ik dagt daarop geen uitzigt te hebben, zoude ik zeer in verzoekinge zijn om haar weg te voeren. — Dat zoude eene ſchaakinge zijn, die eenen Jupiter waardig was!

Maar geheel zagt zullen mijne beweegingen zijn:

zijn: Geheel zedig, zelf tot eerbied toe, mijne aanſpraak aan haar — Haare hand zal alleen getuige zijn van de drukkinge mijner lip — mijner beevende lip: Ik *weete* dat zij beeven zal, zo ik ze niet *doe* beeven. Mijne zugten zo zagt, als de zugten van mijne zoete Rooze-knop. Door *mijne* nederigheid zal ik *haar* vertrouwen uitlokken: Uit de eenzaamheid der plaatze zal ik geen voordeel neemen: Haare vreeze te verdrijven, en haar betrouwen op mijne eere tot mij te trekken, zal mijne gantſche pooginge zijn: Maar weinig zal ik klaagen over dengeenen, in 't geheel zal ik hun niet dreigen, die mij geſtadig dreigen: Dog egter met een oogmerk om den rol van Drydens Leeuw te ſpeelen; Mijne Min te verzekeren, of mijne wraak tegen mijne jaagers los te laaten berſten.

Wat is't, of zijn ſtandvaſte geeſt
Zijn ſmert verſmoort en draagt?
Hij overpeinſt zijn wraak het meeſt,
Die zwijgt, en weinigſt klaagt.
Een Leeuw, die in zijn leger ſchuilt
En loert op zijnen roof,
Verbergt zijn klaauwen, brult nog huilt,
Maar veinſt zig ſluim'rend, doof:
Tot hij zijn vijand, die niets ſchroomt,
In zijn nabijheid ziet:
Wat is 'er, dat zijn woên dan toomt?
Gelijk een blixem ſchiet
Hij ſchigtig van den grond, en dringt
Den ſlegten hoop omveer,
Dien ſpaart zijn grootſche wraak, hij ſpringt
'Er over, gints en weer,

En grijpt de Jaagers, bleek van ſchrik,
Met klaauw, en muil en tand,
Verſcheurt hen in een oogenblik,
En giet hun bloed in 't zand.

XXXVI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Saterdag-avond, den 18 *van Maart.*

Ik ben van ſchrik buiten mij zelve gebragt geweest. Ik ben nog eenigermaate buiten adem — Deeze was 'er de gelegenheid toe. —— Ik ging onder het gewoon voorwendzel naar beneden, op hoope om iets van u te vinden. Bedrukt dat dit mij mislukte, ging ik weder uit de Houtſchuur, toen ik eenig geritzel hoorde als van een menſch agter een van de houtſtapels. Ik was ten uiterſten verzet: Maar nog meer, dat ik eenen man van agter den verſten houtſtapel van daan zag koomen. O, dagt ik op dat oogenblik, de zonde van verboodene brieſwiſſelinge!

Op hetzelve tijdſtip, dat ik hem zag, verzogt hij mij, niet te verſchrikken: En, nog nader tot mij koomende, gooide hij een ruiters-mantel van een: En wie zou het dog zijn, dan de Hr. Lovelace! — Ik konde niet uitſchreeuwen (hoewel ik het tragtede te doen, op het oogenblik dat ik een man zag; en wederom, wanneer ik zag wie het was) Want mijne ſtem was weg: En had-

hadde ik niet een ſtut aangegreepen, die het oude dak onderſteunde, ik zou ter neergezonken hebben.

Ik had hem tot nog toe, gelijk gij weet, verre van mij gehouden. En nu, oordeel eens van mijne eerſte ontroereniſſen, toen ik, een weinig bedaarende, mij zijn character te binnen bragt, zo als het van elken mond in onze familie wordt opgegeven; zijn onderneemenden aart; en mijzelve met hem alleen vond, in eene plaatze zo na aan een afgelegen weg en zo verre van het huis af.

Maar zijn zedig gedrag verdreef haaſt deeze vreeze, en joeg mij eene andere aan, dat wij niet te zamen mogten gezien, en daarvan kundſchap gegeven worden aan mijnen Broeder: Waarvan ik ligt kon denken, dat het gevolg zou zijn, zo al geen verder onheil, dat ik beſchuldigd wierd dit te hebben opgeſtemd, eene naauwer opſluitinge, het verbeuren van mijne briefwiſſelinge met u, mijne beminde vriendin, en een voorwendzel voor den geweldigſten dwang: En nog de eene trein van bedenkingen, nog de ander, ontſchuldigde hem bij mij wegens zijne ſtoute vrijpoſtigheid.

Zo dra ik derhalven ſpreeken konde, drukte ik mijn ongenoegen op het ijverigſte uit; en zeide hem, dat hij zig niet bekreunde, hoe zeer hij mij aan de verbolgenheid van alle mijne vrienden blootſtelde, als hij maar zijne heftige drift mogt involgen. Ik gebood hem daarop, dat oogenblik de plaatze te verlaaten; en ging mij van hem weg ſpoeden, wanneer hij zig in den weg voor

mijne voeten nederwierp, ſmeekende om een oogenblik te vertoeven; betuigende, dat hij de ſchuld op zig had genomen van deeze roekeloosheid, gelijk ik ze dagt te zijn, om eene veel grooter te vermijden: ——— Want, om kort te gaen, hij kon de ſmaadheden niet verdraagen, welke hij ieder uur van mijne familie ontving, met de gedagten van zo weinig deel in mijne gunſt te hebben, dat hij zigzelven niet belooven konde, dat zijn geduld en verdraagzaamheid van eenigen anderen uitſlag zouden gevolgd worden, dan van mij voor altoos te verliezen, en met trotſe zegepraal en ſmaad daarover beſprongen te worden.

Deeze man, gelijk gij weet, heeft zeer vaardige knieën. Gij hebt eens gezegd, dat hij, in geringe ſtukken, dikwijls aanſtoot geeven moeſt, om te toonen welker behendigheid hij magtig zij.

Hij ging voort, met zijnen ſchroom uit te drukken, dat een zo zagte en verpligtende aart, gelijk hij zeide dat de mijne was, jegens iedereen behalven hem (en eene zo voorbeeldlijke gehoorzaamheid, die mij genegen maakt om mijn pligt jegens anderen te doen, het zij ze zulks omtrent mij doen of niet) bewerkt mogt worden ten voordeele van eenen man, die men opgeruijd had, ten deele om zig van mij te wreeken, wegens het benijd voorregt mij van mijnen Grootvader toegeweezen; en ten deele om zig van hem te wreeken, om dat hij het leeven geſchonken had aan eenen, die hem het zijne wou benomen hebben; en hem nu van eene hoope zogt te berooven, die hem waardiger was dan 't leeven.

Ik gaf hem te kennen, dat hij mogt verzekerd

kerd zijn, dat de ſtrafheid en mishandelinge, welke mij bejegende, wel verre zou af zijn van het voorgeſtelde einde uit te werken: Dat ſchoon ik mij met volkoomene opregtheid voor een Ongehuwd leeven verklaaren konde, ('t welk altoos mijne verkiezinge was geweeſt); en bijzonderlijk, dat zo ik ooit trouwde, indien zij niet wilden ſtaen op den man van welken ik een afkeer had, het ook de man niet zijn zou, die hun mishaagde ——

Hier viel hij mij in de reden: Hij hoopte, dat ik hem zulks vergeeven zoude; Dog hij kon niet nalaaten zijne groote ſmerte uit te drukken, dat, na zo veel blijken van zijne driftige en gedienſtige Liefde, waar mede hij zig geheel aan mij verknogt had ——

En eijlieve, mijn Heer, zeide ik, laate ik op mijne beurt u weder in de reden vallen: —— Waarom beweert gij niet, met nog duidelijker woorden, de verpligtinge, welke gij op mij gelegd hebt door de Liefde, welker gij u beroemt? Waarom geeſt gij mij niet met ronde woorden te verſtaen, die het zelve zeggen als 't geen nu in uwe uitdrukkinge legt opgeſlooten, dat eene volhardinge, waarnaar ik niet gewenſcht hebbe, en die alle mijne bloedverwanten tweedragtig tegen mij gemaakt heeft, eene verdienſte is, die mij de ſchuld van ondankbaarheid aanwrijft, indien ik ze zo niet beantwoorde, als gij ſchijnt te verwagten?

Ik moeſt het hem vergeeven, zeide hij, indien hij, die zig ſlegts in vergelijkinge van anderen eenige verdienſte toe-eigende (en anders dagt, dat geen leevend menſch mij verdienen konde,

be-

beſtaen had op eene grooter maate van mijne gunſt te hoopen, dan hem tot nog toe had mogen gebeuren, daar zulke mannen, als de H. Symmes, de Hr. Wyerley, en nu laatſtlijk, zulk een ſnoode worm als deeze Solmes, hoe zeer van mij zelve afgeweezen, zijne mededingers waaren. Wat belangt de volhardinge, van welke ik meldinge maakte, het was onmogelijk voor hem *niet* te volharden: Dog ik kon niet onkundig zijn, dat al waare hij niet in weezen, de voorwaarden, die Solmes had voorgeſteld, zodanig waaren, dat zij mij in dezelve moeijelijkheden met mijne bloedverwanten zouden hebben ingewikkeld, waarmede ik nu te worſtelen had. Hij nam derhalven de vrijheid van te zeggen, dat mijne gunſt jegens hem, wel verre van die moeijelijkheden te vermeerderen, de gereedſte weg zou zijn om mij daaruit te redden. Zij hadden het voor mij onmogelijk gemaakt, (zeide hij mij, maar al te veel naar waarheid) om hun op eenige andere wijze te believen, dan met mij zelve aan Solmes op te offeren. Zij waaren daarenboven wel bewuſt van het verſchil dat 'er tuſſchen beide was; den een hoopten zij te regeeren naar hun welgevallen; de ander konde en wilde mij voor allen hoon beſchermen; en had van *geboorte* veel verhevener verwagtingen, dan mijns Broeders *dwaaze* uitzigten op een Eertitel.

Hoe koomt deze man alle onze zwakheden zo wel te weeten? Dog meer ben ik verwonderd, hoe hij aan de kundſchap kwam, van mij ter deezer plaatze te kunnen ontmoeten.

Ik maakte veel ſpoed om heen te gaen; en te

te meer, alzo de avond ſterk viel. Dog daar was niet van hem af te raaken, voor dat ik nog veel meer gehoord had van 't geen hij had te zeggen.

Alzo hij hoopte, dat ik hem eenmaal den gelukkigſten man ter wereld maaken zoude, verzekerde hij mij, mijnen goeden naam zo zeer in agt te neemen, dat hij alzo verre af zou zijn van mij eenigen ſtap aan te raaden, die waarſchijnelijk den glans van mijne agtinge mogt overſchaduwen, (ſchoon die ſtap nog zo zeer ſtrekte ten zijnen eigenen voordeele) als ik zou zijn van zulken raad te volgen. Maar nademaal mij niet wierd toegeſtaen om ongehuwd te leeven, wilde hij mij wel in bedenkinge geeven, of ik wel eenigen weg had, dan *eenen*, om het geweld te ontwijken, 't welk men voorhad op mijne genegenheden te pleegen — Mijn Vader zo jaloers op zijn Gezag: Mijne beide Oomen in hetzelve denkbeeld met mijn Vader: Mijn Couſin Morden verre van huis: Mijn Oom en Moeij Hervey door ſchroom *inſignificant* gemaakt zijnde, zo was zijne uitdrukkinge: Mijn Broeder en Zuſter iedereen ophitzende: Solmes aanbiedingen zo inneemelijk zijnde: Juffer Howes Moeder eer met hen eene lijn trekkende met inzigt, dat het ten voorbeelde moge ſtrekken voor haare eigene Dogter.

En daarop vraagde hij mij, of ik een Brief wilde ontvangen van Lady Eliſabet Lawrance, bij deeze gelegenheid: Want Lady Sara Sadleir, zeide hij, onlangs haar eenig kind verlooren hebbende, bemoeide zig bijkans niet met de wereld, nog dagt 'er verder om, dan dat zij hem getrouwd wenſch-

wenſchte, en wel, boven alle vrouwen ter wereld, met mij.

Voorwaar, mijne waarde, daar is zeer veel aan het geen de man zeide ——— Dit mag ik zeggen, zonder dat mijne kaaken van *bloozen*, mijn hart van *kloppen* beſchuldigd worde. —— Dog ik gaf hem niettemin te kennen, dat ſchoon ik grooten eerbied had voor de Ladys, die aan hem vermaagſchapt waaren, ik egter niet gaarn een Brief ontvangen zou over een onderwerp, dat ſtrekte ter bevorderinge van een einde, 't welk ik geenzins voorhad te bevorderen. Dat het mij betaamde, hoe kwaalijk ik tegenwoordig ook behandeld wierd, alles te *hoopen*, alles te *verdraagen*, en alles te *beproeven*: Als mijn Vader mijne ſtandvaſtigheid zag, en dat ik liever wilde ſterven, dan den Hr. Solmes hebben, zoude hij 'er miſſchien van afſtaen ———

Mij in de reden vallende, vertoonde hij mij de onwaarſchijnelijkheid die daartoe was, uit de wegen welke zij hadden ingeſlagen; die hij dus optelde: ——— Dat zij Juffrouw Howe tegen mij hadden ingenomen, in de eerſte plaatze, als eene perſoon, tot welke ik gedagt mogt hebben mijne toevlugt te neemen, zo ik tot wanhoope gedreeven wierd: ——— Dat mijn Broeder mijnen Vader onophoudelijk aan de ooren gonsde, hoe mijn Couſin Morden haaſt zou overkoomen, en dan zou aandringen om mij in bezit van mijns Grootvaders Goed, ingevolge van het Teſtament, te ſtellen; hetwelk mij onafhangelijk zou maaken van mijnen Vader: —— Dat zij mij dus ſchandelijk hadden opgeſlooten: —— Dat zij

mijne

mijne dienſtmaagd zo ſchielijk hadden weggezonden, en die van mijne Zuſter over mij geſteld: — Dat zij mijne Moeder, ſtrijdig met haar eigen oordeel, tegen mij hadden ingenomen: Deeze, zeide hij, waaren alle zo veele openbaare bewijzen, dat zij om hun oogmerk door te drijven, nergens voor ſtuiten zouden; en die hem onuitſpreekelijk ongeruſt maakten.

Hij beriep zig op mij, of ik ooit wiſt, dat mijn Vader van eenig beſluit was afgeſtaen, waartoe hij zig eens vaſt bepaald had; bijzonderlijk zo hij dagt, dat de zaak zijn manlijk Voorregt of Vaderlijk Gezag betrof. Zijne kennis met onze familie, zeide hij, ſtelde hem in ſtaat om verſcheidene ſtaaltjes te geeven (dog zij zouden voor mij te onaangenaam zijn) van eene willekeurigheid, die zelf in de Familien van Vorſten weinig weergae had: Eene willekeurigheid, welke de uitmuntendſte vrouw, mijne Moeder, maar al te geſtrenglijk ondervond.

Hij ſtond voort te gaen, zo ik dagt, met aanmerkingen van dien aart; en ik gaf hem op eene vergramde wijze te kennen, dat ik niet zou dulden, dat mijn Vader dus gehekeld wierd; 'er bij voegende, Dat zijne geſtrengheid tegen mij, hoe zeer ook onverdiend, mij geen regt gaf om mij van mijnen pligt jegens hem ontſlagen te agten.

Hij had geen pleizier, zeide hij, om iets aan te dringen, 't welk *zo* kon worden opgevat; want, hoe veel regt *hij* ook mogt hebben om zulke aanmerkingen te maaken van wegens de tergingen, die men hem geſtadig aandeed, hij wiſt

hoe

hoe aanſtootelijk eenige vrijheden van dien aart voor *mij* zijn zouden: —— En egter moeſt hij bekennen, dat het hem moeijelijk viel, in wien men aan jeugd en driften ook iets had toe te geeven, zo wel als in anderen; en die altijd zijn roem geſteld had in zijn hart regt uit te ſpreeken; zig zelven, onder zulk eene behandelinge, in te toomen. Niettemin, zijne agtinge voor mij zoude hem zig doen beperken in zijne aanmerkingen tot ſtukken, die al te oogenſchijnelijk, en al te openbaar bekend waaren, om betwiſt te worden. Het kon derhalven, durfde hij zeggen, *met regt* niet kwaalijk genomen worden, zo hij uit het voorafgaende dit natuurelijk gevolg trok, Dat indien mijns Vaders gedrag zodanig waare jegens eene *Vrouw*, die het ingebeeld *Voorregt* niet betwiſtede, op welks handhaavinge hij zo weergaloos geſteld was, welke hoope eene Dogter dog kon hebben, dat hij af zou ſtaen van een *Gezag*, waaraan hij zig zo veel meer liet gelegen zijn, 't welk hij zo veel driftiger zogt ſtaende te houden? —— De belangen der familie hem tevens inneemende; een afkeer, ſchoon zonder reden opgevat, hem tevens aanſtookende; mijns Broeders en Zuſters wraakzugt en eigenbaatige oogmerken daartoe medewerkende; en mijne verbanninge van hunne tegenwoordigheid mij van alle gelegenheid beroovende, om in perſoon voor mijne zaak te pleiten, of om gunſt te ſmeeken.

Hoe ongelukkig is het, mijne waarde, dat 'er maar al te veel reden is voor deeze aanmerkingen, en voor dit gevolg; die, insgelijks, met meer

meer bedaardheid en ontzag voor mijne familie gemaakt wierden, dan men zou verwagt hebben van een man, die zo zeer getergd was, en van zo hooggaende, en naar het algemeen gevoelen onbedwingelijke driften!

Zult gij mij niet van *kloppingen* en *bloozen* verdagt houden, indien ik uit zulke blijken van het beheerſchen van zijnen vuurigen aart om mijnentwille, gereed ben om op te maaken, dat waaren mijne vrienden in ſtaat om tot verzoeninge met hem te koomen, hij door beweegredenen zou kunnen getroffen worden, die blijkbaar geſchikt zijn tot zijn tegenwoordig en toekoomend welweezen? Nog is het ook een heel kwaad teken, dat hij zulke gemaatigde denkbeelden heeft van dat zeer hooggaende Voorregt in de Mannen, waarvan wij in onze familie gewend zijn zo veel te hooren.

Hij ſtelde mij voor: dat mijne tegenwoordige ſchandelijke opſluitinge bij alle de wereld bekend was: Dat nog mijne Zuſter nog Broeder zwaarigheid maakten, van mij af te beelden als een getroeteld en begunſtigd kind in eenen ſtaat van daadlijke weerſpannigheid: —— Dat, niettemin, elkeen, die mij kende, gereed was om mijnen afkeer te wettigen tegen eenen man, welken elkeen dagt dat *mijner* ten uiterſten onwaardig, en meer geſchikt was voor mijne *Zuſter*: Dat hoe ongelukkig hij ook waare, met niet in ſtaat geweeſt te zijn van meer indruk ten zijnen voordeele op mij te maaken, alle de wereld mij aan hem gaf: —— En niet dan eene tegenwerpinge wierd tegen hem gemaakt, van zijne

vijanden zelf (op zijne geboorte, zijne goederen, zijne verwagtingen, niets te zeggen vallende, en de laatſte luiſterrijk zijnde); en die tegenwerpinge, dankte hij God, en mijn voorbeeld, dat 'er goede hoope was om voor altoos uit den weg geruimd te worden: Nademaal hij zijne dwaalinge had gezien, en zijn hart walgde van de wegen die hij gevolgd had; welke, evenwel, veel minder uitſpoorig waaren, dan kwaadaartigheid en nijd daarvan had afgegeven. Maar hiervan zoude hij te minder zeggen, alzo het veel beter was zig door daaden te regtvaardigen, dan door de plegtigſte betuigingen en beloften. En na eene lofſpraak over mijne *gedaante*, verzekerde hij mij daarop (want dat hij altijd de deugd *beminde*, ſchoon hij derzelver regels niet naar behooren gevolgd had) dat hij nog meer was ingenomen met de gaaven van mijn *gemoed*: En hij wilde wel openhartig bekennen, dat voor hij de eere had van mij te kennen, hij nooit beweegreden had gevonden, die hem genoegzaam in ſtaat kon ſtellen om eene zoort van vooroordeel tegen het Huwelijk te overwinnen; welke voorheen te wege bragt, dat de verlangens en aanprijzingen van alle zijne bloedverwanten op hem niet den minſten indruk hadden.

Gij ziet, mijne waarde, dat hij geen zwaarigheid maakt zo te ſpreeken van zigzelven, als zijne vijanden van hem ſpreeken. Ik kan niet anders zeggen, of zijne openhartigheid in deeze bijzonderheden zet zijne andere betuigingen geloof bij. Ligtlijk, dunkt mij, zoude ik eenen huichelaar ontdekken: En *deezen* man bijzonderlijk, die men

men zegt dat zig in groote vrijheden heeft toegegeven, wendde hij ſchielijk-aankoomende verligtingen en overtuigingen voor —— en dat wel in zijnen tijd van leeven —— Hebbelijkheden, bezeſſe ik zeer wel, zijn niet zo gemaklijk te veranderen. Gij waart het altijd met mij eens in de aanmerkinge, dat hij gewoon is zijn hart vrij uit te ſpreeken, zelf eenigermaate zomtijds tot onbeſcheidenheid toe; en dat zijne behandelinge zelf omtrent mijne familie een bewijs is, dat hij niet om eigenbelang zijn hof op eene laage wijze bij iemand maaken kan —— Wat jammer is het, dat daar zulke loflijke voetſpooren zijn, dezelve met modder en ſlijk vervuld, en als zijn opgeſtopt, om zo te ſpreeken! —— Wij hebben gehoord, dat des mans hooſd beter is, dan zijn hart: Dog denkt gij inderdaad, dat de Hr. Lovelace een *heel* ſlegt hart kan hebben? Waarom zoude 'er in het menſchlijk ſchepzel niet zo wel iets zijn in het *Bloed*, als in de onedeler dieren? Op geene van zijne familie valt iets te zeggen —— dan op hem zelven, zekerlijk. De characters der Ladys zijn voortreffelijk —— Maar ik zal onder de betigtinge vallen, die ik wenſchte te vermijden. Nogthans welken zweemſel van bedilzugt draagt het in eene vriendin, dat zij zonder genade haare vriendin berispe over het oeffenen van die regtvaardigheid, en het trekken van die liefderijke gevolgen ten voordeele van eenen bijzonderen perſoon, welke men ten behoeve van elk ander leevend menſch behoort te oeffenen en te trekken?

Hij hield toen weder bij mij aan, dat ik ee-

nen Brief met eene aanbiedinge van beſcherminge van Lady Eliſabet ontvangen zou. Hij zeide, dat lieden van geboorte een weinig te veel op het *point d' honneur* ſtonden; gelijk lieden van deugd ook deeden (Trouwens Geboorte, wanneer men derzelver waardiglijk leefde, was Deugd; Deugd, Geboorte; de beweegredenen tot een betaamelijk *point d' honneur*, dezelve; de oorſprong van beide een [Hoe kwam dit denkbeeld dog van hem!] ——:) Anders, zoude Lady Eliſabet wel aan *mij* ſchrijven: Maar zij wilde gaarn eerſt verwittigd zijn, dat haare aanbiedinge wel zou genomen worden ——— als die den ſchijn zou hebben van gedaen te zijn tegen het goedvinden van een gedeelte mijner familie; en waartoe niets haar zou beweegen kunnen, dan de zwaarte der onwaardige vervolginge, waar onder ik metterdaad reeds zugtede, en die ik verder reden had om te vreezen.

Ik zeide hem, dat hoe grootlijks ik mij ook verpligt agtede aan Lady Eliſabet Lawrance, bijaldien deeze aanbiedinge van haar zelve kwam; het nogthans gemaklijk te zien was, waar dit heen wilde. Het zou miſſchien naar ijdele grootsheid in mij zweemen, zo ik zeide, dat zijn aandrang hierop bij deeze gelegenheid, naar eene konſtenaarij geleek, gerigt om mij in zodanige maatregelen in te wikkelen, van welke ik mij niet ligt ontſlaen zou kunnen. Ik betuigde, dat ik niet zou bewoogen worden door den luiſter zelf van eenen Koninglijken Titel. *Goedheid* was, naar mijne gedagten, *Grootheid*: Dat de uitmuntende characters van de Ladys zijner familie,

lie van meer gewigt bij mij waaren, dan de bedenkinge dat zij Half-zusters waaren van Lord M. en Dogters van een Graaf: Dat ik hem geen aanmoediginge zou gegeven hebben, al hadden mijne vrienden in zijn aanzoek *toegestemd*, zo zijne verdienste bestond in *enkel* met die Ladys vermaagschapt te zijn. Nademaal, in zulken gevalle, de redenen zelf die mij *haar* hoogagten deeden, zo veele tegenwerpingen tegen haaren *bloedverwant* zijn zouden.

Ik verzekerde hem toen, dat het met oneindig leedweezen was, dat ik mij zelve in eene briefwisselinge met hem getrokken vond; bijzonderlijk, zedert dat die briefwisselinge verbooden was: En het eenig mij behaagelijk gebruik, het welk ik denken konde om van dit onverwagt en onverlangd Mondgesprek te maaken, was, dat ik hem te weeten deed, dat ik van nu voortaan mijzelve verpligt zou agten om daarmede op te houden. En ik hoopte dat hij geen *gedagte* zou hebben, om mij tot derzelver voortzettinge te beweegen, door mijne nabestaenden te dreigen.

Het was ligt genoeg om onderscheidenlijk te zien, dat hij hierop zeer ernstig keek. Hij stelde zo veel in mijne *vrije* keuze, zeide hij, en mijne *ongezwenkte* gunst (het te laag agtende om zig met Solmes gelijk te stellen, in de dwangmiddelen die ten voordeele van dien man gebruikt wierden) dat hij zigzelven zoude haaten, indien een inzigt, om mij door zulk een armhartig middel schrik aan te jaagen, in hem vallen konde. Dog niettemin waaren 'er twee zaaken in aanmer-

kinge te neemen: Eerſtlijk; Dat de geſtadige mishandelingen, welke men hem aandeed; de verſpieders, die men op hem uitzond, van welke hij een ontdekt had; de ſmaadheden, waarmede zijne geheele familie insgelijks bejegend wierd; als ook, ik zelve; openlijk uit kwaadaartigheid tegen hem, anders zou hij zig niet aanmaatigen om het voor mij op te neemen, zonder mijn verlof [De looze ſchelm zag, dat hij hier opengelegd zou hebben, zo hij 'er dus niet voor gewaakt had] —— Alle deeze bedenkingen vereiſchten dat hij eene behoorelijke gevoeligheid toonde: En hij wilde het wel aan mijn oordeel laaten, of het voor hem, als eenen man van moed, redelijk zou zijn, zulke verongelijkingen te verdraagen, waare het niet om mijnentwille. In de volgende plaatze, geliefde ik te overweegen, of de toeſtand waarin ik was (een gevangen in mijns Vaders huis, en mijne geheele familie vaſt beſlooten hebbende mij te dwingen om eenen man, die mijner onwaardig is, te trouwen; en dat ſpoedig, en het zij ik 'er mijne toeſtemminge toe geeve of niet) wel uitſtel veelen konde omtrent de maatregels, welke hij begeerde dat ik ter voorkoominge daarvan neemen zoude, *in den laatſten nood alleen:* Nog was 'er noodzaakelijkheid, zeide hij, zo ik al metderdaad onder de beſcherminge van Lady Eliſabet waare, dat ik de zijne zou zijn, zo ik naderhand iets berispelijks in zijn gedrag bemerken mogt.

Maar wat zoude de wereld beſluiten dat het einde zou zijn, vraagde ik, bijaldien ik in den laatſten nood, gelijk hij voorſtelde, mijzelve

wierp

wierp in de armen en onder de beſcherminge van *zijne* vrienden, dan dat het was met zulken oogmerk?

En wat dagt de wereld *nu* minder, vraagde hij, dan dat ik wierd opgeſlooten, op dat ik zulks *niet* doen *mogt*? Gij behoort te bedenken, Madam, dat gij nu *geen* keuze hebt; en aan wien het te wijten is, dat gij die niet hebt; en dat gij in de magt zijt van den geenen (waarom zoude ik ze Ouders noemen) die vaſt beſlooten hebben, dat gij *geen* keuze hebben zult. Al wat ik voorſtelle is, dat gij zulk eene beſcherminge wilt omhelzen; —— dog niet voor dat gij alles beproefd zult hebben, om de noodzakelijkheid daartoe te vermijden.

En geef mij verlof te zeggen, voer hij voort, dat zo eene briefwiſſelinge, op welke ik alle mijne hoope gegrond hebbe, in dit hachelijk tijdgewrigt ſtaet te worden afgebroken; en zo gij beſlooten hebt geen *voorzieninge tegen* het ergſte te gebruiken; het dan duidelijk voor mij moet zijn, dat gij eindelijk zult toegeeven aan Dat ergſte — Ergſt voor *mij* alleen —— Voor *u* kan het niet zijn ——— En *dan*! (En hij ſloeg met zijn vuiſt tegen zijn voorhoofd) hoe zal ik de onderſteilinge ſlegts verdraagen? — Dan zult gij dienſ Solmes zijn! — Maar bij al wat Heilig is, nog! Hij, nog uw Broeder, nog uwe Oomen, zullen eenig genot hebben van hun zegepraal —— Mijne ziel vaare ten verderve, zo zij 't hebben zullen!

De heftigheid van den man verſchrikte mij: Nogthans daarover gebelgd, wilde ik hem verlaaten hebben; dog, zig voor mijne voeten weer ter

nederwerpende, Verlaat mij dus niet! —— Ik bidde u, allerliefſte Madam, verlaat mij dus niet, in wanhoope. Ik kniele niet, als berouw hebbende over 't geen ik in zulken geval gezwooren hebbe, als ik onderſtelde. Ik zweere het nogmaal voor uwe voeten! ——— *En hij deed zo.* Dog denk niet, dat het bij maniere van bedreiginge is, of om u door ſchrik ter mijner gunſte te beweegen. Indien uw hart geneigd is (en toen ſtond hij op) om uwen Vader (uwen *Broeder*, liever) te gehoorzaamen, en Solmes te hebben, alſchoon ik mij wreeken zal van dengeenen die mij gehoond hebben, over den hoon mij zelven en mijne familie van hen aangedaen; mijn hart wil ik egter uit Deezen boezem ſcheuren (zo het mogelijk zij met mijne eigene handen) indien het eenige zwaarigheid maakte om de liefde te laaten vaaren voor eene vrouw, die bekwaam waare zulk eene verkiezinge te doen.

Ik zeide hem, dat de taal, waarin hij tot mij ſprak, zeer hoog liep; dog hij mogt zig verzekerd houden, dat ik den Hr. Solmes nooit zoude hebben (dat ik dit egter niet ter zijner gunſte zeide): En dat zelve had ik aan mijne bloedverwanten verklaard; al waare 'er zulk een man als hij niet in de wereld.

Wilde ik wel verklaaren, dat ik hem nog verder met mijne briefwiſſelinge vereeren zoude? —— Hij konde het niet verdraagen, dat hij *grooter* blijken van mijne gunſt hoopende te verwerven, de *eenige*, waarop hij te roemen had, verbeuren zoude.

Ik beval hem, zig van roekeloosheid of wraak-

wraakzugt tegen eenige van mijne familie te onthouden, en ik zoude ten minſten voor eenigen tijd, tot dat ik zag welken uitſlag mijne tegenwoordige beproevingen waarſchijnelijk hebben zouden, met eene briefwiſſelinge voortgaen, welke niettemin mijn hart *veroordeelde* ——

En zijn moed hem, zeide het ongeduldig ſchepzel, mij in de reden vallende, wegens het verdraagen van 't geen hij droeg; als hij bedagt, dat de noodzaakelijkheid daartoe hem wierd opgelegd, niet door *mijn* wil, (want dan wilde hij alles, en duizendmaal meer blijmoedig draagen) maar door ſchepzels —— En daar zweeg hij bot ſtil.

Ik zeide hem met ronde woorden, dat hij zig zelven (wiens ſlegt character, ten aanzien van de zeden, zo veel vat op hem gegeven had) alles dank mogt weeten. Het was niet meer dan regt, dat 'er kwaad geſproken wierd van iemand, die zijne eigene agtinge niet in waarde hield.

Hij begon zigzelven te ontſchuldigen: Dog ik zeide hem, dat ik hem naar zijnen eigenen regel zoude oordeelen, —— naar zijne *daaden*, niet naar zijne *betuigingen*.

Waaren zijne vijanden, zeide hij, zo magtig niet, en zo onverzettelijk; en hadden zij hunne oogmerken niet reeds getoond met zulke hoogloopende daaden van zelf *wreeden* dwang; maar wilden zij mij mijne keuze laaten, of mijne begeerte om ongehuwd te leeven; hij zou te vreede zijn geweeſt met eene proef van een jaar, of meer te ondergaen; Maar hij vertrouwde vaſtlijk, dat eene maand of alle hunne voorneemens zou

vervullen, of dezelve doen miſlukken: En ik wiſt beſt, wat hoope ik had, dat mijn *Vader* van zijn beſluit zoude afſtaen —— Hij kende hem niet, zo ik *eenige* had.

Ik zeide hem, dat ik alle wegen zou beproeven, die of mijn pligt, of mijn invloed op eenige van hen mij zoude aan de hand geeven, voor dat ik mij onder eenige andere beſcherminge begeeven zoude. En, zo niets anders kon helpen, zoude ik van mijn regt op het benijdde Goed afſtaen; en dat durfde ik zeggen, *zou* wel helpen.

Hij was te vreede, zeide hij, met dien uitſlag af te wagten. Hij zou wel verre zijn van te wenſchen, dat ik eenige andere beſcherminge omhelsde, dan, gelijk hij meermaalen gezegd had, in den uiterſten nood. Maar, allerliefſt ſchepzel, zeide hij, mijne hand met vuurigheid grijpende, en aan zijne lippen drukkende, indien het overgeeven van dat Goed kan helpen ——— Sta het af; —— en wees de mijne —— En ik zal, met al mijn ziel, uwen afſtand bekragtigen!

Dit was niet onedelmoedig gezegd: Maar wat zullen deeze mannen al niet zeggen, om geloof en magt over ons te krijgen?

Ik gebruikte veel poogingen om heen te gaen; en het was nu zo donker, dat ik grooten ſchroom begon te krijgen. Ik kan niet zeggen, wegens zijn gedrag: Inderdaad, hij heeft zig grootlijks in mijn gevoelen doen rijzen door het perſoonlijk ontzag, zelf tot eerbied toe, 't welk hij mij geduurende de gantſche onderhandelinge bewees; Want ſchoon hij eens uitſpatte, op

de

de onderſtellinge dat Solmes ſlaagen mogt, het was op eene onderſtellinge, welke de drift verſchoonen kon, zo iets ter wereld, in eenen man die zig vuuriglijk uitgeeft verliefd te zijn: Schoon het op zulk eene wijze was ingerigt, dat ik niet kon nalaaten daarover mij gebelgd te toonen.

In het afſcheiden beval hij zig mijner gunſte aan, met grooten ernſt, met geen minder onderdaanigheid egter; niet beſtaende eenig bedingſt met mij te maaken; alhoewel hij zijnen wenſch om eene andere bijeenkoomſt van ter zijde te kennen gaf: Welke ik hem verbood ooit weder op dezelve plaatze te onderneemen: ——— En ik wil wel voor u bekennen, voor welke iets te verbergen in mij weezenlijk te misprijzen zijn zou, dat zijne redenen (afgeleid uit de ſchandelijke behandelinge die men mij aandoet) van het geen ik te verwagten *hebbe*, mij beginnen te doen dugten, dat ik in de noodzaakelijkheid gebragt zal worden, om of des eenen of des anderen mans te zijn — En dit zo zijnde, verbeelde ik mij uwe blaam niet op mij te zullen haalen, zo ik zeide, *wie* van tweeën het zijn moet. Gij hebt gezegd, wie het *niet* moet zijn. Maar, O mijne waarde, het Ongehuwd leeven is voor mij verre weg het verkiezelijkſte: *Inderdaad* dat is het. En ik hoope nog, dat men mij zal toeſtaen die keuze te doen.

Ik kwam weder in huis, zonder dat men 'er eenig agt op ſloeg: Maar de ſchroom, dat dit zo niet zou gaen, verwekte mij groote ongeruſtheid; en deed mij mijnen Brief met grooter ontſteltenis beginnen, dan waartoe hij mij reden gegeven had, uit-

uitgezonderd toen ik hem eerſt zag; want toen ontzonken mij inderdaad mijne leevensgeeſten; en het was een bijzonder geluk, dat ik op zulk eene plaatze, in zulken ſchrik, en bij hem alleen, niet geheel bezweek.

Ik moeſt 'er nog bijvoegen, Dat ik hem over zijn gedrag voorleeden Zondag in de Kerk beſchuldigd hebbende, hij mij plegtiglijk verzekerde, Dat het zodanig niet was, als men 't mij had afgebeeld: Dat hij mij daar niet *verwagtede* te zien: Maar gelegenheid hoopte te hebben van mijnen Vader aan te ſpreeken, en verlof te krijgen om hem naar huis te vergezellen. Maar dat de goede Dr. Lewen hem overreed had, om niet te beſtaen eenige van de familie op dien tijd toe te ſpreeken; hem de ontroerenis voor oogen ſtellende, waarin zijne tegenwoordigheid iedereen gebragt had. Hij had geen oogmerk, verzekerde hij mij, van hoogmoed, of om zig trotslijk te gedraagen; en dat zulks aan hem toe te ſchrijven, het uitwerkzel was van die kwaadaartigheid, welke hij tot zijn groot verdriet onverwinnelijk vond: 'Er bijvoegende, Dat toen hij zig voor mijne Moeder boog, het een compliment was, dat hij voor alle die in het geſtoelte waaren, in 't algemeen gerigt had, zo wel als voor *haar*, voor welke hij een opregten eerbied had.

Zo men hem gelooven mag (en ik zou denken, dat hij niet opzetlijk zou gekoomen zijn om mijne familie te trotſeeren, en egter gunſt van mij verwagten) kan men zien, mijne waarde, welke de kragt der haat zij, die alles eenen verkeerden draaij geeft; —— Nogthans, waarom zou Shorey

rey (of het moeſt zijn om haare meerderen gedienſtig te behaagen) een ongunſtig verſlag van hem geeven? Hij zeide mij, dat hij zig wel op Dr. Lewen beroepen wilde ter zijner regtvaardiginge in dit ſtuk; 'er bijvoegende, Dat het gantſche geſprek tuſſchen den Doctor en hem geloopen had over zijne begeerte, om zig te tragten met ons allen te verzoenen, voor *het aangezigt der Kerke*; en over des Doctors poginge om hem af te raaden van zulk eene openbaare onderneeminge te doen, voor dat hij wiſt hoe die zou worden opgenomen. Maar waartoe zijne beroepinge, daar ik belet worde van dien goeden man te zien, of iemand die mij zou kunnen raaden, wat mij in mijne tegenwoordige moeijelijke omſtandigheden te doen ſtaet!

Ik verbeelde mij, evenwel, mijne waarde, dat 'er naauwlijks een ſchuldig menſch ter wereld zijn zoude, ſtond elk *verdagte* of *beſchuldigde* zijne of haare eigene Gebeurtenis te verhaalen, en daaraan eenigermaate geloof vergund wierd.

Ik hebbe een zeer langen Brief geſchreeven.

Omtrent onderwerpen van geſprek zo omſtandig te zijn als gij vereiſcht, en kort te zijn, is onmogelijk.

Ik zal 'er nog alleen de verzekeringe bijdoen, Dat ik ben, en altoos zijn zal

Uwe toegenegene en getrouwe
Vriendin en Dienaares

CL. HARLOWE.

Wees

Wees zo goed, mijne waarde, om u te binnen te brengen, dat de dagtekeninge van uwen laatſten Brief aan mij, was van den 9^den.

XXXVII. BRIEF.

Juffer HOWE, *aan Juffer* CLARISSA HARLOWE.

Sondag, den 19 van Maart.

Ik verzoeke uwe vergiffenis, mijne waardſte vriendin, dat ik u gelegenheid gegeven hebbe, om mij de dagtekeninge van mijnen laatſten te erinneren. Ik had gaarn zo veel van de verrigtingen uwer *wijze* bloedverwanten voor mijne oogen, als mogelijk was; volkoomen vaſtſtellende, dat bij deezen tijd van den eenen of den anderen kant zou zijn toegegeven: En dan zoude ik eenigen graad van zekerheid gehad hebben, om mijne aanmerkingen op te gronden. En inderdaad, wat kan ik ſchrijven, dat ik niet reeds geſchreeven hebbe? —— Gij weet, dat ik niets doen kan, dan ſchelden op uwe domme vervolgers: En dat behaagt u niet. Ik hebbe u geraaden uw eigen Goed weder tot u te neemen: Dat wilt gij niet doen. Gij kunt de gedagte niet verdraagen van hunnen Solmes te hebben: En Lovelace heeft vaſt beſlooten, dat gij de zijne zijn zult, wie 'er ook mag tegen praaten. Ik denke, dat gij of des eenen

nen of des anderen mans zijn moet. Laat ons zien, welke hun *naaſtvolgende* ſtap zal zijn.

Wat Lovelace aangaet, terwijl hij zijne eigene hiſtorie vertelt (hebbende zig ook zo fraaij gedraagen bij zijne overrompelinge in de Houtſchuur; en zulk een goed oogmerk gehad in de Kerk) wie kan zeggen, Dat de man in het *minſt* te beſchuldigen is? —— *Boos volk!* tegen eenen zo *onnozelen* man dus zamen te ſpannen! —— Maar, gelijk ik zeide, Laat ons zien welke *hun naaſtvolgende* ſtap zal zijn, en welken weg *gij* daarop zult inſlaen; en dan zullen wij mogelijk meer ligt hebben.

Wat belangt uwe veranderinge van ſtijl aan uwe Oomen, en Broeder en Zuſter, nademaal zij zo veel op hadden met u eene agtinge voor Lovelace toe te ſchrijven, en zig van het tegendeel niet wilden overtuigen laaten; en nademaal gij hunne drangredenen tegen u zelve ſlegts kragt gaft door het te ontkennen; gij deedt juiſt maar zo als ik gedaen zou hebben, met hunne vermoedens in te volgen; en te beproeven wat zulks kon uitregten —— Maar indien —— Maar indien —— Ei lieve, mijne Waarde, ſchik een weinig van mij in —— Gij *zelve* denkt, dat het noodig was, eene verontſchuldiginge voor die veranderinge van ſtijl aan *hen*, bij *mij* te maaken ——— En zo lang gij niet regt uit zult ſpreeken als eene vriendin tot haare onbetwiſtbaare vriendin, moet ik u een weinig kwellen —— Laat het derhalven zijn gang gaen, want het gaet al ———

Indien 'er, dan, geen reden zij voor deeze veranderinge van ſtijl, welke gij niet hebt goed-

ge-

gevonden mij te geeven, wees zo goed en geef naaukeurig agt, gelijk ik u eens te vooren raadde, hoe dezelve mogelijk allengskens koomen zal — Waarom zou men u van dezelve laaten bekruipen, en gij niets van de zaak weeten?

Wanneer wij eene zwaare verkoudheid krijgen, bemoeijen wij ons doorgaens zeer veel om uit te vinden wanneer die begon, en hoe wij ze kreegen; en wanneer wij daarvan onderrigt zijn, gaen wij wel te vreede zitten, en laaten het zijn loop hebben, of, zo het ons veel ongemak baare, neemen een zweetdrank, of gebruiken andere middelen om daarvan verloft te worden ——— Dus, mijne waarde, voor dat de ziekte, daar gij van weet, en *niet* van weet, zo laftig worde, dat gij genoodzaakt zijt dezelve uit te zweeten, laate ik u raaden om te bedenken, hoe ze u aankoome. Want ik ben overtuigd, alzo zeker als dat ik nu aan *u* fchrijve, dat de onbezuisde geweldenaarij van uwe vrienden aan den eenen kant, en de influipende behendigheid van Lovelace aan den anderen (indien de man geen grooter gek zij, dan iemand van hem denkt) het kragtdaadiglijk Hiertoe brengen zal, en al zijn werk voor hem verrigten.

Dog laat dit zo zijn —— Indien het Lovelace of Solmes zijn moet, kan 'er over de keuze geen gefchil vallen. Nogthans, zo het al waar is wat verhaald wordt, zoude ik genoegzaam eenen van uwe andere Minnaaren, wie ook, boven beide ftellen; hoe onwaardig *zij* ook zijn mogen. Dog wie kan, trouwens, eener Clariffa waardig zijn?

Ik

Ik wenſchte wel dat gij inderdaad niet gram wierd op mij, om dat ik zo veel op eenen ſnaar dreune. Ik moêt bekennen, dat ik mij zelve onverſchoonelijk zou agten met zo te doen (te meer alzo ik ſtout genoeg ben om mij te verbeelden, dat het een ſtuk is, dat buiten allen twijffel is uit vijftig plaatzen uwer Brieven, wilde ik de moeite neemen om het te bewijzen) indien gij openhartiglijk wildet bekennen ———

Bekennen, wat? zult gij zeggen. Hoe nu, mijne Anna Howe, Ik hoope niet, dat gij denkt dat ik reeds verliefd ben! ———

Neen, zekerlijk! Hoe kan uwe Anna Howe zulk eene gedagte hebben? ——— Wat naam zullen wij het dan geeven? Gij hebt mij aan eene ſpreekwijze geholpen. ——— Eene *conditioneele zoort van behaagen!* —— dat is 't. — O mijne vriendin! Wiſt ik niet, hoe zeer Neuswijsheid bij u in veragtinge is; en dat gij te jong, en te beminnelijk zijt, om een Nufje te zijn —

Maar zulke harde naamen vermijdende, laate ik een ding zeggen, mijne waarde, ('t welk ik u niettemin voorheen al gezegd hebbe); en dat is *dit*, Dat ik zal denken reden te hebben van hooglijk op u misnoegd te zijn, indien gij, als gij aan mij ſchrijft, mij eenig geheim van uw hart tragt te onthouden.

Laat ik 'er bijvoegen, Dat indien gij mij klaarlijk en onbewimpeld wildt te kennen geeven, hoe verre Lovelace uwe genegenheden aan zig *al* of *niet* verknogt heeft, ik u beter zou kunnen raaden wat u te doen ſtaet, dan ik tegenwoordig kan: Gij, die zo beroemd zijt wegens *voorweetenſchap*;

gelijk ik het noemen mag; en boven welke geen jonge Lady zig ooit eenig grooter deel daarin kon toeëigenen; hebt, ongetwijffeld, redekavelingen over hem gehad in uw hart, op de onderſtellinge dat gij ten eenigen dage de zijne *ſtondt* te worden: (Daar is geen twijffel aan, of gij hebt dezelve ook gehad ten aanzien van Solmes: Waarvandaan de grond van de haat tegen den eenen; en van het *conditioneel behaagen* in den anderen) Wilt gij mij wel vertellen, mijne waarde, wat gij gedagt hebt van Lovelaces *beſte* en *ergſte* hoedanigheden? ——— Hoe verre hij zij te verkiezen om de *eerſte*; hoe verre te verwerpen om de *laatſte*? — Dan beide zijden in tegengeſtelde ſchaalen weegende, zullen wij zien welke waarſchijnelijk zwaarſt zal weegen; of liever zwaarſt *weegt*. Niets, dan de kennis van de innerlijkſte ſchuilhoeken van uw hart, kan mijne Liefde en Vriendſchap voldoen: Gij zijt, zekerlijk, niet beſchroomd *u zelve* een geheim van deezen aart toe te vertrouwen: Zo gij het zijt, dan is het u te *meer* toe te geeven, dat gij aan *mij* twijffelt. Dog ik durve zeggen, dat gij geen van beiden zult bekennen ——— Nog is 'er, hoope ik, reden voor een van beiden.

Gelief een ding aan te merken, mijne waarde, dat zo dikwijls ik dien boertenden trant van ſchrijven hebbe aangenomen, die naar het ſchijnt, u heeft doen op uwe hoede zijn, (daar uw geval, insgelijks, een ernſtiger houdinge van eene medelijdende vriendin wel vereiſchte) zulks niet geweeſt is over die paſſagies, welke geſchreeven zijn, ſchoon miſſchien niet *voorbedagtlijk*, met zo veel dui-

duidelijkheid [Onſtel u niet, mijn lief !] dat zij iemand weinig reden van twijffelinge overlaaten: Maar alleen als gij u agterhoudende aanſtelt; als gij nieuwe woorden aan gemeene zaaken geeft; als gij met uwe *nieusgierigheden*, met uw *conditioneel behaagen*, met uwe wijze (ik durve niet zeggen NEUSWIJZE) voorzigtigheden voor den dag koomt in een geval, 't welk bij alle andere lieden den hooij heeft van alle voorzigtigheid — Daar deeze alle openbaare bedrijven van hoog-verraad zijn tegen de ſouvereine vriendſchap, die wij elkanderen gezwooren hebben!

Gedenk, dat gij *mij* in een oogenblik uitvorſchtet. Gij tergdet mij. Ik bekende aanſtonds, dat mijne hovaardij alleen eene ſcheidinge maakte tuſſchen den man en mij; want ik kon niet veelen, zeide ik u, te denken dat het in de magt van eenigen knaap, die 'er leeſde, zijn zou mij een oogenblik ongeruſtheids te geeven. En daarenboven was mijn man, gelijk ik elders gezegd hebbe, zulk een niet als de uwe: Dus had ik reden om al zo veel te wijten aan mijne eigene onbedagtzaamheid, als aan zijn *vermogen* over mij: Ja, *meer*. Dog nog meer aan het *uwe*. Want gij benamt mij eerſt door uwe redeneeringen de *nieuwsgierigheid*: en als het behaagen zo verre gebragt was, dat het maar *conditioneel* wierd — wel toen, gelijk gij weet, *klopte* mijn hart niet meer naar hem.

O! *eij lieve nu*, gelijk gij zegt, nu ik gemeld hebbe, dat mijn knaap zulk een bekoorelijke knaap niet was dan de uwe, laaten dog Juffer Biddulph, Juffer Lloyd, Juffer Campion, en ik, uw

gevoelen hebben hoe verre *Welgemaaktheid* ons behoore in te neemen. Met betrekkinge, egter, op uw eigen geval —— *Verſta je wel!* — gelijk Mr. Teunis zegt ——— En of zij wel *in 't geheel* van eenigen invloed behoore te zijn, als de man daarop groots is; nademaal, gelijk gij in eenen voorgaenden aanmerkt, die grootsheid in den zodanigen *een oppervlakkige hoogmoed* is, die iemand met regt aan de *waardigheid van zijn inwendige* mag doen twijffelen. Gij, ons patroon, zo beminnelijk van gelaat, zo bevallig van geſtalte, hebt daarvan niets; en hebt derhalven met den *beſten* zwier altoos beweerd, dat de zelve in eene vrouw zelf niet te verſchoonen is.

Gij moet weeten, dat dit onderwerp in ons laatſte gezelſchap vuuriglijk betwiſt is, en Juffer Lloyd wenſchte, dat ik aan u daarover ſchrijven zou om uw gevoelen; waaraan wij, in elk betwiſt ſtuk, zeer veel gewigt altoos gehangen hebben. Ik hoope dat gij met uwe zwaarder zorgen zo niet overkropt zult zijn, dat uw geeſt niet vrij genoeg zij om deze taak bij der hand te neemen. — Gij weet hoe veel hoogagtinge wij alle hebben voor uw gevoelen over zulke ſtoffen, 't welk altoos iets nieuws en leerzaams voortbrengt, naar dat gij de onderwerpen behandelt. En eijlieve zeg ons eens, waaruit gij denkt dat het voortkoomt, dat uw man zo zorgvuldig ſchijnt te zijn om zijn van zelf-cierelijk lighaam op te cieren; en het egter zo weet te doen, dat men hem om de hamer niet voor een pronkepop kan houden? Laat dit vraagſtuk, en de bovenſtaende taaken, u uitſpanninge, geen ongenoegen geeven, mijne waarde. —

Een

Een onderwerp, ſchoon nog zo gewigtig, kon nooit het wijd bevang van uwe ziel geheellijk inneemen. Indien ze u mishaagen *mogen*, moet gij u de menigvuldige ſtaaltjes van mijne grilligheid erinneren, die gij al vergeven hebt, en dan zeggen, „Dit is een malle meid: — Maar nogthans „hebbe ik haar lief! En zij is mijne eigene„

ANNA HOWE.

XXXVIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Maandag, den 20 van Maart.

Uw laatſte doet mij zo gevoelig aan, dat ik alle andere bedenkingen, hoe gewigtig ook, moet ter zijde ſtellen, om denzelven te beantwoorden: En dit zal ik zeer onderſcheidenlijk doen, en met alle de openhartigheid, welke onze onderlinge vriendſchap vordert.

Dog laate ik in de eerſte plaatze aanmerken, *dankbaarlijk* aanmerken, Dat zo ik op *vijftig plaatzen* van mijne Brieven u zulke *ongetwijffelde* blijken hebbe gegeven van mijne agtinge voor den Hr. Lovelace, dat gij mij wegens mijne *duidelijkheid* verſchoond hebt, zulks met eene edelmoedigheid uwer waardig omtrent mij gehandeld is.

Maar leeft 'er een man, denkt gij, die zo geheel ondeugend is, dat hij zelf een twijffelend

gemoed geen reden geeve om op den *eenen* tijd meer genoegen in hem te hebben, dan op den *anderen?* En wanneer die reden voorkoomt, is het dan niet regtmaatig zig diesvolgens uit te drukken? Ik wil gaarn den man, die mij aanzoekt, zo veel regt doen, als of hij mij *niet* aanzogt. Het heeft zulk eene gedaante van dwingelandije, het ſchijnt zo onedelmoedig, dunkt mij, in onze ſexe, eenen man wegens zijne agtinge voor ons erger te behandelen (als 'er zig geen andere reden voor van-agtinge opdoet) dat ik in geenen deele de perſoon zou willen zijn, die zulks deed.

Maar ſchoon ik al niets meer dan regt te doen bedoelen moge, het zal miſſchien bezwaarelijk zijn die geenen, die 's mans oogmerken weeten, te beletten van het als een genegen gunſtbewijs op te neemen: En wel bijzonderlijk, indien de ſcherpziende waarneemſter zelve voormaals is getroffen geweeſt, en zig verheugen zou, dat haare vriendin niet meer in ſtaat waare om het te ontgaen, dan zij. Aan edele gemoederen, die naarijverig zijn omtrent volmaaktheid (welke hartſtogt zelf, als ze behoorelijk beſtierd wordt, ik voor geen *onvolmaaktheid* houde) denke ik, dat men een weinigje edelmoedige nijdigheid mag toegeeven.

Indien ik, bij manier van wraakneeminge, dit als eene ſchimpſcheut op u aanleide, het is maar eene wraak, mijne waarde, in den *zagten* zin des woords. Ik beminne uwe boerterij, gelijk ik u gezegd hebbe. Schoon uwe berispinge mij ten tijde, als gij ze doet, een weinig moge zeer doen; bij nader overdenkinge egter, als ik

'er

'er meer van de waarſchuwende vriendin, dan van de ſtekelige waarneemſter in vinde, zal ik daarvoor volkoomen dankbaar zijn. Het gantſche werk zal hierop uitkoomen, ik zal in den tegenwoordigen Brief miſſchien van de ſmerte gevoelig zijn, dog in den naaſtvolgenden, en naderhand altoos zal ik u daarvoor bedanken.

Op deeze wijze hoope ik, mijne waarde, dat gij een weinigje van die gevoeligheid zult inſchikken, die gij boven vinden zult, en miſſchien nog meer in het vervolg. ——— Gij erinnert mij menigmaal, door een uitmuntend *voorbeeld*, uw eigen naamelijk, dat ik *u* niet ſpaaren moet.

Ik ben mij niet bewuſt, van deezen man iets geſchreeven te hebben, hetwelk niet meer tot zijn nadeel dan tot zijnen lof geſtrekt heeft. Zodanig is de man, dat ik aan eene ſout mij zoude moeten ſchuldig agten, en mijzelve behoore te berispen, zo ik zulks niet gedaen had: Dog zo gij anders denkt, ik zal u niet vergen, dat gij de *moeite neemt om het te bewijzen*, gelijk gij het noemt. Mijn gedrag moet dan, ten minſten *een ſchijn* van ſchuld draagen, en ik zal het tragten te verbeteren. Maar hiervan verzekere ik u, Dat, hoe mijne woorden ook kunnen worden opgenomen, ik niet *voorhad* jegens u eenigzins agterhoudende te zijn. Ik ſchreef mijns harten meeninge op dien tijd: —— Indien ik gedagten gemaakt hadde om dezelve te ontveinzen, of bewuſt geweeſt waare daartoe *reden* te hebben, miſſchien had ik u dan geen gelegenheid gegeven om uwe aanmerkingen te maaken op mijne *nieuwsgierigheid* naar de agtinge zijner nabeſtaenden jegens

mij; nog op mijn *conditioneel behaagen*, en diergelijke. Alles wat ik met de eerſte bedoelde, geloove ik, dat ik u op dien tijd ongeveinsdlijk te kennen gaf: Aan dien Brief gedraage ik mij derhalven, of die voor, of tegen mij zij: En met het ander, dat ik in het oog mogt houden, wat een perſoon van mijne ſexe en character betaamde te *zijn* en te *doen*, in zulk eene ongelukkige geſteltenis, waarin de opgetijgde Lieſde geagt wordt eene onpligtmaatige, en dieshalven zondige hartstogt te zijn, en daar het onderſtelde voorwerp ook een man is van opſpraakelijke zeden. En ik ben verzekerd, dat gij mijne begeerte verſchoonen zult, om op die tijden mij zodanig te vertoonen als ik behoore te zijn; al had ik daarin geen ander oogmerk, dan om mij uw goed gevoelen bij aanhoudinge waardig te maaken.

Dog op dat ik mij moge ontſchuldigen van agterhoudende geweeſt te zijn ——— O mijne Waarde, hier moet ik afbreeken! ———

XXXIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Maandag den 20 *van Maart.*

Deeze Brief zal u reden geeven, mijne waarde, van mijn ſchielijk afbreeken in het antwoord, dat

dat ik ſchreef op den uwen van giſteren; en het welk ik, mogelijk, niet voor morgen of overmorgen zal kunnen ten einde brengen en u zenden; alzo ik vrij wat hebbe te zeggen over de onderwerpen, welke gij mij daarin voorſtelt. Het geen ik u nu zal geeven, zijn de bijzonderheden van eene andere pooginge, welke mijne vrienden door de goede Juffrouw Norton gedaen hebben.

Het ſchijnt, dat zij giſteren aan haar gezonden hebben, om hier van dage te zijn, om haare bevelen te ontvangen, en te beproeven wat *zij* op mij konde te wege brengen. Het zou ten minſten, onderſteile ik dat zij dagten, van deeze uitwerkinge zijn; Dat het mij bij *haar* onverſchoonelijk maakte, en *haar* deed zien, dat de redenen geen plaatze konden hebben, die zij ten mijnen voordeele dikwijls bij mijne Moeder had willen inbrengen.

De verklaaringe, dat mijn hart *vrij* was, verſchafte hun eene bewijsreden van hardnekkigheid en verkeerdheid tegen mij; nademaal het niets anders zijn kon, dat mij in de tegenſtreevinge van hunnen wil beheerſchte, zo ik geen bijzondere agtinge had voor eenen anderen man: En nu dat ik hun reden gegeven hebbe (op dat ik deeze bewijsreden mogt tegengaen) om te onderſtellen dat mijne keuze op een ander *is* gevallen, hebben zij beſlooten hunne ontwerpen zo dra als mogelijk is ter uitvoer te brengen. En ten deezen einde hebben zij om deeze goede vrouw gezonden, voor welke zij weeten dat ik zelf een kinderlijken eerbied hebbe.

Zij vond mijn Vader en Moeder, mijn Broe-

der en Zuſter, mijne twee Oomen, en mijne Moeij Hervey bij een.

Mijn Broeder onderrigtede haar van alles, wat 'er was voorgevallen, zedert het haar de laatſtemaal wierd toegelaaten om mij te zien; van den inhoud van mijne Brieven, waarin ik mijne agtinge voor den Hr. Lovelace bekende (zo als zij alle die uitleiden); van het zaaklijke van hunne Antwoorden op dezelve; en van hunne Beſluiten.

Mijne Moeder ſprak daarop; en drukte zig omtrent in deezen zin uit, zo als de goede Vrouw mij vertelde.

Na dat zij verhaald had, hoe menigmaalen men mij in mijne weigeringe van verſcheidene mannen had toegegeven, en de moeite die zij omtrent mij genomen had om mij te beweegen, dat ik de gantſche familie eene reize uit vijf of zes te wille waare, en mijne hardnekkigheid daarop, „ O mijne goede Juffrouw Norton, zeide de „ waarde Lady, kondt gij wel gedagt hebben, „ dat *mijne* Clariſſa, en *uwe* Clariſſa, in ſtaat was „ zig zo onverzettelijk aan te ſtellen tegen den „ wil van Ouderen jegens haar zo toegeevende? „ Maar zie wat *gij* op haar doen kunt. De zaak „ is te verre gevorderd om van onzen kant te „ worden opgegeven. Haar Vader had alles met „ den Hr. Solmes vaſt beſlooten, niet twijffelende „ aan haare onderwerpinge. Zulke nobele Hu„ welijks-voorwaarden, Juffrouw Norton, en zul„ ke voordeelen voor de gantſche familie! —— „ In 't kort, zij heeft het in haare magt om ons al„ le te verpligten. De Hr. Solmes, weetende „ dat zij goede beginzels heeft, en hoopende

„ door

„ door zijn geduld *nu*, en *hierna* door zijne goe-
„ de behandelinge, *haare* Dankbaarheid, en al-
„ lengskens haare Liefde tot zig te trekken, is ge-
„ negen om Alles over het hoofd te zien! ——

[Alles *over het hoofd te zien*, mijne waarde! De Hr. Solmes alles *over het hoofd te zien!* Dat is een woord!]

„ Dus, Juffrouw Norton, zo gij overtuigd
„ zijt, dat het eens kinds pligt is zig aan het ge-
„ zag van haare Ouderen in het gewigtigſt ſtuk
„ zo wel als in 't geringſt te onderwerpen, ver-
„ zoeke ik u eens te beproeven, wat invloed *gij*
„ op haar hebt: *Ik* hebbe 'er geen. Haar *Va-*
„ *der* heeft geen: Nog ook haare *Oomen*. Al-
„ ſchoon het haar blijkbaar belang is ons Allen te
„ believen; want op die voorwaarde, is haars
„ Grootvaders goed niet de helft van 't geen men
„ voorheeft, bij leeven en ſterven, voor haar te
„ doen. Zo iemand haar kan overhaalen, zo
„ zijt *gij* het; en ik hoope dat gij *van harten* dee-
„ ze taak zult bij der hand neemen.

De goede vrouw vraagde, Of het haar vrijſtond met hen bij deeze gelegenheid in redenwiſſelinge te koomen, voor dat zij tot mij naar boven ging?

Mijn trotſe Broeder zeide haar, dat zij ontbooden was om met zijne *Zuſter* in redenwiſſelinge te treeden, en niet met *hen*. En *Dit*, Moedertje Norton (zij is altijd *Moedertje* bij hem!) meugt gij haar wel zeggen, Dat het verdrag met den Hr. Solmes geſlooten is: Dat 'er niets dan haare onderwerpinge aan haaren pligt ontbreekt; gevolglijk, dat 'er geen plaatze overblijft voor

re-

redenwisſelinge nog van *u*, nog ook van *haar*.

Wees hiervan verzekerd, Juffrouw Norton, zeide mijn Vader met een verſtoorden toon, dat wij ons van haar niet zullen laaten ringelooren. Wij zullen ons niet als zotten in deeze zaak laaten ten toon ſtellen, en als of wij geen gezag hadden over onze eigene Dogter. Wij zullen ons, in 't kort, ons kind niet laaten ontduivelen van eenen vervloekten Deugniet, die bijkans onzen eenigen Zoon zou hebben om hals gebragt! —— En dus deed zij beter met vrijwillig te gehoorzaamen: Want onderwerpen zal zij zig, zo ik leeve; hoe onafhangelijk zij ook denke dat mijns Vaders onverſtandige goedheid haar van mij, haaren Vader, gemaakt heeft. Inderdaad, zedert dien tijd, is ze nooit geweeſt, die ze te vooren was. Eene onregtvaardige diſpoſitie! —— En het is waarſchijnelijk, dat het daar naar ook zal ſlaagen! — Dog indien zij dien ſnooden Lovelace trouwt, zal ik over den leſten ſchelling met haar pleiten: Zeg haar dat; en dat het Teſtament *kan*, en *zal* te niet gedaen worden.

Mijne Oomen ſtemden dit toe, met even groote drift.

Mijn Broeder was vinnig in zijne verklaaringen.

Mijne Zuſter uitte zig met heftigheid, aan denzelven kant.

Mijne Moeij Hervey beliefde 't te zeggen, Daar was geen ſtuk, waarin het den Ouderen zo wel voegde te regeeren, dan in dit des Huwelijks: En het was zeer betaamelijk, dat het believen der mijne wierd opgevolgd.

Dus-

Dusdanigen laſt ontvangen hebbende, kwam de goede vrouw bij mij boven. Zij vertelde mij alles, wat 'er was voorgevallen; en hield met veel ernſt op mijne onderwerpinge aan; en zo getrouw was zij in de taak, die haar was opgelegd, dat ik meer dan eens dagt, dat haar eigen gevoelen met het hunne gepaard was. Maar als zij zag, welken onbeweegelijken afkeer ik tegen den man had, beſchreide zij met mij hun vaſt-bepaald beſluit: En daarop onderzogt zij mij over de oprégtheid van mijne verklaaringe, dat ik gaarn de zaak met hen wilde bijleggen, door ongehuwd te leeven. Hieromtrent voldaen zijnde, was zij zo overtuigd, dat deeze aanbiedinge, welke ter uitvoer gebragt wordende Lovelace kragtdaadiglijk zou uitſluiten, *behoorde* te worden aangenomen, dat zij naar beneden wilde gaen, (ſchoon ik haar zeide, zulks meer- en meer maalen te vergeefs te hebben voorgeſlagen) en op zig neemen, om als borge ten dien opzigte voor mij in te ſtaen.

Zij ging diesvolgens heen; maar kwam ras te rug met traanen in haare oogen; eene harde bejegeninge ontvangen hebbende wegens het aandringen van deezen tegenzang. —— Zij hadden regt om naar hun eigen goeddunken gehoorzaamheid van mij te eiſchen, zeiden zij: Mijn voorſtel was maar eene konſtenaarij, om tijd te winnen ſlegts: Niets dan den Hr. Solmes te trouwen *zou* 'er baaten: Zij hadden mij dat al voorheen gezegd: Zij zouden niet geruſt zijn, zo lang het niet geſchied waare; want zij wiſten, hoe veel deel Lovelace had in mijn hart: Ik had

het

het zo goed als bekend in mijne Brieven aan mijne Oomen, en Broeder en Zuſter, ſchoon ik zeer onopregtlijk anders verklaard had aan mijne Moeder. Ik ſteunde, zeiden zij, op *hunne* toegeevendheid, en mijn *eigen vermogen* over hen: Zij zouden mij van hunne tegenwoordigheid niet verbannen hebben, indien zij niet geweeten hadden, dat hunne agtinge voor *mij* grooter was, dan de mijne voor *hen*. En zij *wilden* gehoorzaamd zijn, of ik zou nooit in hunne gunſt herſteld worden, het gevolg mogt dan zijn wat het wilde.

Mijn Broeder vond goed aan de braave vrouw te zeggen, dat haar talmende wartaal mij maar verhardde. Daar was eene verkeerdheid, zeide hij, in de vrouwelijke geeſten, eene Tragediſche hovaardij, welke een jong romaneſk ſchepzel, gelijk ik was, alles zou doen waagen om medelijden te verwekken. Ik was van die jaaren, en van zulk een geſtel (zeide de trotſaart) dat ik zin had in eenen rampſpoedigen Minnehandel: En mijne droefheid (die zij inbragt) zou mijn hart niet doen berſten: Ik zou veel eer dat van de beſte en toegeevendſte Moeder doen berſten. Hij voegde 'er bij, Dat zij nog eens tot mij naar boven mogt gaen: Maar zo ze mij niet overhaalde, dat hij dan vermoeden zoude, dat de man, dien zij alle haateden, middel gevonden had om haar in zijn belang te trekken.

Iedereen laakte hem over deeze onbetaamelijke ſchamperheid; welke de goede vrouw grootlijks aandeed. Dog des niet te min zeide hij, en niemand ſprak hem tegen, dat zo ze haar *zoete kind* (gelijk het ſchijnt, dat zij mij uit overmaat van

Lief-

Liefde genoemd had) niet kon overhaalen, zij beſt zou doen met maar naar haar eigen huis te vertrekken, en daar te blijven tot dat men haar ontbood; en dus haar *zoete kind* aan haars Vaders beſtieringe over te laaten.

Niemand, zekerlijk, had ooit zulk een baldaadigen, zulk een onbermhartigen Broeder, dan ik hebbe! Zo veel inwilliginge van mij te verwagten! Zo veel trotsheid, en dat tegen eene zo braave Vrouw, en van zulk een fraaij verſtand, in hem vrijlijk toe te laaten!

Zij gaf hem niettemin te kennen, dat hoe men haar ook mogt begekken, om dat zij van de zoetheid mijner geſtelteniſſe geſproken had, zij de vrijheid egter moeſt neemen van te zeggen, dat 'er nooit zoeter was onder de Sexe. En dat zij altoos gevonden had, dat ik door milde behandelingen, en zagtheid, ten allen tijde kon gewonnen worden, zelf in ſtukken, waarin mijn oordeel en gevoelen verſchilde.

Mijne Moeij Hervey zeide hierop, dat het wel waardig was, het geen Juffrouw Norton zeide, in bedenkinge te neemen: En dat zij *zig zelve* wel eens eene twijffelinge had toegegeven, of men wel *met* mij op zodanige wijze *begonnen* waare, die alleen van invloed zijn kan op edelaartige gemoederen in gevallen, daar men onderſtelt dat haar hart tegen den wil van haare vrienden is aangekant.

Zij kreeg mijn Broeder en Zuſter beide hierover aan den hals: Die zig op mijne Moeder beriepen, of zij mij niet behandeld had met eene toe-

toegeevendheid, die naauwlijks eenige weergae had?

Mijne Moeder zeide, Zij moeft bekennen, dat het van *haaren* kant aan geen toegeevendheid ontbroken had: Maar zij moeft evenwel zeggen, en had het *dikwijls* gezegd, dat de manier, op welke men mij ontving, toen ik van Juffer Howe weder t'huis kwam, en op welke het voorftel van den Hr. Solmes aan mij gedaen wierd (welke zodanig was, dat 'er voor mij geen keuze overbleef) en voor dat ik eenige gelegenheid gehad had om met hem te verkeeren, van haar geenzins was goedgekeurd.

Zij wierd tot ftilzwijgen gebragt, van wien moogt gij giffen, — met, Mijn lief! mijn lief! —— *Altoos* hebt gij iets te zeggen, iets ter verfchooninge in te brengen, voor deeze weerfpannige kleuter! —— Gedenk aan haare behandelinge van u, van mij! — Bedenk, dat de fchobbejak, dien wij zo regtmaatig haaten, in zijne voorneemens niet zou durven volharden, waare het niet wegens de hoope die zij *hem* geeft, en haare hardnekkigheid tegen *ons*. —— Juffrouw Norton (met een grammen toon tegen haar) ga nog eens tot haar naar boven — en zo u dunkt, dat zagtheid wat kan helpen, —— zo hebt gij commiffie om zagt te zijn. ——.— Zo het niet zal helpen, koom nooit weder met die praat voor den dag.

Eij, mijne goede vrouw, zeide mijne Moeder, ftel *uw* vermogen op haar te werk. Mijne Zufter Hervey en ik zullen bij haar boven koomen, en haar elk aan eene hand naar beneden ge-

geleiden, om haars Vaders zegen, en de verzekeringen van elks Liefde te ontvangen, indien zij zig wil laaten overreeden: En in zulken gevalle, zullen wij alle u om uwe goede dienſten te meer beminnen.

Zij kwam boven bij mij, en herhaalde alle deeze redenen met traanen: Dog ik zeide haar, dat zij, na het geen tuſſchen ons was voorgevallen, niet hoopen konde om mij te overreeden, dat ik mij aan maatregelen zou onderwerpen, die zo geheel en al mijns Broeders waaren; en waarvan ik zo veel afkeer had. —— En mij daarop aan haaren moederlijken boezem drukkende, Ik verlaate u, mijne allerlieffſte Juffer, zeide zij — ik verlaate u, om dat ik *moet*! ——— Dog laate ik u bidden, doe niets onbezonnen; niets dat uw character niet betaame. Indien alles waar is, wat men zegt, kan de Hr. Lovelace u niet verdienen. Zo gij u *kunt* onderwerpen, gedenk dat het dan uw *pligt* is u te onderwerpen. Zij ſlaen, ik bekenne het, den regten weg niet in met zulken edelaartig gemoed. Maar gedenk, dat 'er geen verdienſte in uwe onderwerpinge zijn zoude, indien het *niet* tegen uw eigen zin waare. Bedenk ook, wat 'er van een zo ongemeen character, als het uwe, verwagt wordt: Bedenk, dat het in uwe magt is, de eendragt of de tweedragt in uwe geheele familie voor altoos te wege te brengen. Schoon het *tegenwoordig* ongeneuglijk voor u zij dus gedwongen te worden, uwe voorzigtigheid, durve ik zeggen, als gij de zaak ernſtig overweegt, zal u wel in ſtaat ſtellen om alle vooroordeel tegen den eenen,

en alle vooringenomenheid voor den anderen te overwinnen: En dan zal de verpligtinge, die gij op uwe geheele familie leggen zult, u niet alleen eene verdienſte geeven, ten aanzien van *hen*, maar ook binnen weinige maanden, zeer waarſchijnelijk, tot groot genoegen zo wel als tot hoogagtinge ſtrekken voor *u zelve*.

Neem in aanmerkinge, mijne waarde Juffrouw Norton, zeide ik, neem *alleen* in aanmerkinge, dat het geen geringe zaak is, daar men op ſtaet; nog van een korten duur: Het is voor mijn *Leeven*: Neem ook in aanmerkinge, dat dit alles voortkoomt van eenen overheerſchenden Broeder, die iedereen regeert. Neem in aanmerkinge, hoe begeerig ik ben om hen te wille te zijn, indien ik met een *ongehuwd Leeven*, en het afbreeken van alle gemeenſchap met den man, dien zij haaten om dat mijn Broeder hem haat, volſtaen kan.

Ik neeme alles in aanmerkinge, mijne allerlieffſte Juffer: En neem *gij*, bij hetgeen ik reeds gezegd hebbe, alleen in aanmerkinge, dat zo gij, door uwen *eigenen* wil te volgen, en den *hunnen* te verwerpen, ongelukkig *mogt* worden, gij zult verſteken zijn van al dien trooſt, welken diegeenen genieten, die zig door hunne *Ouderen* hebben laaten beſtieren, ſchoon de uitſlag hunnen wenſch niet beantwoorde.

Ik *moet* gaen, zeide zij weder; —— uw Broeder zal zeggen (en zij weende) dat ik u door mijne *talmende wartaal* verharde. Het is inderdaad hard, dat men de *hoofdigheid* van het een kind zo veel vlijt en opvolgt; en de genegenheid

van

van het ander zo weinig. Dog laate ik nogmaal herhaalen, dat het uw *pligt* is u over te geeven, zo gij u *kunt* overgeeven. Uw Vader heeft aan uws Broeders ontwerpen *zijn* zegel gehangen; en ze zijn nu de zijne. De Hr. Lovelace is, naar ik vermoede, geen man die *uwe* keuze zo veel zal wettigen, dan *hun* mishaagen. Het is ligt te zien, dat uw Broeder zijn *oogmerk* heeft met u bij alle uwe vrienden, bij uwe Oomen in 't bijzonder in wanagtinge te brengen: Dog om die reden zelf behoordet gij u te onderwerpen, zo het mogelijk waare, om zijne onedelmoedige maatregels te verijdelen. Ik zal voor u bidden; en dat is alles wat ik voor u doen kan. Ik moet naar beneden gaen, en daar verslag doen, dat gij beflooten hebt den Hr. Solmes nooit te hebben. —— Moet ik? —— Bedenk u wel, mijne lieve Juffer Klaartje —— Moet ik?

Inderdaad gij moet! —— Maar hiervan verzekere ik u, dat ik niets zal doen 't welk uw deel, dat gij in mijne opvoedinge gehad hebt, zou te schande maaken. Ik wil alles verdraagen, 't welk maar minder is, dan mijne hand met geweld te laaten dringen in de *zijne*, die nooit eenig deel in mijn hart kan hebben. Ik zal door pligtschuldige lijdzaamheid, door ootmoedigheid hen tragten te overwinnen. Maar den dood, onder welke gedaante ook, zal ik liever kiezen dan Dien man.

Ik vreeze naar beneden te gaen, zeide zij, met zulk een befliffend antwoord: Zij zullen alle geduld jegens mij verliezen. —— Dog laate ik van u scheiden met eene aanmerkinge, welke ik u bidde altoos in gedagten te houden: ——

„ Dat lieden van voorzigtigheid, en uitſtee-
„ kende gaaven, gelijk de uwe, hier en daar
„ door de wereld ſchijnen verſpreid te zijn, om
„ door hun voorbeeld, den Godsdienſt en der
„ Deugd luiſter bij te zetten. Wanneer zulke
„ lieden *moedwillig* doolen, hoe groot moet dan
„ de Schuld zijn! Hoe ondankbaar jegens God,
„ die hen met zulke gaaven zegende! Welk eene
„ ſchaade insgelijks voor de wereld! Welk eene
„ wonde der Deugd toegebragt! —— Dog dit,
„ hoope ik, zal nooit mogen gezegd worden van
„ Juffer Clariſſa Harlowe! "

Ik konde haar geen antwoord geeven, dan met mijne traanen. En ik dagt, toen zij heen ging, dat de beſte helft van mijn hart met haar van mij ſcheidde.

Ik luiſterde om te hooren, hoe zij beneden zoude ontvangen worden; en vond dat het juiſt zo uitviel als zij gevreesd had.

Wil zij Juffrouw Solmes worden of *niet?* Geen van uwe talmende omhaalen, Juffrouw Norton! —— (Gij kunt giſſen wie dit zeide) — *Wil* ze, of wil ze zig *niet* onderwerpen aan den wil van haare Ouderen?

Dit ſneed alles af, wat zij ſtond te zeggen.

Indien ik zo beknopt *moet* ſpreeken, De Juffer wil eer ſterven dan ——

Iemand hebben buiten Lovelace! viel mijn Broeder daarop in — Dit, Madam, Dit, Mijn heer, is uwe zagtzinnige Dogter! Dit is Juffrouw Nortons *zoete kind!* —— Wel, Moedertje, gij moogt nu wel naar uwe eigene wooninge keeren. Mij is magt gegeven, om u, zo zeer als gij de

gunſt

gunſt van onze geheele familie, en van elk lid derzelve waardeert, te verbieden, om binnen eene maand in toekoomende eenige briefwiſſelinge of gemeenſchap te houden met deeze verkeerde kleuter.

En dit zeggende, zonder dat iemand hem tegenſprak, wees hij zelve haar naar de deur — Buiten twijffel, met alle die tekenen van wreede ſchamperheid, welke de hoogmoedige Rijken vertoonen kunnen tegen de ongelukkige Geringen, die hun geen genoegen gegeven hebben.

Dus, mijne waarde Juffer Howe, zie hier mij beroofd van den raad van eene der voorzigtigſte en gemoedlijkſte vrouwen ter wereld, al hadde ik dezelve nog zo zeer van nooden.

Ik zou wel aan haar kunnen ſchrijven (gelijk ik onderſtelle, onder couvert aan u) en *haare* antwoorden ontvangen op het geen ik ſchrijven mogt. Maar indien haar zulk eene briefwiſſelinge wierd ten laſt gelegd, weete ik dat zij zig om de geheele wereld aan geen valsheid zoude ſchuldig maaken, nog zelf aan dubbelzinnigheid: En zo zij het na dit verbod bekende, zou zij de gunſt van mijne Moeder voor altoos verbeuren. En in mijne gevaarlijke koorts, voor eenigen tijd, verkreeg ik eene belofte van mijne Moeder, dat zo ik ſtierf voor dat ik iets ten behoeve van de goede vrouw kon doen, zij haar het overige van haaren leeftijd voor gebrek zou beveiligen, zo haare oogen haar begeeven mogten, of haar ziekte overkoomen, en zij voor zig zelve niet meer kon zorgen, gelijk zij thans vrij wel doet met het keurelijk werk van haare naald.

Op welke maatregels zullen zij vervolgens vallen? —— Zullen zij niet aflaaten, als zij vinden, dat het een ingewortelde afkeer zijn moet, en niets anders 't welk een inborſt, van natuure niet onbuigzaam, zo ſtijfzinnig maaken kon?

Vaarwel, mijne waarde. Wees gij gelukkig! —— Te *weeten* dat het in uwe magt ſtaet om zo te zijn, is alles naar het ſchijnt, wat 'er ontbreekt om u zo te maaken.

CL. HARLOWE.

XL. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

[*Ten vervolge op het onderwerp van den* XXXVIII. *Brief*]

Ik zal nu, ſchoon middernagt (want ik hebbe geen ſlaap in mijne oogen) het onderwerp hervatten, waarvan ik genoodzaakt wierd zo ſchielijk af te ſcheiden; en zal uwen, Juffer Lloyds, Juffer Campions, en Juffer Biddulphs eiſch gehoorzaamen, met zo veel bezadigdheid als mijne verſtrooide gedagten zullen toelaaten. De doodſche ſtilte van dit ſomber uur zal, hoope ik, medehelpen om mijn ontruſt gemoed te doen bedaaren.

Om

Om mij van zulk eene zwaare beſchuldigínge vrij te pleiten, dat ik jegens eene zo waarde vriendin agterhoudende zoude geweeſt zijn, zal ik bekennen (en ik dagt, dat ik zulks meer dan genoeg gedaen had) dat het aan mijnen bijzonderen toeſtand te wijten is, zo de Hr. Lovelace in een draagelijk ligt aan mij voorkoomt: En ik ſchroome niet te zeggen, dat hadden zij tegen hem geſteld een man van verſtand, van deugd, van edelmoedigheid; eenen die een loflijk gebruik maakte van zijne goederen; die van natuure teder was omtrent de weederwaardigheden van anderen; die eene zedelijke verzekeringe zou gegeven hebben, van nog minder in gebreke te zullen blijven om een verpligtend gemoed met dankbaare vergeldinge te ontmoeten: Hadden zij dusdanigen man tegen den Hr. Lovelace geſteld, en zo ernſtig op mijn trouwen gedrongen als zij nu doen, ik kenne mijzelve niet, zo zij reden zouden gehad hebben, om mij die onverwinnelijke hardnekkigheid ten laſt te leggen, waarmede zij mij nu beſchuldigen: En dit wel, welke ook des mans *Geſtalte* mogt geweeſt zijn; nademaal het *Hart* het is, waarnaar wij vrouwen behooren te oordeelen in de keuze, die wij doen, als de beſte waarborg voor het goed gedrag van den perſoon in alle de omſtandigheden des leevens.

Maar in die geſteldheid, waarin ik ben, dus geplaagd, en gejaagd; bekenne ik aan u, dat ik nu en dan een weinig meer moeite gehad hebbe, dan ik wel wenſchte, in het overſlaen van des Hren. Lovelaces draagelijke hoedanigheden, om

mijn mishaagen tegen hem op te houden wegens zijne andere.

Gij zegt, ik moet bij mijzelve ten zijnen voordeele, en ten zijnen nadeele, geredeneerd hebben, op de onderſtellinge, dat ik mogelijk ten eenigen dage de zijne zou kunnen worden. Ik bekenne zulks gedaen te hebben: En 'er dus van mijne waardſte vriendin toe verzogt zijnde, zal ik mijne redenecringe van beide kanten voor u blootleggen.

En eerſtlijk wel, *wat mij ten zijnen voordeele te binnen kwam.*

Toen hij in onze familie wierd ingeleid, ſprak men veel van 't geen waaraan hij niet ſchuldig was; ——— Hij was geen ſpeeler; geen harddraaver; geen voſſejaager; geen drinker; Mijne arme Moeij Hervey, in vertrouwen, had ons gelegenheid gegeven om veel ongeneugte en kwaad (bijzonderlijk voor eene vrouw van de minſte kiesheid) te vreezen van eenen liefhebber van den wijn: En het gezond verſtand leerde ons, dat Maatigheid geen geringe zaak is om zig in eenen man van te verzekeren, daar dagelijks zo veel onheilen uit onmaatigheid voortſpruiten. Mij heugt, dat mijne Zuſter met deeze gunſtige omſtandigheid in zijn character het meeſt was ingenomen, terwijl zij eenige hoope op hem had.

Hij wierd nooit gehouden voor een vrek: Zelf niet onedelmoedig: Nog, wanneer men zijn gedrag had nagevorſcht, een uitſpoorig verkwiſter: Zijn hoogmoed (zo verre was het een prijzelijke hoogmoed) beveiligde hem daarvoor. Daarenboven was hij altijd gereed om zijne dwaalingen te be-

bekennen. Hij was geen ſpotter met heilige zaaken: De fout van den armen Hr. Wyerley; die ſcheen te denken, dat 'er vernuft ſtak in ſtoute dingen te zeggen, welke een ernſtig gemoed moeſten ſtooten. Zijne verkeeringe en geſprekken met ons waaren altoos onopſpraakelijk; zelf ten aanzien van het *kuiſche* en zedige; het welk toonde, zijne bedrijven mogten dan zo zijn als zij wilden, dat hij vatbaar was voor den invloed van *eerelijk* en *zedig* gezelſchap; en dat het derhalven waarſchijnelijk wel kon zijn, dat hij in ander meer *vervoerd* wierd, dan de *aanvoerder* was. En een verſch ſtaaltje, niet langer dan voorleeden ſaterdag avond geleeden, heeft hem niet weinig in mijne gedagten doen rijzen, ten aanzien van dit punt van goed (en tevens manlijk) gedrag.

Wat het voordeel van Geboorte aanbelangt, dat is op zijnen kant; boven alle mannen, om welke men voor mij gedagt heeft. Indien wij uit die uitdrukkinge van hem mogen oordeelen, welke u behaagde toen hij ze voortbragt; „ Dat bij „ het *egt* aanzien, en de ervelijke waardigheid, in„ dien het maar aan geen goed verſtand ontbrak, „ *de eere zo wel ſtond en paſte als zijne hand*„ *ſchoen*; „ dat was zijne gemeenzaame uitdrukkinge, op *alzo* gemeenzaame wijze geſproken; „ terwijl geene dan de voorſpoedige opkoome„ ling, die als een CHAMPIGNON ſchielijk „ tot een hoogen rang was opgeſchooten, (eene „ andere van zijne bijzonderheden) zig trotslijk „ daarop verhovaardigde „ ——— Indien wij, zegge ik, hieruit van hem mogen oordeelen, zullen wij ten zijnen voordeele beſluiten, dat hij

weet, welk een gedrag men van lieden van Geboorte te verwagten heeft, het zij hij daarnaar te werk gae of niet. Overtuiginge is halverwege verbeteringe.

De goederen, die hij reeds bezit, zijn fraaij; die hij te verwagten heeft, luisterrijk: Dus behoeft over dat onderwerp niets gezegd te worden.

Dog het is onmogelijk, zeggen zommige, dat hij een teder of minzaam Man zou worden. Diegeenen, welke mij zulken man als den Hr. Solmes, en dat met zulke geweldige middelen, zoeken op te dringen, zijn niet bevoegd om deeze tegenwerpinge te maaken. Maar nu, laate ik u zeggen, hoe ik over dit onderwerp bij mijzelve geredeneerd hebbe —— Want gij moet u nog erinneren, dat ik bezig ben met zijn character op te hemelen.

De behandelinge, welke eene Vrouw van hem verwagten mag, zal mogelijk ten grooten deele van haarzelve afhangen. Misschien moet zij zo wel gehoorzaamheid *betragten* als *belooven* jegens eenen man, die zo weinig aan tegenspraak gewend is; en zorge draagen om hem te believen. En wat Man verwagt dit niet? —— Te *meer* misschien, zo hij geen reden had om zig van de Liefde van zijne Vrouw, die zij hem, voor dat zij zulks wierd, boven anderen toedroeg, te verzekeren. En hoe veel gemaklijker en geneuglijker voor haar, den man van haare keuze te gehoorzaamen, indien hij zomtijds al zelf eens onredelijk zij, dan eenen, dien zij niet zou willen gehad hebben, zo zij het had kunnen vermijden. Daarenboven, denke ik, alzo de mannen de opstellers

van

van het Huwelijks-formulier geweeſt zijn, en de *gehoorzaamheid* tot een gedeelte van de geloſte der vrouwe gemaakt hebben, dat zij, zelf naar *policij*, hem niet behoort te toonen, dat zij *haar* gedeelte van het verdrag kan ſchenden; (hoe gering zij het ſtuk ook moge agten) op dat *hij* het niet in zijn hooſd krijge (daar hij zijn eigen regter is) om al zo geringe gedagten van andere ſtukken te hebben, welke bij haar mogelijk van meer belang gehouden worden —— Dog inderdaad kan geen ſtuk van gering belang zijn, waarop men zo plegtige geloſte gedaen heeft.

Dusdanige beginzels hebbende, en daarnaar *te werk gaende*, wat een deugniet van een Man moeſt dat zijn, die zulk eene Vrouw onbeſchoft zou kunnen behandelen! — Zal Lovelaces *Vrouw* de eenige perſoon zijn, aan welke hij de ſchuldige erkentenis van burgerlijke beſcheidenheid en goede zeden niet bewijzen zal? Men ſtaet toe, dat hij dapper is: Wie kende ooit een dapper man, zo hij een man van *verſtand* zij, voor een algemeen ſlegt man? En hoe zeer de tederheid van onze Sexe, en de wijze van ons op te voeden, ons de beſcherminge van de Dappere, en de handhaavinge van de Edelmoedige doe van nooden hebben, getuige de algemeene goedkeuringe, welke wij alle van natuure zo geneigd zijn aan mannen van dat character te geeven.

Op zijn ergſt genomen, zal hij mij als eene gevangene in mijne kamer opſluiten? Zal hij mij de bezoeken van mijne waardſte vriendin ontzeggen, en mij verbieden om brieven met haar te wisſelen? Zal hij mij de beſtieringe van hethuishouden,

den ontneemen, in welker waarneeminge ik geen fout begaen had? Zal hij eene dienſtmaagd over mij ſtellen, met verlof om mij ſchamperlijk te bejegenen? Zal hij, alzo hij geen *Zuſter* heeft, zijne Nigten Montague toelaaten, of zou eene van die Lady's wel de toelaatinge *aanneemen*, om ſmaadheid en dwingelandij tegen mij te oeffenen? —— Dat kan niet zijn. —— Waarom dan, denke ik dikwijls, brengt gij, O mijne wreede vrienden, mij in verzoekinge om van het verſchil de proef te neemen?

En dan koomt het heimelijk vermaak mij te binnen ſchieten, van in ſtaat te zijn, om zulken man tot de paden van deugd en eere te rug te brengen: Een *ondergeſchikt* middel te zijn, indien ik de zijne ſtond te worden, om hem te behouden, en zo veel kwaads voor te koomen, waaraan een zo onderneemend ſchepzel zig anders mogt ſchuldig maaken, indien hij zulk een zij.

Wanneer ik hem in dit ligt beſchouwd hebbe (en dat hij als een man van verſtand zijne dwaalingen eer zal zien, dan een ander) bekenne ik aan u, dat ik eenige moeite hebbe om het inſlaen van dien weg te vermijden, welken zij mij met zo veel geweld tragten te doen ſchuwen: En alle die magt over mijne hartstogten, welke men mij als mijnen grootſten roem, en in zo jong een ſchepzel als mijne voortreffelijkſte waardigheid, mij heeft toegeſchreeven, is naauwlijks voor mij genoeg geweeſt.

En laate ik 'er bijvoegen, dat de gunſt van zijne nabeſtaenden (die alle behalven hij onop-

ſpraa-

ſpraakelijk zijn) een groot deel van bijkoomend gewigt in dezelve ſchaale gelegd heeft.

Dog nu eens ten zijnen nadeele. Als ik mijne gedagten hebbe laaten gaen over het verbod van mijne Ouderen: Den ſchijn van ligtvaardigheid, die zulk eene keuze, ter oneere van onze Sexe, hebben zoude: Dat het op geenerhande wijze waarſchijnelijk is, dat de partijdigheid, door het Gevegt in vlam gezet, en door liſt en heerſchzugt van mijns Broeders kant aangeſtookt, ooit zal worden te ondergebragt: Dat ik derhalven in geduurige twiſt moet leeven met mijne geheele familie: Dat ik tot *hem*, en tot de *zijne* moet koomen, als eene aan hun verpligt, en die maar half van goederen voorzien is: Dat zijn afkeer tegen hen allen al zo ſterk is, als de hunne tegen hem: Dat zijne geheele familie om zijnentwille gehaat wordt; terwijl zij de onze daarentegen haaten: Dat hij een zeer zedenloos character heeft ten aanzien van de vrouwen: Dat daar men dit weet, het een hooge trap van onreinheid is, te denken om zig met zulken man in den egt te paaren: Dat hij jong is, ongetemd, zijne driften onbedwongen: Dat hij heftig van aart is; nogthans liſtig: Zo ik vreeze, ook wraakzugtig: Dat zulk een man mij zou kunnen ontſtellen in alle mijne eigene beginzelen, en mijne toekoomende hoope in de waagſchaal brengen: Dat zijne eigene bloedverwanten, twee uitmuntende Moeijen, en een Oom, van welken hij zo veel te verwagten heeft, geen invloed op hem hebben: Dat de draagelijk goede hoedanigheden, die hij heeft, meer op hoogmoed dan op deugd gegrond zijn:

Dat

Dat hij, gelijk hij doet, de voortreffelijkheid der Zedelijke Geboden toeſtemmende, en de leere van toekoomende Belooningen en Straffen gelooovende, egter kan leeven als of hij de eene veragtede, en de andere braveerde: De waarſchijnelijkheid, dat de beſmettinge uit zulke beginzelen voortkoomende, op de zeden der nakoomelingſchap kan afdaalen: Dat ik deeze dingen weetende, en het belang daarvan kennende, onverſchoonelijker zou zijn dan eene, die daarvan onbewuſt is; nademaal eene doolinge *tegen* het verſtand erger, oneindig erger is, dan eene doolinge *in* het verſtand: —— Alle deeze dingen bedenkende, kan ik niet nalaaten u te bezweeren, mijne waarde, om *met* mij, en *voor* mij te bidden, dat ik tot zulke onbezonnen maatregels niet vervoerd moge worden, die mij onverſchoonelijk bij mijzelve zouden maaken: Want dat is de proef, daar het bovenal op aankoomt. Het gevoelen der wereld behoort maar in de tweede plaatze in aanmerkinge te koomen.

Ik hebbe onder zijnen lof geſteld, dat hij ten uiterſten gereed is om zijne dwaalingen te bekennen; Dog ik hebbe dikwijls op dit ſtuk groot rabat gerekend, ten zijnen nadeele; alzo de ſchroom mij ligtlijk bekroop, dat deeze opregtheid mogelijk aan twee oorzaaken kan zijn toe te ſchrijven, welke beide geenzins loflijk voor hem zijn. De eene, dat zijne ondeugden zo zeer over hem den meeſter ſpeelen, dat hij niet eens onderneemt die te onder te brengen; de andere, dat hij het voor eene behendige ſchranderheid moge agten, de *eene helft* van zijn character

racter op te geeven, om de *andere* te behouden, daar het *geheel* laakens waardig zijn kan: Op deeze wijze, de tegenwerpingen, die hij niet kan beantwoorden, ſluitende door dezelve te erkennen; 't welk hem den lof van opregtheid geeven moge, als hij geen ander kan behaalen; en daar het *gevorderd* bewijs, bij nader onderzoek, nog meer kwaad mogt aan den dag brengen. Dit is, zult gij mij toeſtaen, op eene onmêdoogende wijze uitgelegd; maar alles wat zijne vijanden van hem zeggen, kan niet valſch zijn.

Ik zal zo van ſtonden aan voortvaaren.

* * * *

Zomtijds hebben wij hem beide geagt voor een der onbedagtzaamſte *enkel* lugtige mannen, die wij ooit kenden; op andere tijden voor een van de diepgrondigſte ſchepzelen, met welke wij ooit verkeerden. Zo dat wij, als wij ons in het een bezoek verbeeld hadden, dat wij hem peilden, in het volgende gereed ſtonden om hem op te geeven als ondoorgrondelijk. Deeze Ondoorgrondelijkheid, mijne waarde, moet onder de ſchaduwen in zijn character geſteld worden.

——— Nogthans zijt gij, eindelijk en over het geheel, zo verre op zijne zijde geweeſt, dat gij beweerd hebt dat zijne voornaame ſout beſtaet in al te openhartig te zijn, en de uiterlijke welvoegelijkheid te veel in den wind te ſlaen, en dat hij te los is om heel liſtig te zijn: Gij woudt hebben dat hij *ten dien tijde*, als hij iets goeds zegt, meent hetgeen hij ſpreekt; Dat zijne wispeltuurig-

righeid en ligtvaardigheid aan zijn geſtel eigen, en verſchuldigd zijn aan eene friſſe gezondheid, en aan eene ziel en lighaam (dat was uwe aanmerkinge) die voor elkaer wel geſchikt, en met elkaer wel in hun ſchik zijn. En hieruit beſloot gij, dat konde eene *eenſtemmigheid* (gelijk gij het noemde) van lighaams- en ziels-vermogens, met verſtand geſteld worden; dat is te zeggen, kon zijne leevendigheid beperkt worden binnen de paalen van *ſlegts* zedelijke verpligtingen; het 'er wel verre af zou zijn, van dat hij als een leevensgezel te verwerpen waare.

Maar ik plegt toen te zeggen, en ik ben nog van gevoelen, dat hem een regt *hart* ontbreekt: En dit zo zijnde, ontbreekt hem alles. Een verkeerd *hoofd* kan overtuigd, daaraan kan een ander draaij gegeven worden: Maar wie is in ſtaat om een *hart* te geeven, indien 'er een hart ontbreeke? De Godlijke Genade, door een wonderwerk te doen, of 't geen nabij een wonderwerk koomt, kan alleen een ondeugend hart veranderen. Zou men den man niet vlieden, die maar *verdagt* is van zulk een te hebben? Wat, O wat doen de Ouders, als zij de genegenheid van een kind tragten te dwingen, anders dan dat zij haar beter gedagten doen hebben; dan zij anders hebben zoude, van eenen man die hen beleedigd heeft, en wiens character miſſchien de proef niet zou kunnen uitſtaen?

Ik hebbe gezegd, dat ik den Hr. Lovelace dagt een wraakzugtig man te zijn: Op mijn woord; ik hebbe zomtijds wel getwijffeld, of hij niet te hardnekkiger in zijn aanzoek bij mij volhardde, ze-

zedert hij gevonden heeft, dat hij mijne vrienden zo mishaagt. Van dien tijd af, denke ik althans, dat hij het met heeter drift heeft doorgezet; egter maakt hij bij hen zijn hof niet; maar trotseert hen openlijk. Hiervoor brengt hij wel zijne belangloosheid in (ik ben verzekerd, dat hij het geen beschaafdheid heeten kan) en met te meer schijn, alzo het hem bekend is, dat zij in staat zijn om *het hem der moeite* te doen waardig zijn van zijn hof bij hen te maaken: Het is waar, hij heeft verklaard (en met te veel reden, anders waare hij niet te dulden) dat de laagste onderwerpingen van zijnen kant niet zouden worden aangenomen; en heeft, om mij te believen, aangebooden naar verzoeninge met hen te staen, indien ik hem hoope wilde geeven van daarin te slaagen.

Wat zijn gedrag in de Kerk aangaet, voorleeden Zondag agt dagen, daar telle ik niet veel op, dewijl ik twijffele, dat zijne *gemeende nederigheid* zig met veel *uitwendigen hoogmoed* vertoonde, of Shorey, die zijne vijandin niet is, konde het niet verkeerdlijk begreepen hebben.

Ik agte hem niet zo diep doorgeleerd in de menschlijke natuure, en in de Zedekunde, dan zommige hem geagt hebben. Heugt u niet, hoe hij stond te kijken op de volgende gemeene aanmerkingen, welke elk zedeschrijver hem zou kunnen verschaffen? Als hij klaagde op een halfdreigenden trant over de lasteringen tegen hem op den baan gebragt —— „ Dat zo hij onschuldig „ waare, hij de lasteringe behoorde te veragten: „ Zo niet, dat wraak zijne schuld niet zoude uit-

„ wiſſchen. Dat niemand ooit gedagt had om van „ een zwaard eene ſpongie te maaken! „ —— „ Dat het in zijne eigene magt ſtond om door het „ verbeteren van eene dwaalinge, hem van zijnen „ vijand ten laſt gelegd, dien vijand tot eenen „ van zijne beſte vrienden te maaken; en dat wel „ (hetwelk de edelſte wraak ter wereld was) *te-* „ *gen zijnen dank;* nademaal een vijand niet zou „ *wenſchen* dat hij van de fouten ontſlagen waa- „ re, waarmede hij hem beſchuldigde.

Maar het *oogmerk*, zeide hij, was de wonde.

Hoe zo, vraagde ik hem, daar *Dat* niet wonden kan, zonder de *toepaſſinge?* „ Dat de „ partij alleen het zwaard uithield: Dat hij het „ zelve in zijn borſt ſtak: —— En waarom zou „ hij eene doodlijke wraak oeffenen over die „ kwaadaartigheid, waar door hij beter mogt „ worden, zo lang hij leefde? „ ——— Wat kon dog de geleerdheid zijn, waarin men zegt dat hij zo bedreeven is, daar hij zo verwonderd ſtond, gelijk hij deed, over deeze aanmerkingen?

Dog hij moet, inderdaad, in wraak vermaak ſcheppen; en anderen nogthans om dezelve fout onverſchoonelijk houden. Hij is, trouwens, de eenige niet, die zien kan, met hoe veel regt die doolingen zijn te laaken, die zij in zigzelven naauwlijks voor doolingen agten.

Van wegens deeze bedenkingen; van wegens deeze *overweegende* zwaarigheden; was het, dat ik in eenen voorgaenden zeide, dat ik om de geheele wereld op deezen man niet verliefd wilde

de zijn: En het was verder gegaen, dan met voorzigtigheid kon worden goedgemaakt, als ik u zogt te vreede ſtellen, met de woorden van *conditioneel behaagen*; daar gij zo klugtig mede gekſcheert.

Het is wel, dunkt mij dat gij zegt, maar wat doet dit alles ter zaake? Dit is nog maar redeneeren: Dog zo gij verliefd *zijt*, *zijt* gij verliefd: En de Liefde is, gelijk de hypochondrie, dies te dieper ingeworteld, als men geen genoegzaame oorzaak weet aan te wijzen, waardoor ze vat gekreegen heeft. En dus vermaant gij mij al wederom, om niet agterhoudende te zijn, en zo voort.

Wel nu dan, mijne waarde, indien gij het dan wilt hebben, ik denke, dat met alle zijne overweegende fouten, ik meer behaagen in hem hebbe, dan ik ooit dagt te zullen hebben; en die fouten in aanmerkinge genomen zijnde, miſſchien meer, dan ik *behoore* te hebben. En ik geloove, dat het mogelijk is, wegens de vervolginge waaronder ik zugte, mij te beweegen om nog meer behaagen in hem te krijgen —— Bijzonderlijk, terwijl ik ten zijnen voordeele onze laatſte ontmoetinge mij kan te binnen brengen, en alzo elk dag ſterker proeven van *tyrannij*, zal ik het noemen, voortbrengt van den anderen kant. —— Met een woord, ik wil wel rondborſtiglijk bekennen (nademaal gij niets, hetgeen ik zegge, te duidelijk kunt vinden) dat waare hij *nu* maar een zedelijk goed man, ik hem boven alle mannen, die ik ooit zag, zou kiezen.

Zo dat Dit nog maar *conditioneel behaagen*

is, zult gij zeggen —— En ik hoope niet, dat het meer is. Ik was nooit *verliefd*, zo als men het noemt; en of dit *het* zij, of niet, moet ik aan *uw* oordeel laaten. Dog, indien het Liefde zij, durve ik denken, dat die zo *magtig* een monarch niet is, nog van zulk een onverwinnelijk vermogen, dan ik dezelve wel hebbe hooren afbeelden; en dezelve moet meer aangemoedigd en gekoesterd worden, dan ik denke gedaen te hebben, om zo *onweerstaenbaar* te zijn —— Nademaal ik vast van gevoelen ben, dat ik den *eenen* man, zonder eenige *kloppinge*, zeer bereidwillig zou kunnen opgeeven om van den *anderen* ontslagen te worden.

Dog om u nu eens een weinig ernstiger aan te spreeken: Indien, mijne waarde, mijne bijzonder ongelukkige omstandigheden mij vervoerd (of, zo gij wilt, *geleid*) *hadden*, om *Behaagen* te krijgen in den man; en indien dat Behaagen, naar uw gevoelen, mij *had* overgehaald om hem te *Minnen*, behoordet gij, wiens gemoed vatbaar is voor de vriendlijkste indrukzelen; die zulke hooge denkbeelden hebt van de kiesheid, welke van onze Sexe in deeze zaaken behoort te worden waargenomen; en die *metterdaad* zo diep deelt in de wederwaardigheden van eene, die gij lief hebt —— behoordet *gij* wel die ongelukkige vriendin zo verre gedrongen te hebben omtrent een zo teder onderwerp? —— Bijzonderlijk, daar ik niet bedoelde (gelijk gij *met vijftig* voorbeelden zoudt kunnen *bewijzen*, zo het schijnt) om mij *tegen uitvorschinge* te hoeden. Hadt gij mij bij monde op zulk eene wijze, als gij doet,

ge-

gefopt, het zou meer met uw character hebben overeengekoomen; bijzonderlijk, zo de wederwaardigheden van uwe vriendin te boven gekoomen waaren; en zo zij eene neuswijze en koele gemaaktheid bij het verhandelen van het onderwerp had aangenomen: Maar te gaen zitten om het te *ſchrijven*, gelijk mij dunkt dat ik u zie, met een tintelend oog, en eene geheel luſtige verheuginge in uw gelaat —— Inderdaad, mijne waarde, (en ik neeme het eer in aanmerkinge, om den wil van uwe eigene edelmoedigheid, dan om mijnentwille; want, gelijk ik gezegd hebbe, ik beminne uwe boerterij) het is zo *heel* mooij niet; de tederheid van het onderwerp, en de kiesheid van uw eigen gemoed, in agt genomen zijnde.

Ik legge mijne pen hier neder, op dat gij het een weinig in overweeginge moogt neemen, indien het u belieft.

* * * *

Ik vatte de pen weder op, om u mijn gevoelen op te geeven aangaende de kragt, welke de *uitwendige geſtalte*, of *lighaamlijke gedaante* op onze Sexe behoort te hebben: En dit zal ik doen zo *in het algemeen* ten aanzien van de andere Sexe, als *bijzonderlijk* ten opzigt van deezen man: Waaruit gij in ſtaat zult zijn om op te maaken, hoe verre mijne vrienden gelijk, of ongelijk hebben, als zij mijn vooroordeel ten voordeele van den eenen man, en ten nadeele van den anderen, op rekeninge ſtellen van de lighaamlijke geſtalte,

Dog laate ik, vooraf, aanmerken, Dat zij overvloedige reden zien, als zij den Hr. Lovelace en den Hr. Solmes te zamen vergelijken, om te gelooven, dat dit bij mij in aanmerkinge *kan* koomen; en daarom gelooven zij, dat het bij mij in aanmerkinge *koomt*.

Daar is zekerlijk in de lighaamlijke *geſtalte* iets, dat welgevallig en aantrekkelijk is zo wel, als dat het de *keuze* van eene Vrouwe billijkt. Zij geeft op het eerſt gezigt eenen gunſtigen indruk, waarin wij wenſchen beveſtigd te worden; En indien wij nader in kennis raakende daartoe reden vinden, zijn wij met ons oordeel wel in onzen ſchik, en hebben in den perſoon te meer behaagen, om dat hij ons gelegenheid gegeven heeft om onze eigene ſchranderheid te vleijen omtrent indrukzelen, welke wij op het eerſt gezigt ontvangen. Maar, niettemin, is het een algemeene regel bij mij geweeſt, om eene ſchoone geſtalte, in mannen en vrouwen beide, verdagt te houden; en ik hebbe niet weinig reden gehad om mijnen regel bij de proef goed te keuren; —— Bijzonderlijk ten aanzien van de *Mannen*; die hunne waardij meer behooren te ſtellen in de hoedanigheden van hun verſtand dan van hun lighaam. Want wat onze Sexe belangt, zo eene ſchoone vrouw door het gevoelen der wereld al eens verleid worde, om op haare gedaante en leeft zig trotſlijk te verhovaardigen; en wel tot zulken trap, dat zij die dingen verwaarloosd hebbe, die haar tot weezenlijker en *duurzaamer* aanprijzinge dienen kunnen; de wereld zal nog bereid zijn om haar te verſchoonen; nademaal eene

moe-

mooije zottin, in alles wat zij zegt, en in alles wat zij doet, behaagen zal, zonder dat men weet waarom.

Maar wie zou deeze mooije zottin haaren korten tijd misgunnen! Nademaal zij, als met haare Zomer-zonneſchijn haare kapelletjes-wapperingen voorbij zijn, en de winter van ouderdom en rimpelen aankoomt, de regtmaatige uitwerkzels zal gewaar worden, van het aankweeken haarer verhevener gaaven verwaarloosd te hebben; want dan zal zij, gelijk eene andere Helene, niet in ſtaat zijn om den weerſchijn van haar eigen ſpiegel zelf te verdraagen; en tot de nietwaardigheid van een *enkel oud wijf* gezonken zijnde, zal zij geregtigd deel hebben aan de veragtinge, welke dat character medebrengt. Terwijl de *verſtandige matrone*, welke in jaaren *klimmende* (van *daalen*, willen wij in het geval van zulk eene niet ſpreeken) het altoos-beminnelijk character mededraagt van eene deugdzaame voorzigtigheid, en nuttige ervarenheid, vindt dat een beſtendige en weezenlijke eerbied de plaatze van eene lugtige verwonderinge inneemt, en meer dan ter vervullinge van derzelver gemis kan ſtrekken.

Maar dat een *man* groots zij op zijne ligchaamlijke geſtalte, hoe verwijſd is dat? Indien 't gebeure dat zulk een vernuft heeft, dringt het zelden diep door in verſtandlijke onderwerpen. Zijn buitenkant ſleept hem gemeenlijk weg. Dat ligchaam te vercieren, en miſſchien, terwijl hij het *tragt* te vercieren, het belachelijk te maaken, houdt alle zijne aandagt bezig. Al wat hij doet,

is *perſoneel:* dat is te zeggen, *voor hem* zelven; Al wat zijne verwonderinge naar zig trekt, *is* hijzelve: En in weerwil van de beſtraffinge des Toneels, het welk zo dikwijls en met zo veel regt een pronkepop ten toon ſtelt, vervalt en zinkt hij gemeenlijk in dat character neder; en wordt, gevolglijk, de verſmaadinge van de eene Sexe, en de ſpot van de andere.

Dusdanig gaet het doorgaens met uwe mannen van eene ſchoone gedaante, en die zig netjes weeten op te pronken: Waarom ik nogmaal zegge, dat het veragtelijk is, *enkel het lighaamlijke* in eenen man in aanmerkinge neemen. Dog indien een man, behalven eene fraaije geſtalte, geleerdheid bezit, en zodanige gaaven, die hem, welke ook zijn leeft mogt zijn, *zouden* doen uitmunten; dan is inderdaad het *lighaamlijke* een bijvoegzel: En indien hij niet bij uitſtek verre draaft in verwonderinge over zigzelve, en zijne zeden onbeſmet bewaard heeft, is hij waarlijk een weezen 't welk hoog te agten is.

De Hr. Lovelace heeft zekerlijk een goeden ſmaak; en hij kan, zo verre ik in ſtaat ben om te bevroeden, over de meeſte der beſchaafde konſten wel oordeelen. Dog ſchoon hij 'er zig op eene grappige wijze weete af te maaken, kan men egter zien, dat hij zig op zijne lighaamsgeſtalte zo wel als gaaven, en zelf op zijne *kleedinge*, niet weinig laat voorſtaen; en egter vlijt de laatſte hem altoos zo wel en met zulken loſſen zwier, dat zulks het geringſte gedeelte van zijne opmerkinge ſchijne te zijn. En wat de eerſte aangaet, ik zoude mijzelve onverſchoonelijk agten, indien ik zijne

ne grootsheid voedde met daarvoor *de minſte agtinge* te betoonen, dat baarblijkelijk zo *zeer* het voorwerp van de *zijne* is.

En nu mijne waarde, mag ik u vraagen; Hebbe ik aan uwe verwagtinge voldaen? Zo niet, wanneer mijn gemoed meer bedaard is, zal ik u beter genoegen tragten te geeven. Want, mij dunkt, mijne redenen ſleepen; mijn ſtijl kruipt; mijne verbeeldinge is gezonken; mijn geeſt ſtaet mij niet ten dienſt; dan alleen nog om u te zeggen, Dat het zij ik meer of minder hebbe, ik geheel en al ben overgegeven aan de bevelen van mijne waarde Juffer Howe.

CL. HARLOWE.

Poſtſcriptum.

De baldaadige Lys Barnes heeft mij op nieuw weder ontſtoken, door mij de volgende uitdrukkingen van het affchuwelijk ſchepzel, Solmes, te vertellen —— „ Dat hij van de preutſche meid „ *verzekerd* is; en dat *met weinig moeite voor* „ *zigzelven.* Dat al ben ik van te vooren nog „ zo afkeerig van hem, hij zig op mijne beginzelen kan verlaaten; en het zal een pleizier voor „ hem zijn te zien, hoe mooitjes ik allengskens aan „ de hand zal koomen „ [Afgrijzelijke vlegel!] „ Dat het Sir Oliviers aanmerkinge was, die de „ wereld volmaaktlijk wel kende, dat *Vreeze* „ eene beter verzekeringe was dan *Liefde*, voor „ het goed gedrag van eene Vrouw jegens haaren „ Man; ſchoon hij, voor zijn part, omtrent zulk „ een teder ſchepzel (voorzeker) eens beproeven

„ wilde, hoe verre hij het met Liefde kon bren-
„ gen; ten minſten voor eenige weeken: Niet
„ genegen zijnde om te gelooven, het geen de
„ oude Jonker plegt te ſtellen, Dat malle liefde
„ meer wijven bederft, dan ze goed maakt. „

Wat dunkt u, mijne waarde, van zulken ſchobbejak als deezen! onderweezen, wat meer is, van dien ouden knorrigen *Vrouwenhaater*, gelijk hij te boek ſtond, Sir Olivier? ——

XLI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Maandag den 20 *van Maart.*

Hoe gaarn zou mijne waarde Moeder mij genegenheid betoonen, wierde het haar maar toegelaaten. Geenzins zoude ik, des ben ik wel verzekerd, onder deeze vervolginge zugten, indien aan haare voorzigtigheid en fijn verſtand die agtinge wierd toegedragen, welke zij zo wel verdienen. Of het uit haaren koker kwam, of dien van mijne Moeij, of van beide, dat mij eene nieuwe beproevinge wierd aangedaen, kan ik niet zeggen; maar huiden morgen ſtelde haar Shorey mij den volgenden vriendlijken Brief ter hand.

Mijne lieve Dogter,

Want zo moet ik u nog noemen; nademaal gij

gij mij wel lief moogt zijn, in allen opzigte —— Wij hebben bijzonderlijk eenige redenen in overweeginge genomen, welke uwe goede Norton zig gisteren liet ontvallen, als of wij, bij de eerste aanzoekinge van den Hr. Solmes, u niet met die vriendlijkheid hadden behandeld, waarmede wij u in alle andere gevallen behandeld hebben. Indien het al *zo geweest waare*, mijn lief, waart gij egter niet te verschoonen in van *uwen* kant in gebreke te blijven, en u tegen uws Vaders wil aan te kanten in een stuk, waarin hij te verre gegaen was, om 'er met eere van af te staen. Dog alles kan nog weer te regt koomen. Enkel van uwen wil, mijn kind, hangt al ons geluk af.

Uw Vader geeft mij verlof om u te zeggen, dat zo gij u nu ten laatsten naar zijne verwagtingen schikt, al het voorleeden ongenoegen, dat gij hem gegeven hebt, in vergeetenis zal begraven worden, als of het 'er nooit geweest waare: Dog tevens, dat dit de laatste reize is, dat u deeze genade wordt aangebooden.

Ik hebbe u te kennen gegeven (a), gelijk u nog wel in geheugen moet zijn, dat 'er staalen van de kostelijkste zijde ontbooden waaren. Dezelve zijn gekoomen: En alzo zij gekoomen *zijn*, wil uw Vader, om te toonen hoe vast zijn besluit staet, dat ik die aan u naar boven zende. Ik zou wel gewenscht hebben, dat zij deezen Brief niet vergezeld hadden —— Dog daaraan is egter ook niet veel gelegen. Ik moet u zeggen, dat op uwe kiesheid zo heel veel agt niet wordt gegeven, dan ik voormaals wel dagt dat dezelve verdiende.

Dee-

(a) Zie bl. 211,

Deeze zijn zo wel de nieuwſte, als de koſtelijkſte, die wij konden krijgen; met onzen ſtand in de wereld overeenkoomende; overeenkoomende met de goederen, die men boven uws Grootvaders nalaatenſchap voor u geſchikt heeft; en met de nobele Huwelijksvoorwaarden, waaromtrent men is overeengekoomen.

Uw Vader heeft voor, u zes ſtellen kleederen te geeven (waaronder drie gemaakt en voltooid) op zijne eigene koſten. Gij hebt een volkoomen nieuw ſtel; en dan nog een, 't welk ik denke dat gij maar tweemaal hebt aan gehad. Alzo het nieuw ſtel koſtelijk is, zo gij verkieſt dat voor een van de zes te neemen, wil uw Vader u in de plaatze een geſchenk geeven van honderd guinies.

De Hr. Solmes heeft voor, u met een ſtel juweelen te beſchenken. Alzo gij die van uwe Grootmoeder en uwe eigene hebt, indien gij verkieſt de eerſte nieuw-ingezet te hebben, en van dezelve uw gebruik te maaken, zal hij u zijn geſchenk in geld doen, eene heel braave ſomme — welke aan u zelve in volkoomen eigendom zal gegeven worden; behalven eene ſchoone jaarlijkſche rente voor ſpeldegeld, gelijk men 't noemt. Zo dat uwe tegenwerpinge tegen het hart van eenen man, van welken gij erger gedagten hebt dan het verdient, van geen gewigt kan zijn; maar gij zult onafhangelijker zijn, dan eene Vrouw van minder verſtand, dan wij u toekennen, miſſchien *behoort* te zijn. U is ten vollen wel bekend, dat ik, die zo voor als na nog grooter goed in de familie bragt, dan gij aan den Hr. Solmes brengen

zult,

zult, op verre na zo ruim niet verzorgd wierd, dan wij voor u gezorgd hebben. —— Daar de luiden naar hun zin trouwen, wordt op de voorwaarden het minſt gezien. —— Egter zoude het mij moeijen, zo gij (om ons alle te wille te zijn) een tegenzin niet kunt te boven koomen.

Verwonder u niet, Klaartje, dat ik dus duidelijk en vrij over dit onderwerp aan u ſchrijve. Uw gedrag is tot hieraantoe zodanig geweeſt, dat wij geen gelegenheid gehad hebben om over het onderwerp van ſtukje tot beetje met u te handelen. Nogthans, na alles wat tuſſchen u en mij is omgegaen bij monde, en tuſſchen u en uwe Oomen met brieven, is 'er voor u geen mogelijkheid om te twijffelen, welk het gevolg ſtaet te zijn. —— Of wij, kind, moeten *ons* gezag laaten vaaren, of gij *uwe* zinlijkheid. Het een kunt gij niet verwagten. Wij hebben alle reden ter wereld om het ander te verwagten. Gij weet, dat ik u meer dan eens gezegd hebbe, dat gij beſluiten moet om den Hr. Solmes te hebben, of om nooit voor ons kind gerekend te worden.

Het ontwerp van de Huwelijks-voorwaarden moogt gij zien, wanneer gij maar wilt. Wij denken, dat 'er geen tegenwerpinge kan plaatze hebben tegen eenige van de artikelen. Daar is nog meer in dezelve ten voordeele van onze familie, dan eerſt bedongen was, toen uwe Moeij van dezelve met u ſprak. Meer van dien aart, zeker, dan wij konden geeiſcht hebben. Indien u, na dezelve te hebben doorgezien, dunkt dat 'er eenige veranderinge noodig is, die zal 'er in gemaakt worden. —— Zend dog om dezelve bij mij, mijne

ne lieve dogter, of liever *eisch* ze van mij, om ze te overweegen, binnen deezen dag of twee.

Alzo het verschijnen van een zeker persoon zo onlangs ter kerke, en hetgeen hij overal van van zig laat gaen, ons ten uiterſten ongeruſt maakt, en alzo die ongeruſtheid duuren zal zo lang gij ongetrouwd blijft; zo moet gij u niet verwonderen, dat men het binnen korte dagen voorheeft te voltrekken. Heden over veertien dagen is het voorneemen dat het zijn zal, zo gij 'er niets tegen hebt in te brengen, dat ik zal goedkeuren. Dog zo gij een beſluit neemt zo als wij gaarn zagen, en het ons te kennen geeft, zullen wij op een week of zo met u niet ſtaen.

De bevalligheid van uw perſoon mag zommige miſſchien doen denken, dat deeze egt uwer niet waardig is. Dog ik hoope, dat gij zelve u zo veel op het lighaamlijke niet zult laaten voorſtaen: Zo gij zulks doet, zal het inderdaad te minder te verwonderen zijn, dat het *lighaamlijke* van gewigt bij u zij (hoe weinig men het ook hebbe te agten) in eenen anderen man.

Dus behooren wij Ouders, billijker wijze, te oordeelen: Dat onze beide Dogters ons *even* lief en waard zijn: Dit zo zijnde, waarom zoude *Clariſſa* zig dat onwaardig agten, hetwelk *Arabella* (en *wij* voor haar) zodanig niet zou agten, waare het aanzoek aan haar geſchied? —— Gij zult wel verſtaen wat ik hiermede meene, zonder dat ik mij verder verklaare.

Geef ons dan, nu, te kennen, dat gij onze wenſchen wilt opvolgen. En dan is 'er een einde van uwe opſluitinge. Eene *actie* van *amneſtie*, ge-

gelijk ik het noemen mag, zal over alle uwe voorige wederſtreevinge worden uitgegeven: En gij zult ons nog eens weder in u gelukkig maaken, en in malkanderen. In dit geval, moogt gij terſtond tot uwen Vader en mij beneden koomen in zijne boekkamer; daar wij ons gevoelen over de ſtaalen zullen geeven, met onze hartlijke vergiffenis en zegeningen.

Koom, wees een goed kind, mijne Clariſſa, gelijk gij plegt te zijn. Ik hebbe (niettegenſtaande uw voorgaende gedrag, en dat zommige uwe onderwerpinge hoopeloos ſtelden) nog eens voor u geſproken. Maak mijne hoope dog niet te ſchande, mijn lieve meid. Ik hebbe beloofd mij nooit meer, in de zaak tuſſchen uwen *Vader* en *u* te zullen ſteeken, zo dit mijn allerernſtigſt aanzoek niet gelukt. Ik verwagte u beneden, mijne Liefde. Uw Vader verwagt u beneden. Dog draag zorge, dat gij voor hem niets onblijmoedigs in uwe onderwerpinge blijken laat. Zo gij koomt, zal ik u aan mijn liefhebbend hart vouwen, met zo veel vermaak als ik ooit in mijn geheele leeven u daaraan drukte. Gij weet niet, wat ik in deeze weinige verſtreekene weeken al geleeden hebbe, nog zult het ooit in ſtaat zijn te giſſen, voor dat gij in mijne omſtandigheden koomt te geraaken; ik meene in die van eene liefhebbende en toegeevende Moeder, die nagt en dag bidt en worſtelt om, tegen de onderneemingen van onbetembaarder geeſten, den vreede en de eendragt van haare familie te bewaaren.

Dog gij weet de voorwaarden. Nader niet

tot

tot ons, zo gij van beſluit zijt om ongehoorzaam te zijn: Dog dit hoope ik, na hetgeen ik geſchreeven hebbe, dat niet weezen kan.

Indien gij terſtond koomt, en wel, gelijk ik zeide, *blijmoedig*, als of uw hart in uwen pligt toeſtemde (en gij betuigde mij, dat het *vrij* was, gelijk gij weet) dan zal ik, gelijk ik gezegd hebbe, u de tederſte blijken geeven, hoe zeer ik ben

Uwe waarlijk toegenegene Moeder.

Denk eens, mijne waardſte vriendin, hoe ik van deezen Brief moet zijn aangedaen; welks inhoud zo overrompelende en verſchrikkelijk is, en egter zo zoet wordt aangedrongen! —— O waarom, borſt ik bij mijzelve in klagte uit, ben ik genoodzaakt deezen zwaaren ſtrijd te ondergaen tuſſchen een gebod, 't welk ik niet kan gehoorzaamen, en eene taal, die zo vriendlijk en beweegelijk is! —— Konde ik verzekerd zijn geweeſt van dood voor het altaar ter aarde te zullen vallen, voor dat de plegtigheid den man, dien ik haate, eenig regt op mijne geloften had gegeven, ik denke, dat ik mij had kunnen onderwerpen om mij derwaards te laaten leiden. Maar te denken om te leeven *met*, en *voor* eenen man, van welken men een afgrijzen heeft, wat eene bedroefde zaak is dat!

En daarenboven hoe kon de pragt van kleedinge en cieraad onderſteld worden van eenige kragt te zijn bij haar, die altoos beweerd heeft, dat het voornaam oogmerk van eene goede vrouw in het vercieren van haar lighaam, behoort te zijn,

zijn, dat zij de genegenheid van haaren Man *behouden* moge, en zijne keuze *lof bijzetten*; en dat zij zelf *ſchroomagtig* moeſt zijn om de oogen van *anderen* tot zig te trekken? —— De zaak dus beſchouwende, moeſt dan de koſtelijkheid der ſtaalen zelf mijn tegenzin niet vermeerderen? —— Eene groote aanmoediginge, waarlijk, te denken om zig te vercieren, op dat men de vrouw van den Hr. *Solmes* moge worden!

Om kort te gaen, het was voor mij niet mogelijk, naar beneden te gaen op de voorgeſchreevene Voorwaarde. Dunkt u wel, dat het was? — En te *ſchrijven*, zo mijn Brief al *gelezen* zou zijn geworden, wat konde ik ſchrijven, dat ingang vinden zoude, en na hetgeen ik reeds met zo weinig vrugt geſchreeven en gezegd had?

Ik wandelde heen en weder. Ik gooide de ſtaalen ter neer met verontwaardiginge. Nu trad ik in mijn kabinetje; dan weder, het zelve verlaatende, wierp ik mij op de *canapè*; dan op deezen ſtoel; dan op geenen; dan op de eene venſterbank, dan op de andere —— Ik wiſt niet, wat ik doen moeſt! —— En terwijl ik dus in twijffel hing, den Brief weder gekreegen hebbende om dien nog eens door te leezen, kwam Lys binnen, mij volgens ordre erinnerende, Dat mijn Papa en Mama naar mij wagteden in mijns Vaders boekkamer.

Boodſchap mijne Mama, zeide ik, dat ik de gunſt verzoeke, van haar hier voor een oogenblik te zien; of mij toe te laaten, dat ik elders mijne opwagtinge bij haar alleen koome maaken.

Ik luisterde boven aan den trap —— Gij ziet, mijn lief, hoe het is, riep mijn Vader zeer toornig uit: Alle uwe vriendlijkheid (gelijk uwe toegeevendheid te vooren) is vrugtloos verspild. *Gij laakt uws Zoons heftigheid*, gelijk gij het noemt [*Het gaf mij eenig vermaak, dit te hooren*]; maar niets anders zal op haar iets uitwerken. Gij zult haar alleen *niet* zien. Heeft het stout schepzel iets tegen *mijne* tegenwoordigheid?

Boodschap haar, zeide mijne Moeder aan Lijs, dat zij weet op welke voorwaarden zij beneden bij ons mag koomen. En op geen andere wil ik haar zien.

De meid bragt mij dit Antwoord. Ik nam mijne toevlugt tot mijne pen en inkt; dog ik beefde zo, dat ik niet kon schrijven, nog wist ik wat ik zeggen zou, al had ik bestendiger vingers gehad. Eindelijk bragt Lijs mij deeze regels van mijnen Vader.

Ongehoorzaame en verkeerde Clarissa,

Geen vriendlijkheid, zie ik, kan u beweegen. Uwe Moeder zal u *niet* zien; en ik wil u niet zien. Stel 'er u egter na, om te gehoorzaamen. Gij weet ons welbehaagen. Uw Oom Antony, uw Broeder, en uw Zuster, en uw gunsteling Juffrouw Norton, zullen 'er bij zijn dat de plegtigheid heimelijk in uws Ooms kapel voltrokken worde. En als de Hr. Solmes u tot ons kan inleiden in zulken luim, als wij u wenschen te beschouwen, mogen wij het misschien *zijne* Vrouw vergeeven, schoon wij het, in eenig *ander* character, onze verkeerde Dogter nooit vergee-

geeven kunnen. Dewijl het zo heimelijk zal voltrokken worden, kan men u naderhand wel van kleederen en equipagie voorzien. Dus bereid u, om een van de eerſte dagen in de naaſtvolgende week naar uw Ooms te vertrekken. Wij willen u niet zien, voor dat alles over is: En wij willen het dies te ſchielijker over hebben, om den tijd te bekorten van uwe welverdiende opſluiting, en van onze eigene moeijelijkheid in te ſtrijden met zulk eene weerſpannige, als gij zedert eenigen tijd geweeſt zijt. Ik wil geen redenen hiertegen hooren. Ik wil geen Brief, nog klagten ontvangen. Nog zult gij van mij iets meer hooren, tot dat gij uw naam naar mijn zin veranderd hebt. Dit van

Uw verholgen Vader.

Indien men dit beſluit vaſthoude, dan zal mijn Vader mij nooit meer zien! —— Want ik zal nooit de Vrouw van dien Solmes zijn —— Ik zal ſterven eer dat geſchiedt! ——

Dingsdag avond.

Hij, deeze Solmes; kwam hier kort na dat ik mijns Vaders Brief ontvangen had. Hij zond boven bij mij om verlof van mij te mogen opwagten —— Ik verwondere mij over zijne vrijpoſtigheid! ——

Ik zeide tegen Lys, die mij zijne boodſchap bragt, Laat hem een ongelukkig ſchepzel haaren Vader en Moeder wedergeeven, en dan mag ik hooren wat hij te zeggen heeft. Dog, zo mij-

ne vrienden om *zijnentwille mij* niet willen zien, ik wil *hem* niet zien om zijn *zelfs* wille.

Ik hoope, Juffer, zeide Lys, dat gij mij niet dit Antwoord niet naar beneden zult zenden. Hij is bij uw Papa en Mama.

Ik ben tot wanhoope gedreeven, zeide ik. Ik kan niet erger behandeld worden. Ik wil hem niet zien.

Naar beneden ging zij met mijn Antwoord. Zij hield zig, naar het ſchijnt, als of zij geen zin had in hetzelve over te brengen: Dus wierd haar *bevolen* uit haare gemaakte agterhoudinge voor den dag te koomen, en zij gaf het hun in zijne volle kragt.

O hoe hoorde ik mijnen Vader bulderen! —

Zij waaren alle, naar het ſchijnt; bijeen in zijne Boekkamer Mijn Broeder was 'er voor om mij op dat oogenblik uit den huize te zetten, en aan Lovelace, en mijn rampzalig noodlot over te geeven. Mijne Moeder behaagde het een zagt woord voor mij tuſſchen beide te ſpreeken: Ik weete niet waarin het beſtond: Dog zij kreeg dit ten antwoord —— Mijn lief, dit is het tergendſte ding ter wereld in eene vrouw van uw verſtand! —— Eene weerſpanneling zo wel te beminnen, als of zij gehoorzaam waare! Wat aanmoediginge tot pligtsbetragtinge is hierin? —— Hebbe ik haar niet zo zeer bemind, als gij haar ooit bemindet, en *waarom* ben ik veranderd? Behaagde het den hemel, dat uwe ſexe wel wiſt te onderſcheiden! Het is duidelijk, dat zij ſteunt op haar vermogen over u. Eene malle Moeder maakte altoos een verhard kind.

Zij

Zij vond evenwel goed, Lys te beſchuldigen, gelijk de ſlons bekende, dat zij mijn Antwoord in zijne volle kragt gemeld had. Maar mijn Vader prees haar daarover.

De meid zegt, Dat hij, op mijne weigeringe van den Hr. Solmes te zien, in zijnen toorn bij mij boven zou gekoomen zijn, hadden mijn Broeder en Zuſter hem niet tot het tegendeel overreed.

Ik wenſchte wel dat hij het gedaen had! —— En, waare het niet om zijnentwille, dat hij mij gedood had!

De Hr. Solmes had de goedheid [ik ben hem magtig veel verpligt, waarlijk!] om voor mij te ſpreeken.

Zij zijn alle in oproer! Hoe het afloopen wil, weete ik niet — Ik ben mijns leevens gantſchlijk moede —— Zo gelukkig, voor nog maar zo weinige weeken! ——— Nu zo elendig!

Wel, voorzeker, mogt mijne Moeder zeggen, dat ik zwaare beproevingen zoude hebben uit te ſtaen! (a)

P. S. De *Voogdijſchap* over de *ſimpele*, gelijk ik zeggen mag, (Want als zulk eene worde ik behandeld), is van mijn Broeder en Zuſter voor zig *verzogt*. Zij hebben begeerd, dat ik geheel en al aan hunne beſtieringe mag worden overgegeven. Indien dit toegeſtaen worde, [Het *is* reeds toegeſtaen van mijns Vaders zijde, zo ik verſtae, dog *nog* niet van mijne Moeder] wat wreedheid mag ik niet

(a) Bl. 253.

verwagten van hunne nijdigheid, jaloersheid, en boosheid? Ik zal, aan de uitwerkzelen, wel haast zien, of ik dus stae overgegeven te worden. —— Dit is een geschreeven berigt, 't welk stilletjes gestrooid was in mijn weg naar de Houtschuur, door mijne Nigt Dorothea Hervey. De lieve meid verlangt om mij te zien, zegt zij mij: Dog het is haar verbooden, tot dat zij mij zie als Juffrouw Solmes, of dat ik hebbe toegestemd om de zijne te zijn. Ik zal een voorbeeld neemen aan *hunne* standvastigheid! —— Inderdaad dat zal ik! ———

XLII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Eene gramstoorige zamenspraak, of liever eene kijf-partij, is 'er tusschen mijne Zuster en mij gehouden. Dagt gij wel, dat ik kijven konde, mijne waarde?

Zij wierd bij mij boven gezonden, op mijne weigeringe om den Hr. Solmes te zien —— Op mij los gelaaten, agte ik! —— Geen voorneemen is 'er van hunnen kant, om te verzoenen! Het is baarblijkelijk, dat ik aan mijnen Broeder en haar met algemeene toestemminge ben overgeleverd.

Ik

Ik zal alles getrouwlijk verhaalen, het geen zij tegen mij zeide, en waarin eenig gewigt ſtak. Alzo ik u vraage om uwe goedkeuringe of kwaadkeuringe van mijn gedrag omtrent die voorvallen, welke ik u voorlegge, zoude ik het een teken van eene zeer ſlegte zaake agten, zo ik mijn regter poogde te miſleiden.

Zij begon met mij het gevaar te vertoonen, waarin ik geweeſt was, waare mijn Vader boven gekoomen, gelijk hij gedaen zou hebben, waare hij niet verhinderd geweeſt —— door den Hr. *Solmes*, onder anderen. Zij ſchimpte op mijne Norton, als of die mij in mijne verkeerdheid ſtijfde. Zij beſpottede mij over mijne onderſtelde agtinge voor den Hr. Lovelace. —— Het kwam haar vreemd voor, dat de *vernuſtige*, de *voorzigtige*, ja de *pligtmaatige* en *godvrug-tige* (met zo ſpijtigen toon ſprak zij het woord uit) Clariſſa Harlowe, zo wonderbaar verzot waare op een ligtmis, dat haare Ouders genoodzaakt waaren haar op te ſluiten, om haar te beletten, dat zij hem niet in de armen liep. „ Laat ik u vraagen, „ mijn lief, zeide zij, welken overſlag gij nu „ maakt van de beſtellinge van uwen tijd? *Hoe* „ *veel uuren*, in de *vier en twintig*, beſteedt „ gij aan uwe Naald? Hoe veel aan uwe Gebeden? Hoe veel aan uw Brief-ſchrijven? En hoe „ veel aan de Liefde —— Ik twijffele, ik twijffele, mijn liefje, was haare dertele uitdrukkinge, Dat de laatſte poſt is gelijk Aarons ſtaf, „ en alle de andere verſlindt! —— Zeg mij; is „ het zo niet? „

Herop antwoordde ik, Dat het een dubbel

verdriet voor mij was, mijne beveiliginge voor de uitwerkzelen van mijns Vaders verbolgenheid verſchuldigd te zijn aan eenen man, welken ik nooit voor iets kon danken. Ik verdeedigde de goede Juffrouw Norton met eenen ijver, dien ik haare verdienſte ſchuldig was. —— Met gelijken ijver toonde ik mijne gevoeligheid, over haare ſchampere aanmerkingen tegen mij ten opzigt van den Hr. Lovelace. Wat de beſteedinge van mijnen tijd in de vierentwintig uuren van den dag belangt, zeide ik haar, dat het haar meer betaamd zou hebben zig te ontfermen over eene Zuſter, die in wederwaardigheid was, dan haar met blijdſchap te beſchimpen —— Bijzonderlijk, daar ik, met maar al te veel regt, geen gering gedeelte van die wederwaardigheid aan de beſteedinge van eenige haarer waakzaame uuren wijten mogt.

Zij voer bijſter uit over deeze laatſte aanmerkinge: Maar erinnerde mij de zagte behandelinge van alle mijne vrienden, van mijne Moeder in 't bijzonder, voor dat het hiertoe kwam: Zij zeide, dat ik eenen moed had laaten blijken, dien zij nooit verwagt hadden: Dat, bijaldien zij mij voor zulk eene heldin hadden *aangezien*, zij naauwlijks den kamp met mij zouden hebben durven waagen: Maar, dat nu het kortſt en het langſt was, dat de zaak te verre was gevorderd om ze op te geeven: Dat het een ſtrijd was geworden tuſſchen *pligt*, en *moedwil;* Of eens Ouders gezag moeſt wijken voor de hardnekkigheid van eene Dogter, of het tegendeel: Dat ik derhalven moeſt buigen of berſten, dat was het al, kind.

Ik gaf haar te kennen, wel te wenſchen, dat het

het onderwerp van dien aart waare, dat ik haare boert met evengelijke ligthartigheid kon te rug kaatſen: Dog indien de Hr. Solmes van zo veel verdienſte was in ieders oogen, in de *haare* bijzonderlijk, waarom hij dan niet liever mijn *Broeder*, dan mijn *Man* mogt zijn.

O kind, zeide zij, mij dunkt, gij zijt al zo vol boert als ik: Ik beginne eenige hoope op u te krijgen. Maar denkt gij, dat ik mijne Zuſter van haaren onderdaanigen dienaar wil berooven? Indien hij zig eerſt bij mij vervoegd had, voer zij voort, zou ten dien opzigte iets gezegd mogen worden: Maar den verſtooteling van mijne Zuſter op te neemen! Neen, neen, Kind; zo verre is 't nog niet gekoomen! Behalven, dat zulks de deur in uw hart zou openlaaten voor gij weet wel wien, kind; en wij zouden hem gaarn daar buiten houden, zo het mogelijk waare. In 't kort (en toen veranderde zij zo wel haaren toon als haar gelaat) waare ik zo gereed geweeſt als eene zekere perſoon, om mijzelve te werpen in de armen van eenen der grootſte ligtmiſſen in Engeland; die zijn eiſch op mij getragt had te ondersteunen door het bloed van mijnen Broeder. dan mogt mijne geheele familie zig wel vereenigd hebben om mij voor zulken deugniet te bewaaren, en mij zo ſpoedig uit te trouwen als zij konden aan den een of anderen braaven man, die zig *ter regter tijd* kwam aanbieden. En nu, Klaartje, is alles uit, en ſtel het zo gij beſt kunt.

Verdiende dit niet geſtrenglijk beantwoord te worden? Zeg, dat het zulks verdiende, om mijn antwoord te regtvaardigen. —— Helaas! mijne

arme Zuſter! zeide ik —— De man was niet *altoos* zo groot een ligtmis. Hoe waaragtig is de aanmerkinge, *Dat onbeantwoorde Lieſde in de diepſte Haat verkeert!*

Ik dagt, dat zij mij geklopt zoude hebben. Dog ik ging voort — Dikwijls hebbe ik gehoord van mijns Broeders gevaar, en den man die mijn Broeder vermoord zou hebben. Daar men zo weinig ceremonien omtrent mij gebruikt, waarom zoude ik niet regt uitſpreeken? — Zogt hij niet den *anderen* te dooden, indien hij het kon gedaen hebben? Zou mijn Broeder wel aan Lovelace *zijn* leeven geſchonken hebben, waare het in zijne magt geweeſt? —— De *aanvaller* behoort niet te *klaagen*. —— En wat belangt uw zeggen van zig *ter regter tijd* aan te bieden, behaagde het den hemel, dat zeker man zig aan eene zekere Juffer *ter regter tijd* had aangeboden! Het is mijne ſchuld niet, Bella, dat de *regttijdige* heer niet koomt!

Kondt *gij*, mijne waarde, wel meer moeds getoond hebben. Ik verwagtede niet anders, dan het gewigt van haare hand te gevoelen. Met dezelve opgeheven kwam zij op mij af: Daarna, ſpraakloos van drift, liep zij half de trappen af, en kwam weder boven.

Toen zij ſpreeken konde —— God gave haar langmoedigheid tegen mij!

Amen, zeide ik: Dog gij ziet wel, Bella, hoe kwaalijk gij de weeromſlag draagt van uwe terginge. Wilt gij 't mij wel vergeeven; en mij in u eene Zuſter laaten vinden, gelijk het *mij* leed

leed is, zo gij reden hebt om te denken, dat ik mij niet Zuſterlijk tegen u hebbe uitgedrukt?

Toen borſt zij nog heftiger tegen mij uit; mijne zagtmoedigheid aanmerkende, als eene zegepraal van mijne bezadigdheid over haar. Zij had vaſt voor, zeide zij, om ieder een te verwittigen, hoe zeer ik het voor den boozen Lovelace tegen mijnen Broeder had opgenomen.

Ik wenſchte wel, betuigde ik haar, dat ik voor *mij* konde inbrengen, 't welk zij voor *haar* mogt inbrengen; te weeten, Dat mijn toorn onverſchoonelijker was dan mijn oordeel. Dog ik vermoedde, dat zij eenig ander oogmerk had met bij mij te koomen, dan waarvan zij mij tot nog toe kennis gegeven had. Laat mij, zeide ik, maar weeten (na alles wat tuſſchen ons is voorgevallen) of gij iets hebt voor te ſtellen, waaraan ik mijne toeſtemminge *kan* geeven; iets hetwelk mijne *eenige* Zuſter nog eens weder tot mijne vriendin kan maaken.

Ik had te vooren, toen zij mij belachte over mijn onderſteld *zagtmoedig* character, gezegd, dat ſchoon ik wenſchte *zagtmoedig* geagt te worden, ik niet *lafhartig*, ſchoon *nederig*, niet *laag* wilde zijn: En hier gaf zij mij, op eene ſchimpende wijze, daaromtrent eene waarſchuwinge.

Ik antwoordde, dat haar boert mij veel aangenaamer was, dan haar toorn. Dog ik wenſchte wel, dat zij mij het einde wilde te kennen geeven van een bezoek, 't welk tot hieraantoe (*tuſſchen* ons) zo onzuſterlijk geweeſt was.

Zij begeerde onderrigt te worden, uit den naam van *iedereen* was haar zeggen, welk mijn be-

bepaald besluit was? En of ik mij dagt te onderwerpen of niet ——— Eens voor al had ik mij te verklaaren. Mijne vrienden zouden voor altijd geen langmoedigheid hebben omtrent zulk een verkeerd schepzel.

Dit betuigde ik haar dan, dat ik doen zoude: Mij volstrektlijk afmaaken van den man, tegen welken zij alle zo gekant waaren: Onder voorwaarde, evenwel, dat nog de Hr. Solmes, nog eenig ander, mij met het geweld van een bevel wierd opgedrongen.

En wat was dit meer, dan ik te vooren al had aangebooden? Wat anders, dan met verandering van toon te speelen op dezelve klokken, en geen hair breed voor nog agter uit te gaen?

Indien ik wist, wat andere voorslagen ik doen konde, zeide ik haar, die bij hen allen aanneemelijk mogten zijn, en mij bevrijden van het aanzoek eens mans die mij zo mishaagelijk was, ik zou die *gaarn* doen. Ik had inderdaad te vooren aangebooden, nooit te trouwen buiten mijns Vaders toestemminge. ———

Zij viel mij in de reden, Dat was, om dat ik mij verliet op mijne looze talmerijen, om mijn Vader en Moeder te brengen tot hetgeen mij goeddagt.

Armhartig toeverlaat! zeide ik: ——— Zij kende ze, welke die toeverlaat verijdelen zouden. ———

En *ik zoude* hen zeer waarschijnelijk naar mijn wenk geregeerd hebben, en mijn Oom Harlowe tevens, gelijk ook mijne Moeij Hervey, waare het mij niet verbooden onder haar gezigt te koo-

men,

men, en mij daardoor belet mijne aape-poetſen voor hen te ſpeelen.

Ten minſten, Bella, zeide ik, hebt gij mij nu te kennen gegeven aan wien ik het verſchuldigd ben, dat mijn Vader en Moeder, en ieder een buiten hen, mij zo hard behandelen. Dog voorwaar gij maakt hen allen zeer onnozel. Onpartijdige lieden, die over ons beide moeſten oordeelen uit hetgeen *gij* zegt, zouden of *mij* voor een zeer ſlim, of *u* voor een zeer ſpijtig ſchepzel agten ———

Gij zijt, *inderdaad*, eene zeer ſlimme, wat dat aangaet, viel zij in drift 'er tuſſchen beiden in: Eene van de ſlimſte, die ik ooit kende! En daarop volgde eene beſchuldiginge zo laag! zo onzuſterlijk! —— Dat ik de luiden half-betoverde met mijn inneemend voorkoomen: Dat geen menſch geagt of ontzien wierd, maar als nullen in het cijfer moeſten ſtaen, overal waar ik kwam. Hoe dikwijls, zeide zij, hebben ik en mijn Broeder over een onderwerp gepraat, en de aandagt van ieder een gehad, tot dat *gij* 'er bijkwamt, met uwen betoverenden *zagtmoedigen* hoogmoed, en *nederige* agtbaarheid; en dan wierd ons of de mond geſtopt met ons te wijzen op het gevoelen van Juffer Klaartje, moet je weeten; of wij wierden genoodzaakt dien zelve te ſluiten, wilden wij niet hebben voortgepraat zonder dat 'er iemand agt op gaf.

Zij maakte eene tuſſchenpoos. Lieve Bella, ga voort! ——— Zij ſcheen, trouwens, alleen adem te ſcheppen.

En zo zal ik, zeide zij —— Betoverdet gij mijn

mijn Grootvader niet? Konde hem wel iets behaagen, dat *Gij* niet zeidet of deedt? Hoe plegt hij, tot kwijlens toe, arme oude zuffaart! te hangen aan uwe zilvere tonge! Nogthans wat zeidet *gij*, dat wij niet konden gezegd hebben? Wat deedt *gij*, dat wij niet poogden te doen? ——— En waartoe was dit alles? Wel, voorzeker, zijn uiterſte Wil toonde wel, wat uitwerkzel uwe *ſtreelende* vriendlijkheid op hem gehad had! ——— Het *gedeelte* van zijn Capitaal, dat hij had *aangekogt*, zijnen naaſten erfgenaamen, zijnen eigenen Zoonen te ontmaaken op een Kindskind; op zijn jongſte kindskind! en dat wel eene *Dogter!* ——— De geſchilderde familie-ſtukken zijnen Zoonen te ontmaaken op u, om dat gij daaromtrent kondt *flikflooijen*, en ſchoon gij nu derzelver voorbeelden in den wind ſlaet, die met uwe poezele handjes kondt afveegen en ſchoon maaken! Het zilverſervies der familie, in zulk eene menigte, van twee of drie geſlagten herkoomſtig, moeſt niet verruild worden, om dat zijn *dierbaar kind* (a) zijn ouwerwetſchen leurigen ſmaak vleijende, daarvoor groote agtinge toonde, om het alles in eigendom te krijgen.

Dit was te laag om mij te roeren: O mijne arme Zuſter, zeide ik: Dat gij niet bekwaam, of ten minſten genegen zijt, om tuſſchen Konſtenaarij en Natuure te onderſcheiden! *Was* ik vriendlijk, dat gaf mij genoegen: Verdere belooninge bedoelde ik niet: Mijn gemoed is verheven boven konſtenaarij, voortkoomende uit de ſlordige beweeg-

(a) Zinſpeelende op zijne woorden in de Inleidinge tot het gedeelte van zijn Teſtament. Zie bl. 45.

weegreden van u gemeld. Ik wenſchte wel uit al mijn hart, dat mijn Grootvader mij dus niet had voorgetrokken: Hij zag, dat mijn Broeder waarſchijnelijk overvloedig voorzien zou worden zo van *buiten*, als *binnen* de familie. Hij begeerde, dat *gij* te grooter deel daarom mogt hebben in mijns Vaders gunſt; en daar is geen twijffel aan of dit zal u *beiden* geworden. Gij weet, Bella, dat het Goed mij door mijnen Grootvader gemaakt, niet de helft was van het weezenlijk Capitaal, dat hij naliet.

Wat is dat alles bij een Goed, dat gij reeds bezit, en het geen u met zulke uitſteekende blijken van agtinge wierd nagelaaten, dat het u eene eere bijzettede van grooter waardije dan het Goed zelf?

Hierom ben ik zo ongelukkig, Bella, dat ik onder uwe Nijdigheid gevallen ben, naar ik vermoede! ——— Maar hebbe ik die bezittinge niet op de beſte wijze overgegeven, die ik konde ———

Ja, mij in de reden vallende, zij haatede mij om die *beſte wijze*. Schoonſchijnend toverheksje! noemde zij mij: Nooit had men door uwe *beſte wijze*, zo vol van liſt en loosheid, heen gezien, waart gij niet met uwe vleijende treken, buiten het gezigt, en tot ronde verklaaringen gebragt! ——— Belet van uwe lijmende poetsjes te ſpeelen; als een ſlang om uwe Moeder kronkelende, en haar doende ſchreijen, zo ze u iets moeſt weigeren, waarop uw hardnekkig hartje geſteld was. ———

Hardnekkig hart, Bella!

Ja,

Ja, hardnekkig hart! Want gaft gij ooit wel iets op? Hadt gij niet de behendigheid om hen te doen denken, dat alles, wat gij verzogt, regt was, ſchoon mijnen Broeder en mij menigmaal gunſten van geen grooter belang geweigerd wierden?

Ik weete niet, Bella, dat ik ooit om iets verzogt, 't welk niet betaamde te worden ingewilligd. Ik verzogt zelden gunſten voor *mijzelve*, maar voor *anderen*.

Ik was een ſtekelig ſchepzel, om dit zeggen.

Al waar gij van ſpreekt, Bella, is al lang geleeden. Ik kan zo verre niet te rugge gaen in onze kinderlijke zotternijen. Weinig dagt ik, van hoe langen duur deeze eerſt onlangs getoonde partijdigheid waare.

Ik was weder ſtekelig! Zulk eene *bitze zagtmoedigheid*; zulk eene *beſte wijze*; en zulke venijnige woorden! —— O Claris! Claris! Gij waart altijd eene *dubbel-hartige* kleuter!

Niemand hield mij voor dubbelhartig, toen ik Alles aan mijns Vaders beſtieringe overgaf; van zijne goedheid, gelijk voorheen, al mijn gering zakgeld ontvangende, zonder dat mijn jaargeld met een ſchelling wierd vermeerderd, of dat ik zulks begeerde ——

Ja dog, loos ſchepzel! — En dat was een ander van uwe *loopjes!* — Want bewoog het de malle liefde van mijnen Vader niet (gelijk gij ongetwijffeld dagt) om aan u te zeggen, dat, nademaal gij eene zo aangenaame en pligtmaatige zaak verrigt hadt, hij ten uwen voordeele, alle de inkoomſten van het goed u nagelaaten in haar geheel zoude houden, en daarin maar als uw Rentmeeſter

meester zijn; en dat gij regt zoudt hebben tot dezelve sommen, die u te vooren waaren toegestaen: Eene andere van uwe *inhaalingen*, Claris! — Zo dat gij in alle uwe verkwistingen voor niet ondersteund zijt.

Mijne verkwistingen, Bella! — Maar gaf mijn Vader mij ooit wel iets, dat hij u niet gaf?

Ja, zeker; Daardoor hebbe ik meer gekreegen, dan ik in gemoede zou hebben durven verzoeken. Dog ik kan het grootst gedeelte daarvan nog toonen! Maar *gij!* Wat hebt *gij* te toonen? — Ik durve zeggen, geen vijftig guinies in de wereld!

Inderdaad dat hebbe ik niet!

Ik geloove u wel! —— Uwe Mama Norton, onderstelle ik —— Maar mondje toe daarvan! ——

Slordige Bella! — De goede vrouw, alschoon gering van staat, is groot van gemoed! Veel grooter dan die geenen, welke laagheid verwijten aan eene ziele, die daarvoor niet vatbaar is.

Wat hebt gij dan gedaen met de sommen, die u van kindsheid af gegeven zijn te verspillen? — Laat ik u eens vraagen (zig houdende als of zij in een vrolijken luim was), Heeft, heeft, heeft Lovelace, heeft uw schelm, die voor u op interest uitgezet?

O dat mijne Zuster dog niet wilde maaken, dat ik mij haarentwege schaamde! Het is, evenwel, uitgezet op interest! — En ik hoope dat het mij interest op interest zal geeven! — Beter, dan dat het nutloos in mijn kabinet bleef leggen.

Zij verſtond mij, zeide zij. Waare ik een man, zij zou onderſtellen, dat ik mij van de ſtemmen in het Graafſchap tragtede meeſter te maaken — Eene zugt om bij het gemeen in aanzien te geraaken! Dat eene menigte mij volgde met haare zegeningen, als ik naar Kerk ging en daaruit kwam, en op niemand anders eenige agt gaf, waaren geneuglijke dingen, eene verkondiginge van de Daken der huizen! Ik *bedekte mijn ligt niet onder eene Koornmaate*, daar wilde zij wel voor inſtaen. Maar, was het niet een weinig hard voor mij, dat ik weerhouden wierd van voor mij te laaten trompetten op eenen Zondag? — En verhinderd te worden in mijn liefderijk praalen?

Dit is inderdaad wreed in *u*, Bella, die zo veel tot mijne opſluitinge hebt toegebragt. —— Dog ga voort. Gij zult wel haaſt buiten adem zijn. Ik kan niet wenſchen *bekwaam* te weezen om deeze bejegeninge betaald te zetten. —— *Arme* Bella! En ik geloove, dat ik een weinig te veragtelijk lachte, voor eene Zuſter tegen eene Zuſter.

Geen van uwe ſchampere veragtingen (haare ſtem verheffende): Geen van uwe *arme Bella's*, met die houdinge, als of gij meerder waart, in eene jongere Zuſter!

Wel dan, *rijke Bella*! nijgende —— dat zal u beter aanſtaen —— En het koomt insgelijks toe aan de opgelegde ſchatten, waarop gij u beroemt.

Zie toe, Claris, haare hand opheffende, zo gij niet een weinig *moedloozer* zijt in uwe *zagtmoedigheid*, een weinig *laager* in uwe *nederigheid*, en

en mij behandelt met het reſpect, dat gij aan eene oudere Zuſter verſchuldigd zijt —— zo zult gij vinden ———

Niet, dat gij mij erger zult behandelen dan gij *gedaen hebt*, Bella! ——— Dat kan niet zijn; ten zij gij uwe opgehevene hand op mij ſtond te laaten vallen ——— En dat zoude u minder betaamen te *doen*, dan mij te *lijden*.

Goed, zagtzinnig ſchepzel! ——— Maar gij waart daar zo even aan 't openbaaren van uw beſluit! — Het zal ieder vreemd doen, dat ik hier zo lang vertoeve. Zij zullen denken, dat 'er nog iets goeds aan u te doen is ——.—— En het avondmaal zal gereed zijn.

Eene traan zou langs mijne kaak hebben neer gebiggeld. Hoe gelukkig ben ik wel geweeſt, zeide ik, al zugtende, in de vriendlijke geſprekken over het avondmaal, met alle mijne waarde vrienden in mijn gezigt rondom den gaſtvrijen tafel!

Dit haalde mij ſlegts eene ſchampere bejegeninge op den halze ——— Bella heeft geen *gevoelig hart*. Voor de hoogſte vreugde in dit leeven is zij niet vatbaar: Dog zij beſpaart zig dan ook veele droeveniſſen door haare onaandoenlijkheid. ——— Nogthans, voor tienmaal zo veel ſmerte, als aan zulk eene gevoeligheid verknogt is, zoude ik het vermaak niet willen afſtaen, 't welk dezelve medebrengt.

Zij vraagde mij, toen ik mij van haar afkeerde, Of zij *beneden* ook iets zou zeggen van mijne *inwilligingen*?

Gij moogt zeggen, Dat ik alles doen wil, wat zij van mij willen hebben, indien zij mij maar

van het aanzoek van den Hr. Solmes bevrijden willen.

Is dit alles wat gij tegenwoordig begeert, *inkruipster! insluipster*! [Wat woorden heeft zij!] Maar zal de andere man niet in vuur en vlam vliegen, en op het ijzelijkst brullen, als hem eene buit uit zijne klaauwen gerukt wordt, waarvan hij zig verzekerd hield?

Ik moet u maar naar uw eigen trant laaten voortpraaten, of wij zullen nooit eene zaak afgedaen krijgen. Ik zal mij niet ſtooren aan zijn *brullen*, gelijk gij het noemt. Ik wil hem wel belooven, dat zo ik ooit eenen anderen man trouwe, het niet zijn zal voor dat *hij* getrouwd is. En zo hij met zulk eene toegeevendheid niet te vreeden zij, zal ik denken dat hij daarmede *behoort* te vreeden te zijn: En ik zal alle verzekeringen geeven, dat ik nog brieven met hem wiſſelen, nog hem zien zal. Dit zal zeker genoeg zijn.

Dog dan onderſtelle ik, dat gij 'er niet tegen zult hebben, om op eenen burgerlijken voet, den Hr. Solmes te zien, en met hem te verkeeren, —— als uws Vaders vriend, of zo?

Neen! Ik moet vrijheid hebben van naar mijne eigene kamer te vertrekken, zo dikwijls hij koomt: Ik zou niet meer met den eenen willen verkeeren en ſprecken, dan brieven wiſſelen met den anderen. Dat zou den Hr. Lovelace zig aan eenige roekeloosheid doen ſchuldig maaken, geloovende, dat ik mij van hem had afgemaakt, om den Hr. Solmes te neemen.

En dus moet dan dien boozen deugniet zo veel magt over u vergund worden, dat gij aan uws

uws Vaders vrienden, in zijn eigen huis geen burgerlijke beleefdheid hebt te oeffenen, uit vreeze van *hem* te vertoornen! ——— Wanneer dit koomt voorgedragen te worden, wees zo goed en zeg mij eens, wat gij daar dog van verwagt?

Alles, zeide ik, of *niets*, naar dat het haar behaagde het voor te draagen. — Wees zo goed om 'er uw beſt toe te doen, Bella: En zeg verder, „ Dat ik op allerhande wijze, waarop ik maar „ kan, in Regten, of anders, op mijnen Vader, „ op mijne Oomen, of zelf op mijnen Broeder, „ alles wil overdraagen, waarop ik door het „ Teſtament van mijnen Grootvader regt hebbe, „ als een onderpand voor het volbrengen van „ mijne beloften. En gelijk ik geen reden zal „ hebben om eenige gunſt van mijnen Vader te „ wagten, zo ik die verbreeke, zo zal niemand „ mij hebbens waardig agten. En nog verder, „ hoe onvriendlijk mijn Broeder mij ook moge be„ handeld hebben, ik wil wel heimelijk naar „ Schotland gaen, als zijne huishoudſter, [Hier „ zie ik nu, dat men mij miſſen kan] indien hij „ mij belooven wil niet erger te zullen behande„ len, dan hij eene huureling zou doen. ——— „ Of ik wil wel vertrekken naar Florence, naar „ mijn Couſin Morden, indien zijn verblijf in Ita„ lie zulks toelaate. In *een van beide* gevallen, „ mag men uitſtrooijen, dat ik naar de *andere* „ plaatze vertrokken ben; of naar het ander einde „ van de wereld. Het ſcheelt mij niet, waar„ heen men zegge dat ik vertrokken ben, of ver„ trekke. „

Laate ik u vraagen, kind, of gij mij uw fraaij voorſtel in geſchrift wilt geeven?

Ja, met al mijn hart. En ik ſtapte naar mijn kabinetje, en ſchreef in dien zin, als ik gemeld hebbe; en daarenboven, de volgende regels aan mijnen Broeder.

Mijn waarde Broeder.

Ik hoope dat ik zulke voorſlagen aan mijne Zuſter gedaen hebbe, welke zullen aangenomen worden. Ik ben hiervan verzekerd, zo het u behaage uw zegel aan dezelve te hangen. Ik ſmeeke u om Gods wil, dat gij het dog doet. Ik agte mij zeer ongelukkig met uw misnoegen op mij gelaaden te hebben. Geen Zuſter kan een Broeder meer beminnen, dan ik u beminne. Ik bidde u, duid dog mijne voorſlagen niet ten ergſten, als zij u worden overgedragen, maar ten beſten. Inderdaad ik hebbe het beſt op het oog. Ik hebbe geen uitvlugten, geen konſtenaarijen, geen oogmerken, dan om mij aan de letter derzelver te houden. Gij zult zelve alles, zo kragtig als gij kunt, in geſchrift ſtellen; en ik zal het tekenen: En hetgeen de *Wet* ter ſtaavinge daarvan niet vermag, zal mijn *Beſluit* en mijn *Wil* beveſtigen: Zo dat niemand mij zal zoeken, die de toeſtemminge niet heeft van mijn Papa: Nog zal eenig menſch, of eenig overleg mij beweegen om hetzelve te herroepen. Gij kunt meer doen dan iemand, om mijne Ouders en mijne Oomen met mij te verzoenen. Laat mij deeze wenſchelijke gunſt

gunſt verſchuldigd zijn aan uwe broederlijke bemiddelinge, en gij zult voor altoos verpligten

Uwe bedrukte Zuſter,

CL. HARLOWE.

En hoe denkt gij dat Bella zig bezig hield, terwijl ik ſchreef? —— Wel, zagtjes ſpeelende op mijn klavecimbel: En daarbij *neuriende*, om te toonen hoe weinig het haar aanging.

Wanneer ik tot haar naderde met hetgeen ik geſchreeven had, ſtond het wreed ſchepzel op met eene lugtige houdinge —— Hoe nu, Liefde, hebt gij reeds al geſchreeven! —— Ja dog, verzekere ik u! ——— O wat eene vaardige ſchrijfſter! — En mag ik het wel leezen?

Zo het u belieft. En mag ik u verzoeken, mijne waarde Bella, om deeze voorſlagen met uwe dienſtwillige voorſpraak te ondersteunen? En [mijne opgehevene handen zamenvouwende; terwijl de traanen, geloove ik, mij in de oogen ſtonden] ik zal u zo lief hebben, als nooit de eene Zuſter de andere.

Gij zijt een wonderbaar ſchepzel, zeide ze, men kan u niet wederſtaen.

Zij nam de Voorſlagen en den Brief in de hand; en die gelezen hebbende, borſt zij uit in eenen gemaakten lach: Hoe kunnen wijs-hooſden wel eens bedot worden! —— Gij wiſt dan niet, dat ik deezen gantſchen tijd met u gekſcheerde! ——— En woudt gij dus hebben,

dat ik dit mooij ſtukje van brabbeltaal naar beneden bragt?

Laat mij dog niet verzet ſtaen over uw, naar het ſchijnt, onzuſterlijk gedrag, Bella. Ik hoope, dat het zo *maar* ſchijnt. Daar kan *geen* vernuft ſteeken in zulk gekſcheeren als dit.

Dwaas ſchepzel! — Hoe natuurelijk is het voor de luiden, als zij hun hart ergens op geſteld hebben, te denken dat iedereen met hunne oogen zien moet! — Ik bidde u, lieve kind, *wat* wordt *hier* van uws Vaders Gezag? — Wie *bukt hier*, de *Ouders*, of het *Kind?* — Hoe ſtrookt *dit* met de verbinteniſſen, die reeds tuſſchen uwen Vader en den Hr. Solmes metterdaad geſlooten zijn? Welke verzekeringe is 'er, dat uw ſchavuit u niet naar *het ander einde der Wereld* volgen zal? —— Niettemin, op dat gij niet moogt denken, dat ik eener verzoeninge, op zulke mooije voorwaarden als deeze, in den weg ſtae, zal ik voor ditmaal nog eens uw boode zijn, en hooren wat mijn Papa daarop zal zeggen; ſchoon ik u van te vooren wel kan vertellen, dat deeze voorſlagen het voornaam einde niet zullen beantwoorden.

Dus ging zij naar beneden. Dog het ſchijnt, dat mijne Moeij Hervey, en mijn Oom Harlowe waaren heen gegaen: En alzo zij alle zig verbonden hebben, om niets dan met algemeene toeſtemminge te doen, wierden booden naar mijn Oom en Moeij afgevaardigd met verzoek om hier 's ogtends op het ontbijt te zijn.

Maan-

Maandag 's nagts, te 11 *uuren.*

Ik vreeze, dat ik niet waardig geagt zal worden ———

Juist zo als ik begon te vreezen, dat ik geen Antwoord waardig geagt zou worden, klopte Lijs aan mijne deur, en zeide, Zo ik nog niet te bed was, dat zij een brief voor mij had. Ik had juist gedaen met de voorgemelde zamenspraak te schrijven, en trad naar de deur, met de pen in mijne hand — Altijd aan 't schrijven, Juffer! zeide de vrijpostige Slons: Het is te verwonderen hoe gij, hetgeen gij schrijft, weg kunt krijgen — Maar de kaboutermannetjes, zeggen zij, zijn altijd bij der hand om verliefde luiden te helpen. — Zij haastede zig zo schielijk weg, dat zo ik daartoe al gezind geweest waare, ik deeze onbeschoftheid zo niet kon bestraffen als zij wel verdiende.

Ik sluite hier mijns Broeders Brief in. Hij heeft beslooten om mij te doen zien, dat ik van zijne toegenegenheid niets te verwagten hebbe. Dog men zal hem zeker niet toelaaten, dat hij alles doordrijve. Dat mijne vrienden morgen bijeenkoomen, is een goed teken: En daarop, en op zo redelijke voorslagen, zal ik eenige hoope stellen. En nu zal ik eens beproeven, of mij voor het overige van deezen nagt eenige rust wil te beurt vallen.

Aan Juffer CLARISSA HARLOWE.
[*In de voorige ingeslooten.*]

Uwe voorslagen zullen van Uw Vader, en

Moeder, en van alle uwe Vrienden, morgen ogtend in overweeging genomen worden. Wat al moeite geeft uwe ſchandelijke willigheid niet aan ons allen! Ik verwonder mij, dat gij de couragie hebt om aan mij te ſchrijven, op welken gij zo geduurigliik uwen *vrouwlijken pijlkoker geheel* ledig ſchiet. Ik kan mijn geduld tegen u niet houden, wegens uwe ſteeken op mij als den aanvaller in een krakeel, hetwelk zijn begin aan mijne agtinge voor u verſchuldigd was.

Gij hebt zulke belijdeniſſen gedaen ten voordeele van een ſchurk, dat alle uwe bloedverwanten u voor altoos behoorden te verzaaken. Voor mijn part, ik zal geen vrouw ter wereld gelooven, die iets belooft, dat ſtrijdt met eene neiginge, welke zij zelve *bekend* heeft. Het buiten uwe *magt* te ſtellen om u zelve te bederven, is de eenige weg, die 'er over is om uw bederf voor te koomen. Ik had niet voor om te ſchrijven; maar uwe *al te genegene* Zuſter heeft 'er mij toe overreed. Wat uw gaan naar Schotland betreft, die dag van genade is voorbij —— Nog zoude ik van advijs zijn, dat gij uwen Couſin Morden moet gaan *begrootvaderen*. Daarenboven, mogt die braave heer in eenig doodlijk geſchil, uwentwegen, worden ingewikkeld; en dan de naam krijgen van den *aanvaller* te zijn.

Gij hebt u al tot heel fraaije omſtandigheden gebragt, dat gij voorſtelt om u zelve voor uwen ſchobbejak te verſchuilen, en valsheden te gaan vertellen, om voor hem verborgen te blijven! — Uwe opſluitinge is, op deezen voet, het gelukkigſt ding

ding dat u kon overkoomen. Het gedrag van uw Plug in de Kerk, naar u koomende kijken, is een genoegzaam bewijs van zijn vermogen over u, hadt gij zelve het al *niet* zo ſchandelijk bekend.

Het zij eens voor al gezegd —— Zo ik, tot eere van de familie, dit ſtuk niet kan uitvoeren, zal ik naar Schotland vertrekken, en nooit meer het aangezigt van iemand uit dezelve zien.

JA. HARLOWE.

Dat is een Broeder! —— Dat is een blaakende eerbied voor een Vader, en Moeder, en Oomen! —— Maar hij ziet, dat hij hoog geſchat, en veel belang in hem geſteld wordt; en diesvolgens ſtelt hij zig ook aan! ——

Niettemin, gelijk ik boven gezegd hebbe, wil ik beter dingen hoopen van dengeenen, die het belang niet hebben, dat mijn Broeder heeft, om deeze ongelukkige geſchillen leevendig te houden.

XLIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Dingsdag den 21 *van Maart.*

Zoudt gij niet, mijne waarde Juffer Howe, zo wel als ik, gedagt hebben, dat mijn voorſlag moeſt

moeſt zijn aangenomen: En dat mijn Broeder, wegens het laatſt gedeelte van zijnen onbroederlijken Brief, (daar hij dreigt naar Schotland te gaen, zo men naar hetzelve luiſterde) van gevoelen was, dat het aangenomen *zou* worden?

Wat mij belangt, na dat ik den onvriendlijken Brief over en weer over gelezen had, beſloot ik eindelijk, dat eene verzoeninge op voorwaarden zo nadeelig voor mijzelve, en hoedanige naauwlijks iemand anders in mijn geval, durve ik zeggen, zou hebben voorgeſteld, de uitſlag der onderhandelinge van deezen ogtend zijn moeſt. En in dat geloof, had ik weder op nieuw begonnen mijzelve moede te maaken met te denken (als deeze zwaarigheid nu over waare), hoe ik in ſtaat zou zijn om Lovelace te vreede te ſtellen over dat gedeelte van mijne verbintenis, waarin ik op mij nam om alle briefwiſſelinge en verſtandhoudinge met hem af te breeken, ten zij door de bemiddelinge van zijne magtige vrienden, en door eenige aanbiedingen welke zij doen mogten, (welke het eer *zijn* poſt was te opperen, dan de *mijne* die aan de hand te geeven) mijne vrienden zoo verre gebragt mogten worden, dat zij van gedagten veranderden.

Dus hield ik mij bezig, op geen heel aangenaame wijze, moogt gij wel gelooven, van wegens de geweldige drift der gemoederen, met welke ik te kampen hebbe; wanneer de tijd des ontbijts vaſt naderde, en mijne regters de een voor de andere na aankwamen.

En O! hoe ſloeg mijn hart, als ik de koets nu van den eenen dan van den anderen, over het voor-

voorplein hoorde rollen, en het hol geluid van den voet op den grond te kennen geeven dat ieder uitſtapte, om zijne plaatze te neemen in de vierſchaar, welke mijne verbeeldinge voor hen en mijne andere regters gevormd had.

Dat dagt ik is mijne Moeij Hervey's! Dat mijn Oom Harlowe's! Nu koomt mijn Oom Antonij! En mijne verbeeldinge maakte een vierde koets voor den haatelijken Solmes, ſchoon hij 'er bij geval niet was.

En nu, dagt ik, zijn zij alle bijeengekoomen: En nu noopt mijn Broeder mijne Zuſter om *haar* verſlag te doen! Nu doorſpekt de onbermhartige Bella haare reden met vinnige ſchamperheden! Nu heeft ze haar verſlag beſlooten! Nu redentwiſten zij daarover! ——— Nu vliegt mijn Broeder op! Nu dreigt hij naar Schotland te gaen! Nu wordt hij bekeeven, en nu gevleid!

En dan liep ik de geheele onderhandelinge door met mijne verbeeldinge, redenvoeringen ſmeedende voor deezen en geenen, *pro* en *contra*; tot dat alles in het ſlot uitliep, gelijk ik mij vleide, op het aanneemen van mijne voorwaarden, en bevel te geeven dat 'er een geſchrift wierd opgeſteld, om mij tot een goed gedrag op het kragtigſt te verbinden: Terwijl ik onderſtelde, dat zij allé overeenkwamen, om aan Solmes eene Vrouw te geeven, hem in allen opzigte waardiger, en met *haar* de belofte van mijns Grootvaders Goed, ingevalle ik het verbeurde of ongetrouwd ſtierf, op die regtvaardige voorwaarde, waarop hij voorheeft zig hetzelve nevens mij in eigendom te krijgen.

En

En nu, dagt ik, ſtae ik bevel te ontvangen van beneden te koomen, om mijne eigene voorſlagen over te zien en te ſtaaven. En hoe zal ik mijne gedugte regters onder de oogen zien? Hoe zal ik beſtand zijn tegen de vraagen van zommigen, den geveſtigden wrevel van anderen, de wederkeerende liefde van eene of twee? Hoe zal ik zijn aangedaen!

Dan weende ik: Dan droogde ik mijne oogen af: Dan zogt ik voor mijn ſpiegel een blijder gelaat te zetten dan mijn hart was.

En nu (als 'er zig maar iets beweegde) koomt mijne Zuſter om mij den uitſlag van alles bekend te maaken! De traanen dan weder uitberſtende, mijn hart ſlaende als een vogel tegen zijne traalien; mijne oogen telkens al weder te vergeefs afdroogende.

En dus, mijne Jansje [verſchoon mijne grillige wijdloopigheid] hield ik mij bezig, en zodanig waaren mijne gedagten en verbeeldingen, wanneer ik vond dat de onderhandelinge, die mij zo veel hoope gaf, een gantſch anderen uitſlag had.

Want omtrent tien uuren kwam mijne Zuſter boven, met een gelaat vol wreede zegepraal, haare hand met eene loſſe zwaaij beweegende ——

Gehoorzaamheid zonder uitzonderinge wordt van u geeiſcht, Klaartje. Mijn Papa is te regt ontſtooken, dat gij *beſtaen* durft om zijn wil te betwiſten, en over voorwaarden met hem te dingen. Hij weet wat beſt voor u is: En daar gij bekent, dat het tuſſchen deezen gehaaten Lovela-

ce

ce en u al verre gekoomen is, zo willen zij niets gelooven van 't geen gij zegt; ten zij gij de *eenigſte* proef wilt geeven, welke hun allen twijffel aan de opregtheid uwer beloften zal beneemen.

Wat, kind, ſtaet gij verſteld? —— Kunt gij niet ſpreeken? —— Gij hadt dan, naar 't ſchijnt, een ander uitſlag verwagt, hadt gij? — Vreemd is het, dat gij dat kondt verwagten! —— Met alle uwe erkenteniſſen en belijdeniſſen, die uwe *bekende voorzigtigheid* zo tot lof verſtrekken! —

Ik was inderdaad eenigen tijd ſpraakeloos: Mijne oogen ſtonden zelf ſtijf, en hielden op van overvloeijen. Dog, toen de onbermhartige Bella dus voortging met mij ſchamperlijk te beſpringen, Inderdaad ik *had* verkeerde rekeninge gemaakt, zeide ik; Inderdaad het is zo! — Want in u, Bella, verwagtede ik, hoopte ik, eene Zuſter ——

Wat! viel zij 'er tuſſchen in, met alle uwe welleevende ſteeken, en uw ſmaadelijk gezigt, verwagtedt gij, dat ik bekwaam was om ſprookjes voor u te vertellen? — Dagt gij, dat als mij mijn eigen gevoelen gevraagd wierd over de opregtheid uwer verklaaringen, dat ik kon nalaaten te melden, *hoe verre het tuſſchen u en uwen Vent gekoomen was?* —— Daar het oogmerk is, om dien ſtijfzinnigen wil van u tot uwen pligt te buigen, denkt gij, dat ik hen bedriegen wilde? —— Denkt gij, dat ik hen zou aanſpooren om u beneden te roepen, dat gij alles mogt wederſpreeken, wat ik ten uwen voordeele zou verzonnen hebben?

Wel, wel, Bella; Ik hebbe te minder verpligt-

pligtinge aan u; dat is 't al. Ik was genegen om te denken, dat ik nog een Broeder en Zuster had. Dog ik vinde, dat ik mis hebbe.

Mijne mooije zwak-oogige Ziel! was haare uitdrukkinge! —— En was zij zeker genegen om te denken, dat zij nog een *Broeder* en *Zuster* had? En waarom gaet gij niet voort, Klaartje? [mijnen half-schreijenden toon nabaauwende] Ik dagt ook, dat ik een *Vader*, en *Moeder*, *twee Oomen*, en eene *Moeij* had: *Maar ik hebbe mis —— dat is 't al* —— Koom, Klaartje, zeg dit, en het zal ten deele waar zijn, dewijl gij hun gezag verworpen hebt, en dewijl gij eenen snooden deugniet meer agt dan hen allen.

Hoe hebbe ik dit van u verdiend, Zuster! — Dog ik zal alleen zeggen, Ik hebbe medelijden met u.

En dat met zulk een trotseerend gelaat, Claris! —— Hier niet zulk een opgestoken hals! Niets van uw schamper medelijden, Kleuter! — Dat verzoeke ik u!

Dusdanig een gedrag is, zekerlijk, voor u natuurelijk Bella! Welke *nieuwe* gaaven ontdekt het in u! — Dog ga voort — Zo gij 'er pleizier in hebt, ga voort, Bella. En nademaal ik geen medelijden mag hebben met *u*, zal ik het met *mij zelve* hebben: Want niemand zal 't met mij hebben.

Om dat gij het niet, zeide zij ——

Sus, Bella, haar in de reden vallende, *Om dat ik het niet verdiene* — Ik weete dat gij dit wildt zeggen. Ik wil gaarn zeggen gelijk gij zegt in alles; en dat is de weg om u te behaagen.

Zeg

Zeg dan, dat Lovelace een ſchurk is.

Dat zal ik doen, als ik 'er hem voor houde.

Dan houdt gij hem 'er niet voor?

Neen zeker. *Gij* hieldt 'er hem niet altijd voor, Bella.

En wat, Claris, meent gij daarmede? [met een ſtaend zeil naar mij toe koomende] —— Zeg mij, wat gij met die ſteek meent?

Zeg mij, waarom gij het eene ſteek noemt? —— Wat zeide ik dog!

Gij zijt een tergend ſchepzel —— Maar wat zegt gij op twee of drie duellen van dien deugniet?

Ik kan daarop niet zeggen, ten zij ik de gelegenheden wiſt.

Wettigt gij dan het duelleeren in eenigen gevalle?

Dat doe ik niet: Nog kan ik helpen, dat hij in duel gaet.

Wilt gij naar beneden gaen, en daar uw ſtijfzinnig hart vernederen voor uwe Moeder?

Ik zeide niets.

Zal ik uwe Edelheid naar beneden geleiden? [mij haare hand biedende, terwijl ik de mijne wegtrok].

Wat! mij met geen antwoord te verwaardigen?

Ik keerde mij ſtilzwijgende van haar af.

Wat! mij ook nog den rug toe te keeren! —— Zal ik uwe Mama bij u boven brengen, Liefde? [mij volgende, en mijne tegenſtreevende hand grijpende] Wat! nog niet ſpreeken! Koom, mijn gemelijk, ſtilzwijgende lief, ſpreek een

woord tegen mij ——— Wel haaſt zult gij den Hr. Solmes *twee* * moeten toe ſpreeken, dat kan ik u zeggen.

Dan [in traanen uitberſtende, welke ik niet langer in kon houden] zullen die de laatſte woorden zijn, die ik ooit zal ſpreeken.

Wel, wel, [ſchamperlijk mijn afgekeerd aangezigt met haar zakdoek afveegende, terwijl haare andere hand de mijne vaſthield, met een ſchertſenden toon] Ik ben blij, dat iets u nog kan doen ſpreeken: Dan denkt gij zo verre gebragt te kunnen worden om de *twee* woorden te ſpreeken ——— Alleen zullen zij de laatſte zijn! ——— Hoe gepaſte taal was dat, om uit het tederkwijnend hart van eene regtſchape Minnaares te koomen.

Belachelijke Bella.

Bitſe Claris! [haar ſchimpenden toon in eenen batſen veranderende] Dog denkt gij, dat gij u zelve kunt vernederen om beneden bij uwe Mama te gaen?

Ik ben deeze wisje-wasjes al moede. Zeg mij Bella, of het mijne Mama believen zal mij te zien?

Ja, indien gij eindelijk uw pligt kunt betragten.

Dat kan ik. Dat wil ik.

Maar wat noemt gij uwen pligt betragten?

Mijne eigene *genegenheid* aan een kant te ſtellen ——— Daar hebt gij nog iets meer om van te vertellen ——— ter gehoorzaaminge van de

* Op de Vraage van den Leeraar bij het trouwen, *Wilt gij deezen man hebben enz.* antwoordt de Bruid, *Ik wil.*

de bevelen mijner Ouderen; en te ſmeeken, dat ik niet elendig moge gemaakt worden met eenen man, die voor *eene andere* beter dan voor mij geſchikt is.

Voor *mij*, meent gij, Klaartje?

Waarom niet? nademaal gij het mij vraagt. Gij hebt van hem een beter gevoelen, dan ik. Mijne vrienden, hoope ik niet, dat hem te goed voor *mij*, en voor *u* niet goed *genoeg* zouden agten. Maar kunt gij mij niet zeggen, Bella, welk mijn lot zal zijn, zonder mij dus ſchamper te bejegenen? ——— Indien ik dus moet behandeld worden, wees indagtig, dat zo ik mij aan eenige roekeloosheid ſchuldig maake, de behandelinge, die men mij aandoet, zulks zal regtvaardigen.

Zo dat ik vinde, Claris, dat gij op eene *verſchooninge* bedagt zijt voor iets, 't welk wij niet twijffelden, of het heeft u al lang in 't hoofd gemaald.

Zo dit al zo waare, ſchijnt gij voor *uw* part, en mijn Broeder ook voor *zijn*, beſlooten te hebben, dat mij niet eene zal ontbreeken. ——— Dog, Bella, inderdaad, ik kan deeze herhaalinge van het eerſte gedeelte onzes geſpreks van giſteren niet langer verdraagen: Ik verzoeke, dat ik mij mag werpen aan de voeten van mijn Vader en Moeder, en uit hen hooren welk hun vonnis zij. Ik zal daardoor, ten minſten, de onzuſterlijke ſchamperheden vermijden, waarmede gij mij op het lijf valt.

Hei-ſa! Wat nu, zijt gij dit? Zijt gij dit, mijne zagtzinnige Zuſter Klaartje?

Ja, dat ben ik, Bella; en ik zal de beſcher-

minge vorderen, welke men aan een kind van de familie ſchuldig is of om te weeten waarom ik dus behandeld worde, daar ik alleen voorſlae om voor mij de vrijheid van *weigeringe* te behouden, welke mijne Sexe toekoomt; en om mijne Ouderen te believen, van mijne *keuze* zou willen afſtaen. Ik hebbe mij tot nogtoe te vreede gehouden met boodſchappen over de *tweede hand*, en ſchamperheden uit de *eerſte* te ontvangen: Gij zijt mijne Zuſter maar: Mijn Broeder is mijn Souverain niet. En terwijl ik een Vader en Moeder in leeven hebbe, wil ik dus niet behandeld worden van een Broeder en Zuſter, en haare dienſtbooden, die zig alle, naar het ſchijnt, tegen mij kanten, om mij wanhoopig te maaken, en iets roekeloos te doen beſtaen. —— Ik wil weeten, in het kort, Zuſter Bella, *waarom* ik dus moet worden opgeſlooten? —— Wat men daarmede voorheeft? ——— En of ik als een *kind*, dan als eene *ſlaavin* moet worden aangemerkt?

Zij ſtond deezen geheelen tijd verzet van verbaasdheid, die ten deele weezenlijk, ten deele gemaakt was.

En zijt *gij* dat? Zijt gij het *waarlijk?* — Wel, Klaartje, ik ſtae verſteld over u! Maar nademaal gij zo begeerig zijt om u op uwen Vader en Moeder te beroepen, zo zal ik naar beneden gaen, en hen vertellen wat gij zegt. Uwe vrienden zijn nog niet weg, geloove ik: Die zullen weder vergaderen; en dan moogt gij beneden koomen, en uwe eigene zaak in perſoon bepleiten.

Laat ik dat dan doen. Dog dat mijn *Broe-*

der

der en *gij* 'er niet bij zijn. Gij hebt u zelven te veel als *partijen* tegen mij aangeſteld, om als mijne regters te zitten. En ik begeere niet, dat gij nog hij zig met de zaak bemoeije. Ik ben verzekerd, dat gij hetgeen ik voorſtelde, niet ter goeder trouwe kondt hebben overgebragt: daarvan houde ik mij *verzekerd*. En het is niet mogelijk, dat gij *laſt* zoudt ontvangen hebben om mij dus te behandelen.

Wel, wel, ik zal uwen Broeder bij u boven roepen. — Dat zal ik zeker — Die zal hem zelven, zo wel als mij, verdeedigen.

Ik begeere mijn Broeder niet te zien, ten zij hij koomen wil *als* een Broeder, alle gezag afleggende, 't welk hij zo onregtvaardig zig over mij heeft aangemaatigd.

En dus raakt het hem, of mij niet, Klaartje, doet het wel? of onze Zuſter haare geheele familie onteere?

Hoe die onteeren, Bella? —— De man, dien gij zo vrijlijk aantaſt, is een man van geboorte en middelen: Hij is een man van bekwaamheid, en edele verwantſchap. — Voormaals agtede men hem uwer waardig; en ik wenſchte wel, dat de Hemel hem u gegeven had. Ik ben verzekerd, dat het mijne ſchuld niet was, dat gij hem niet kreegt, ſchoon gij mij dus behandelt!

Dit zettede haar in vuur en vlam. Ik wenſchte wel, dat ik het gelaaten had. O hoe raasde de arme Bella! Ik dagt, dat zij mij eens of tweemaal zou geſlagen hebben: En zij zwoer, dat haare handen 'er naar jeukten —— Maar ik was

haars *toorns* niet waardig: Evenwel ging zij in haare verbolgenheid al voort.

Men hoorde dat wij in hooge woorden waaren. — En Lys kwam van wegen mijne Moeder boven, met bevel aan mijne Zuſter, om bij haar te koomen. — Zij ging diesvolgens naar beneden, mij dreigende iedereen bekend te maaken, welk een vinnig ſchepzel ik mij betoond had.

Dingsdag middag, den 21. *van Maart.*

Ik hebbe tot nog toe niet meer van mijne Zuſter gehoord: En ik hebbe geen moeds genoeg om aan te houden, dat ik mij aan de voeten van mijnen Vader en Moeder werpen mag, waartoe ik in de hitte van mijne drift dagt dat ik in ſtaat zou zijn. En ik ben nu zo bedaard geworden als ooit; en kwam Bella weder boven, zo geſchikt om van haar begekt te worden als voorheen.

Het is mij inderdaad leed, dat ik haar zo onthutſt van mij zond. Maar mijn Papa's brief, die mij dreigt met mijns Ooms Antonij's huis en kapel, verſchrikt mij ongemeen; en van wegen hunne ſtilte vreeze ik, dat 'er eenige nieuwe ſtorm op handen is.

Maar hoe zal ik het maaken met deezen Lovelace? Ik hebbe juiſt nu, door het onverdagte gat in den muur (*waarvan ik u meldde in mijnen Brief door Hanna*) een Brief van hem gekreegen — Zo ongeruſt is hij uit vreeze, dat ik ten voordeele van Solmes zou worden overgehaald; zo vol van bedreigingen, indien dit gebeure; zo gevoelig over de behandelinge, die men mij aandoet

doet [want, hoe kan ik niet zeggen; dog hij heeft ongetwijffeld kundſchap van alles wat in de familie geſchiedt]; zulke betuigingen van onſchenbaare trouwe en eere; zulke beloften van verbeteringe; zulke dringende beweegredenen om uit deeze ſchandelijke opſluitinge te ontvlugten ——— O mijne Jansje, hoe zal ik het maaken met deezen Lovelace? ———

XLIV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Woensdag ogtend, te 9 uuren.

Mijne Moeij Hervey ſliep hier te nagt, en is zo even van mij gegaen. Zij kwam boven bij mij met mijne Zuſter. Zij zouden mijne Moeij niet betrouwd hebben zonder deeze kwaadaartige getuige. Wanneer zij in mijne kamer trad, zeide ik haar, Dat dit bezoek eene groote gunſt was voor eene arme gevangene, in haare zwaare opſluitinge. Ik kuſte haare hand. Zij, mij met eene minlijke kus groetende, zeide, Waartoe deeze koelheid tegen uwe Moeij, mijn lief, die u zo wel bemint?

Zij bekende, Dat zij tot mij kwam om in redengeding te treeden, ter bevorderinge van vreede in de familie: Want dat zij niet gelooven

kon, het mogelijk te zijn, indien ik niet van begrip waare van onvriendlijk behandeld te worden, dat ik, die altoos eene zagtheid in mijn aart, zo wel als zeden, getoond had, zulk een vaſt beſluit kon hebben in een ſtuk, hetwelk mijnen Vader, en alle mijne Vrienden zo *na aan 't hart legt*. Mijne Moeder en zij wilden mijn opzet wel wijten aan de wijze, waarop men met mij begonnen was; en aan mijne onderſtellinge, dat mijn Broeder oorſpronglijk in de voorſlagen, door den Hr. Solmes gedaen, meer de hand had, dan mijn Vader, of andere vrienden. In het kort, gaarn zou mijne Moeij mij eene verſchooninge verſchaft hebben, om mijne tegenkantinge met fatſoen te laaten vaaren; Bella onderwijlen den geheelen tijd een deuntje neuriende, en nu eens dit, dan dat boek openſlaende, zonder oogmerk; dog niets ſpreekende.

Na dat zij mij getoond had, dat mijne tegenkantinge niets kon te beduiden hebben, mijn Vader aan zijn woord van eere reeds gebonden zijnde, beſloot mijne Moeij met mijne verpligtinge tot gehoorzaamen aan te dringen, met ſterker bewoordingen, dan ik geloove dat zij gedaen zou hebben, (de omſtandigheden van het geval in aanmerkinge genomen zijnde) waare mijne Zuſter daar niet bij geweeſt.

Het zou ſlegts eene herhaalinge zijn van 't geen ik zo dikwijls gemeld hebbe, ging ik u de redenen opgeeven, die van beide kanten voorvielen, ——— Dus zal ik uit hetgeen haar beliefde te zeggen, alleen daarvan een verſlag doen, hetwelk in eene nieuwe gedaante voorkwam.

Wan-

Wanneer zij mij onbuigbaar vond, gelijk zij het beliefde te noemen, zeide zij, Wat haar belangde, zij moeſt zeggen; dat indien ik nog den Hr. Solmes, nog den Hr. Lovelace ſtond te hebben, en nogthans, om mijne vrienden geruſt te ſtellen trouwen *moeſt*, zij het niet kwaalijk zou agten dat men het oog wierp op den Hr. Wyerley. Wat dagt ik van den Hr. Wyerley?

Eij Klaartje, ſprak 'er mijne Zuſter tuſſchen in, wat zegt gij ten opzigt van den Hr. Wyerley?

Ik zag terſtond hier door heen. Het wierd met voordagt gezegd, twijffelde ik niet, om eene bewijsreden tegen mij te hebben van volſtrekte vooringenomenheid ten voordeele van den Hr. Lovelace: Nademaal de Hr. Wyerley overal zijne hoogagtinge, zelf tot eerbiedigheid toe, voor mij uitbromt; en 'er veel minder op hem te zeggen is, zo ten aanzien van zijn perſoon als gemoed, dan op den Hr. Solmes: En ik had wel zin om het ſpel eens om te keeren, door eene proef te neemen, hoe verre de voorwaarden van den Hr. Solmes konden ter zijde geſteld worden; nademaal men dezelve voorwaarden van den Hr. Wyerley niet verwagten konde.

Ik verzogt derhalven te weeten, Of mijn antwoord, zo het ten voordeele van den Hr. Wyerley waare, mij van den Hr. Solmes ontſlaen zoude? —— Want ik bekende, dat ik dien afkeer niet tegen *hem* had, welken ik had tegen den *anderen*.

Neen, zij had geen laſt om zo iets voor te ſtellen —— Zij wiſt alleen, dat mijn Vader en

Moeder niet geruſt zouden zijn, voor dat des Hren. Lovelaces hoope geheel en al te niet was.

Loos ſchepzel! zeide mijne Zuſter.

En dit, en dat zij voorheen de vraag mede gedaen had, overtuigde mij, dat ze voorbedagtlijk geſchikt was om mij te verſtrikken.

Stel gij dog, waarde Madam, zeide ik, mij geen vraagen voor, die nergens anders toe dienen kunnen, dan om mijns Broeders ontwerpen tegen mij te ondersteunen. ——— Dog is 'er eenige hoope, dat 'er eens een einde zijn zal van mijn lijden en ſchande, zonder dat deeze gehaate man mij worde opgedrongen? Zal men niet aanneemen, hetgeen ik aangebooden hebbe? Ik ben verzekerd, dat men het *behoort* te doen — Dat durve ik zeggen.

Wel, Nigt, indien 'er zodanige hoope *niet* zij, denke ik, dat gij uzelve niet ontſlagen zult agten van den pligt, die een kind aan haare Ouderen ſchuldig is?

Ja, zeide mijne Zuſter, ik twijffele niet of het is Juffer Klaartjes oogmerk, zo zij niet ontvlugte tot haaren Lovelace, om haar Goed in haare eigene handen te krijgen, en op *Het Boſch* te gaen leeven, in die onafhangelijkheid, waarop zij alle haar verkeerdheid bouwt. En, zoete kind! mijn lieve hartje, met welken glans zult gij dan ſchitteren! Uwe mama Norton uw orakel, met uwe Armen aan de poort, u zo *hoogmoedig* en zo *laag* onder de geſcheurde troep vermengende! Alle de Ladys in het graaffchap, door uw ijdele praal, ten toon ſtellende, die niet doen gelijk gij doet. Dit is uw bekend ontwerp! En

de

de Armen *buiten* deur, en Lovelace 'er *binnen*, met de eene hand eenen naam ſtigtende, dien gij met de andere weder afbreekt! ——— O wat een charmant ontwerp is dit! ——— Maar laat ik u zeggen, mijn mooij vlugtelingetje, dat uws Vaders *leevende* Wil den *dooden* van uwen Grootvader zal tegenſpreeken, en over dat Goed zal zulk eene beſtellinge geſchieden, als uw malle Grootvader daarover gemaakt zoude hebben, had hij lang genoeg geleefd om zulk eene veranderinge te zien in zijne gunſteling. Met een woord, Juffertje, men zal het u uit de handen houden, tot dat mijn Vader u verſtandig genoeg ziet om daarover het beſtier te hebben, of tot dat gij het hem *pligtmaatiglijk*, door Regtswegen, kunt ontweldigen.

Foeij, Juffer Harlowe, zeide mijne Moeij, dat is niet mooij tegen uwe Zuſter.

O Madam, laat haar maar voortgaen. Dit is niemendal bij hetgeen ik van Juffer Harlowe al verdragen hebbe. Zij heeft laſt ontvangen om mij kwaalijk te behandelen of van haare *Nijd*, of van een *hooger* gezag, waaraan ik mij moet onderwerpen. ——— Wat belangt het Goed weder tot mij te neemen, wat belet zulks, zo ik het goed vond? Ik kenne mijne magt; maar hebbe niet de minſte gedagte om die te oeffenen. Wees zo goed en doe mijn Vader te weeten, dat, welk ook het gevolg voor mij zelve moge weezen, al ſtond hij mij ter deure uit te zetten (het welk ik liever had dat hij doen wilde, dan dus opgeſlooten te zijn, en met hoon beſprongen te worden) en al wierd ik tot nooddruft en gebrek gebragt,

ik

ik tot geen hulpmiddelen mijne toevlugt zoude neemen, die met zijnen wil ſtrijden zouden.

Wat dat belangt, kind, zeide mijne Moeij, zo gij ſtondt te trouwen, moeſt gij doen zo als uw *Man* het zal willen hebben. Zo die Man de Hr. Lovelace zij, zal hij zig verblijden in eenige gelegenheid te hebben van de familien verder in de war te brengen. En laate ik u zeggen, Nigt, indien hij die agtinge voor u had, welke hij voorgeeft, zoude hij geen tartende redenen uitſlaen, gelijk hij doet. Hij is bekend voor een zeer wraakzugtig man, en waare ik in *uwe* ſtede, Juffer Klaartje, ik zou bevreesd zijn dat hij die wraak aan mij zou koelen, ſchoon ik hem niet beleedigd had, welke hij geſtadig dreigt over de familie uit te gieten.

Des Hren. Lovelaces gedreigde wraak is *weerwraak* van gedreigde wraak. Iedereen wil zulken hoon niet verdraagen, als ik, zedert eenigen tijd, gedwongen worde te verdraagen.

O hoe glinſterde mijn Zuſters aangezigt van toorn.

Dog de Hr. Lovelace, voer ik voort, gelijk ik twintig en twintig maalen gezegd hebbe, zou geheel bij mij niet in aanmerkinge koomen, wierd ik maar edelmoedig behandeld!

Mijne Zuſter zeide iets met groote heftigheid: Dog mijne ſtem ſlegts verheffende, om gehoord te worden, zonder mij haarer te bekreunen, Eijlieve, Madam, (vraagde ik tergende) ſtond hij niet bekend voor zo wild een man geweeſt te zijn, wen hij *eerſt* in onze familie wierd ingeleid, als hij *nu* gezegd wordt te zijn? *Toen* egter wierd alles

les met de gemeene ſpreekwijzen van een *wild hair in den nek*, en van *ligthart en treurt niet*, en diergelijke vergoelijkt; en het huwelijk, een eene verſtandige vrouw, ſtonden wonderen te verrigten —— Maar (mij tot mijne Zuſter keerende) ik vinde, dat ik al te veel gezegd hebbe.

O gij booze ſchimpſter! En wat, denkt gij, deed *mij* een afkeer van hem hebben, dan de proef van die vrije guiteſtukken, die hetzelve uitwerkzel op u behoorde gehad te hebben, waart gij half zo vroom een ſchepzel als gij voorgeeft!

Proef, zeidt *gij*, Bella! Ik dagt, dat gij 'er geen *proef* van hadt? —— Dog *gij weet het beſt*.

Was dit niet zeer ſpijtig, mijne waarde?

Nu, Klaartje, zeide zij, wilde ik wel een duizend pond geeven om alles te mogen weeten, wat op dit oogenblik in uw bitter en ſchimpig hart beſlooten is.

Ik zoude het u voor een veel kleiner ſom wel kunnen te weeten doen, zonder bevreesd te zijn van erger behandeld worden, dan ik reeds ben.

Wel, jonge Juffers, ik zie met leedweezen, dat de driſt zo hoog tuſſchen u geloopen is. Gij weet, Nigt, (tegen mij) dat gij dus in uwe kamer niet zoudt opgeſlooten geweeſt zijn, waare uwe Moeder door haare inſchikkelijkheid, of uw Vader door zijn gezag, in ſtaat geweeſt om u te kunnen beweegen. Dog hoe kunt gij verwagten, dat daar van den *eenen* kant moet worden toegegeven, het van den hunnen zijn zou? Indien *mijne* Dorothè, die niet het honderdſte gedeelte van uw verſtand heeft, dus opzetlijk en volſtrektlijk

zig

zig tegen mijnen wil aankantede, in een ſtuk van zo veel belang, ik zoude het haar niet wel afneemen —— Inderdaad dat zoude ik niet.

Ik geloove het, Madam; En indien Juffer Hervey even zulken Broeder, en even zulk eene Zuſter had [Gij *moogt* wel een gezigt zetten, Bella!] en zij beide haare Ouders zouden oprokkenen, gelijk mijn Broeder en Zuſter de mijne doen —— Dan, miſſchien, mogt gij haar behandelen, gelijk ik behandeld worde: En indien zij den man, die haar wierd voorgeſlagen, haatede, en met zo veel reden haatede, als ik den Hr. Solmes ——

En een guit en Ligtmis beminde, Juffertje, gelijk gij Lovelace, zeide mijne Zuſter ——

Dan mogt zij (voer ik voort, zonder op haar eenige agt te ſlaen) verzoeken om van gehoorzaamen verſchoond te worden. Dog zo zij dit al deed, en u de plegtigſte verzekeringen wilde geeven, en een onderpand daarenboven, dat zij nooit den man, die u mishaagde, neemen zoude, zonder uwe toeſtemminge —— Ik durve zeggen, dat Juffer Hervey's Vader en Moeder ſtil en te vreeden zouden zijn, en haare genegenheden niet zouden tragten met geweld te dwingen.

Zo! —— (zeide mijne Zuſter, met opgehevene handen) *Vader* en *Moeder* krijgen nu ook hun deel al!

Maar kind, antwoorde mijne Moeij, zo ik wiſt dat zij *een Guit minde*, en vermoedde dat zij alleen tijd zogt te winnen, om door haare talmerijen allengskens mijne toeſtemminge uit mij te haalen ——

Ik

Ik verzoeke u om vergiffenis, Madam, dat ik u in de reden valle; dog indien Juffer Hervey uwe toeſtemminge konde *verkrijgen*, wat viel 'er dan verder over te zeggen?

Heel wel, kind; maar die zou ze nooit hebben.

Dan, Madam, zoude 'er ook nooit van worden.

Daar twijffele ik aan, Nigt.

Zo gij daaraan twijffelt, Madam, kunt gij dan denken, dat opſluitinge en kwaade behandelinge het regte middel is om de gevreesde roekeloosheid voor te koomen?

Mijn lief, eene aanduidinge van dien aart zou iemand maar al te beangſt te maaken, dat men op u niet betrouwen kan, daar men uwe genegenheid weet.

Die angſt, Madam, ſchijnt al te zijn opgevat voor dat deeze aanduidinge, of de minſte reden daartoe wierd gegeven. Waarom anders de ſchandelijke opſluitinge, onder welke men mij geſteld heeft? —— Ik ſchroome niet te zeggen, dat mijn lijden daaraan eer te wijten is, dat men *bedoeld* heeft mij ſchrik aan te jaagen, wel weetende dat 'er goede redenen van tegenkantinge voor mij waaren, dan hieraan dat men aan mijn gedrag twijffelde; want, toen men mij hetzelve eerſt begon aan te doen, had ik geen *reden* tot twijffelinge gegeven: Nog zou die nu eenigzins plaatze hebben, indien men kon goedvinden op mijne bedagtzaamheid te betrouwen.

Mijne Moeij, na een weinig bedenkens, zeide, Maar overweeg, mijn lief, welke verwer-

rin-

ringe in uwe familie bij aanhoudinge blijven zal ; zo gij dien gehaaten Lovelace trouwt?

En, men overweege eens Madam, wat elende mij bij aanhoudinge zal drukken, zo ik dien gehaaten Solmes trouwe?

Menige jonge deern heeft gedagt, dat zij eenen man niet kon liefhebben, met welken zij naderhand zeer gelukkig geleefd heeft. Weinige vrouwen, kind, trouwen diegeenen, op welken haare eerſte liefde is gevallen.

Dat mag wel de reden weezen, waarom 'er zo weinig gelukkige Huwelijken zijn.

Maar weinig eerſte indrukzels zijn 'er, die *welvoegelijk* zijn om in te volgen en te koeſteren.

Dat vreeze ik ook, Madam. Ik hebbe een heel ſlegt gevoelen van loſſe en eerſte indrukzelen. Maar, gelijk ik dikwijls gezegd hebbe, alles waarom ik wenſche, is dat het mij vrijſtae *ongehuwd* te leeven.

Dat moet gij zeker niet, Juffer. Uw Vader en Moeder zullen ongelukkig zijn, tot dat zij u getrouwd zien, en buiten het bereik van Lovelace. ——— Mij is gezegd, dat gij voorhebt een verdrag met hem te maaken (zo verre zijn de zaaken tuſſchen u gekoomen) om nooit *eenigen* man te neemen, zo gij *hem* niet krijgt.

Ik weete geen beter middel, dit bekenne ik rondlijk, om ongelukken van alle kanten voor te koomen —— En indien *hij* buiten aanmerkinge blijve, is 'er geen ander man ter wereld, op welken ik gunſtige gedagten kan hebben. ——— Niettemin, zoude ik alles gaarn willen geeven,

wat ik in de wereld hebbe, dat hij aan eene andere getrouwd waare —— Inderdaad dat zoude ik wel, Bella, al toont gij nog zo met uwen glimlach dat gij het niet gelooft.

Het kan zijn, Klaartje: Maar ik moet 'er evenwel om glimlachen.

Indien *hij* buiten aanmerkinge blijve! herhaalde mijne Moeij —— Zo, Juffer Klaartje, ik zie hoe het is ——— Ik zal beneden gaen —— [Juffer Harlowe, zal ik u volgen?] — En ik zal uwen Vader tragten te overreeden om mijne Zuster zelve te laaten boven koomen: Mogelijk koomt 'er dan een gelukkiger uitslag van.

Gij moogt 'er van verzekerd zijn, Madam, zeide mijne Zuster, dat het Dus gaen zal: Mijne Moeder en zij zullen beide aan 't huilen raaken; dog met deeze verschillende uitwerkinge; Mijne Moeder zal beneden koomen vermurfd en tot in 't hart bedroefd; dog zal haare guuftling verhard laaten, wegens de voordeelen die zij denkt op haars Moeders tederheid behaald te hebben. — Immers om deeze reden is het, Madam, dat de kleuter niet tot haare tegenwoordigheid wordt toegelaaten.

Dus rammelde zij al voort, terwijl zij de trap af ging.

XLV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer* HOWE.

Mijn hart joeg van hoope en vreeze om mijne Moeder te zien, en van ſchaamte en droefheid dat ik haar zo veel moeijelijkheid toebragt. Dog het was onnoodig: Men liet haar niet toe om te koomen. Maar mijne Moeij was zo goed om weder te koomen; egter niet zonder mijne Zuſter: En mij bij de hand neemende, deed zij mij bij zig nederzitten.

Zij kwam, moeſt zij bekennen, *al te gedienſtig*, zeide zij, nog deeze eene reize; ſchoon tegen het gevoelen van mijnen Vader: Maar weetende wat het gevolg zou zijn van mijnen tegenſtand, en daarvoor vreezende, kon zij niet *nalaaten* te koomen.

Zij vertoonde daarop aan mij, wat mijne vrienden van mij verwagteden; den rijkdom van den Hr. Solmes (driemaal zo rijk wierd hij bevonden, als eenig menſch hem ooit geſchat had); de voorgeſtelde huwelijks-voorwaarden; Des Hren. Lovelaces ſlegt character; hun afkeer tegen hem; alles in een zeer ſterk ligt, dog niet ſterker, dan waarin mijne Moeder dezelve geſteld had. Voorwaar, mijne Moeder kon alle de bijzonderheden niet hebben overgebragt van hetgeen tuſſchen haar

en mij was voorgevallen: Zo zij zulks gedaen had, zou mijne Moeij veele van dezelve gedagten niet herhaald hebben, gelijk gij vinden zult dat zij deed, welke nog kragtiger dog vrugtloos van haare eerwaardige Zuſter waaren aangedrongen.

Zij zeide, dat het mijns Vaders hart zou doen berſten, dat men zig verbeeldde, dat hij geen magt over zijn kind had; en dat wel, zo als hij dagt, tot mijn eigen welzijn: Een kind daarenboven, waarmede zij altijd zo veel hadden op gehad! ——— Allerlieffte, allerlieffte Juffer, dus beſloot zij, haare handen te zamenvouwende, met den vriendlijkſten ernſt, laate ik u bidden, om *mijnent*wille, om *uwent*wille, om wel *honderd* willen, om dog deeze afkeerigheid te overwinnen, en uwe vooroordeelen te laaten vaaren, en elk een nog eenmaal gelukkig en welgenoegd te maaken. ——— Ik zou wel voor u knielen, mijne allerlieffte Nigt ——— Ja ik *zal* voor u knielen! ———

En zij viel neder op haare knieën, en ik met haar, voor haar knielende, en haar ſmeekende om niet te knielen; terwijl ik mijne armen om haar ſloeg, en haaren waardigen boezem met mijne traanen bevogtigde.

O ſta op! Sta op! mijne beminde Moeij, zeide ik: Deeze uwe minnelijke goedheid ſnijdt mij door het hart.

Zeg dan, mijne allerlieffte Nigt! zeg dan, dat gij alle uwe vrienden zult te wille zijn! ——— Zo gij ons lief hebt, *bidde* ik u dat gij 't doet —

Hoe kan ik iets belooven, daar ik eer ver-

kiezen zou te ſterven, dan hetzelve te volbrengen! ——

Zeg dan, mijn lief, dat gij het in *overweeginge* zult neemen. Zeg maar dat gij 'er uwe *redekavelingen* over zult laaten gaen. Geef ons maar hoope. Laat ik u niet te vergeefs ſmeeken, en wel op *deeze* wijze ſmeeken. Want nog knielde zij, en ik nevens haar.

Hoe hard is mijn lot! —— Konde ik maar *twijffelen*, ik weete dat ik het kon *te boven koomen*. —— Hetwelk eene beweegreden is bij mijne vrienden, geldt bij mij in 't geheel niet! — Hoe dikwijls, mijne allerlieffte Moeij, moet ik telkens dezelve zaak zeggen! —— Laat mij maar ongehuwd blijven —— Kan ik niet ongehuwd leeven? Laat ik gezonden worden, gelijk ik hebbe voorgeſlagen, naar Schotland, naar Florence; of waarheen ook: Laat ik voor ſlaavin naar de Indien gezonden worden; werwaards het ook zijn mag —— Tot welk van deeze dingen het ook weezen moge, zal ik mijne toeſtemminge geeven. Maar ik kan niet, ik *kan* volſtrekt niet denken om mijne trouwbelofte te geeven aan eenen man, dien ik niet verdraagen kan.

Wel, ik zie dan, en zij ſtond op, (terwijl Bella, ſtil zwijgende, met opgeheven handen, mijne gewaande ſtijfzinnigheid mij verweet) dat niets u overreeden kan om ons te wille te zijn.

Wat *kan* ik doen, mijne allerlieffte Moeij Hervey? Wat *kan* ik doen? Waare ik bekwaam om eene hoope te geeven, die ik niet voorhad te beveſtigen, dan konde ik zeggen, dat ik uwen vriendlijken raad in *overweeginge* neemen zoude.

Dog

Dog ik wil liever voor *ſtijfzinnig*, dan voor *onopregt* gehouden worden. Is 'er, evenwel, geen *middelweg*? Kan men niets *uitdenken*? Kan *niets* baaten, dan eenen man te moeten hebben, die dies te *meer* afſchuwelijk voor mij is, om dat hij onregtvaardig is in de artikelen zelf, welke hij aanbiedt?

Op wien ſmaalt gij nu, Claris? zeide mijne Zuſter. Bedenk dat eens.

Maak geen wangunſtige toepaſſingen van het geen ik zegge, Bella. Het kan zijn, dat het van iedereen niet in het zelve ligt beſchouwd worde. De *geever* en de *aanneemer* hebben, omtrent een onregtvaardig geſchenk, voornaamlijk te verantwoorden. Terwijl ik het in dit ligt aanmerke, zoude ik onverſchoonelijk zijn in het aan te neemen. Maar waarom treede ik dog in eene *onderſtellinge* van deezen aart? Mijn hart, gelijk ik dikwijls, *dikwijls* gezegd hebbe, deinſt te rug op de *gedagten* van deezen man, in welken ligt het ook zijn mag. —— Wier Vader, buiten den mijnen, ſluit ooit een verdrag over artikelen, daar men geen behaagen kan verwagten? Daar het regt ſtrijdige openlijk betuigd, den geheelen tijd door betuigd is, zonder de minſte veranderinge, of *ſchaduwe* van in gedagten te wankelen? —— Dog het is oorſpronglijk mijns Vaders doen niet. O mijn wreede, wreede Broeder, die oorzaak is dat eene gewelddaadige handelwijze aan mij gepleegd wordt, onder welke, zo eene diergelijke hem wierd aangedaen, hij zig niet daagelijk zou aanſtellen.

Het meisje is tot den hoogſten toon geklom-

men, Moeij Hervey, zeide mijne Zuſter. Gij ziet, dat zij niemand ſpaart. Gelief haar te weeten te doen, waarop zij heeft ſtaat te maaken. Daar is niets aan haar te doen. Eijlieve, Madam, ſpreek haar vonnis uit.

Mijne Moeij week, al weenende, naar het venſter, met mijne Zuſter bij de hand: Ik kan niet, inderdaad ik kan niet, Juffer Harlowe, zeide zij zagtjes (dog ik hoorde egter elk woord, dat zij ſprak): Haar geval is zeer hard. Zij is niettemin een edelaartig kind. Wat jammer is 't, dat de zaaken zo verre geloopen zijn! ——— Dog men behoort den Hr. Solmes te zeggen, dat hij afſtae.

O Madam, zeide mijne Zuſter, met eene zoort van luid geluiſter, zijt gij ook al van de kleine Syreene ingenomen? ——— Mijne Moeder deed wel met niet boven te koomen! —— Ik twijffele of mijn Vader zelve, na zijne eerſte verbolgenheid, zig van haar niet zou laaten omzetten. Niemand dan mijn Broeder, dat ſtelle ik vaſt, kan iets met haar uitregten.

Denk dog niet om uws Broeders bovenkoomen, zeide mijne Moeij, nog al met eene zagte ſtem. ——— Hij is al te doldriftig. Ik zie geen hardnekkigheid, geen ſtijfzinnigheid in haare handelinge! Zo uw Broeder koomt, wil ik voor de gevolgen niet inſtaen: Want ik dagt twee of driemaalen, dat zij in ſlaauwte zou zijn heen gegaen.

O Madam, zij heeft een ſterk hart! ——— En gij ziet, dat 'er geen overreeden aan haar is. Schoon gij voor haar op uwe knieën lag 't,

Mijne

Mijne Zuſter liet mijne Moeij in gepeins ſtaen aan het venſter, met haar rug naar ons toegekeerd, en nam die gelegenheid waar, om mij op eene nog barbaarſcher wijze te beſpringen: Want, naar mijn kabinetje treedende, kreeg zij de ſtaalen, die mijne Moeder aan mij boven had gezonden, en die tot mij brengende, ſpreidde zij ze op een ſtoel nevens mij uit, en mij nu het een, dan het ander toonende, op haare mouw en ſchouder, rammelde zij dus voort, met veel bedaardheid zo het ſcheen, dog al luiſterende, dat mijne Moeij haar niet mogt hooren. *Dit*, Klaartje, is al een taamelijk mooije ſtaal: Dog *Dit* is geheel *charmant!* Ik zou u raaden om daarin op den trouwdag te prijken. En *Dit*, zo ik u waare, zou mijne bruilofts-japon zijn —— En *Dit* mijn tweede kleed, —— Wilt gij geen ordre geeven, Liefde, dat uws Grootmoeders juweelen nieuw-ingezet worden? —— Of zijt gij van gedagte om te praalen met de nieuwe, die de Hr. Solmes voor heeft u te ſchenken? Hij praat van twee of drie duizend pond aan geſchenken te koſt te leggen, kind! Mijn lief hart! —— Hoe pragtig zult gij zijn opgeſchikt! —— Hoe! zo ſtil, mijn lief, Mama Nortons *zoete lief!* Hoe! nog al ſtil? —— Maar, Klaartje, zoudt gij niet een Fluweelen Kleed willen hebben? Het zou eene grootſche vertooninge maaken, gelijk gij weet, in eene Kerk ten platten lande: En het weer kan het nog wel veelen voor eene maand in toekoomende. Van Karmozijn Fluweel, ſtelle ik eens! Zulk eene ſchoone gedaente als de uwe, hoe zou die daarbij afſteeken! Welk eene aangenaame blos

zoude het u geeven! —— O jemenij! (mij beſpottende; want ik zugtede, om dat ik dus voor den gek gehouden wierd): En zugt gij, Lieſde? —— Wel, dewijl het eene plegtige trouw zal zijn, wat dunkt u dan van *zwart* Fluweel, kind? —— Nog al ſtil, Klaartje! —— Zwart Fluweel, daar gij zo mooij zijt, met die bekoorelijke oogen, als eene Aprilſche Zon, met haare ſtraalen door eene winterſche wolk dringende! —— Vertelt Lovelace u niet, dat het bekoorelijke oogen zijn? Hoe beminnelijk zult gij iedereen voorkoomen! —— Hoe! nog al ſtil, Liefde! —— Maar nu eens van uwe Kanten, Klaartje! ——

Zij zou nog al verder zijn voortgegaen, waare mijne Moeij niet naar ons toegekoomen, haare oogen afveegende —— Hoe! zo luiſterende, Lady's! Gij ſchijnt zo wel te vreede en in uw ſchik, Juffer Harlowe, met uw afzonderlijk geſprek, dat ik hoope góed nieuws beneden te zullen brengen.

Ik geeve haar alleen mijn gevoelen over haare ſtaalen, die *hier* zijn. —— Zonder dat zij het mij vraagt, trouwens; dog zij ſchijnt, met haar ſtilzwijgen, mijn oordeel goed te keuren.

O Bella! zeide ik, dat de Hr. Lovelace u niet op uw woord gevat had! —— Gij hadt dan reeds voor deezen tijd uw oordeel voor u zelve mogen oeffenen: En *ik* waare gelukkig geweeſt, zo wel als *gij!* —— Was het mijne ſchuld, bidde ik u, dat het zo niet was? ——

O hoe ſtoof zij op!

Zo gereed te zijn om trekken te *geeven*, Bella,

ja, en ze zo ongaarn te *ontvangen*, dat is niet heel mooij in u.

De arme Bella begon zig met ſcheldnaamen te behelpen.

Wel hoe, Zuſter, zeide ik, gij zijt zo toornig, als of 'er meer agter het zegswoord lag, dan 'er mogelijk meê bedoeld wierd. Mijn wenſch is opregt om onzer beider wille! —— Om den wille der geheele familie! —— En wat (eijlieve) ſteekt 'er dog in? —— Geef mij, lieve Bella, geef mij geen reden om te vermoeden, dat ik eene oorzaak gevonden hebbe van uw onzuſterlijk gedrag tegen mij; en waarvan tot nog toe, in eene Zuſter omtrent haare Zuſter, geheel geen reden was te geeven ———

Foeij, foeij, Juffer Klaartje! zeide mijne Moeij.

Mijne Zuſter wierd hoe langer hoe uitſpooriger in haare woede.

O hoe veel betaamelijker is het, zeide ik, een *ſpot*, dan een *ſpotter* te zijn! Maar nu, Bella, draaij den ſpiegel eens naar u zelve toe, en zie hoe bedroefd ſlegt de tabberd op uwe eigene ſchouderen zit, dien gij zo onbermhartig op de mijne geplakt hebt!

Foeij, foeij, Juffer Klaartje! herhaalde mijne Moeij.

En foeij, foeij, waarde Madam, mogt gij insgelijks wel gezegd hebben tegen Juffer Harlowe, hadt gij haaren barbaarſchen hoon gehoord.

Laat ons gaen, Madam, zeide mijne Zuſter, met groote heftigheid; laat ons het ſchepzel laa-

ten opzwellen, tot zij van haar eigen vergif berſte. — Het is de laatſtemaal dat ik tot haar zal naderen, zo ik blijve in de gedagten, daar ik thans in ben!

Het is zo gemaklijk eene zaak, gaf ik ten antwoord, waare ik laag genoeg om een voorbeeld te volgen, 't welk zo beſtraffenswaardig is in de geene die het geeft, om zulk een kwelzieken geeſt als den uwen met zijne eigene ſtompe wapenen te overwinnen, dat ik verwonderd ſtae hoe gij mij kunt tergen! — Nogthans, Bella, dewijl gij wilt heen gaen, (want zij ſpoedde zig naar de deur) vergeef het mij. Ik vergeeve het u. En gij hebt dubbele reden om zo te doen, en om dat gij ouder zijt, en om dat gij zo voorbedagtlijk eene, die in druk is, hebt beleedigd — Dog ik wenſche, dat *gij* gelukkig moogt zijn, ſchoon *ik* het nooit zal zijn! — Dat gij nooit de beproevingen moogt hebben, die *ik* gehad hebbe! — Dit zij uw trooſt, dat gij geen Zuſter kunt hebben, die *u* zo behandele, als gij *mij* behandeld hebt! — En dus, God zegene u!

O gij zijt eene —— En weg ſnelde zij, zonder te zeggen wat.

Laat mij toe, Madam, zeide ik tegen mijne Moeij, terwijl ik neder zeeg, en haare knieën omarmde, u voor een oogenblik op te houden —— Niet om iets te zeggen omtrent mijne arme Zuſter —— Zij ſtraft zig zelve genoeg —— — Alleen om u te danken voor alle uwe vriendlijke goedheid jegens mij. Ik ſmeeke u alleen, om aan geen hardnekkigheid te wijten de onbewee-

ge-

gelijkheid, die ik tegen eene zo tedere vriendin getoond hebbe; en mij alles te vergeeven, wat ik kwaalijk gezegd of gedaen hebbe, in uw bijweezen: Want het is niet voortgekoomen uit eene inwendige bitterheid tegen de arme Bella. Ik durve de vrijmoedigheid neemen om te zeggen, dat nog zij, nog mijn Broeder, nog mijn Vader zelf, weeten welken hart zij treuren doen!

Ik zag, tot mijne vertrooſtinge, wat uitwerkzel mijns Zuſters afweezigheid voor mij te wege bragt. —— Sta op, mijne edelmoedige Nigt! — bekoorelijk ſchepzel! — (deeze waaren haare minzaame woorden) kniel niet voor mij! ——— Houd bij u zelve, hetgeen ik u nu zegge. — Ik hebbe hooger agtinge voor u, dan ik kan uitdrukken ——— En indien gij u kunt onthouden van uw Goed te eiſchen, en beſluiten kunt Lovelace te mijden, zult gij bij aanhoudinge het grootſte wonder zijn, dat ik ooit kende, van uwe jaaren. ——— Dog ik moet mij haaſten om uwe Zuſter naar beneden te volgen. ——— Deeze zijn mijne laatſte woorden tot u: „ Schik u „ naar uws Vaders wil, indien het mogelijk is dat „ gij kunt. Hoe verdienſtelijk zal het voor u zijn „ dit te doen! Bid God, dat hij u *bekwaam* „ *maake* om u daarnaar te ſchikken. Gij weet „ niet wat geſchieden kan. „

Alleen, mijne lieve moeij, een woord, maar *een* woord nog (want zij ging heen) ——— Spreek zo veel gij kunt voor mijne waarde Juffrouw Norton. Zij is van geringen ſtaat naar de wereld. Zo ongezondheid haar overviel, zou

zij

zij mogelijk niet weeten, hoe zij, zonder de gunſt van mijne Mama, aan de koſt zou koomen. Ik zal geen middelen hebben om haar te helpen; want eer zal mij nooddruft ontbreeken, dan ik mijn regt door proces zal vorderen: En ik verzekere u, zij heeft zo veele dingen tegen mij gezegd, om mij tot onderwerpinge aan mijns Vaders wil te overreeden, dat haare drangredenen niet weinig hebben toegebragt om mij te doen beſluiten ter vermijdinge van de uiterſten, waartoe ik niettemin God bidde dat zij mij eindelijk niet dringen; En nogthans berooven zij mij van haaren raad, en hebben onbillijke gedagten van eene der uitmuntendſte vrouwen.

Ik ben blijde, dat ik u dit hoore zeggen: En ontvang *Dit*, en *Dit*, en *Dit*, mijne bekoorelijke Nigt (want zo noemde zij mij bijkans bij ieder woord); mij hartlijk kuſſende, en haare armen om mijne hals hebbende geſlagen; En God beſcherme, en geleide u! Maar gij *moet* u onderwerpen: Inderdaad gij *moet*. De *een* of de *ander dag* binnen eene maand na *deezen*, is de eenige keuze die u gelaaten wordt.

En dit, onderſtelle ik, was het vonnis, het welk mijne Zuſter van haar vorderde; niet erger nogthans, dan hetgeen al te vooren over mij was uitgeſproken.

Zij herhaalde deeze laatſte gezeggen luider dan de voorige. „ En bedenk, Juffer, voegde „ zij 'er bij, dat het uw *pligt* is u te onderwer„ pen. „ ——— En daarop ging zij naar beneden, mij agterlaatende met mijn hart tot berſtens vol, en mijne oogen overloopende.

De

De herdenkinge hiervan vervult mij bijkans met gelijke droefheid, als ik toen gevoelde.

Ik moet mijne pen neerleggen. Nevels, welke aan mijn overſtroomd oog alle de coleuren van den regenboog vertoonen, laaten mij niet toe om voort te ſchrijven.

Woensdag, te vijf uuren.

Ik zal 'er nu nog eenige weinige regels bijvoegen. ——— Mijne Moeij, zo als zij van mij naar beneden ging, wierd onder aan den trap ontmoet van mijne Zuſter, die van gedagte ſcheen te zijn, dat zij eene lange wijl na haar gebleeven was: En haare laatſte woorden hoorende, waarin zij mij eene blinde gehoorzaamheid voorſchreef, prees zij haar daarover, en voer uit tegen mijne hardnekkigheid. Hoordt gij ooit van zulke een ſtijfzinnigheid, Madam? zeide zij: Kondt gij ooit wel gedagt hebben, dat *uwe* Clariſſa, en *iedereens* Clariſſa, zulk eene kleuter was? ——— En wie, gelijk *gij* zeidet, *moet* de minſte zijn, haar *Vader* of zij?

Mijne Moeij gaf haar iets ten antwoord, haar medelijden omtrent mij toonende, zo mij dagt, uit haare uitſpraak: Dog de woorden hoorde ik niet.

Zulk eene wonderbaare volhardinge in eene zo onredelijke handelwijze! ——— Dog mijn Broeder en Zuſter brengen geduuriglijk alles verkeerd over, wat ik zegge en doe, en ik ben beroofd van de gelegenheid om mij zelve te verdee-

dij-

digen! —— Mijne Zuſter zegt, (a) dat hadden zij mij voor zulk eene heldin aangezien, zij den kamp met mij niet gewaagd zouden hebben: En nu, niet weetende hoe zij mijne onderſtelde hardnekkigheid met mijn algemeen character, en natuurelijken inborſt zullen over een brengen, ſchijnen zij te hoopen van mij door lang plaagen te zullen afmatten, en beſlooten te hebben om diesvolgens hunne maatregels zomtijds eens te veranderen. Mijn Broeder, ziet gij (b), heeft vaſtgeſteld, dit ſtuk door te drijven, of Harlowe-Plaatze te verlaaten, en ze nooit weder te zien. ——— Dus hebben zij of eenen Zoon te verliezen, of eene Dogter te overwinnen ——— de ſtijfzinnigſte en ondankbaarſte, die ooit Ouders hadden! —— Dit is het ligt, waarin hij de dingen ſtelt: En hij heeft op zig genomen, zo het ſchijnt, om mij te onder te brengen, indien *zijn* raad gevolgd worde. Het zal *verder* beproefd worden; *daarvan* ben ik overtuigd; en welken maatregel zij vervolgens zullen neemen, wie kan dat giſſen?

Ik zal, nevens deezen, mijn Antwoord afvaardigen op uwen van voorleeden Zondag, 't welk ik Maandag begon (c); dog 't welk nog niet geheel ten einde gebragt is. Het is te lang om af te ſchrijven: Ik hebbe daar geen tijd toe. Ik hebbe u daarin zeer vrij behandeld, mijne waarde, op meer dan eene plaatze. Ik kan niet zeggen, dat

(a) Zie Bl. 456.
(b) In zijn Brief bl. 475.
(c) Zie XL. Brief.

dat alles, wat ik geſchreeven hebbe, mij wel aanſtaet —— Egter wil ik het nu niet veranderen — Mijn geeſt is niet geruſt en bedaard genoeg tot het onderwerp. —— Wees niet boos op mij. Nogthans, zo gij een of twee paſſagies kunt door de vingeren zien, zal het zijn, om dat zij geſchreeven zijn van

Uwe CLARISSA HARLOWE.

EINDE DES EERSTEN DEELS.

INHOUD

VAN HET

EERSTE DEEL.

Brief.

I *Juffer Howe, aan Juffer Clariſſa Harlowe.* Verzoekt aan haar de bijzonderheden te weeten van het gevegt tuſſchen den Hr. Lovelace en haaren Broeder; en van de behandelinge, welke zij daarop krijgt: Als ook haare geheele gebeurtenis van den tijd af, dat Lovelace *als een Vrijer bij haare Zuſter Arabella* wierd *ingeleid.* Prijſt met verwonderinge haare groote hoedanigheden, en roemt in haare Vriendſchap.

II. III. IV. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Geeft de verzogte bijzonderheden op, te gelijk met den grond van haars Broeders en Zuſters wangunſt jegens haar; en van de partijſchap tuſſchen haaren Broeder en Lovelace. *Haare Moeder laat de heimelijke Briefwiſſelinge tuſſchen haar en Lovelace met oogluikinge toe, om grooter onheilen voor te koomen.* Character van Lovelace, door eenen Vijand beſchreeven. —— Afſchrift van de inleidinge op haar's Grootvaders Teſtament.

V. *Van dezelve.* Het Character van haaren Vader, Moeder, Broeder, kortlijk beſchreeven. Hoe veel haar Broeder in de Familie te zeggen heeft. Wenſcht, dat Juffer Howe *haars Broeders aanzoek had aangemoedigd.* Tragt *verſchooningen* te vinden *voor haars Vaders knorrigen aart*, en voor de *gedweeheid van haare Moeder.*

VI. *Van dezelve.* De Hr. Symmes, de Hr. Mullins, de Hr. Wyerley, elk op zijne beurt, aan haar voorgeſlagen, uit kwaadaartigheid tegen Lovelace; en, als die verworpen wierden, de Hr. Solmes. Verlof aan haar gegeven om Juffer Howe voor weinige dagen te bezoeken. Haars Broeders laatdunkend gedrag daarbij.

VII. *Van dezelve.* Hoe wrevelig zij bij haare te rugkoomſt van Juffer Howe, t'huis ontvangen wierd. Eerſt bezoek van Solmes.

VIII. *Van dezelve.* Haare geheele Familie in een beſluit ten voordeele van Solmes. Haar afkeer van hem. Haar Moeij Hervey ſlaet hem aan haar voor. Zij verwerpt hem

hem, en haar wordt verbooden te Kerk te gaen, iemand te bezoeken, bezoek te ontvangen, of aan eenig menſch buiten 's huis te ſchrijven.

IX. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Haar vond om eene geheime briefwiſſelinge met Juffer Howe voort te zetten. Beklaagt zig over de noodzaakelijkheid, die haar dringt zulken heimelijken ſtap te doen.

X. *Juffer Howe, aan Clariſſa.* Vaart tegen de Familie van de Harlowes uit over het voorſlaen van zulken man als Solmes. Beſchrijft zijn Character. Heeft argwaan over de bezoeken van Antony Harlowe bij haare Moeder. Boert met haare Vriendin over haare onderſtelde agtinge voor Lovelace.

XI. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Is onthutſt en ontroerd over haare boerterij. Haare redenen *om geen hartstogt voor Lovelace te voeden.*

XII. *Juffer Howe, ten antwoord.* Gaet in haare boerterij voort. Geeft het character op van Lovelace uit den mond van Juffrouw Forteſcue.

XIII. XIV. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* De *inzigten van haare Familie in het aanzoek van Solmes te begunſtigen.* Haar 's Broeders en Zuſters zegepraal over de zwaarigheden, waarin zij haar gedompeld hebben. —— Onvoorzigtigheid van haare Vrienden in twee luiden in een belang te zamen te brengen, welke zij voor alloos wenſchen van malkanderen te houden. De zagtzinnigſte gemoederen de ſtandvaſtigſte, wanneer ze getergd worden.

XV. *Juffer Howe, aan Clariſſa.* Geeft reden van Arabella's boosaartigheid. Misprijſt, dat zij had afgeſtaen van de magt over het Goed haar door haaren Grootvader nagelaaten.

XVI. XVII. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Verſtoort haaren Vader door haar gedrag jegens Solmes in zijne tegenwoordigheid. Tedere woordenwiſſelinge tuſſchen haar en haare Moeder. —— *Biedt aan, alle gedagten op Lovelace te laaten vaaren, indien ze van Solmes aanzoek moge bevrijd zijn.* Het zaakelijke van eenen van Lovelaces Brieven, van haar Antwoord, en van zijn Wederantwoord. Doet een voorſlag. Haare Moeder gaet daarmede naar beneden.

XVIII. *Van dezelve.* De voorſlag verworpen. Haare Moe-

der houdt zig geſtreng tegen haar. Eene andere zeer aanmerkelijke zamenſpraak tuſſchen haar.

XIX. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Haare ſchuldpligtige beweegredenen om haars Grootvaders Goed in de magt van haaren Vader te geeven. Standvaſtigheid van gemoed, als het tegengeſtelde en onderſcheiden van hardnekkigheid, eene edele hoedanigheid. Waarom zij denkt, dat ze Solmes niet moet hebben. Bedroefd om haar 's Moeders wille.

XX. XXI. *Van dezelve.* Eene andere onderhandelinge met haare Moeder, welke in toorn haar verlaat. —— Zij gaet naar beneden om haare gunſt af te ſmeeken. Solmes koomt in. Zij wil heengaen; maar het wordt haar verbooden. Wat daarop volgt.

XXII. *Van dezelve.* Het zaakelijke eens Briefs van Lovelace, door den Lord M. ook getekend. Zij verzoekt verlof om naar Kerk te gaen. Wordt geweezen op haaren Broeder, die het haar ſchamperlijk weigert. Schrijft aan hem. Zijn Antwoord.

XXIII. XXIV. XXV. *Van dezelve.* Haare getrouwe Hanna op eene ſchandelijke wijze weggezonden. Lysje Barnes haar's Zuſters meid geſteld om op haar te paſſen. —— Een Brief van haaren Broeder, verbiedende haar in de tegenwoordigheid van eenigen haarer Nabeſtaenden zonder verlof te verſchijnen. Haar Antwoord. —— Schrijft aan haare Moeder. Haars Moeders Antwoord. Schrijft aan haaren Vader. Zijn Antwoord.

XXVI. *Van dezelve.* Is begeerig het gevoelen te weeten, 't welk Lord M.'s Familie van haar heeft. Het zaakelijke van eenen Brief van Lovelace, gevoelig over de onwaardigheden, welke hij van haare Nabeſtaenden ontvangt. Zij geeft hem haare beweegredenen vrijmoedigljk te kennen, waarom zij met hem briefwiſſelt; en *dat hij niets van haar te verwagten heeft, 't welk ſtrijdig zij met haaren pligt.* Dringt 'er op aan, dat zijn naaſtvolgende Brief zijn laatſte zijn zal.

XXVII. *Juffer Howe, aan Clariſſa.* Raadt haar, haar Goed weder tot zig te neemen. Haare beſpottelijke beſchrijvinge van Solmes. Boert met haare nieuwsgierigheid om te weeten, wat gevoelen Lord M. en zijne Familie van haar hebben. Schrijft haare onderlinge Liefde toe aan het verſchil van aart in ieder van haar. Geeft de bijzonderheden van eene zamenſpraak tuſſchen haar en haare Moeder, over het geval van Clariſſa. Strijkt de

Fa-

Familie van Harlowe door, en bijzonderlijk Juffr. Harlowe, over haare gedweeheid.

XXVIII. *Clariſſa, aan Juffer Howe, ten Antwoord.* Bekijft haar over de vrijheden die ze neemt omtrent haare Nabeſtaenden. Verdeedigt bijzonderlijk haare Moeder. Bekijft haar ook over haare leevendige trekken tegen haare eigene Moeder. Verzoekt haar, om haar vrijmoedig te behandelen; maar heeft niet gaarn, dat ze met Liefde betigt wierd; en waarom.

XXIX. *Van dezelve.* Haare Brieven van beklag en verwijt aan haaren Broeder en Zuſter. Derzelver Antwoorden.

XXX. *Van dezelve.* Bij uitſtek verſtoord op Lovelace, wegens zijn verſchijnen en houdinge in hunne Kerk. Hoogmoed, eene ſtilzwijgende belijdenis van gebrek van verdienſte. Haat, eene vijandin van de gemeene gebruiken der burgerlijkheid.

XXXI. *De Hr. Lovelace, aan Jan Belford, Schildkn.* Hoogmoed, Wraakzugt, Liefde, Eerezugt, of eene Begeerte om te Overwinnen, zijne, *naar eigene bekentenis*, heerſchende driften. Zijne vroeggedaene geloſte van zo veele van de andere Sexe te *ruineeren*, als hij in zijne magt kan krijgen. Zijn voorwendzel daarvoor. Ademt wraak tegen de Familie der Harlowes. Roemt over zijne liſtige aanſlagen. Door welke middelen hij maakt, dat de Harlowes zijn werk voor hem verrigten. Is driftig verliefd op Clariſſa. Zijne verhevene denkbeelden van haare Schoonheid en Verdienſte. Is egter tegen haar ontſtoken, om dat zij *haare eigene Nabeſtaenden* boven hem ſtelt. Dreigt wraak, indien zij, om haare Vrienden te verpligten, Solmes begunſtige. *Zuivert haar egter van opzettelijke Hoogmoed, Verſmaadinge, Trotsheid, of Gebrek van Gevoeligheid.* Welk eene zegepraal over de Sexe, en over haare geheele Familie, indien hij eene Lady zo waakzaam, en zo voorzigtig kan wegvoeren! Heeft beſlooten, indien hij de Zuſter niet kan krijgen, om den Broeder weg te voeren. *Hoe groot een Ligtmis hij ook zij, hij kan om geene andere Vrouw denken, dan om Clariſſa.* Waarſchuwt Belford, Mowbray, Tourville, en Belton, om zig in gereedheid te houden, dat zij zijn opontbod kunnen gehoorzaamen, als 'er waarſchijnelijke gelegenheid is om eenig roemrugtig kwaad te pleegen.

XXXII. XXXIII. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Affchriften

van haar Brieven aan haare twee Oomen; en van derzelver hun *character ſchilderende* Antwoorden. —— Haar Brief van beklag en verwijt aan Solmes. Zijn Antwoord. Een onbeſchofte Brief van haaren Broeder, over haar ſchrijven aan Solmes.

XXXIV. *Lovelace, aan Belford.* Hij belaſt hem tot zig te koomen. Ten welken einde. Beſchrijvinge van de ſobere herberg, daar hij vermomd zig onthoudt; en van de onnozele Dogter aldaar, welke hij zijne Roozeknop noemt. Hij heeft voor haar te ſpaaren. *Hoogmoed en policij zijne beweegredenen, niet een beginzel van deugd.* Rondborſtige aanmerkingen over zijne eigene ondeugende geſteldheid. Hij zou een Gaauwdief geweeſt zijn, zegt hij, waare hij een ploeg-jonge geweeſt. Hij beſluit eene daad van edelmoedigheid aan zijne Roozeknop te bewijzen, ter vergoedinge, *zo hij het noemt*, van eenige zijner ſlegte daaden; en om andere redenen, welke in het gevolg blijken.

XXXV. *Van denzelven.* Zijne liſtige ſtreeken en onderhandelingen met Joſeph Leman. Zijne Wraakzugt en zijne Liefde hebben beurtlings de overhand. Indien de laatſte niet gelukt, dreigt hij dat de Harlowes de eerſte gevoelen zullen, *ſchoon hij daarom voor altoos een balling uit zijn Vaderland moete worden.* Hij wil zig in de tegenwoordigheid van Clariſſa dringen in de Houtſchuur. Indien hij dagt geen uitzigt op haare gunſt te hebben, zoude hij onderneemen *haar weg te voeren*: Dat, zegt hij, zoude eene ſchaakinge zijn, die een Jupiter waardig was. *De Konſtenaarijen, welke hij voorheeft in 't werk te ſtellen, als hij haar ziet, om haar Vertrouwen op zijne eere in toekoomende tot zig te trekken.*

XXXVI. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Lovelace verkleed zijnde verraſt haar in de Houtſchuur. Haar ſchrik als zij hem eerſt ziet. De zamenſpraak tuſſchen haar gehouden. Hij trekt grootlijks haar vertrouwen tot zig (*gelijk hij bedoeld had*) door zijn eerbiedig gedrag.

XXXVII. *Juffer Howe, aan Clariſſa.* Na met haar geboert te hebben over het niet gereedlijk bekennen van de hartstogt, welke zij naar haare onderſtellinge voor Lovelace heeft, verzoekt zij van haar te weeten, hoe verre zij hem aanneemelijk agt om zijne beſte, hoe verre verwerpelijk om zijne ſlegtſte hoedanigheden.

XXXVIII. XXXIX. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Zij *verklaart zig*

zig tegen de dwingelandij over eenen man, die haar agtinge toedraagt. Haare ongelukkige omſtandigheden in aanmerkinge te neemen, *waarin de opgetijgde Liefde* bij haare Ouderen *gehouden wordt voor eene ongehoorzaame, en dus eene zondige hartſtogt, en daar het onderſteld voorwerp van dezelve een man is van ſlegte zeden.* —— Wordt geſtoord in 't ſchrijven door een bezoek van Juffrouw Norton, welke men tot haar naar boven zendt, om haaren invloed ten voordeele van Solmes te gebruiken. Eene tedere zamenſpraak tuſſchen haar. Wat daarop, en daarna, gebeurt.

XL. *Clariſſa, aan Juffer Howe.* Hervat het verzogt onderwerp. Hoedanigen man zij boven Lovelace kon gekoozen hebben. Redenen, die zij bijzigzelve gebruikt heeft ten zijnen *voordeele*, en ten zijnen *nadeele.* Bekent rondlijk, dat waare hij *nu* een man van goede zeden, zij *hem ſtellen zoude boven alle mannen, welke ze ooit zag.* Stelt egter vaſt, dat zij den eenen man met vrijen harten zou kunnen opgeeven, om van den anderen verloſt te worden, *gelijk ze haaren vrienden had aangebooden.* Haare kiesheid gekwetſt door de jokkernije van Juffer Howe; En waarom. Geeft haar gevoelen aangaende de kragt, welke men mag toeſtaen, dat *Leeſt* en *Geſtalte* op haare Sexe hebben.

XLI. *Van dezelve.* Een brief van haare Moeder (met ſtaalen van koſtelijke zijde ſtoffen) in welken zij bij haar aanhoudt om alle haare wenſchen in te willigen.

Welk het voornaam oogmerk van eene goede Vrouw behoort te zijn, in haar lighaam te vercieren. Haare verlegenheid. Verzoekt verlof om haare Moeder alleen te ſpreeken. Gramme brief van haaren Vader, haar beveelende zig tot haaren Trouwdag te bereiden. Solmes verzoekt haar te zien. Zij weigert het. Alles daarop beneden in oproer. Haar Broeder en Zuſter begeeren, dat zij aan haare beſtieringe mag worden overgelaaten

XLII. *Van dezelve.* Eene heete zamenſpraak tuſſchen haar en haare Zuſter. Derzelver nijdigheid, onnatuurelijk gedrag, en geweldige drift. Clariſſa zendt voorſlagen in geſchrift aan haaren Broeder naar beneden. Zijn onbeſchoft antwoord; waarin hij haar zegt, dat haare voorſlagen in eene volle vergaderinge, den volgenden morgen, zullen overwogen worden; dog dat hij, zo dezelve wierden ingewilligd, naar Schotland wil vertrek-

trekken, en nooit meer op Harlowe-Plaatze wederkoomen.

XLIII. *Clariſſa, aan Juffer Harlowe.* Zij twijffelt bijna niet, of haare voorſlagen zullen worden aangenomen Verbeeldt zig, naar dat haare Nabeſtaenden een voor een aankoomen, welke hunne beraadſlagen, en derzelver uitſlag zijn zullen, wanneer zij alle vergaderd zijn. Haare Voorſlagen verworpen. Haars Zuſters wreede ſchamperheden bij die gelegenheid brengen eene andere heete zamenſpraak tuſſchen haar te wege. Haare Zuſter verlaat haar in eene dulle woede. Zij grootlijks ontruſt over den inhoud van een Brief van Lovelace.

XLIV. *Van dezelve.* Haare Moeij Hervey, vergezeld van haare Zuſter, geeft haar een bezoek. Verdere beſchimpingen van haare Zuſter. Haare Moeij pleit vrugtloos ten voordeele van Solmes.

XLV. *Van dezelve.* Een ander bezoek van haare Moeij en Zuſter De laatſte tergt haar op eene ſchampere en ſpijtige wijze met de ſtaalen. Eene tedere vertooninge tuſſchen haare Moeij en haar in Arabella's afweezen. Tragt *reden te geeven van de onbuigzaamheid haarer Ouderen en Oomen.*